Curând, teoreticianul francez al violenței și mitului și-a stabilit abordarea maurrasismului într-o revistă din 1911, Indépcndcncc, pe care nu a apărat-o, în imperialismul catatan . principiu, mai general decât propunerea că Franța a fost moștenitorul tradiției clasice a Greciei și Romei. Sorel avea să abandoneze această publicație abia în 1913.123 Tot în 1911, „mitul imperiului” s-a conturat în programul naționaliștilor italieni, ca urmare a războiului italo-turc, explicație surprinsă imediat de D’Ors.121 Ca urmare a războiului italo-turc. dacă nu ar fi de ajuns, succesul relativ al lui Sorel a continuat să fie, în lipsa unor idei mai bune, inspirația sindicalismului revoluționar, deși, personal, era deja detașat de ultra-stânga. Cu alte cuvinte, cotitura cheie -în special, poziționarea din 1911, la ieșirea din criza internă a Lliga- a stat pentru D'Ors în abandonarea a tot ceea ce era „întorsătura de secol”, secolul al XIX-lea, și în îmbrățișarea lui a caracteristicii noului secol, noucentisme. Ambele, respingerea și îmbrățișarea, fuseseră vizate de evoluția lui Sorel și a tinerilor săi adepți precum Georges Valois (pseudonimul lui AG Gressent), mult mai semnificativ, politic vorbind, decât imobilitatea strategică a lui Maurras. Reflecția asupra latinității putea avea, așadar, stimuli germani și pulsații italiene, dar decorul ei obligatoriu era francez.
Toată această interacțiune ideologică poate fi rezumată. D'Ors a fost dezgustat de pretențiile moderniștilor precum Jaunie Brossa („Vuicentistas” regresivi, din perspectiva orsiană) care l-au folosit pe Nietzsche, luat din auzite, ca legitimare pentru nesupunerea lor personală și rebeliunea împotriva societății. Disprețul lui l-a condus la o primă percepție, la o primă contradicție: problema lui Nietzsche era pur și simplu că orice persoană prezumțioasă – Brossa, de exemplu – se putea crede un í'bennensclr. de aici „glosa” umilitoare pe care i-a dedicat-o D’Ors și care a dezumflat atât de mult personajul.De aceea, gânditorul german, care a arătat în același timp lecturi individualiste și sociale, a cerut un corectiv clar colectiv. În acest sens, o bună doză de naționalism francez maurrasian, latinizant și antigerman a servit pentru a ne aminti de importanța contextului istoric și a transmiterii moștenirii sale. Dar –a doua contradicție– un D'Or care locuia neapărat cu carlistii putea vedea cu ușurință defectul logic al maurrasismului: „un César cu fueros” nu era suficient. În plus –a treia contradicție–, Maurras a susținut că societatea a păstrat un fel de memorie colectivă, cu un simț acut al realității grupului social și al intereselor sale pe termen lung, care se exprima prin Stat, dar care, în același timp , a negat și a respins „voința colectivă” în sens liberal sau democratic. De asemenea, a apărat societatea civilă „bună” împotriva statului (rea sau falsă pentru că este republican) în numele aceleiași tradiții statale. Prea multe bucle pentru oricine nu avea utilizarea liniară, deschisă a Bisericii, ceea ce, foarte explicit, Liga nu a făcut-o.
Asa de. D'Ors l-a folosit pe Nietzsche împotriva lui Maurras, dar Maurras împotriva lui Nietzsche. Înainte de gânditorul german, D'Ors a recunoscut limitele gândirii colective, atunci când era în urmă ritmului vremurilor, dar nu când era în concordanţă cu cea mai avansată dezvoltare. A acceptat că „omul superior” avea

simțul datoriei și un spirit jucăuș, care pentru D'Ors, nu întâmplător, erau

proprietățile «eticii muncii» ale «societății familiale» catalane sau, dacă se preferă, ale burgheziei. Înainte de Maurras, D'Ors a susținut că societatea – ca și în Catalonia – ar putea avea un sens istoric superior celui al statului. O astfel de societate dotată, atunci când este cu adevărat matură, poate face ca colectivul să aibă sens istoric, dar, în același timp, să înțeleagă indivizii din interiorul său cu personalitățile și variațiile lor, chiar și excentricitățile lor. Catalonia, înțeleasă astfel, ar fi ca Prusia lui Hegel, dar fără Stat. Pentru a rezolva jocul intelectual, D'Ors a preluat de la Sorel ideea de „artişti-producători", în „corporaţiile lor muncitoreşti", ca vestitori ai celor mai profunde schimbări productive, care, dacă urmărim argumentul istoricului Jordi. Casas-sas , ar fi o pregustare a „intelectualilor profesioniști" ai noului secol al XX-lea care a început.126 Dar, în sinele său cel mai interior, D'Ors a apelat la scriitorul Oscar Wilde. Imitația sa admirativă a lui Wilde este unul dintre cele mai bine păzite secrete ale chipului public orsian, personajul Xenius. D'Ors a fost, în calitate de tânăr caricaturist, un admirator absolut al lui Aubrey Beardsley, renumit pentru ilustraţiile sale la Salonica lui Wilde, deşi mai târziu a vrut să pară o respingere violentă a unor asemenea preţioase rafinate1'7. pretutindeni. Aproape niciodată citat (pentru că este atât de depășit, pentru că este „modernist" și „vuitcentista" în cel mai rău mod), dar omniprezent în stilul orsian, nu doar în felul său de a scrie, ci, mai important, în felul său. a gândirii: căci peste tot în glosarul orsian apare gustul lui pentru paradoxul epifanic sau revelator, pentru epigramă, pentru capriciul intraductibil. Dar, mai mult decât orice, D'Ors a copiat voința lui Wilde de a fi propriul său personaj, de a folosi artificialitatea ca mecanism ironic de a interpreta societatea și, în același timp, de a acționa după ea. Asemenea lui Wilde, D'Ors nu ar putea niciodată să subestimeze specificul operei de artă sau al creației și nici să minimizeze semnificația ei reprezentativă pentru comunitate; Asemenea autorului anglo-irlandez, el a afirmat individualismul creației. Wilde, după căderea sa teribilă (a culminat cu închisoarea în 1895-1897 și anticimaxul autoexilului său în Franța și moartea sa tristă în 1900), s-a prezentat drept purtătorul de cuvânt al unui libertarism conservator – în sensul că a respins mizerabilismul și discursul antiindividual.-lista socialismelor celei de-a II-a Internaționale- pentru a revendica libertatea individuală, în cadrul unei norme sociale determinate.128 Chiar și această contribuție doctrinară oferă un indiciu despre Eugeni d'Ors. Pentru D'Ors, distilarea creativității tuturor a fost „civilizație"; puterea sa ar putea moderniza structurile puterii, până la rafinarea termenilor. Pe scurt, asta, pentru D'Ors, a fost „imperiu" și „imperialism", ca atunci când trezirea culturală i/ormyo a forțat coroana suedeză să-și accepte independența națională absolută. Pentru D Ors, în apogeul său în anii 1906-1911, acest proces a fost, prin definiție, noucentisme, fiind pe deplin în spiritul noilor timpuri într-o „unitate

culturală” catalană capabilă să aibă, în același timp, sens istoric. modernizarea criteriilor ca colectivitate, cu speranța de a reface puterea spaniolă în cea a ei

gena. Dar, așa cum se întâmplă adesea, a existat și o oarecare contradicție în schema orsiană: ce s-ar întâmpla dacă „noucentistes” catalani, atât de fericiti la zi și cu toții în acord, l-ar da din grupul lor?

După toate probabilitățile, a învăța cum să faci întorsături conceptuale – să treci de la paradoxul aparent la o sinteză strălucitoare – a fost cea mai importantă lecție ideologică pentru Xenius: se putea cânta tradiția fără să-și asume grosimea și să fie tocmai „modern” prin răceala respingerii raționale. la valorile modernității generice și democratizante, totul în numele cântării omului superior, care nu era romantic, dimpotrivă. Dacă „imperiul” lui Prat de la Piba, datorită abandonului justificării religioase a „imperialismului”, era deschis tuturor celor care acceptau un individualism coordonat după imaginea și aparența societății civile catalane, „imperiul” orsian – întotdeauna din aceeași perspectivă – ar fi deschis aristocraților formați de spirit. În acest fel, într-o exaltare a culturii ca coloană „imperială” a oricărei societăți, dincolo de țesutul ei asociativ, D’Ors a făcut în mod conștient un pas dincolo de propunerile camboniene de „imperiu”.

16. Decolarea „imperialismului” orsian: ideea de „imperiu” ca stadion cultural

În ciuda legăturii și dependenței sale de Prat de la Riba și deși contradicția ar putea fi îngrijorătoare pe termen lung, D'Ors s-a prezentat ca a depășit naționalismul pentru că a fost tocmai un susținător al „imperiului”, care era o etapă a civilizației superioare. La început, conceptul de „imperiu” a fost puțin mai mult decât un joc de cuvinte pentru D'Ors, cel puțin în scrierile sale de diseminare. Din ziarul naționalist republican El Poblé Català, D'Ors, la 17 iunie 1906, a salutat, cu aparent entuziasm pentru independență, despărțirea dintre Norvegia și Suedia în 1905 și înființarea unei Monarhii Norvegiene: «Acest oraș este tânăr, si puternic. O mare încredere în sine i-a permis să obțină victoria de astăzi. Și astăzi biruința îi sporește credința. [...] În fața noului an, priviți cu seninătate viitorul. Se știe puternic. Se crede că este destinată unei mari isprăvi imperiale: crearea Imperiului de Nord, a Scandmaviei. El trece în revistă numele poeților, ale înțelepților, ale exploratorilor săi. Frumoasă garanție a viitorului. O poți contempla cu bună speranță.”1

D'Ors a acordat o mare importanţă acestui articol (în ziar el a indicat, într-o notă de subsol, că: „Încerc o teorie largă asupra acestor întrebări cele mai importante într-o carte în pregătire despre Genealogia ideală a imperialismului.”)2. a editat scurtul text pentru reeditarea lui ca carte în 1907, poate motivat de cenzura sau autocenzura impusă de criteriile ideologice ale lui El Poblé Catata. D'Ors se afla atunci între organul disidenţei naţionaliste republicane, pe punctul de a deveni cotidian –dar supărat de faptul că i se refuzase direcţia noului proiect– şi purtătorul de cuvânt al cotidianului Lliga, La Ven de Catalunya, cu care începuse să colaboreze la 1 ianuarie a aceluiaşi 1906?

Oricum ar fi, este clar că a vrut să-și scoată în evidență articolul „Norvegia imperialistă” și, de aceea, a adăugat fragmentul despre o „faptă imperială”.1

Imnul „Norvegiei imperialiste”

Distincția interpretativă, bazată pe modelul specific al rezistenței civice norvegiene, a marcat granița dintre D'Ors și regionalismul republican-nizant. Până la urmă, de exemplu, Antoni Rovina i Virgili (care, de altfel, este sursa inițială a datelor referitoare la invidia lui D'Ors pentru per

Pierderea lui L7 Poblé Calala) a reușit să facă saltul de la republicanismul mai provincial al Tarragonai sale natale la cel al Barcelonei mari datorită unui articol despre separarea pașnică a Norvegiei de Suedia, un subiect foarte costisitor, datorită aparentei sale bunătăți. (ușurința divizării, fără război), pe gustul catalan al ultimilor ani.5 Articolul Rovino a motivat o ofertă generoasă a lui Francese Kodon, noul director al filmului 1:1 Poblé Calala, care indică rezonanțe ale subiectului în cadrul familia catalană divizată.6 În plus, după cum este evident, „Norvegia imperialistă” i-a servit lui D'Ors să confirme alinierea sa cu predica explicită „imperială” pe care a început și Prat de la Riba, în 1906, odată cu publicarea La nacionalitat catalana.

În realitate, datorită împrejurării sale deosebite, atât de puțin transferabile în contextul statului spaniol, cazul norvegian nu a motivat alte efuzii decât stânga catalană (¿7 Poblé Caíala și foile ultracatalane), fidelă discursului eului patriotic. - realizare.' O Monarhie dublă din 1814, Suedia-Norvegia, a ajuns să înceapă cu problema otrăvită și îndelungată a unui serviciu consular norvegian, propriu și în afara diplomației suedeze, reprezentare cerută de majoritatea opiniei norvegiene, întrucât țara lor avea atunci a treia. flota comercială din lume. Parlamentul norvegian a ajuns) prin a-și impune dominația absolută asupra Coroanei Suedeze, rupând astfel legătura dinastică? Dar soluția aleasă a fost instituirea unei „monarhii naționale”, articulator al sentimentelor patriotice (cu un prinț danez și nu suedez, care și-a luat un nume istoric norvegian, vâslând ca Haakon Vil)? A fost o opțiune promovată activ, conștientă din punct de vedere politic: în cuvintele binecunoscutului romancier Knut Hamsun în 1893: „Avem nevoie de rev. nostru, altfel Norvegia va deveni pur și simplu o republică mizerabilă, o republică spartană zgârcită.”1” Consolidarea a „Monarhiei naționale”, astfel, a dat un indiciu asupra ambiguității în care se mișca D’Ors când vorbea despre o „Norvegia imperialistă”.

Independența norvegiană a fost însoțită și de toată rezonanța culturală! sau prestigiul zonei nordice blonde spre deosebire de sudul generic, exemplificat de Spania întunecată şi învinsă, în faţa căreia catalaniştii s-au oferit ca împachetatori ai Europei". D'Ors, atunci, putea juca paradoxuri. Cu alte cuvinte. În Versiunea lui D’Ors, o Națiune mică, cu suficientă intenție și succes instituțional, ar putea fi puțin atenuată în lume, în toate sensurile, dar unde entuziasmul comentatorilor Unió Catalanista a insistat pe autorealizarea națională. identitate, D'Ors a insinuat că frumusețea faptului constă în confi-pntarea

unei puteri de stat din societatea civilă. Principala cale ar fi cea a conducerii culturale, deoarece era evident că viitoarea putere norvegiană nu va fi altceva decât continuarea vizibilității sale în toate domeniile competiției expansive ale spiritului, cu autori precum dramaturgul Ibsen (al cărui admirator declarat D'Ors'1 și compozitori precum Grieg care făcuseră țara celebră.12) . , făcută cultură înaltă și stil de viață conștient, ar putea forja instrumente de o forță morală enormă. Acest drum, din motive evidente, ar trebui să fie polipat.

etica catalană. Dar cultivarea culturii nu a fost un traseu la fel de ușor și confortabil pe cât și-au imaginat catalaniștii „puriști”, o nuanță orsiană esențială.
Totuși, D'Ors însuși a inventat câteva categorii care nu aveau prea mult de-a face cu modelul său. Naţionalismul norvegian a fost văzut de cei mai bine informaţi observatori străini ai vremii ca având o puternică textură ţărănească, o tendinţă întărită de justificarea literară a Landsmal-ului rural împotriva librismului nordico-godanez, şi nimic cu un gust „imperial”; în schimb, în ciuda apropierii diplomatice făcute între 1908 și 1914 între Christiania (viitorul Oslo) și Stockholm, sentimentul „imperialist” s-ar putea regăsi mai degrabă în dreapta naționalistă suedeză, frustrată de secesiunea norvegiană, temătoare de Rusia și de „rusificare” din Finlanda și puternic influențată de germanul Kaiserreich.lj În realitate, D'Ors cunoștea foarte puține despre cadrul cultural scandinav dincolo de personalitățile de atunci larg renumite, norvegienii Ibsen și Bjornsen, suedezul Strindberg și danezii Kierkegaard și Brandes, un deficiență care probabil nu a contat prea mult pentru el.14 Voia să atragă atenția catalanilor și să promoveze conștientizarea ideologică cu un model viu care să servească în același timp și drept pildă. Astfel, a revenit asupra aceluiași caz exemplar ani mai târziu, când comenta —cu oarecare eroare— despre moartea marelui scriitor norvegian Bjornsterne Bjornson (1832-1910), dramaturg, romancier, jurnalist, Premiul Nobel pentru Literatură în 1903 și autor imnul național al țării sale: Bjoernsterne-Bjoernson [sic] a fost ca intelectualul Demeter al Norvegiei contemporane; a crescut-o cu propriul său sânge făcut hrană.
Atât de mult s-a înțeles, când a sosit vremea independenței, norvegienii, fără a-și înfrâna fervoarea, datorită caracterului neobișnuit al gestului, au oferit coroana regelui celui care le fusese îndoctrinator național. Bjoemson [sic] a refuzat-o; dar, în schimb, un vot decisiv a fost abrogat în rezolvarea problemei formei de guvernare pe care urma să o adopte noul Stat. Iar el, republican de dintotdeauna, a optat atunci pentru Monarhie. Pentru că el, primul dintre compatrioții săi luminați, prețuia visul imperial. El, primul, știa că actuala independență a patriei sale nu este decât un pas, o pregătire indispensabilă, pentru marele ideal al constituirii unui vast imperiu scandinav, care unește în mod federal Norvegia, Suedia, Danemarca și Finlanda. Imperiu în care prima dintre aceste națiuni devine ceea ce a fost Prusia sub forma Imperiului Germanic...[sic] De aceea s-a crezut că este mai bine să se implanteze Monarhia în el și să

se ofere coroana unei rude, luată de la danez. casa Iar regele Haakon și-a primit regatul de la profetul său, mai patriot decât republican.15

În acest scurt rezumat s-a dezvăluit visul ascuns al lui Xenius, pentru cine voia să-l vadă."' El a mai promis că va fi un scriitor și un profet, „mai patriot decât republican". Dincolo de mândria lui luciferină și văzută cu mai mare realism.

ca Prat γ Cambó, la fel D'Ors s-a autoproclamat apărătorul unei Monarhii Catalane, care nu avea alt joc posibil de existenţă decât printr-o nouă Coroană Spaniolă.

Pe lângă Norvegia, comparația perfectă pentru aspirațiile catalaniste ale unei naționalități istorice și ale unui regat medieval care a căutat să adere la Stat, D'Ors a luat curând Marea Britanie drept patron instructiv. A fost cel mai bun exemplu de cadru ideal, superior Națiunii în sensul său cel mai restrâns. Încărcat de modernitate agresivă, D'Ors l-a elogiat pe cel mai proeminent purtător de cuvânt al unui „nou imperialism”, scufundat politic de la prăbușirea guvernului conservator-uniunii în 1903, Joseph Chamberlain, când a fost paralizat de un accident vascular cerebral în 1906, incapabil să continue. cariera sa (ar fi invalid până la moartea sa în 1914). Xenius și-a imaginat monumentul: «-Dar când se va face statuia se va face și soclul. — Soclul va spune: Imperiu.»17

Desigur, această aderare însemna lăsarea în urmă a vechei manii de eliberare națională care impregnase catalanismul incipient în anii nouăzeci ai secolului precedent. Din perspectiva anului 1906, ce sens aveau susținătorii ultracatalani pentru afrikaneri și lupta lor anti-imperialistă? Dincolo de personalități, pentru Xenius, cazul britanic a avut sensul de a ilustra cum ar trebui să fie în mod ideal un imperiu, ca model de comportament civic superior. D'Ors a folosit tema „imperialistă” pentru a șterge criticile și contradicțiile catalanismului „intervenționist”. Cum s-ar putea spune că catalanismul a fost „egoist”?:

—Egoismul?... [sic] —Pentru spiritele şubrede vine de aici marea sete de creştere a imperiilor moderne... -Dar, uite, egoismul: Anglia, astăzi, fără nevoie, fără urgenţă, fără presiunea, cu generozitate, tocmai a acordat Transvaalului autonomie deplină! [sic] Pentru a realiza acest lucru, pentru a-i elibera pe boeri, la câteva zile după ce i-a subjugat, Imperiul Britanic și-a împroșcat sângele și banii într-un război... — Veți avea curajul, acum, să repetați: egoism? [sic] -O, da, cu siguranță, egoism! Dar cât de egoist! Nimic altceva decât conștientizarea puternică a unei sublime misiuni a paternității. Așa au fost toți Bărbații Superiori, toate Popoarele Superioare, toți Eroii și toate Stările Eroilor, egoiste...

...Ar fi un experiment curios, să dezvăluim cât de departe a ajuns astăzi renovarea ideală și sentimentală a conștiinței catalane, ca să aibă loc un eveniment de semnificație identică cu războiul din Transvaal. Studiind reflectarea unui asemenea eveniment în opinia noastră [catalană], am avea măsura drumului înaintat între noi de imperialism. — În vremurile în care a avut loc acel război, conștiința catalană s-a aflat incontestabil de partea boerilor. -L-ai lua azi într-un mod atât de absolut?18

Din această perspectivă, Norvegia în curs de dezvoltare și puternica Anglia aveau în comun statutul lor de țări mici care și-au atins obiective disproporționate cu resursele lor și

numerele lor. În special Anglia, ca inimă a marii puteri care a fost Imperiul Britanic, a stabilit un obiectiv pentru Catalonia și catalanism. Potrivit lui D'Ors, nici ambiția catalană nu era disproporționată, în comparație cu Norvegia, dar semăna cu îndrăzneală cu Anglia datorită responsabilității istorice pe care și-o asumă:

Cine zice că unele dintre manifestările tipice catalanismului nostru nu au o corespondență exactă cu măreția sau importanța altor manifestări? Cine vrea să folosească canonul amărăciunii prezente pentru a măsura și a controla optimismul nostru? Cine zâmbește când aude aceste noi limbi ale imperialismului și se gândește la dimensiunile mici ale patriei? Cine este cel care constată că „în jurul celui al Solidarității CatalaneJ"] (în care faptele condensează astăzi pe cele ale noastre „Trăiască minoritățile!"), se face prea mult zgomot?19

Răspunsul la astfel de întrebări, după Xenius, fusese deja dat de Goethe, referindu-se la Moise, atunci când gânditorul german a remarcat limitările profesorului care aduce legea unui popor.2" În analogia întunecată orsiană, balanța de „misiunea" catalană s-ar regăsi în capacitatea sa de a transforma Spania.

Cât despre Prat, cu Catatonia Mare din 1907, preluată din Marea Britanie a lui Dilke, schema orsiană a fost înțeleasă ca un model pentru o Spanie renascută și actualizată, „noucentista", de către o direcție catalană. O astfel de articulare politică, în același timp expansivă și întăritoare a vieții locale, ar servi drept soluție politică la nivel înalt, oferind un nou echilibru între forțele istorice aflate în competiție, inclusiv Armata, dar ar capta și energiile pozitive ale lucrătorilor. mediu de clasă și le-ar civiliza literalmente.21 În plus, schema simplă a lui Prat ar putea fi reinterpretată în termenii Evoluției creatoare a filozofului Henri Bergson, care a apărut ca o carte în Franța în 1907, anul triumfului electoral al Solidarității: persistența națională catalană se potrivește. bine în asumarea élanului vital („Impulsul vieții /clan de vie¡ despre care vorbim constă, pe scurt, într-o cerere de creație"), energia ca expresie colectivă, a vitalismului Berg-Soma. Voința, prin Bergson, a putut fi inserată în logica evolutivă brută, tip Spencer, într-un mod presupus obiectiv, întrucât materia s-a dovedit a avea o geneză ideală. În consecință, ființa și neființa, în indivizi și colectivități, aveau o puternică dimensiune psihologică: negația absolută era, pentru filozoful francez, o „pseudoidea", une idée destructive d'elle-méme, o „iluzie tenace".22 Nimic. D'Ors s-a lăudat accidental că a studiat cu Bergson la Paris. Xenius a avut imediat grijă să nu consemneze cartea bergsoniană în glosele sale, pentru a insista mai târziu asupra coincidenței ei: „Filosofia și știința au plăcerea astăzi mai mult ca niciodată să ne arate (Henri Bergson, de exemplu) cum sufletul „curge" mereu în o plenitudine intangibilă.»-' Și a adăugat: «Henri Bergson este în 1908 cel mai tulburător filozof din lume. Toti tinerii sunt cu

el. De acum înainte, el va fi regele partidului.”24 Importanţa pe care Bergson a acordat-o intuiţiei – esenţa glosei orsiane – l-a determinat pe scriitorul catalan să-şi arate simpatia, deşi era o bază simpatică foarte slabă. . 5 Dar, deși percepția bergsoniană (personaj celebrat de naționalismul francez oricât ar fi fost de origine evreiască) ar putea fi aplicată voinței naționale catalane, insistența bergsoniană de a rezolva probleme pe baza timpului și nu a spațiului, precum și a lui. noțiunea de multiplicitate nu spre deosebire de una, ci de o altă multiplicitate diversă, nu l-au recomandat ca model pentru catalanism.'6

Apărarea orsiană a „imperialismului” catalan în fața criticii spaniole

La fel ca Prat, D'Ors credea cu fermitate în necesitatea de a oferi o ideologie totalizatoare, completă pentru că a fost interiorizată, care să asigure apărarea socială, din moment ce contribuţia morală catalană inerentă catalanismului - ceea ce interpreţii marxişti de mai târziu aveau să-l înţeleagă drept conţinutul său clasist”. burgheză” – era extraordinar de fragilă, puțin mai mult decât obiceiuri sociale și un stil de relații personale și asociative.27 Contradicția lui leudo în schema Pratiana, problema ostilității spaniole (mult mai imediată decât orice amenințare muncitorească), nu era îngrijorată. D'Ors, care, ca intelectual profesionist γ creatină, a fost mereu ignorant de ceea ce nu i-a fost convenabil.

În principiu, Xenius a predicat catalanilor, cu exemplul britanic. Profitând de o interpretare à clef a lui Kipling într-un roman francez, D'Ors a desenat un citat și o morală:

«–Acești irlandezi sunt curioși. Ei ne urăsc englezii ca pe frații dușmani; și, în pericol, ne dau cei mai buni soldați ai noștri. Ne-am împăcat în Imperiu..."

Această observație spune mai mult în favoarea imperialismului decât o sută de discursuri. Să nu neglijăm să luăm notă. Să învățăm odată pentru totdeauna că astăzi, în unirea popoarelor în State, conștientizarea Imperiului este singurul lucru care poate îneca și face să dispară rebeliunea localistă.

Să-l învățăm și să-l ținem minte, dacă nu vrem ca petrecerea centenară a regelui Jaime [referindu-se la monarhul medieval catalano-aragonez] să se mai răsfețe cu încă o mojiganga, complet lipsită de sens.28

Dar ostilitatea spaniolă l-a interesat pe Cambó, și mult, mai sensibil decât majoritatea colegilor săi catalani la pulsațiile venite din Madrid sau din complexul urban spaniol. Din acest motiv, Cambó, ca lider al Solidarității, a apărut în Orsian Glosari ca un profesor eroic, dispus să ducă mesajul în locuri îndepărtate din Spania și să sufere pentru el:

Coordonată fraternă, am simțit-o. Întrucât marele nostru luptător este un mare agresor, îl vedeam deja ca pe un frate în imperialism. Mai mult decât atât, a fost impuls sau normă, temperament sau conștiință în el?

Conștiința normală este. Conștiință înaltă, curată. Normă vastă, foarte puternică. –Veți citi cu toții articolul vibrant publicat

de luptător. Dar s-ar putea ca nimeni să nu fi experimentat atât de mult bucuria sensului profund clasic al acestei pagini ca Glosatorul... O, minune a orei de bun augur! O, palpitații ale timpului! Iată, imperialistul vieții simte Anima Civilă ca pe teoreticienii imperialismului. Iată, tânărul a cărui tinerețe o uitasem ne amintește de asta și deja putem spune despre Francese Cambó, un noucentista.
Dar un noucentista activ — ideal și braț. —Un noucentista înarmat, să zicem-29
mos.
În noua schemă orsiană, catalanismul era o pedagogie politică, al cărei exercițiu principal era proiecția externă, Solidaritatea, îndreptată de la oraș către Catalonia mai puțin civilă și din Catalonia unită prin cerere civică grupului spaniol. Lansarea mesajului unei transformări a obiceiurilor și comportamentelor, de jos, adică de la regiuni și naționalități spre vârful sistemului politic, trebuia neapărat să provoace reacții și să aibă efecte profunde și, în consecință, transformatoare în grupul hispanic.
D'Ors și-a exprimat mesajul într-o polemică cu Unamuno în 1906. Pe 14 octombrie, deja rectorul Universității din Salamanca a participat la deschiderea Primului Congres Internațional al Limbii Catalane și, ulterior, a participat la un act la Teatrul Novedades , organizat de Ateneu Enciclopedic Popular. Dar Unamuno s-a săturat de atmosfera exaltată care înconjura Congresul (cum îi scria lui Luis de Zulueta: „Barcelona mi-a dat impresia unui cartier din Tarascón, nucile sunt mai puțin decât zgomot”). În discursul său, inspirat fără îndoială de plictiseala sa, a lansat o batjocură aparent împotriva naționalismului basc, dar care era îndreptată către pretențiile catalaniste: «Da, este foarte nobil, este un lucru absolut respectabil și cult să respectați o limbă în aceea. toți strămoșii au trăit, dar, vai, este ca un mușchetar glorios păstrat într-o familie; când ceilalţi vin cu un màuser e o nebunie să vrei să te aperi cu muscheta.»31'
D'Ors a răspuns într-o succesiune de glose, începând cu „Según la guerra, so la fusil”, în care, întorcându-se în jurul aluziei implicite marocane la Unamuno (muscheta, conform clișeului, era încă arma Rifeno-ilor) , pretenții satirizate spaniole de a domina:
(ionio stim deja ce nu traiesc orasele numai din paine si tratate de comert, ieri ilustrul rector al Salamancai, cu

prilejul Congresului nostru al Limbii, a vrut să ne propovăduiască cuvântul gurii lui Dumnezeu. — Știi ce înseamnă cuvântul lui Dumnezeu pentru noi astăzi: Imperiu. -Ilustrul rector de Salamanca a spus, ei bine, și: Imperiu. — Răul a fost că imperialismul său — care este cel al altora — de acolo și de aici — imperialismul care ar baza idealul Cataloniei pe acapararea instrumentelor de guvernare din Spania —, nu este original în sine. Diverși galicieni care au profitat la maximum de ea o practică de mult timp, fără prea mult bine pentru corpul iberic, nici măcar pentru Galiția. Și Șambelul acestui gen de imperialism se numește Don Eugenio Montero Ríos.
Este necesar să insistăm mult că un astfel de ideal nu este și poate fi al nostru? Ne simțim puternici și dorim să dominem. Ni

se oferă două domenii de domeniu. Una este: Integrarea unitară a popoarelor de limbă catalană, Expansiunea comercială, portul liber, Piețele, Navigația, Mediterana, Orientul, Africa, viața normală și civilizată. Celălalt este o viață separatistă și pitorească, Ministerul de Interne, Parchetul Suprem, Corpul de solicitanți pentru faruri supranumerari și chiar -cu grațierea unui prieten de-al meu- Colegiul Spaniol din Bologna. Unirea unui domeniu cu celălalt nu este foarte ușoară pentru mine. Va fi o chestiune de alegere.
Și, cu câmpul, instrumentul. Unamuno are dreptate: ca armă a imperialismului său, spaniola este un màuser. Dar, nu ar fi pentru celelalte războaie ale lumii ceva excesiv de asemănător cu o muschetă?31
Limbajul – oricare ar fi fost – era așadar atât de mult un instrument defensiv cât și un instrument ofensiv. Pentru D'Ors, „imperialismul societății civile” era mai modern, mai anglo-american, decât imperialismul de stat spaniol învechit – cu amenințarea sa de impunere prin violență – la care Jnamuno a făcut în cele din urmă aluzie.
În următoarea sa ediție, „L’espingarda i el màuser”, D’Ors a subliniat inadecvarea metaforei Unamuno –de vreme ce limbile servesc viața, în timp ce pistolul morții – pentru a adăuga că catalanii erau în mâinile cu „o muschetă”. care trage de la sine».32 În cele din urmă, D'Ors salută ironic «El Primer Congrès de l'Espingarda», întâlnirea lingvistică pe care Unamuno o adusese la Barcelona, în care avusese loc o minune: «Prin minune capitală, substanța muschetei sale a fost schimbată – fără ca accidentele senzuale să varieze măcar puțin – în cea mai eficientă substanță a lui Màuser”. Iar Glosatorul a glumit: «Bogate cu această armă, veche ca nouă, armele de spion au părăsit Congresul. Și au spus: În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, începe mitul imperial al muschetei.»33 Cucerirea morală a Statului Spaniol a început, atunci, cu Solidaritatea ca afirmare comunitară a unității. Restul, Solidaritatea Spaniolă pentru a spune într-un fel, dacă încrederea în sine era puternică, ar veni la timp.

Mai târziu, în 1908, D'Ors a speculat o comparație între convulsia prelungită a „afacerii Dreyfus” din Franța și ceea ce începea să fie impactul Solidarității:
Presupun că amintirea asta poate fi un lucru extrem de inoportun în situația actuală din Spania. Se trage deja foc de proiectile intelectuale împotriva catalanismului; iar o acumulare de fenomene noi, puțin bănuite în urmă cu doi ani, ne face să sperăm la apariția în conștiința generală spaniolă a unui fenomen intens de diviziune morală, asemănător cu cel pe care l-a provocat procesul Dreyfus în conștiința franceză. Cu siguranță -indiferent de cazul nostru- se va stabili o mare luptă între Spania castică, cu un nucleu de apărare basc, și Spania europenizantă, cu un grup catalofil de agresiune...34
Cu toate acestea, cei din Spania care ar fi trebuit să simtă coincidența nu au făcut decât să accentueze contradicția. Profesorul vallesohtano Vicente Gay, valencian de origine și apărător tot mai mare al unui „imperialism” hispanic, a răspuns la asemenea efuzii în lucrarea sa Regionalism before nationalism

γ modern imperialism in the forming of States, publicată în orașul castilian în 1908.35 Gay a știut cum să meargă. direct la miezul problemei, răspunzând că sarcina „imperială” a viitorului este de a forma Națiunea – pe scurt, de a face spanioli – γ nu lajragua personalităților regionale.^ Nu se pare că D'Ors a recunoscut raspuns . În orice caz, nu a luat în seamă.
În ciuda atitudinii sale de relativă distanță, frustrările crescânde cauzate de numeroasele rezistențe parlamentare la acțiunile reprezentanților solidarității catalani la Madrid l-au determinat pe D'Ors, care a insistat asupra limitărilor intrinseci ale sistemului liberal și asupra opoziției acestuia față de idealul imperialismului care a apărat el A existat o luptă, care trebuia depășită, între liberalismul individualist și un simț colectiv, atât naționalist, cât și „socialist”, care se rezuma în „imperialism”:
Astfel [...] liberalismul reprezintă individualismul atomist, «Statul Jandarm», idealul localist, canonizarea ororilor liberei concurențe, «nulla est redemptió» [sic] pentru proletariat.- Imperialismul reprezintă Dimpotrivă, socializarea, etatismul, statul educațional, orașul, idealul de expansiune a popoarelor, dreptatea socială, lupta pentru etică și cultură. Primul a fost, în conștiința colectivă a popoarelor din Occident, idealul dominant în prima jumătate a secolului al XIX-lea; al doilea, încă în luptă cu supraviețuirea celui dintâi, este caracteristic idealității de astăzi și, la sosirea Sutei al XIX-lea, unifică, am putea spune, în cadrul unui singur val vital, multiplele palpitații ale vremurilor, care traversează, în direcții diverse, lumea contemporană.

Pentru D'Ors a fost imperativ să aleagă:
Astăzi trebuie să alegem ideal între imperialism și liberalism. Practic, există încă două atitudini intermediare: doctrinară, care încearcă o acomodare mai mult sau mai puțin retorică; oportunismul care le alternează după împrejurări... Dar, să repetăm, acestea nu sunt atitudini ideale. [...] –Uman și ideal, este necesar ca fiecare om, fiecare popor să se înroleze fie printre apărătorii lumii decrepite, fie printre promotorii lumii noi care avansează: fie în spiritualitatea liberală, fie în cadrul imperialului. spiritualitate. – Că, în mijlocul discuțiilor, și deasupra discuțiilor, fiecare catalan trebuie să-și ia partea. Să-i ia toată Catalonia.37
D'Ors s-a încăpățânat în mesajul său: „[...] în acele [poporuri] mari și pe deplin civili, este vorba doar de înlocuirea unui ideal cu altul fără ca însăși existența unei patrii să fie imediată. compromis; În orașele mici sau în civilitatea emergentă sau precară, da. Există aici pentru ei o chestiune de viață și de moarte”. Xenius a prevăzut o „globalizare” sau o „mondizare” absolută (cum se obișnuiește să vorbim la începutul secolului XXI): „Odată ce tendințele imperialiste sunt generalizate, toată rezistența naționalistă este destinată să cedeze. Peste o sută de ani, [...] nu va fi nicio excepție: întregul pământ va fi umanizat, socializat, pământ de poliție, pământ de Imperiu... [sic| – Popoarele care nu s-au imperializat, conservându-și și făcându-și triumfă propria personalitate, vor fi imperializate de alții, pierzând-o.” Și a concluzionat: «Suntem dispuși să nu-l

pierdem. Nu o vom pierde. Dar, pentru asta, va fi necesară desfășurarea acțiunii imperiale intens, rapid, furios. Va fi necesar să combatem fără milă supraviețuirile și izbucnirile liberalismului...[sic] Și așa am adăugat o datorie de război la programul îndatoririlor noastre.»38 În rezumat, D'Ors a considerat că Catalonia ar putea reface Spania tocmai. din cauza lipsei unui „stat educațional” spaniol care și-a îndeplinit mandatul moral așa cum trebuie. Convingerea sa idealistă cita că esența „imperialismului” cultural rezidă în capacitatea sa pedagogică, într- o didactică informală care îi diferențiază pe cei care merită o comandă – datorită esenței „clasice”, mature, practice și spirituale în același timp a mesajului său. – şi care nu au putut decât să beneficieze de învăţare.29

Prin faptul că, în câteva zile de la redactarea opiniei sale, criza marocană a izbucnit în vara anului 1909. D'Ors a contestat posibilitatea ca cineva să fi exprimat „ideea că maurii aveau acelaşi drept la guvernare acasă ca şi ei. au toate adresele guvernamentale în casa lor” și s-a bucurat că La Renaixensa, organ al ultracatalanismului istoric, nu a început cu articole de simpatie. În ciuda tuturor admiterii că: „Nu putem spune că [atitudinea catalanistă în raport cu incidentele din Maroc] este în general o atitudine imperială; Și nu ne-am dori așa, în această problemă concretă [...]».41 A fost primul eșec major

pentru tot ce predicase Xenius. Al doilea, desigur, a venit cu Săptămâna Tragică, care părea să răstoarne toate argumentele sale despre triumful poziției „imperiale” în Catalonia și Spania. De la Geneva, în vacanța de vară, Glosatorul a exclamat îndurerat: «Oh Barcelona, oh Catalonia!, ce ți-au făcut?».4'

Dar D'Ors a ajuns să aibă încredere în spiritul modernității autentice. „Imperialismul”, ca model normativ al noului secol al XX-lea, s-ar impune asupra barbariei interne la fel ca și asupra sălbaticilor externi. Acest lucru i-a asigurat supraviețuirea micuței sale țări și marele rol pe care i-l augura viitorul. Încrederea lui în sine și în panaceul său (remediul oferit de Liga) a devenit contagioasă.

Epigonii lui Xenius sau amplificatoarele amplificatorului

Producția D'Ors a devenit curând un stil cuprinzător și noi promovări ale regionalismului au fost forjate în modelul său. Scriind la sfârșitul anilor douăzeci, într-o imagine foarte din acea vreme, jurnalistul Josep Pía l-a numit pe Xenius „amplificatorul” lui Prat de la Riba. Dar impactul lui a fost atât de mare încât și el a fost amplificat de mulți alții. Un bun exemplu a fost Jaume Bofill i Mates, născut la Olot în 1878. A început fascinat, ca toți ceilalți din Barcelona Higuera, de D'Ors (Xenius a pus prologul cărții de poezii a lui Bofill La muntanya d'ametistes în 1908, semnat de autor sub pseudonimul Gerau de Liosi).42 Dar, ani mai târziu, Bofill a ajuns să conducă echipa care l-a înlăturat pe Pantarh de pe tronul său oficial în Commonwealth.

În noiembrie 1907, astfel de conflicte au fost într-un viitor îndepărtat, necunoscut. La acea vreme, Bofill a oferit la sediul Ligii Regionaliste din Barcelona o conferință pe tema „Clasicismul național”, o temă orsiană acolo unde erau. Atingerea sa distinctivă, mult în contrast cu stilul intenționat ușor al

lui Xenius, a fost o logică silogistică care a trădat originile sale catolice, chiar tradiționaliste, pregătirea seminarului. Bofill a pornit de la teza explicită: „Adevăratul sistem estetic bazat pe natură este clasicismul”. De aici și-a derivat caracterul, după el, nimic subiectiv: «[...] clasicismul ia lucrurile așa cum sunt. În așa fel încât să se îngrijească de integritatea fiecăruia dintre ei în funcție de natura lor. [...] [Eu] nu sunt un visător. Este practic practic. [...] [A] consecința a ceea ce s-a spus deja, clasicismul este sistemul de echilibru.” Pentru un credincios devotat ca Bofill era evident că catolicismul încorporase tradiția latină anterioară: „Și este de înțeles că Biserica a favorizat clasicismul, deoarece nu există un alt sistem estetic care întruchipează mai bine principiile raționale”. În omagiul orsian mi-am amintit) că: „Formula supremă a clasicismului mens sana in carpare sano”. Și a subliniat că: «Clasicismul este prieten al legii», întrucât: «Legea nu este cercul tiranic care închidează lucrurile, ci cristalizarea esențelor lor și calea existențelor lor»43 Astfel, atunci când se adresează „Socialului”. Clasicism". Botili își concretizează schema:

Până acum am vorbit despre clasicismul considerat în mod concret și exclusiv ca sistem sau criteriu al esteticii.

Ne vom ocupa de clasicismul social considerat în națiune și, ca parte preferențială a acestuia, de clasicismul politic.

Colectivele, ca fiice ale reflecției și ale voinței umane, se bucură, ca și omul, de libertate; sunt arbitrare, artificiale. Dar ca fiice ale instinctului de sociabilitate al omului însuși, au ceva instinctiv, obligatoriu, necesar; sunt naturali.

Până acum, Statul, o operă pur arbitrară, fusese confundat cu Naţiunea. Cezarismul păgân, Renașterea, pseudo-reforma, regalismul, enciclopedia, revoluția și parlamentarismul latin au influențat acest lucru în mod instinctiv sau rău intenționat. [...] Naționalismul, așa cum spune și numele, este sistemul care apără potrivirea organizației politice în opera naturii. Formula supremă: un stat pentru fiecare națiune. Nu crede, doar recunoaște.

Ajuns aici, vă puteți imagina deja că clasicismul național despre care am vrut să vorbesc este naționalismul, care, atât unul, cât și celălalt, se bazează pe realitatea lucrurilor.

Apoi, Bofill a elaborat distincția, centrală în gândirea lui Prat de la Riba și, în general, a Lliga, între Stat și Națiune, subliniind totodată capacitatea reală a Națiunii de a desfășura un profund „imperialism” pe care îl a fost interzis statului:

Toate marile utopii s-au răspândit pe baza sentimentalismului colectiv. Marile imperii se datorează fricii unora, entuziasmului altora pentru un geniu, pentru un erou, extazului tuturor în fața unei măreții spectaculoase care este pur exterioară.

De aceea, statele care nu coincid cu nicio națiune au nevoie de o bază sentimentală pentru a se susține. Și întrucât cel mai puternic sentiment pentru cei care nu sunt în adevăr este idolatria, aprioriștii, doctrinarii, au îndumnezeit statul și l-au declarat intangibil și superior oamenilor care îl formează.

Pentru ei, țara-mamă, adică statul așa cum vor ei sau ceea ce vor ei să fie, este ca ceva absolut, independent de contingențele globale. [...]
Și a adăugat, pentru a-și clarifica cu totul intenția:
«Suporterii patriei-mamă își întemeiază toată munca pe sentimentalismul banal al îndrăgostiților. Pe de altă parte, clasicismul, cu o mare prevedere și cu o profundă cunoaștere a spiritului uman, urmărește să intereseze întregul om în munca comună și cu acest obiectiv

Întemeiază națiunea pe baza interesului sau egoismului și a iubirii raționale sau a patriotismului.»
Bofill, la fel ca Cambó sau D'Ors, a vrut să-și sublinieze datoria față de sursa doctrinară a școlii naționaliste franceze:
«Naționalismul este integral. Nu numai națiunea, ci și regiunea și regiunea și municipiul, și nu le creează în mod uniform, ci le recunoaște oriunde există și le sancționează în diferitele modalități cu care sunt prezentate, respectând autonomia toți. , într-un mod diferit de statul, care, în afară de individul izolat și neputincios, supune toate celelalte persoane politice sub tutelă perpetuă.” Dar, în același timp, a subliniat diferența importantă cu argumentul etatist la care au recurs, în ultimă instanță, Barres și, mai ales, Maurras. În afară de argumentul lui Bofill, se poate lua în considerare în ce măsură evoluția catalanismului, în versiunea sa Higuera, a fost o autentică erezie a presupozițiilor strălucitului naționalism francez de atunci. „Din tot ce s-a spus până acum, în special despre caracterul organic și integral al naționalismului, se poate deduce că pentru acest sistem, contrar etatismului, echilibrul social și acțiunea normală sunt mai importante decât cele politice. Politica nu este altceva decât articularea corpului social în organe de autodirecție.»44
La fel ca D'Ors, care chiar provenea din stânga republicanizantă a catalanismului, Bofill a făcut o laudă foarte intenționată a aspectelor pozitive și complementare, esențiale pentru o sarcină comună, ale stângii și dreptei, cu intenția vădită ca catalanismul să-și accepte. capacitatea, demonstrată recent în Solidaritate, de a încorpora ambele tendințe:
Examinând cu atenție temperamentele politice, acestea pot fi reduse la două (întotdeauna teza și antiteza) care sunt temperamentul practic și temperamentul teoretic. Primul lucrează asupra realității prezente, iar al doilea investighează și pledează pentru idealul viitor.
Prima ar produce poate stagnare, un realism brutal, fără un simț progresist; al doilea izolat ar provoca inevitabil artificii, doctrinarism, un romantism exagerat, un progres spre absurd, un salt moral.
Prin urmare, armonia ambelor este necesară. Temperamentului practic corespunde spiritului tradițional și evolutiv; temperamentului teoretic, sentimental îi corespunde spiritului progresist şi retoric revoluţionar. Primul este partenerul capitalist, cunoscător în contabilitate și tact comercial, al doilea partener industrial, urmăritor de noi invenții: se completează admirabil. Bunul simț înclină alternativ în favoarea unuia sau celuilalt, hotărând de la caz la caz. [...]

În Catalonia, din fericire, aceste două spirite există. [...]

După cum indică analogia cu practica de afaceri, Botili a dorit ca modelul politic catalan să reflecte pulsațiile conflictuale ale societății civile catalane niciodată suficient de lăudate, în contrast cu statul liberal spaniol:
Din păcate, influența gallicană și parlamentarismul statului spaniol i-au înecat pe acești doi frați gemeni în paturile lor sau, cel puțin, le-au deformat îngrozitor cele două spirite.
[...]
Naţionalismul a restaurat în adevăr atât spiritele, cât şi. armonizându-le, a realizat echilibrul individual, politic și social. [...]
Cu relativă ușurință, evoluția se va obține în colaborarea sau efortul conjugat al spiritelor tradiționale și progresiste.
Pentru ca acesta să fie perfect, așa cum am indicat deja, nu trebuie să pierdem din vedere nordul, idealul național. Trebuie să ne preocupăm întotdeauna și în toate ocaziile de păstrarea fizionomiei particulare, a caracterului special, într-un cuvânt, a personalității naționale.45
Dar punctul culminant al întregului argument bofillian, așa cum era de așteptat, a fost imnul la bunătatea „imperialismului”.
Care a fost impulsul expansiv, „imperial”, dacă nu punctul natural de întâlnire dintre tendințele opuse ale conservatorismului și progresismului? În cuvintele lui Bofill:
Fiecare om, când a obținut deja o dezvoltare integrală completă, simte mâncărimea de a se reproduce, simte afecțiune pentru prozelitism.
Deci națiunile. Când evoluția atinge un grad foarte înalt, când națiunea este puternică, se simte imperialism.
Imperialismul, ca nu cumva să fie prematur și debilitant, nu ar trebui să apară până când nu va exista o multitudine de puteri sociale și politice. Din acest motiv, nu distingem, ca în echilibru și în evoluție, între imperialismul social și imperialismul politic. Este adevărat că [imperialismul| necesită ambele elemente, dar acțiunea sa este atât de intensă încât pentru a o exercita sunt necesare împreună, concentrate într-un singur impuls, toate elementele și forțele sociale și politice ale națiunii.
Nu va ajunge, deci, până nu va exista o mare cultură și o mare forță. Acestea sunt cele două elemente pe care se sprijină Prat de la Riba în opuscu ■
10 Lu naţionalitate catalană. Vedeți cum această formulă nou-nouță este formula clasică: mens sana in corpore sano. În acest sens, putem spune că la fel ca
11 evoluția este echilibrul dinamic, echilibrul mișcării, dar al vieții interne a națiunii, al vieții vegetative, ca să spunem așa, imperialismul este echilibrul vieții externe sau relaționale, al vieții volitive raționale.
Potrivit lui Botili, „Imperialismul se bazează pe două principii”. Mai întâi, «legea nivelului cultural», care, prin analogie cu hidraulica, stabilea că: «[...[cultura

relația dintre două sau mai multe popoare tinde, ca regulă generală, să se stabilească,
În al doilea rând, în [principiul] forței voinței colective superioare. Așa cum există indivizi care au o voință atât de irezistibilă și cărora cei slabi și indolenți se supun cu ușurință, tot așa, atunci când o națiune are o mare forță colectivă, trage în jos celelalte națiuni care, atunci când intră în contact cu ea. , ea, nu au o personalitate suficient de definită, o voință suficient de puternică pentru a respinge agresiunea, pentru a rezista atracției.
În virtutea acestor două principii se produce sugestia, puterea de absorbție a celor puternici. Această putere sugestivă și absorbantă este superioară libertății, care, după cum am văzut, este un simplu mijloc. Ea nu distruge tocmai libertatea, ci o presupune, atrăgând-o cu farmec și dominație. Într-un anumit fel, acțiunea imperialistă poate fi comparată cu acțiunea beatifică, cu sugestia geniului, care, presupunând libertate, o absoarbe complet.
Urmând metafora izbitoare a luminii divine, Bofill și-a rezumat ideea unui „imperialism" esențial cultural, un schimb reciproc avantajos de interacțiune imperială: „Astfel, imperialismul nu umilește pe cei învinși de la sine, pentru că este acceptat în mod voluntar; m pentru chestia, pentru că este eminamente înnobilantă. Oare, din întâmplare, omul care învață și urmează cu umilință pe cineva care știe și poate mai mult decât el este demn? [...] Imperialismul nu pretinde cucerirea materială, ci hegemonia spirituală pe care o obține cu superioritatea forței și a culturii.» Și a adăugat: „Așa cum arată foarte bine Prat de la Riba, doar predominanța forței este imperialismul sălbatic, singura predominanță a culturii este imperialismul incomplet. Atât unul cât și celălalt produc dezechilibrul, acțiunea lor nu este integrală.» Cu asprimea implicită a unui discipol orsian, Giran de Liost a concluzionat, înfățișând sarcina eroică care aștepta regionalismul catalan: „Clasicismul național, chiar și în această acțiune extinsă pe care o numim imperialism, aspiră la ecuația socială supremă. Dominați-i pe ceilalți fără să vă contaminați. Luptă și învinge fără să te superi, cu o seninătate cu adevărat olimpică»4
După cum arată adaptarea lui Bofill i Mates la orientarea lui D'Ors, reiterarea stilului orsian i-a adus creatorului său un succes strălucit, dar a încorporat un germen al căderii sale, demn de tragedia greacă care i-a plăcut atât de mult lui Xenius: succesul era sigur atâta timp cât jocul intelectual era expansiv, dar la primele semne de contracție s-a întors împotriva protagonistului său, deoarece toată lumea știa (sau credea că știa) cum să facă la fel.

Programul de intervenție socială bilateral
Pentru D'Ors, încă de la jumătatea anului 1909, chiar înainte de complicaţiile războiului colonial şi a insurecţiei anti-război, două aspecte opuse fuseseră stabilite pentru o acţiune „imperialistă" eficientă. A fost necesar să se aprofundeze „un fel de Program schematic de intervenție socială în Catalonia..." Și în Spania:47.

În prezent, diversele acțiuni ale imperialismului catalan, acțiunile desfășurate sau care urmează să fie realizate, pot fi rezumate schematic în următorul program:

A) Acțiuni în Catalonia:

Primul. Intervenție în problemele locale din Catalonia: Dorința de a deține instrumentele de guvernare în Catalonia.

al doilea . Intervenția în problemele umane în Catalonia:

la. Luptă pentru Cultură.

b Luptă pentru tehnică.

c. Lupt pentru Etică, d Lupt pentru Justiție Socială.

B) Acțiuni în afara Cataloniei:

Prunera Intervenție în afacerile generale spaniole. Al doilea. Intervenție în treburile lumii: Expansiunea comercială (Eforturi!) Expansiunea spirituală (dorințe!) Expansiunea politică (Vise!)48

D'Ors cânta de ceva vreme excelenţa „noucentistasi” spaniole, un exerciţiu benefic pentru că i-a făcut noi prieteni (ceva întotdeauna util pentru cineva atât de ambiţios ca Xenius), şi care putea fi interpretat şi ca un anunţ al unora. operațiune de coordonare politică.futura.49 În fața semnelor de simpatie, comentatorul a fost încântat:

Noucentistii spanioli. Gregorio Martínez Sierra și Enrique Díez-Cane-do, artiști delicati ai noii generații spaniole și cei mai generoși catalani din Madrid; marchizul de Palomares, prestigiosul decan al confrării absolvenților instituției condusă de domnul Francisco Giner; Eduardo L. Chavarri, muzicograf autorizat, comentator expert despre Wagner; M. Ciges Aparicio, romancier al traiului dureros; Pedro González-Blanco, benedictin al contemporanului; Constancio Bernaldo de Quirós, criminalist; Ramón María Tenreiro, psiholog; Luis del Cacho, un parizian de la Ateneo de Madrid, căruia i se luminează ochii când vorbește despre Villa de la Luz; Fernando del Río Urruti, adept înflăcărat al filozofiei germane, traducător al lui Goethe; Angel Vegue, care a părăsit înțelepciunea ecleziastică din Toledo, pentru Secția de Artă

de la Madrid Ateneo, iar acum părăsește Secția de Artă a Madrid Ateneo pentru poezie; Justo Gómez Ocerin, un mare febril de curiozitățile culturii, care mi-a spus într-o zi în portul nostru, îmbarcându-l în Italia: „Toată viața voi fi mușcat de ceea ce nu am putut să văd, acum, la Barcelona” ; Leopoldo Vai, moștenitorul spiritului, precum și al sângelui lui Clarín; Federico de Onís, un discipol favorit al doctorului Unamuno și un cercetător înțelept al dialectului Salamanca; Federico Oliver, romanticul din La Muralla; Rafael Leyda, povestitorul maupassantian; profesorii Francisco Bernis, Martín Navarro și Leopoldo Palacios; scriitorii Miguel Alvarez Rodenas, Luis Gutiérrez, Manuel G. Morente, Ricardo Orueta, Carlos de Torres-Beleña și, în plus, alți bărbați de avangardă Joaquín Alvarez Pastor, Domingo Bernes, Fernando Cano, Antonio Fernández, Alberto Giménez Fraud, Gustavo Giménez Fraud, Ricardo León, Francisco Orueta, Matías Peñalver, Francisco L. Ribera, Valentín Samá, José Ma. Sampere, au semnat un mesaj de sprijin pentru tineretul catalan, deja publicat în aceste rubrici și pe care mi-au făcut onoarea. mi-o trimite; un mesaj care este, spun ei, „mărturie că,

deasupra neînțelegerilor și neînțelegerilor tradiționale, există tineri care gândesc și trăiesc în spiritul nostru și vor să-și pună efortul comunitar alături de al nostru...”50

În noua configurație a unui design politic orsian, atât „imperialist” în interior, cât și în exterior, această simpatie era vestea bună. Vestea proastă a fost că interacțiunea catalană cu echipa spaniolă a adus consecințe nedorite. Barcelona era asediată de o imigrație care a făcut imposibil proiectul de aur al lui D'Ors ca purtător de cuvânt auto-numit al Lliga. Reflecția orsiană a fost construită pe un criteriu foarte general în catalanism, dat fiind ritmul de creștere al Barcelonei. De exemplu, enervantul Pere Aldavert era perfect capabil să introducă reflecții apocaliptice în articolele sale haotice:

Văd venind ziua în care catalanii se vor găsi străini în Catalonia, pentru că ceea ce cade acum asupra ei nu mai este o invazie, ci o avalanșă de oameni care nu vorbesc ca noi și care fac astăzi, din nevoie și neavând. deveni mai mult decât noi, se adaptează [va jciit-sc/ la limba noastră, peste douăzeci de ani nu va mai fi nevoie să o înveți, pentru că vor fi mai mulți străini decât aici, pentru că viața modernă va face să plătească tot decolteul. secolului, până la secolul care nu merge în căutarea mai mult decât comoditatile momentului și splendoarea marilor orașe [спЯлЛили].”51

Marea întrebare a vechiului director al La Renaixensa a fost: Hi ambaréin a /sic/ aper-nianar ais catalans porguéis hastes no ens trepuin de casa?32 În fața discursului de actualitate și deschis reacționar al lui Aldavert, D'Ors a revendicat urbanitatea modernă ca răspuns. . Dar intenția ei era să conducă sentimentul restrictiv, nu să-l nege.

Dacă, așa cum a spus D'Ors, Gatalunya a fost expresia maximă a Imperiului post-roman du Soleil cântat de Maurras, atunci fundamentală (cel puțin ca parte a compoziției viitorului) a fost presupunerea maurrasiană că «|n]i în Franţa Nici în Spania, nici în Italia, nu mai mult decât în Grecia, anarhia şi revoluţia nu sunt indigene.”53 În societatea de echilibru, prin definiţie, dezechilibrul vine din exterior. Dar, cum să rămânem echilibrat, când s-a propus să exportăm același simț al bunului simț într-un spațiu mai mare, în nevoie de ponderare?

Senatorii și deputații regionaliști, în manifestul lor din 1906 The Catalan Question, asiguraseră că „[...] cauza Cataloniei este cauza adevăratei Spanie, a Spaniei care lucrează și suferă”. Xenius a inversat formula și, în schema sa, catalanismul ar fi cauza „omului care joacă și lucrează”, ceea ce nu era neapărat o abordare socială incluzivă.54 Cu toate acestea, începând cu 1907, D'Ors a început să vorbească despre „social dreptate” în sens restrictiv. Coincidența cu formarea Partidului Republican Radical la Barcelona, „lerrouxismul” prin excelență nu a fost nici întâmplătoare. Potrivit lui D'Ors:55

Toți cei care au lucrat în cele două mari eforturi civile ale Barcelonei moderne - acțiunea politică și acțiunea pentru cultură - s-au lovit de același dușman, care dezactivează continuu o parte a acțiunii lor și uneori ajunge să-i omoare, cu dezamăgiri, energia. : cu faptul unei reînnoiri constante, prin opera unor surse umbrite de imigrare, în masele noastre populare de

cetățeni. — Lucrarea unei educaţii politice şi sociale a mulţimilor a părut adesea printre noi o semănare lângă un râu care se revarsă. Râul a crescut și nu a stricat munca. — Cu răbdare, eroic, înălțăm în fiecare zi la libertate, la educație civilă, la conștiință națională, un anumit tondo al poporului: îl modelăm în cetățenie. Dar a doua zi, din cutare și cutare bucată, construcția noastră este desființată, pentru că cade deasupra acelui tondo și cântărește asupra lui alunecarea iruptivă a unor oameni fără valoare socială, necivili și ignoranți — nisip uman al pustiilor, docil să se ridice. până la furtunurile agitatorilor... — Și a trebuit să luăm de la capăt... [sic] [...] Un astfel de protecționism rasial nu ar fi o apărare legitimă pentru noi? — În noi, întâmplător, mai mult decât în oricine altcineva, pentru că această muncă de c\ ilitate care ne costă atât de mult este precară.56

D'Ors a insistat în repetate rânduri asupra acestui lucru, în lumina practicilor segregaţioniste nord-americane, care i s-au părut exemplare?7 De ce era nevoie: «O politică de selecţie a torentelor de imigranţi care vin la Barcelona, ca cea pe care o facem noi. despre care vorbeam ieri, ne-ar fi recomandat de realitate, nu doar ca mijloc de apărare civilă, ci ca instrument de protecţie economică.”58 Fiecare aliat a fost puţin într-o luptă atât de fundamentală, precum Aureli Ras, „aquesf fortissini”. jurnalist del noucentisme" a arătat:

Ras consideră că singurul mijloc prin care un oraș se poate apăra în sensul menționat mai sus este expulzarea. Apoi vine dreptul la expulzare. Am insinuat chiar, în general, ideea unui instrument selectiv, care poate fi atât neadmiterea, cât și expulzarea. În plus, permiteți-mi să subliniez că o expulzare reprezintă doar o neadmitere. Dacă un oraș alunga cerșetorii străini, este pentru că nu admite cerșetori străini. Generalizează măsura străinilor în căutare de muncă, iar aceștia vor avea una dintre categoriile obișnuite de politică de selecție. Prin urmare, nu are nevoie de granițe. —(Și, în ultimul caz, de ce orașele nu ar avea granițe? Întrebare de examinat).

Tocmai, D'Ors s-a gândit, destul de lucid, la schemele sindicale americane sau sud-africane, în care controlul exclusiv, excluzându-mă, care ținea o anumită comunitate etnică în afara pieței muncii, era o parte centrală a luptei împotriva crustei și a galbenismului. Nu ar fi rezonabil să ne așteptăm ca sindicalismul catalan să caute să apere interesele muncitorilor împotriva oricărei amenințări de scădere a salariilor din cauza unei oferte mai mari, distrugând victoriile muncitorilor atât de greu câștigate? Astfel, potrivit lui D'Ors: «Apărarea demografică trebuie întreprinsă aici, înaintea oricui, așa cum fac un pic peste tot organizațiile sindicale ale muncitorilor. Munca sindicalistă este să veghezi ca să nu coboare de la un nivel dobândit și să fie în pericol cu amestecul de elemente dezorganizatoare.»6'1

Din punctul de vedere „imperialist” orsian, pericolul social al imigranților era capacitatea lor de a deborda față de toată pedagogia socială și civică pe care catalanismul a căutat să o ducă la îndeplinire. Era o idee care — într-un mod mai mult sau mai puțin contemporan — se afla în mediul hispanic mai reflexiv,

cu traducerea părții care corespunde foarte relativă integrare nord-americană a negrilor eliberați de Războiul Civil și de ultimele valuri de imigranți italieni. , Slavs and Jews din influentul The American Commonwealth (1888) al lui James Bryce.61 In Eyes of D'Ors. comparația cu xenofobia teoretică a școlii naționaliste franceze a fost nedreaptă, întrucât imigrația în vasta Franță a fost absorbită și transformată, după modelele culturii primitoare și ale societății însăși, într-o generație. Însă capacitatea de control „imperialistă” a catalanismului era extrem de limitată și opera sa a lucrat mai mult prin exemplu decât prin constrângere colectivă: „Nu, naționaliștii francezi greșesc și lipsiți de har să insiste atât de mult pe chestia „metică”. Noi, da am face-o! Și în această infiltrare continuă din exterior în interior, factorii de origini multiple nu se echilibrează, așa cum se întâmplă la Paris, ci mai degrabă factorul dominant este unul, iar aceasta, și nu inima orașului, este cea care dă tonul. pentru evenimente.altele...»62 Astfel, văzută din capitala catalană, duritatea era esențială pentru a impune programul social, pentru a „imcrializa”, înainte ca potopul străin să poată uda totul cu obiceiurile sale necivice: «În Barcelona, în Catalonia, nu ar trebui

a suferi răul antipolitic, ci a lupta împotriva răului antipolitic — de dragul politicii.»6’ Era nevoie de un simț politic inovator, o idee sintetică care să servească la combinarea impulsurilor foarte diverse și la fuzionarea lor într-un mesaj capabil să depășească. dicțiile clișee de dreapta și stânga.

Lecții de Rooseveltian de la Prat a D'Ors

Cu această îngrijorare cu privire la potențialul corosiv al imigrației, D'Ors a avut un interes deosebit pentru modelul american. Este important să înțelegem în ce măsură catalanismul „intervenționist” a ales niște linii directoare -date de Carlyle, Emerson și Teddy Roosevelt- și a respins alți contemporani, precum Ruskin sau Cecil Rhodes, care, cel puțin teoretic, părea mai potențial inspirator decât oricare altul. emulare. engleză. Rhodes, marele protagonist al stăpânirii britanice în Africa de Sud, un „imperialist” fără ambiguitate, nu apare în scrierile lui Cambó și numele său este absent din nesfârșitul glosar vital al lui Ors, chiar și în lunga sa fază spaniolă. A continuat să fie un personaj negativ în ochii catalanilor, pentru a fi uitat în timp. Nici Ruskin nu este menționat de Cambó. În primii săi ani de Glosări catalane, până în 1910, D'Ors îl citează pe criticul englez doar de trei ori, pentru a extinde, în 1909, probabil de la prima mare antologie ruskiniană în limba spaniolă, asupra figurii domnului ca model de „eroism. „. » cultivat împotriva vieții obișnuite și, prin urmare, din exaltarea idealului societății civile.64 Totuși, nu trebuie subestimată confluența de idei dintre catalaniști, de exemplu, D'Ors și englezii Enipire-builders , precum Alfred Milner, arhitect al prezenței britanice în Egipt (și autor al Angliei în Egipt, 1892) și mai târziu reprezentant al Londrei la Cape Town, pentru care „imperialismul” era „o mare mișcare a spiritului uman cu toată profunzimea și amploarea. de o credință religioasă”; Opera matură a lui Milner - a devenit baron și în cele din urmă viconte - a fost tocmai

Națiunea și imperiul, începută în 1905 și publicată în 1913.65 Dar a existat o problemă majoră de fond: afinitatea catalană a indicat bunătatea instituțiilor britanice de autoguvernare. și la felul de a fi care, în principiu, îi garanta funcționarea. Alegerea lui Ruskin și Rhodos a însemnat consolidarea unui discurs de cucerire și dobândire a teritoriilor despre care catalanismul le-a înțeles că nu este fezabil ridicat direct de la Barcelona; Al lui urma să fie „imperiul" instituțional și constituțional, o transformare morală, internă, a Spaniei. În mod inevitabil, orice încorporare de noi terenuri trebuia realizată în comun cu Spania și aceasta necesita un acord intern ca pas anterior, o reorganizare a statului și a realității sociale hispanice.
a oferit țării sale o conducere atât de energică în primii ani ai secolului (1901-1909), a fost mult mai atractiv . Deși Roosevelt însuși, cu bine

În logica republicană, a preferat să vorbească despre „expansionism" decât „imperialism", proiecția sa internațională l-a făcut arhetipul „imperialistului" cu un program moral de educare, în special hispano-americani, în comportament civil corect, individualism sănătos și în public. responsabilitate tipică oamenilor de limbă engleză.66 Pentru un catalanist, Roosevelt avea enorma virtute de a fi figura americană emblematică a înfrângerii spaniole din 1898, care nu a ezitat să-și exprime disprețul față de tot ceea ce este hispanic. Odată cu ea s-a propovăduit mesajul unei politici militante, dispusă să supună revendicările absurde ale haoticelor „Republici Bananiere" la cerințele „civilizației" predominante, dar a fost subliniată și slăbiciunea oricărei alternative spaniole. Rolul „Yankee" s-a bazat pe puternica sa societate civilă, întrucât era o „societate puternică cu un stat slab", idee garantată pentru a înmuia toate lli^aire consecvente.67
Nimic întâmplător, D'Ors nu a fost singurul captivat de foarte activul președinte american, un protagonist moralizator și nu un anexationist imoral precum Rhodes. Deja în 1906, în La nacionalitat catalana, însuși Prat de la Riba dorea să comenteze pe larg „L'imperialisme de Roosevelt" într-o secțiune monografică.68 Pentru Prat, Roosevelt era corectorul social -chiar de stat- necesar pentru eventuala lipsă. de control al intereselor „burgheze" care erau exprimate prin intermediul societăţii civile. Prat a scris de parcă singura sa intenție ar fi să explice abordările Rooseveltian, dar, în realitate, a stabilit doctrina „imperială" catalană: „Acțiunea marilor oameni trebuie exercitată în direcția binelui. Succesul obținut prin mijloace nedemne este un lucru rușinos. Marea lege a dreptății trebuie să existe de la om la om și de la națiune la națiune. Dacă omul puternic nu simte impulsul către lucrurile înalte, puterea lui este un blestem pentru el și pentru întreaga lume."69 Cu limitele individualismului lui Carlyle și Emerson stabilite, Prat nu a putut rezista să-și apuce analogia pentru a critica excesele lui. republicanismul hispanic, având în vedere că Roosevelt era prin definiție un „republican": „Speculatorul fără conștiință, care acumulează milioane cu procedee reprobabile, este mai rău decât criminalul sau hoțul de rând. Marele agitator

al maselor care le stârnește cu vorbe incendiare, cu promisiuni false sau irealizabile, este un dușman al pământului său. Marea forță a acestor oameni este o forță distructivă.»70

După ce a trimis în largul lui Lerroux fără să-l numească, Prat a vrut să stabilească (întotdeauna prin figura președintelui SUA) îndatoririle morale patriotice ale tuturor bunilor emulatori ai lui Roosevelt. Republicanii spanioli și catalani au fost importatori de doctrină, ceea ce, potrivit lui Prat, a fost marele lor eșec. Esența argumentului său a indicat originalitatea Barcelonei ca centru creativ al doctrinei politice, liberă atât de greutatea Madridului, cât și de influența Parisului. Pentru a afirma această originalitate barceloneană sau catalană, folosirea voalată a exemplului american, cu referirea automată implicită la America Latină, a fost perfectă: «După legea binelui, legea patriotismului. Dragostea patriotică este o virtute fundamentală. Exclusivismul împotriva străinului este la fel de nesimțit ca și cosmopolitismul. |...] eu

Marii oameni de stat ai Americii sunt cei care au crezut mereu în pământul lor, cei care au avut credință că va deveni cel mai puternic popor din lume.”71

Punând stânga la locul ei, Prat a ținut să arate catalaniștilor „puriști” eroarea lor jalnică, în fața succesului „intervenționismului” pe care Lliga l-a întruchipat, autodefinit, cu mândrie, ca „imperialist” în mijloacele sale şi în obiectivul său . Era, după el, „legea civilizației”:

Popoarele civilizate sau popoarele aflate pe cale de a ajunge la plinătatea civilizației prin efort propriu, au dreptul să se dezvolte în conformitate cu propriile tendințe, adică cu autonomie. Popoarele barbare, cele care merg în direcția opusă civilizației, trebuie supuse de bunăvoie sau cu forța direcției și puterii națiunilor civilizate. Puterile educate au datoria de a se extinde asupra populațiilor înapoiate. Franța care își impune autoritatea asupra Algeriei, Anglia asupra Egiptului, Rusia asupra Kamotos au substituit legea și ordinea justiției luptei barbare și degradante care a predominat în acele orașe. Câștigul a fost mai mare pentru civilizație și pentru acele ținuturi nefericite decât pentru popoarele care au intervenit în ele. Cei care au scris versuri către Mahdi împotriva Angliei, către Aguinaldo împotriva americanilor sau ode către Alger și pirații săi, într-o luptă cu Franța, sunt săraci cu spiritul care nu cunosc înalta misiune educațională a umanității pe care națiunile civilizate o exercită în acelea. companii scumpe/

Autodeterminarea, deci, era doar pentru cei care o meritau. În lumina realismului politic, nu exista altă cale pentru catalanism, dacă voia să fie ceva mai mult decât un protest fără o soluție posibilă concretă, decât să oprească această prostie bine gândită și, odată pentru totdeauna, să-și asume „imperialismul” cu toate implicatiile lui... Nu exista alt remediu decât cucerirea morală a statului spaniol:

Patriotismul și expansiunea sunt necesare în societatea internațională de astăzi, ajutorul războiului. Nu există nimic atât de abominabil ca un război nedrept, decât o pace cumpărată cu lașitate sau fărădelegi. Pacea Europei, realizată cu toleranța decapitarii armenilor, este o mare rușine. Biata umanitate dacă

ar trăi evanghelia păcii din Tolstoi. Pregătirea pentru război este cea mai puternică garanție a păcii. Războiul care subjugă popoarele barbare pe cele civilizate este o operă de pace și civilizație. O națiune care nu știe să-și apere drepturile cu armele nu poate sprijini sau îndeplini nicio misiune progresistă în lume.
Tot imperialismul este aici. Imperialismul este o forță a civilizației care revarsă dintr-un popor cu viață națională intensă asupra celorlalți73
În rezumat, având în vedere lecția predată de Roosevelt, nu era posibil să ne gândim la un micro-stat catalan ca și cum ar fi într-un fel ceva pozitiv, deoarece acest

Ar fi la cheremul oricărei puteri mai puternice, adică aproape a tuturor. Era nevoie de o forță armată, care în cele din urmă ar putea fi doar armata și marina spaniolă. Vechea tradiție războinică, celebra „furie catalană”, nu mai era o completare a societății civile și a obiceiurilor acesteia. Puterea catalană, deci, ar deveni o realitate cu mai multă inteligență sau, dacă se preferă, contribuind cu contribuția sa cerebrală și modernă la Spania înapoiată și, prin urmare, încă marțială. Din acest motiv, era esențială „civilizarea” acestui instrument militar istoric, care a rămas esențial, așa cum reușiseră englezii și nord-americanii, astfel încât să nu mai fie facțiune sau facțiune (mai precis, pentru a abandona anticatalanismul său visceral spaniol) și astfel încât Era în principal expresia unei „vieți naționale intense” care, în Spania, ar trebui să fie „imperializată” și federalizată într-un fel.
Intelectualii apropiați Ligii au susținut această idealizare a eroicului președinte nord-american, cu toate implicațiile pe care le avea. În același an din 1906, Josep Pijoan, din paginile La Leu de Catalunya, se identificase și el cu idealul din The Strenuous Life a lui Roosevelt și pretindea că se simte ca un „cowboy politic”: „Viață intensă! Viața intensă! O, permiteți-mi să vă explic că uneori și eu mă simt ca un cowboy, sau un imperialist, și vreau să încalc criteriile altora. Viața intensă nu este canibalismul iberic în care trăim, nici lupta pentru distrugere, nici viața în ură. Viața intensă, prin termenul mediu de dezvoltare al tuturor dintre noi, este plinătatea iubirii intelectuale aplicată la îmbunătățirea tuturor lucrurilor.»7*
La rândul său, tot în 1906, D'Ors a ţinut să sublinieze că, în ceea ce priveşte lupta civilităţii împotriva barbariei, „situaţia în care se află, în acest sens, Statele Unite are mai mult de un punct de analogie cu a noastră. „”, observație pe care a ilustrat-o cu comportamentul fiicei președintelui SUA.75 Mai târziu, încă în jurul acelorași date și după ce a văzut repetate aluzii, D'Ors a ironizat că Roosevelt era un personaj «care nu trebuie abuzat, dar care, luat în doze şi proporţii potrivite, poate să nu fie inutil».76 Dispus să facă orice pentru a fi nu mai puţin decât Pijoan, D'Ors voia să-şi revendice titlul de al doilea Barcelonan care citise La vida intense rooseveltiana, prietenul său fiind Dr. Góngora (decedat în 1908) a fost primul.77 Într-adevăr, Teddy Roosevelt avea să fie multă vreme un personaj didactic în glosa orsiană cotidiană.7'5 De fapt, pe scena americană și, prin urmare, înaintea lumii, Roosevelt a

ştiut să se prezinte ca întruchiparea unui nou stil de a face politică, capabil să depăşească limitele învechite dintre dreapta şi stânga, să ofere o teză dinamică deosebită, deschis moralizatoare. Oferta Rooseveltiană a fost neapărat interesantă pentru catalaniştii „intervenţionisti” datorită succesului său în ştergerea graniţelor ideologice, datorită „transgresiunii” efective (cei mai conservatori republicani – propriul său partid – au denunţat preşedintele drept „mesia nebun”).

Retras din preşedinţia SUA după alegerile din anii 190, Roosevelt, întorcându-se dintr-o călătorie în Africa şi Europa, s-a lansat în vara anului 1910 în ceea ce lias

A creat un „nou naţionalism”, titlul unui discurs iniţial, germenul unui program, anunţat pentru prima dată într-un oraş din Kansas, în timpul unei călătorii în vestul ţării. De altfel, şi-a început campania la Londra, la sfârşitul lunii mai, când a ţinut o prelegere despre „Comandamentul britanic în Africa” la Guildhall, gata să explice chiar englezilor cum să-şi îndeplinească îndatoririle „imperiale”. . Fostul preşedinte a subliniat că „dominanţa naţiunilor civilizate moderne asupra locurilor întunecate ale pământului a adus un mare bine pentru omenire”, a comparat sarcina britanică din Sudan cu cea americană din Panama, dar – în urma asasinarii lui premierul egiptean, firesc pro-britanic, de către un naţionalist „fanatic” – a ajuns să dea un avertisment: insistenţa britanică de a-şi justifica amestecul în Egipt ca promovare a autoguvernării nu i s-a părut corectă. Potrivit lui Roosevelt, era o realitate foarte simplă în exercitarea puterii: britanicii ştiau că au dreptul de a fi în ţara Nilului pentru a menţine ordinea, dar dacă se îndoiau, încetau să o aibă. Era o chestiune de încredere în sine la scară colectivă.79

Pentru D'Ors, aşa cum a indicat în mod repetat în acelaşi an, Roosevelt a fost, într-un american nepoliticos, echivalentul unui monarh, o „reîncarnare” a lui Napoleon cel Mare. Ruptura sa cu preşedintele de atunci WH Taft şi, prin urmare, provocarea Partidului Republican şi a puterii trusturilor economice, a coincis perfect cu nevoile orsiene în lansarea Noucentismului. Din discursul catalanist, mai ales din proiectul de etică colectivă pe care D'Ors dorea să-l conducă, din fascinaţia pentru Emerson şi Carlyle, a fost uşor de recitit pe Roosevelt substituind adjectivul „american” cu „catalan”. Înţeles în acest fel, American Ideas a devenit „ideea catalană”, în timp ce americanismul pentru a remodela mulţi imigranţi putea fi înţeles ca adevărat catalanism în acelaşi scop, confruntarea virtuţilor bărbăteşti şi a sportivităţii agresive tipice The Strennous Life a fost întruchipată în virilitate de Γ homo que ¡rehalla i juqa*

În regândirea sa asupra „noului naţionalism”, Roosevelt a fost îndreptat împotriva marilor capitalişti şi a combinaţiilor financiare, în numele unor reguli corecte de tratament - pe care le-a numit Square Deal (aranjamentul bunei-credinţe).)-; era o temă pe care D'Ors o remarcase în trecut, datorită posibilei ei aplicaţii în contextul spaniol.82 Teza lui Roosevelt, ca „nou naţionalism”, consta din câteva idei simple, însoţite de multe propuneri concrete:

•

Ne confruntăm cu noi concepții despre relațiile dintre proprietate și bunăstarea umană, în principal pentru că anumiți apărători ai drepturilor de proprietate împotriva drepturilor omului și-au dus pretențiile prea departe. [...]
Statul [se referă la statul local din cadrul federației] trebuie să devină mai eficient pentru munca care îi privește pe oamenii statului; și națiunea pentru ceea ce privește tot poporul. Nu trebuie să rămână un teren neutru care să poată servi drept refugiu pentru cei care încalcă legea, și mai ales pentru aceștia

că sunt de mare bogăție și că pot angaja viclenia legală lupină care îi învață să se sustragă de ambele jurisdicții. [...]
Nu cer supracentralizare; dar cer să lucrăm într-un spirit de naționalism larg și larg atunci când lucrăm pentru ceea ce privește poporul nostru în ansamblu. [...]
Trebuie să avem tipul potrivit de caracter – caracterul care face din om, în primul rând, un om bun acasă, un tată bun, un soț bun – care face din bărbatul nostru un vecin bun... Principala problemă a noastră. Națiunea este modalitatea de a obține tipul potrivit de cetățenie bună și pentru a o obține, avem nevoie de progres, iar personalitățile noastre publice trebuie să fie cu adevărat progresiste.83
Era deci posibilă, potrivit fostului președinte, să se suprapună cerința națională față de avantajele regionale sau personale (nevoia națională abone secționată sau avantajul personal), întrucât acestea aveau o sferă instituțională proprie determinată în structura federală84. societate, politicianul american a insistat asupra cerinței superioare a unei pulsații morale în fața unor interese fără o înălțime echivalentă a vederii. În ciuda dificultăților de a reajusta „noul naționalism” al lui Roosevelt (un concept destul de străin federalismului american) la cerințele naționalismului catalan, inversând într-o oarecare măsură categoriile sale, Roosevelt a oferit o intrare ideologică utilă, depășind „socialismul” și „statismul” de frustrat. dizidenți cambonieni. După cum le-a spus Roosevelt prietenilor britanici în vara lui 1910, el dorea „ceea ce ați numi o „democrație imperială””; numai ea ar putea evita pericolele demagogului şi ale reacţionarului. După cum a declarat fostul președinte câteva luni mai târziu, el era un radical care dorea o schimbare radicală realizată de conservatori.85 Era un paradox destul de potrivit pentru gustul orsian.
În consecință, interesul lui D'Ors a fost concentrat în ceea ce a oferit abordarea Roo-Seveltiană pentru a rezolva dezbaterea de după Săptămâna Tragică din cadrul Lliga. S-a discutat atunci o dilemă inevitabilă: conștientizarea că era necesară expansiunea metropolitană a Barcelonei prin imigrație, criteriu temperat de convingerea că o ordine socială capabilă să integreze străinii rezidenți –un stoc al „proletariatului”– era esențială, care s-ar putea dovedi din nou a fi periculos. Discuția lligare s-a axat pe comparația dintre forța resurselor proprii ale societății civile pentru a face față viitorului, poziție susținută de Prat de la Riba, și percepția presupusă realistă, numită chiar „socialistă”, care considera că procesul poate fi controlat. numai de către Stat și că catalanismul a trebuit să fie de acord cu o soluție globală (sau „socialist-statist”, după jargonul momentului).

Discursul american al lui Roosevelt, autodefinit ca „progresist”, a fost perfect în liniile sale generale ca o inspirație pentru D'Ors, γα care a combinat totul: domesticirea

imigranți printr-o cultură națională unitară, un echilibru teoretic între puterile locale și centrale, un pact de reformă a statului și, mai ales, apelul la o ideologie care să arate tot ce este posibil, de jos în sus și de sus în jos, articulând suma. a comportamentelor individuale într-o mişcare unitară. Asa a fost. Odată cu noucentismul – atât de progresist încât a luat numele noului secol – revendicările conflictuale ale lui Prat și Cambó și ale susținătorilor lor respectivi au fost satisfăcute, în timp ce ușa s-a deschis către o înțelegere, complet inovatoare, cu liberalii conducându-i de primul . Ministrul liberal José Canalejas, la putere din februarie 1910.
Dimpotrivă, contribuțiile naționalismului francez au fost, în general, negative sau au servit drept fundament conceptual care a dat o mai mare importanță unei Catalonie „mediteraneene”. La rândul lor, contribuțiile germane au făcut posibilă – așa cum înțelesese Cambó – să vândă produsul regional pe piața politică spaniolă fără a submina diferitele pretenții transcendentale care existau acolo, începând cu Coroana și Forțele Armate. Dar adăugarea nord-americană a fost întotdeauna nota strălucitoare a catalanismului, scăderea inimitabilă a originalității, înclinarea sa permanentă către republicanism și către stânga. „Binecuvântat este steagul pe care pot fi adăugate noi stele...”, spunea D’Ors în 1908, când Roosevelt a proclamat Oklahoma noul stat al uniunii (rezultatul unei lungi proceduri constituționale care a fost ignorată de comentator). 8”
În rest, nord-americanul a fost o inspirație de unică folosință, de folosit și de aruncat. D'Ors și-a pierdut curând interesul în continuarea problemei, mai ales că Roosevelt, cu sloganul său despre „noul naționalism”, a eșuat convenția republicană din 1912, a preluat conducerea unui nou Partid Progresist și a pierdut alegerile. Noiembrie înainte de democratul Woodrow Wilson .87 În cele din urmă, inspirația nord-americană a catalanismului avea să reapară odată cu Wilsonismul, în Primul Război Mondial, dar deja susținut în mod clar de stânga naționalistă radicală sau republicană catalană, ca anti-imperialism, autodeterminare separatistă și respingere totală a lui Cambó și a tot. el a reprezentat.88 Inutil să spun că același proces a dus la „defenestrarea lui Xenius”.

Punctul culminant al primului „imperialism” catalan orsian: Italia împotriva Portugaliei

În 1910-1911, astfel de eventuale rezultate erau încă imprevizibile. Dimpotrivă, D'Ors şi-a început cariera ca „dictator” al „unităţii culturale” catalane şi purtător de stindard al „imperialismului”. Mergând înainte, ca explorator doctrinar, D'Ors a dedus adesea mult mai mult decât justificau datele; Cu alte cuvinte, poziția doctrinară orsiană ar putea cu sensul ei critic. Astfel, în 1910, Xenius a salutat transformarea juridică a Alsaciei-Lorena în cadrul Imperiului German cu un alt exemplu al sistemului său interpretativ; potrivit lui D'Ors, germanii învăţau de la britanici. Reorganizarea engleză, mai mult sau mai puțin contemporană,

a unui grup de entități din sudul Africii, la mai puțin de un deceniu după războiul boer, într-o Uniune din Africa de Sud ar putea fi interpretată ca punctul culminant al aspirațiilor sale pentru Catalonia și Spania, un acord pașnic, așa cum a fost, cu cinci ani înainte, separarea Monarhiei Duale Suedeze-Norvegiene:
Și iată un moment admirabil al istoriei; iată o palpitație violentă a timpului. Nu începe astăzi. Abia ieri Anglia a făcut un mare gest generos, dând libertate Transvaalului, după ce l-a învins într-un război bun; iar cel mai mare diamant din lume, un jurământ de recunoștință din partea poporului eliberat, va veni să împodobească fruntea Reginei Alejandra. Germania a urmat exemplul, săvârșind o faptă similară de bunăvoință; iar fidelitatea oamenilor pe care îi eliberează va fi și ea ca un diamant în coroana Imperiului... Ce Imperiu înseamnă asta, mai exact: unitate superioară în care toate libertățile pot coexista, armonios... Cum sunt ele lăsate ? cât de meschine şi mizerabile preocupări naţionaliste în comparaţie cu aceste construcţii imperiale!
Odată cu instaurarea autonomiei în Alsacia-Lorena, cel care primește cea mai grea lovitură nu este naționalismul german, ci naționalismul francez. [...]
Pe de altă parte, noi, care ne bucurăm de asta, suntem cei care prețuim visul vast al unei viitoare uniuni a Franței și Germaniei, al unei reconstrucții a Imperiului lui Carol cel Mare, în cadrul unei sinteze în virtutea căreia civilizația ariană va fi adusă la splendoare incalculabilă....89
Dar aceeași desfășurare a evenimentelor politice mondiale i-a adus și mai mult de un avertisment că desfășurarea forței imperiale nu a redat întotdeauna într-un sens pozitiv.
În 1910 comentatorul comenta, cu o ironie debordantă antiliberală, împrejurarea Marelui Ducat al Finlandei, care încă de la Congresul de la Viena făcea parte din Coroana Rusă, supus în primul deceniu al secolului al XX-lea presiunilor „rusificatoare”, un subiect tradiţional de îngrijorare.şi analogie pentru catalanişti:90
Nu mai puțin astăzi Finlanda a fost deposedată cu brutalitate de toată autonomia sa politică și administrativă. Rămâne nu mai puțin decât actul tiranic pe care țarii nu au îndrăznit niciodată să-l îndeplinească, a fost săvârșit de Duina –votarea– în cel mai constituțional mod din lume... Și cu cine în fruntea Guvernului? Cu un Isvolski, liberalul, chiar parlamentarul, ca apărător al noilor libertăți rusești!
Și săracii finlandezi care muncesc atât de mult, aproape de ceilalți supuși ai țarului, la punerea în aplicare a Constituției! Și cei care au sărbătorit înființarea Dumei cu festivaluri și iluminări!

Ah, lucru util popoarelor, libertăților publice, „drepturilor Omului și ale Cetățeanului”! Cu condiția ca fiecare oraș să le aibă în pumn. Și nu în pumnul vecinului.91
D'Ors a rezolvat contradicţia distanţându-se de modelele instituţionale şi plasându-se pe terenul mişcărilor ideologice. Revoluția republicană din Portugalia, din octombrie 1910, care a

răsturnat Monarhia și a instaurat o Republică radical-democratică, anticlericală și chiar „teroristă” față de dreapta „iezuită”, l-a ajutat pe Xenius să stabilească, odată pentru totdeauna, alinierea sa „imperialistă”. .92 În toată Spania a existat un entuziasm republican natural pentru revoluția portugheză, exprimat în mijloacele sale de propagandă.93 În Camera Deputaților, prim-ministrul Canalejas i-a acuzat pe republicani că au conspirat cu omologii lor portughezi pentru a se ridica într-un mod comparabil. cale împotriva Monarhiei conducătoare, acuzație pe care cei în cauză au negat-o imediat.94 În vederea unor astfel de exerciții obositoare, D'Ors, într-un text lung, cheie pentru evoluția gândirii sale, și-a formulat poziția ca un paradox: «Tinerețea italiană a dat naştere revoluţiei portugheze». Acolo, Xenius s-a identificat cu naționaliștii italieni, dorind să-și asume o lectură naționalistă a sindicalismului și a subliniat și mai mult, dacă era necesar, respingerea sa absolută a liberalismului și a epigonilor săi „revoluționari” de stânga, întruchipate în spiritul carbonarist portughez . iar în entuziasmele mimetice ale republicanilor spanioli:

Suntem tradiționaliștii unei tradiții naționale specifice, în sens religios aici, în sens păgân și civil dincolo, ca Charles Maurras și poporul său. Ceilalți suntem imperialiști, și apărăm o tradiție umană, îmbogățită de nuanțe diverse, dar fundamental unică, adică derivată din cultura greco-romană și continuată constant de-a lungul secolelor, deși cu întreruperi temporare medieval-romantice. Suntem alții, în sfârșit, sindicaliști, și suntem de acord cu noțiunea unei noi ere proletare, în mitul grevei generale, și facem, chiar și cu Georges Sorel, apologia violenței... Dar această Violență, o intervenția brutală și „pură”, nu are nimic de-a face cu revoluționismul democratic. Este în esență opusă ei ca sensul tradițiilor naționale sau sensul tradiției umaniste. Revoluția, un concept esențial burghez și parlamentar, revoluția, așa cum a fost înțeleasă în ultimul secol, ne respinge în esență. De la un pol la altul al sociologiei, un Georges Sorel se întâlnește astăzi cu un Charles Maurras pentru a spune: „Trebuie să lichidăm, să contrazicem opera Revoluției.”95

Robinetul orsian, care îl despărțea subtil de acostele Ligii. a fost Sorel, un susținător al sindicalismului revoluționar atât de perturbator încât a putut

recunoaștem că un corporatism muncitorist ar avea mai multe șanse de recunoaștere cu extrema dreaptă decât cu liberalismul „progresist”. Astfel, D'Ors s-a distanţat de simplul iberism catalan promovat de Maragall sau Prat, în care Portugalia trebuia să acţioneze ca o contrapondere faţă de Catalonia într-un viitor echilibrat iberic.

În acest din urmă sens pro-italian, D'Ors a avut o istorie. Naționaliștii catalani și italieni au împărtășit multe entuziasme. În Italia, Emerson și Carlyle – o descoperire catalanistă târzie – au fost o prezență personalizată în inima Risorgimento-ului, deoarece erau prieteni și susținători ai lui Mazzini.96 Dar traducerea lui Carlyle în italiană din 1897 a adus în mod explicit autori tineri precum florentinul Enrico Corradim

(1865-1931), la descoperirea cultului eroilor.97 Normele anglo-americane tipice unei societăți civile „avansate” au fost adaptate aproape mecanic la tratamentul social italian, prin import, din e\Joot.ball=calcio (care a fost introdus cam în aceeași perioadă ca și în Catalonia) la ideile de confidențialitate sau fairplay (scris așa în italiană).98 În același mod în care au făcut-o purtătorii de cuvânt ai ligii, naționaliștii italieni au fost înflăcărați de figura lui Théodore Roosevelt, a cărui autobiografie, Strenous Lije, tradus ca Vigor di vita în 1904, a fost primit cu vehemență adecvată.99 Ei au preluat, de asemenea, mesajul „pragmatismului” american.11,0 La fel ca catalaniștii, naționaliștii italieni au folosit spectacolul politicii franceze și în special lunga convulsiune dreyfusiană, ca câmp de reflecție din care își puteau dezvolta mai bine propriile idei critice, aplicabile în propriul lor domeniu.101 Și, în sfârșit, naționalismul italian — într-un mod asemănător catalanului, dar cu un fundal destul de economic.mai profund. — a fost un „imperialism industrial” evident, deși unul care — în partea sa cea mai intelectuală — a fost promovat foarte activ din orașe neindustrializate precum Florența, Roma sau Veneția, mai degrabă decât promovarea agresivă a unui focus industrial și metropolitan excepțional precum Barcelona.102
Deși Prat nu a menționat-o, după toate probabilitățile a știut ceva din teoreticienii incipientului „imperialism” italian din vremea lui Crispi, expansionism care a culminat cu înfrângerea de către abisinieni în 1896.103 Mai târziu, cel puțin grație numeroaselor și susținute sale contacte cu promovările ulterioare universitare, era conștient de noua agitație naționalistă florentină, de așa-numita „generație din 1905”, care îi dădea atâta entuziasm lui D’Ors.mai multă relație.
În orice caz, Xenius a preferat să filtreze personal astfel de stimuli, care nu au înflorit pe deplin vizibil până la dezbaterea lligaire din 1909-1910, cu puțin timp înainte de asaltul italian asupra Libiei otomane, care a făcut din ei discuțiile celor mai locue ziare. Mai mult, pe acest teren italian, D'Ors putea conta pe un sprijin apropiat. Cambó a vizitat Roma la sfârșitul anului 1910, de Crăciun, și i-a întâlnit pe Luigi Federzoni și prințul Buoncampagni, „ambii lideri ai Partidului Naționalist Italian care, în multe privințe, semăna cu mișcarea Lliga”. Conform

liderul parlamentar catalan: „Amândoi erau tineri, cu câțiva ani mai mari decât mine, și am legat o profundă prietenie.”1”3. Pe atunci, naționaliștii tocmai țineseră, la Florența, la începutul lunii decembrie, primul lor congres, o adunare de fapt fondator, în care s-au stabilit bazele programului său de „imperialism socialist”. prost scris și prințul arată ca o figură într-o mișcare de intelectuali), dar contactul concret trebuie să fi dat încredere lui D'Ors. pentru zborurile sale speculative.
În ciuda relației politice slabe, simpatiile orsiene față de gândirea naționalistă italiană au fost destul de evidente. Corradini, de exemplu, a arătat aceeași reflecție ca și Xenius cu privire la relația dintre «imperialismul» proiectiv și societatea civilă.1"7 Mai mult, nu era în întregime clar care versiune (naționalistul catalan sau naționalistul italian) era mai îndrăzneață.

În discursul său despre „Sindacalismo, nazionalismo, imperialismo”, lecție pe care a ținut-o la Trieste și Vicenza în decembrie 1909, Corradini s-a întrebat despre relația, evidentă pentru el, dintre astfel de concepte. Mulți au considerat că „imperialismul” este „un lucru confuz” cu rezonanțe medievale:
Dar mai degrabă te-aș întreba: ai vorbit despre sindicalism sau poate despre imperialism? De la cea a anticilor până la cea a englezilor de astăzi, toate imperiile au însemnat același lucru: cucerire, dominare. Și toate imperialismele au fost întotdeauna, fie în scriitorii de doctrină, fie în popoare, voința de cucerire și dominație. Așa fiind, unionismul însuși nu le mai este prezentat ca o formă de imperialism? Nu l-ai putea defini ca fiind ultimul imperialism din istorie,] cel mai mare imperialism de clasă, imperialism muncitoresc?108
Ca o panoramă de fundal intelectual, Corradini i-a invocat împreună pe Chamberlain și Nietszche, pentru europenizarea Africii și a restului lumii înapoiate. Italienii, a insistat el în relația cu congresul naționalist de la Florența din decembrie 1910, aveau două caracteristici naționale decisive: iredentismul și emigrația, care i-au plasat pe scena mondială.1"9 Într-o altă conferință, dedicată «Le nazioni proletarie e il nazionalismo» și pe care autorul ei l-a repetat în șase orașe în ianuarie 1911, spunea:
Acum, doamnelor și domnilor, nu mai trebuie să mă întrebați în ce luptă se exercită solidaritatea națională. În lupta internațională, ați răspuns deja cu exemplul Germaniei, în lupta internațională care în vremuri obișnuite, cu cuvinte moderate, se numește, subliniez, competiție internațională, iar în vremuri extraordinare, cu cuvinte nemoderate, se numește război. .
Enric Ucelay-Da Cal ---603
Și acesta este gândul central și fundamental al naționalismului. Naționalismul este o încercare de a răspunde la problema vieții naționale de la politica internă la politica externă.
Naţionalismul afirmă această serie de adevăruri:
1. condițiile de viață ale unei națiuni sunt coordonate cu condițiile de viață ale altor națiuni;
2. a pentru unele națiuni această coordonare este subordonare, și dependență, dependență economică și morală, deși nu există dependență politică;
3. Într-adevăr, Italia este tocmai una dintre acele națiuni care este dependentă economic și moral de altele, chiar dacă dependența sa politică a încetat de cincizeci de ani;
4. Într-adevăr, această dependență de Italia este excesiv de gravă,
5. Și, în sfârșit, Italia trebuie să se salveze de această dependență economică și morală, așa cum s-a salvat deja de politică, pentru că poate și are obligația să facă acest lucru.111'
Curând, în războiul italo-turc, naţionaliştii s-au declarat pasionaţi ai „imperialismului” din Africa de Nord, care au reafirmat -în lumina implicării spaniole, la acea vreme, în protectoratul Marocului- poziţia simpatică orsiană -na.111. Logica naționalistă italiană era, dacă este posibil, și mai clară din perspectiva catalană, în care „dependența politică” încă

contrasta cu vigoarea economică și, potrivit catalaniștilor, cu pulsația morală a țării lor.
În ciuda concomitentăților, în perspectiva congenerelor D'Ors γ sns, deflația naționalistă a venit prea târziu pentru a fi o influență reală și nu a depășit să fie o confirmare fericită a succesului catalanismului Lliga. Aceleași împrejurări, aceleași coincidențe cu școala franceză au dus la rezultate vizibil asemănătoare, dovadă că catalanismul „noucentista” era pe drumul cel bun. Așa a arătat, de exemplu, Scipio Sighele (1868-1913), responsabil cu lucrarea despre „iredentism” la congresul florentin. Născut în Brescia, dar strâns asociat cu Trentino, discipol al celebrului medic Cesare Lombroso și adept al antropologiei sale criminaliste, Sighele a fost un „iredentist” entuziast, un apărător consecvent al eventualei anexări a populațiilor italiene pentru „răscumpărare” în interior. Monarhia Habsburgilor, care au știut să aprecieze lecțiile doctrinare oferite succesiv de Taine, Barrés și Maurras.112
Încrederea lui în forța „italianității” l-a determinat pe Sighele să-și asume fără rezerve aparente noul criteriu „imperialist”: „Dintre toate definițiile care circulă în rândul publicului în jurul imperialismului, cea mai bună, pentru că este cea care respectă cel mai mult psihologia. conţinut, este acela care poate fi rezumat în aceste cuvinte: ''imperialismul este forma ascuțită a naționalismului'' [italicele originale].»113 Sighele considera) că: «Revenirea la viața locală -cu anumite limite și cu condiții date - este singurul mijloc de combatere a acelei anemii a extremităților care se dezvoltă ca o consecință fatală a hipertrofiei centrului. Și este, de asemenea, singurul mijloc

să-l împiedice pe cetăţean să considere de acum încolo Statul ca pe un intrus, ca pe un invadator arogant şi, prin urmare, să nutrească în el o aversiune care-l face să uite şi să-şi abandoneze îndatoririle naţionale, doar pentru a-i aminti — aproape în opoziţie sau în răzbunare— drepturi ca cetăţean al unui anumit oraș, ca fiu al unei anumite regiuni.”114 În schimb, Sighele a invocat exemplul german: „Prusia, care este cel mai puternic stat din Germania, a aplicat cel mai mult descentralizarea. Centralizată militar, Prusia dispune, civil, de o admirabilă rețea de autonomie.”5 Curând, însă, admirația sa pentru drepturile popoarelor l-a determinat să pună sub semnul întrebării antidemocratismul care a predominat din ce în ce mai mult în mediul naționalist până când a demisionat, în a fost primul mare eșec organizatoric al Asociației Naționaliste Italiene.”6 Cu alte cuvinte, folosind analogia italiană cu catalanismul, iruperea naționalismului italian a confirmat și chiar a reafirmat originalitatea criteriului naționalist catalan, care vorbise în termeni de „ imperiu” de ani de zile, fără a se preciza din acest motiv proiecte coloniale specifice.117
Pe scurt, exemplele italiene, judecate de ochiul critic orsian, au confirmat regula și au oferit un corector de aplicat entuziasmelor naive ale naționaliștilor republicani catalani în fața experienței republicane din Portugalia.”8 Totuși, pentru D' Ori au existat mai multe, alte contragreutăți, la influența franceză sau germană sau engleză, așa cum s-a întâmplat în Italia.Putea profita, după comoditate, de exemple nord-americane,

de la Emerson la Roosevelt. Era un mod de a gândi într-un mare sens. modul, în termeni „europeni” sau chiar universali, a „imperiului civilizației”.
Încă cu un an înainte, în 1909, comentând „On a llibret by Georges Sorel”, D’Ors și-a distilat lectura – atât gândirea soreliană, cât și propria sa cea mai intensă ambiție – într-un aforism: „Se poate termina așa „Moralitatea”. : Important Things they can be achieved with mediocri men.”»"9 Cu alte cuvinte, dincolo de aristocratismul arbitrar, moștenit din decadența modernistă a adolescenței (din dragostea lui pentru Wilde), deasupra voinței de a impune un gust neoclasic renovator (cu aceea că a încercat să șteargă memoria primilor pași ai adolescenței), D'Ors a vrut să manipuleze; unchiului nu-i păsa cine, sau cum, dar dacă putea fi la mulțimi și mai bine. După cum își amintea din turnul de veghe din 1927:
Puține vor fi minți, printre cei pe care începutul secolului prezent le-a găsit în adolescența înflorită – și rețineți că aceasta înseamnă: dintre cei care astăzi trebuie să pronunțe marile cuvinte eficiente din lume–, care nu și-au dezvoltat formarea intelectuală sub influenţa semnului lui Georges Sorel. Căile ar fi putut fi, mai târziu, diverse -nu atât, nici atât, dacă te uiți bine!-; dar la un moment dat trebuie să fi trecut toate pe sub acest arc ciclopic. [...] Toată lumea a fost ghidată, într-un anumit număr de probleme, de magisteriul sorelian; și mai rău pentru cei care, atunci sau mai târziu, vorbeau sau vorbesc în sorelian fără să știe, așa cum a vorbit domnul Jourdain în proză moerescă.

Din momentul reflecției asupra alternativei dintre naționaliștii italieni și revoluționarii portughezi, a fost garantată decolarea ideologică progresivă a lui D'Ors și separarea acestuia de curentul majoritar pragmatic al catalanismului din Lliga. D'Ors nu a reușit să respecte ceea ce ar fi, implicit, prima axiomă a sistemului său „imperialist”, atât de aparent pro-britanic: nu a fost niciodată un om de echipă. Întotdeauna și-a dorit să iasă în evidență, să meargă singur și să lase pe toți cu gura căscată, în timp ce dictează coduri de comportament. Propria sa reflecție „imperialistă” l-a îndepărtat de operațiunea politică concepută de Prat și exteriorizată de Cambó, până când a devenit o piedică. În mare măsură, problema fundamentală a schemei orsiane a fost superficialitatea acesteia: imnul său către „britizarea” imperialistă a Germaniei, de exemplu, a intrat foarte curând în contradicție, nu din cauza limitărilor camerei regionale alsaciene, ci, mai rău. , prin confruntarea activă și provocatoare a forțelor armatei germane din zonă, dispuse să insulte liber alsacieni și să primească aprobare instituțională pentru aceasta, împotriva oricărui protest parlamentar, așa cum s-a petrecut în celebrul incident Zabern (Saverne în franceză), din iarnă. din 1913-1914, a cărui punere în scenă corespundea, mai mult sau mai puțin, arderii militariste a presei regionaliste de la Barcelona din 1905 care trezise Solidaritatea.121.
Noțiunea orsiană, în primul rând, de „imperialism” ca stil de comportament moral și, în al doilea rând, de „imperiu” ca context cultural al perfecțiunii era originală, dar avea asemănări cu unele argumente germane și, mai ales, cu cele post-nietzscheene.

argumente (și deloc îngăduitoare cu gânditorul mort, nebun din Weimar în 1900) ale unui critic francez al gândirii germane, baronul Ernest Seilhère (1866-1955), ale cărui eseuri au apărut împrăștiate în revistele culturale hispanice, deși nu mai erau cunoscute. .. asta pe scurt – dacă este deloc – de D'Ors.122 În cuvintele lui Seilliére însuși:
Într-o lucrare teoretică de o anumită amploare, intitulată Di Philosophie de l'imperialisme, am încercat să stabilim următoarele propoziţii. Principala sursă a acțiunilor umane se găsește într-o tendință fundamentală a ființei spre expansiune în afara ei însăși pe care teologia creștină a numit-o de multe ori spiritul principatului [sic: italics onginal|, pe care Hobbes a intitulat-o dorința de putere [sic], mai recent. Nietzsche voința de putere [sic] și pe care ne propunem să o desemnăm cu substantivul unic al imperialismului [sic|, din care evenimentele timpului prezent au definit suficient cantitatea.1 3
Potrivit discipolului său principal, Cargill Sprietsma, rezumă tezele lui Seilhère:
La sursa acțiunii umane stă dorința omului de a se mări. } adică omul este în esență imperialist [italice original].
Cei mai mulți dintre noi suntem în același timp mistici [sic] în acest sens, prin aceea că apelăm cu ușurință la un zeu să ne ajute să realizăm

sfârşitul nostru imperialist. Când entuziasmul nostru mistic nu este înfrânat de rațiune definită ca legile deduse din experiența umană acumulată, imperialismul nostru devine irațional [sic] și devine o sursă de pericol atât pentru individ, cât și pentru grupul care îl practică. Atâta timp cât este rațional [sic] și respectă legile experienței, este util.
Descrierea diferitelor forme de misticism și a relației sale cu imperialismul rațional și irațional ne oferă idei destul de precise despre acei termeni pe care autorul i-a ales ca oase și mușchi ai doctrinei sale.124
Pe scurt, D'Ors a ajuns la un curent de „imperialism filosofic” activ în gândirea europeană în primele decenii ale secolului al XX-lea, fără a se lega deloc de acesta. Era o perspectivă care, în sociologia secolului trecut, a fost numită „violență în ideologiile expansioniste”.12’
După cum este evident, ideile lui D'Ors erau departe de un astfel de model de agresivitate înnăscută. Ba mai mult, chiar i s-au opus, din moment ce, pentru D'Ors, „imperiul” era un spaţiu al culturii „clasice” în care existau modele de bună muncă care guvernau orice comportament. Orsismo nu și-a pierdut niciodată afinitatea de la Barcelona pentru societatea civilă și, în multe privințe, a fost o încercare de a crea o „cultură civică” inovatoare și elitistă dintr-un astfel de spațiu, pentru a sări apoi în imaginarul puterii de stat din Madrid. Prin urmare, el nu putea să-și asume concepții gândite din identificarea dintre individ și stat. Totuși, la fel ca Seillière și pe lângă punctul de întâlnire în termenul „imperial”, schema orsiană diferă de cea mai mare parte a gândirii politice de la începutul secolului pentru că era un ghid simultan pentru oameni, societăți și state. O astfel de personalizare sau individuare a idealului său cultural -în ciuda distanțelor cu Seillière- servesc la

sublinierea gradului în care D'Ors s-a aflat în valul noutății europene între 1905 și 1921, chiar dacă a trebuit să-și asume -la fel ca Seillière- corespondența acesteia. marginalitatea.

Ambiţiile lui Xenius <

La momentul morții lui Maragall, în decembrie 1911, Xenius devenise deja coloana vertebrală intelectuală autentică a gândirii lui Pratiano, fără concurență imediată.126 După cum și-ar aminti el însuși, cu o răceală intenționată șocantă: «Spre capela arzătoare unde Pe vremea când anul 1911 se apropia de sfârşit, vegheam la cadavrul lui Juan Maragall, mi-au luat, pentru o asemenea recenzie, probele tipărite ale La Bien Plantada.»'27

Anterior, Xenius a avut sprijin maragallian:

De la extrema la care a trebuit să-i ducă profesorul să continue și să sprijine cu simpatie, cu comentariul solicitat, uneori chiar și cu management personal.

atâtea inițiative cu care suta al XIX-lea catalană a deschis marșul către un [sic] KιιI-turkanipf, autentic dacă efemer, condus de cărări la intrarea cărora spontaneitatea maragalliană a fost copleșită de dezgust sau teroare; 'încercări clasice, autoritare, statale, imperiale, unitare, intelectualiste, științifice, înțelepte, de la «Galeria femeilor frumoase catalane» până la structurarea Institutului [d'Es-tudis Catalans] și crearea Marii Biblioteci, nr. unul ca mine va fi martor.

Dar, în momentul dispariției poetului, discipolul era mai mult decât dispus să marcheze calea colectivă pentru căi mai ambițioase. Privind retrospectiv, D'Ors a definit relația dintre el și Maragall:

Acolo unde nașul s-a îndrăgostit de cea mai deschisă libertate dialectală, nașul a invocat cea mai dură normalizare metropolitană. Acolo unde profesorul a exaltat prospețimea regionalismului împrăștiat, discipolul eretic s-a luptat pentru unitatea ecumenica a Romei. Cuneasurile florale ale unui stil baroc încă de la începutul secolului, plăcute epigonului romantic, nu se putea aștepta la răsfăț de la un anticipator al gustului pentru nuditatea geometrică în tehnicile de ornamentare. În timp ce unul, într-un mod augustinian, mărturisea obiectivitatea răului și a păcatului, celălalt, într-un mod pelagian, își deschidea brațele la lățimea nediscriminatorie a unui fel de răscumpărare difuză. Unul a articulat teologia unde celălalt voia doar să înțeleagă iubirea. Dogmatistul s-a opus astfel misticului; clasicul, până la baroc; la emoție, la liturghie; a fervor, disciplina; la sinceritate, adevărul; la estetica, etica și metafizica Naturii, estetica, etica și metafizica Rațiunii; la imperiul lui Pan –să-l reprezentăm mitic –, imperiul Logosului.128

Anul 1911 a fost în multe privințe o frontieră personală pentru D'Ors, un punct de cotitură, odată cu lansarea definitivă a Noucentismului și a carierei sale. Dar și, mai general, a servit să marcheze trecerea reminiscențelor lui D’Annunzio și Barres ale unei autentice „secesiuni” estetice care a lăsat în urmă „sfârșitul secolului” și s-a confruntat cu modernitatea.129 În 1911, a murit – emblematic – Maragall, jurnalistul și criticul de artă Raimon Casullas. a cărui sinucidere a generat atâta

vinovăție în Ligă („Și, ei bine, toate acestea s-ar fi putut întrerupe, așa, fără motiv, fără logică, prostesc?”, exclamă Xenius), iar pictorul Isidro Nonell, născut în 1872, un expresie vitală a blestematului artist şi reprezentant conştient al acelui «modernism» pe care D'Ors îl respinsese deja public ca retrograd şi finisecular.1'" Cu cele trei morţi exemplare trecutul a fost închis.
În același timp, simbolic, s-au deschis porțile tinerelor fornoții catalaniste care, hrănite la adăpostul noucentismului orsian, aveau să dea vo/ avangardei catalane – mai mult sau mai puțin „futuriste”– apărute în timpul Primului. Război Mondial (mena Mundi.il , autori foarte tineri precum Josep Mana Junoy (născut în 1887), Joaquim

Folguera (1893), Josep Vicenç Foix (1894) sau Joan Salvat-Papasseit (1894). A fost o pauză generațională, în cheie naționalistă, precum cea anunțată în Franța, în 1913, de Agathon (Fleuri Massis și Alfred de Tarde), într-o celebră carte de sondaje, Les jeunes gens d'aujourd'hui, cu programul ei. subtitlu , Lcgotit de l'action-La fot patrio-tiqne-Uttc renaissance catholiqnc-Le réalisme politique,131 Pentru studenții parizieni chestionați de Massis și Tarde, Barrés era deja o figură „de tranziție”, în timp ce Maurras a păstrat, împreună cu poetul și activist social catolic Charles Péguy (născut în 1873), valabilitatea sa deplină.132 Înainte, D'Ors se trezea în aceeași poziție.
În perspectiva difuză care l-a înconjurat pe D'Ors și reelaborările sale ale tezelor lui Prat de la Riba, Catalonia avea patru niveluri de realitate „imperială”: în primul rând, avea un trecut istoric glorios al cuceririi mediteraneene; în al doilea rând, avea propriul său tărâm pancatalan specific, ţinuturile de limbă catalană, care, foarte semnificativ imperium in imperio, coincidea doar parţial cu graniţele politice spaniole; Catalonia avea să învețe Spania să devină un „imperiu” multinațional, să descopere că de fapt a fost deja; şi, în sfârşit, „imperialismul”, aşa cum a apărut -într-o versiune orsiană- din experienţa socială catalană, a fost un fel de Bildnngsnationalismiis, o operă de formare spirituală care, dincolo de interacţiunea dintre comunităţi şi de reînnoirea structurilor culturale. indivizii transformaţi şi concepţia lor spirituală.133
Primele niveluri au fost de la sine înțelese, deoarece derivă din Prat sau din schimbul de glosare dintre D'Ors și opera lui Prat. Xenius a profitat de o scuză jurnalistică banală pentru a reflecta, mereu în aceeași direcție, asupra sensului profund al operei istoricului Antoni Rubio i Lluch (1856-1937), rudă de-al său, asupra expansiunii catalane a Evului Mediu. :
Observați cum totul vine la un moment bun. Când am vrut să ne facem afirmarea naționalității, demonstrația etnică și istorică a independenței noastre a fost oportună și propice. -Eloy, aspirăm la Imperiu, am primit documentația marilor noastre Agresiuni ale vremii.
Părinte Mediterane, merită-ne! Iar tu, maestru Antoni Rubio, noucentist înainte de anii 1900, devotat și profesor de Clasicism, Renaștere, Civilitate și Imperiu, înaintea noastră

tuturor, ai grijă să ne cruțe de munca ta, pentru că ne este necesar ca pâinea pe care o mâncăm. .

Că republicile nu trăiesc numai din pâine și tratate de comerț, ci din fiecare cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu... -Și acum toate cuvintele care ies din gura lui Dumnezeu pentru noi, zic ei? Imperiul.134

Dar cel de-al doilea nivel, cel al formării caracterului și al țesutului social rezultat, l-a interesat cu adevărat pe D'Ors și va deveni axa internă a continuității gândirii sale. Xenius a profitat, în 1908, de o reflecție despre Ziua Imperiului, sărbătoarea oficială a Imperiului Britanic, pentru a stabili legătura esențială

între comportament social și moralitate: «În orice caz, printre noi, care suferim de obicei de răul opus, cum să nu respectăm sentimentul excepțional al naivului care, încă din Constituție, ne-a ordonat să fim drepți și benefici?... Să ținem cont că fără asta, fără a fi onest și benefic – și, într-o oarecare măsură, fără a spune asta – nu există nicio posibilitate de a întemeia imperii... Fiecare imperiu adevărat este – întotdeauna – o Operă de Bună Credință”. 135

În acest discurs al „imperiului culturii”, al „muncii bine făcute” și al coordonării colaboratorilor aleși pentru eficiența lor, D’Ors și șeful său politic, Prat de la Riba, s-au înțeles perfect. Paralel cu redactarea de către Prat a manifestului „Pentru Catalonia și Spania Mare” în 1916, D'Ors a făcut campanie în mediul catalan, arătându-și binecunoscuta capacitate de a schimba lucrurile: „Libertate pentru Catalonia, spune? - Ce, libertate! Dacă Catalonia este cu adevărat însărcinată de viitor, dacă știm că este vie, activă și creativă, ar trebui să cerem statului care o guvernează să o respecte? Nu, dar ascultă-i. Cere-i autoritatea, nu doar libertatea. Dacă statul neagă ascultarea, este pentru că statul devine, văzut din punctul de vedere al dreptății pure, un rebel, un adevărat revoluționar. Statul Spaniei, acest mic oraș producător vă cheamă pentru prima dată la comandă.»' '6

Deși căpătase încredere cu un al doilea doctorat la Madrid în 1913, de data aceasta în filozofie (cu teza sa Las aporias de Zenóu de Elea y la noción moderna del espacio-typnipo'),'}'! D'Ors a eşuat în încercarea de a obţine acces la catedra de Psihologie la Universitatea din Barcelona în 1914, postul fiind acordat lui Cosme Parpal i Marqués, „un model de birocrat didactic” în opinia studentului său Gaziel. Parpal poate să fi avut sprijinul istoricului Bonilla San Martín, decanul celui mai pro-guvernamental „menéndezpelayismo”. Pentru a adăuga la umilință, Parpal a fost un istoric, un discipol al lui Antoni Rubio i Lluch, o rudă a filozofului frustrat. D'Ors a primit un singur vot favorabil, de la cel mai tânăr membru, José Ortega y Gasset.138 După înfrângerea sa, D'Ors a schimbat registrul: ar avea porecla, aparent de la Antonio Machado, de a fi „spaniolul care nu ţine. opoziții» și el însuși avea să revină asupra subiectului de mai multe ori.139 Totuși, opțiunea vitală, atât politică, cât și instituțională, era să joace din plin cartea Institut d'Estudis Catalans, considerând-o ca un fel de universitate națională catalană alternativă. la mica universitate

de stat.1'111 De-a lungul timpului, pe lângă faptul că este secretar al Institutului Catalan, D'Ors a acumulat posturile de director general de intervenţie publică al Mancomumtat, fondator şi director al revistei oficiale Quaderni de Cultura, ca precum şi din colecţia de diseminare Biblioteca Minerva de Coneixements Populars. Între timp, a inspirat rețeaua de biblioteci a aceleiași Mancomunități și a școlii sale de bibliotecari. Dar, după 1917, odată ce Prat a dispărut — după D'Ors, „seny ordenador de Catalunya·', într-o frază care a făcut furori—, ambiţiile lui Xenius au continuat să crească; Ca un bun discipol care a fost, a aspirat să-și depășească profesorul, așa cum a putut să facă înainte cu Maragall.

Ca fiu adoptiv, dorința de a-și ucide tatăl a strălucit și în fundalul său, de a scăpa de umbra unor astfel de profesori și de a străluci cu propria lui lumină. În ceea ce a devenit elegia sa funerară pentru șeful pierdut, D'Ors, într-o oarecare cursă, a făcut aluzie la pretențiile sale ca moștenitor al coroanei intelectuale a administrației catalane a Lliga:

El, Fondatorul, Maestrul care ne-a părăsit, cu siguranță și-ar fi iubit durerea noastră așa. Nu aș dori pentru astfel de nume de deznădejde, ci numele de responsabilitate. Iar supremul omagiu pe care i-l aducem acum ar fi pe plac: modestul omagiu de a nu pronunta silabele unui nume atat de imperios in gandurile tuturor, in gandurile tuturor celor adunati aici.

Acel altar pe care apostolul Sfântul Pavel l-a găsit la Atena și care i-a dat subiectul celebrului său exordiu insinuant, nu a susținut niciun idol. Purta o inscripție simplă: „Către zeul necunoscut.” E adevărat, acesta era cel mai cu adevărat loc religios din oraș... Așa ne imaginăm cel mai bun monument al cel mai bun patrician al nostru: fără o tonă de sculptură hotărâtă; fără nicio urmă de incitare a figurației la idolatrie personală; răspândit larg pe tot pământul nostru; prin litere ale unei inscripții pe care istoria o va citi clar, fiecare dintre cărțile noastre, fiecare dintre paginile noastre; și noi înșine, și toți cei care ne urmăm pe drumurile foarte aspre ale cercetării și meditației, prin genurile viitoare ale Cataloniei reînviate, adunați ca într-o friză, pentru a împodobi marele monument cu niște Panateneas vii.

Dacă cel mai bun tribut a fost să continui pe calea deja stabilită de ctitor și ghid absent cu o muncă constructivă, cine mai bine decât umilul său discipol să continue cu lucrarea incipientă și să o ducă la îndeplinire?

Pentru că durerea nu este disperare între noi, ci responsabilitate, Institut (sic: Institut d'Estudis Catalans) a dorit să extindă misiunea cu care s-a născut și să adauge la sarcinile înalte ale selecției academice sarcinile fructuoase de profesor de expansiune. Anul 1918 va fi, în acest sens, unul memorabil în istoria casei noastre, în istoria culturii noastre.Azi, rațiunea revine să vorbească catalana, să se producă în limba pe care a dezvățat-o din zilele lui. Raymond Lulio; s-a întors să vorbească după mizerabila tăcere seculară de șapte ori... [sic] Să vă răspundă, domnilor, servitorul Cataloniei, care are acum onoarea să vă vorbească, că efortul depus în

această lucrare va fi pentru el, până la sfârșitul zilelor sale, cel mai înalt, singurul prilej prielnic ispitelor mândriei.141. Inutil să spun că o asemenea complezență a fost descurajată de mulți, care îi datorau lui Xenius mai mult de unul. Obișnuit cu puterea, D'Ors nu și-a dat seama că îi lipsește

cia de bază politică şi care exercitase în esenţă de curtean şi favorit. Evoluția sa ulterioară ar demonstra slăbiciunea sa.
Perspective de viitor
Formularea orsiană a „imperialismului” a lui Prat acoperea o serie întreagă de ambiguități conceptuale, bine tolerate deoarece reflectau contradicții interne ale catalanismului. După cum ar spune principalul său adversar, Jaume Bofill i Mates, la ani de la „defenestrarea” lui Xenius, cu o indiferență studiată: «D'Euqeni d'Ors, que us dire? Lucrarea seva va fi benefică și oportună întrucât o flanchează pe cea a lui d'En Prat.»42 Dar a fost și o reflectare în desfășurare, care putea îndeplini funcții similare cu naționalismul spaniol, mai ales în măsura în care firul discursului orsian a fost acesta. a devenit mai agresiv anti-liberal și mai puțin indulgent cu revoluționismul care s-a drapat în pânză liberală și umanitaristă. În plus, D’Ors, din motive evidente, cunoștea mai bine decât oricine absența unui discurs „imperi ti” coerent, a unei „filozofii a imperialismului” străină de catolicismul mai misionar și mai închis, în gândirea politică spaniolă contemporană.
Discursul „imperial” orsian și postprat oferea posibilitatea de a inaugura o carieră explicit „eroică” de profet politic – adică de ideolog – pe o scenă spaniolă dacă, din anumite motive, spațiul catalanist i se părea îngust. Dacă „imperialul” era cultura colectivă, ierarhică și ludică, în care fiecare își cunoștea locul prin gustul arhi-profesional în perfecționare, atunci același simț constructiv al sferei individuale era propriu-zis „eroic”. Dar această poziție a reprezentat o schimbare radicală față de atitudinea ideologică predominantă cu doar câțiva ani mai devreme în mediul catalan. Când pictorul și dramaturgul și-a inaugurat opera I.'héroe la Teatrul Romea din Barcelona în primăvara anului 1903, reacțiile pe care lucrarea le-a stârnit în rândul publicului au provocat, în primul rând, scoaterea ei de pe afiș de către companie și, odată repusă, suprimarea guvernului, însoțită de aceste incidente de toate răspunsurile imaginabile din presă. La acea vreme, în capitala catalană, cuvântul „erou” avea o semnificație cu totul ironică.143 Reflecta criteriile antimilitariste comune ale unui catalanism care a luat putere din disprețul său reușit față de toate minciunile umflate ale jingoismului spaniol din concurs. cu Statele Unite.Aderat. Rusiñol și-a structurat piesa ca un joc între l'hcreu, expresie a valorilor pozitive ale societății civile catalane, și l'héroi, ca semn al corupției pe care o presupunea slava deșartă a soldatului. După cum a subliniat criticul și istoricul acut Joan Lluís Marfany, acest contrast a reprezentat ruptura artistului și a dramaturgului de linia anarhistă a modernismului literar, absolut nedorind să acorde recunoaștere culturii „burgheze”, chiar și în versiunea sa catalană.144 Ironia finală. este posibilitatea ca 1) Ors să fi fost printre dele ·

organizație studențească care a mers în sprijinul lui Rusiñol; În orice caz, până în 1906, trei ani mai târziu, el însuși ironiza subiectul, amintind „missatge a en Rusiñol quan va estrenar L'Héroe” printre „morda” de alte mesaje care caracterizau agitația tinerească de la începutul secolului. .145
Pe scurt, antimilitarismul exaltat care a unit catalani „intervenționisti”, filorepublicani și „puriști” înainte de arderea Cu-Cut! în 1905, și care a căpătat demnitate și conținut politic odată cu formarea Solidarității Catalane, și-a pierdut sensul ușor pentru adepții Lliga după Săptămâna Tragică. Ca o cale de ieșire din mlaștină (și, de asemenea, ca o concesiune către sectorul cambonez), D'Ors a propus eliminarea greoaie a unui eroism catalan cinic, impregnat atât de valorile societății civile, cât și de cele mai moderne. data povara responsabilitatii pe scena ideologica internationala. Pe această cale ascendentă „novocentista”, individualismul anarhic confortabil al moderniştilor „sălbatici” a fost respins ca ceva de secol al XIX-lea. Dimpotrivă, a existat o spiritualitate cu totul contemporană, „socialistă” în măsura în care și-a asumat angajamentul kiplinguesque, bardenul IVhite nian. Este de la sine înțeles că, pe lângă infirmarea anti-elitismului stângilor, au existat și alte contradicții cu „eroismul” orsian care erau la fel de importante. În ciuda temporizărilor repetate ale lui D'Ors, au existat obiecții inițiale printre cei mai fideli predominanței bisericești în societatea civilă, mai ales în afara Cataloniei, unde relațiile personale nu puteau atenua gustul civic, apoi laic, al propunerii nou. -centista: pt. un catolic destul de evlavios, de exemplu, precum catalanofilul aragonez Juan Moneva y Pujol, eroismul a fost în catalogul său de deficiențe hispanice intrinseci, pentru că este un „concept suspect de idolatrie, deoarece „erou” înseamnă fiul lui Dumnezeu și al femeii sau al bărbatului și zeiță”.146 Neutralitatea sau acatohcismul orsian, moștenit de la patronul lui Prat, oricât de mult și-ar fi arătat disponibilitatea Xenius în probleme precum cenzura filmului, a fost un obstacol clar în construirea unui discurs larg de dreapta.p
Chiar și în cadrul strict catalan, noua terminologie a ridicat vezicule, precum și fundamentele ei doctrinare. Părintele iezuit Ignasi Casanovas, un om profund admirat de Prat, a putut, în mijlocul dezbaterii regionaliste din 1910, în perioada de după Săptămâna Tragică, să țintească focuri precise tomiste asupra lui Xenius, fără a-l numi:
Am spus asta pentru ca nimeni să nu mă considere sistematic și să se înțeleagă că dau toată valoarea educațională pe care o are unei literaturi care, atunci când fuge de pueril și artificial, este puternică, selectă și se opune unui zid de sprijin. fierberea dezechilibrată a altor secte intelectuale; Am datoria să critic aceleași doctrine, când părăsesc sfera literară, ele intră în domeniul moral și religios, se confruntă cu adevărul însuși și vor să devină regine ale întregului imperiu metafizic. Ajuns aici, trebuie spus că pragmatismul filozofic care începe să fie transplantat pe pământul nostru este un cuvânt gol de orice sens.

simț spiritual, nu poate fi luat drept altceva decât un utilitarism grosolan, care a fost întotdeauna filozofia sectelor care nu pot aspira la mai înalt. Era greu [sic] pentru tineretul nostru, plin de idealisme, să fie acum simpatic, dacă li s-ar prezenta toată asprimea lor dogmatică; A fost necesar să-l împodobească și nu s-a găsit un aranjament mai bun decât să-l căsătorească cu estetică și civilizație.
Logica vieții, pulsațiile timpului, intervenția, arbitrarismul, imperialismul, sunt cuvinte rostite cu inspirație poetică, și parfumate cu o mie de esențe literare, pentru a face acceptabilă, ca cu o crustă de zahăr, o eroare filozofică transcendentală, care este sufletul tuturor. noile sisteme: negarea oricărui adevăr obiectiv.
Potrivit lor, nu există alt adevăr decât cel pe care omul îl creează cu jocul liber al facultăților sale, este la fel de schimbător ca și discreția lor, fiecare om își face al său, și îl desface iar când vrea. Astfel, ca și arta, ne impunem legile naturii; și acesta este marele imperialism al omului! Departe de dogmele imuabile; vătămarea legilor obiective; intervenţia, impunerea noastră, reglementarea arbitrară.148
Pentru Mosen Casanovas, din cauza acestei pante oarecum interioare, dacă s-ar încerca să șteargă «ridiculus mus of modernisme», s-ar ajunge la noucentisme la fel de pernicios: «Cu cuvinte mai puțin dure, dar nu mai puțin transcendente, futuriștii noștri spun aici că, odată domnia științei, trebuie să înceapă imperiul poeziei, fără înfrânarea vreunei dovezi, cu plăcerea ineficientă de a crea mereu distrugând totul»149 Deși, din ortodoxia sa, împușcatul ideologic sau teologic al părintelui Casanovas (viitor biograf favorit). al episcopului Torras i Bages) a atins pe deplin pretențiile orsiene, anunțul a mers mai departe, la Prat însuși. Cu lovitura anti-noucentista se intelege mai bine functia initiala a lui D'Ors in Liga dominata de Prat; a acoperit pur și simplu un flanc și multe păcate i-au putut fi atribuite lui Xenius, spălându-se astfel pe mâini președintelui Consiliului Provincial sau, mai târziu, al Mancomunității.
Așa cum proiectul „eroic” al unei revoluții culturale și accentul pus pe instituțiile neutre din punct de vedere religios amenințau un potențial susținere de dreapta, hegemonia „imperială” a culturii la care a visat Xenius risca întotdeauna să depășească limitele înguste ale cărora i-a încredințat entuziasmul catalanist; chiar și conceptual, cadrul catalan ar putea fi prea mic pentru el, chiar sufocant. Chiar și în spaniolă, judecând după dicționarele actuale, doar o minoritate acceptă drept corectă – și întotdeauna pe ultimul loc – definiția „impc - rialismului” ca „tendință de a domina moral propriul mediu”.
Fn D'Ors schimbarea ar urma să apară în anii de după încheierea Primei Mondiale. În plus, așa cum se întâmplă adesea inovatorilor, evenimentele de rutină l-au copleșit pe D Ors: schimbările pe care le-a cerut aveau loc, minimizând astfel vocea lui profetică. Conducerea sa a cerut, deci, o lovitură de stat spectaculoasă.

sau ar fi redusă la mediocritatea comunului.150 În acel moment, D'Ors și-a separat întregul său sistem „imperial” de ceea ce fusese până atunci baza lui, societatea civilă catalană și proiectul politic catalan, așa cum era întruchipat, schimbat. . Așa-zisa „lieliomaquia” orsiană nu a fost altceva decât acea ruptură a acosturilor, pentru a lăsa în urmă „unitatea culturală” catalană în căutarea „unității culturii”.’3’ Posibil influențată de criticile lui Maurras și Daudet (sau anticipând implicațiile sale), D'Ors a ajuns să renunțe la idealizarea civilizației „post-protestante”, renunțând la invocarea lui Renan și făcând apel la o cultură universală superioară.
D'Ors a urmărit deschiderea din ce în ce mai mare a viziunii sale cu o lipsă uluitoare de simț poli-shot. Era atât de obișnuit cu provocări, încât părea inerent la limitele inerente statutului său de „intelectual organic” și la reacții – sau, mai mult. tocmai, vrăjmășii – pe care le-ar putea trezi. A explorat barele cuștii sale de aur, crezând că le poate pătrunde cu invenții literare precum La ben plantada, ficțiuni stilizate în care ironia sa debordantă putea fi supusă unor lecturi foarte variabile. Indiferent de motive, Prat de la Riba a consimțit la capriciile și a mulțumit capriciile lui Xenius, care devenise cel mai strălucit curtean al președinției sale a Mancomunității. Însă președintele a murit în vara grea din punct de vedere politic a lui 1917 și D'Ors a rămas fără protector, situație periculoasă și expusă pentru cineva ca el, atât de abia înzestrat cu alte criterii de prognoză decât estetica. Deja la începutul Primului Război Mondial, D'Ors fusese dispus să-şi etaleze universalismul său cultural deosebit, aliniindu-se la pacifismul lui Romain Rolland, însoţit de ocazional pană apropiată Ligii. A persistat cu exhibiţionismul său, când poziția în creștere în cadrul Ligii era aceea de a închide rândurile. Cu aceasta și-a arătat ostentativ indisciplina, disprețul față de unitatea practică care a fost prima regulă nescrisă a partidului care i-a oferit protecție. Mai rău și mai grav, insistența lui asupra „unității culturii” s-a ciocnit frontal cu importanța tot mai mare în rândurile naționalismului mai activ, cu accentul natural pe „unitatea culturală”, chiar în expresia sa cea mai literală a pancatalanismului. agitaţie.
În cele din urmă – după cum se știe – adepții săi așa-ziși „noucentisti”, în frunte cu Botili i Mates, l-au sacrificat de bunăvoie pe altarul succesorului lui Prat, arhitectul Puig i Cadafalch.154 Noul președinte era devotat rigoarei și subordonării, preocupat. despre posibilele semne de neascultare în rândul intelectualilor cu gânduri asemănătoare. D'Ors, care a ocupat diverse funcţii, a fost cu siguranţă un prost exemplu, încăpăţânat şi independent, mereu gata să tragă un adept într-o aventură. Astfel, la începutul anului 1920, a avut loc celebra „defenestrare a lui Xenius”, la care D’Ors a răspuns cu mândră apostazie.155 După o călătorie în Uruguay și Argentina în 1921, pentru a compensa lovitura de stat, Eugeni a devenit Eugenio . În cele din urmă, și-a făcut mutarea „imperialistă” de la Barcelona la Madrid, atât de des predicată în Glosarul său, dar desăvârșită ca o dezertare neceremonioasă a catalanismului.

Consecințele, potrivit lui D'Ors

Trecerea personalizată orsiană de la „unitatea culturală” la „unitatea culturală” a avut costuri semnificative dincolo de eventuala ei ruptură și depărtare de cercul catalan, chiar și pentru coerența internă a schemei elaborate până atunci. Xenius a ramas cu intreaga sa argumentare despre constientizare si stil ludic de lucru, despre individ si cultura inalta, redusa la o plaiitcaiiient abstracta, intrucat toata articularea lui se baza pe presupunerea unui model de tesatura asociativa. Singura lui opțiune practică a fost să-și transforme schema într-un proiect de stat, un atac asupra puterii din partea societății civile. Nu întâmplător, o asemenea aspirație a fost, de altfel, punctul de întâlnire al sindicalismului revoluționar și al naționalismului în fascismul italian, fuzionate în momentul crizei orsiane de socialistul renegat Benito Mussolini – dar și de poetul Gabriele D'Annunzio și futuristul. FT Marinetti – în Italia. Chiar și școala naționalistă franceză a fost dispusă, atunci când le convine, să echivaleze naționalismul poetic italian cu provencalistul Félibrige al lui Mistral cu tradițiile naționaliste surori, pentru a interpreta mișcarea intervenționistă din mai 1915, care a determinat Italia să intre în Marele Război, ca un triumf. a societății civile împotriva gândurilor etatismului și funcția lui D'Annunzio ca victorie patriotică a poetului în fața parlamentarilor.156 Cu un joc mai docil și mai ambiguu, mai ales în fața evenimentelor europene, D'Ors a căutat un cale.
Așa cum a definit-o, doctrinar, în unele reflecții despre Menéndez și Pelavo prezentate în public la sfârșitul anilor Primorriver și ulterior, mai târziu, contopite într-o nouă formulare, pentru D'Ors a ajuns să existe un contrast clar între «Cultură și Națiunea »;
Două achiziții ideologice recente și importante decid sensul inovației, obiectul studiului nostru. Astfel de transformări se referă la conceptul de Cultură și la conceptul de Națiune. În ceea ce privește prima, o adevărată știință este astăzi pe cale de a fi înființată; Se poate afirma, în termeni generali, că elaborarea contemporană a conceptului de Cultură amintește de aceea la care a fost supusă morala pe vremea lui Socrate și, mai târziu, prin acțiunea gândirii stoice. Ceea ce până atunci nu fusese decât o valoare, a devenit un obiect de cunoaștere, o materie intelectuală precisă. Dar dacă Cultura poate constitui deja obiectul unei științe, va fi pentru că noțiunea ei conține elemente eterne, elemente permanente: de la Piaton, avem deja ca un fapt binecunoscut că nu există știință, propriu-zis, despre ceea ce este. schimbătoare și tranzitorie. Definită prin permanența sa în timp, prin unitatea sa în spațiu, Cultura a trecut astfel la o demnitate categorică, pentru a fi un concept propriu-zis.

Cu alte cuvinte, cultura ar putea fi realizată, dar cum rămâne cu Națiunea? D'Ors a profitat de filozoful italian Benedetto Croce (18616-1952), mereu o inspirație pentru el, pentru a ridica caracterul inefabil al unei astfel de categorii:
Dimpotrivă, Naţiunea nu va fi mai degrabă o entitate empirică care să-şi dea aerul unei idei; Nu se va număra printre acelea pe care gânditorul italian menționat mai sus le numește pseudo-

concepte? Istoria ne spune că națiunile nu au existat întotdeauna. Că ca instituții sunt, pe scurt, un lucru modern, inițiat când în Renaștere, alte forme politice le-au înlocuit pe cele de drept feudal și pe cele ale fostelor regate pur patrimoniale pentru a da naștere formării Monarhiilor, și completate și canonizate, în În plus, deja în secolul al XIX-lea, când liberalismul, fiul revoluției, a vrut să înlocuiască principiul religios al acelor monarhii cu un alt principiu la fel de religios și mult mai puțin clar, acela al suveranității naționale, structurat și formulat în ceea ce se numește principiul. de naționalități... Dar, dacă Națiunea nu a existat întotdeauna, este pentru că poate înceta să mai existe în același mod. Dacă națiunile s-au născut, pot muri. De fapt, există ceva în conștiința contemporană care ne convinge că această moarte nu va întârzia să apară. În fiecare zi se vorbește din ce în ce mai mult despre entități supranaționale, existente sau proiectate: Ligi Națiunilor, Federații Internaționale, Pan-Europene, Imperii, Amphicionii, Ecumeni, Umanitate. Situația actuală a entităților naționale poate fi comparată, cu extremă cuviință, cu cea pe care o cunoșteau instituțiile feudale la sfârșitul Evului Mediu. Nu au dispărut, dar au rămas deșeuri. La sfârşitul secolului al XVIII-lea mai există conţi şi duci; există încă în prezent; dar ceea ce înseamnă astăzi cuvintele „județ" sau „ducados" în conținutul lor real ne poate da o idee despre ceea ce va însemna probabil cuvântul „națiune" înainte ca omenirea să ajungă în secolul douăzeci și unu după Domnul.

Un astfel de contrast între Cultură, cu majusculă, în ansamblu și spațiul național, oricare ar fi acesta, ca simplă participare la acesta, l-a determinat pe D'Ors să facă diferența logică între „substantiv și adjectiv":

Aceste precizii au contribuit rațional la unele valori estimative confuze; Această revizuire, din care reiese, pe de o parte, Cultura ca idee, și Națiunea ca simplu fenomen istoric, impune inevitabil o inversare în jocul relațiilor ierarhice cu care se articulează în mod obișnuit asemenea concepte. Dacă Cultura este deja substantivul, iar Națiunea îl adjective, nu se va putea vorbi, cu rigoare filozofică, de națiuni educate; Dimpotrivă, va fi necesar să avem în vedere, ca suprapuse la ceva mai profund universal, determinările naţionale specifice... Urmarea imediată va fi o subordonare juridică a activităţii concret politice faţă de activitate.

generic cultural. Cultura nu va mai fi –cum este încă în sentimentul vulgar– un fel de podoabă a popoarelor; va fi scopul esențial al vieții sale, însăși motivul existenței sale, garanția legitimității sale. Dar o asemenea subordonare – la a cărui examinare, poți să crezi, mă apropii, așa cum te apropii tu, cu seninătate științifică, fără niciun scop răzbunător sau inspirație în ceea ce am numi gelozie – este practic foarte greu de acceptat pentru cei care astăzi se numesc politicieni. . , pentru cei obişnuiţi cu această supremaţie a politicii, derivată din principatul abuziv al conceptului de Naţiune.157

Când se întreabă retoric despre semnificația „imperiu", într-un articol scris la sfârșitul Războiului Civil (aparține lucrării sale între 1938 și 1940), D'Ors încheie rotund argumentul,

forțând fără îndoială experiența trecută să se potrivească. prezentul; Cu toate acestea, argumentul său a posteriori servește la înțelegerea întorsăturii ideilor lui Móbius, relativitatea lor, cum pot fi ele înșiși și, de asemenea, opusul lor:

Gândesc exact la fel ca, acum treizeci de ani, când scriam o teză de doctorat despre „Genologia ideală a imperialismului”, aceea în urmă cu douăzeci de ani când luptam împotriva naționalismului catalan și încercam, împotriva principiului naționalităților pe care Aliații l-au invocat în Marele Război. , formarea unui grup de «Prieteni ai unității morale a Europei», care în urmă cu zece ani, insistând asupra subiectului, a redus, dar și mai eficient, aproape de prieteni, care nu l-au acceptat pe deplin, precum Ramiro. de Maeztu, ca să-i citez doar pe cei mai înalți, și pe alții care s-au aprins în el, precum José Antonio Primo de Rivera, pentru a-i evoca doar pe cei mai prezenți. Cred că Imperiul este numele unei creații esențiale a Culturii, și, în consecință, a mântuirii, în exorcizare împotriva unui produs al Naturii, al păcatului, deci, adică Națiunii. Cred că în Imperiu Națiunile sunt răscumpărate, ca și copiii Evei și moștenitori ai petei ei, prin botez.158

Deși știm că a înșelat, nu există niciun motiv să ne îndoim de versiunea lui.

A cincea parte

METAFORELE CIRCULAZĂ

LOSE ÎN LUMEA HISPANICĂ

Nici nu este de dorit să se combine statele mici în mari națiuni Fid-națiuni sau „Commonwealths”. dimpotrivă, cu cât mai puține granițe, cu atât mai bine.

George Bernard Shaw, Ghidul femeii inteligente pentru socialism, capitalism, sovietism și fascism, 1928, cap. 41, „Ucenicul vrăjitor”

Dacă un om scrie o carte mai bună, predică o predică mai bună sau face o capcană de șoareci mai bună decât vecinul său, deși își construiește casa în pădure, lumea va croi o cale bătută către ușa lui.

Ralph Waldo Emerson, comentariu într-o discuție, remarcat de doamna Sarah Yule, s-a răspândit și transformat ulterior în diferite expresii populare în Statele Unite.

Noi evreii nu trebuie să atragem prea multă atenție.

O frază stabilită, repetată pe scară largă printre profesioniștii liberali germano-evrei din Berlin la sfârșitul secolului al XIX-lea

17. Metafore libere în lume: „ideea catalană” printre alternativele de proiecție internațională a Spaniei

Esența utopiei este că, ca vis, nu are limite: odată ce visezi, de ce nu o faci mare? Naționalismul, fiind o utopie prezentistă, depășește în forță imaginativă atât utopiile care amintesc cu nostalgie un trecut, pentru a insista asupra recuperării lui, cât și anticipațiile obsesive ale unui viitor înzestrat, precum socialismele, care promit că, cu puțin împingere, totul. va fi diferit. Însă naționalismul, toate naționalismele, există ca un vis de veghe, în măsura în care își imaginează deja comunitatea ca faptă și, pe baza acestei percepții stimulative, pot aspira și la recuperarea istoriei și la repararea „greșelilor” acesteia, în același timp. ei aspiră să îndeplinească presupusele „misiuni” în așteptarea finalizării. Prezentismul naționalist face ca cele mai

practice scheme să fie confundate cu toată puterea proteică a metaforelor cu o ușurință uluitoare. Nu este deci surprinzător că utopii retrospectivi și mai ales anticipatenos sunt atât de invidioși și de frică de puterea vizionară a prezentismului naționalist. De îndată ce sunt neglijați, chiar programele lor devin argumente naționaliste.

Dezbaterea intelectuală de la începutul secolului spaniol poate fi înțeleasă în multe feluri. Dar poate cel mai revelator mod al bogăției jocului de interacțiuni este de a interpreta producția de eseuri din așa-numita „Epocă de argint” a literelor hispanice ca o luptă între utopisme în procesul de convertire în naționalisme alternative.1 Este notorie. acel naționalism Spaniolul care exprima „noventayochismo”, oricare ar fi acest curent, înțeles larg sau restrâns, s-a confruntat cu dilema periculoasă de a fixa, „pentru totdeauna”, identitatea colectivă. În consecință, a trebuit să stabilească dacă există multe Spanie sau doar una, singura adevărată. Naționalismele rivale, în măsura în care puneau la îndoială adevărul spaniol, trebuiau să descopere dacă intenționau să-și identifice „realitatea” ca o alternativă completă la presupusa ficțiune centralistă sau doar ca o alternanță corală într-o hispanitate sau iberism multifocal. În plus, atât spaniolismul, cât și rivalii săi au fost nevoiți să facă față variațiilor pe care le-a demonstrat capacitatea de a înghiți bagajul ideologic de dreapta și stânga, cu care au existat multe naționalisme spaniole, catalane și basce, cât mai multe amestecuri.

Dar, în plus, Spania era, la începutul secolului al XX-lea, o țară de emigrație, iar „coloniile spaniole” –sau „catalană”, „bască”, „galeză”– din orașele îndepărtate au marcat neapărat imaginația naționalistului. prezent, de când am existat

Ei pretindeau că fac parte din definiția „patriei lor”. Cu toate acestea, „dezastrul” din 1898, care a făcut atât de mult pentru a ridica discuția despre identitatea colectivă, a fost tocmai „pierderea coloniilor”, precum și reducerea Spaniei la un rang interstatal de învins, în rangul doi și spre tondo. Prin urmare, făcând bilanțul, stabilirea tiparului de ființă colectivă, rezolvarea „problema Spaniei” a scos în mod automat la lumină „chestiunea catalană” sau „basca” sau „galicia”, urmată de un etcetera de mimetism justificativ. Dar diferența dintre „națiune” și „regiune” nu era clară și, pentru a arăta confuzia, exaltarea crescândă a Castiliei ca „leagăn al rasei” a fost retrogradată de un liberalism individualist și superficial de secol al XIX-lea. Dacă nu exista o modalitate convingătoare de a stabili distincția între parte și întreg, între „națiune” și „regiune”, atunci tentația de a extinde cadrul de referință a devenit ireprimabilă. În spațiul mental, pare că nu există decât dacă demonstrăm această existență cu o proiecție exterioară adecvată. Grupul hispanic, înțeles în ansamblu, ar fi o opțiune majoră, niște realități de piață, presupuse prezente, și niște oportunități viitoare de împlinire colectivă și depășire a îngustimei care s-au regăsit în alegerea unui drum, atât internațional, cât și „internațional”. nacional», între europenism, hispanoamericanism, africanism și mediteranism. Desigur, aceste „opțiuni” erau metaforice, dorințe transformate în sociologia falsă de care era

atât de mult atunci; erau viziuni literare transformate în prognoze optimiste. Vastele aliniamente mondiale se contraziceau între ele (de exemplu, europenismul era înțeles ca o opoziție aproape exclusivă față de hispano-americanismul), dat fiind că erau, mai mult decât orice, facțiuni de grupat după primele înfruntări argumente „superioare” cu care să depășească. termenii discuţiei dintre utopisme naţionaliste când muniţia se epuiza. Aceasta a fost misiunea intelectualilor clarvăzători, care, conform clișeului dominant al tuturor „regeneraționismelor” hispanice, ar trebui să fie la conducere în locul politicienilor profesioniști presupus ineficienți. După cum a afirmat omul de știință Santiago Ramón y Cajal, venerat pentru că este unul dintre puținii spanioli care au obținut recunoaștere străină (Premiul Nobel pentru Medicină în 1906): „În marile noastre crize istorice, spaniolii luminați capabili să prevadă și să evite dezastrul au nu a lipsit niciodată.iminent. Dar, spre nenorocirea noastră, celor care aveau prevăzătoare le lipsea autoritatea, iar celor care se bucurau de autoritate le lipsea prevederea. Iar unii oameni lungi de vedere au tăcut din lașitate”. Și a adăugat, cu un râs disprețuitor: „Dacă politicienii noștri din 98 ar fi călătorit și ar fi aflat puțin despre geografia politică și psihologia popoarelor, am fi pierdut coloniile? De ce nu le-au pierdut Olanda, Franţa, Italia sau Portugalia?»2

Metafora deschisă a pannaționalismului

Ideea de „unitate culturală” face parte, de exemplu, din tradiția interpretativă marxistă asupra naționalismului sau, mai bine spus, asupra „chestiunii naționale”. Astfel, în celebrele sale scrieri ale închisorii, scrise între 1929 și 1935, teoreticianul marxist italian Antonio Gramsci a susținut ipoteza de bază a pan-naționalismului, de altfel comună în tradiția politică italiană:

Un element destul de vechi este conștientizarea „unității culturale” existente în rândul intelectualilor italieni de la cel puțin 1200 încoace, adică de la dezvoltarea unui limbaj unitar unificat (ilustrul vulgar al lui Dante); dar acesta este un element fără efect direct asupra evenimentelor istorice, deși este cel mai exploatat de retorica patriotică și nu coincide și nici nu este expresia unui sentiment național concret și activ. Un alt element este conștientizarea necesității independenței față de influența străină, mult mai puțin răspândită decât prima, dar cu siguranță mai importantă din punct de vedere politic și mai fructuoasă din punct de vedere istoric în rezultatele sale practice; dar nici importanța și semnificația acestui al doilea element nu trebuie exagerate, nici difuzia și profunzimea lui. Aceste elemente sunt tipice micilor minorități ale marilor intelectuali și nu s-au manifestat niciodată ca o expresie a unei conștiințe naționale unitare răspândite și compacte.3

Taxa obligatorie pentru înțelegerea proiecției pannaționaliste este, așadar, percepția că reprezintă cea mai răspândită și puternică metaforă naționalistă dintre toate. Ca metaforă – subliniem – este imediat de înțeles, aproape tangibilă, dar nu este demonstrată. Proiecțiile ideologice sunt guvernate de formule simple, atât de convenabile, de bine și de rău, dar nu se supun interpretării lor cu aceeași ușurință.

Dezvoltarea pannaționalismului a avut o paralelă nerecunoscută cu legislația dreptului de autor ca expresie a spațiilor culturale „universale” și protecția acestora în termeni multilaterali, cu reconversia dreptului comercial în drept interstatal, și nu ca proiecție culturală și fantezie expansivă.4 Nu este de mirare că retragerea din pannaționalism a fost compensată de mecanisme la fel de practice, simple și banale precum dreptul de autor, întrucât ideea pannațională suferea de numeroase capcane. Prima a fost cea mai evidentă: în contextul „epocii imperialiste” -a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea-, pannaționalismul ascundea o confuzie între cultură și suveranitate. În această abordare, deteritorializarea a devenit o legitimare pentru „reteritorializarea”, atât istoristă, cât și aistorică, a unei presupuse comunități naționale, așa-numita „misiune iredentistă” – strict, după cuvântul italian (propus de mazzinianul Renato Imbriani în 1S76) care și-a dat numele lui

un fenomen de „răscumpărat” – de a recupera părțile divizate ale unei patrii în mijlocul „construcției naționale”.

A doua capcană ascunsă era mai subtilă, presupunând o deteritonalizare și o revendicare culturală unitară: fiecare mișcare socială are în mod necesar o perspectivă, iar pannaționalismul a determinat-o pe teritoriu, prin revendicarea unui capital cultural și a unor hinterlands care să îndeplinească funcția de piață. – în cel mai rău caz, doar receptiv, în cel mai bun caz, interactiv – pentru producția intelectuală a capitalului. În contextul unui capitalism prinț (sau „capitalism tipărit”), pentru a profita de neologismul lui Benedict Anderson, aceasta ar stabili o relație necesară de centru-periferie la „cultura națională” în elaborare.5 Ierarhizarea a însemnat, evident, lipsa egalitate între părți. Dar, producția intelectuală fiind contagioasă (în primul rând, prin imitație) și, de asemenea, foarte ieftină, însăși logica „capitalismului tipărit” a generat opoziție peste tot în pulsația sa expansivă. Începând cu răspândirea mass-mediei, influenta politolog și filozof politic Hannah Arendt a susținut că pan-naționalismele, prin „imperialism”, au format o componentă centrală în formarea conștiinței totalitare.6 Și în aceasta Alți istorici pionieri din studiul naţionalismului a participat.7

Pe scurt, pannaționalismul a fost (sau este) cea mai deschisă metaforă a naționalismului, care îi asigură adaptarea proteică la jocul percepției militare a relațiilor interstatale. Plecând de la un fapt cultural, în principal (dar nu numai) folosirea limbii în unele teritorii, se asumă comunitatea de obiceiuri și, prin extensie, identitatea colectivă, în rivalitate cu alte proiecte naționaliste analoge, dar, prin logica exclusivă, toate false. Orice spațiu este teoretic „curat” de orice alternativă etnică care nu este principiul călăuzitor pan-național, care devine singurul care îi conferă „sens istoric”, sau consistență rasială sau coloana vertebrală culturală. Este atât de ușor să efectuați această proiecție și atât de reconfortant încât aproape toată lumea o practică. După cum a spus Vicente Gay cu invidie evidentă în 1908:

Am auzit la granița cu Rusia strigătul imperialist Sswiata Russj!, Rusia sacră; în Germania Gross Deutschland!, Germania

Mare. Iar acest strigăt, narghie constantă a sufletului național, se repetă în Anglia, Marea Britanie! Imperial Fédération!, Marea Anglia, federația imperială; în Statele Unite Panamericane, toată America și chiar și în Franța republicană, este motto-ul la France et ses Colonies, un semn al imperialismului incipient care se construiește pe politica sa naționalistă.8

Idealul teritorial romantic: fundalul istoric al pannaționalismului

Confuzia romantică dintre „eu" individual și colectiv a facilitat reflecția, în primă instanță, asupra naționalismului, dar a urmat foarte repede expresia pan-naționalismelor care contemplau ipotetica „unitate culturală" a unor vaste populații presupus unite prin limbă. , religie sau altele asemenea.9 Punctul de plecare poate să fi fost oarecum surprinzător: naționalismul grec, cu populații larg dispersate în estul Mediteranei și a Mării Negre, a apărut, aproape încă de la începuturile sale, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, în „societățile prietenilor". » (Fili-kí Etairía), ca „Idee Mare" după definiția panhelenică. Impactul Războiului de Independență al Greciei asupra imaginației romantice a făcut restul.1"

Primele balbucniri naționaliste ale naționalismului identitar din anii 1920 și 1930 au fost mult mai puțin îndreptate spre definirea unei puteri naționale concrete; adică un Stat „intrinsec", „reprezentator", înlocuind ulterior regimul absolutist, care a făcut doruri (ușor confundate cu dorința de absolut, de recunoscut ca de neatins, care era Sehnsucht-ul sau celebra „floare albastră" a lui). poetul german Novalis) să integreze o «comunitate» etno-spirituală, dar cu implicaţii politice clare. O astfel de deducție, până la urmă, a fost transpunerea imediată sau recitirea tezelor iluministe ale filozofului din secolul al XVIII-lea Johann Gottfried Herder — sau a difuzării lor în Zeitgeist sau „spiritul epocii" — la circumstanțele politice ale unuia sau doi. generații.mai târziu, ceea ce pentru unii a fost o perversiune.11 Astfel, pangermanismul sau panslavismul au fost formulări ale primei jumătăți a secolului romantic, deși cele mai solide efecte politice ale sale s-ar vedea în a doua parte a secolului.12 Imitațiile au urmat curând, în mod spontan, ca fiind cel mai natural lucru din lume.

Cu toate acestea, era încă foarte dificil să se facă diferența între partea națională și întreg, dacă o distincție atât de mare a fost vreodată clară. Naționalismul italian, așa cum este expus de Giuseppe Mazzini și La Giovine Italia, este un bun exemplu, deoarece a fost o mișcare panitaliană care a fost totuși concepută ca o funcție a unei Italie naționale, toate rotunjite sau justificate cu „numele sacru al Libertatea».13 Figura celebrului revoluționar Giuseppe Garibaldi, discipol mazzinian, este cel mai bun exemplu al confuziei paradoxale dintre o macro-neo-mișcare unitară și apărarea autodeterminării, de vreme ce marinarul și războinicul de la Nisa puteau merge. de la apărarea cauzei Tânărei Italie în Europa să se alăture, în exilul său american, celui al Tânărului Rio Grande do Sul, o despărțire de Imperiul Brazilian.14 Astfel, perioada de exaltare confuză a „ideei naționale" și a „democratic", înțeles ca nuanțe de o

Aceeași realitate a dat naștere, la mijlocul secolului al XIX-lea, la vise de fuziune teritorială în limitele unor limite geografice: iberismul, sau speranța de a fuziona Spania și Portugalia; ideea ilirică a primilor purtători de cuvânt croați sau a Serbiei Mari, care ar uni toți slavii de sud, croații și slovenii cu sârbii și muntenegrenii; sau scandinavismul, care a apărut în anii 1940, când a tăcut, de la început.

începutul secolului al XIX-lea, disputa centenară dintre Suedia și Danemarca asupra Scaniei, să fie inversată ca idee care aspira la o singură realitate comună norvegienilor, suedezilor și danezilor (plus, desigur, dependențele insulelor daneze din Atlanticul de Nord) 15 Mai mult, mai ales din perspectivă franceză, se putea înțelege că „trezirea națională” a „Europei naționalităților” s-a redus la o fază istorică foarte concretă, între Congresul de la Viena din 1815 și revoluțiile din 1848.16 Printre cele mai extinse imitații ale pan-germanismului și panslavismului, a fost pan-hispanismul. Acesta a fost un răspuns temporizator la decolonizarea violentă a Continentului fostului „Imperiu Spaniol”, în fața celor mai dure opinii, în favoarea menținerii în viață a visului recuceririi noilor republici independente de la trambulina „. mereu credincios” Cuba. . Pan-hispanismul a susținut că soluția spaniolă la pierderea imensă a fost un program cultural și economic de convergență pașnică cu fostele colonii.17 Rădăcinile sale erau în idei precum propunerea eșuată pentru o „Confederație Hispană” a creolui Francisco Antonio, născut în Medellin. Zea, care a propus, din cauza patriotică bolivariană, în anii Trieniului Liberal din Spania, între 1820 și 1823, o „Reconciliere între Spania și America” în baza unui „Decret de proiect privind emanciparea Americii și confederația ei cu Spania”. , formând un mare Imperiu federal”.18 Încă de la începuturi, atunci, panhispanismul a confundat legăturile politice și culturale „imperiale”, întrucât a apărut ca răspuns la orice tendință panamericanist, fie el emisferic (cu Statele Unite) sau doar din sfera fostelor colonii spaniole sau portugheze.19 Pe scurt, prima izbucnire a pan-hispanismului, fără mare avere, a vrut să profite de situația decolonizatoare americană pentru a-și stabili o importanță culturală, politică și chiar comercială, spre deosebire de la greutatea exercitată de englezi, mai ales, de americani 2i> Dar întârzierea în stabilirea unor relaţii diplomatice fluide, dependentă de abandonarea spaniolă a pretenţiilor sale de recuperare a suveranităţii, a întârziat orice proiecţie spaniolă a acestui semn, ajungând, dimpotrivă, extrema în care Statele Unite și-au putut propune urările de bine.comerțuri ca mediator între Spania și fostele republici spaniole.21 Ca o consecință directă, perspectiva americanistă față de fosta putere colonială a fost, pentru mulți dintre purtătorii ei de cuvânt, una de sinceritate. ostilitate. După cum a observat polemistul Gil Gelpi y Ferro, un catalan din Tossa de Mar, născut în 1822 și decedat la Havana în 1890, purtător de stindard spaniol în Cuba: „Spania nu are și nici nu va avea de mult timp, simpatii în America, căci pe lângă motivele de antipatie anterioare independenței, toți scriitorii și oamenii de stat au făcut o carieră declamând împotriva Spaniei, iar poporul american are cele mai extravagante idei ale metropolei antice.»22

În mod contemporan, însă, au existat propuneri de a da o formă economică și juridică unor astfel de abordări culturaliste vaporoase. În plină competiție de producție pentru produse cu ceea ce era atunci tehnologie de ultimă generație, este formulat
Enric Ucelay-Da Cal --629
Au existat propuneri serioase de uniuni vamale – de exemplu, între Franța și Belgia, abandonate în 1842 – care, din diverse motive, au fost considerate nepromițătoare, greu realizabile sau pur și simplu fanteziste.23 Luați în considerare, deci, ce s-ar putea întâmpla cu schemele care ar fi fost exclusiv culturalişti şi că au promovat foarte speculativ realităţile politice de pe teren. A fost ușor să idealizezi Zollverein-ul și să uiți că consolidarea lui a fost războinică. Mai mult decât atât, în Statele Unite, problema tarifului, întrebarea tarifară, a fost una dintre câteva diviziuni cvasistructurale care au destrămat violent federația la mijlocul secolului24.
Deceniul complex al anilor ’60, care a stabilit modelul de stat dominant în Europa și Americi – și, prin extensie, în Asia –, a închis calea speculațiilor teritoriale macroculturaliste care prosperaseră atât de mult în ultimii treizeci de ani. Afară, în Europa, unificările Germaniei și Italiei și reorganizarea duală a Imperiului Habsburgic sau, în Americi, Războiul Civil Nord-American sau instaurarea Canadei și stabilizarea Argentinei și Mexicului, sistemul de state care a salutat lumea la începutul anilor 1970 avea să fie norma internațională până la big bang-ul din 1914. Cele mai înălțate vise ale unor spații vaste unite sau „răscumpărate” prin fuziunea culturală trebuiau reformulate în termeni de agregare, în cadrul unui concept de stat de coloană vertebrală. , la care alte teritorii definite istoric ar putea fi anexate sau adăugate fără absorbție. Un exemplu este ambiția nebuloasă a unei vaste „confederații de popoare latine”, un „imperiu latin” transeuropean (sau chiar transoceanic), promovat de poetul provencalist Frédéric Mistral și mișcarea sa Félibrige între sfârșitul anilor 1960 și mijlocul secolului trecut. -1970. Secolul al XIX-lea. Asemenea speranțe i-ar putea îmbăta, în primă instanță, pe catalaniști literari precum Víctor Balaguer cu Mihail Eminescu, definitorul liricii românești, dar clarificarea mișcării a fost în întregime condiționată de unificarea Italiei: „pan-latinitatea”, așadar, s-a construit. prin opunerea României (sau a României) din Orientul European cu America „Latino” din Occidentul de peste mări.25 Noțiunea a avut chiar o rezonanță oficială, întrucât, din 1865, Imperiul lui Napoleon al III-lea a încercat să promoveze o „Uniune Monetară Latină” care a căutat să încorporeze țări precum Belgia, Elveția, Italia, Grecia și chiar Spania într-un nou bloc monetar care să răspundă etalonului aur britanic și etalonului argint prusac.26 Parțial, acest „spațiu latin” – fără participarea spaniolă – a supraviețuit prăbușirea Imperiului bonapartist pentru a ajunge la războiul mondial postbelic din 1914-1918.27
Având în vedere astfel de antecedente, exista un teren fertil pentru speculații mai aventuroase. Mistral avea să fie recuperat ca motiv al naționalismului francez de la începutul secolului - în special de către Maurras, un fost Félibrige din tinerețe - pentru a justifica un „panlatinism” care presupunea proeminența incontestabilă a statului francez, deși avea o regim republican;

fără a schimba argumentul de fond, purtătorii de cuvânt republicani francezi au încercat să susțină atât protagonistul, cât și direcția impulsului.” Peius Gener s-a lăudat și că: «[...] sub conducerea lui Victor.

Hugo, cu Xavier de Ricard, [Eugène Emmanuel] Violet le Duc [sic: Viollet-le-Duc] și câțiva poeți provensali, cu mulți ani în urmă, am fondat Societatea Alianței Latine la Paris pentru a da credință rasei noastre, nu Mă pot obișnui cu decadența atât de marcată [a rasei latino]”.29 Astfel, „panlatinismul” care a căpătat atâta forță ca noțiune rivală cu panhispanismul, avea o sursă incontestabilă catalană, protocatalană. .30

Cu o astfel de origine și cu implicațiile ei, care au estompat preeminența hispanica sau spaniolă, nu este de mirare că respingerea naționalistă spaniolă a „panlatinismului” a fost vizibilă ca o amenințare esențială, în același mod în care a repudiat orice intra. -pluralismul politic de stat, în lumina slabă a atracției exercitate de hispano-americanismul ca resursă interstatală. Teama spaniolă avea o origine hispanistă, mai ales perversă: era sursa spaniolă americană a Spaniei, percepută ca o vastă „unitate culturală” fără sudură, văzută de departe, din alte state. Îndoiala corespunzătoare a fost că Spania nu era „autentică” și că a fost înlocuită de alternative mai autentice. Suspiciunea a fost întărită de o teamă fixă, obsesivă, de dezmembrare. Prin urmare, un fapt binecunoscut al psihiatriei poate fi verificat: megalomania și teama de distrugere sunt fațete ale aceleiași paranoii culturale.

Unirea populațiilor neînrudite: „noul imperialism” din secolul al XIX-lea

„Imperialismul” expansiv al puterilor a început în Africa ca o încercare de a ocupa și „normaliza” pământuri fără un sistem politic comparabil cu cel european, locuri în care au existat probleme (cum ar fi comerțul ilegal cu sclavi) și nicio autoritate recunoscută cu care. a trata.tratează, conform normelor diplomatice codificate în final în Congresul de la Viena, să dicteze acorduri de durată. Așa-zisa „doctrină americană” inițiată de Statele Unite și copiată de Marea Britanie (și, în consecință, de celelalte puteri europene) a evitat să ia în considerare conținutul politic intern al unei puteri de a acorda recunoaștere, atâta timp cât erau îndeplinite anumite reguli reciproce. , a oricărui „stat civilizat”.31 În lipsa lui, atitudinea a fost netă. În Asia, de exemplu, în Imperiul Chinez și Annam, au fost impuse agresiv regulile pe care europenii le considerau esențiale pentru libera circulație a oamenilor (comercianți), mărfurilor (nave și mărfuri) și idei (misionari). Faptul că astfel de eforturi au fost ipocrite (că europenii au folosit mecanisme anti-sclavie pentru a promova sclavia și mai rău decât înainte, ca în Congo sau în dependențele portugheze, sau că exproprierile chineze de mărfuri erau din opiu englezesc) era, practic, irelevant. : pe glob s-a impus modelul de stat european, o „globalizare” politică necesară oricărui „progres” economic ulterior. Rezultatul a fost conceptualizarea unui „concert de puteri” care s-a rezolvat

prin contradicțiile sale prin înalte conferințe și întâlniri la vârf, mereu dispusă să evite conflictele majore prin formule de delegare politică, în care a guvernat o relație centru-periferie, aplicabilă tuturor circumstanțelor. Totul s-a ghidat după noțiunea destul de elastică de suveranități trunchi, întotdeauna după criterii comune de tratament și interacțiune, și de apartenențe și dependențe ale acestora, care puteau avea grade mai reale sau mai fictive de „autonomie". De aici, de exemplu, vorbirea despre „colonialism", adică recunoașterea pe care metropola britanică a dat-o dependențelor sale cu coloniștii albi (și mai ales anglofoni).

Astfel, pe parcursul aproape jumătate de secol dintre 1871 și 1918, tensiunea dintre ceea ce el numea „principiul dinastic" și „principiul democratic" a fost echilibrată. La începuturile sale, al treilea în litigiu, „principiul național" părea a fi o expresie a „democraticului", dar, tocmai în această perioadă, conținutul său identitar a fost, cel puțin parțial, transferat celui „dinastic". 32 Astfel, mișcările protestatarilor de la începutul secolului, precum socialismul internaționalist care a apărut oficial la sfârșitul anilor 1980, s-au impus ca oponenți ai naționalismului, cazând în același timp pradă atracțiilor și contradicțiilor acestuia. Criticile acumulate la adresa revendicărilor organizaționale ale sistemului interstatal la scară mondială de către socialiști, democrați radicali și observatori similari au murdărit în cele din urmă ideea de „colonialism", făcând-o să însemne opusul a ceea ce intenționase inițial să sublinieze, să devină. un nume pentru sine . de mecanisme de control alb asupra populaţiilor colorate.3'

În aceste noi împrejurări, speculațiile expansive despre extinderea unei comunități naționale s-au trunchiat în apelul - încărcat de determinisme spenceriene (sau „darwiniene sociale") — care a redefinit vechea idee de teritorialitate culturală (ceea ce ar putea presupune, foarte din fericire, că pământurile disputate între multe populații, cu o stratificare socio-etnică foarte conflictuală, a fost cu adevărat, indiferent de motive, doar una dintre ele. Era un mod radical nou de a percepe un spațiu „național": ca dilatarea, până la un într-o anumită măsură punct nelimitat, al dreptului de a dispune de teritorii în baza unei misiuni istorice determinate.34 Astfel, acolo unde gânditorii primei jumătate a secolului al XIX-lea, precum, foarte proeminent, revoluționarul italian Mazzini, susținuseră, de exemplu, , că sarcina de a uni toți italienii într-o singură entitate politică reprezentativă era „misiunea divină a Italiei", acum aceeași idee misionară a căpătat un caracter moral și politico-cultural, nu doar moral, pentru a fi exercitată ca pretenție. tuturor acelor teritorii pe care poporul italian - pentru dreptul său inerent, datorită esenței sale spirituale, datorită demografiei sale...— „le merita", ceea ce putea însemna orice.3' Cazul exemplar al pannaționalismului din ultimul decenii ale secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea a fost, fără îndoială, pangermanismul, prin care s-a măsurat continuitatea evoluției politice germane. De la chemarea romantică până la reunirea tuturor germanilor, de la râul Menici până la Meuse, s-a transformat, în timpul domniei lui Wilhelm al II-lea, începând cu 1890, în cererea ca Germania -în

în cuvintele truculente ale împăratului însuși – trebuia „să-și câștige locul sub soare” prin orice mijloace.36 Dar modelul de unificare germană a fost construit pe o ambiguitate fundamentală care, transformată într-o căutare esențială, a determinat politica ulterioară: a fost Germania. un imperiu? Un stat? O natiune? O cursa? Care a fost adevărata identitate (sau, în orice caz, cea decisivă)?37 Ca o consecință directă, viziunea că pan-germanismul a avut loc în afara Germaniei s-a mutat rapid de la indulgența admirativă la un fel de concordanță mondială a popoarelor germanice, a căror întâlnire a fost considerată firească, dacă nu inevitabil, spre disconfort –sau frică deschisă – în fața unui proiect neînfrânat de dominație mondială și control economic universal. Pentru observatorii simpatizanți cu reflecția naționalistă, dar nu aproape de amenințarea pangerniană (cum ar fi catalaniștii), era mai confortabil să mențină ambiguitatea.
Agresivitatea propagandei pan-germane a devenit un motiv indirect al cursei înarmărilor și al „crizelor” diplomatice care, potrivit contemporanilor, au dus la izbucnirea balcanică din vara lui 1914 să devină o conflagrație generală între toate marile puteri38. s-a făcut un impuls reînnoit pentru un panslavism reînnoit, mai ales odată ce înfrângerea Rusiei în mâinile japoneze în 1905 a restabilit interesul cancelariei țariste pentru Balcani. Britanicii au cântat din nou excelențe ale „anglo-saxonismului” interoceanic, îndepărtați de teutonii continentali ai prusacilor care intenționau acum să se arunce în mări. La fel, francezii au revenit să insiste asupra virtuților „foarte treptat”, perenne spontan și vitalist. „Latinidad”, până la urmă, a avut întotdeauna o intenție antigermană; După cum a spus libertarianul francez de origine italiană Charles Malato la mijlocul anilor 1990: „Insubordonarea latină, manifestată adesea prin nevoia de expansiune mai degrabă decât prin adevăratul libertarism, pare necesară (desigur, mai presus de orice prejudecată patriotică).) pentru a contrabalansa instinctele ierarhice ale germanii, care, foarte prolifici, puteau la un moment dat, datorită puterii lor numerice, să exercite asupra celorlalte națiuni o preponderență care, pentru că era pașnică, nu ar fi mai puțin intolerabilă.»39 Cu cât devenea mai insistentă Pan- expansiv. Germanismul ar putea persista în replicarea cu mai mult la fel.
Dar climatul intelectual care a precedat Primul Război Mondial, în special odată cu prăbușirea Imperiului Otoman și încercările Tinerilor Turci de a găsi un mijloc de reînnoire civică pentru obositul Osmanli stabilit după revoluția din 1908, a dat naștere diferitelor curente ideologice de ambiția larg răspândită de a reînnoi identitatea. O parte din oficialii Comitetului Turc de Ordine și Progres (grupați de Enver Pașa, figura preeminentă a noii situații de la Constantinopol) doreau să promoveze o mișcare „panturan”, care urma să unească toate popoarele turcești din Centru. Asia într-un curent puternic; A fost o idee care a avut repercusiuni și în Ungaria și Finlanda, datorită presupuselor legături dintre poporul vorbitor de „fmo-ugrică” și foștii stăpâni ai

stepe.40 Dar o altă facțiune a Tinerilor Turci (în preajma lui Tal'at Bey, ministrul de Interne) a vrut să joace cartea identității religioase, prin inspirarea unui „panislamism” care să rămână de atunci ca temă prezentă. în lumea musulmană, deși s-au folosit argumente binecunoscute, puse în circulație cu o jumătate de secol mai devreme de Jamal al Din Afghani.41 În același timp și până la cele două războaie balcanice succesive din 1912 și 1913, au existat speculații cu privire la viabilitatea o „confederație balcanică” care să unească țările slave (în special Serbia și Bulgaria) într-un tot pacificator și durabil, idee care datează cel puțin de la jumătatea secolului precedent.42 Posibilitatea unei eliberări de sub jugul turc a adus și o vis «panarab», expresie a aceleiași «treziri arabe» care a dus la războiul mondial.43 Și, din afară, în Europa Centrală, s-a inventat și sionismul, ca aspirație a evreilor amenințați de antisemitismul în creștere. pentru a-și recupera focalizarea națională în Palestina, apoi provincia turcă.44 Redefinirea spațiului otoman puternic otoman a avut și alte repercusiuni neașteptate: Africa de Nord, subjugată definitiv de europeni între 1911 (Tripoli și Cirenaica, sub suveranitatea turcă) și 1912 „Imperiul” Sherifian al Marocului), în aceiași ani ai conflictului internațional, a început să viseze la un „pan-magribismo”.45

În alte „Imperii” au crescut și pannaționalismele de răspuns. În Caraibe anglofon, cu linii către sudul Africii, s-a născut „panafricanismul”, cu focare inițiale în Statele Unite.46 Ambițiile pentru eliberarea grupului de popoare pe care puterea britanică îi adusese un naționalism integral indian, promovat de către un Congres Național, depășind diviziunile dintre musulmani și hinduși (și alte religii) care au exportat părți din doctrina și metodele sale către Occident prin teosofie și către coloniile britanice din Africa de Sud prin emigrare.47 De asemenea, în Indiile de Est Olandeze, a început să se formuleze idealul unei națiuni „indoneziane”, cu tentă musulmană dar ca o depășire a granițelor religioase ale imensului arhipelag/8

În fața manifestării expansiunii teritoriale și a răspunsurilor proiective pe care aceasta le-a provocat, „cazul spaniol” a fost citat în repetate rânduri ca paradigmă a efemerității dominației. După cum a observat hipernaționalistul german Heinrich von Treitschke, singurul său „trofeu”, „singurul avantaj care îi mai rămânea era că spaniolă este încă limba a milioane de oameni dincolo de mări.”49 Într-un mediu atât de încălzit, în anii care au anticipat după Războiul mondial, ca și în perioada interbelică de după aceea, sentimentul de comunitate hispanica, de pannaționalism lingvistic la scară intercontinentală, întotdeauna ca răspuns la opera „anglo-saxonă”, a avut numeroși profeți, dar nici unul la fel de răsunător ca mexicanul José Vasconcelos (1882-1959). În al doilea volum al memoriilor sale, L¿i tormenta, publicat în 1936, Vasconcelos și-a recreat sentimentele de exilat în zilele lui Carranza și faza „constituționalistă” a Revoluției mexicane cu douăzeci de ani mai devreme. În relatarea lui, se plimba prin Londra, „Pe insula piraților”, meditând în fața monumentelor:

„Aceasta este istoria Imperiului”, îi spunea Adrianei după-amiaza, în timp ce ne uitam la monumentul mediocru al celor Patru Continente, toate supuse într-un fel, sau într-o anumită parte, suveranității britanice. Imperialismul negustorilor care nu îndrăznesc să încingă laurul roman. Joc de intrigi care duce la împărțirea comandei cu rajah cruzi din India, cu căpetenii sălbatici din Africa. În fine, acolo unde nu puteau câștiga, în Mexic, în Argentina, în vechiul Imperiu Spaniol, s-au mulțumit de profitul împrumuturilor și de supremația acordată de marina comercială.

Potrivit autorului mexican, înainte de următoarea manifestare de complezență engleză:

alături de cel al lui Nelson există un monument care impresionează în Londra: arcul dedicat To thè Etiglish Speakhig Pcoples oj the World. Imperialism mai răspândit decât romanul, inferior doar spaniolului de acum două secole, este amuzant să verificăm că anglo-saxonii practică opusul a ceea ce predau ei: uniunea rasială și lingvistică. Și noi, care credem că le imităm împărțind America Spaniolă în mici țări! Unirea imperială în jurul limbii ar trebui să fie nu doar un ideal, ci și o tradiție și un fundament patriotic. Restabilirea unității creată de monarhia spaniolă, dar într-o formă modernă printr-o Societate a Națiunilor, o comunitate de popoare vorbitoare de spaniolă, fără excepția Filipinelor. Câți din continentul nostru au destule capete pentru a acoperi acest scop simplu? Și, pe de altă parte, cine trece prin doctrina celor care au fost printre noi oamenii de stat, în lamentabilul secol al XIX-lea, și nu va găsi decât lachei ai gândirii engleze; lachei care repetă doctrina aparentă a popoarelor vorbitoare de limbă engleză din lume. Și nu fac excepție și nici nu există nici un motiv să-i excepție pe cei mai mari: Juárez, Sarmiento, Alberdi. Ce ar fi spus ei, ce ar spune dacă ar fi înviați și cineva i-ar pune în fața monumentului londonez al unității rasei și limbii? Cei care se credeau moderni acționând ca detractori ai ceea ce este spaniol își făceau hainele în bucăți când se vedeau reduși la ceea ce sunt: agenți gratuiti ai imperialismului isteț anglo-saxon!50

Mesiania personală a lui Vasconcelos a relevat o „cultură mesianică” mai mare, plină de resentimente, care era esențială pentru orice abordare a universalității culturale hispanice.51

„Unitate culturală” și pannaționalism, dintr-o perspectivă hispano-americană

Mai mult de un autor a observat că identitatea, tradusă din domeniul personal în cel politic, este un fel de „utopie integrativă”. Pentru început, este necesar să înțelegem că însăși ideea de „unitate culturală” este ea însăși utopică. Nu există, în afara finalului

categorizare interpretativă capabilă; a presupune altfel înseamnă a ceda erorii interpretative a reificării (în engleză, réification'), adică a transforma o idee într-un fapt tangibil. Deși consacrate de oportunitatea discursivă și de obiceiul prost al lejerității verbale, „unitățile culturale” nu sunt altceva decât o aspirație care contopește în mod imaginativ o varietate extremă de activități sociale care, în practică, este întotdeauna confuză, împrăștiată și contradictorie.

„Unitatea culturală” concepută de catalanism a fost — ca oricare alta — o idealizare a unei realități mult mai complexe și mai contradictorii, dar a fost esențială pentru elaborarea unui crez naționalist credibil, în ciuda redundanței. Ca prolegomen doctrinar, exemplificat de Prat de la Riba, conceptul de esență unitară a culturii catalane dincolo de vicisitudinile timpului (într-adevăr, mereu reconfirmat de istorie, în victorii și înfrângeri, guvernat de metafora pratiana a ciclului an, eternul fer-se i desfer-se) avea două avantaje: în primul rând, fiind o abordare axiomatică, era lipsită de control; în al doilea rând, a șters amenințarea înfricoșătoare a dezbinării interne și a transformat-o într-o problemă externă, spaniolă, și nu catalană. Dar, ori de câte ori catalaniștii voiau să-și amintească limitele hegemonia lor, nu trebuiau decât să privească cultura înfloritoare care a însoțit laborismul, în special mișcarea libertariană, cu individualismul său alternativ la formulările cataloniste de caracter individual și personalitate colectivă. În același timp, însuși faptul naționalismului catalan (sau basc), cu identitatea sa alternativă, a anulat orice pretenție la o singură cultură spaniolă.
Ca idee utopică, afirmarea unitară a culturii a permis mult joc speculativ. Este ușor să ignori ceea ce face o interpretare inconfortabilă, să stabilești un lanț logic de presupuneri. Dacă ar exista, ca „ceva” faptic, o „unitate culturală”, era de presupus că aceasta ar forma o „comunitate”, noțiune care, după cum s-a observat de mai multe ori, face aluzie la tot felul de relații fără a însemna nimic. în special.52 Având în vedere claritatea trecerii de la „unitate culturală” la „comunitate”, derivarea finală a fost firească: fiecare „comunitate” capabilă să se perceapă ca atare (și ce modalitate mai bună decât să se înțeleagă ca „unitate culturală". »?) ar trebui să devină o structură politică care articulează ceea ce este gândit, simțit și trăit în comun, în entitate proprie, liberă, autoreglată. Această schemă simplă în trei pași este semnul distinctiv al „modernității”, aplicabilă atât națiunilor, cât și claselor. Sistemele politice „premoderne” au dedus legitimitatea relației dintre elite, cu privilegiile lor înțelese ca libertăți; modernizarea revoluționară a secolului al XVIII-lea a însemnat că justificarea sistemică emana de la guvernați și nu de la guvernatori. Dar teritorialitatea derivată din diferite drepturi de autor, acordări de putere princiară sau titluri de nobilime avea granițe sau delimitări istorice mai mult sau mai puțin recunoscute sau recognoscibile. Dar ce definiție spațială avea „voința Poporului”?7 Este o întrebare deschisă, niciodată rezolvată de-a lungul secolelor al XIX-lea și al XX-lea. unde probabil

Cel mai clar poziționat a fost tocmai în vidul lăsat de prăbușirea puterii spaniole pe continentul american, confirmat de bătălia de la Ayacu-cho din 1824. Istoria hispano-americană a secolului al XIX-lea este o experimentare ușor (aproape exclusiv republicană) cu forme. de confederație, federație și stat național sub premise liberal-conservatoare.53 La scurt timp după bătălia de la Caseros, înfrângerea definitivă a lui Rosas de către Urquizia în 1852, Domingo Faustino Sarmiento, cel mai mare

teoretician argentinian al liberalismului unitar, se întreba, fără un răspuns: „Cine sunt? Suntem o națiune? Care sunt limitele lui? La sfârșitul vieții (a murit în 1888), în ultimele sale scrieri, se tot întreba: «Suntem o națiune? Națiune fără amalgamare de materiale acumulate, fără ajustare sau fundație.» Și a adăugat: «Argentinieni? Până unde și de când, e bine să ne dai seama.»54

Din toate aceste motive, cele trei trepte deductive – de la „unitatea culturală” la „comunitate”, și de la aceasta la un fel de stat – au servit drept proces contemporan de autentificare. Voinţa colectivă sau populară nu avea geneologie; nu a putut să aibă încredere în drepturi anterioare conștientizării reprezentative a „Poporului” ca agent istoric, deoarece revoluțiile liberale îi doborâseră și orice revoluție „socială” ulterioară i-a anulat cu și mai mare respingere. Celebra întorsătură conceptuală dusă de revoluționismul liberal, așa-numitul „sfârșit al istoriei”, prin transferarea legitimității istorice a trecutului în viitor, a rezolvat nevoia justificativă a formei de organizare a statului, dar nu și a teritoriului pe care aceasta. noul „reprezentant al statului” ocupat.55 Politica contemporană, în consecință, a fost o căutare disperată a unor precedente „adevărate”, esențiale pentru delimitarea teritorială a sistemelor politice a căror mecanică se baza pe promisiunea fericirii viitoare. De fapt, orice sistem politic care nu a fost definit ca „autentic” de către o teritorialitate determinată ar putea deveni universal; chiar unii dintre cei care au insistat asupra hotărârii sale „veritabile” au pretins și extinderea sau propagarea ei mai mult sau mai puțin nelimitată, cel puțin în ceea ce privește drepturile. Acest „proces de autentificare” este comun tuturor culturilor politice europene sau celor derivate din ipotezele europene, precum cele americane. De acolo s-a extins la cea mai absolută globalizare.

Dar, lăsând alte cazuri, îngrijorarea a devenit explozivă în Spania. Sfârșitul secolului al XIX-lea a văzut o respingere a autenticității false, un produs al privirii din afară, cel mai convingător exemplu al căruia a fost confuzia persistentă dintre spaniolismul imaginii și andaluzismul.56 „Procesul de autentificare” a avut un efect negativ asupra secolului al XIX-lea. „Naționalismul instituțional spaniol” al secolului, vizibil în ceea ce privește presiunile democratice, participative, s-a făcut simțit în nesfârșita dezbatere legislativă a unei revoluții liberale care a durat vreo treizeci și cinci de ani, până când s-a concretizat în „Revoluția glorioasă” din 1868.57 numele său indică, „naționalismul instituțional” de-a lungul secolului al XIX-lea a limitat participarea la formele teoretice de alegere a reprezentării și, în domeniul efectiv, acestea s-au remarcat prin absența lor într-o dinamică politică mai mult războinică decât electorală. Depinzând de a

schemă abstractă a cetățeniei generice, „naționalismul instituțional” a negat utilitatea oricărei idei de „comunitate”, care a fost respinsă cu furie ca o expresie a intereselor elitei de lungă durată și, prin urmare, a unei simple manipulari. Cu toate acestea, „naționalismul instituțional” spaniol a fost un „imaginar” – așa cum arată instabilitatea internă a

liberalismului peninsular — ca orice formulare alternativă, în special, mișcarea de independență cubaneză, care a fost prima și, deocamdată, cea mai puternică și cea mai puternică ei. provocare de succes. Deloc surprinzător, după cum s-a văzut deja, răspunsul „spaniol” la separatismul cubanez sa bazat, la fel cum a fost, pe identitate, întrucât discursul „instituțional” era nesustenabil într-o societate de sclavi, cu castele de culoare rezultate, sub control și stăpânire militară. Spaniolismul „necondiționalist” a deschis atunci ușa unor formulări alternative ale naționalismului spaniol însuși, în același timp în care presiunea antileană a stârnit abordări ideologice care au răspuns și în Spania metropolitană.

Naționalismul catalan a proclamat că întruchipează o „unitate culturală” și a anunțat că pornește pe drumul spre realizarea „comunității”, pentru a sugera scopul său final — de negociat — de a deveni parte dintr-o entitate politică care era la cel puțin parastatal. Rezumând, în ultimă instanță, naționalismul catalan și-a dorit să fie un stat, așa cum a fost Spania, negând în același timp validitatea morală și recunoscându-i doar virtualitatea. Pe de altă parte, era evident că, fără a intra în alte considerații, faptul „Spania” era consubstanțial cu statul și cu dezvoltarea acestuia, dar naționaliștii spanioli erau conștienți că nu există, indiscutabil sau incontestabil, o „unitate culturală și nici , prin extensie, o «comunitate» spaniolă integrată. Astfel, înainte de a reuși acest lucru, naționaliștii spanioli pretindeau că sunt amândoi (în același mod în care, în fața rasismului naționalismului basc, pretindeau a fi o „rasă” universală), erau invidioși pe Catalonia catalaniștilor, care , oricât de mic, ar putea argumenta natura sa unitară compactă. Dar, în măsura în care ideea de „unitate culturală” identificată cu catalanismul era în opoziție cu pretinsa soliditate a statului, era ușor să speculăm și să faci salturi dialectice din spaniolism: de ce nu ar putea logica care a prezentat naţionaliştii catalani şi să-şi asume Statul ca axiomă de pornire? Atunci „procesul de autentificare” ar fi inversat: „naționalismul instituțional”, întărit de toată greutatea legii, ar putea construi „unitatea culturală” spaniolă și, de acolo, să realizeze „comunitatea” națională, mereu în așteptare.58

Ambele speculații (catalanistă și spaniolă) despre atingerea societății „veritabile” au fost o confruntare mortală, ale cărei exalții și îndemnuri la tăierea gâtului erau cu atât mai exaltate și mai groaznice cu cât cauza conflictului era mai „imaginară” sau mai utopică. Nu ar fi posibil să găsim o soluție agreată?

În practică, niciuna dintre aceste speculații nu a funcționat, într-un fel sau altul. Dar puterea unor astfel de elucubrații constă tocmai în natura lor imaginativă: atunci când ideologia întâmpină rezistența simplelor date, ea sare, îndrăznește la o mai mare îndrăzneală. Astfel, s-a adăugat o tabelă de înmulțire curioasă

deducerea proprie „procesului de autentificare”. Dacă o „unitate culturală” ar putea fi întruchipată ca o „comunitate” și, apoi, s-ar putea închega ca entitate politică, de ce faptul că există o limbă comună, ca limbă oficială a diferitelor state, nu ar putea da naștere unei „macrounități culturale”? „, și, succesiv, la o

„macro-comunitate” și un „macro-Stat” (termen sinonim cu „imperiu”). Astfel, de la salt logic la salt logic, utopia internă a unui spațiu interior omogenizat, univoc (adică trecerea de la o „unitate culturală” la o „comunitate”) s-a spart într-o utopie exterioară. Asemenea anticipări ale realizărilor colective viitoare erau deosebit de atractive pentru o putere mijlocie sau minoră, precum Spania, încă zguduită de expulzarea sa în 1898 din „concertul marilor puteri”. A fost la fel de îmbătător pentru un naționalism apatrid precum catalanismul, care putea astfel visa la un rol mai mult decât internațional, interstatal.
Pannaționalismele europene au avut un impact asupra conștiinței hispanice în multiple moduri, dintre care cel mai evident a fost „complexul de inferioritate” care de atunci a marcat cultura spaniolă, confruntă cu înapoierea ei economică seculară și forțată să teoretizeze motivele.59 Recul „ Latino” în fața „raselor germanice” a fost o modă de la începutul secolului, cu un impact notoriu în Spania.611 Prin urmare, a fost posibil să se încerce să copieze presupusa „relație specială” ca „popoare vorbitoare de limbă engleză” între Marea Britanie și Statele Unite, un subiect nou care a apărut în jurul anului 1898 și lăudat de nimeni altul decât Joseph Chamberlain, care, într-un discurs din ianuarie 1896, a afirmat că: „[l]our două națiuni sunt aliate și mai legate între ele. prin sentiment şi interes comun decât oricare altul." în lume." În realitate, la acea vreme -în plină criză anglo-americană din cauza Venezuelei, cu Théodore Roosevelt anunțând anexarea Canadei dacă flota britanică îndrăznea să atace coastele americane-, declarația lui Chamberlain era departe de realitatea diplomatică, motiv pentru care Cu siguranță a făcut-o, dar s-a dovedit a fi o imagine extrem de convingătoare.61 Au existat și aliniamente pe un fundal religios, ascunse sub limbajele culturale și sociologice.62 La o astfel de îngrijorare –cu care se confruntă deja cu mult timp în urmă de balinezi–, a răspuns un brevet. manevra apologeților catolici de a face un front comun sau, cel puțin, de a profita de agitație, pe ușa din spate: în lucrarea monumentală despre creștinism și timpuri prezente, tradusă în spaniolă de un profesor la Universitatea Pontificală din Santiago de Compostela în 1907, Monseniorul Bougaud , Episcop de Lavalel, asigură că „[chiar dacă ar fi rămas catolice, rasele anglo-saxone și germanice nu ar fi egalat rasele latine.”63
Hispanoamericanismul ca comunitate de identitate lingvistică
Pe cât de mult după „dezastrul” din 1898 s-a vorbit despre „europenitatea” (sau nu) a Spaniei, nu a existat nicio alternativă europeanistă în plan politic: atât mediul cultural.

Ralul hispano-american, ca și spaniolul însuși, avea o relație de „cumpărător” cu centrele mondiale de înaltă cultură. „Europeanismul” ca subiect pentru eseuri a avut o carieră strălucită în rândul „nouăzecilor de ani”.64 Pe lângă cât de confuze erau argumentele încrucișate, cu schimbările de poziție, diferitele poziții ale protagoniștilor intelectuali, exprimate frecvent în izbucniri , au dus la interpretări greșite, la rândul lor repetate.65 Astfel, Ganivet apare ca anti-european și Costa ca pro-european; Unamuno a fost și pro-european, dar apoi a fost pro-Africa sau un exaltator al „casticismului”.66 Ortega și-a

făcut un nume ca filo-european, înțelegând apartenența continentală ca „circumstanță”.67 Fascinația dezbaterii „europeaniste” , cu întorsăturile sale către „a fi sau a nu fi”, ca efect lateral, compensator, a produs, după cum arată Ortega, o relativă lipsă de interes pentru hispanoamericanism, temă care fie a fost tratată cu mare entuziasm, fie nu a decolare.68 Arătarea spre Europa s-a redus la relativa amărăciune de a accepta situația spaniolă ca fiind cea a unei puteri de mâna a doua, mai mult sau mai puțin marginală, în orice caz în spatele Italiei. A-ți asuma opțiunea europeană însemna, așadar, să înțelegi că Spania nu avea o diplomație semnificativă și nici o funcție interstatală remarcabilă de îndeplinit, dacă nu se afla în interstițiile marilor puteri. Întârzierea ei l-a condamnat să importe tehnologie și cultură modernă, în timp ce limba castiliană, oricât de globală ar fi fost ca limbă, nu avea niciun ecou posibil, decât în traducere, relație care tindea spre o anumită unidirecționalitate. Calea europeană a fost, deci, negarea oricărei pretenții de „imperiu”, mai ales în lumina rezultatelor primului război mondial. Era o „mică Spanie”, în sensul micului Eiiglaiider sau kleindeutsch-ului, pliat în sine, dedicată pozitiv modernizării sale economice, instituționale și sociale.

Calea hispanismului, dimpotrivă, prevedea un rol deosebit de remarcabil pentru Spania, în care aceasta putea juca un rol de cel mai înalt rang pe scena internațională, dincolo de relevanța sa redusă în cancelariile hispano-americane.69 Dacă s-ar fi realizat cu succes. , Spania Ar putea fi capul propriei lumi de limbă spaniolă, capabilă să se extindă până la reîncorporarea țărilor de limbă portugheză într-un grup condus din Peninsula Iberică. După cum observă istoricul Isidro Sepúlveda:

Credința de bază a hispano-americanismului a fost existența unei comunități transatlantice care a reunit toate țările care au apărut din Spania în secolele XVI-XVIII. Dificultatea maximă de a concretiza acea comunitate a fost în identificarea ei. La sfârșitul secolului al XIX-lea și [în] prima treime a secolului al XX-lea, nu se putea vorbi de o uniune politică decât ca un scop pentru viitor și chiar și atunci într-un mod foarte nedeterminat. Nu exista nici o unitate economică; nu numai la nivel continental, ci regional şi chiar naţional. Singura dimensiune care putea fi folosită pentru a susține existența unei comunități era cea culturală. și

Pe scurt, hispanismul și/sau hispanoamericanismul a fost o cale a speranței, o futurologie prietenoasă, ceea ce însemna că legăturile lingvistice puteau fi traduse în relații tot mai strânse în schimbul cultural, în comerț și investiții, în transferul emigranților în țări dornice de să-și consolideze componenta „albă” sau „europeană” și, prin aceasta, să dobândească obiceiuri mai mari de industrie și de economisire. Dar hispanismul a ignorat argumentul naționalist care o susținea: presupunerea că o limbă comună înseamnă ceva, dincolo de simplul fapt în sine. Limba spaniolă prin excelență ar trebui să servească drept element de identificare al comunității, în același timp că ar trebui, în plus, să îndeplinească funcția de instrument integrator al acesteia.71 Ignorând sensul generic al axiomei sale fundamentale, ea nu ar putea confrunta cu natura sa

contradictorie . Dar, trebuie amintit, naționalismul lingvistic a fost marele atu catalanist. În același mod, diferitele naționalisme americane ar putea, pe de o parte, să conteste aerul comunității hispanice și să-și propună propriul „naționalism continental”.72 Sau, dimpotrivă, s-ar putea arunca în brațele Pan-ului american Americanismul, care a apărat un argument care diferențiază „emisfera” americană, radical separată de „Lumea Veche”, așa cum a susținut centenarul „Doctrina Monroe”, cu pretenția de a institui un drept internațional „emisferic” propriu și exclusiv al inter-americanului. spațiu, nord și sud.73 Tentația spaniolă, foarte de înțeles, a fost aceea de a căuta o confruntare discretă cu Statele Unite, poziție care era totuși riscantă și nerealistă. Privită în acest fel, hispanismul era un teren mai mult împărtășit decât disputat de stânga și dreapta.74 Dar dispariția bruscă a Spaniei ca putere americană, după pierderea acesteia în Antile, a schimbat radical termenii discursivi obișnuiți. După cum au susținut Frédéric Rahola și Rafael Vehils, purtătorii de cuvânt ai panhispanismului catalan și catalanist (cel din urmă, unul dintre secretarii personali ai lui Cambó), când au anunțat crearea unei Case de Americi la Barcelona în 1911:

Este un fapt evident că pierderea Cubei, lipsindu-ne de ultima rămășiță de suveranitate teritorială din America, a sporit considerabil influența Spaniei pe continentul american. Puterea pe care o pierdusem ca stat, ne-am recuperat spontan ca națiune; un mare curent de simpatie s-a desprins de la toți cei, originari de la noi, față de vechea metropolă, care era deja pe noua cale a misiunii ei profund spirituale, și pe măsură ce emigrarea noastră hrănea creșterea aproape tuturor, salvând de mizerie multe orașe. în Spania s-au răspândit obiceiurile noastre și s-a răspândit sentimentul hispanic, cucerind voințe în toate zonele acelui vast continent. [...]

În această lucrare etnică și spirituală, Catalonia are, fără îndoială, un rol important de jucat, fiind aici locul cel mai potrivit pentru curentul mercantil.

cantil, care ar trebui să fie ligamentul material al tuturor celorlalți curenți, dobândește
ra o baza de capital.75

Astfel, retragerea Spaniei de pe continentul american a deschis un nou front de discuție intelectuală în întreaga sferă hispano-americană, confirmată de intervenția SUA la independența Panama din 1903, care punea sub semnul întrebării bunătatea de a depinde de o noțiune excesiv de economică a dezvoltare, protejată de «colosul Nordului».76 Realitățile geopolitice au fost, deci, înserate într-o reflecție literară prelungită asupra «americanității», schimbată, din ce în ce mai mult, odată cu trecerea secolului, într-un domeniu lingvistic și cultural. cu garnituri comune cu vechea metropolă.77 Primul „Modernismo” hispano-american, sub inspirația nicaraguanului Rubén Darío, a încercat să insiste asupra independenței culturale față de Spania, o temă veche încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, când Chileanul Francisco Bilbao (1823-1865) „despañohzarul” a revendicat continentul. Câțiva ani mai târziu, poziția lui Ruben a fost inversată, așa cum arată oda sa „Către Roosevelt”,

datată la Malaga în 1904, care amenința președintele nord-american cu o „America spaniolă” în viață, în care „sunt o mie de persoane”. pui de leu în libertate." Spaniol".78 Valul retoric a devenit atât de mare încât, pentru poetul Pedro Salinas, modernismul a fost un curent american care a inundat mediul naționalist al „nouăzeci-yochismo” spaniol: „[...] și se spunea că America cucerise Spania”.79

După înfrângerea spaniolă și în opoziție sinceră cu stăpânirea tehnică a nord-americanilor, din multiple instanțe hispano-americane s-a afirmat superioritatea valorilor morale, umaniste, chiar aristocratice, tipice unei societăți cu simț al istoriei, în fața vulgaritatea noii bogății, bazată pe dolari și tunuri, sau, în termeni mai generali, a unei societăți urbane și materiale, industrializate și „dezumanizate”.80 Hispano-americanii și spaniolii au fost, de asemenea, din motive evidente, primii care au perceput pericol de mondializare sau globalizare ca pericol de «americanizare». După cum spunea JM Vargas Vila în subtitlul diatribei sale Against the Barbarians, publicată la Roma în 1900: «Yankeul; iată inamicul”. Pentru Vargas: «Imperialismul englez civilizează; este martor la imensa și prospera India, Egipt, Australia, Canada, bogate și aproape libere; Filibusterismul american brutalizează; [...] / Imperialismul englez, credeți, vedeți ce înflorire a coloniilor! / Filibusterismul american distruge; vezi ce disparitie de popoare! / Imperialismul englez este o idee; / Filibusterizarea americană este un apetit; [...]».81

În cele din urmă, după Războiul Mondial, într-un feedback pe traseul francez al „latinismului” și „latino-americanismului”, ideea de „barbarism yankee” în fața spiritualității pan-hispanicilor trunchiate în latini s-a generalizat ca un Clișeu francez, repetat în anii douăzeci și de acolo pe întreg continentul. „Suntem americanizați fără să știm”, declara în 1927 renumitul eseist italian Gugliemo Ferrerò, propunând „americanizarea uninerselle”, „una dintre formele de

unificarea lumii, care se face repede, în instituțiile democrației ca și în religia progresului, așa cum o înțelege timpul nostru.»82.

De altfel, argumentul, în dimensiunea sa de confruntare între spiritualitate și materialism, era deja pus la cale înainte de expulzarea Spaniei de pe pământurile americane în 1898, apreciat uneori ca o reacție la neopozitivismul care predominase până atunci.83 În 1893, pt. De exemplu, brazilianul Eduardo Prado —mult citat în vremea lui— a asigurat că: «Civilizația nord-americană poate uimi naturi inferioare, care nu depășesc o concepție materialistă a vieții. Civilizația nu se măsoară prin îmbunătățirea materială, ci prin înălțarea ei morală.”84 În cuvintele lui Vargas Vila: „Suntem latini? nu, în sensul etnic al cuvântului; nu făcând petiții neamului latin, dar da națiunilor latine»; având un suflet în comun, a fost posibil un răspuns din partea grupului „latino-american” la America „saxonă”.85 Vargas a cerut: „Un Consiliu [sic) permanent al acelor popoare și al acelei rase [la mixtura latinoamericana], convocat de Argentina. , și cu reședința la Buenos Aires, tocmai în fața acelor Congrese Pan-Americane, pe care diplomația perfidă le reunește periodic la chemarea Națiunii Invazitoare”, o „liga de

apărare reciprocă” a „Marea Mitropolie a Sudului, devenind un cuib”. al sufletului latin, în fața spre Marea Mitropolie a Nordului, a făcut cuibul umbră al sufletului săsesc».86 A existat, în primele decenii ale secolului, o insistență asupra reflectării identității din condei americane, începând. cu scrieri precum The Americanization of the World de Rufino Blanco Fombona, publicată în 1902, și continuând cu lucrări precum El porvenir de la América española sau El destino de un continente, ambele de Manuel Ugarte, publicate în Spania în 1910 și respectiv 1923.87
Această temă a înflorit în America Latină până la indigenismo-avangarda din anii 1920 și populismele din anii 1930, de la apariția în 1900 a semințelor de carte Ariel, de José Enrique Rodó, până la lucrarea de sinteză La raza cósmica, de José Vasconcelos, publicată în 1925, parcurgând nenumărate eseuri, fiecare mai mistice și mai substanțiale, cu mulți dintre aceiași autori urmându-se în repetate denunțuri, precum Destinul unui continent, de Ugarte, din 1923.88 În rezumat, a fost o argumentație. inversiune: slăbiciunea sau „boala” hispanicilor și hispanicilor americani a devenit o superioritate esențială, ale cărei valori „umaniste” sau istorice au fost resentite de „barbarul din Nord”; îndoiala a rămas în amestecul rasial, în înfricoșătoarele componente „preistorice” indigene sau „nonistorice” afro-americane care amenințau istoricismul cu rădăcini iberice.89 Dar a fost posibilă și inversarea rasismului „anglo-saxon”, mereu disprețuitor față de amestecul latino-american să argumenteze, de parcă ar fi cu adevărat științific, că lumea ibero-americană a fost pozitivă datorită noutății sale genetice, tocmai pentru că nu era alcătuită din „rase obosite”, provenite de pe „Bătrânul Continent”, precum America de Nord a fost. Datorită unui rebound cultural și într-un mod oarecum magic, de această investiție a beneficiat peninsularii, care, din cauza rasismului inversat, au fost cumva scutiți de condamnarea unei asemenea bătrânețe biologice.9”

De fapt, până la așa-numitul „boom literar” al romanului din anii 1960, acest eseu abundent a fost cea mai remarcabilă contribuție sud-americană la literele spaniole. În același mod în care în Spania firul discursiv al literelor hispano-americane a trecut de la afirmarea superiorității morale în fața mașinismului fără inimă, adorator al vițelului de aur, la căutarea angoasă a identității, iar de acolo la utopiile totalitare ale semn naţionalist şi social.91
Difuzarea în Spania a discursului „spiritual” hispano-american continentalist și anti-yankee a fost facilitată, cu oarecare întârziere, de transferul cultural care a însemnat reședința ocazională hispanica a unor intelectuali americani de seamă, prezență care a ajutat la reorientarea celor mai cosmopoliți sau mai cosmopoliți. producția exilată de edituri sau tipografii pariziene către afaceri din Madrid sau chiar Barcelona.92 În Spania, „criza pozitivismului”, chiar înainte de înfrângerea din 1998 și consecințele acesteia, a avut un accent special pe Barcelona și dinamica catalanistă.93 Mai jos. evoluția sistemului parlamentar spaniol și după o „revoluție spaniolă” care durase efectiv din 1808 până în 1874, interacțiunea vieții politice și

culturale producea un climat de reînnoită proiecție hispanică în străinătate, în mare măsură vestită de fascinația exercitată de figura lui Columb în anii 1980, în plin sfert de centenar al Descoperirii (1892).94 În special, reacțiile de „mahmureală imperială” după prăbușirea imperială din 1898 au făcut vizibilă lipsa unui focus simbolic pentru o redresare națională și răspunsul a fost găsit în mitificarea lui Cervantes: „limbajul lui Cervantes” amfibologic ca semn al universalismului hispanic și, în același timp, o modalitate de a relua drumul pierdut al relevanței mondiale. Astfel, al treilea centenar de la publicarea lui Don Quijote în 1905 a dat naștere la tot felul de comemorări și reevaluări, de la jocul de idei la filatelie.95
La rândul lor, cultul cervantin și exaltarea lui Don Quijote au consacrat un macrodiscurs înaintea modernității, preluat de la scriitori latino-americani precum Rodó; înfrângerea unei societăți subdezvoltate în fața puterii tehnice a fost justificată de superioritatea morală inerentă a acesteia. În anii 1980 și 1990, „quijotismul” era considerat un atribut negativ: în 1887, de exemplu, poetul Núñez de Arce l-a definit ca tema antinațională prin excelență în timpul „Războiului Lung” cubanez, tipic pentru propaganda cea mai negativă „în discursuri, pamflete, ziare și cărți”; și într-adevăr, Don Quijote era titlul unui săptămânal satiric ilustrat din Madrid care a apărut în acel an și a durat până în 1890. Doi ani mai târziu, o altă revistă cu același titlu, mai durabilă (1892-1902), a menținut spiritul critic și a sponsorizat. noile generații, inclusiv nicaraguanul Rubén Darío, ale cărui atacuri anti-yankee din 1898 au servit să marcheze sosirea legăturii hispano-americane din plin.96
În căldura noului discurs „antimaterialist”, sensul metaforei chijotice și-a schimbat radical sensul, pentru a deveni pozitiv, chiar profund. Relevanța „quijotismului” hispanic a fost exemplificată de La oída de Don Quijote y San-

Elio (1905), de Unamuno, sau La ruta de Don Quijote (tot 1905) de Azorin, dar formând un set larg care merge de la Ganivet (Spanish Idearium, 1897) la Ortega (Meditations on Quijote, 1914) sau Maeztu (Don Quijote). , Don juán y la Celestina, 1926), și modelat plastic de emblematicul monument de la Madrid a cărui construcție a fost convocată în cadrul unui concurs pentru aniversarea a patru sute de ani de la moartea lui Cervantes în 1916.97 Prin urmare, reflecția „chijotică” a devenit tema vedetă a eseism hispanic înfloritor, o „a patra producție a lui Don Quijote”, tipică noii „epoci de argint” a reflecției naționale spaniole, spre deosebire de „epoca de aur” imperială, când Cervantes era o expresie a vigoarei literare.98 Scepticismul de la Barcelona În fața cu această lectură foarte patriotică de limbă spaniolă, el în curând – încă din momentul tricentenarului lui Cervantino – a luat o înclinație naționalistă opusă, în care materialiștii aveau perfectă dreptate să-i bată pe „quijoți”. Acest lucru a fost anunțat, ca profet rasial, de Peins Gener, iar în aceasta a fost secundat de presa ultracatalamistă. Josep Pijoan chiar s-a certat cu Unamuno pe aceeași linie.99
Sentimentul de aderare la un panhispanism triumfător prin inspirația literară care a ascuns dezbaterea și, în realitate, întreaga sărbătoare cervantina, nu a putut predomina,

incontestabil pe scena culturală spaniolă, și a fost contestată activ din capitala catalană. Faptul subiacent a fost că, în ciuda unor declarații înalte, visul unei proiecții pan-hispanice sau pan-berista din Spania era limitat de solipsismul spaniol profund, care obișnuia să insiste asupra temelor sale intime fără a face concesii preocupărilor. a societăților americane foarte diverse, toate la rândul lor foarte diferite de presupusa lor origine „metropolitană”. De exemplu, un publicist iberic învățat cu criterii spaniole puternice ar putea, până în 1914, să afirme că „unitatea marii puteri peninsulare” nu a fost realizată din cauza lipsei omului potrivit („De aceea Uniunea Iberică nu este un fapt precum unitatea italiană și unitatea germană»'), pentru a nutre speranță: «Dar, înseamnă asta că ar trebui să ne încredem în Viitor?». După cum au subliniat Vehils și Rahola, gândindu-se la republicile americane: «Cele două mari dezavantaje ale Americanismul în Spania a fost generalizare și nepopularitate.»'”' Cu toate acestea, în Lliga însăși au existat cei care, la fel ca economistul Josep Mana Tallada, priveau propaganda hispanistă ca pe un simplu verbiaj. Comentând o întâlnire de după războiul mondial, Tallada, care nu a fost tocmai un reprezentant al sentimentalismului cel mai catalan, a afirmat acid că: «Congresul de comerț de peste mări nu a avut nicio semnificație practică, devenind un nou episod al acestei politici americaniste eminamente verbaliste, din care Fiesta de la Raza este o probă»102 Chiar și printre cei mai apropiați de Cambó, au existat, atunci, discrepanțe puternice în această problemă.

„Ariel” aprobă „imperialismul catalan”

Au existat, totuși, avantaje de extras din cultura catalană a pan-hispanismului, deoarece mulți autori din sfera americană erau obișnuiți să gândească grupul hispanic ca o constelație a diferitelor state independente și nici unul, provenind din țări în care castiliana era limba de înaltă cultură mai presus de celelalte limbi naționale, erau neapărat speriați de pretențiile lingvistice și literare catalaniste. Așa a fost cazul nimeni altul decât Jóse Enrique Rodó, născut la Montevideo în 1872, protagonistul incontestabil al eseismului politic în America Latină la începutul secolului.

De fapt, privită din perspectiva americană, problema catalanismului a fost inserată destul de lateral într-o discuție amplă și prelungită asupra unității limbii spaniole care s-a îndreptat neapărat către problemele de limbă și identitate națională și naționalism. Având în vedere distanța dintre capitalele latino-americane și centrele mondiale de referință, se discutau probleme precum „descentralizarea informațiilor”, care au avut o relectură directă de la Barcelona, deși întotdeauna cu privire la Madrid. Privită din America „modernistă”, figura principală remarcabilă a capitalei catalane a fost Pompeyo Gener, care și-a avut interlocutorul în Vargas Vila.”13 Dimpotrivă, în primul deceniu al secolului XX, a existat o puternică legătură hispano-americană. între Madrid și Paris, având în vedere prezența unor intelectuali creoli de prim rang — precum nicaraguanul Rubén Darío, cu revista sa Mundial, sau guatemaleanul Enrique Gómez Carrillo, cu al său, L'Espagne —,

care a făcut o punte între cele două capitale. .peni ca Rodó, argentinienii (de semn ideologic bine diferențiat) Leopoldo Lugones, Enrique Rodríguez Larreta (1875-1961) și Manuel Ugarte (1878-1951), peruvenii, tată și fiu, Francisco (1834-1905) și Ventura García Calderón (1886-1959), împreună cu autori peninsulari mai mult sau mai puțin „moderniști”, ilustrați și de artiști hispanici precum tânărul de atunci Daniel Vázquez Díaz.”14

Printre cei mai activi autori s-a numărat poetul și eseistul mexican Amado Nervo (1870-1919), adept devotat al lui Darío și secretar al legației țării sale la Madrid, între 1905 și 1918. Nervo, atunci, s-a cufundat pe deplin în dezbaterea despre natură. a legăturii hispanice. Pe lângă alte eseuri, între 1907 și 1911 a scris rapoarte pentru Ministerul Instrucțiunii Publice din Mexic, reproduse în Buletinul său, printre care „El catalán y la supremacía del castellano”, care repeta, poate mai aspru, recomandările obișnuite spaniole pentru a evitați regresul inutil pe care limbile minoritare au reprezentat-o (în acest caz, o scriere a savantului de limbi Baltasar Champsaur) și pe care Nervo a echivalat, desigur, cu indigenismo. Nervo și-a acceptat sursa, citând-o cu aprobare evidentă:

Faptul fatal este că castilianul a fost și continuă să fie dominatorul în Spania în acest moment. Prin urmare, trebuie să te obișnuiești cu ideea de

o decatalanizare lenta, dar inevitabila. Ceea ce se va întâmpla cu basca și galegoa se va întâmpla cu Bable, care abia se vorbește. Și chiar și portughezii vor trebui să se predea în fața acțiunii dominante a castilianului. Legile naturale sunt surde la rugăminți, lamentări și furii.

Prin urmare, este absolut logic, pentru că este în conformitate cu mecanica naturală a limbilor, ca Guvernul nostru să continue cu fermitate acțiunea în limba spaniolă a limbii noastre, la școală, la Institut, la Universitate, la Curțile de Justiție, oriunde. puterea lor ajunge, direct sau indirect, iar catalaniștii, bascii și galicienii vor fi convinși pentru totdeauna: vorbind spaniola, vor continua să fie ceea ce sunt și ceea ce ar trebui să fie, pentru că limbile nu au nicio legătură cu personajul . , nici cu mentalitatea, nici cu rasa popoarelor.105

După care, Nervo a exclamat în extaz: „Cât de plăcut ne-ar fi pentru noi, care ne iubim atât de mult limba noastră admirabilă, să extindem vibranta profeție a domnului Champsaurl în America Latină”. Pentru Nervo, spaniola se afla într-o luptă globală pe viață sau pe moarte cu „saxonismul” anglofon și nu putea întreține niciun particularism.106 Alți comentatori mexicani, precum Andrés Peláez Cueto, au insistat pe aceeași linie.107 Dar duritatea acestui punct de vedere a fost atenuată de alți eseiști latino-americani, pentru care Barcelona a devenit contrapunctul necesar oricărei reflecție asupra Spaniei.

Astfel, de exemplu, în setul său de tipărituri, El solar de la raza (19’13), romancierul argentinian Manuel Gálvez (1882-1962), un admirator al lui Maragall și un expert în poet și purtător de cuvânt al ligiarului Josep Carner. , a înțeles că „alma de Barcelona” era compusă din diverse pulsații: sentiment latin,

mediteranean și iberic. Cu o înclinație naționalistă pe scena River Plate, Gálvez a simțit forța emoțională a discursului catalanist al societății civile, pe care l-a interpretat ca aderență urbană, potrivit căreia capitala catalană „este adevărata patrie a cetățenilor săi, care sunt, fiecare. în măsura forțelor sale, creatorii puterii și frumuseții sale». Dar el a preluat cu fidelitate argumentul catalanist: a pus în contrast latinitatea Catalina cu deficitul ei castilian, dar a fost pregătit în visul iberic:

Mi-au dezvăluit-o eminenti catalani și, deși este adevărat că în inima oamenilor nu există decât în mod inconștient, virtualitatea ei pare incontestabilă și explică catalanismul. Aceasta nu este o mișcare separatistă. Catalanii privesc Spania ca pe o mare unitate din punct de vedere istoric, geografic si spiritual formata din aceste trei tari: Portugalia, Castilia si Catalonia. Castilia nu include doar provinciile vechiului regat cu acel nume, ci toate cele care au suferit influența spiritului său și vorbesc limba lui. Portugalia, Castilla și Catalonia constituie trei orașe diferite. Fiecare are propria civilizație și propria sa limbă și chiar și anumite obiceiuri fundamentale variază între ele.

Unirea acestor popoare va fi atunci adevărată și posibilă numai sub cea mai largă autonomie a fiecăruia. Catalanii consideră că este nedrept ca Catalonia, trebuind să fie un aliat al Castiliei, să fie o subordonată. Ei tânjesc să reconstruiască vechea Iberia prin încorporarea voluntară a Portugaliei și autonomia totală a Cataloniei; și cred că autonomia parțială a acestora din urmă ar pregăti terenul dificil și periculos în acest scop. Cred că, dacă acest ideal, depășind toate urile și rivalitățile, s-ar realiza, Spania sau Iberia, așa cum s-ar numi probabil, și-ar putea ocupa din nou statutul de mare putere mondială.1118

Exista, deci, o potenţială viziune filo-catalană şi pro-imperială din perspectiva latino-americană, care nu trebuia neapărat să cânte spaniolismul lingvistic. În special, José Enrique Rodó, autorul devenit profet al luptei unui hispanism „spiritual" sau hispano-americanismului împotriva materialismului mecanicist al genericului „Nord", a oferit o privire indulgentă asupra naționalismului catalan, parțial datorită lucrării. de zapa facuta de prietenul sau Santiago Rusiñol, pe care l-a cunoscut la Montevideo. Dar, în plus, sistemul de idei al lui Rodó s-a făcut să vadă în „Operea culturală" a Mancomunității de Prat de la Riba și în tonul dat tuturor de Xenius realizarea celor mai intime aspirații ale sale. DOrs însuși, deși în treacăt, îl salutase într-o glosă ca un „noucentista" onorific, aducând un omagiu scriitorului cubanez francez Alfonso Hernández-Catá (1885-1940) când a vizitat capitala catalană în 1910109.

La fel ca catalaniștii, Rodó și-a umplut gura cu un limbaj politic în care „idealul" era echivalent cu „civilizația", în care caritatea tipică creștinismului era contopit cu cultul clasic al frumosului. În timp ce sursele sale au fost Renan, poetul greco-francez Jean Moréas, catolicii francezi Guyau și Taine, plus Comte, Bourget și, bineînțeles, Carlyle și Emerson (înțeleși, împreună cu Poe, ca străini de Statele Unite), Rodó a stat în o paralelă contemporană cu catalaniștii și, dacă

percepția este corectă, cu aceiași naționaliști francezi ca Barres și Maurras, care au ajuns atât de stelar la aceleași concluzii.1111 Astfel, cu puțin timp înainte de moartea sa timpurie din cauza febrei tifoide la Napoli, în 1917, Rodó a publicat mai multe articole pentru revista din Buenos Aires Caras γ Caretas (adunate ulterior în cartea sa El camino de Paros) în care a lăsat mărturie explicită a profundei sale admirații pentru „imperialismul catalan”, abordare stabilită în admirația sa pentru cauza Italiei. în Primul Război Mondial.111

În 1916 l-a intervievat pe Joan Ventosa i Calvell, pentru a evidenția „interesanta problemă politică” a naționalismului. După o observare atentă, Rodó a comentat brusc:

Nu știu dacă aceste cuvinte care au venit de la un bărbat cu mult peste nivelul de vulgaritate, interpretează fidel starea de spirit colectivă. Înclin să presupun că

tonul cel mai mult, este mai puțin moderat și senin. Dar asta mi-a oferit o oportunitate excelentă de a vedea cele mai îndepărtate „interioruri” ale problemei. Există aici, chiar ca un orizont îndepărtat sau ca o eventualitate prevăzută, ideea de separare radicală, de independență deplină? Există despre aceasta ceea ce am putea numi o „înțelegere” generală? —Cine intenționează să ajungă la fundul precis, într-o întrebare atât de grea, va obține, mi se pare, o impresie oarecum confuză. Pe de o parte, îi auzi recunoscând că o lungă coexistență istorică a determinat între Catalonia și Castilia o solidaritate care dă un fundament indestructibil faptului unității politice spaniole. Pe de altă parte, auziți laudele entuziaste ale micilor națiuni independente, ale contribuției pe care le-o datorează progresul uman și ale binecuvântării care le este promisă în cadrul noii ordini internaționale care urmează să urmeze războiul. Cred, însă, că gândul celor mai reprezentativi și influenți, pe acest punct delicat, ar putea fi precizat astfel: —Nu vrem despărțire; dar separarea va deveni inevitabilă dacă rezistențele la idealul nostru de autonomie nu renunță la încăpățânarea lor actuală-[îndrăzneț în original]. Auzi în alți termeni: - Înainte de o mie de ori emanciparea absolută decât menținerea nedeterminată a regimului actual [sic].

Rodó a analizat această contradicție pe un fundal catalan cu o simpatie destul de deschisă:

Pentru a cuprinde pe deplin semnificația unui astfel de principiu, este necesar să adăugăm că convingerea că actualul regim centralist nu va fi modificat în mod esențial în Spania atâta timp cât ei, ca grup politic[,) nu intră în participa la guvernul central; atâta timp cât mâinile catalane nu intervin în direcţia afacerilor spaniole. Mișcarea regionalistă catalană nu se oprește în orbita intereselor regionale: ea aspiră la expansiune, la influență națională, pentru că le consideră esențiale pentru a asigura efectiv aceleași interese. Unul dintre cei mai reflexivi și senini dintre deputații catalanismului mi-a repetat aceste cuvinte, pe care nu cu mult timp în urmă le-ar fi lăsat să cadă în urechile consternate ale contelui de Romanones: Ori guvernăm în Spania, ori ne despărțim de Spania [sic] .

Din toate acestea, în cele din urmă, Rodó a tras o concluzie foarte favorabilă hegemonismului catalanist:

În acest fel am putut interpreta ideile principale ale naționalismului catalan. Și în timp ce mă gândeam la ceea ce auzisem, și mi se părea că vocea populatei Rambla o repetă și comentează, am simțit în conștiință un dublu zgomot ridicându-mi ca spectator senin, dar nu indiferent: Bărbați!

a Cataloniei!: Menține, iubește patrie mică, dar iubește-o în interiorul celei mari. Gândiți-vă cât de îndoielnic este încă faptul că simțul moral al omenirii asigură suficient soarta statelor mici. Nu vă halucinați de memoria republicilor Greciei și republicilor Italiei. Luați în considerare că secolele nu au trecut în zadar și astăzi abilitățile celor puternici sunt necesare pentru a influența cu adevărat munca civilizației. Bărbații Castiliei!: Canalul acelui râu revărsat, dă suflare acelui abur care geme în cazane. Nu persista în centralismul tău de fier. Nu lăsați să fie reprodus exemplul dur al Cubei; nu astepta ca atunci cand oferi autonomie sa ti se raspunda ca e prea tarziu...[sic] Uite ca in aceeasi aspiratie aroganta a ei de predominare se afla un fond de ratiune si dreptate, pentru ca putini ca ea ar ajuta atat de eficient sa insufle. pentru aurorele viitoarei fier în sânge și fosfor în creierul Spaniei.112
În același timp, Rodó și-a relatat impresia despre capitala catalană și s-a declarat cucerit. Voia să-și sublinieze complezența; El a respins critica unamu-manas la adresa pretențioșiei catalanilor: «Așa, de exemplu, în Institutul de Studii Catalane. Păstrez cea mai plăcută și de durată impresie a vizitei mele în acest centru de cultură. Încep prin a admira copioasa colecție Cervantes, prima din lume, bogată în ediții primitive, exemplare unice sau rare, și delicatese tipărite și de legătură, din cele care sunt delicatețea bibliofililor.» Pentru Rodó, această colecție de bibliofili a fost un semn al motivului pe care l-au avut catalanii pentru a-și proclama superioritatea patentă:
Toată această sumă de energii pe care mediul ne pune în fața ochilor este concentrată și rezolvată într-o idee, într-un sentiment inspirator: ideea că Catalonia este patria, adevărata și glorioasă patrie și mândria de a-i aparține . Civis гоіна-iius swn! Iar acesta, care este fundul cel mai intim, transcende și fierbe la suprafață cu o fervoare de izvor fierbinte. Nu există nimeni care, cu o oarecare facultate de observație, să treacă prin acești oameni și să nu sesizeze, la prima vedere, faptul unui impuls interior care îi ridică și îi stimulează; a unei personalități comune care dobândește în fiecare zi o mai clară conștiință de sine, o noțiune mai fermă și mai arogantă a capacităților și a destinelor sale. Oricare ar fi rezultatul final al acestei neliniști spirituale, nimeni nu poate să nu fie conștient de faptul că un sentiment colectiv de o asemenea intensitate este o forță și o forță care nu este probabil să se termine într-un vid. Implicațiile politice ale unei astfel de exaltări a iubirii patriotice sunt neapărat foarte profunde. Până ieri se vorbea de „regionalism”. Astăzi se vorbește din plin despre „naționalitate”. Este corect să adăugăm că, în cel mai reflexiv și mai sensibil, aceasta este interpretată în așa fel încât să nu implice intenția de separare absolută. Și nu există

deja cineva care a aruncat în vânt idealul «imperialismului catalan»; a imperialismului în sensul pătrunderii şi dominaţiei

națiune pașnică a Spaniei prin spiritul regizor al unei Catalonie care să-și asume mânerul profesiei de profesor și cârma de hegemonie?
Toate acestea pun, pentru viitorul comunității spaniole, probleme celei mai serioase entități."3
Dacă Rodó, care s-a aflat în centrul inversării argumentului care a transformat înfrângerea imperială spaniolă într-o dovadă de superioritate morală, s-a simțit captivat de puterea societății civile din Barcelona, era ușor să uităm cu satisfacție de forța și mirarea negativă a lui Nervo. Cum ar putea alți observatori să nu gândească același lucru, cu un beneficiu mai apropiat?
I dinamica Războiului Mondial
Primul Război Mondial a consolidat ideea unei legături economice, precum și spirituală sau lingvistică între „Țara Mamă" și fiicele sale hispano-americane, parțial ca reacție la campania de întărire a legăturilor desfășurată de francezi oficiali și neoficiali. organizații din timpul războiului."4 Angajată într-o luptă pe viață sau pe moarte, Franța ofițesă a pariat, în cuvintele unui istoric, „pentru toate patriile posibile", inclusiv, desigur, capitala panlatinismului. Efortului francez i-a răspuns un zel pan-hispanist."5 În Spania, din poziții și perspective foarte diferite, s-a insistat că este o oportunitate circumstanțială foarte importantă, întrucât neutralitatea spaniolă în competiția internațională îi va oferi mai repede acces pe piețe. dominat de englezi sau de alții, în timp ce, pe de altă parte, hispano-americanii puteau profita de prezența spaniolă ca o eliberare relativă, având în vedere importanța mai mică a Spaniei ca putere, apoi interesul mai mic în impunerea străinilor. criterii prin forță."6 Unii purtători de cuvânt cataloniști, precum Rahola, un membru proeminent al Lliga, au jucat un rol preeminent în aceste campanii."7 În cuvintele sale: „Ziarele sunt chemate să creeze o stare de conștiință în orașe care îi conduce către un ideal național mai înalt." 8 Percepția era că ar trebui valorificată existența coloniilor de emigranți hispanici prezente în multe orașe americane, cu o funcție comercială deosebit de importantă. Comunitățile erau organizate în asociații naționaliste, deși cu o oarecare ambiguitate, cazinourile spaniole coexistând cu centre catalane sau basce sau galice, dar și case regionale fără implicarea majoră a asturienilor și a altora."9
Mai mult sau mai puțin simultan, unele evenimente hispano-americane au dat un conținut defensiv acestui discurs al panhispanismului din Spania, cu un punct de isterie „necondiționată" care l-a împerecheat cu „spaniismul" războaielor civile cubaneze, până la urmă. , punctul de plecare al acestei ideologii. Revolta agrară din Mexic, în special mișcarea zapatistă din statul More-

A avut, încă de la nașterea sa în 1910, un sens explicit anti-spaniol – „Trăiască revoluția și muriți gachupines!" – care a fost atribuit rolului proeminent pe care, ca maiștri și

administratori, imigranții peninsulari l-au jucat în capitalul capitalist. decolarea marilor proprietăți agricole din regiune.120 Pentru opinia spaniolă interesată, confruntarea mexicană cu un discurs identitar negativ, la fel ca cel care a existat înainte în Antile, a avut ca efect radicalizarea sentimentelor de hispanicitate mândră, alături de un apel. la funcția protectoare a Monarhiei din străinătate.121 Experiența mexicană a transformat mai mult de o părere: un eșantion elocvent a fost medicul valencian José María Albiñana y Sanz, un liberal din tinerețe, pe care experiența revoluționară l-a transformat într-un naționalist spaniol obsesiv.122. Deja cunoscut pentru Într-o lucrare despre geopolitica lingvistică în Americi, Carlos Badia Malagrida, consulul Spaniei la Torreón (statul Coahuila, Mexic), a venit să facă o propunere pentru „organizarea corporativă a tuturor spaniolilor care locuiesc în aceeași republică”, de verticalism notabil, indicativ atât al fricii produse de revoluție, cât și al dorinței de structurare și control că aceasta a fost anticipată ar avea ca rezultat o mobilizare naționalistă a emigranților.123

Dar principalul „dușman”, dincolo de rivalitatea cu Franța pentru „pan-latinism” și de resentimentele față de tratamentul acordat emigranților din Spania în republicile americane, au fost Statele Unite, a căror expansiune însăși a fost cauza convergenței dintre hispanici. americani și spanioli. Exemplul hispano-american, începând cu desfășurarea Statelor Unite în 1898 și din ce în ce mai mult până când a culminat cu războiul mondial postbelic (în care multe dintre republicile americane au fost implicate în mod oficial), a avut tendința de a sublinia ostilitatea lor față de „imperialismul modern” și , foarte mai ales, la «protecţionismului, imperialist şi disociativ», justificând astfel, în împrejurări foarte diferite, vechile adevăruri cobdeniene.124 «Declaraţia partidelor spaniole în faţa Statelor Unite» din septembrie 1919, semnată de liderii liberalilor. se plasează pe Romanones, García Prieto, Santiago Alba, Rafael Gasset, Alcalá Zamora, plus reformistul Melquíades Alvarez, precum și Lerroux, Cambó, mauristul Goicoechea, Bergia și chiar socialistul Indalecio Prieto, care protestează împotriva ocupației americane a Republicii Dominicane. 125 Astfel, ca și în 1911, Vehils și Rahola au rezumat alternativele din perspectiva Barcelonei:

Trei mișcări sunt active în America: Panamericanul, favorizat de Statele Unite, pentru că vine să-și consacre hegemonia; hispano-americanul, care nu poate fi despărțit de iberism, întrucât nu putem și nu trebuie să ne despărțim de lusitani în munca de promovare a creșterii rasei noastre în acea lume; iar în sens larg, latino-americanul, care tinde să concentreze spiritul roman, cum ar spune Miguel Antonio Cano, împotriva tendinței puternice și progresiste a sașilor.

Referitor la primul, avem puține de spus; Datorită temperamentului și aptitudinilor noastre deosebite, ne aflăm în circumstanțe favorabile pentru a contracara oarecum tendința Nordului, lucrând eficient pentru ceea ce nu poate fi interpretat în niciun fel ca o dorință imperialistă, pentru dominație spirituală, ci pur și simplu ca dragoste și angajament atât că

sedimentul iberic rămâne în America. Nu degeaba Skinner ne-a numit „yankeii spanioli” și pe baza unei asemenea afinități cu acel popor admirabil, slăbit sau pronunțat în funcție de aspecte, acțiunea spusă trebuie să fie mai ușoară.
În raport cu latino-americanul, alimentat de spiritul francez, și în unele țări de curentul migrator care derivă din Italia, dacă nu ne mulțumim cu trendul nostru autentic, ibero-americanul, avem tendința de a-l întări – ceva desigur. foarte demn de a fi meditat asupra–; Puține orașe vor fi găsite în lume care să ofere condiții mai bune pentru a servi drept punct de sprijin decât Barcelona, care se mândrește cu cosmopolitismul mediteranean care distinge Buenos Aires. Barcelona a fost întotdeauna orașul preferat al latino-americanilor și este datoria și comoditatea noastră să-l facem din ce în ce mai atractiv, astfel încât aceștia să poată găsi în el, alături de facilitățile unei piețe de export precum Hamburg, avantajele unei edituri de oraș precum Leipzig, mediul artistic din Florența și seducțiile de confort ale unui oraș european modern.
Și în ceea ce privește mișcarea ibero-americană, trebuie să ne străduim energic ca acele orașe să găsească în Barcelona o atmosferă aparte de simpatie deschisă, lipsită de orice adulare, cât mai singulară și unică, care să ne facă permeabile la asimilarea culturii lor. , a ființei sale spirituale, întrucât credem, cu temei amplu, că orașul nostru este capabil să primească și să altoiască pe acea vigoare morală și acel reflux intelectual care vine de acolo și se intensifică și crește cu zile. [...]126
Africanism: eșantion de mișcare de agitație fără sprijinul societății civile
Africanismo a fost o alternativă colonialistă dură din mai multe puncte de vedere, cu o influență ascunsă, dar reală asupra imaginației politice spaniole de la începutul secolului al XIX-lea până în secolul al XX-lea.127 Unii istorici au susținut că a înlocuit iberismul, după ocluzia anexationismului lusitan. cu rezultatul revoluționar și haotic al revoluției din 1868.128 Odată cu africanismul, s-a susținut, efectiv eșuată, o participare spaniolă la „împățirea Africii” în deceniul care a culminat cu conferința de la Berlin, între noiembrie 1884 și februarie 1885, internațională. întâlnire care a recunoscut „Statul Liber al Congo” al lui Leopold al II-lea al Belgiei.129 A existat și -ca balast din dorințe anterioare iberice-.

o invidie evidentă a Portugaliei, care, fiind un stat de forță inferioară, reușise să câștige o extindere considerabilă a teritoriului african; într-un mod copleșitor, speculația naționalistă portugheză de la sfârșitul secolului a avut o componentă colonialistă clară, iar ofițerii experimentați în campaniile din Angola și Mozambic au avut un rol disproporționat atât în evoluția practică, cât și în cea ideologică a politicii portugheze în noile decenii ale noii. secolului, dintr-un mod complet incomparabil cu circumstanțele spaniole.130 Dar, în ciuda campaniilor de agitație africanistă, în cuvintele extrem de partizan Gonzalo de Reparaz y Rodrigues, un expansionist spaniol născut în 1860 la Porto: «Statul și individul și munca națională a aruncat să tragă un pui de somn împreună, iar încercarea de a

face politică africană nu a putut rupe coaja academică, ajungând la un avort spontan.”131 Aceiași publiciști africaniști au trebuit să admită că „sunt mulți care consideră că este pură utopie să ne realizăm viitorul. în Africa.”132

După o astfel de oportunitate – presupunând că ar fi existat – o expansiune teritorială africană era aproape de neimaginat. Așa-numitul „război mic” de la Medila din 1893 a trezit expresii reînnoite ale conducerii africane și au existat întotdeauna cei care au crezut că o utilizare „marocă” este viabilă – și chiar de durată”.133 Poate că expresia sa cea mai puternică a fost plastică, succesul rapid. de neo-mudéjar în decorarea clădirilor din a doua jumătate a secolului al XIX-lea (o temă vizuală celebrată de arhitectul catalan Lluís Doménech i Monta-ner ca o posibilă „arhitectură națională” pentru sudul spaniol), care, printre altele, , a mers mână în mână cu triumful luptei cu tauri ca „sărbătoare națională”, devenind expresia „firească” a construcției arii de tauri.134 De altfel, catalaniștii nu se simțeau străini de a explora, cu un anumit spirit misionar naiv, unele rădăcini culturale ipotetice nord-africane sau islamice: astfel, poetul și preotul Verdaguer a vizitat Africa de Nord în 1883, în timp ce arhitectul Antoni Gaudi (mână în mână cu armatorul Claudio López Bru) și-a asumat în 1891 comisionul nerealizat pentru un sediu central pentru misiuni franciscane din Tanger.135

Visul unei prezențe spaniole de ambele maluri ale strâmtorii Gibraltar a devenit din ce în ce mai instrumental și mediatizat.136 Așteptarea inițială, care prevedea o pătrundere comercială blândă, bazată pe „drepturile” Spaniei, nu a dus la mare lucru.137 Speranța era că „trade ivilljolloiv theflag”, acel comerț ar urma suveranității, conform binecunoscutei formule imperialiste britanice. Dar, în teritoriul foarte sărac din Yebala și Rif, ce s-ar putea vinde? Și cine? Deja la Expoziția Universală de la Barcelona din 1888, cronicarul Diario Mercantil își exprimase scepticismul față de grămada de papuci și altele asemenea, „la scară slabă”, pe care Consulatul Marocului le expune în cadrul evenimentului; nici nu a fost impresionat de lista produselor spaniole exportate în țara nord-africană. „Nu există nimic acolo”, a concluzionat el, „care să indice că Spania, așa cum pretind mulți, își are viitorul în Africa.”138

Dezastrul din Barranco del Lobo din Melilla din 1909 a anunțat clar prețul politic foarte mare care ar trebui să fie fi plătit pentru o intervenție

expansiunea economică, cu riscul evident al unei revoluții interne în Spania, așa cum a devenit vizibil în Săptămâna tragică din Barcelona din iulie a acelui an.139 Începând cu Războiul African din 1859-1860, înflorise o anumită tradiție de entuziasm. pentru „glorioșii”. „Aventuri marocane; În contextul catalan, „fapta” Voluntarilor Catalani a fost acuzată romantic de pictorul Mariano Fortuny și povestită de Víctor Balaguer.1411 Dar protestul furios din vara lui 1909 la Barcelona a diminuat culorile luminoase și aluziile ușoare, fără a șterge complet. ambiții. În ţinuturile mai puţin beligerante, a rămas speranţa de a putea profita de o restaurare religioasă, de către ordinele misionare, a posesiunilor spaniole din Golful Guineei.141.

Anticiparea unui succes ușor care avea să întărească dinastia a redus interesul regelui, renumit la fel de dornic să fie amintit ca „Alfonso Africanul”, așa cum i-a proclamat Senatul spaniol după vizita regală la Melilla în 1911:
Tocmai v-ați întors de pe pământul african, domnule. Sunteți primul dintre monarhii spanioli, care, după marele împărat, și-a pus plantele acolo. Dar există o diferență capitală între VM și acel Suveran de faimă nemuritoare. Împăratul a coborât în țara Africii ca un cuceritor; VM a pus în ea, deși mediul ei încă aspiră efluvii de glorie desprinse din faptele eroice ale viteazului nostru Armate, planta ei în pace pkna.
Acel pământ, pentru Cezarul neînvins, era un pământ străin și dușman; dar pentru Excelența Voastră ați amintit cu siguranță în ea vremurile glorioase în care făcea parte din Patria Spaniolă, constituind Spania transfretană a Imperiului Cezarilor, pentru a continua să fie parte integrantă a Spaniei vizigote și chiar mai târziu, când ilustrul suveranitate exercitată Ben Humeyas, ale cărui glorii strălucesc și astăzi în marile sale monumente cordovine.
Inspirațiile opiniei publice, mai mult decât în dictaturile rațiunii, se nasc în bătăile arzătoare ale sentimentului în fața nenorocirilor și prosperității Patriei. [...]
Strâmtoarea Gibraltar nu a fost niciodată o graniță pentru Spania și, dacă frământările naturii ar putea deschide acel pasaj către apele Oceanului, nu ar putea tăia legăturile istorice și etnologice care legau popoarele de aici și dincolo de acel istm, deschis. în vremuri a căror memorie s-a pierdut. [...]
Europa s-a interesat deja de tot ceea ce afectează Imperiul Xerifian. Prietenii și vecinii noștri din nord au luat un rol foarte activ în viața interioară a acestui Imperiu. Suntem mulțumiți de faptele îndeplinite, pentru că trebuie să le respectăm și trebuie să ne acomodem comportamentul la ele. [...]
Poporul spaniol, în afară de toate aspirațiile ambițioase ale politicii suverane, își poate extinde treptat acțiunea de la Mouluya până la coasta atlantică și

de la Mediterana până la Atlas, care deja în epoci îndepărtate era granița naturală care a fost stabilită pentru Patria noastră. Există, deci, o bună parte din prezentul și viitorul nostru. Să ne dedicăm cu toții lucrării și, dacă această mare întreprindere își va înainta pe drum, va veni ziua în care, ca și în alte secole, Republica Tibrului a acordat fiilor săi cei mai iluștri epitete luate de pe teritoriul cu care și-au înălțat țara. , istoria contemporană va avea motive foarte legitime să numească canotajul VM cu Titlul de domnie al lui Don Alfonso Africanul fr2
Era o mostră a retoricii ușoare a nostalgiei „imperialiste” care putea fi generată în întâlnirea dintre Coroană și orice proiect de expansiune din Maroc: până la urmă, cine era capabil să mănânce un „imperiu” ar trebui să fie și mai mult.
Dar realitățile diplomației dintre principalele puteri, interesul direct al Franței și al protectoratului marocan din 1912 au închis speculația cu o bucată de coastă cu prezență tradițională spaniolă, dar de puțin interes economic în raport cu costurile de tot felul și cu o promisiune dificilă de dezvoltare viitoare. Chiar și visul dublu de a schimba protectoratul marocan cu

Gibraltar era nerealist.143 Interesul militar a fost atât de scăzut încât a sfârșit prin a diviza însăși Armata, ai cărei ofițeri, după 1916, au fost împărțiți în mod notoriu între partizanii unei naționalizări patriotice interne (ceea ce a dus la o relație destul de negativă cu naționalisme alternative spaniolismului) și liderii combatanți de afiliere „africanistă”, cu un discurs jingoist și militarist foarte îngust. Potrivit istoricului Altamira, un fervent panhispanist, vorbind despre experiența sa personală, Dato i s-a dat de ales, de către istoricul și publicistul, „între două rezoluții: una referitoare la acțiunea noastră în Africa și cealaltă la problemele și interesele noastre din America. „, nu a ezitat să aleagă „al doilea, arătând că a înțeles bine valoarea americanismului nostru”.144

„Africanismul”, prin urmare, nu a fost complet convingător, nici nu era atractiv sau incitant pentru sectoare largi de opinie. Potrivit liderului socialist Indalecio Prieto: „|o reprezentație a lui La Africana, ultima operă a lui Meyerbeer, dă naștere El Dúo de Di Africana, zarzuela suculentă de Fernández Caballero, iar o reprezentare a El Dúo de La Africana generează Los Africanistas, un comic-muzical. bucăți mai puține zboruri. În armata spaniolă, cei care și-au făcut cariera militară în Africa erau cunoscuți drept „africaniști”.14’ Cu alte cuvinte, africanismul nu a fost niciodată mai mult decât un eclectism în ceea ce privește referenții simbolici, fără un proiect pentru forma statului spaniol ca a ce peninsulara Dimpotrivă, el a rezumat întregul repertoriu posibil în insistența unui expansionism mai agresiv.11G Și nici, deși mesajul a fost repetat, nu a avut un mare succes de public. Deja în zorii mișcării africaniste, la începutul anului 1889, Francisco Codio, președintele Societății Geografice din Madrid, adresându-se membrilor entității pentru a discuta problema R'o Muni, a mărturisit:

Îmi voi aminti încă o dată că în Spania, atât politicienii, cât și cei care nu sunt, se ocupă foarte puțin de aceste probleme; Primii, distrași de disputele lor de partid și cu atât mai mult de cele personale, care le absorb atenția principală, le lipsește timpul pentru a se dedica acestora: este suficient ca un partid să se gândească la o extindere, să propună sau să încerce o îmbunătățire în străinătate. domenii, astfel încât să-l găsească greșit, iar cei din partea opusă îl abandonează. [...] Non-politicienii nici măcar nu bănuiesc importanța problemelor coloniale: majoritatea este indiferentă la orice, iar ambii mărturisesc ideea că nu este nevoie sau chiar este convenabil să se ocupe de aceste întrebări pe care le consideră externe, gândindu-ne că ar trebui să ne îngrijim doar de cei de acasă și de dezvoltarea noastră internă, de parcă cea a provinciilor noastre de peste mări nu ar putea avea o influență atât de mare asupra ei. Cel mai rău lucru este că nu se lucrează la acea reorganizare internă care este luată drept pretext pentru a nu se amesteca cu ceea ce este în afară.147

A fost, așadar, mai mult o mișcare a purtătorilor de cuvânt decât a unei baze. A existat și o diferență importantă de perspectivă între regiuni. În mod logic, zona andaluză a avut un interes

deosebit în promovarea africanismului și a jucat un rol principal: nucleul Granada, condus de Almagro Cárdenas, a organizat primul Congres spaniol al africaniștilor în același oraș în 1892; asemenea preocupări nu erau departe de opera lui Ganivet sau „León de Graus”, la fel de născut la Granada, Joaquín Costa.148 În așteptarea marilor beneficii pe care trebuia să le producă împărțirea imperiului Xerifian, a apărut o mișcare în favoarea la cumpărături hispano-marocani, care au fost responsabili pentru convocarea Congreselor africaniste din 1907 la Madrid, 1908 la Zaragoza, 1909 la Valencia și 1910, din nou în capitala statului.149 Cu toate acestea, a existat, alături de entuziasmul și speranța de profit, un sentiment pesimist foarte consolidat cu privire la capacitatea spaniolă de a-și asuma o sarcină de intervenționism agresiv de peste mări, dat fiind rezultatul conflictelor cubaneze și filipineze din anii 90, consumate de înfrângerea răsunătoare din mâinile Statelor Unite. Scepticismul Marqués de la Vega de Armijo (pe scurt prim-ministru liberal în tranziția de la 1906 la 1907), exprimat în Academia Regală de Științe Morale și Politice în ianuarie 1903, a fost elocvent, când glosa un articol al comentatorului francez René Pinon care a apărut în Revue des Deux Mondes:

După războiul coloniilor –spune autorul [Pinon]–, oamenii de stat și geografii au încercat să ridice această idee de a uni Spania lui Alfonso al XIII-lea la marile amintiri ale lui Alfonso Sfântul și Isabelei. În conferințe și pamflete, cu siguranță nu ca pe vremea cruciadelor, dar cu caracter de protectorat, invocând afinitatea raselor, în ciuda diferenței de civilizație și credințe. Într-un cuvânt: un mare stat musulman, dus la progres și la adevărată civilizație, condusă de Spania.

Din păcate, aceste aspirații nobile, dacă onorează patriotismul celor care le-au conceput, poate nu țin cont de starea politică și financiară a Peninsulei și de interesele acesteia în Maroc. Dar, din moment ce ei înșiși recunosc că Spania nu este pregătită să joace un rol preponderent, au mai multă încredere în viitor; ei doresc ca status quo-ul să continue, dar nu reflectă că, dacă Marocul ar continua să fie independent și închis tuturor influențelor exterioare, dacă le-ar asculta temerile și le-ar urma sfaturile, ar aduce dezamăgiri crunte Spaniei150.

Așa cum au arătat crizele diplomatice din Maroc din 1905 și 1911, a existat un interes activ german pentru a împiedica „pătrunderea pașnică” franceză în răvășitul Imperiu Marrakech. Cancelaria germană a trimis de trei ori nave de luptă pe coasta marocană în 1894-1895 și 1898-1899 pentru a revendica „interesele germane”, când un subiect al Reich-ului a fost ucis într-o țară renumită pentru lipsa de control și periculozitatea sa.151 Atacul german a avut un impact clar în revendicarea persistentă a Spaniei în fața Franței cu privire la interesele sale în Maroc în primii ani ai secolului.152 În 1902 a fost creată o Societate Marocană, reconstituită ca Societatea Germană a Mediteranei, dar aceste încercări de a copia pagermanul League sau Kolonial Verein nu au dat prea mult din da Kaiserul Wilhelm al II-lea nu era foarte interesat de Maroc, deși conjunctura diplomatică anglo-franceză din 1904 a făcut utilă o acțiune a împăratului în anul următor (a aterizat la Tanger pentru a-și reaminti „drepturile” din Africa

de Nord), ceea ce a avut ca rezultat Conferința de la Algeciras.153 Între timp, diplomația germană explora posibilitățile de a exclude Spania de la împărțirea Marocului sau, dimpotrivă, de a-și păstra posesiunile insulare în Golful Guineei. În 1911, un nou incident, trimiterea unui cuirasat german la Agadir – un punct de coastă râvnit pentru o foarte ipotetică anexare germană – a provocat un acord pentru reajustarea granițelor dintre Franța și Germania în Camerun și, în consecință, a închis problema protectoratul franco-spaniol asupra Marocului.154

În realitate, războiul din 1909 de la Melilla, care a produs o revoluție la Barcelona, celebra Săptămâna Tragică, a răcorit spiritele - mai ales în Catalonia - care anunțaseră mișcarea centrelor comerciale.155 Astfel, deși a scăzut și după asemenea o experiență de război conflictuală din 1909, o astfel de inițiativă a rămas doar până la un anumit punct într-o zonă precum Malaga, a cărei relație strânsă cu Africa de Nord a favorizat inițiativa.156

Când Protectoratul asupra Marocului a fost în sfârșit înființat în 1912 și dat fiind impulsul exclusiv mercantil și din ce în ce mai regionalizat al centrelor comerciale, susținătorii misiunii „africane” au crezut că este necesară o nouă entitate pentru propagandă și, în ianuarie 1913, africanistul spaniol. S-a înființat Liga, autodefinită ca „o asociație constituită în scopul social de a arăta opinia publică [, eu puterile constituite și agențiile statului, cele pe care le consideră că ar trebui

de a fi aspirații naționale în Africa și de a apăra drepturile create și care pot și trebuie create în Africa”.1’7 În mod semnificativ, noua Ligă avea un Consiliu central și consilii delegate la Barcelona, Tanger, Tetouan și Ceuta. Până atunci, însă, stânga în general, mai ales după consecințele Săptămânii Tragice și a flirtului liberal cu conjuncția republican-socialistă, transformase problema colonială magrebiană în steagul criticii lor sistematice la adresa sistemului politic dominant. 8 Foarte aproape de Spre deosebire de vremurile lui Costa sau Gani-vet, cu trei decenii mai devreme, în anii 1910, Liga Africanistă și colegii săi, inclusiv centrele comerciale, au trebuit să se poziționeze fără rușine de dreapta ideologică și aproape de cel mai activ militarist. opinie.. .159

În orice caz, africanismul spaniol nu a fost niciodată capabil să consolideze un nucleu eclectic din punct de vedere social și regional care să servească drept echivalent spaniol al „partidului colonialist” francez, constituit efectiv din 1892 ca caucasi parlamentare în jurul lui Eugène Etienne, deputat permanent pentru Oran (ales zece rânduri consecutive până în 1919, când a trecut la Senat). Cu o asemenea acoperire, în anul următor s-a putut constitui un lobby efectiv, Union Coloniale Française, înființată la cererea unui negustor marseillaise, care a fost susținută cu contribuții importante la companiile implicate în afaceri cu Imperiul, cu o puternică amprentă propagandistică (un ziar bisăptămânal și un ziar) până când, în cele din urmă, după 1919, chiar având o agenție de presă. Desfășurarea unei prese „coloniale”, atât metropolitane, cât și

de peste mări, a ajuns să confirme, în primul deceniu al secolului XX, acest puternic sector de opinie în Republica vecină.16” Între timp, în Spania, Liga Africanistă lânceia, neputincioasă. să concureze ca purtător de cuvânt cu Camerele de Comerț și Industrie sau cu interesele de afaceri și incapabil să devină o forță politică, în contrast puternic cu Lliga Regionalista de Catalunya.

Filosefardianismul sau hispanismul mediteranean îndoielnic

Africanismul a avut un discurs paralel, complex și contradictoriu, până la paradox: a fost, pe de o parte, redescoperirea sefarzii, devenită o dezbatere ciclică despre „întoarcerea evreilor”; atracția minorităților hispano-ebraice a fost prezența lor în anumite puncte ale Mediteranei, în timp ce întrebarea și-a pierdut din toată grația dacă se ia în considerare o redresare a populației în metropolă.161 Era un subiect relativ vechi, venit din vremurile războiului. a Africii în 1859-1860, când cucerirea Tetuan a adus surpriza ghetoului său, cu unii locuitori care au salutat trupele spaniole în limba castiliană din secolul al XV-lea, după cum relatează romancierul Benito Pérez Galdós în Episoadele naționale corespunzătoare.162 Dar și a fost o problemă care a stârnit sentimente atât intense, cât și contradictorii datorită rezonanțelor sale istorice complicate și a încărcăturii negative puternice pe care o purta în mod tradițional.163

Cunoscutul autor andaluz Juan Valera a fost diplomat, ambasador la Viena și Washington, al cărui stil de ton optimist acoperea un notabil pesimism conservator.164 Într-una dintre „Notele sale diplomatice” din aprilie 1897, el a speculat cu privire la utilizarea înțeleaptă a Diaspora evreiască-spaniolă ca șmecherie pentru o intervenție mai ambițioasă a Spaniei în „concertul puterilor” care a înconjurat dezmembrarea Imperiului Otoman.165 Deși a fost evidențiată inițial spre deosebire de „întoarcerea”, la momentul Constituției din 1869 ("[...] evreii sunt cei de care avem cel mai puțin nevoie"), Valera a devenit mult mai condescendentă de-a lungul anilor, s-a opus aprigului antisemitism al catolicilor duri și a ajuns să fie printre cei favorabili inițiativele de apropiere, în special sefarzii.166 Dar, dincolo de problema instalării iudeo-spaniolei din nou în Spania continentală, exista potențialul pe care aceiași sefarzi l-ar putea reprezenta ca populație de limbă spaniolă în contextul mediteranean, atât în Magrib şi în Balcani sau Levant. Potrivit lui Valera, scandalizată de închiderea Legaţiei spaniole la Atena, Spania „continuă să păcătuiască din modestie şi nepăsare”, spre deosebire de Italia, „care intervine în toate”;

Atena, Constantinopolul, Creta, Ierusalim, Salonic etc., contează ceva pentru națiunea care avea acolo aragonezi și catalani pe vremea Paleologului, care a triumfat la Lepanthus, care încă mai menține și păstrează misiunile în Palestina și care în ziua de Astăzi, dacă ar vrea, i-ar fi ușor să înregistreze ca spanioli aproape 130.000 de oameni care încă vorbesc limba castiliană și care provin din Spania, unde strămoșii săi pot fi siguri că s-au stabilit de pe vremea lui Nabucodonosor până la sfârșitul secolului al XV-lea. secol. Ce motiv sau ce pretext n-ar da vreunei alte națiuni mai amestecate decât Spania această mare

mulțime de aproape concetățeni, care ar putea fi aproape fără și cu totul, să ceară și să ceară și să intervină în orice sau în multe? Numai în Salonic sunt 60.000 de evrei spanioli, 50.000 la Constantinopol și 15.000 la Andrinópolis. În nu puține orașe, ei sunt cei mai activi și cei mai bogați dintre cei care le locuiesc. Toți vorbesc limba noastră, încearcă să o păstreze în puritatea ei și să o facă în fiecare zi mai consistentă cu limba lui Cervantes; Îi scriu în peste 30 de ziare și în cărți, deși cu caractere rabinice, și încă în 1873 au publicat o nouă ediție a Bibliei în spaniolă.
Numai cu micile drepturi pe care acești evrei le-au plătit atunci când se înregistrau ca spanioli în consulatele noastre, legațiile noastre din Constantinopol și Atena și alte cheltuieli pe care le-am putea face pentru a-i proteja și îngriji puteau fi susținute confortabil și chiar cu lux.167
Jurământul Constituției de către Regele Alfonso al XIII-lea în mai 1902 a coincis cu o concentrare reînnoită asupra sefarzii.168 Dr. Angel Pulido și-a început ceea ce avea să devină cruciada sa - dacă se poate numi așa - într-o excursie pe Dunăre în 1883.

cu familia, când niște pasageri români –dar iudeo-spanioli– s-au apropiat de el pentru plăcerea de a vorbi în limba lor strămoșească. Din această întâlnire decisivă, Pulido a văzut lumina. După cum a scris într-o scrisoare din Viena către El Siglo Medico în mai 1903:
De la Viena până la Constantinopol există un număr de evrei care nu va scădea sub două milioane și a căror limbă este vechea castiliană, pe care au păstrat-o cu tenacitate eroică de-a lungul secolelor care au trecut. Acest fenomen poate fi explicat doar pentru că gradul de civilizație la care au ajuns în Spania a fost mult mai mare decât cel la care au ajuns orașele în care s-au stabilit. [...]
Nu ar putea Academia Spaniolă de Limbă și toate celelalte societăți științifice și literare să favorizeze relațiile dintre acești spanioli și trista lor Patrie, de exemplu, creând premii pentru compozițiile scrise în aceste regiuni îndepărtate? Aș aprecia dacă s-ar publica undeva ceva pe această bază, pentru că mi se pare că lucrul merită și ar atrage atenția. Aceşti orientali se numesc spanioli.169
În cartea sa Los israelitas españoles y el idioma castellano, publicată în 1904, Pulido s-a întrebat dacă: „Contează pentru o națiune ca limba ei să fie cultivată și răspândită la alte popoare? Este obligata -daca da- sa faca cheltuieli si eforturi pentru a o realiza? Este corect să recunoaștem că astfel de întrebări sunt concepute doar în Spania și în aceste orașe care nu depășesc granițele lor pentru a examina marile motive ale vieţii publice și nici măcar nu se adâncesc în studiul factorilor bogăției lor naționale.” Răspunsul său s-a concentrat asupra „[...] această nefericită Spanie, cea mai fertilă mamă a națiunilor chemate la destine splendide, care și-a impus cu sânge și jertfe propriul limbaj în America și în arhipelagul Antilean și Magellanic, s-a împrăștiat în aproape toate. popoarele Europei, Asiei și Africii, mult peste jumătate de milion de familii israelite, copii ai lor uitați, care își apără încă limba maternă, deja destul de adulterată, împotriva numeroaselor cauze

care tind să o stingă”. Pulido a concluzionat „Că poporul evreu spaniol, împrăștiat în Europa, Africa și Asia Mică, simte efectele acelei puternice concurențe care se manifestă pretutindeni ca foarte activ pentru a dovedi valoarea anumitor limbi și a le stabili predominanța.”7 (l În concluzie, Pulido a inversat direcția dezbaterii privind statutul sefardim de la cucerirea Tetouanului. Potrivit igienistului, nu era vorba de deschiderea porților hispanice închise în 1492 sau de a propune recuperarea pentru Spania metropolitană a presupusei ingeniozitatea comercială a evreilor , care fusese tema dezbătută a secolului 19. Dimpotrivă, să rămână acolo unde erau, dar să servească la lansarea unui vast exercițiu de prezență și recunoaștere spaniolă în întreg bazinul mediteranean. '7i
În cele din urmă, Pulido a reunit peste douăzeci de ani de contacte, corespondență și agitație într-un volum haotic, Spaniolii fără patrie și rasa sefardă, publicat în 1906.

Acolo, el a înțeles că crearea unui spațiu mediteranean hispanic a fost un răspuns tonic la atât de mult pesimism rasial hispanic.
Italia pare să se autodenigreze monomania într-o asemenea măsură, chiar și printre marii săi intelectuali, încât prețioasa lucrare a lui [Nicola] Colajanni, despre rasele superioare și rasele inferioare, nu este altceva decât un frumos cântec de dragoste și speranță pentru Italia. reînvie și mereu tânăr, care dă dovadă de mare energie în existența sa interioară și expansiuni surprinzătoare în viața sa internațională din Africa și America, pentru a-i opune ca tonic moral necesar împotriva turtirii care provoacă o influență atât de dezastruoasă și împotriva nedreptăților unor astfel de sistematizate și studii pervertite. Dar Spania este, dintre toate popoarele latine, cea în care s-a dezvoltat cel mai mult această monomanie umilitoare și disprețuitoare. După cum spune [José] Buixó [Monserdá], pe bună dreptate, în prologul său la versiunea spaniolă a cărții menționate mai sus a lui Colajanni, am aruncat atât de multe pietre pe acoperișul nostru încât aproape toți am fost răniți de recul lor.
În consecință, Pulido a decis că competiția între rase ar trebui să fie pozitivă și deloc negativă sau exclusivă:
Judecata lui Colajanni, că toate popoarele și rasele și-au adus contingentul în patrimoniul civilizației și că aceasta poate fi comparată cu o lampă pe care una o transmite celuilalt, este corectă; și cu atât mai mult că nicio rasă nu poate lega de ea însăși aristocrația intelectuală, nici cele mai selecte aptitudini ale progresului, căci dacă fapte care dovedesc contrariul au lipsit din istorie, există apariția grozavă a acelui Soare japonez orbitor, care răsare. de către Est dând categoria, în destinele lumii, unei rase considerate disprețuitoare și maimuță.
Și a adăugat, ca punct culminant al argumentației sale: „Acum să se îndrepte Le Bon la japonezi cu acele judecăți ale sale despre ierarhia raselor, când a afirmat că toate diplomele din lume nu vor face niciodată să ajungă un negru și un japonez. nivelul unui european vulgar!”172
Pulido nu a fost orice arbitru. Dimpotrivă, a avut o carieră profesională de mare succes ca expert recunoscut în problemele de

salubritate publică (de fapt, era un igienist profesionist).173 Însă adevărata sa renumă a fost câștigată ca „apostol” al iudeo-spaniolului. Filosofismul a devenit, deci, un răspuns la rata importantă a emigrației spaniole în Africa de Nord franceză, în special către Alger și Oranesado, componenta de imigrație în Algeria calculată oficial la 144.328 de persoane conform recensământului din 1421 și estimată neoficial de autorități. , plus puternicul contingent hispanic din Lian-

metropolitană, care a crescut de la aproximativ 106.000 la 255.000 între 1911 și 1921.174 Spațiul „imperial” francez a fost, destul de evident, marea alternativă la „facerea Americii”.175 Orice opțiune mcditerraneista care trecea dincolo de domeniul pur cultural trebuia neapărat să fie filozofică, bazată pe predicarea de succes în Spania a doctorului Pulido. Panhispanismul, așa cum a fost (sau este) evident, s-a bazat pe puterea limbii comune de a atinge conducerea „naturală” spaniolă în lumea vorbitoare de spaniolă; Aceasta a fost extinsă – cu diferite scripturi, chiar găsite – la iberism și iberoamericanism. Dar proiecția spaniolă în Marea Mediterană, cu sau fără catalani, nu avea o bază solidă.176 Pregătiți să facă sume geopolitice, o distracție pe atunci foarte admirată, catalanii puteau contribui cu populații slabe în Roussillon sau Catalonia Franceză și în vila de la Alghero, în Sardinia. , care a fost puțin mai mult decât o curiozitate. A existat o emigrare recentă – multe dintre ei din zone cu legătură istorică catatonică, precum Insulele Baleare sau Alicante – în Oranesado, în Algeria franceză. Acestea fiind spuse, nu existau mai mulți vorbitori de spaniolă în vestul Mediteranei decât sefarzii. Și ca să nu mai vorbim în Orient, unde, fără atuul iudeo-spaniol, trebuia să recurgă la simboluri fără conținut, precum presupusele drepturi spaniole la tronul „regatului” Jcrusalen (care apărea pe haina lui armele lui Alfonso al XIII-lea, personal foarte dăruit unor astfel de jocuri heraldice) și pretențiile lor de reprezentare în țările suverane otomane, cu mult mai puțin decât drepturile recunoscute Franței. În aceeași zonă a protectoratului marocan, dacă se dorea umflarea recensământului pentru a întări orice ambiție de durată a dependenței spaniole, trebuia să recurgă la distincția dintre vorbitorii de spaniolă și spanioli pentru a putea număra evreii, fără să le dea prin aceasta recunoaşterea de natură naturală.legală. Pe scurt, mediteranismul hispanic, afară în Maroc, afară cu vise levantine, trebuia să dea socoteală pentru sefardim.

Dar, pentru ca relatările pan-hispanice să iasă la iveală, era necesar să se poată gândi într-un cadru general în care limbajul era o considerație politică superioară religiei. Ca mai târziu, în 1930, republicanul catalan Pere Coro-minas avea să viseze: «În secolul al XIX-lea popoarele din Marea Mediterană s-au alăturat unității occidentale: Italia, Grecia, Iugoslavia au devenit independente. Deschiderea Canalului Suez deschide porțile Orientului. Toată Africa de Nord, sub un regim de protectorat european, acceptă formele exterioare ale unei culturi comune. După revoluția turcă și războiul națiunilor, toate țărmurile Mediteranei formează din nou o unitate culturală.» Și ar insista: «Nu vorbesc despre o nouă cultură latină. Vorbesc de o cultură

mediteraneană.”177 O astfel de viziune asupra viitorului a creat prietenii curioase: ca Imperiul Otoman și printre Tinerii Turci ai Comitetului de Ordine și Progres care a condus revoluția din 1908 de la Salonic, visul egalității musulmanilor. , evreii și creștinii au rămas în lojile din Tanger și, deși indirect, au condiționat oarecum perspectiva

colonialist spaniol.178 Dar orice naționalism spaniol care se mobilizează serios nu ar face apel la un sentiment reînnoit al identității catolice spaniole, întotdeauna agresiv anti-evreiesc.179.

În același timp, diversele direcții ale emigrației azkenazim din Europa Centrală și de Est au creat noi confluențe spaniole-evreiești. Republica Argentina a devenit un centru alternativ pentru Statele Unite pentru emigrarea evreilor din Shtetlekli, ansamblul comunităților din zona de așezări evreiești din cadrul Imperiului Rus.18” Opinia spaniolă relevantă nu era sigură că se bucură de o concentrare evreiască și o alternativă. la schema simplă, scăldată în nostalgia spaniolă, a relației dintre iudeo-spanioli cu Sepharadul lor pierdut, o concentrare argentiniană suficientă pentru a provoca un antisemitism urât și visceral de tip catolic fundamentalist, care și-a avut ecoul în Spania și, mai ales, la Barcelona .181 Și mai rău, în ochii naționaliștilor spanioli, în același mod în care „America spaniolă” devenea, prin trucuri franceze, o falsă „America Latină”, atât de amenințătoare pentru relevanța hispanică în lume, iudeo- Spaniola a fost educată în limba franceză de către Alliance Israélite Universelle, până când au devenit limbi franceze.182 În consecință, naționalismele hispanice au îndreptat în două direcții simultane, filozofic și antisemit.™3

Mobilizarea pentru proiecția externă prin cultură în timpul războiului mondial

Ofensiva „latinidad” pe care Franța a dezvăluit-o odată cu Războiul Mondial, mai ales ca acoperire pentru intrarea Italiei în război în 1915, urmată de Portugalia în 1916 și mai târziu de diferite țări din Caraibe și America de Sud, a stârnit blistere în rândul naționaliștilor spanioli, convinși că ei ar rata o nouă oportunitate. Cel mai militant hispanoamericanism – sau chiar iberoamericanismul, pentru a putea încorpora Portugalia și Brazilia, în ciuda pan-lusitanismului – a devenit rivalul unui latinism infiltrat și inamic.184 Au dispărut liberalii de modă veche, precum Segismundo Moret, a murit în 1913, care vorbea în mod obișnuit despre „America Latină”.185

Francofilia din anii de conflict internațional și-a făcut treaba pentru a respinge astfel de apeluri; De exemplu, un „intervenționist” exaltat, Juan Guixé, a asigurat că: „La exaltarea pasiunilor asupra războiului, unele hispanofilii se opun. Sfânt și bun dacă hispanofilia ar fi o legătură cu spaniolitatea. Înainte să fie. Dar, acum, opinia germanofilă s-a deghizat în hispanofilie. Hispanofilia adevărată nu ar trebui să fie de una sau alta culoare beligerantă, ci pur și simplu spaniolă și să-și asume interesul suprem: interesul național.»18" Alții, precum romancierul Felipe Trigo, considerau că propaganda rasistă a pan-naționalismelor («| a La început, au încercat să ne vorbească despre pan-germanisme, panslavisme, lat -

nisme, chiar pan-continentalisme și de ce [sic] Italia și-a încălcat pactele mai degrabă decât să lupte cu sora ei Franța etc., etc...[sic]") s-au scufundat înaintea spectacolului unui concurs cu adevărat global, în care "originalul" rudenia" nu a însemnat nimic.187 Opinia intelectuală franceză, mobilizată pentru efortul de război, a făcut tot ce a putut pentru a ascunde malentenduul jranco-spaniol, fără mari rezultate.188 Argumentul nu s-a lipit: germanofilia, dacă ceea ce spunea era adevărat. a spus Guixéj. a avut acea victorie, din moment ce intelectualitatea spaniolă s-a alăturat apărării protecționismului cultural și pieței lingvistice.
În ianuarie 1918, Menéndez Pidal, sprijinit de Mariano de Cavia, printr-o corespondență publică, l-a încurajat pe Félix Lorenzo, pe atunci directorul El Sol, să schimbe eticheta din „América Latina” în „Ibero-América”.18’ 1 În 1919, Comisia Regală Spaniolă pentru Turism și Cultură Artistică a lansat, ca publicație oficială, un text al unui hispanist american, publicat în revista Híspanla, organul Asociației Americane a Profesorilor din Spamsh, care a clarificat linia de luptă: America Spaniolă sau Hispano America [sic], citiți titlul, Termenul „America Latină” este greșit.1Q" Deja în timpul șederii sale oficiale ca ambasador francez la Madrid în anii optzeci ai secolului al XIX-lea, foarte influent Paul Cambou, considerat uneori arhitectul autentic al Antantei cordiale a țării sale cu Anglia, a înființat o Asociație Ibénca-Gálica-Italiana pentru Unirea Popoarelor Latine, entitate care servește drept dovadă a interesului oficial al Parisului de a-și stabili un ascendent în fața oricărui izbucnire pannaționalistă hispanica, precum și pentru a dilua rivalitățile spaniole sau italiene cu conducerea franceză într-o atmosferă de confuzie caldă.191 În principiu, doar în zona Caraibelor, granița autentică cu lumea vorbitoare de limbă engleză a Statelor Unite. și coloniile insulare britanice, a devenit atractivă formula „Americii Latine”, dar situația privilegiată a Cubei – amprenta spaniolă era prea recentă pentru a se simți nostalgică – a făcut ca ideea să aibă o anumită forță și să se răspândească în zonele Americii de Sud care nu aveau nicio urmă de franceză.192 La rândul lor, argentinienii – cu o capitală, Buenos Aires, în plină expansiune ca centru mondial, și cu o puternică imigrație italiană care i-a echilibrat pe hispanici – au găsit noțiunea atractivă, presupunând că focalizarea naturală a Cultura „latino-americană” ar fi ei și colosalul lor „Parisul Americilor”.193
Au existat numeroase răspunsuri ale „panlingvismului” corporativ în întâlniri, expoziții și congrese, de la Congresul Hispano-American de la Madrid din 1900, sub auspiciile Uniunii Ibero-Americane, până la vizita infantei Isabel la Centenarul Argentinei în 1910 și buna primire hispano-americană a aniversării Constituției de la Cadiz, sărbătorită în octombrie 1912 chiar la Cádiz. În această dinamică a întâlnirilor, a existat un rol onorific proeminent pentru catalani: după Romanones, de exemplu, Moret s-a lăudat cu Expoziția Universală de la Barcelona din 1888 ca un model al ceea ce ar trebui să fie proiecția americană a fausturilor spaniole.194 Pentru el. principal observator francez al evenimentelor spaniole, Angel Marvaud, totul a fost dovada unei mari reconcilieri între

Spania și republicile „subsidiare”. În opinia sa, mișcarea «americaniste» a concurat cu problema marocainei, apărarea intereselor în Maroc, ca fiind cele două axe ale politicii externe spaniole de luat în considerare din Franța 1.
Toate acestea au fost o inversare a tendinței seculare, o așa-numită „bătălie lingvistică” pentru controlul lexicografiei și sintaxei castiliane între instituțiile peninsulare, în primul rând Academia Regală a Limbii, și mediul cultural hispano-american, și academiile sale republicane succesive (cea columbiană înființată în 1871, cea ecuadoriană în 1874, mexicana în 1875, salvadoreană în 1876, venezueleană în 1883, chiliană în 1885, peruviană și guatemaleană în 1887).196 În măsura în care că Configurația „statelor naționale” s-a stabilizat, la fel ca și lupta pentru identitatea „limbii naționale”.197 Climatul transatlantic de înțelegere reciprocă a fost confirmat în 1910 de înființarea, ca nexus, a Academiei Hispano-Americane. de Științe și Arte.din Cadiz. În cuvintele scriitorului columbian Alfonso Robledo, activist al coordonării pan-hispanice și entuziast al inițiativelor în acest domeniu realizate din centre spaniole, a publicat în 1916:
Lucrând în comun cuvântul scris și conferința vorbită, a sosit un moment în care buna dispoziție a Americii spaniole, arătată cu mult în urmă, s-a transpus în acte care nu au lăsat îndoieli cu privire la fraternitatea sinceră a popoarelor unite prin triplă legătură. Când, în anul 1910, republicile noastre au sărbătorit pompos primul centenar de la independență, au avut fraze afectuoase pentru Spania, expresii de recunoștință și un cor de laudă pentru Maica care, după cum se spune despre pelican, i-a rupt pieptul. încât au băut fiicele sângelui ei; iar la asemenea demonstraţii de afecţiune, Spania trebuia să răspundă, nobilă şi iubitoare, cu cuvinte de o sinceritate emoţionantă. Și atunci s-a văzut, cu bucurie, precum și cu admirație, că alianța a fost definitiv pecetluită, tocmai lucrul care părea să o împiedice cel mai mult, precum era amintirea unor lupte gigantice, a unor suferințe nespuse, pentru a rupe coyunda spaniolă în bucăți. . În mijlocul acelor două armate inamice, sătuite de ura lor seculară, se vedea plutind un steag alb, care nu ajunsese nici în noroiul bătăliei, nici în sângele hecatombelor; un steag foarte curat, desfășurat ca o speranță sub albastrul cerului și pe care îl conducea Cervantes: limba spaniolă.198
La insistențele unei comunități lingvistice, s-au dorit să ofere structura unui limbaj juridic comun, cel puțin din punct de vedere al Dreptului Comercial, înțeles ca fiind necesar pentru întărirea comercială a lăudatelor legături spirituale’”.
Termenul „patrie-mamă” nu a intrat în Dicționarul Academiei Regale Spaniole decât în 1914.2(1(1 Dar, de atunci, a crescut o ofensivă a recuperării. Treptat respingerea vechii teze a

S-au căutat „despañohzación” tipice vremurilor de independență și interpretări obligatorii ale unui trecut înțeles ca problematic în comun.-"1 În 1918, Maura, fiind președinte al unui cabinet de concentrare care includea Cambó, a anunțat sărbătorirea Festivei Cursei . care coincide cu ziua Fecioarei del Pilar, pentru că a

fost data primei debarcări a lui Columb pe pământurile americane.2"2 De-a lungul timpului, a fost proiectat un steag special - crucile roșii a trei caravele pe un soare răsărit auriu, pe un fundal alb—pentru a sărbători existența unei presupuse „comunități” hispanice în devenire.2”3 Pregătit să exporte mândria, „sportul a devenit o forță națională prin Jocurile Olimpice de la Anvers” din 1920, în care Spania a surprins lumea expunând astfel -numită „furie spaniolă”.2”4 Pe scurt, un „imperialism cultural” spaniol reînnoit a devenit treptat vizibil, aparent capabil să susțină o rată optimistă de creștere.2”5 Așa cum și-ar aminti Joan Estelrich mulți ani mai târziu, brațul drept al lui Cambo:
Când imperiile politice se dezintegrează, ceea ce se poate aștepta cel mai bine de la dezintegrare este o comunitate de noi popoare. Așa s-a întâmplat în America Hispanică. Imperiul spiritual simbolizat în limbaj a rămas. Și acest imperiu își are manifestarea vie și tangibilă în carte, semn al unei comunități de cultură libere.
Când -în 1917- organizam, împreună cu meritorul și entuziastul Don Gustavo Gilí, prima Cameră Spaniolă a Cărții, încă se putea vorbi de hegemonia cărții noastre în America Spaniolă. Dar s-ar putea deduce și că în curând marile centre ale producției de carte spaniolă nu vor mai fi doar Barcelona și Madrid; că două noi capitale, cel puțin, se vor forma în Buenos Aires și în Mexic. Acest lucru a fost implicat de boom-ul cultural din Argentina și Mexic, precum și din celelalte republici surori.2"6
Având în vedere înfrângerea din 1898 și urgența de a afirma superioritatea valorilor morale durabile în fața umilinței tehnologiei, naționalismul spaniol a devenit lingvistic, vestind renașterea unui nou „imperiu” cultural, în care dominația spaniolă ar fi simbolică. și spiritual, mai degrabă decât administrativ. Cu aceasta, Spania ar fi din nou în centrul atenției unei entități mondiale „pe care soarele nu apune niciodată”, adunând toți vorbitorii de spaniolă într-o comunitate intelectuală care a apelat atât la spiritul misionar al dreptei, cât și al stângii. Pentru a obține recunoașterea limbii, nimic mai bun decât protecționismul cultural ca vehicul al „imperialismului” spiritului, al unui „imperiu de hârtie” cu care întreaga lume s-a identificat profund în timpul „Epocii de Argint” spaniolă, de la Ortega la Unamuno, de la Altamira la Maeztu, de la Américo Castro la Claudio Sánchez Albornoz.2"7
Astfel, învinsul a devenit, prin investiție, un câștigător, întrucât a reunit pe toți învinșii aceleiași condiții într-un mare sindicat spiritual, dedicat autoconsumului perpetuu. ca relief.Idi catalanismul a făcut pro-

pio, dar înaintea spaniolului, spre furia neobosită a unor învinși la care o asemenea manevră le-a lăsat fără iluzia care le acoperea rușinea.
În cadrul proiecției naționalismului lingvistic hispanic a existat o sămânță de pluralism, așa cum susțin cei mai deschiși și compromițători catalaniști. Lui Rubén Darío, de exemplu, nu i-a plăcut Barcelona la prima vedere și nu a avut încredere în ceea ce înțelegea ca fiind substratul separatist al întregului catalanism, dar a ajuns să se lege de niște intelectuali

catalani, precum istoricul Rubio i Lluch, iar poetul a trăit în capitala Catalană de la începutul anului 1913 până la plecarea sa din Europa, dezgustată de începutul războiului mondial, la sfârșitul verii următoare.2"8 În acest sens, entuziasmele «instituționaliste» ale «burghezilor» madrileni au plecat. , făcând un efort de imaginație, au reușit să găsească armonie în prezentarea contemporană a organizațiilor culturale catalane.de Studenți.211 Institut d'Estudis Catalans a fost înființat în 1907, sub președinția lui Rubio i Lluch.În 1911, a fost extins cu două noi secțiuni (Sciències și Philological), transformând nucleul inițial în Secția istorico-arheologică.212 În 1910, pe când Josep Pijoan era încă secretar al Institut d'Estudis Catalans, și cu Jose Castillejo ca secretar al Consiliului de Extinderea Studiilor, au aranjat colaborarea catalană în Școala Spaniolă din Roma, de la care, în anul următor, vor comanda Pijoan.213

Feedback-ul peninsular: Spania ca pluralitate sau „Spaniile”

Ieșirea de comun acord care a recunoscut microunitățile culturale specifice și macrounitatea hispanică și care, prin urmare, a fost respectuoasă față de autenticitățile inferioare conflictuale, a fost concepută, prin producție literară sau muzicală, ca ideea istorică a „Las Españas” . , epurat de istoricisme dinastice și celebrat ca un set de identități de bază, chiar antropologice. Într-un anumit sens, prin această abordare sintetică a fost recuperată ceva din perspectiva romantismului catalan, exemplificată prin marea lucrare Recuerdos γ bellezas de España (1839-1842) a lui Pan Piferrer i Fábregas, o figură de frunte a Renașterii, care în curând a dispărut, până acum abia treizeci de ani, în 1848.214 Piferrer s-a ridicat ca profet al ceea ce astăzi s-ar numi licu-mcmoire, adică monumentele care, ca repertoriu de varietate culturală, ar putea servi drept surse pentru reconstrucția unui memorie colectivă reinterpretată.

O jumătate de secol mai târziu, când romantismul istoric a fost petrecut în bătrânețea rapsozilor precum Campoamor (decedat în 1901) sau Núñez de Arce (în 1903), abordarea neoromantică a soiului hispanic a putut fi recuperată cu tot gustul familiar. a slăbănogului, să-l supună unei reinterpretări care să-i dea un sentiment de

prospeţime. La urma urmei, fericitul joc estetic al pluralităților și al unității a fost ceea ce a fost exprimat de muzica spaniolă care a triumfat peste tot la începutul secolului. Isaac Albéniz, născut în 1860 la Campródon, cunoscut pentru Rapsodia spaniolă, și-a prezentat în premieră poemul simfonic Catatonia la Paris în 1899 și și-a continuat triumful cu ceea ce avea să fie ultima sa lucrare, Suita Iberia, mici portrete locale pentru pian; Enrique Granados, tot catalan, născut în 1867 la Lleida și discipol al lui Felipe Pedrell, a cunoscut succesul cu Dansurile sale spaniole (1892-1900) pentru pian; a continuat andaluzul, Manuel de Falla, modernizându-se oarecum, în aceeași linie pentru a primi recunoaștere internațională cu Baleții Ruși în trecerea de la zece la anii douăzeci; alți compozitori mai mici, precum violonistul Sarasate, Turina sau pianistul cubano-catalan Joaquín Nin, au contribuit, în diverse registre, la răspândirea varietatii hispanice aranjate pentru gustul

european . Felip Pedrell, profesorul atâtor compozitori, de la Granados la Falla sau Gerhard, a jucat un rol muzical asemănător cu cel jucat în literatură de Mila i Fontanals (al cărui discipol cel mai cunoscut a fost Menéndez y Pelayo). Pedrell a încercat să lanseze opera națională spaniolă, cu un efort uriaș de a contopi surse și modele, de la antecedentele îndepărtate, prin Gluck, până la Wagner, profitând atât de librete din marea literatură castiliană (precum La Celestina), cât și de la noua Renaixença. Catalană {Pirineii, din 1893, preluată dintr-un poem de Víctor Balaguer, sau El Conile Aman –1904– din opera maragalliană).215
De fapt, „naționalismul muzical” spaniol și-a atras ambiția de export din numeroasele piese pe teme regionale hispanice care erau mai mult sau mai puțin în vogă în anii 1980, cu muzicieni francezi ca Chabrier și Massenet, ruși ca Rimski-Korsakov, englezi ca Elgar. Dar impactul internațional al noii muzici spaniole a fost notabil: Debussy a debutat cu Iberia în 1907, la un an după publicarea operei cu același nume a lui Albéniz. De asemenea, speranța reînnoită de a impune opera spaniolă sau chiar zarzuela pe scenele străine reflecta aceeași situație care părea plină de oportunități.216

Se presupunea, deci, că mândria pentru proiecția externă în creștere și consolidată va da naștere la satisfacția pentru diversitatea hispanica, în locul invidiei și vanităților sărăciei. Primul costumbrism literar spaniol, contemporan romantismului, născut dintr-o criză de identitate și dornic să răspundă exceselor călătorilor străini, a evitat totuși temele catalane.217 Dar ultimele decenii ale secolului al XIX-lea au început să cedeze la o mai mare apreciere, într-un viziune idealizată a ansamblului multiform. Îndelungata dezbatere asupra identității a fost, în alte lucruri, o reflecție plastică fixă, care a însemnat, la rândul său, o discuție critică susținută asupra acesteia și, în plus, o evaluare permanentă a condițiilor în schimbare ale creației artistice în centrele străine – și, mai ales, , Paris–și relevanța sau nu pentru creativitatea reînnoită oriunde s-a dus în Spania.218 A existat o fascinație pentru varietatea culturală și bogăția etnică a „Las Espanas” care a informat întreaga creație a primelor decenii ale noului secol în Spania, începând cu pictura şi ilustraţia grafică răspândite peste tot. Tot felul de «rc^io-

țialisme picturale”.219 Peisajul, ca „pământ” sau terroir”, părea să poată explica ceva din psihologia complexă a popoarelor hispanice, temă care a constituit marea preocupare sociologică și mijloace de a răspunde la „întrebarea” sau „. problema » a Spaniei.2211 Demnitatea «tipurilor» hispanice ar putea fi celebrată prin {orografie, în special cu fotografi precum José Ortiz Echagüe, care au confundat în mod intenționat chipurile și peisajele ancestrale.221 Un milionar nord-american, devenit hispanist amator, ar putea încredința Pictorul valencian Joaquín Sorolla care a surprins cu pensula lui voluptuoasă aceeași tipicitate variată într-un muzeu din New York dedicat ca un omagiu civilizației spaniole.222 Sau, cu o privire mai calmă, s-ar putea sărbători multiplicitatea intimităților pe care le-a dat peisajul creat de spanioli. („grădinile Spaniei”) în pictură sau muzică.223

S-a sugerat că fragmentarea culturală a izbucnirilor estetice foarte variate (plastice, literare sau muzicale) într-o multitudine de locuri din geografia spaniolă poate fi considerată un „arhipelag peninsular”.224 Propunerea „imperială” a menit să acorde recunoaștere deplină. la astfel de fenomene, în loc să le relegă într-un stadiu generic secundar, fără altă referire decât piaţa centrală a deşertăciunilor care ar fi Madridul, prin definiţie centrul «naţiunii». Din creația estetică (în muzică sau reprezentare plastică) s-a putut deduce perspectiva catalanistă a unei „comunități” spaniole de regiuni, de fapt o comunitate de „unități culturale”, unele majore, altele minore, care ar trebui să devină o regândire a Spania, Hispania reînnoită, expresie geografică, la care Portugalia putea accesa fără a-și diminua naționalismul și independența. Această viziune a pretins, în calitate de sfânt patron, Menéndez y Pelayo, care, pe lângă faptul că insinua o clemență deosebită față de catalană și literatura ei, a fost și unul dintre primii spanioli care a revendicat opera culturală hispano-americană ca parte a unei moșteniri culturale comune. . Catolicismul său, tot unitar, a făcut ca argumentul să fie accesibil dreptei ca o extensie logică a argumentelor lui Don Marcelino. Dacă era posibilă proiecția mitropolitană către fostele colonii, devenite independente (în cuvintele unui exeget catolic de mai târziu: «Sinteza spirituală realizată în Peninsulă ar putea prefigura în mod ideal pe aceea a unei întregi constelații de naționalități informate de aceleași presupuneri»»), atunci ar fi Opusul este la fel de fezabil: ca demararea muncii unei comunități de națiuni iberice să trezească cea mai recalcitrantă opinie spaniolă sau centralistă la beneficiile unei devoluții autonome interne a Spaniei, datorită sinergiilor presupuse eliberate.7 '^

"Imperialism cultural"

Speranța pan-hispanismului era aceea că comerțul mili Jollom cu limba (comercialul va urma limbajul), în contrast cu ambiția „africanistă” mai puțin convingătoare a

că comerțul mili urmează drapelul (comerțul va urma steagul, adică suveranitatea). A fost, așadar, o propunere de „imperialism” cultural, un concept pe cât de util și vizibil, pe atât de greu de definit riguros. Pătrunderea și înlocuirea valorilor existente de către alte obiceiuri, presupuse inovatoare, de exemplu, în forme de agrement și sport, a fost denunțată în repetate rânduri.226 S-a sugerat că „imperialismul cultural se bazează pe puterea de a universaliza particularisme legate de o tradiție istorică singulară făcându-le de nerecunoscut ca astfel de particularisme.»227 Fără îndoială, astfel de sentimente adăposteau oricare dintre definițiile drumului «imperial» promovat de catalaniști, de la Prat la D'Ors, trecând prin Cambó.

Catalanismul a oferit rezistență culturală unei hegemonii pe care a perceput-o drept „imperialism” cultural spaniol; dar răspunsul lui a fost să formuleze un „imperialism” cultural presupus superior.ns S-a adăugat, ca urmare, convingerea larg răspândită că pannaționalismul „de la bază” și, mai important, de la periferie, este oarecum legal, în timp ce ambiția de a constituie un spațiu lingvistic axat pe un «capital cultural» pare opresiv.

Dacă – după cum sa argumentat deja mai sus – „imperiul” de construit, în măsura în care era echivalent cu diferitele pan-naționalisme care l-ar putea alcătui, era un sentiment de apartenență care era de-temporan și determinat de o legătură și/sau afilierea de tip culturalist, apoi a devenit echivalent cu formele de spaniolism emergente în rândul emigrației hispanice din Americi. Într-un frumos eseu, istoricul Angel Duarte a reflectat asupra modului în care „Spania în Argentina”, adică patriotismul spaniol dintre cei stabiliți în regiunea Río de la Plata în tranziția de la secolul al XIX-lea la secolul al XX-lea, s-a alimentat cu argumente despre „regenerarea patriei patriilor” în termenii „o națiune fără teritoriu”.229 În ciuda rivalității dintre catalanism și spaniol, asemănările lor ar putea fi punctul de plecare pentru o întâlnire transformatoare, așa cum a visat Cambó. Speranța era ca două curente politice să fie reduse la esența lor culturalistă, pentru a se descoperi, în loc să se ciocnească. Este și astăzi o iluzie politică vie. Astfel, de exemplu, Arjani Appadurai, un antropolog care studiază modernizarea „la nivel mondial”, neagă validitatea interpretărilor istoriciste („care implică povești vechi, rivalități locale și urii profunde”) și preferă să vorbească despre schimbarea largă care înseamnă ceea ce el numește „culturalism”: „Culturalismul, [...], este mobilizarea diferențelor culturale în slujba unei politici naționale sau transnaționale mai mari. Este frecvent asociat cu istorii și amintiri extrateritoriale, uneori cu statutul de refugiat și exil și aproape întotdeauna cu lupte pentru o mai mare recunoaștere de către statele existente sau de către diferite entități transnaționale. Comentând lumea de la sfârșitul secolului al XX-lea, el notează că:
Mișcările culturale (pentru că sunt întotdeauna eforturi de mobilizare) sunt cea mai generală formă de imaginație și se trag adesea de fapt sau de

posibilitatea de migrare sau secesiune. Mai important, ei sunt conștienți de identitate, cultură și moștenire, toate acestea tind să facă parte din vocabularul deliberat al mișcărilor culturaliste în timp ce se confruntă cu statele sau alte focusuri și grupuri culturaliste. Este acest lucru deliberat, strategic și mobilizarea populistă a materialului cultural care justifică numirea unor astfel de mișcări culturaliste, deși ele se înfățișează sub mai multe forme. Mișcările culturaliste, fie că implică afro-americani, pakistanezi în Marea Britanie, algerieni în Franța, hawaieni indigeni, sikh sau vorbitori de franceză în Canada, tind să fie contranaționale și metaculturale.”230
Evoluția secolului al XX-lea, cu înfrângerea principiului imperialist în 1918 și 1945, urmată de decolonizare, a oferit o noțiune de egalitate între populații care era complet străină Europei la începutul secolului sau chiar în anii 1980. douăzeci. Se credea că simplul fapt lingvistic era, ipso facto, un punct de plecare geopolitic: în 1916, inginerul Gerardo Doval, cunoscut pentru studiile sale sociologice, a asigurat, în fața Academiei Regale de Jurisprudență și Legislație din Madrid, că, într-un asemenea câmp În luptă au fost victorii şi înfrângeri de încredere : «Cum rasa spaniolă, profitând de italiană, transformă

Republica Argentina în spaniolă; cum profitând de rasa franceză, care tot în Argentina și Uruguay devine spaniolă, și cum însuși spaniola, care devine franceză în Algeria!”231 Doctrina lligaire a fost făurită într-un cadru conceptual de conviețuire rasistă și a procedat în consecință. Într-un mod inevitabil, Cambó s-a trezit între „ideea catalană” și alternativele de proiecție internațională a Spaniei.

18. Se naște proiectul Cambó și dilema lui crește

Dacă abordarea „statistă” și „socialistă” camboneană a fost măturată de noucentisme cu preeminența unei noi echipe de vedete intelectuale, cu D'Ors în frunte susținută de Prat de la Riba, Cambó avea două axe asupra cărora să insiste dimensiunea spaniolă sau hispanica a actoriei lligaire. O axă a fost legătura dintre intelectualii catalani și mediul madrilen, o poziție care a fost minimizată din abordarea lui Prat, dar pe care succesul noucentismului însuși era previzibil să o favorizeze. La urma urmei, soliditatea „unității culturale” catalane trebuia să fie demonstrată de intelectualii ei, iar „noucentistii” s-au dedicat sarcinii cu zel. Cealaltă axă cambonienă a fost negocierea politică – în cadrul sau în jurul cadrului parlamentar – care ar fi fezabilă din agitația intelectuală. Cambó trebuia să transforme un joc metaforic foarte agil într-o platformă negociabilă, care trebuia să fie convingătoare pentru interlocutorii săi, iar pentru aceasta avea nevoie și de intelectuali.

Încă de la început, chiar și cele mai negative evenimente au avut latura lor profitabilă. A existat puțină atenție reciprocă între viața spirituală din Barcelona și cea din Madrid. Dacă acesta a fost un dezavantaj, a servit indirect și la întărirea impresiei de soliditate - datorită ciudățeniei sale, din ignoranță - a presupusei „unități culturale” cu care se lăudau catalaniștii. Având în vedere acest punct de plecare, ar putea veni drept consecință „ambasadele culturale” și actele de fraternizare între intelectuali, care să acționeze, în paralel și mai sustenabil, experienței politice stelare a Solidarității Catalane. Relația lui Maragall sau Josep Pijoan cu „instituționaliștii” Institución Libre de Enseñanza ar putea servi drept precedent imediat, la fel cum, mai în urmă, prietenia formativă a lui Mila i Fontanals cu Menéndez și Pelayo a strălucit ca exemplu1. În măsura în care Prat de la Riba a creat o „funcție publică” catalană cu Consiliul Provincial din Barcelona, mai întâi, și, după 1914, cu Mancomunitatea interprovincială, aceste noi promovări ale funcționarilor publici puteau fi înțelese și instituțional cu creșterea profesională. corporatizarea funcționarilor de stat.2 Cu alte cuvinte, am putea profita de puterea mișcării noucentiste pentru a ne conecta cu așa-numita „generație de intelectuali” din Madrid, în plină floare între 1909 și 1914? După cum a subliniat Cambó, foarte deliberat, revistei España, organul aceleiași „generații” înțeles ca o mișcare: „Desigur, aspirațiile catalane se confruntă cu concepția asimilaționistă castiliană, contrară cu a noastră, care este clar democratică. [...] Dar intelectualii din centrul Spaniei, când au

După ce au făcut schimb de explicații loiale între ei și noi, cu siguranță vor fi de partea noastră, mai ales dacă, renunțând la

tactica de a urma linia celei mai mici rezistențe, nu vor mai fi de acord cu guvernele care reprezintă tot ce este vechi și depășit.”4
Este posibil ca criticii, ziarele și editurile Ciudad Condal să fi fost cele care „descoperă” și „lansează în vedetă” noii autori asociați așa-numitei „generații a lui 98”.5 În rivalitatea ei veșnică cu Madrid, Barcelona au exercitat de „anti-capital”, asupra cărora gravita tot ceea ce era de protest. Având în vedere rolul care i s-a atribuit, mass-media din Barcelona a pariat pe noutate, iar capitala statului și-ar putea da ulterior sancțiunea de recunoaștere valorilor care s-au remarcat, până la consacrarea acestora. Dar rezultatul, văzut de la Barcelona și de intelectualii săi, a fost inegal, deoarece nu a existat o cale reciprocă pentru promovarea valorilor catalane sau a celor cultivate în mediul catalan. Mai mult, chiar și comunicarea era sporadică, condusă de „ambasade” culturale ocazionale care aveau mult de-a face cu sondajele nesigure. Pentru a evalua comunicarea intelectualilor dintre Madrid și Barcelona, este util un rezumat al poetului catalan Josep Maria López-Picó6. Deschide bine paginile sale la „valorile plenitudinei generației castiliane din 98”. Cunoscutul critic madrilen Enrique Díez-Canedo s-a remarcat prin interesul pentru literatura catalană cu rezumate anuale în El Imparcial și recenzii mai frecvente în Renacimiento, La Lectura, Nuestro Tiempo și mai târziu Prometeo, La Pluma, Revista de Libros, Revista General, Revista Castellana, Cervantes, Spania, pentru a ajunge la El Sol și El Debate la sfârșitul anilor douăzeci. A fost recompensat de la Barcelona cu prietenia deosebită a poetului Josep Camer, care, în 1908, i-a dedicat patru articole în La Veu de Catalunya. Nu întâmplător, în 1914, Díez-Canedo a fost chemat „să profeseze lliçons-ul literaturii castiliane moderne la cursul VII internațional de expansiune comercială, cu prețul lui En Sants Oliver (Psihologia populației spaniole) și Gabriel Alomar (Literatura catalană contemporană).).)”. În octombrie 1907, Renacimiento, sub conducerea lui Gregorio Martínez Sierra, prieten cu Santiago Rusiñol și promotor al teatrului său din capitală, a publicat o monografie despre poezie cu colaborarea în limba catalană a lui Gabriel Alomar, Maragall și Josep Pijoan. La Veu de Catalunya a început cu o serie de zece articole o secțiune despre literele castiliane, cu o atenție deosebită către Rubén Darío, Valle Inclán, Pío Baroja, Azorín și Unamuno (marele interlocutor al lui Maragall), la care au colaborat Josep Carner, Manuel Reventes și Lopez- Pico. Pagina literară a lui El Poblé Caíala a făcut ceva asemănător. De la Jovcntut, la începutul secolului, până la Revista de Poesía, la sfârșitul anilor douăzeci, trecând prin Tetralia și Empori, «toate revistele catalane au menținut o atenție și o înțelegere plină de speranță asupra mediului madrilen.
De la premiera în 1908 (de către compania María Guerrero) a lui Dis hijas del Cid de Eduardo Marquina (primul mare succes al dramaturgului barcelonesc, care a primit Premiul Piquer de la Academia Regală Spaniolă)7 a început simpatia.

obiceiul de a organiza călătoria la Madrid a unei „delegații catalane”; cei plecați în capitală s-au întors pentru a începe o

campanie la Barcelona în favoarea teatrului în versuri, pentru a coincide mai mult sau mai puțin cu versiunea lui El sonini d'una nit (Rochia lui Shakespeare realizată de Josep Carner; tot de atunci D'Ors it). și-a promulgat lista de onoare a „tinerilor Novecientos” în Glosarul său. Catalanii care mergeau la Madrid s-au întâlnit cu frații Machado, cu Juan Ramón Jiménez, Enrique de Mesa, Pérez de Ayala, Ortega y Gasset și Gabriel Miró; și a prezidat „inteligența cordială” Diez-Cañedo și prietenii săi Angel Vegue, Ramón M. Ten-rreiro, Fernando Fortún, Gómez Ocerín, José Moreno Villa și Miguel Salvador. Ca răspuns, la inițiativa unor oameni din Barcelona, primele banchete literare „precursori ai PEN.”, prezidate de Unamuno sau Gabriel Miró. La rândul lor, catalanii au mers la Fiesta de Aranjuez în onoarea lui Azorín. De restul se va ocupa, în principiu, Cambó.
D'Ors și personal, ca „om care joacă și lucrează”, a avut succes la Madrid explicând sensul „eroic” al sarcinii intelectualului. Mulți scriitori din Madrid și mai mulți curioși din capitală au putut afla câte ceva despre ce se gătea în meniul de idei catalane din Barcelona. Dar în măsura în care noucentisme era un „joc profund”, a păstrat un fel de sens privat, de a fi o glumă catalană specială a cărei sens cel mai important era interzis celor din afară; ar putea părea o glumă în exclusivitate, în detrimentul celor care au fost în afara ei. Nu este nimic mai rău decât să explici o glumă pentru că își pierde toată distracția. Dar legătura dintre catalanism și „instituționalism” s-a dovedit a fi personalizată și fragilă. Don Francisco Giner de los Ríos era prieten cu Maragall și cu tânărul Josep Pijoan, un adevărat „om de pod”, dar moartea unuia și retragerea celuilalt din Barcelona, după 1911, au îngreunat efortul.8 În În plus, proiectul Noucentista și Institut d'Estudis Catalans inspirate de Prat au fost, în măsura în care erau antiuniversitare, respingând universitatea publică existentă în numele unei difuzii spirituale private alternative, la jumătatea distanței dintre Instituția Liberă de Învățământ și Institutul creat de L'Action française pentru a răspândi gândirea națională franceză în 1906.9
Pijoan a plecat din cauza unui scandal de înaltă burghezie, când a fugit cu soția unui cunoscut industriaș, sursă de sprijin economic pentru Lliga. Această frumoasă doamnă, obișnuită să întrețină un „salon” de intelectuali și curtată de D’Ors printre alții (era „Teresa” din La ben plantada), a fugit de o situație familială apăsătoare în brațele lui Pijoan în Elveția (și, mai târziu , Statele Unite), care, de atunci încolo, l-a scos din drum la Barcelona.10 D'Ors, cu preţul dezamăgirii fanteziilor sale de amant, a rămas fără egal în domeniul scrierii de documente tnna. Dar D'Ors nu a putut susține aceeași chimie ca Pijoan cu mediul madrilen, mai ales când Hemenegildo Giner, fratele mai mic al lui Don Francisco, a venit la Barcelona din 1903 în mod expres pentru a lupta, în numele democrației, ca consilier republican și deputat Lerrouxist. , laturile ideologice
Enric Ucelay-Da Cal-- -----------675
logicile naționaliste ale catalanismului.11 A existat, tot în 1903, o acerbă controversă asupra folosirii limbii catalane, ca urmare a dezbaterii parlamentare privind școlarizarea în spaniolă promovată de ministrul Romanones; Discuția a fost declanșată de Ramón Menéndez Pidal cu un articol, «Catalonia bilingüe», apărut

în El Imparcial la mijlocul lunii decembrie 1902, și la care au răspuns din Barcelona diverși catalaniști, precum Jaume Massó i Torrents, preotul și lexicograful Joan Alcover (pe atunci favorabil cauzei) și istoricul și publicistul Artur Masriera, Pidal demnindu-se să răspundă celui dintâi.12 Prin urmare, întărirea legăturilor dintre Madrid și capitala catalană trebuia realizată printr-o legătură îmbunătățită între intelectuali, dar din primatul politică. De fapt, deși Cambó nu a vrut să vadă așa, a fost o întoarcere la punctul de plecare.

A existat o anumită similitudine în limbajele ideologice, dar o astfel de simetrie ar putea induce în eroare. După cum a comentat Miquel deis Sants Oliver cu o dezamăgire puternică, cu o disperare palpabilă, în octombrie 1913:

Când în termeni absoluti se vorbește de „ideal” într-o literatură, acest ideal este de obicei înțeles ca expresia și măsura maximă a naționalității. În acest sens, idealul echivalează cu o patrie sublimată: patria dorului nostru, a voinței noastre, a credinței noastre în viitor; patria spiritului nostru, plutind între istorie și viitor. Și, în tot acest ansamblu literar poate fi descoperită orice viziune, orice ambiție a unei viitoare patrii, a unei patrii spaniole ideale? Indraznesc sa raspund ca nu. În afară de apostoli și propagandiști, de tipul Costa sau Pica-vea, care aparțin mai degrabă domeniului politicii și literaturii aplicate decât al artei pure, în restul literelor castiliane moderne: poezie, romane, critică, nu puternică și definită. se trasează aspiraţia patriotismului actual. Acolo unde pare să existe ceva patriotism, el îmbracă forme pur arheologice și retrospective. Pentru a se simți patrioti, chiar și cei mai rafinați poeți ai noii generații trebuie să întoarcă spatele timpului nostru și să se plaseze imaginar în secolul al XVI-lea sau al XVII-lea; trebuie să reînvie cu artificii ora imperialistă a lui Carlos I sau cea decadentă a lui Felipe al IV-lea, între care trece măreția spaniolă trecătoare; [...]

Oliver și-a completat ideea cu o reflecție deschisă: „[...] dacă generația noastră dorește cu adevărat să se ridice și să se răscumpere, va trebui să respecte legea vremii sale și să promoveze sau să urmeze restaurarea ei, fie că este Castilla, fie că Catalonia, pentru canalul secular al naționalității și fervoare patriotică respective.”13

Deci, Cambó a fost cel care avea sarcina de a face metafora lui Prat o realitate. Elaborarea prelungită a doctrinei conservatoare catalaniste, cu jocul ei evolutiv al „particularismului” almirallian la îmbinarea pe care Prat de la Riba a făcut-o între noțiunea de „unitate culturală” catalană, ca proiect de „imperiu”, abordare, a lui. timp, preluat într-o direcție pragmatică de Cambo și cu

tido culturalist de D'Ors, a fost o invitație permanentă la o interacțiune politică cu spaniolismul, bazată pe speranța atractivă de a-și asuma programul de stânga și de a lăsa republicanismul evacuat. Dar, ce sens s-ar putea acorda elaborării de lligaire metaforică, conștient sau inconștient, odată pusă să interacționeze cu diferitele opțiuni „ale naționalismului spaniol? Problema lui Cambó a fost să-și

stabilească „construcția metaforică”, cu toate exemplele legale și constituționale, ca o temă de tratat în mijlocul înaltei politici parlamentare. Dar, mai precis, cum să găsim un spațiu de dialog și chiar de negociere bazat pe o propunere esențială și ideologică?
La începutul anului 1909, Joan Maragall a povestit, într-unul din articolele sale din ziar, o conversație pe care a avut-o cu un portughez, vacanț de vară ca el în Pirineii francezi; Când Maragall a adus în discuție ideea federativă, atât de dragă idealurilor catalane, călătorul portughez a luat-o chunga: «Ah, federația! Foarte bun. Începi prin a te împărți, făcându-te mic, și apoi intrăm și noi în joc...» A spus-o râzând; dar am înțeles toată suspiciunea serioasă și – de ce să nu o spun? – tot motivul care era în ea.» Cum să convingi? A-i convinge pe portughezi și pe spanioli deopotrivă, mai ales pe cei din urmă, a fost problema și ambiția pe care și-a arogat Cambó. După cum a observat atunci poetul Maragall:
Și am înțeles, de asemenea, că această suspiciune era singurul obstacol în calea Marii Spanie, în calea integrității politice a Peninsulei Iberice. Și mi s-a părut imposibil ca niciun politician să nu se fi pus în fața acestei mari probleme naționale, care este priorul și esențial a tot ceea ce este al nostru. Și din acest motiv mi s-a părut că în Spania, de secole, au existat cu siguranță mulți politicieni, adică mulți bărbați de partid, mulți lideri de fracțiuni, mulți oratori excelenți și chiar, poate, niște conducători buni; dar că, omule de stat propriu-zis, nici în Spania, nici în Portugalia nu a fost unul singur.
Un singur om cu lumină și putere să vadă că fără Portugalia nu există Spania; că fără o federație adăpostită la patriile naturale nu există Portugalia pentru noi și Catalonia în pace; că indicatorul marii politici spaniole, ca și al oricărei mari politici, este în limbi; şi că văzând toate acestea i-a îndreptat activitatea şi i-a încredinţat gloria.14
Contradicțiile lui Cambó cu Prat
Cambó s-a simțit literalmente ca un om de stat, bine conștient de rolul său de potențial om de stat: acest lucru a fost explicit, în dezbaterea parlamentară din iunie 1916, în celebra sa afirmație că politicienii Lliga s-au născut bărbați de guvern. După cum i-a scris Cambó lui Prat pe 5 noiembrie a aceluiași 1916, de parcă ar fi făcut-o

Pentru a termina de convins: „Avem două poziții de adoptat: 1.a, Acționăm doar ca un partid naționalist, ridicând serios procesul delegațiilor și punând o întrebare până la obținerea unui Proiect autonomist dacă nu ni se dă satisfacție. 2. ° Acționați ca oameni de guvernare prezentând amendamente care îmbunătățesc și modifică aproape complet proiectul de guvernare. Cel mai simplu este primul. Acesta din urmă este dificil, dar prestigios.»15
În retrospectivă, Cambó ar exprima același lucru într-un mod diferit: «Nu am văzut niciodată Catalonia și Spania ca realități incompatibile sau pur și simplu juxtapuse; I-am simțit în mod egal și în măreția unuia am căutat întărirea celuilalt. [...] Am vrut să guvernez, nu doar pentru că mă simțeam capabil, așa cum am demonstrat; Am vrut să guvernez pentru că numai din guvernul

Spaniei am putut realiza și consolida autonomia Cataloniei, care nu ar trebui să fie o concesie luată cu forța de la o putere puternică, ci mai degrabă o formulă care consacră o colaborare mai puternică și o înțelegere mai intimă. » 16 Într-un discurs rostit la Hotel Metropolitano del Tibidabo la 26 martie 1922, eroul catalan și-a dezvăluit ambiția de a fi <7 un „om de stat” care să desface greșit statul spaniol: „În cursul propagandei mele și în contacte. cu acești spanioli sinceri de pe alte meleaguri din Spania, am simțit adesea o observație: de ce nu veniți voi, catalanii, spuneau ei, să colaborați la rezolvarea marilor probleme ale Spaniei? De ce nu a venit să guverneze Spania? Dacă nu vezi nicio incompatibilitate între aspirațiile tale și soarta Spaniei, de ce nu o demonstrezi cu acțiunile tale? Iar gândul că ar putea fi un element pentru a ajunge la concorda l-a făcut să intre de două ori în guvernul Spaniei [...] ».17
Ca atare și în contextul său generațional, Cambó a dorit ca Spania să-și recupereze natura „imperială”, deși într-un mod nou, inovator. El a înțeles pe deplin că o restaurare colonială era mai degrabă imposibilă. Astfel, a împărtășit, de exemplu, argumentul contemporanului său, istoricul Rafael Altamira, care era convins că Antilele sunt mai mult o povară pentru cassa Statului decât orice altceva: „Din acest motiv, și fără a ignora efectul politic al coloniile noastre în prestigiul imperialist al Spaniei secolului al XIX-lea [italice originali, efectul economic al pierderii lor a fost, pentru stat, poveri nesemnificative și, în unele privințe, eliberatoare.”18 Nu exista niciun motiv să credem că nou-achiziția nord-africană. protectoratul era diferit. Nici nebun, nici amăgit, Cambó nu s-a gândit la o redresare teritorială și nici nu a fost în mod deosebit în favoarea achiziționării de terenuri cu potențial economic redus; orice speranță în acest sens fusese lăsată în urmă, odată cu revoluția din iulie 1909 de la Barcelona, pentru că era prea scumpă. Din acest motiv, Cambó nu a fost de acord cu entuziasmul expansiunii mediteraneene și al dominației marocane pe care le putea exprima Prat de la Riba și, în opoziție sinceră, a insistat ca piața tanyibie, civilă, a Americii Latine, în locul foarte ipoteticului macado, să vină, cu prezenţă militară în Magreb.

Într-adevăr, Prat avea o întreagă poziție geopolitică amestecată cu doctrina sa, care era suspectă de dominația britanică în Portugalia și ponderea excesivă a Franței în vestul Mediteranei, presiuni care puteau fi minimizate printr-o Spanie renascută și „imperială” à la catalană; așa cum a scris în mai 1911 despre „dinamica culturală” a „Lu questionó del Marroc” din La Ven de Catalunya, chiar dacă era nesemnată:
Orașele cu puțini vecini sunt mai influențate de vecinătatea lor, riscă mai ușor să se distorsioneze, să se supună influenței celei mai puternice și apropiate civilizații. Popoarele cu multă vecinătate spirituală primesc civilizația într-un mod echilibrat; ei aleg să o asimileze, ceea ce este mai bun din fiecare parte. Spania a avut ghinionul cartierelor proaste. Din cauza cererii care generează mizantropie, somnolență, pretenții, s-a împletit cu civilizația franceză, singura care a primit. De secole i s-a părut că lumea este Franța. Toată viața noastră, ca și Felipe al V-lea față de Ludovic al XIV-lea, am fost nepoții Franței. Niște

nepoți săraci cu o sticlă. Au contribuit la orbirea noastră, la supunerea noastră nedemnă, caracterul francez și caracterul castilian. Franceză, din cauza a ceea ce este „șovinist”, popularizat, ingenios. Castilianul, din cauza a ceea ce este credul, util, superstițios.
Este la fel să nu vorbim despre Portugalia. A fost o țară moartă de secole. Dacă am fi adepți ai Franței, el este un lacheu al Angliei. Ar fi fost mai bine dacă ar fi devenit imediat o colonie engleză. Pe de altă parte, Portugalia, cu toate caracteristicile unei națiuni, este prea strâns legată de Spania, se aseamănă prea mult cu anumite regiuni ale Spaniei, pentru a constitui o nuanță suficient de puternică pentru a semnifica vecinătate.
Pe partea andaluză avem un întreg continent care se îngustează, se ascuți, aproape că se termină într-un punct, în fața noastră, parcă ne-ar traversa, parcă ne-ar comunica toată barbaria lui. Africa cântărește asupra noastră. Ne atrage, ne aspiră, dezvăluie atavisme în noi, amintiri ale afinităților istoriei și rasei. Este aproape deșertul, vidul culturii care devorează nesățios căldura puțină a civilizației noastre. Este arderea ignoranței, a primitivismului, care ne îneacă, care ne arde și ne ucide. Și de asemenea, în mijlocul Peninsulei, nu avem o inimă, ci un platou arid și trist. [...]
Confruntat cu o astfel de panoramă descurajatoare, Prat a prezis un viitor activ, cu un răspuns puternic și o „misiune civilizatoare”:
Aceasta e problema. Vorbim despre repopularea pădurilor din munții noștri, dar trebuie să extindem și viața și civilizația în regiunile adormite.

Trebuie să transformăm marea, dintr-un zid într-un vehicul, așa cum era înainte. Numai așa putem să ne europenizăm, adică să primim civilizația întregii Europe, cu toate nuanțele ei. Nu există europenism unilateral, care se numește „Galizare” sau Parisism.
Trebuie să ne întărim legăturile cu Portugalia, să o salvăm împreună cu noi, să transformăm ceea ce acum este un cadavru care ne contaminează într-un cuplu iubitor. Trebuie să avem grijă de reconstrucția Iberiei.
Dar, mai presus de toate, trebuie să rezolvăm problema Marocului. Testamentul Isabel la Católica a fost ultimul sfat privind politica Cataloniei și Aragonului. Atâta timp cât Rif continuă așa cum este acum, depresia ne va înghiți, ne vom clătina pe o prăpastie.
De aceea am spus de multe ori că viitorul Marocului, care pentru Franța este pur și simplu o problemă colonială, pentru noi este o problemă vitală a ordinii interne19.
În noiembrie aceluiași 1911, din nou nesemnat, a adăugat o viziune foarte optimistă despre „El ressorgir del nostre mar”:
Ne aflăm într-un moment transcendental în istoria popoarelor mediteraneene. Expansiunea europeană în Africa de Nord, care va transforma treptat pe toți cei care se învecinează cu marea noastră în pământuri civilizate, face un pas mare sub ochii noștri. Vedem acum doar anecdotul, care atât de des ne ascunde realitatea profundă a lucrurilor: rivalitățile germanilor și francezilor, bruscarea Italiei, eforturile Spaniei, ambiția

finanțatorilor și oamenilor de afaceri și politicienilor, militarismul și anti- militarismul, Mannesmannii și partidul colonial francez și partidele anticoloniale spaniole...
Acest complot de lucruri mărunte nu ne permite să vedem proporțiile grandioase ale evenimentului care are loc: un întreg continent puțin cunoscut, imens, plin de rase barbare, se naște civilizației, fiind încorporat treptat în viața europeană. În câțiva ani, Africa va fi de la un capăt la altul un furnicar de comunități civilizate, precum America, cu pământuri virgine dornice să dea bogății abundente, cu căi ferate care vor merge de la mare la mare prin regiuni misterioase unde și astăzi sângele victimelor. pătează altarul sacrificiilor, cu mari orașe improvizate care vor reuni mulțimi cosmopolite rafinate în ceea ce sunt acum câmpii și maluri singuratice, frecventate doar de fauna primitivă pe care civilizația o încolțează și o extermină[20].
După cum se vede, Prat, cu un idealism exagerat sau cu un simț tactic și manipulator (în acest caz, apropierea de liberalul Canalejas, apoi în

puterea, în favoarea intervenției spaniole într-un protectorat asupra Marocului cu Franța și în conformitate cu Legea Commonwealth-urilor) credea (sau pretindea că crede) în misiunea mediteraneană a Cataloniei. Era un tip de discurs foarte actual, foarte des întâlnit în politica spaniolă în așteptarea beneficiilor protectoratului marocan.[21] Ar putea părea apropiat de interesul reputat al lui Alfonso al XIII-lea pentru extinderea teritoriilor africane sub steagul spaniol. Dar Cambó nu s-a simțit niciodată tentat de ceva ce i se părea imposibil.·12
Dacă optimismul expansiv al lui Prat ar putea avea consonanțe cu înalta politică, scepticismul cambogian ar putea coincide, cel puțin parțial, cu multe voci critice din mediul parlamentar de la Madrid. Cam în aceeași perioadă, conservatorul lucid Joaquín Sánchez de Toca și-a formulat interpretarea „imperialismului” internațional și a dinamicii spaniole. Pentru Toca, „noul imperialism” a avut o forță originară, întrucât fenomenele expansive antice „n-au legiferat” decât în cazul Romei, care a putut „reforma” oameni „care păreau ireductibili la asimilare” în „civil și politic”. instituţii ale Imperiului”, din care, la rândul lor, au derivat formele politice europene moderne. Dar expansiunea comercială creasе condiții inovatoare, întrucât „în expansiunile suveranității Statelor, și chiar în însăși stăpânirea domeniilor coloniale, imperialismul financiar are în prezent prioritate față de imperialismele politice”, la fel ca „perfecțiunea fără precedent manifestată de instituțiile militare” a fost „contrabalansată de tot ceea ce a internaționalizat viața economică modernă”. Era posibil, deci, să se contrasteze „transformarea economică a Imperiului German” cu Marocul „ca exemplu de Imperiu ipotecat schimbului universal”. Poziția spaniolă în acest context nu era, pentru Toca, ceva roz: „Supremația financiară este astăzi principala putere pentru construirea Imperiului”, ceea ce nu a fost tocmai împrejurarea Spaniei, supusă unei agresive „deznaționalizări economice din 1868” , la cheremul unui „imperialism financiar” influent, care a produs „subjugarea partidelor politice” și a limitat orice

proiect de modernizare din partea Statului, într-o dinamică pe care, în unele privințe, comentatorul politic nu a ezitat să o compare cu Egiptul, la acea vreme o țară nesuverană.23 Nu este vorba ca Cambó să fie de acord cu toate afirmațiile lui Sánchez de Toca, ci mai degrabă că tipul său de abordare nu a fost neapărat izolat, ci a îndreptat neapărat spre stânga.
Discrepanța dintre Prat și Cambó ajută la înțelegerea funcției lui D'Ors, mult mai apropiată de expansiunile lui Prat, sau a afirmațiilor unor personaje deja îndepărtate din lumina reflectoarelor, precum Pijoan, care ar putea sublinia criterii apropiate de optimismul lui Prat. În timp ce D'Ors a știut să-și reformuleze argumentele „imperiale” pentru a le face din ce în ce mai abstracte și mai generice, aplicabile dilemei dintre Prat și Cambó, Pijoan a insistat cu încăpățânare asupra beneficiilor „imperialismului” literal, în perspectiva Marocului. Când în 1912, după trimiterea de trupe de către guvernul Canalejas, s-a confirmat înființarea unui protectorat formal spaniol asupra nordului Marocului, în paralel cu inter-

Cu o convenție franceză mult mai mare în restul Imperiului Xerifian, Pijoan nu a putut rezista tentației de a repeta din nou subiectul, din La Veu de Catalunya; a fost o întorsătură dialectică excepțional de complicată; Întrucât proiectul „imperial” era iberic, pretențiile portugheze trebuiau îndeplinite din împrejurarea spaniolă: „Ei bine, acțiunea simultană a unor intelectuali și a altor oameni de afaceri schimba părerea; Atât de mult încât guvernele conservatoare și liberale sunt de acord acum asupra necesității de a ne menține pe deplin drepturile asupra Marocului. [...] Drepturile noastre față de Maroc nu sunt toate ale noastre, mulți vin la noi din Portugalia; Spania nu poate renunța la această moștenire nobilă pe care a primit-o de la portughezi. [...] Ar fi fost rușinos, laș, să abandonăm moștenirea unei sărace națiuni surori, pe care noi, adulții, suntem chemați să o revendicăm.”24
Dar oportunitatea lui trecuse, oricât de mult părea să cunoască părerile opuse ale lui Prat și Cambó. Dacă Cambó avea de gând să transmită lectura sa despre proiectul „imperial” catalan în pannaționalismul hispanic, punctul său natural de plecare era iberismul, așa cum au anunțat Prat și Maragall. Dar cârligul iberic a arătat câteva limitări importante, ceea ce explică călcezia relativă orsiană dinaintea propunerii. Mai exact, când a venit momentul lansării pe scena spaniolă, abordarea iberică a avut ceva de familie. Acel regust al secolului al XIX-lea, desigur, nu i-a oprit pe catalaniștii republicani, care au continuat să aducă în discuție vechea aspirație atunci când i se părea convenabil. În plin Război Mondial, de exemplu, Gabriel Alomar ar putea recupera un limbaj pan-național bine înglobat în reflecția instituțională promovată de Lliga, parcă ar sublinia ascendența care, pe propriul teren politic și în ciuda antiimperialismului campanie, partidul naționalist a păstrat în continuare. și/sau regionalist:
Iată un gând plin de sugestii. O, frumos paradox! Libertatea supremă a Cataloniei realizând suprema unitate hispanica, adică iberică! Și totuși, pentru un spirit conștient, nimic mai natural. Independența Norvegiei a fost primul pas către viitoarea

Confederație Scandinavă, care a fost deja concepută în timpul războiului. [...] Procesul unei Confederații are două etape: în primul rând, personalitatea liberă a elementelor care trebuie să se unească; în al doilea rând, unirea elementelor deja personale și libere. Dar pentru Confederația Iberică ideală este necesar, mai presus de toate, ca însăși Spania centrală să se elibereze; să devină vrednic şi capabil să dea libertate.25
Încă în 1919, Frédéric Rahola, purtătorul de cuvânt al Hispanomericamsta al Lliga, în Catehismul său de cetățenie, își putea exprima speranțele pentru iberism, ca în cele mai bune vremuri ale predicării maragalliene cu cincisprezece ani mai devreme: «În țara noastră este una dintre aceste aspirații. iberismul care leagă voințele și înțelegerile marii familii hispanice, extinzându-ne privirea spre întreaga Peninsula și dincolo de mări, cu dorința de a crea o naționalitate superioară, domi

nimic pentru spiritul rasei prin diversitatea statelor independente.»26 Dar, aproape în același timp, în 1921, Santiago Ramón y Cajal, farul aragonez al științelor spaniole, îi răspundea:
De ce au dispărut iberiștii din Portugalia și Spania? Pentru că în fața puterii crescânde și incontestabile a marilor națiuni, federația ambelor state peninsulare, fără a ne face simțitor mai puternici, ne-ar impune solidaritatea dezastruoasă a erorilor politice și economice seculare. Și fiecare oraș are destule cu ale lui.
În plus, garrafalele noastre (în special războiul absurd cu Statele Unite) au distrus în națiunea soră chiar și cel mai mic capriciu de a se apropia de Spania. Astăzi nu există iberişti nici aici, nici în Lusitania.2
Cert este că, mai mult sau mai puțin coincidență cu asumarea sa explicită de către doctrina catalanistă, ideea de iberism a trecut, în jurul anului 1910, de la a fi un secret exterior al stângii, așa cum fusese în politica spaniolă a secolului al XIX-lea, la devenit un simptom al noii drepte. Pentru stânga, regimul republican portughez a fost un stimulent sau o inspirație pentru construirea unei echivalențe spaniole care, în timp util, ar putea propune fuziunea peninsulară; Nu era, însă, un steag strict iberic. Conservatorii precum Sánchez de Toca sau carliștii precum Vázquez de Mella au fost cei care și-au etalat iberismul pur; adică politicieni cunoscuți pentru animozitatea lor față de hegemonia maritimă britanică, care, în consecință, s-au gândit la o reducere a influenței engleze prin crearea unei entități iberice și, prin extensie (foarte proeminent Mella), la întoarcerea Gibraltarului28. În Portugalia, Antonio Sardinha, marele om al noului integralismo lusitan, a considerat, din același motiv, termenul de „iberismo" ca o fantomă a liberalismului târziu din anii 1800 și a preferat să vorbească despre hispanism, în sensul său geografic (ca catalaniştii). , sau „chestiunea peninsulară". "
Dimpotrivă, abordarea lui Cambó a fost mult mai apropiată de versiunea catalanistă a hispano-americanismului promovată de Frédéric Rahola și Rafael Vehils, cu promisiunea unei ușuriri imediate pentru industria textilă catalană a bumbacului. În ciuda

interesului evident al companiilor germane precum Casa Mannesmann, foarte interesată de pătrunderea minieră în Maroc, și a aparentului sprijin pentru acestea din partea politicienilor spanioli precum Gabriel Maura, cu care Cambó a avut întotdeauna o relație specială, parlamentarul catalan nu a rezistat niciodată. a fost un entuziast al unei orientări mediteraneene sau africaniste.30 Nici nu a confundat mineritul extractiv cu industrializarea temeinică – așa cum ar fi putut face Maeztu, de exemplu. Cu mai multă discreție cât timp Prat era în viață, când a murit, Cambó a denunțat războiul marocan ca fiind nepopular. Potrivit unor surse clericale destul de scandalizate de francheţea sa, politicianul catalan a ajuns să justifice rezistenţa claselor inferioare la

serviciul militar, de vreme ce s-a asigurat că credea că «Spania nu va obține niciodată beneficii importante din acest efort; iar între timp împiedică Spania să realizeze reforme sociale importante și să-și asume opera de regenerare».31
Cambó a înțeles că cele trei campanii spaniole din Maroc de la jumătatea secolului precedent fuseseră simple operațiuni punitive, de anvergură foarte limitată, în timp ce noua responsabilitate a lansat un adevărat război de cucerire cu ocuparea permanentă ulterioară a teritoriului, un program cu totul diferit. .32 În octombrie 1918, ca ministru, i-a răspuns cu forță Alba: «Când vă vorbesc despre Africa, trebuie să vă spun că kilometrii pătrați ai zonei noastre mă interesează foarte puțin; Ceea ce mă interesează cel mai mult este că dacă Africa -pacea făcută- nu rămâne supusă unor regimuri diferite, ci mai degrabă există o carte generală a Africii, așa cum este cel mai probabil, Spania, în acea viitoare organizare a Africii, nu va fi o slugă, nu un oaspete, fii partener."33 În caz că ar exista vreo îndoială, spunea el în 1922, la aproape un an după „dezastrul" Animal, în dezbaterea parlamentară despre războiul din Maroc:
Franța are o problemă colonială în Maroc, iar noi nu. Nu căutăm teritorii, nici să vindem produse, nici să plasăm emigranți –de vreme ce ne lipsesc oamenii în Spania–, nici să recrutăm soldați, ceea ce caută aceste alte puteri în întreprinderile lor coloniale. Așadar, doamnelor și domnilor, este convenabil să fim de acord odată - cred că trebuie să fim cu toții de acord - că Marocul nu este o problemă colonială pentru noi. [...] Înțeleg, doamnelor și domnilor, că Marocul pentru Spania este, pur și exclusiv, o problemă politică și nimic mai mult decât o problemă politică. Suntem în Maroc, nu pentru că am vrut, ci pentru că ne-au forțat; deoarece coasta de nord a Marocului este o piesă foarte importantă a problemei foarte complexe a echilibrului mediteranean; Suntem o bucată din acest organism extrem de complex, o piesă pe care o servim, nu interesului nostru, ci interesului altuia, deoarece facilităm armonia dintre Anglia și Franța în echilibrul Mediteranei. [...]
Și fără această grijă putem face multe în Spania; momentele sunt foarte indicate pentru a o face; Avem multe probleme interne, de soluţionarea cărora depinde puterea internă şi prestigiul extern al Spaniei. Avem problema coexistenței plăcute și efuzive între diferitele nuclee etnice, numiți-le cum doriți, din Spania, recunoscându-le personalitatea; Este această problemă pe care

trebuie să o abordăm cu criterii de sinceră cordialitate, de compromis reciproc, cu dispariția oricărei suspiciuni. Avem problema socială pe care mulți cred că am înăbușit-o, când se pregătește o explozie, poate mai mare decât cea pe care am suferit-o; trebuie să ne îngrijorăm de crearea dreptății și a unei culturi, ceva, în sfârșit, care face din acea caricatură a Statului un adevărat Stat; iar dacă vrem să avem un ideal exterior, crede-mă că a

Idealul iberic și un ideal panistoric ne pot oferi mult mai multă glorie și mai mult profit decât acele rătăciri africane în care ne săpăm mormântul.34
Era evident că, pentru Cambó, funcția restructurării imperiale a Spaniei și a proiecției hispanice în străinătate ar fi, în mod logic, evitarea presiunii revoluționare prin canalizarea multor dintre nemulțumirile care au stimulat-o.
Răspunsul lui Cambon la Prat a fost, deci, pe terenul cel mai metaforic al discursului politic actual hispanic și spaniol: pan-hispanismul.35 A fost, pentru început, considerabil mai puțin problematic decât africanismul; avea o anumită tradiție Barcelona și potențialul său fusese sporit de „dezastrul" din 1998 și de emigrare, și nu, așa cum era cazul africanismului, care era vizibil discreditat de costul metropolitan, exprimat de Săptămâna tragică din 1909.36 Cu clar. criterii practice Astfel, Cambó a crezut în hispanism: în 1903, împreună cu unii parteneri, printre care Joan Ventosa i Calvell, a înființat Centrul Juridic Iberoamérica.37 A oferit un sprijin larg suporterilor din cadrul Lliga de o mai mare proiecție americană, precum Frédéric Rahola.38 Aceasta i-a condiționat răspunsul la pozițiile iberismului și/sau pancatalanismului, precum și relativul său scepticism față de «Latinidad». Cambó a intenționat, într-un fel, să transforme metafora compusă a lui Prat – a cărei putere de convingere rezidă tocmai în imprecizia și ambiguitatea ei – într-o construcție metaforică articulată din punct de vedere politic, chiar și juridic și care, în consecință, putea fi negociată serios într-un cadru parlamentar. . Identitatea, sentimentele, nu sunt negociabile; aceasta a fost marea problemă a tezei lui Prat. Din toate aceste motive, Cambó a vrut să surprindă idealul lui Prat într-o schemă modelată pe opțiunile politice contemporane. Pentru a adăuga plauzibilitate și realism ofertei sale, Cambó, ca politician care apără o opțiune teritorială, s-a bazat pe ponderea ideologică a mediului interpretativ asupra geografiei culturii în primele două decenii ale noului secol. Problema fundamentală și soluția ei au fost rezumate de Maragall în 1906, când a indicat, cu o expresie indirectă caracteristică: «Unii cred că o misiune a fost de multă vreme în Africa vecină; altele în devenirea nucleului unei civilizaţii ibero-americane; aici în Catalonia sunt mulți dintre noi care credem că în primul rând trebuie să începem prin a descoperi sufletul peninsular pentru a reconstrui în armonie cu el toate organismele sociale ale peninsulei hispanice.»39.
Dar, din punctul de vedere al lui Cambó, pannaționalismul a avut un avantaj și un risc: era cea mai sălbatică metaforă politică, deschisă și nedefinită așa cum era în repertoriul contemporan. Din ipoteza „unității culturale", pannaționalismul a dedus un

fapt expansiv necesar, aparent obiectiv și ușor de înțeles. Acest lucru ar putea servi la atenuarea opoziției spaniole față de o propunere motivată de „imperiu” a părții catalane. Dar, la fel de ușor, ar putea genera neliniști cu privire la viitorul necesar al unui „destin istoric” spaniol care să scufunde proiectul unei înțelegeri castiliano-catalane în recriminări și suspiciuni. Speranța cambonienă evidentă era că coerența

Relicta și rezonabilitatea proiectului de reformă, cu câte ceva pentru fiecare sector de opinie, l-a făcut automat contagios, deschizând calea unui dublu naționalism generalizat, în care toți spaniolii să se bucure de o dublă identitate.

Astfel ar exista spanioli cu cratimă (spanio-catalană, spaniolă-bască, spaniolă-castiliană și așa mai departe) care să ia pozitiv conceptul negativ al lui Teddy Roosevelt atunci când critică americanii cu cratime, imigranții sau copiii imigranților care nu s-au simțit „100% americani”. . Compensarea, în schimb, ar putea fi prezența unor rețele globale de sprijin, susținute de prezența, în afara Spaniei, a unor iudeo-spanioli sau hispano-americani, de asemenea potențiali spanioli cu cratime, care ar fi recunoscuți drept cetățeni „imperiali” ai unui „ macrounitate culturală". » hispanic. Totuși, așa cum arată termenul Rooseveltian, riscurile de contradicție pe terenul alunecos al identității erau mari.

Interacțiunea dintre panhispanism și regionalismul „imperial”. Cambó a intenționat, cu atitudinea sa „imperială”, ca Spania să conteze din nou pentru ceva în lume, ceva de neconceput dacă nu ar fi prin relevanța sa intelectuală, făcând piețe culturale pentru propria dezvoltare și capacitatea de intervenție în cadrul hispano-american. Ar conta pe ponderea emigrării instaurate acolo, cu investiții pricepute și cu deschiderea agresivă a piețelor de bunuri de larg consum într-o zonă în expansiune care, comparativ, era ținută la puțină atenție de bursele de la Londra, New York și mai ales la Paris. Creșterea a fost atât de mare, promisiunea atât de mare, comunitatea lingvistică a oferit un asemenea potențial, încât va servi la relansarea Spaniei la „locul său în lume”. Asemenea abordări nu au fost – în nici un caz – originale pentru avocatul și politicianul catalan. Dimpotrivă, pe parcursul primelor trei decenii ale secolului al XX-lea, mulți observatori spanioli au comentat potențialul sferei americane și a existat un repertoriu bogat de declarații optimiste din surse catalane.40 Dar, spre deosebire de mulți alții, Cambó cunoștea într-adevăr a face avere cu afacerile americane, în special cu lichidarea defensivă a investițiilor germane. Atunci încrederea lui era la fel de puternică sau mai puternică decât cea a multor speculatori cu piețe dorite.

În al doilea rând, în acest caz foarte în concordanță cu moștenirea lui Prat, Cambó s-a bazat pe agitația intelectuală. Aceasta fusese baza ascensiunii catalanismului; prin urmare, știa că, bine regizat, a funcționat. Să rezumam abordarea lui Cambó în cuvintele admirative ale falangistului Maximiano García Venero, care și-a început cariera jurnalistică ca regionalist cantabric în urma proiectului cambogian din ultimii ani ai dictaturii Primorriveriste:

Francisco Cambó a creat (1917) Editorial Catalana, al cărui Consiliu de Administrație a fost președinte. Politicianul regionalist nu era încă milionar. Dar

În acel moment critic în politica spaniolă, acțiunile au fost subscrise cu sârguință. Editorial Catalana a guvernat Biblioteca Catalană, Biblioteca Literară, Enciclopedia Catalană și Librăria Catalonia |sic]. A publicat reviste maritime, agricole, financiare și cu mai multe fațete. Editorial Catalana a lansat mii de tone de hârtie tipărită în întreaga regiune. În spatele ei, se afla, personificată de Cambó, Liga Regionalistă.41

Cu alte cuvinte, pentru Cambó, o țesătură asociativă γ a fost esențială, când sau acolo unde nu a existat, a fost inventată. Nu a îmbinat cinismul și naivitatea în aceleași proporții pe care le făcuse Prat, ci le-a amestecat în felul său. Pentru Cambó, natura abundentă a societății civile a fost o valoare în sine, chiar dacă aceiași oameni erau mereu în spatele ei. Catalanismul „intervenționist” a fost construit în mod foarte agresiv pe eroarea consensului ideologic și pe utilitatea sa electorală mai mare, în comparație cu alte opțiuni ideologice mai puriste sau mai eclectice: explicat în alt mod, era esențial ca un partid cu adevărat slab precum Lliga să apară un punct forte. că nu avea; Din acest motiv, ca orice altă formațiune electorală, a trebuit să unească voințe prin combinarea unor opinii destul de diferite. Nefiind deloc foralisti din punct de vedere ideologic, lligaires, pentru a fi eficienți — de exemplu — în mediul vag catalan din Valencia sau Insulele Baleare și pentru a vinde doctrina „imperială”, au trebuit să se înțeleagă, fără să-și piardă zâmbetul, cu localnici. înțelepți care ar putea combina vechile comparații almiralliene cu Imperiul German și cu Statele Unite și Elveția cu pretenții regionale și istoriciste4'

Cheia a fost să creăm iluzia unui acord și să încorporăm diversele poziții în ceea ce s-ar putea numi „organizații de front catalană”, „grupuri umbrelă” conform politologilor, care au reunit, cu un ciment difuz de afinități, multe entități mai mici sub control. un management de vârf cu simț strategic. Când voiai să conteste poziția guvernului, de exemplu, puteai genera manifeste și demonstrații de protest, susținute de zeci și, în funcție de cum, de sute de asociații. Dacă această tactică de a construi fronturi culturale γ constituind fronturi politice a funcționat în Catalonia, nu exista niciun motiv pentru care să nu aibă la fel de succes în restul zonei de limbă catalană γ, prin extensie, în restul Spaniei, acceptând întotdeauna că Punctul de plecare catalan a fost privilegiat pentru a fi γα dens, pentru a avea γα în societate obiceiurile de promovare γ individuală și colectivă cu care se identifica catalanismul γ a celor care făceau steagul. Și, dacă rețeaua ar funcționa în cadrul spaniol, ea ar putea fi extinsă la nivelul mai mare al lumii de limbă spaniolă, care ar putea fi înțeleasă ca un set vast de regiuni particulare și particulariste în cadrul unei unități lingvistice superioare.

Înțeles în acest fel, era fezabil un „imperialism” al intelectualilor, un „export de creiere”, nu transferul său fizic, ci cel al producției sale, așa cum demonstrează un ziar precum La Nación din Buenos Aires, care, plin de colaborări hispanice, era

la acea vreme ziarul de frunte.cel mai influent în limba spaniolă din lume. Ba chiar mai mult, Cambo

a considerat că o poziție de prestigiu pentru informațiile spaniole ar avea efecte benefice imediate asupra înțelegerii interne în cadrul statului. Pentru că o altă idee cheie a abordării regionaliste foarte practice a fost profitarea efectului de rebound pe care multiplicitatea entităților l-a generat deja: cereri încrucișate care au multiplicat abordarea inițială, servind atât la completarea automată a oricărui manifest de câteva sute de asociații semnatare, cât și sa se agite cu exemplul lui si sa uneasca tot mai multe vointe. Dacă ar putea fi fabricată o piață politică articulată, același lucru s-ar putea face cu cultura și invers: acest motto a fost inima proiectului Lliga. Prin extensie, urmând exemplul însăși articulației catalane a Cataloniei, o Spanie concepută ca un „imperiu” ar deveni automat „Las Españas”, grupul popoarelor peninsulare, după un clișeu tradițional, repetat pe scară largă încă de la jumătatea anului trecut. secol.

Având în vedere bogata eterogenitate hispanica, nu exista niciun motiv pentru care o campanie de „armonie” catalano-spaniolă, desfășurată în ambele direcții în același timp și orientată către un expansionism — potențial exponențial — al piețelor culturale, să nu aibă un rezultat de succes. , un final fericit pentru toată lumea dacă ar ști să cedeze puțin. Dacă cel mai încăpățânat naționalism spaniol ar putea înțelege o proiecție internațională în termenii unei „comunități de state” care a unit Monarhia Spaniolă cu republicile hispano-americane, de ce Spania însăși nu ar putea fi înțeleasă ca o comunitate de națiuni, plurală? dar corală , capabil să se înalțe cu o armonie comună?

Cambó, din ce în ce mai mult, era îngrijorat de divulgarea schemei sale de regionalism interactiv ca salvare a Spaniei. Astfel, în conferința despre «Regionalismul, un factor în restaurarea Spaniei», pe care a susținut-o la Círculo Mercantil de Zaragoza la 20 decembrie 1911, a insistat că: «Este convingerea profundă că am că într-o țară. pot exista oaze; că într-o stare săracă nu pot exista regiuni bogate; că o regiune nu poate avea libertate dacă restul țării suferă tirania unei oligarhii conducătoare și că, dacă cu toată puterea și vitalitatea ei, o regiune obține un grad de progres și nu-l împărtășește cu celelalte, nu se va bucura decât de el. precar pentru că, pe scurt, trebuie să-l piardă”. Cambó, în discursul său, a asigurat că opțiunea promovată este în întregime practică: «Soluția regionalistă are o eficacitate pe care niciunul din celelalte clișee politice nu o au: regionalismul nu promite nimic, nu încredințează soluția prezentului evenimentelor viitoare; Problema regionalistă este un apel la energiile la vitalitatea țării, și se aplică în municipiile unde există și ridică spiritul regional, formând regiuni puternice, își afirmă personalitatea pentru că pe ea trebuie să se bazeze Spania regenerată. (Aplauze. Foarte bine, foarte bine)." Potrivit acestuia, a existat o reacție nejustificată la programul Lliga: Problema regionalistă a fost primită în Spania fie prin simpatie, fie prin indiferență, dar nu a ridicat niciun avertisment atunci când propaganda s-a răspândit.

menținută pe baza principiilor; în timp ce în Spania s-a vorbit despre regionalism, despre federalism, nici ziarele centraliste, nici oamenii politici nu i-au dat atenție, sau i-au acordat atenție bună. Dar este un fapt că atunci când problema regionalistă a fost prezentată ca un lucru viu, ca o realitate, ca o expresie a voinței Cataloniei, ca o afirmare a unei întregi regiuni care cere recunoașterea personalității sale și a fost tradusă în catalanism. , că Este regionalismul Cataloniei, așa că a fost judecat cu prevenție și antipatie.
Dar realizarea aceluiași program de ligă ar dizolva neapărat antipatiile pentru totdeauna: «În ziua în care catalanii vor interveni în politica spaniolă, în acea zi toate prevențiile vor fi dispărut și fiți siguri că atunci în inimi nu vor găsi mai mult ecou acea dragoste. și entuziasm; antipatiile împotriva regionalismului vor fi fost complet distruse; Se va înceta să se mai spună că prosperitatea Spaniei și cea a regiunilor spaniole pot fi lucruri incompatibile și numele patriei va înceta să fie folosit pentru a ne combate.»43
În cele din urmă, Cambó, în calitate de lider istoric al catalanismului, a dorit să evidențieze cultura catalană și să dea cele mai importante debușeuri „procesului catalan” însuși. Dar, ca „om de stat”, nu avea ambiția de a fi președintele unei mici și ridicole „Kuritania” mediteraneeană, un ncro-Stat privit cu dispreț din partea cancelariilor marilor puteri44. Ca mulți alți catalani de-a lungul întregii în secolul precedent, Cambó nu avea încredere într-un stat „succesor” naționalist din Catalonia, pentru că știa că are nevoie de contraponderea politicii spaniole pentru a menține stânga Barcelona la locul lor.4S În cazul său personal, aceasta a fost marea lecție învățată, într-un în mod definitiv, a revoluției din vara lui 1909 și o va afla din nou în dezastruoasa campanie autonomistă din 1 9 1 S-1 919.46 În plus, era perfect conștient că o Catalonie independentă nu va avea soliditatea socială pentru a susține ponderea disproporționată. metropolitanului Barcelonei, făcând-o o aberație instabilă, deschisă unui război civil permanent între orașul extremist și mediul rural conservator, în maniera care a devenit ulterior caracteristică unui stat „succesor” precum mica Austria republicană.47 În plus, „regele- dualismul de împărat (sau „rege-conte”, care din toate punctele de vedere era același) reflecta confortabil dualismul Madrid-Barcelona. O astfel de cerere a fost punctul de origine al catalanismului istoric, cu care propunerea a fost consacrată în memorie.48
Nu era clar că Cambó ar putea, în același timp, să convingă opinia catalană că visul mediteranean este, în afară de relevanța sa estetică, un drum fără posibilități și să-i cucerească pe susținătorii pan-hispanismului la o viziune plurală, necentrată pe monopolul absolut al limbii spaniole, al ansamblului istoric hispanic. În orice caz, o parte din publicul său aragonez nu părea să lase loc multor îndoieli. În 1912, potrivit presei, primarul din Zaragoza a returnat o scrisoare Consiliului Provincial Barcelona cu un răspuns că aceeași autoritate municipală a avut grijă ca aceasta să fie cunoscută.

ciera: «Nu înțeleg catalana. Nu vreau să înțeleg. Suntem în Spania și suntem
Spanioli. Cel puțin eu.”49
Mediteranismul ca anticatalanism: contrametafora „evreilor”
Potrivit lui Angel Marvaud, decanul incontestabil al studiilor politice și sociale franceze despre politica spaniolă în primele decenii ale secolului XX, presupunerile mai mult sau mai puțin rasiste ale catalaniștilor au provocat un răspuns puternic:
Această problemă, potrivit unora, ar aborda în esență „un conflict de rase”. Catalanii, se spune, sunt latini, ca italienii din Nord, ca francezii din Midi, în timp ce rasa castiliană, mai complexă, ar fi fuziunea a numeroase contribuții etnice: ar putea fi o influență germanică, importată în secolul al V-lea cu vizigoții, ca și amprenta semitică lăsată de cucerirea arabă. Este adevărat că alți scriitori – acești castilieni – încearcă să explice spiritul mercantil al barcelonenilor prin reședința îndelungată pe care o puternică colonie israeliană și-a făcut-o în orașul lor, din care și-a dat originile mai mult de una dintre primele familii ale orașului.50
Cu siguranță, când a amintit de autres écrivains castiliani, Marvaud se gândea la binecunoscutul romancier Pío Baroja (1872-1956). Baroja s-a lăudat că este basc, precum și că este un liberal nestăpânit, un individualist ferm și un observator aproape științific sau, cel puțin, un observator sincer.51 Unul dintre interpreti al operei sale, remarcându-și înclinația pentru izbucnirile antisemite, l-a considerat reprezentativ al unei tendințe afirmative a „memoriei organice”, ideea vag lamarckiană că amintirile sunt moștenite, cu consecințe colective, care era destul de comună în mediul cultural european de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.52 Pentru toate acestea, și, de asemenea, Poate din cauza perspectivei sale mai degrabă madrilene decât orice altceva, a vrut să se arate lipsit de orice contagiune naționalistă bască sau catalană, deși fără a fi entuziasmat de cele mai obișnuite clișee anticatalane: foarte devreme, de exemplu, Baroja a vrut să-și sublinieze disprețul. indiferenţa faţă de liberalismul „regeneraţionist". al unui Antonio Royo Villanova.53 În acest sens, atât agresiv cât şi dornic de a marca originalitatea, Baroja a dat demnitate conceptuală antisemitismului de stânga aplicat catalanismului, fixând şi răspândind analogia acuzatoare.
Opțiunea apărată de Prat, foarte în contrast cu cea cambonienă, trebuia să țină cont de evreii de origine hispanica ca agenți ai oricărei proiecții hispanice în Marea Mediterană. S-a asigurat că „antisemitismul lui Prat de la Riba este cunoscut”?4 Adevărul este că, în Operele sale complete, subiectul se remarcă prin absența lui, oricât de mult a avut Prat o prietenie puternică (inclusiv primirea de fonduri).

doi) cu grupuri antievreiești din politica franceză la momentul „afacerii Dreyfus”, într-un moment de entuziasm paradoxal pentru independența cubaneze în rândul coloniștilor algerieni și catalaniștii exaltați. Tentația antisemită din catalanism tindea să se arate recesivă având în vedere avantajele implicite ale unei poziții filosemite.55 Dar, în orice caz, într-o nouă ironie, drumul mediteranean promovat de Prat cu cucerirea „noucntista” a

Marocul era deschis oricărei critici.antisemit care voia să joace împotriva lui.
Ca regulă generală, în Spania, cel puțin până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, sentimentul antievreiesc a fost luat de la sine înțeles, ca parte a limbajului comun (de exemplu, a face o „judiada”, pentru un truc). Apoi, nu a necesitat o articulare conceptuală, nici multă elaborare. În principiu, s-a asumat faptul de a fi realizat, în vremea lui, izgonirea evreilor și suprimarea Cnpto-iudaismului, cu un sentiment foarte terminat de „noi” fără „ei”. Prin urmare, văzută rapid și în ansamblu, o preocupare intelectuală activă pentru antisemitismul hispanic nu a fost foarte evidentă, dincolo de tradițiile religioase adânc înrădăcinate (cum ar fi, de exemplu, inducerea copiilor să facă zgomot cu zgomote în Vinerea Mare, să „ucidă". evrei"). Astfel, mai mult de un publicist cu criterii catolice blindate ar putea aduce în discuție subiectul, în cadrul gustului pentru expansiuni nostalgice, ca o frumoasă mostră a celor mai îndrăznețe obiceiuri ancestrale. De exemplu, servește Antoni Bori i Fontestà (1862-1912), poet și pedagog catalan înrudit cu La Renaixensa, în al cărui Lo Trovador català [sic], culegere didactică de poezii pentru școlari din 1892, au cântat: «Al senyor nostre élis escariaren / ab crits i mojas, élis esaipiren / en lo front séu; / Ab rams y vergas élis l'assotaren / y en lo Calvari crucificaren / a l'Hoine Deu. ..J Ressurexit! Aleluia! / Isus a înviat; / vinga 'l alarteli y la massa/ ya esvalotar lo veynat. / Ruxém-la ab l'aigua beéyta, / y de Γ iglesia, ab mil véus, / sortim a matar dimonis, / anem a matar Juéus!»Sb A fost o lucrare, se spune, care «a obținut o popularitate extraordinară».
57
Problema, în ciuda tuturor, era întrebarea dacă ar putea exista vreo urmă ascunsă a prezenței evreiești dispărute. Marea obsesie hispanica din cele mai bune zile ale Inchizitiei a fost „curatenia de sange”, pata infama pe care „vechinii crestini”, care trebuiau sa fie imaculati in fundal, o puteau arunca in fata celei mai rancede aristocratii, notoriu. împletit cu fiicele amanetilor.58 „Curăţarea” a fost un criteriu juridic tenace şi durabil, care nu a fost în mod expres desfiinţat prin lege decât în 1865.59 Ca argument istoric, după cum a subliniat Jon Juaristi, a fost extraordinar de important pentru dezvoltarea unui excepţionalist. Critica bascilor printre autorii foralisti ai secolului al XVIII-lea si mai tarziu, din moment ce a permis contrastarea nobilimii basce colective, o nobilime indigena pura de astfel de antecedente semitice, cu titlurile hispanice.60 Exista si alte interpretari ale aceluiasi joc complex (de vreme ce, de exemplu, Juan Aranzadi a susținut că bascii au fost tratați ca evrei de tradiția spaniolă), dar, într-un fel sau altul, gradul în care această temă a servit ca o carieră ideologică esențială pentru cei maturi.

din recul, de la industrializare ca „fapt diferențial”, nu este de mirare că proasta reputație a catalanilor de negustori aspriți și oameni de afaceri pricepuți, capabili să „obțină pâine din pietre”, a fost omologata la atât de veche. separând perspective în fața naturii străine a ebraicului, încărcate așa cum erau de suspiciune agrară în fața speculației și a profitului de afaceri,

neînțeles și, deci, îndoielnic management. A dispărut reputația de certatori a catalanilor (termenul spaniol „pundonor” provine din catalană), odată cu pacificarea impusă de Bourbon, pedeapsă pentru facțiunile „austraciste” din Războiul de Succesiune.62 Odată ce modernizarea secolului al XIX-lea era pe drumul cel bun, s-a întâmplat ocazional Pentru a fi „evreii Spaniei”, atunci, a fost omologul pentru a se bucura de relativa excepționalitate a societății civile catalane și de exaltarea ei a valorilor antreprenoriale.

Pentru a respinge o asemenea insultă fără să se simtă aluzii, trebuia să se recurgă la exaltarea munților catalani, a costumelor și mai ales a religiozității lor tradiționale ferme, așa cum făceau viagatanii. Aceasta a avut implicații ideologice actualizate, care au depășit nostalgia pentru vremuri personale și colective mai simple, așa cum putea exprima micul poem al lui Bori i Fontestà. Începând de la mijlocul secolului al XIX-lea, iudeofobia tradițională cu semn religios și preocuparea deosebită pentru „curățenia sângelui”, care păruse să se potolească înainte de liberalismul triumfător, a reapărut, transmutată într-un mit apocaliptic al conspirației fără sfârșit și modernizată în acord cu pulsațiile antisemite care au venit din Europa, în special din Franța vecină, în a doua jumătate a anilor optzeci.63 Curând, în căldura primei agitații naționaliste galice și a scindarii fundamentaliste din Spania, s-a produs o traducere a Franței evreiești în Barcelona.de Edouard Drumont.64 Lucrarea lui Drumont a fost adaptată, de asemenea, circumstanțelor locale, cu eseuri autohtone precum La España judía (1891) de catalanul Pelegrin Casabó y Pagés.65 Editura catolică din Barcelona La Hormiga de Oro s-a alăturat acestui stil de anti -Denunțul semitic publicând Europa evreiască (1896) de către un „Tanyeman”.66 Mai mult decât se admite în general, antisemitismul în general, în toată Europa, a avut sprijin rușinos (și și rușinos) din partea clericului catolic, care credea că văd în Acesta este un mod de a actualiza și de a răspunde la pulsațiile sociale periculoase care predomină pretutindeni.67 După cum a fost verificat de sosirea surselor de inspirație antisemită franceză, această tendință a înflorit în mediul clerical dens care a înconjurat lupta dintre fundamentaliști și opoziția lor. în Catalonia, dar a avut o oarecare rezonanță răsunătoare în rândul ecleziasticii spanioli.68 Dar, în termeni generali, obsesia paranoică a dreptei hispanice a fost mai degrabă masoneria, o manie de care, prin asociere și prin modă străină, cineva se putea agăța. orice fel de speculații cu privire la mâna întunecată care, în spatele lojilor, i-a mișcat intențiile întunecate.69 Parodiile sinistre ale lui Leo Taxil, cu adaptarea sa a literaturii pornografice pe o temă lesbiană la lojele feminine „mamare” dispuse satanismului, au fost o altă importanță în traducere. din franceză care a avut un impact profund asupra imaginarului de dreapta hispanic, în care deja populate

Ei duc tot felul de „societăți secrete” angajate în nesfârșite mașinațiuni răuvoitoare.7'1

Nici astfel de manii nu erau teritoriul exclusiv al dreptului. Așa cum a susținut cu multă vreme în urmă marele specialist în materie, Léon Poliakov, în lumea proteică a inconștientului

ideologic, antiiezuitismul și antisemitismul au mers mână în mână de la început sau lui Jaunie Brossa, îi plăcea să-și etaleze anti- Semitismul, ca dovadă a cunoștințelor lor despre ultimul val din Paris sau Europa Centrală. Pentru ei, antisemitismul era sinonim cu antibur^ucfisnto. În chiar clișeul lui Brossa: «Lumea este condusă de aristocrația banilor, de evrei și de negustori. Revoluția de mâine va însemna înlocuirea acestei aristocrații cu cea a inteligenței.”72 Un triumf al catalanismului „burghez” – și mai ales a conducerii unui front ideologic transversal – a reprezentat o problemă conceptuală, întrucât a pus celor mai recalcitranți moderniști barceloni posibilitatea ca Cel mai inamicul periculos al a ceea ce Penis, ca purtător de cuvânt al boemiei, a numit „oligarhia intelectului” a fost tocmai societatea civilă catalană. Ochilor obișnuiți să raționeze în termeni de conspirații, catalanismul s-a revelat ca o „plutocrație” înfricoșată, presupus capabilă să cucerească puterea.

Pentru cei care, din coerență ultra-republicană sau din altă cauză, au împărtășit abordarea conspirativă fără inconvenientul de a fi la Barcelona, a fost trasată calea explicativă. Succesul palpabil al Solidarității a adus un nou stil de „catalanofobie”, capabil să îmbine marile prejudecăți la modă atunci în Europa. Ziarul El Mundo, condus de Manuel Bueno, a devenit un focus anti-solidaritate și a strâns numeroase stilouri cunoscute, toți dornici să stabilească doctrină în taxonomia negativă a fenomenului catalanist și consecințele sale evidente în politica odinioară de la Villa y Corte. . La aceasta s-au adăugat câțiva autori catalani, ferm anti-imperialism, precum Retana. Joaquín Dicenta, de exemplu, a vorbit despre „imperialismul catalan”. Maeztu, un cunoscut critic al catalanismului, se afla și el în raza de atracție a El Mundo.73 Dar cel mai spectaculos dintre editorialişti a fost Baroja. La vremea respectivă, romancierul și eseistul se pretindea a fi un mare revoluționar, prieten cu anarhiști precum Errico Malatesta și spaniola Tárnda de Mármol, cu care pretindea că s-a împrietenit la Londra.74

În articolul «Problema catalană. Influența evreiască», apărută în El Mundo în mijlocul unei campanii anti-solidaritate, la mijlocul lunii noiembrie 1907, Baroja a vrut să explice ura semitică a catalanilor pentru Madrid și Spania. Scuza a fost atacul asupra La Madre, o piesă a lui Santiago Rusiñol care a avut premiera la Madrid fără succesul anticipat, care a devenit un motiv convenabil pentru o încăierare exaltată între presa anti-solidaritate din Madrid și ziarele de solidaritate din Barcelona.75 Duritatea. de Fundamental, ea arăta împotriva funcției lui Rusiñol ca un fel de „mediator” între cele două orașe.76 Dar intenția lui Baroja a depășit să dea liber disprețului său pentru Rusiñol, întrucât tema rusiñoliană a fost lăsată destul de încolțită în diatribă, care

putea fi citit fără ca cititorul să-și dea seama de tema teatrală care a inspirat-o. Ambiția sa doctrinară era atât de largă încât a publicat textul și în ziarul valencian El Pueblo, în ciuda prieteniei sale reduse cu romancierul Blasco Ibáñez, pe care îl disprețuia ca pe un rival literar și politic cu un succes apreciabil superior celui al său. Poate că a fost singura lui

contribuție la El Pueblo, dar blasquistas nu erau contrarii față de un atac atât de feroce anticatalan, îndreptat împotriva dușmanilor lor regionaliști catolici și pentru care, în cel mai rău caz, însuși Batoja, cunoscut pentru izbucnirile sale. În orice caz, ei ar păstra epitetul pentru viitoarele lor lupte cu catalaniștii.77 În scrisul său, Baroja a amintit de o conversație cu Joan Montseny i Carret (1864-1942), un publicist anarhist mai cunoscut sub pseudonimul său „Federico Urales”. și Eugeni D'Ors:
Acum ceva timp am fost la o berărie de pe Calle de Alcalá, unde ei
Unii scriitori și muzicieni s-au întâlnit, printre ei mai mulți catalani.
Într-o zi vorbeam despre Vives, Urales și Ors, acesta din urmă cred
El a fost cel care mi-a spus că Catalonia ar trebui să fie independentă.
—Omule, dacă independența este dorită de toți catalanii, s-ar părea
corect, am răspuns eu.
„Este că odată cu Catalonia ar veni Aragon și Valencia”, a spus Urales entuziasmat, în ciuda anarhismului său.
„Și Portugaliei i s-ar alătura Galiția”, a adăugat Ors.
„Ce aveam să-i facem?” i-am răspuns. Bascii, castilienii și Andaluzii, am forma o națiune și am continua să trăim.
— Nu, argumentă Ors. cel mai bun lucru ar fi să împărțim Peninsula în două părți: una care
depindea de Lisabona, iar altul de Barcelona.
-Și Madrid? Am întrebat.
—Madrid, lasă-l să dispară.
- Și pentru că?
-Doar pentru că...
Părea o glumă și totuși nu era. Am ieșit de acolo și m-am gândit: „Acesta nu este regionalism, nici naționalism, așa ceva: asta este
ură". [...]
În versiunea sa, Baroja a fost enervat de declarațiile celor doi catalani și mai ales de boutade orsiana. Romancierul, care, deși se presupunea că este basc, era de fapt un madrilen adevărat, s-a întrebat despre o manie catalană atât de dezastruoasă și a găsit curând un răspuns:
De unde ura catalanilor față de Spania? Pentru că ura există, iar eu refuz, este o minciună. Sunt mulți catalani care nu sunt separatiști sau regionaliști și totuși urăsc Spania. Eu cred că această ură are mai multe cauze; unul dintre

Pentru ei este sentimentul unei naționalități frustrate, care este același care îi face pe provenzale să aibă ranchiună față de cei din nordul Franței. Catalanii, ca provensalii, văd, înțeleg că centrul lumii s-a retras din Mediterana, că momentul a trecut și pentru ei și pentru noi și că oricât ar striga și vor vorbi, lumea nu va mai afla despre existenta lor... Și aceasta nu este o propoziție; Este adevărat, trist, dar adevărat. [...]
O alta dintre cauzele urii larg raspandite a catalanilor fata de Spania este influenta evreiasca.

Catalanii au avut capacitatea de a eticheta alți spanioli drept evrei, când tocmai ei sunt evrei.

Și într-adevăr, pentru Baroja, a fost ascuns în cea mai îndepărtată istorie:

Am sânge evreiesc, amestecându-se în toate orașele din Marea Mediterană, și mai ales în Catalonia și Insulele Baleare, cu sânge fenician, tipul semitic acuza mai mult aceste regiuni. Puteți vedea asta după aspectul, aptitudinile, genul de artă care se face în Catalonia; totul are un aspect marcat semitic. Catalanul, mai ales cel de pe coastă, este un negustor ca fenicianul, un industriaș ca el, un imitator de mici invenții ca el, îndrăgostit de oraș ca el, un țesător și pasionat de mari lucrări de arhitectură.

Nu știm cum ar fi astăzi fenicianul; dar știm cum este evreul, o rasă înrudită cu el, iar catalanul de pe coastă îi seamănă. Caracteristicile generale ale intelectualității evreiești sunt pretutindeni pricepere, tendința internaționalistă, ura față de război și orice lucru violent și dragostea pentru lux. Catalana vulgară nu are tendința de emigrare a evreului; își iubește orașul și pământul și nu vrea să-l părăsească. La fel s-a spus despre fenician. Dar intelectualul catalan este un emigrant și în curând devine denaționalizat, iar în aceasta apare evreul.

În realitate, cu ieșirea sa antisemită, Baroja a răsturnat abordarea lui Peius Gener în urmă cu douăzeci și cinci de ani, autor, pe vremea lui, a unei lecturi rasiale a lui Lo Catalanismo de Almirall: «Operele lui Pompeyo Gener par și ele dintr-un Evreu. Acest Pompei este, ca și Lombroso, Ferrerò, Georges Brandes [sic], unul dintre acești scriitori de origine semitică, care apar și strălucesc, iar când se prezintă ocazia se deschid ca un bazar de Știință sau Sociologie. Lui Pompei i-a lipsit țara din urmă, iar marele editor evreu să fie ceva. Dar dacă nu i-ar fi lipsit acest lucru, ar fi unul dintre acei autori universali, pricepuți, oportuni, care dau mereu nota unui moment și care sunt reflectori ai ideilor timpului său.» Si adaugat:

Nu este ciudat să coincidă în unele manifestări ale artei? Nu este ciudat să coincidă în ură? Nu știu dacă doctorul Robert, sau Pompeyo Gener, sau Bertrán și Musitu, au spus că catalanii sunt arieni; poate sunt cei din interior;

ce sunt cei de la coasta sigur nu sunt. Instinctul lor comercial, sentimentul lor de asociere, tendinţa lor reacţionară în raport cu constituirea familiei, le conferă un caracter complet evreiesc. Și se întâmplă un lucru curios: tipul arian din afara Spaniei, celtic sau saș, în general nu-i pasă de spaniol; dar dacă se gândește la ei, îi iubește mai degrabă decât îi urăște. În Anglia și Germania există mai multă simpatie decât ură pentru țara noastră, iar rușii și danezii pe care i-am întâlnit au simțit la fel. Simpatia sau ura pentru spanioli ar putea servi aproape ca o piatră de încercare pentru a întâlni un străin. Nu ai idee sigură despre Spania sau simți simpatie? Poate fi germană, engleză, rusă, scandinavă sau din orice țară din nord. Urăști Spania? Deci este portughez, este american, e evreu sau catalan.

Din această perspectivă, Baroja a lansat atacul, pentru a nu lăsa o păpușă cu

cap în scena artistică catalană:

Amintiți-vă de un artist catalan atât de ilustru și de renume mondial ca For-tuny. Era priceput mai mult decât orice; îşi cunoştea arta ca puţini alţii; a fost internațional fără un fundal de rasă nobilă. A știut să se arate; a știut să strălucească; dar înăuntru era gol și cât de necoro poate fi un bărbat.

Pune acum ca tip un artist care este ca figura reprezentativă a Cataloniei artistice contemporane, Santiago Rusiñol, și vei vedea ce aspect mai marcat semitic are; mai întâi înfățișarea lui, care este aceea a unui evreu; apoi priceperea lui: pictează și scrie în același mod ușor; apoi internaționalismul lui, ura lui de război, Eroul a scris, antipatia lui pentru tot ce este violent și nu știu dacă voi fi primul care o spune, banalitatea lui absolută.

Nu mă surprinde deloc faptul că Rusiñol colaborează la Madrid cu Martínez Sierra, a cărui literatură moale și merengue mi se pare complet iudaizantă.

Ramón Casas este, de asemenea, un tip de artist evreu. Iscusit, înalt calificat, cunoscător al meseriei lui, dar absolut adânc în piele. Arta lui nu spune nimic, nu exprimă nimic, nu vrea nimic, nu urăște nimic. Și arta, adevărata artă, practic nu este altceva decât atât, ură, sau afecțiune, sau furie. Arta este ca o floare a violenței. Arta este brutalitatea umană exprimată într-un gest frumos.

Baroja a adăugat nume până când a făcut o trecere în revistă foarte exhaustivă a repertoriului.

toriu al artiștilor catalani și creatorilor plastici ai timpului său:

Și teatrul lui Iglesias mi se pare complet evreu, totul foarte priceput și bine pus la punct. Aici un pic de Ibsen, acolo un pic de Maetherlinck [sic: Maeterlinck] și mereu blând, plângăcios, sentimental și cu o rebeliune slăbită și un simț plebeian. Îmi amintesc că am văzut la Geneva o dramă a unui evreu rus tradusă în franceză, care era identică ca ton cu dramele lui Iglesias.

Când l-am ascultat, mi s-a părut că ascult în spatele unui umanitarism declamator pe un cămătar care deplânge puținul profit. Și nu vreau să spun că Iglesias a imitat drama; dar o asemenea coincidență nu poate fi explicată decât prin afinitatea rasială.

În ceea ce privește arhitectura modernistă a Barcelonei, cu casele ei cu uși parabolice și balcoane unde nu se poate apleca, și biserica ei Sagrada Familia, nu mi se pare fenician sau semitic, ci mai degrabă nebun.

Și nu știu dacă acești scriitori și artiști catalani, dintre care majoritatea nu sunt foarte prietenoși cu Spania, sunt sau nu semiți; dar seamănă.78

Concluzia lui a fost transparentă: «Și e ciudat. Evreii, deși nu au nicio ofensă de răzbunat, se aseamănă cu catalanii prin faptul că urăsc Spania”. În același mod în care a pus sub semnul întrebării, pentru colaborarea cu Rusiñol, validitatea și virilitatea cunoscutului scriitor madrilen Gregorio Martínez Sierra (mai târziu s-a aflat că soția sa, María Lejárraga, scrisese cea mai mare parte a operelor sale pentru el), Baroja l-

a acuzat pe Don Antonio Maura drept „chueta” și pe Salmerón ca descendent al convertiților: „Și de la actorii catalanismului să trecem la cei mai iluștri colaboratori ai săi: unul Maura, celălalt Salmerón. Maura a fost acuzată că este evreică în Congres. [...] În ceea ce privește domnul Nicolás Salmerón, nu-i cunosc originea; Știu doar că am citit, nu știu unde, că primii iezuiți au fost iudaizatori, și printre ei și părintele Salmerón, de la Societatea lui Isus.”79 Apoi finalul lui, oarecum ipocrit: „Catalanismul este o problemă de sentimente”. mai mult decât o problemă politică. Are caracterul evreiesc care se regăsește în prezent în politica aproape tuturor țărilor datorită triumfului rasei israelite, care a ieșit din toate casele de amanet, magazinele de cârpe și casele de împrumut pentru a cuceri lumea. Catalanismul are valoarea unui ferment care ar putea fi util dacă restul Spaniei ar avea forță și vigoare.»80
A insistat asupra acelorași, mai târziu, în martie 1910, într-o „Digresiuni despre Barcelona”, prelegere susținută la centrul Lerrouxist din Barcelona; Printre laudele mai mult sau mai puțin clișee revărsate asupra catalanilor, el a asigurat că „Catalunia îmi dă impresia că sunt aproape mai spaniolă decât celelalte regiuni spaniole”. Până atunci, Baroja se remarcase ca militant radical, prezentându-se chiar drept candidat pentru Fraga.81 În conferința sa, el a persistat în argumentarea sa:
Barcelona mi se pare un oraș exuberant, în care, în ciuda cosmopolitismului produs de porturile aglomerate ca al tău, rămâne intim hispanic, extraordinar de spaniol.
Pe de altă parte, producția intelectuală a Barcelonei, ce impresie dă? Există o dramă în catalană care pare să fi fost scrisă în Norvegia; versuri care par să fi fost făcute pe bulevardul Montmartre; comedii pline de lacrimi, ca a lui Rusiñol, în care se găsește dizolvat într-o mare de merengue internațională; există de toate: suedeză, norvegiană, daneză și chiar tătără; ce nu

Se vede că nu există nimic catalan; măcar nimic înalt, nimic tare, nimic demn de țară.
Toate produsele inteligenței catalane actuale mi se par a fi hibrizi, fără sigiliul rasei. [...].82
Baroja a tras o concluzie sângeroasă:
În urmă cu câțiva ani, când ai ajuns la Barcelona și ai întâlnit acei intelectuali care la vremea aceea se distingeau prin păr lung și țevi, primul lucru pe care l-au spus a fost: «Ah! Nu știi problema.”
E adevărat; Nu cunosc problema. În plus, este foarte posibil să nu existe nicio problemă și ca întreaga problemă catalană să fie ca problema spaniolă: o chestiune exclusiv de libertate și cultură.
După cum spun, nu văd nicio relație între intelectualii catalani și Catalonia; Nu găsesc că cărțile și ziarele catalane, care sunt cele considerate expresia vie a țării, arată caracterul pitoresc, moral și intelectual al pământului. [...]
Oricine vine din străinătate, mai ales din afara Spaniei, va fi sincer uimit de Barcelona, va fi uimit de măreția orașului tău, forța industrială, imensitatea lui, văzută din Tibidabo; De asemenea, vei fi uimit de cultura muncitorească, spiritul ei

social, instinctul său de reînnoire; dar mi-e foarte teamă că dacă îl prezinți pe Cambó ca unul dintre marile produse ale spiritualității catalane, el nu va fi foarte surprins sau uimit.83

De parcă era limitată, Baroja a negat pactismul ca catalan, trăgând în fondul pacifist care apăra Lliga. Barcelona, a asigurat el, a fost cel mai violent oraș din Spania, iar cea catalană societatea cea mai dispusă la agresiune:

Un alt dintre lucrurile pe care obișnuiam să le citesc în ziarele catalane, care de ceva vreme au specialitatea de a despica un păr în jumătate, a fost afirmația că castiliană, iar când se spune castiliană, înseamnă toată spaniola care nu este catalană. El este violent, iar catalanul nu. [...] Nu există oraș în Spania care să se poată înălța așa; nu există nicio regiune care să se înfurie astfel; Cu siguranță nu există oraș ca acesta în Spania care să poată ieși în stradă și să facă o barbarie frumoasă, așa cum a făcut Barcelona în luna iulie.81

Evaluarea devastatoare a catalanismului făcută de Gap a reprezentat – așa cum este destul de evident – inversarea radicală a reinterpretării fragile de către Peius Gener a „degenerării" castiliene. După cum a subliniat însuși Baroja, în aceeași conferință de „Digresiuni despre Barcelona": „Pompeyo Gener mi-a spus într-un articol că sunt un căpcăun finlandez.

grefă pe un got degenerat; Nu mă simt atât de degenerat, nici atât de finlandez, nici atât de căpcăun», pentru a trece la subiectul despre dezinteresul lui de a mânca copiii cruzi. Baroja a insistat în răspunsul lui lui Gener: «Catalaniştii, [...], asigură că nu, că Catalonia nu are aproape nimic de-a face cu Spania, că este o ţară cu altă rasă, cu alte idei, cu alte preocupări, cu o altă constituție spirituală". Și a adăugat: „Prin diferențierea lor, catalaniștii găsesc o porţiune de contraste etnice, psihologice și morale între catalani și castilieni". Atunci Baroja a luat argumentul -intenţionat?- înapoi: «Sunt castilieni individualişti; catalanii sunt colectivisti[.]» Deși șirul era deja mai urmat: «castilienii sunt fanatici, catalanii, toleranți; Castilienii sunt mistici și pasionați, catalanii sunt practici. Nu am văzut niciodată aceste opoziții sau aceste contraste și nu spun asta ca patriot, ci ca om mai mult sau mai puțin observator.»85

Baroja a vrut să-și completeze argumentul, să-l închidă cu forță:

Nu există nici o rasă catalană, nici o rasă castiliană, nici o rasă galică, nici o rasă bască și putem spune că nu există nici o rasă spaniolă. Ceea ce există, da, este o formă spirituală în fiecare țară și în fiecare regiune, iar această formă spirituală tinde să se fragmenteze, tinde să se rupă când Statul se prăbușește; tinde să devină mai puternică atunci când țara se ridică și înflorește.

Toate orașele care cad își doresc regiuni mai mult sau mai puțin separatiste, pentru că separatismul este egoism, este fiecare om pentru sine din orașe, provincii sau regiuni.

Știu că astăzi nu se poate vorbi de separatism, pentru că naționalismele, chiar și cele mai absolute, nu vor să se numească așa. Dar este aceasta o cordialitate pentru care ar trebui să fim

recunoscători sau este recunoașterea faptului că nu poți trăi separat? [...]
Nu cred că există nimic util, nimic profitabil în naționalism; Nu mi se pare, nici pe departe, regimul viitorului. [...] Ar putea fi o modalitate în țări formate din rase diferite: în Austria, de exemplu, unde cehii luptă împotriva sașilor; în Rusia, unde polonezii luptă împotriva slavilor [sic]; în Balcani, în Finlanda, Irlanda; dar aici!aici nu are nici un motiv să existe și cred că, în adâncul sufletului, nici nu are rădăcină; Cred că, în adâncul sufletului, este susținut doar de rivalități personale, de gelozia unor personaje față de altele, să vedem cum să luăm parohia unul de celălalt. [...]
Chiar mai rău decât doctrina naţionalistă mi se pare procedeul catalaniştilor. Unde, care este legitimitatea campaniei anti-spaniole pe care catalanismul a dus-o de mulți ani?86
În 1907, Xenius a râs de primul atac combinat al lui Baroja de anti-catalanism și antisemitism și, câteva săptămâni mai târziu, a răspuns în Noua Spanie cu o „Scrisoare deschisă către Martínez Sierra (evreu iudaizant)", la care

la care a făcut aluzie a răspuns afectuos și plângător („Sunt infinit de bucuros —pentru tine— că ești la Paris; mi-ar plăcea să fiu în China sau pe lună în prezent. Pentru că Madridul este insuportabil pe fondul premierelor și pseudo-catalaniste). lupte.") .87 Pe de altă parte, poetul Josep Carner – pe atunci editorialist la La Peи – a vrut să intre în luptă, realizând o retragere tactică din Baroja.88 Camer a început prin a susține că a fost „o rușine pentru noi. că nu s-a ridicat împotriva invaziei noastre [la Solidaritate] nici un reprezentant al vechiului pământ spaniol». Nu mai avea nicio putere „Marea Spanie care a guvernat un imperiu memorabil"? Singurul răspuns a venit de la „rasea bască", „din această rasă care este simplul principiu al Spaniei": adică Baroja și Unamuno, dar, după cum îi spunea acesta din urmă lui Gaudi, „poporul basc", dacă încerca „un cultivarea bogată și superioară a înțelegerii lor", aproape toți au ajuns nebuni.89 După Carner, dacă Baroja ar dobândi capacitatea de a înțelege, și-ar pierde dogmatismul care i-a fost harul de scriitor. Baroja spusese, adăugă poetul-columnistul, că: „Catalanismul nu este altceva decât ură". Dar „Catalanismul este un fenomen imens", mult mai mult decât negare, iar un „anarhist „spaniol" ca Baroja nu înțelegea jumătate din el.90 Era mult mai mult decât „Rusiñol, Pompeu Gener și [Ignasi] Iglesias" , acolo. era o întreagă bogăție de noucentista necunoscută bascilor. Catalaniștii erau „imperialisti", nu „evrei jalnici, cu fețe albe de la trăirea în tabuuri cămătărești", precum galicienii înfățișați de Sacher-Masoch.
Catalonia a fost întotdeauna cea mai bogată țară din Spania și nimeni nu a găsit vreodată acest temperament mic pe care l-ați susținut ca fiind logic [cu propriul argument]. Vă recomand să faceți un sondaj printre autorii care au vorbit în orice moment despre Catalonia și veți vedea că toți ne consideră hotărâți, îndrăzneți, iar când ne-am jignit, oameni ai răzbunării fără milă. Sunt uimit că atunci când ai scris articolul tău nu ai ținut cont că suntem singura țară din Spania care a fost feudală, că suntem poporul almogavarilor, singurul regat internațional al

Spaniei înainte de Unitate, că după Unitate au fost de două ori în războaie nestăpânite cu guvernul spaniol; că am trecut printr-o epocă contemporană plină de războaie civile, revolte, revolte și, în sfârșit, că acum – după cum recunoașteți – suntem faimoși în lume pentru bombele anarhiste.91

La astfel de declarații mândre, aproape amenințătoare, Alomar (sub pseudonimul «Fosfor») a atacat, de la organul naționalist republican, pentru a susține că semitismul productiv, aproape păgân, catalan respingea semitismul spaniol, torturat și torturat, religios și steril.92

Aproape doi ani și jumătate mai târziu, când Baroja a călătorit în capitala catalană în 1910 pentru a vorbi la Casa del Pueblo, jurnalistul republican Marins Aguilar l-a invitat la o dezbatere publică la Ateneo Barcelonés, invitație pe care a refuzat-o în mod explicit.

dat de romancier.93 În noua sa latură, i s-a răspuns firesc La Líen şi chiar revista sicalptico-umoristică Papitu. Justificarea autorului a fost jucăușă: potrivit unui apologe, „a scris cu insistență articole în batjocură pe catalani, deși fără acrimonie, ci mai degrabă pe un ton batjocoritor, întrucât nu se simțea dușman al lor.”94 Dar, în ciuda faptului, că atacul lui Baroja a fost El a luat-o chirigota, a fost o respingere profundă, care a ajuns la rădăcinile intelectuale. Întreaga formulare catalanistă, bazată pe o presupusă sobrietate bască, i se părea „artificială”95. Baroja, de exemplu, a precizat că: „Aici [la Barcelona], în bucătăriile acelor primate ale intelectualismului catalan, se miroase a Emerson și Carlyle, Nietzsche și Ruskin; ceea ce nu apare nicăieri este mirosul pământului.”96 De asemenea, în scrierile mult mai ulterioare, atunci când a evaluat sursele lui Unamuno, el a dus la o atitudine negativă față de Carlyle („el este ca predicatorul puritan fanatic și apocaliptic”) și Emerson („este mai oportunist”).97 Chiar și un critic „barojicida” actual ar putea considera că portretul pe care romancierul profesionist madrilen și basc l-a făcut scoțianului a fost un portret-parodie a propriei imagini („Se simte superior, ceea ce mândria, marea idee pe care o are despre sine, îl face să se creadă un erou, eroul care îl va reprezenta în generațiile viitoare pe scriitorul veridic al secolului al XIX-lea, care, ca și Sfântul Gheorghe, se luptă cu un balaur hrănit cu minciuni. minciuni și-l învinge”). 98 Probabil că sentimentul său cel mai sincer față de Carlyle și catalanism a fost exprimat) când a declarat că: „Nu cred că trebuie să practicăm cultul eroului în stilul Carlyle; dar eu cred că adevăratele superiorităţi nu jignesc când le priveşti cu atenţie»9 Adică ca el, dar nu ca «catalanii».

Oricât de mult i-a convenit, Baroja putea să aducă în discuție, cu pretenții științifice, criteriile rasiste contrare hotărârii sale din 1910, mai potrivite cu poziția sa de antisemitism provocator și ironic din 1907. Scriind la începutul anilor douăzeci, În lui Passionate Ramblings, romancierul și eseistul basco-madrid a făcut o declarație puternică de erudiție doctrinară rasială, citând toți maeștrii recunoscuți ai domeniului:

Homo europeus al lui Vacher de Lapouge este omul îndrăzneț, genial, individualist, îndepărtat de Stat, îndrăzneț, protestant în religie; Homo alpinas, brahicefalul brun, este vulgarul, rutina, birocratul, angajatul de birou, omul meschin și religia catolică.
Istoricul german [Houston Stewart] Chamberlain dezvoltă o teorie similară, extinzând-o mai degrabă la cultură decât la antropologie.
Citind lucrările acestor autori, se vede că, în anumite posibilități, există multă arbitraritate și fantezie. [...]
Eu cred că ceva durează în curse, deși pentru astăzi nu se știe să se stabilească ce durează.
În cele din urmă, întrebarea este dacă toate rasele sunt sau nu egale pentru cultură.

Ideea afirmativă a egalității raselor, ca și ideea progresului nedefinit, este o credință, o dogmă a secolului al XIX-lea, dar nu are nicio dovadă.
Că știința nu a indicat în mod clar aptitudinile diferite ale unor rase și ale altora, este dincolo de orice îndoială; dar asta nu înseamnă că nu există; logic trebuie să existe.
Poate că Gobineau a fost indus în eroare în detaliile sale; dar esența tezei sale, inegalitatea raselor umane, după părerea mea, rămâne intactă. [...]
Nu aș afirma totalitatea propunerilor etnice ale lui Gobineau; dar cred, da, că presiunea latină a scăzut mult din originalitatea naturală a Franței, Spaniei și Italiei de Nord.100.
Este de la sine înțeles că Baroja a fost ștampilat ca dușman în canonul catalan.101 Până atunci, moda rasistă de la sfârșitul secolului începea să-și piardă puterea aproape incontestabilă (deși și-a păstrat credibilitatea internațională până la începutul anilor 1930).) și, în Spania, edituri specializate în probleme sociale -în special cele mai explicit republicane- au început să publice lucrări de sociologie antirasistă, precum francezul Jean Finot.102 A fost lansată abordarea rasistă, și mai ales cea antisemită. pentru sectoare ideologice mult mai extremiste.
Astfel, la începutul lunii iunie 1916, ziarul madrilen El Parlamentario, organul „idealului” conservator José Sanchez-Guerra și condus de Luís Antón del Olmet, s-a dedicat din plin în atacul său asupra importantului discurs al lui Cambó împotriva lui Santiago Alba. în Camera Deputaților, încărcându-se cu motive antisemite:
Acești evrei care conduc Liga, cu profilurile și acțiunile lor ca evrei, poartă sângele lui Iuda în vene. Nu trebuie să uităm că, în urma oribilului decret de expulzare, mii de israeliți s-au stabilit în Barcelona și, negându-și religia și rasa pentru a nu-și pierde averea, s-au convertit. Liga descinde direct din ei. Apropiați-vă, spanioli, de acești oameni. Bateți, iberici, la ușile acelei case. Unele mâini cu unghii lungi și ascuțite, ascuțite de cămătăria seculară, vor deschide pe jumătate, suspect, un oblon. Apoi vei vedea o față zgârietă, hidoasă, cu nasul curbat și cu ochi scrutatori. Cu o voce evreiască, renegată, va bolborosi câteva cuvinte grosolane. Puternic închide

ușa. Vai de voi, nefericiților, dacă, încrezându-vă în ospitalitatea Cataloniei, v-ați sprijinit [sic] mâna pe oblon.103
Antón del Olmet, mai degrabă venal, a putut să se apropie fără rușine de Cambó un an mai târziu; apoi, antisemitismul său anticatalan era o deghizare detașabilă. Dar conjugarea sistematică a anti-metaforei «evreu = catalan» era deja mai mult decât stabilită ca o utilizare ingenioasă.
În mijlocul „crizei din 1917”, pentru ziarul anarho-sindicalist Solidaridad Obrera, bazându-se pe calomnia barojiană, catalaniştii erau efectiv „evrei”, sau

adică trădători, mincinoși, interesați, capabili să abandoneze revoluția spiritelor pure atunci când le convine. «Pe pagina a doua, în titluri groase, se putea citi: Evreii din Lliga au vrut să deturneze marea mișcare de emancipare; muncitorii Cataloniei trebuie să-i zdrobească pe nenorociții care au patronat (sic) pactul foamei și care în 1909 sfătuiau: „dați, dați!” [referindu-se la campania La Veu de Catalunya după răscoala din vara anului 1909] ».104
În același 1917, un anume César Peiró Menéndez, în numele unei Uniuni Redemptoriste, fără îndoială fantasmagorice, a Spaniei, și-a invitat compatrioții să se perfecționeze în Arta cunoașterii evreilor noștri, pentru a putea acționa „Pentru mântuirea Spaniei și a mântuirea spaniolului”. Schema lui Peiró a fost inovatoare, deoarece îmbina prejudecata tradițională antievreiască, moștenirea catolică până la sfârșitul secolului eseism rasist, cu antisemitismul bazat pe criterii rasiale și nereligioase: „Deoarece este bine cunoscut că poporul spaniol este bune, ospitaliere și nobile, aceste rele mari care se înfăptuiesc uneori în Spania și care ne dezonorează pe toți, în logică sănătoasă nu pot fi decât opera evreului, pe care Iisus Hristos l-a numit atât de înțelept, „operatorul răului”.» Odată ce răul a fost identificat («Păi, ei bine, rana care corodează Spania, cangrena care o putrezește, cancerul care o omoară, este evreul.»), Peiró a crezut că vede soluția: „Remediu? Antisemitismul a fost rezolvat.” Pentru ochii lui foarte paranoici:
Spania devine o excepție în lumea civilizată și este în declin atât de alarmant pentru că oficial și economic este cea mai iudaică națiune de pe pământ.
Evreul de sânge, catolic sau nu, este cel care constituie acel viclean și
Capciosa care desface Patria.
Astăzi s-au înmulțit extraordinar descendenții vechilor evrei, care, pentru a nu fi forțați să se expatrieze, au încălcat decretul de izgonire a Monarhilor Catolici, convertindu-se în mod fals la catolicism, ca viermele din rod, au intrat în tot ce este. ridicat sau valoros și înseamnă ceva în Patria noastră iubită, provocându-i starea dureroasă a decadenței actuale.
Ei sunt cei care fac țara noastră în inarmonie cu celelalte națiuni latine și cu întreaga lume civilizată, și dacă letargia noastră forțată durează, dacă această resemnare în fața înșelăciunii și a răului continuă, dacă prosternarea voinței și energiei adevărații spanioli continuă și lumina inteligenței nu luminează bine tabloul dureros al degenerării pe care o contemplă

ochii noștri, înaintea slăbiciunii noastre și a lipsei noastre de cultură sau înaintea faptelor rușinoase și crude ale politicii negre care dincolo de granițe au fost numite „Lucruri”. a Spaniei”, poate o altă națiune puternică, din motive de civilizație sau egoism, intervine în suveranitatea noastră sau ne-o ia. [...]
Ei sunt cei care cheamă atât de mulți evrei din Germania, Maroc și națiunile balcanice, astfel încât sub umbra Tarifului –care este una dintre principalele cauze ale declinului nostru– ajung să înființeze industrii care vor avea ca rezultat

exotice și nu de foarte bună-credință și, astfel, cu cât sunt mai multe, având în vedere proverbiala lor solidaritate, cu atât mai multă forță vor adăuga împotriva noastră.
Ei sunt cei care ne oferă, dincolo de granițe, faima de spioni, inchizitori, liberticide, patrioți răi, producători și negustori de rea-credință și chiar exportatori de lepră. Și așa umplu lumea de hispanofobi și antipatii.105
Preluând setul de declarații făcute publice de Baroja, ca răspuns la Gener, Peiró a ajuns să producă unul dintre primele –și, din fericire, puține– antisemitisme rasiste din Spania, care a pornit de la vechea mitologie a „purității sângelui”. să se conecteze în mod explicit cu virulența pseudomedicală (metaforele „boală socială” ca abordare) tipică infraliteraturii de atunci deja abundentă la Viena sau la München.106 Judecând după desenele brute ale fețelor evreiești ascunse printre atâta spaniolă bună pe care Peiró le-a oferit. , inamicul infiltrat era peste tot. Efectul ei social a fost vădit dăunător: «Pe scurt, evreul nu numai că se înmulțește aici pentru a ne lăsa spaniolii fără bani, fără libertate, fără măreție, fără putere și fără colonii: ne ia și bucuria inimii, ne umple de tristețe. sufletul și trupul de rahitism, degenerescență, sifilis, lepră și tuberculoză; iar un geniu al răului prin instinct sau prin natură, unde răul este foarte grav sau extins, acolo este el, ascuns sau nu, îndreptându-l sau făcându-l.» Și a adăugat anatema sa: „Evrei deghizat în spanioli: banii pe care îi adunați aici cu răutatea voastră să vă servească drept otravă!” Din fericire, a explicat Peiró, existau modalități de a demasca atât de mult ascunse: emanau o duhoare specială netransferabilă, Factorul Judaicus, care le dădea departe.
În cele din urmă, semnele de antipatie anti-catalană din schema lui Peiró nu
au fost accidentale:
Reconstruirea Spaniei cu evrei conducând-o într-o proporție prea mare pare o muncă inutilă, pentru că mereu mișcați de interese bastard ei desființează imperiile fondate de rase nobile. Ei nu numai că răstignesc nevinovați, ci și națiuni întregi. Vezi, Doamne, Patria noastră așa cum este! [...]
Pentru a reconstitui rapid Spania, pare absolut esențial să-l excludem pe evreu din politică și din administrația publică, pentru că oamenii noștri buni care luptă cu el în acele domenii, în ciuda energiei, austerității și talentului lor, nu avansează nici un pas în calea reconstituirii noastre naționale.
Evreii noștri sunt cei care strigă Viva España! sau Trăiască Catalonia! ei ne desfac acest Neam iubit, acționând mereu în

folosul intereselor Israelului și dăunând intereselor generale care sunt cele sacre ale Patriei.
Indiferent dacă excesele barojiene au fost sau nu o glumă, au existat întotdeauna cei care le-au luat la propriu.
704 ---------------------------------------Imperialismul catalan
Hispanoamericanismul ca anticatalanism: contrametafora „tribalismului"
S-a povestit într-o poveste, deși probabil apocrifă, nu mai puțin indicativă, că atunci când știrea pierderii definitive a Cubei a fost anunțată pe tabele redacțiilor de la Barcelona, a avut loc o manifestație spontană care a câștigat susținători și gunoi în măsura în care Ramblas, până la a ajunge la statuia lui Columb, culminând cu bombardarea monumentului cu molozul adunat de gloata indignată.108 Pe măsură ce prezența catalanismului creștea, convingerea că „catalanii" renunțaseră la o întreprindere hispanica comună pentru a-și urma propria lor întreprindere. cale –și egoistă–.
Au fost numeroși publiciști care au dorit să urmeze această înclinație, dar niciunul cu ardoarea lui Francisco Grandmontagne Otaegui (1866-1936). Scriitor aproape uitat astăzi, a avut o predică considerabilă în vremea lui, fiind considerat la fel ca multe dintre marile nume ale așa-zisului „noventayochismo". Născut în Barbadillo de Herreros, un oraș din sierra Burgos, a emigrat în Argentina în 1888. Fiu, conform propriei sale mărturii, al unui basc francez și al unui basc spaniol, nașterea sa la Burgos i-a dat o ambiguitate de origine care întotdeauna l-a însoțit. În capitala Argentinei, și-a început primele eforturi literare în mediul emigranților basci, în revista Societății basco-spaniole din Buenos Aires, numită Laurak-Bat. În 1893 a pornit în aventura propriei reviste, La Vasconia, dedicată aceleiași colonii. Corespondent pentru Unamuno, succesul său ca jurnalist sau comentator a crescut, până când a accesat paginile unor mari ziare precum La Prensa sau La Nación, apoi în revista populară Caras y Caretas, în timp ce în același timp a reușit să acționeze și ca un relaționați cu prietenii sau cunoștințele precum Don Miguel pentru a-și încorpora stilourile în presa înfloritoare din Buenos Aires. Grandmontagne a participat la organizarea Primului Congres Spaniol de peste mări în 1901. Astfel, la începutul noului secol, a putut să se întoarcă în Spania ca un fel de „indian" literar, uns cu reprezentarea asociațiilor de emigranți spanioli în Zona River Plate, pe atunci foarte influentă (până la dăruirea, plătită prin donații colectate, un cuirasat pentru Marina Spaniolă, pentru a începe recuperarea după dezastrul naval din 1898). Devenise o figură respectată, lăudată de maeștri ai jurnalismului madrilen precum Mariano de Cavia, dispus să se plaseze în contextul natal al regeneraționismului.109 Dar, în același timp, a devenit celebru pentru aroganța sa disprețuitoare: în jurul „anului 1903 sau 1904. », Baroja, în redacția El Pueblo Vasco din San Sebastián, s-a certat cu Grandmontagne -și, prin extensie, cu Maeztu, care l-a justificat- din cauza aroganței sale insuportabile.110.
Pentru Grandmontagne, un scriitor profesionist spaniol – chiar și profesional basc, când îi convenea – dar în realitate un argentinian respaniolizat, conștiința naționalistă spaniolă nu era perceptibilă în toată măreția ei decât de departe, plasată pe scena mare a vorbitorului spaniol. lume."1 Dar, potrivit lui, cel

Începutul unei renașteri spaniole nu a fost în măsuri economice, ci în recuperarea unui sentiment spiritual. Și, așa cum a fost tipic pentru mulți autori care erau mai mult sau mai puțin conștienți de caracterul lor basc, deși din perspective deloc jelkide, Grandmontagne, ca Baroja sau Maeztu, chiar și Unamuno uneori, nu aveau puține slăbiciuni pentru pretențiile catalaniste. În 1907, alături de campania spectaculoasă pe care Baroja a condus-o din El Mundo pentru Manuel Bueno împotriva Solidarității, Grandmontagne, de la ziarul madrilen El Imparcial, s-a lansat în agitație aprinsă împotriva catalanismului, „o anumită campanie” în ochii celei mai înflăcărate anti-solidarități. purtători de cuvânt.”2 Campania i-a stabilit reputația de eseist politic, care a fost întărită de lucrarea sa, El Ultraprofeccionismo, publicată în 1908.
La fel ca Unamuno – care, mai târziu, în 1914, a fost înlăturat de guvernul Dato din rectoratul salmantino din cauza agitației sale agrare –, Grandmontagne i-a învinuit pe protecționiști pentru o politică industrială abuzivă, dusă în detrimentul agriculturii. Potrivit lui Grandmontagne: „Industria spaniolă, mai ales în Catalonia, a fost întotdeauna mai vehementă și hotărâtă în pretențiile sale decât agricultura, datorită originii sale excelente castiliane, fiica unei țări obișnuite să-și îndure în tăcere răul și sărăcia tradițională.”113 Pentru a-i înțelege, greșeala a fost morrocotuda: „Dorința de a sprijini industrii care nu pot să prindă rădăcini aici și a căror viață depinde doar de taxe vamale exagerate, echivalează cu îmbogățirea anumitor industriași în detrimentul comerțului și al consumatorului.”114 În spatele acestui lucru, interesele erau neapărat ascunse.întuneric: «Proţiţionism abuziv, corupător; parazit, de acord cu câțiva producători pe care îi cunoașteți foarte bine, exclude de pe piețele externe, din lipsă de reciprocitate, produsele muncii agricole, devorate simultan de doi colți: cel al vistieriei și cel al industriei.»115 Pentru a-și apăra tezele. , Grandmontagne s-a bazat pe o pledoarie furioasă, Soluția tarifului, de Juan Girbau y Alavedra, producător de lână din Sabadell, de apartenență liberală, prezentată ca un eminent industriaș catalan.116 Opera lui Girbau, un set de texte îndreptate împotriva campaniei de la Bilbao -Barcelona. opoziţia faţă de politica tarifară a lui Sagasta din 1894, a fost un text complet învechit în 1908, atât din punct de vedere economic şi politic, cât şi din punct de vedere al regimului vamal însuşi, întrucât tariful din 1906 redefinise situaţia anterioară.117 Dar, desigur, asemenea amănunte. nu aveau de gând să strice denunțul lui Grandmontagne de „ultra-protecționism”. După cum era logic, pentru eseistul basco-argentinian, dacă se îndoia de utilitatea tarifelor economice, protecționismul cultural pe care îl intuia în centrul mișcării catalane i se părea mai rău.
Din perspectiva sa sud-americană, la adăpost de expansiunea urbană a Río de la Plata, un presupus ocol pentru imigranți, comunicarea ar salva toate distincțiile hispanice interne înguste: „Unificarea diferitelor caractere etnice nu se face cu decrete, ci cu căi ferate care toarnă unele regiuni în altele, determinând legarea castelor printr-un proces difuz și constant

de reînnoire socială. În acest sens, rasele umane sunt guvernate de aceeași lege naturală ca și rasele

lână.”118 Grandmontagne nu a înțeles că fuziunea de foc a popoarelor care, la începutul secolului, era anunțată în zona Río de la Plata, nu avea să aibă loc, deoarece, în mare măsură, culturile originare au supraviețuit și s-ar realiza, cel mult, un pluralism argentinian și, în consecință, un naționalism într-o perenă stare de frustrare.
Dar Grandmontagne, în căldura reiterării ideologice, și-a luat dorința de realitate și a trecut la aplicarea viziunii rezultate în contextul spaniol. Desigur, a început prin a recunoaște varietatea plurală a Spaniei, distorsionată de centralism și nerăbdător pentru o soluție federală: «Țara trebuie guvernată după contextul ei natural, care este federalist. Iar dacă statul continuă să insiste să răsucească și să încalce caracterul acestui conglomerat de popoare, diferite prin idiosincrazia lor, care alcătuiesc societatea spaniolă, se va întâmpla ce se întâmplă cu matrițele, care se sparg și se sparg în bucăți când concavitatea lor nu se potrivește. la lucrul pe care ei vor să se potrivească și să modeleze.»119 Un astfel de criteriu aparent federalizant nu a contemplat însă nicio clemență cu pretențiile catalaniste.
Fără catalanism, deci, după scriitorul basco-argentinian: «Odată stabilite autonomiile –și aici vine absurdul–, regiunile, după Cambó, s-ar angaja într-o luptă fructuoasă pentru a-și impune fiecăreia dintre ele hegemonia și limba lor. . „Nu știu dacă vom fi foarte demni”, a scris Cambó, „că vine ziua când se formează adevărata unitate națională în jurul personalității catalane; dacă nu o primim, va fi vina noastră”. În lumina lui, a fost o eroare, o absurditate: «Vreau să recunosc iluzia nobilă a caudillosilor barceloni: aceea de a lupta împotriva definitivului, împotriva hegemonia castiliană, care este, ca toate faptele naturale, indestructibilă și eternă.» 1211 Nici, în lumina sa, formula politică a Solidarității Catalane nu promitea prea mult : «[l]solidaritatea nu este un partid organic, este o anarhie cordială... [sic?] Coalițiile nu pot visa prea mult la exercitarea unui efectiv eficient. acţiune în măsura în care sunt alcătuite din elemente care prezintă o anumită afinitate între ele».121 Faptul de bază, pentru Grandmontagne, era că: «[t]hegemonia nu a fost dată Castiliei de celelalte regiuni: a fost dată de univers; Le-o dau astăzi, în acele șaisprezece orașe de peste mări, amestecate și prospere, schimbând verbul străin cu puternicul verb spaniol de pe buzele unei emigrări cosmopolite.» Mai mult: «Castilla are o formă superioară de viață: învierea ei pe un continent.»122
În planul său forțat, castilienii câștigaseră cursa istoriei în fața catalanilor: „În aventura de peste mări, Castila „mistică, spiritualistă și săracă” anticipa Catalonia „hrănită de realism imediat și tangibil”. [...] Când lumea a încetat să mai fie mediteraneană, s-a instalat decadența catalană și, înainte de aventura cuceritorilor, „vânzătorii ambulanți iscusiți ai Mediteranei” au devenit „alfeñiques”». Abordarea catalanistă a fost greșită atât din motive morale, cât și logice. Mai întâi, potrivit lui Grandmontagne, a existat o eroare morală:

«Catalanismul [...] lupta cu „uniformitatea” impusă de castiliană, dar cu prețul stabilirii unei alte uniformități prin hegemonia catalană.»12·1 Apoi,

plângerea ei era, în adevăr, o simplă gelozie. Și, mai târziu, catalanismul a suferit de altă eroare, împotriva celei mai elementare raționalități globale: «Catalanismul vrea să scoată limba castiliană din Catalonia. Între timp, în Italia și Franța se stabilesc cursuri de spaniolă pentru a pregăti personalul care va întreprinde cucerirea comercială a piețelor americane.» În rezumat: „Progresia numerică prezisă a vorbitorilor de spaniolă în acei ani în 70 de milioane — în comparație cu numărul de vorbitori ai limbii catalane, limitat spațial și geografic, a oferit un răspuns clar abordării hegemoniei lingvistice. Realitatea [...] va schimba cursul „orientării sentimentale catalaniste absurde”: „Imperialismul catalan vrea să aibă brațe foarte lungi și o limbă foarte scurtă”.» În cele din urmă, Grandmontagne s-a îndreptat către perspectiva americană, apoi plasată în disprețul maxim față de culturile indigene: „Disputa lingvistică se va rezolva de la sine; cei mai slabi vor avea același sfârșit ca și aztecul, guarani, quichua, querandi, toba și multe altele care se vorbeau în America. În interiorul peninsulei, natura și interesele vor decide care dintre ele corespunde preponderenței finale. Nicio violență nu ar trebui folosită într-o dispută care, în realitate, a fost deja rezolvată.»124 Potrivit eseistului basco-argentinian, catalanismul a fost încă un indigenismo, sortit eșecului de simțul inevitabil al istoriei.
Această interpretare a catalanismului ca o simplă manifestare „tribală” a fost preluată de alții: scriitorul Edmundo González Blanco (1877-1938), cel mai productiv dintre cei trei frați asturieni cunoscuți la Madrid pentru publicitatea sa (în special Pedro, care era foarte preocupat de tratarea nedreptă a memoriei istorice spaniole în Indii).125 În 1912, vorbind despre „Socialism, patrie și război”, Edmundo l-a plagiat pe scriitorul basco-argentinian, pentru a afirma că „[l]a limba catalană, în ciuda celor care Vorbește-l, va avea același sfârșit în Spania ca azteca, guarani, quicha, querandi, toba și multe altele care au fost vorbite în America.” Din această percepție, pentru González Blanco s-a desprins concluzia că naționalismul catalan era pur și simplu un nonsens:
Catalonia dorește să-și păstreze și să-și cultive personalitatea ca regiune și chiar speră că în jurul ei se va forma o adevărată unitate națională; Dorința sa de creștere, putere și plenitudine tinde să fie ca o pană morală care taie crunt Castilia, impunându-și limba și hegemonia asupra întregii Spanie. Dar personalitatea catalană, sufletul ei de acum patru secole, când catalanii erau stăpâni pe traficul mediteranean, li se poate întoarce? Lucrarea castiliană de descoperire, cucerire și civilizație a Lumii Noi, cea mai mare contribuție a Spaniei la munca descendenței umane, a transferat măreția Mediteranei către Atlantic și a făcut hegemonia Castiliei. Imposibil să se întoarcă personalitatea catalană, decât dacă catalanii merg să predice la mare, pe malul Oceanului, să privească crestele valurilor și să

aibă încredere că le ascultă și vorbesc sufletului, așa cum predica Sfântul Antonie de Padova. la peste.

Atunci, deci, «[eroarea sentimentală este aceea a imperialismului catalan când încearcă să ducă la îndeplinire turul de forță de a impune pecetea spiritului și a limbajului său asupra întregii Spanie, după recucerirea fostei sale influențe în Marea Mediterană, când viitorul în acest moment va fi acela că limba castiliană, datorită internaționalității sale vaste, și nu pentru nimic altceva, va ajunge să se impună în națiunea noastră asupra tuturor rămășițelor celorlalte limbi care încă subzistă în ea. Altfel, ar trebui să admitem ipoteza himerică și ironică a lui Grandmontagne.» Iar González Blanco a adăugat, pe jumătate cult și în glumă, un cuvânt latin crud: Risum teneatis?'26

În concluzie, din perspectiva spaniolă –și mai ales cea mai obișnuită cu tratamentul „indian”–, nu era posibil să fii pan-hispanist într-o altă limbă decât castiliană și nici nu se putea promova o rază de peste mări, cel puțin din Spania. , cu intenţia de « imperialism cultural » într-un alt mediu decât „spaniolul” prin excelenţă. A demonstra contrariul și a profita de scenariul mental al spaniolismului a fost provocarea ideologică a lui Cambó, în măsura în care a mizat pe integrarea catalanismului în cadrul pan-hispanist.

calea concordiei

Ideile lui Cambó erau deja conturate în eseul său politic din primăvara anului 1917, El pesimismo español. Această carte a fost, printre altele, un fel de replică către liberal-democratul Santiago Alba, care, fiind ministru de Finanțe în 1916, și-a republicat scrierile de la sfârșitul secolului în aceeași editură în care apărea textul cambonic. 127 Era evident, fără Totuși, că Cambó a fost introdus într-un flux larg de pesimism literar hispanic, cu intenții de a contesta.128 Liderul catalan a vrut să indice că timpul lamentațiilor „noventayochista” a trecut și era necesară o abordare deschis pozitivă. , oricât de critic ar fi fost la adresa regimului instituțional existent. Ani de zile, cu conferința sa „Catalunia contra Castilla”, susținută la Zaragoza în 1908 și care din multe puncte de vedere a fost antecedentul cărții sale, Cambó respinsese voci precum Maclas Picavea, Ganivet sau Costa ca doar producătoare de tăcere socială. În discursul său, el respinsese și separatismul, care nu era altceva decât manifestarea pesimismului catalan. Catalonia nu a fost „egoistă”, ci mai degrabă generoasă în a conduce un protest constructiv.129 Acum, opt ani mai târziu, pentru Cambó, Catalonia s-a plasat sincer „în fața Spaniei”: „Toată substanța problemei catalane constă în două fapte incontestabile: faptul că Catalonia are o personalitate colectivă foarte pronunțată și faptul că marea majoritate a poporului catalan este pe deplin conștient de această personalitate, se simte mândru de ea și își dorește să o intensifice și să o dezvolte prin autonomie.» Aceeași realitate, potrivit lui Cambó, trebuia plasată într-un context spaniol inevitabil:

Cred că faptul catalanismului este un fapt benefic, nu numai pentru Catalonia, ci pentru toată Spania. Consider că acceptarea

acesteia și luarea lui ca punct de plecare și sprijin pentru o modificare profundă a structurii statului și o transformare completă a politicii spaniole este calea spre mântuire și măreție. Alții pot crede cu sinceritate altfel; dar ceea ce nu are dreptul niciun om ale cărui acțiuni sau cuvinte pot exercita vreo influență asupra mersului destinelor țării noastre, este să uite, să ignore problema catalană sau să creadă că se poate rezolva cu cârpe fierbinți, cu aptitudinile unui montaj sau cu pui de somn ministerial.

[...] dacă faptul catalanismului este acceptat ca un lucru inevitabil —bun sau rău, dar real sau indestructibil—, este necesar să mergem, și să plecăm cât mai curând posibil, pentru a transforma acest fapt în germenul și motorul o nouă Spanie... și cine știe dacă a unei noi Iberii, imperiu al popoarelor vii, în a cărui diversitate stă cea mai mare putere, a cărei libertate își mărește energiile de o sută de ori și permite și stimulează competiții nobile și acumulări fertile.130.

Mai târziu, în aceeași carte, Cambó explica că, contrar pesimismului revoluționar sau abstenționist: „Vorbesc de optimism activ, inteligent, care a salvat popoare în marile lor crize, care a salvat Germania după înfrângerea de la Jena, de cel care a salvat Franța. după înfrângerea de la Sedan, de la cel care a salvat Anglia când s-a produs foarte gravul dezastru din Transvaal, de la cel care a salvat Italia în timpul conflictului de la Tripoli.»131 Potrivit liderului parlamentar catalan, pesimismul a afectat în egală măsură creșterea economică și rolul forțele armate. Solidaritatea Catalană fusese un anunț de optimism, distrugând separatismul – în esență pesimismul catalan – așa cum a existat un „separatism dezgustător” în „o bună parte a presei de la Madrid”, „rezultatul calculului rece”, „fără alt scop”. decât pentru a menţine discordia dintre regiunile Spaniei.”132

Problema a venit -intotdeauna dupa Cambó- de departe, din moment ce „si-a avut originea

în modul în care a ajuns să se constituie unitatea politică spaniolă»;

Catalonia și Castilia, unindu-se din punct de vedere politic, nu aveau doar o limbă, o literatură și propriile lor legi specifice, ci aveau și cea mai înaltă și perfectă expresie a unei naționalități: un spirit colectiv care se caracteriza printr-o politică internă și externă perfect diferită. .

In regula, atunci; Care dintre popoare și-a dat spiritul statului odată ce acesta a fost constituit?

dă Unitatea politică spaniolă? A fost Catalonia? A fost Castilia? Castilia, după ce a încheiat recucerirea teritoriului de la Granada, și-a avut expansiunea naturală în Africa, iar în Africa a trebuit să-și pună bazele pentru a-și asigura definitiv independența. Catalonia a avut o politică externă mediteraneană; acţiunea lui a fost maritimă; scopul său, imperiul de pe coasta italiană.

Statul spaniol a deviat direcția politicii sale externe din Africa. A schimbat complet sensul politicii catalane în Italia și ne-a angajat pe toți într-o politică continentală care nu avea niciun scop spaniol.

Politica internă a statului spaniol s-a bazat pe distrugerea a tot ceea ce era propriu și caracteristic vieții castiliane și catalane. Viața colectivă internă a Castiliei a fost distrusă de Carlos I, primul dintre Habsburgi. Organizația colectivă catalană a fost anihilata de Felipe V, primul dintre Bourboni.
Problema istorică, așadar, era aceea a ravagiilor „despotismului regal”, definit prin „absolutism și străinism”. Un nou naționalism hispanic, bazat pe realități regionale, ar fi singura salvare pentru întregul spaniol, chiar și pentru iberic. Potrivit lui Cambó, a fost o denaturare serioasă să vorbim despre separatism:
Deoarece Statul este reprezentarea externă a Unității Spaniole, ceva nou și diferit de toate regiunile spaniole, afirmațiile de personalitate regională au fost reputate de slujitorii Statului de tentative de separatism. Când o regiune își afirmă și își revigorează personalitatea, este ceva din Spania care se afirmă și se revigorează; dar, din moment ce Statul este luptat, aceste regiuni sunt descrise ca separatiste. Și fiți siguri de asta: în ziua în care Castilla, ca și Catalonia, ridică un drapel împotriva Statului, afirmând drepturile personalității sale regionale, castilienii vor fi numiți și separatiști.
Această deformare a fost interactivă, chiar perversă: «Credința că Statul și Castilia erau același lucru a fost motivul pentru care de ceva vreme în Catalonia, când se lupta cu Statul, s-a luptat Castilia. Iar când au crezut castilienii, a putut să-ți satisfacă iubirea de sine; dar a stins sentimentul de protest și ți-a separat spiritul de simțul particularist, de patriotismul regional, care trebuie să te salveze.» Și, cel mai rău, era o problemă structurală, viciată de istorie: «Există o problemă naționalistă în Spania în Catalonia, așa cum este și în Vasconia, și ar fi în Galicia și Portugalia, dacă Portugalia ar fi parte din Spania; Și ar fi în Castilia dacă, din cauza rătăcirilor Istoriei, capitala Spaniei, în loc să fie Madrid, ar fi fost Lisabona, iar portughezii ar fi profitat de faptul că era capitală pentru a se simți asimilat și a vrea să se impună. ei înșiși asupra poporului castilian: atunci ar fi o problemă naționalistul castilian.»133 Prin urmare, prozelitismul a fost necesar pentru a extinde noua noțiune naționalistă, pentru a o generaliza și a o face spaniolă. Aceasta a necesitat pactul, dus de intelectualii respectivi sub o conducere politică suficient de lungă pentru a ghida întregul proces de naționalizare.
Au fost catalaniștii cei care au fost nevoiți să acționeze în celelalte regiuni ale Spaniei pentru a provoca în ei o mișcare asemănătoare cu cea care există în Catalonia?

Să nu ne amăgim și să nu ne facem iluzii: sentimentul regionalist nu va fi răspândit în toată Spania de către regionaliștii catalani. Dacă am încerca, fără îndoială, am eșua, iar încercarea noastră ar servi doar pentru a provoca – și ar exista cineva care să-i excite! – acuzații violente împotriva amestecului nostru. Drojdia regionalistă, cu toată forța sa înnoitoare, nu se poate răspândi în toată Spania, fie prin acțiunea aproape providențială a unui om superior, care și-a recunoscut prestigiul în toată Spania, fie prin acțiunea mai normală și mai fezabilă a minorităților inteligente și patriotice care în fiecare dintre

ele. regiunile Spaniei vor să desfășoare lucrarea de apostolat pe care am desfășurat-o în Catalonia.134.
Având în vedere faptul că realitatea catalană și autoafirmarea ei, Cambó a găsit incredibilă încăpățânarea atitudinilor cu încăpățânare etatistă, când ceea ce ar fi profitabil ar fi construirea unui nou stat imperial prin naționalizare:
Dar ceea ce este de neconceput este că atunci când se vorbește despre aceasta [faptul diferențial catalan] apare cuvântul „separatism” oare, existența unor personalități naționale diferite împiedică coincidența într-o unitate comună, într-o ființă politică completă? Cei care cred așa au o concepție foarte săracă despre Spania și îi pregătesc destine foarte întunecate, pentru că îi negă Spaniei posibilitatea de a obține măreție pe cale, pe calea în care au găsit-o și au întreținut imperii care uimesc lumea.
[...] [Dacă] simțul antiasimilar al politicii externe și interne catalane, dacă acest simț profund liberal și democratic al Cataloniei ar fi participat și contribuit la formarea gândirii politice spaniole, în Spania nu ar fi fost multe a dezastrelor care, de când Contele-Ducele de Olivares a început o orientare politică în Spania, au marcat constant cursul Istoriei noastre. Pentru că eu, care afirm naționalitatea catalană; Eu, care sunt naționalist catalan, nu cred că Spania este un lucru artificial, că este o entitate juridică și nici nu ar trebui să fie doar o entitate politică; Eu cred că Spania este o ființă vie și că a fost întotdeauna o ființă vie și că ar trebui să fie întotdeauna un lucru viu; Și pentru că este un lucru viu și pentru că unele dintre părțile sale nu au participat la direcția acelui întreg viu, Spania, politic, timp de două secole a fost o ființă incompletă, o ființă mutilată. Și asta nu este dintr-un capriciu; adică prin impunerea realității; asta nu este o cauză, este un efect al problemei naționaliste catalane; și atâta timp cât problema nu va fi rezolvată, ea va persista și vom coborî pe panta declinului nostru.135
(Jambó nu era, deci, foarte departe de Unamuno, care în celebra sa conferință de la teatrul Lope de Vega din Valladolid, în mai 1915, despre ceea ce

Castilienii puteau învăța de la poeții catalani, el a insistat – cu argumente care erau clișee cambomane– că: „În nimic nu se percepe sufletul unui popor mai bine decât în limba lui. Limba este modalitatea de a te exprima, iar a te exprima înseamnă a te cunoaște, iar a te cunoaște înseamnă a te iubi. Cei care nu se înțeleg nu se cunosc și, prin urmare, nu se iubesc. Și dacă Castilla și Catalonia vor să se cunoască și să se iubească, așa cum ar trebui, trebuie să înceapă prin a încerca să se înțeleagă și să se înțeleagă, studiindu-se reciproc.” Relativa lui apropiere de liderul catalan a fost subliniată încă o dată când acesta a insistat, la fel ca însuși Cambó, că: «Este o prostie să considerăm cu dispreț catalana ca o limbă inferioară, și să dai cuvântului dialect un sens deformat, să refuzi să o studiezi. Este o datorie astăzi pentru toți spaniolii educați să citească catalană și portugheză fără a fi nevoiți să le traducă.»
Dar distanțele față de cea mai afirmativă perspectivă a spaniolei ca limbă

Spaniola generică a fost marcată de Unamuno:
Și asta vă spune cineva care tânjește și speră la integrarea tuturor limbilor iberice într-una; Așa a protestat cineva care a protestat împotriva vătămării Majestății Sale Limba Spaniolă când era primar al Barcelonei [probabil conservatorul Guillem de Boladeres i Roma, primar în 1903-1904 și din nou în 1914-1915, care a colaborat cu Cambó în celebra sa inițiativă. de mesaj verbal către monarh în 1904] i s-a permis să se adreseze, în numele băștinașilor orașului, SM Regele în limba catalană. Dar este că primarul nu putea vorbi în numele băștinașilor, ci al locuitorilor, iar aceștia, cei din orașul Barcelona, toți știu spaniola și nu toți cunosc catalana. Și nu se poate stabili distincția barbară dintre vecinul natural și vecinul nenatural al orașului, unul la fel de spaniol ca celălalt.136
Este adevărat că acuzația puternică a lui Unamuno, care denunța lesa majestate a suveranității lingvistice castiliane, face o distincție implicită care l-a scutit pe Cambó, pentru că nu era decât un consilier catalan, de întreaga responsabilitate pentru gestul său notoriu din 1904, când se adresa tânărului Alfonso în 1904. Catalan XIII, întrucât reprezentarea sa, deși naționalistă, era exclusiv cea a băștinașilor. Dar nuanța sa a indicat dificultățile de traducere pe care le-ar avea chiar și cele mai ușoare abordări camboniene atunci când sunt primite de publicul non-catalan.137
Cambó, antidemocratic?
Fără îndoială, toate naționalismele de la sfârșitul secolului din Spania – inclusiv spaniolismul – erau ideologii antiliberale, înțelegând prin aceasta partidul liberal-fuzionist din Sagasta (care dominase ultimele două decenii ale secolului de la Guvern și Parlament).), valorile Glorioasei Revoluții din 1868 pe care sagastinistul-

Ea pretindea că întruchipează și, prin urmare, sistemul pe care liberalismul îl susținea.138 În consecință, peste tot au apărut manifestări de neîncredere sau dispreț față de parlamentarism, alegeri și ceea ce ar putea rezulta în cele din urmă din toate acestea. De exemplu, Joan J. Permanyer, profesor de Drept la Prat, Cambó și restul grupului de studenți care au format nucleul central al catalanismului „intervenționist", au declarat cu aplomb la adunarea Unió Catalanista de la Manresa din 1892, întâlnirea care convenit asupra celebrelor Baze: « A sosit timpul să se deschidă bazele noului regim care trebuie să înlocuiască sistemul parlamentar care se prăbușește. În acest punct nu există diferențe de criterii între noi."139
La începutul carierei sale parlamentare de deputat și lider solidar, Cambó a făcut o demonstrație publică a aderării sale la acest punct de vedere printr-o conferință oferită în 1908, la sediul Lliga, intitulată „Reprezentarea corporativă, dogma catalanismului" , discurs care a fost citat ca dovadă a conservatorismului său.140 «Principiul reprezentării corporative este principiul nostru, este un punct al programului nostru, este o faldă a drapelului nostru; Și negând astăzi principiul reprezentării corporative, am nega toate tradițiile catalanismului, aceste tradiții pe care le iubim atât de mult și dintre care ne considerăm și vrem să ne considerăm întotdeauna

cei mai direcți moștenitori.» Dar Cambó a respins că o astfel de afirmație ar fi „un caz de regresie, atât de medievală încât ar trebui să ne fie rușine să o propunem": „Dacă din orice motiv putem prezenta Barcelona și „provincia" ei și Catalonia cu caracteristici de superioritate incontestabilă, este din cauza organizării sale corporative. Orașul Barcelona are 5.000 [sic] asociații legal constituite; provincia, Barcelona în ansamblu, are 8.000 [sic], ceea ce reprezintă aproape o treime din cei din toată Spania."141

Astfel, în versiunea postpratească a construcției naționale catalane, tocmai țesutul social a fost „faptul diferențial" și, cu atât mai important, faptul social pe care s-a întemeiat toată realitatea catalană. A fost o percepție cheie pentru a măsura impactul lui Prat. Martí Roger i Crosa (1867-1918), catalanist istoric, membru fondator al Centre Escolar Catalanista, care a fost și în celebra adunare de la Manresa și om al Lliga (avea să fie deputat pentru La Bis-bal în 1917), servește ca exemplu. De fapt, potrivit lui Roger, societatea a cedat Monarhia Catalană (sau principatului județului) și nu invers, așa cum susținea școala Niaurrasiană pentru Franța: „Și tocmai de acest proces depinde puterea. de naționalitatea catalană și cea care a avut monarhia; pentru că nu acesta a fost creatorul ansamblului național, doar instituția a fost cea care i-a dat formă; și era singurul care, având în vedere starea socială a vremii, putea să o dea.» Pentru Roger, ținând prelegeri în 1914 despre implicațiile actuale ale genezei monarhiei catalane, problemele istorice ale monarhiei catalane medievale au avut lecții de împărtășit în prezent:

Dacă monarhia n-ar fi avut rădăcini adânci în țară; Dacă monarhii ar fi impus o organizare politică contrară organizării sociale,

poporul nu i-ar fi ajutat în momentele grele, iar naţiunea nu ar fi avut viaţa deplină şi puternică pe care a avut-o, pentru că forţa şi durata unei instituţii politice nu este posibilă dacă nu este susţinută de un organism social puternic.

Dacă, deci, se dorește reconstituirea Cataluniei autonome, care este idealul catalanilor conștienți de personalitatea țării noastre, toate eforturile nu trebuie îndreptate spre cucerirea puterilor statului: toate elementele constitutive trebuie întărite ale noastre. organizatie sociala; că, odată ce se va realiza, prin însăși forța lucrurilor, cu mai mult sau mai puțin întârziere se va impune recunoașterea personalității catalane.142

Pentru Roger, deci, memoria „imperială", atât de importantă în originile Cataloniei, sau memoria colectivă catalană a propriei Monarhii defuncte, erau mai puțin importante decât capacitatea catalanismului de a canaliza expresia societății civile a Principatului, sub coroana care era

După cum este evident, pe cât Lliga a fost excepțională în importanța conceptuală pe care a acordat-o ideii de societate civilă, nu a fost în niciun caz singura forță politică hispanica care a vorbit despre ea. Originea abruptă a maurismului în 1913, de exemplu, animozitatea sa deosebită față de regele Alfonso al XIII-lea și față de conservatorismul „ideal" care l-a urmat pe Eduardo Dato, a făcut ca noua mișcare să exprime și o stare de spirit mult mai încrezătoare în bunătatea unui anumit societatea

civilă cea a unui stat sau a conducerii acestuia, s-a dovedit vădit trădătoare.143 Personal, Antonio Maura a avut întotdeauna un gust deosebit pentru „acțiunea cetățeană”, încă din zilele sale în rândurile liberale, ceea ce a dat o amprentă deosebită partidului său, care reflectă această convingere că societatea civilă ar trebui să ofere elementele de regenerare unui stat care avea nevoie de reformă44 Din acest motiv, maurismo a putut să adune sectoare de dreapta foarte catolice, dornice de o mai mare tinctură de activism catolic în societate și o mai mare protecție de stat a unor astfel de inițiative (de exemplu, o prezență publică sporită împotriva rivalilor săi), și, în același timp, adăpostirea altor sectoare abia religioase, foarte expresive a unui libertarism conservator care prevedea beneficiile unei reduceri a intervenționismului public. în zone private. Din acest libertarism și din încrederea în energiile reînnoitoare ale societății civile față de Stat a venit fascinația unui anume maurism pentru Lliga, precum și reticența echivalentă a susținătorilor unui catolicism mai vizibil sau a celor care se identificau cu Interferența stării.pentru a epura părțile nocive ale țesutului asociativ. Fără îndoială, exemplul lligaire a contribuit cu idei și percepții, până la punctul de a transforma pe unii mauriști, precum Angel Ossorio y Gallardo, într-un filocatalan care se limitează la pitoresc. În plus, după cum se știe, „Don Antoni” era maiorcan, născut în Palma de Mallorca în 1853 și înțelegea perfect limba vernaculară insulară; fratele său mai mare Gabriel, născut în 1842, s-a dedicat chiar scrierii costumismului în limba maiorcană.145 La rândul său, Cambó, pe cât a criticat-o pe Maura, l-a apreciat public pentru că este „un rebel al ficțiunii politice”, atribuție admisă.

din cauza anti-turnismului său evident, dar și, mai pe ascuns, din cauza dilemei personale a lui Cambó cu propria sa doctrină, din cauza dificultății sale de a transforma metafora lui Prat într-o bază pentru o negociere politică sinceră și realistă.146 În realitate, dincolo de aparențe ideologice, manifestările de dispreț față de reprezentarea liberală nu au fost niciodată rezerva exclusivă a dreptei conservatoare, cu atât mai puțin purtători de cuvânt ai diferitelor particularisme. Stânga extraparlamentară a făcut tot ce a putut pentru a arunca noroi asupra Corților Monarhiei, întotdeauna cu scuza că lipsa lor de reprezentativitate a făcut ca regimul alfonsinon să fie imposibil din punct de vedere moral. După cum se știe, Costa a pus în circulație definiția de jos a parlamentului și a mass-mediei sale, cu formula sa lapidară de oligarhie și caciquismo.”47 Lerroux a făcut carieră unor astfel de declarații și mulți alții l-au imitat.148 Marea critică lerrouxistă a Solidarității. concentrat pe amenințarea corporatistă pe care o ascundea alianța catalană, alături de intolerabilă prezență carlistă. Dar aceiași republicani, fie de la revista España, fie de la Partidul Reformist, când credeau că își pot asigura predominanța asupra muncii prin revendicări corporative în 1919, erau foarte dispuși să propună un „parlament industrial”, fără mare dezgust din partea socialiști ca Luís Araquistain.149 Și sindicaliștii revoluționari, odată ce și-au asigurat baza asociativă și, prin urmare, pluralitatea lor ipotetică în societatea civilă, de

asemenea, în funcție de cum, au devenit apărători ai «democrației industriale» și ai reprezentării sindicale ca minim acceptabil „reformist”. „, pe drumul către o revoluție egalitară deplină.151 Altfel spus, cultura politică spaniolă a primelor trei decenii ale secolului al XX-lea s-a bazat pe o viață parlamentară îngustă și pe o respingere globală a instituțiilor, o respingere care, oricât de adâncă ar fi fost, era și volubilă. Mai degrabă, de-a lungul a două secole, tradiția politică spaniolă a dat dovadă de un atașament foarte tenace față de împărțirea în guvernanți și anti-guvernamentali de conjunctură, ambii dispuși să schimbe insistența asupra literei legii și voința de a lupta prin toate mijloacele, inclusiv. subversiune. Eșecul lui Cánovas, dar mai ales eșecul lui Sagasta, a fost, așadar, neputința de a transforma Curțile de Regență (1885-1902) într-o școală de cetățenie cu privire la viitor. Au reușit doar să amâne obiceiul cazărmilor și să convingă cea mai mare parte a elitei secolului al XIX-lea că dezbaterea parlamentară era mai profitabilă, chiar dacă era mai puțin costisitoare pe termen lung, decât recurgerea la rebeliune. Noile promoții, sosite după 1998, au cerut mai multe oportunități de promovare și, la nivel global, instituțiile nu au știut să găsească cheia pentru a face pasul de la liberalism, democratic în promisiunile sale, dar restrictiv în practică, la formule mai participative, capabile să satisfacă dorința de angajare publică, promovare socială și servicii mai bune care au interacționat în spirală. Adevărul este că aproape nicio țară europeană nu a reușit acest lucru și există istorici care interpretează ușurința cu care a intrat în război în 1914 ca rezultat al unor astfel de tensiuni interne în ansamblul sistemelor politice de pe continent. În plus, este bine de reținut

Având în vedere că, când a sosit marele moment al plenitudinei democratice, a Doua Republică nu a putut stăpâni astfel de impulsuri de respingere a reprezentării parlamentare și de a apela la violența „curățătoare”, nici de o parte, nici de cealaltă.151.

Așa cum s-a întâmplat cu metaforele lui Prat, gândirea lui Cambó s-a sprijinit pe țesătura societății civile. A fost, după cum spunea, esența „faptului diferențial”, dar a fost și sursa optimismului său, a convingerii că ar putea depăși „pesimismul spaniol” istoric cu bune maniere catalane. Nu se putea altfel, întrucât aceeași mișcare catalană – atât Lliga, cât și rivalii săi – era de fapt alcătuită dintr-o sumă de entități de bază, care le caracterizau modul de a face politică, de a exercita presiuni și de a concepe rolurile sociale.'52 . Astfel, societatea civilă a fost inserată în orice proiect politic pe care l-a articulat liderul parlamentar catalan. Nu-și putea imagina un „imperiu” care să nu se ridice de jos în sus, de la societatea civilă până la vârful statului; Sentimentul său de a putea lucra cu Maura și, mai târziu, cu Maurismo, a derivat întotdeauna dintr-un sentiment de superioritate. „Revoluția de sus” mauristă i s-a părut bine intenționată, dar funcționând fals, chiar opusul catalanismului structurat politic de Lliga. Din același motiv, Liga, în opinia sa, era indispensabilă, de neînlocuit prin seny sau bunul simț, întrucât nu reprezenta

fantezii precum „Oamenii”, ci entități reale, cu o rețea de socializare în spate.
Dar, în plus, Cambó, în forul său intern și din motive foarte practice, a descoperit că nu crede în doctrina sănătoasă a partidului său. Avea să mărturisească public, mulți ani mai târziu, într-un moment de dezbatere disperată în Curțile celei de-a doua republici, când nimeni nu avea de gând să vină la el cu pretenții:
[...] Trebuie să mărturisesc că am simțit că fervoarea corporatistă se diminuează în a mea [se referă la spiritul său]. Reprezentarea corporativă pentru alegerile municipale, pentru constituirea consiliilor orășenești, s-a născut tocmai dintr-un raport întocmit de Consiliul Municipal Barcelona. În proiectul din 1903 nu exista reprezentare corporativă. Un consiliu municipal din Barcelona, din care faceam parte, printre alții, domnul Camer, domnul Suñol și cu mine, a întocmit raportul, iar în acest raport, la propunerea domnului Carner și a domnului Suñol, cu acordul meu, reprezentarea a fost corporație înființată în municipii.
Mai târziu, când în anul 7 [1907] și în anul 8 [1908] s-a discutat în această sală proiectul domnului Maura, în care fusese deja introdus principiul reprezentării corporative, am fost surprins să văd că Cei care împreună cu mine redactaseră raportul de la care a fost adus principiul reprezentării corporative, nu numai că l-au luptat, dar m-au și acuzat că sunt un dușman al democrației pentru că am apărat ceea ce și-au propus. Lucruri ale vieții publice, cu care, după atâția ani, trebuie să ne obișnuim! În această sală am spart multe sulițe în apărarea reprezentării corporative, am susținut multe conferințe în Catalonia și restul Spaniei; dar trebuie sa spun

Camerei și domnului Calvo Sotelo mai ales, de ce mi s-au stins fervoarele corporatiste. Când domnul Maura a crezut că aprobarea Legii Administrației Publice și implementarea ei este o chestiune de câteva săptămâni, mi-a cerut să pregătesc implementarea reprezentării corporative pentru Barcelona, să caut un recensământ al tuturor corporațiilor care reprezintă idealuri, interese. sau a profesiilor care ar putea participa la alegeri și trebuie să spun onoraților deputați că, atunci când culeg statisticile vieții corporative catalane, am fost îngrozit și am văzut că este atât de disparat, atât de anarhic, atât de incomplet, încât era imposibil de a construi pe aceasta o reprezentare corporativă care sa născut cu prestigiul necesar. Și este că în Spania atunci, și chiar acum, nu existau elemente primare pe care să se bazeze reprezentarea corporativă.153
Ultimele două propoziții camboniene sunt brutale, în directitatea lor. Încă din zilele Solidarității, Cambó a recunoscut caracterul incomplet al societății civile, o invenție optimistă și chiar legală, ca fiind o categorie reificată din perspectivă jnridistă. Pusă în limbajul sociologic actual, revendicarea proiectivă a societății civile, care a permis lansarea „imperialismului” catalan, s-a dorit a fi afirmarea unui „capital social” debordant, când în realitate era un „capital simbolic”154. cele două fraze camboniene au constituit nucleul dezbaterii interne de ligare din 1909-1910 și a „socialismului” sau „statismului”

tinerilor susținători ai lui Cambó în Catalonia. În plus, se adaugă o îndoială: s-ar fi micșorat creșterea numărului de membri ai bazei catalane, în așa fel încât expansiunea asociativă să fie redundantă? Cu alte cuvinte, sprijinul social pentru regionalism avea un plafon, dincolo de care îi era greu să se extindă în continuare? Implicația ar fi că multiplicitatea entităților catalane, deși au continuat să prolifereze, a împărțit o populație mai mult sau mai puțin fixă de militanți și simpatizanți.155 Fie că a fost așa sau nu, este clar că, în orice caz, și model stabil al societății civile din punct de vedere ideologic, dar capabil de o creștere expansivă sigură, pe care Prat și-a bazat axiomatic „unitatea catalană”, nu a existat în realitate. Dacă ar exista într-adevăr un proces de fond în sensul unui plafon sau chiar al unei contracții, scepticismul mărturisit al lui Cambó ar fi mai bine înțeles. Liderul parlamentar catalan a fost mereu gata să emită manifeste Lliga semnate de o multitudine de entități catalaniste, reprezentând celebra societate civilă catalană. Dar era ceva cu totul diferit să crezi că reiterarea asociativă a unei baze mai slabe însemna cu adevărat ceea ce pretindea că înseamnă.

La rândul său, Prat se agățase foarte public de teza sa în favoarea „votului organic” corporativ ca fiind net superior, din toate punctele de vedere, votului universal masculin „simplist, geometric” și chiar patetic din secolul al XIX-lea. În anul următor alegerilor care au dat victoria Solidarității Catalane, în ianuarie 1908, a continuat să critice: „[...] această formă anorganică de vot, pe care radicalii noștri înapoiați o apără acum, face parte dintr-un sistem de doctrine și de instituții. acea

toate popoarele progresiste abandonează, este legată de un întreg ansamblu de alte forme sociale și politice, toate simpliste și ieftine concepute, precum concepția mecanică a popoarelor, refuzul popoarelor de a se asocia, abținerea sistematică, neintervenția statului, transformată într-un jandarm însărcinat doar cu liniștea drumului public.» Libertarianismul conservator pratien și-a arătat atunci dinții. „Și toate acestea s-au întâmplat deja”, a conchis Prat, furios, care, atât de exasperat, a căzut în contradicție ideologică.156

În orice caz, după vara fierbinte a anului 1909, funcția ordinii publice a fost privită într-un mod diferit. Apărut în 1907, republicanismul radical, cu „Casele Poporului”, „Tinerii Barbari”, „Doamnele Roșii” și desfășurarea presei, a provocat prin competiția sa dezvoltarea calmă a rețelei asociative a catalanismului.157 Încă mai îngrijorătoare în ceea ce privește implicațiile sale pentru viitorul societății civile așa cum a fost concepută de catalaniști, Solidaridad Obrera, platforma sindicală creată în 1907, care în 1910 avea să cedeze locul Confederației Naționale a Muncii, a fost consolidată ca răspuns explicit la Solidaritate. Catalana, cu o ofertă corporativă anarho-sindicalistă care, prin extinderea neașteptată a cadrului asociativ, reprezenta o amenințare de destabilizare profundă pe termen lung.158 În acel moment, cu toată mahmureala care a venit cu ea, Cambó nu a avut de ales decât să țină. pe –foarte în felul lui– la doctrina lui Prat despre „imperiul” care ar trebui

construit în Spania, întrucât fără intervenția statului nu ar exista nici o dezvoltare a aceleiași societăți civile, așa cum se propovăduia încă.
De acolo, din sărăcia verificată a societății civile, chiar și cea catalană, a apărut opțiunea cambonează „statală” și „socialistă”, cu gustul ei de practicism germanic, naționalist și statal, ca o depășire a anarhicului „anglo-saxon”. individualism. Șters „etatismul socialist” ca potențial cale catalană, Cambó s-a alăturat discursului noucentista cu o ambiguitate marcată. După cum a verificat în contribuția sa, „De la política”, la Almanach deis Noucentistes organizat de D’Ors în 1911, Cambó a fost redus la o reformulare internă a capacității sale de credință într-un program lipsit de soliditatea care, până atunci, el a presupus: Politica este intervenție și intervenția este credință.
Doar omul care are credință poate fi politician. Și nu îi este suficient să aibă încredere în sine: trebuie să aibă încredere în oamenii asupra cărora acționează.
Un politician care își pierde încrederea în poporul său are datoria să se retragă din orice acțiune politică. Un politician fără credință în poporul său este un lucru la fel de monstruos ca un preot care a încetat să mai creadă în Dumnezeul său.
Un popor, pentru a fi politic, pentru a exercita o intervenție vie și rodnică, trebuie să aibă credință în misiunea sa și credință în omul care îl conduce.
Când omul și oamenii coincid în aceeași credință, iar omul simte că misiunea lui este misiunea poporului său și oamenii își văd misiunea întrupată

în misiunea omului, atunci este atunci când au loc marile momente.
tusele politice marile interventii definitive.159
Adevărul este că nu se știe despre cine vorbea Cambó; poate de la Prat ca de la sine. De asemenea, părea să evoce dilema „credinței fără credință” pe care Unamuno, mai bine de douăzeci de ani mai târziu, a surprins-o atât de celebru în San Manuel Bueno, már- hr.'e.” Dar, până la urmă, totul s-a rezolvat cu promisiunea unei viitoare compensări între oameni și politician care a arătat în ce măsură Cambó ar putea fi impregnat cu încredere în eficacitatea Führerprinzip, armonia magică dintre lider și națiunea sa.
Dar, în același timp, o lectură atentă, între rânduri, a scrierilor sale (în special a celor autobiografice) relevă un puternic curent de pesimism personal: Cambó știe mereu că viața îl va învinge, dar insistă, iar și iar. În acest sens, Cambó a fost întotdeauna, până la moarte, un liberal — din ce în ce mai conservator, dacă vreți —, dar nu ar fi putut niciodată să fie entuziasmat de un stat conducător, pur administrativ y fără camere reprezentative de dezbatere, din moment ce rădăcinile sale cataloniste au fost împiedicate . asta, cel puțin într-un scenariu spaniol. La urma urmei, un stat spaniol executiv, fără a fi nevoie să răspundă opiniei întruchipate într-un Parlament, ar putea ignora cerințele culturale sau interesele sociale care nu se încadrează în schemele de putere, așa cum a demonstrat pe deplin primul riverismo. Din toate aceste motive, orice viziune politică cambonienă — prin forță — nu putea abjur de premisa

reprezentării alese și de natura sacrosantă a Camerei Legislative. Din acest motiv, departe de el sunt argumentele școlii sociologice italiene Mosca sau Pareto care au entuziasmat atât de mult stânga la începutul secolului.161 Astfel, de exemplu, în 1910, în mijlocul dezbaterii interne din cadrul Lliga. , fracțiunea sa a abandonat curând apărarea votului corporativ –pe care Cambó îl apărase anterior cu ardoare publică– și a devenit un campion al votului proporțional, cu regula D'Hondt, întărind argumentul cu exemple belgiene abundente.162 În același timp, Cambó nu s-a considerat niciodată un liberal cu majusculă, iar regionalismul catalan a avut întotdeauna ca inamic principal tradiția liberală spaniolă care a venit din progresismul lui Espartero și consacrată de Prim în Glorioasa Revoluție din 1868.163 Dar, pentru Cambó, așa cum este exprimat pretutindeni în scrisul său (și explicit în memoriile sale), adevăratul pericol era în stradă, în debordarea canalelor politice stabilite și în apelul la ceea ce el înțelegea ca demagogie. Din același motiv, el nu avea în mod intrinsec neîncredere în stânga – cu cât mai socială, cu atât mai multă neîncredere – dar era capabil să accepte o mișcare civică de dreapta dacă era canalizată în mod corespunzător și redau rapid viața politică și socială la locul ei. Totuși, toleranța lui față de formula de urgență nu l-a făcut niciodată dependent de ea. A păstrat întotdeauna o distanță clară față de orice opțiune militaristă, din același motiv ca întotdeauna: faptul că militarismul era spaniol din naștere și alergic la toate pretențiile catalaniste.

În rezumat, Cambó era un liberal doctrinar, deloc democratic, dar foarte realist și, prin urmare, dispus să se adapteze.164 Dacă nu credea pe deplin, prin amară experiență, în societatea civilă mai presus de Stat, nu a arătat niciodată ezitare. înainte de ideea individului ca protagonist în cadrul țesutului social, atâta timp cât elitele își aveau în funcțiune ordinea lor naturală, meritocratică. Inițiativele personale ar da naștere, în timp, la o societate civilă mai densă. La fel ca mulți observatori străini, Cambó a atribuit orice „regenerare” spaniolă aceleiași societăți civile mai degrabă decât eforturilor publice; În cuvintele lui Norman Angelí, un cunoscut pacifist și comentator politic britanic: „[...] renașterea industrială și socială a Spaniei datează din ziua înfrângerii și a pierderii coloniilor sale”, citând ca dovadă faptul că într-un deceniu valoarea titlurilor spaniole se dublase.165 În acest sens al încrederii în inițiativa privată, punctul de vedere al lui Cambó ar putea fi comparat cu cel al unui alt lider naționalist, cehul Thomas G. Masaryk, și el parlamentar și, fără îndoială, mai democrat. decât Cambó, dar care considera că „o țară mică, aflată într-o situație atât de dificilă precum cea a Boemiei, nu-și putea menține individualitatea decât printr-un efort amplu și persistent atât în domeniul intelectual, moral și material”, adică prin promovarea societății civile în toate expresiile sale, înțelegând un astfel de efort ca identitate colectivă.166 Atunci, el nu ar fi niciodată entuziasmat de o acțiune dictatorială, deși a recunoscut necesitatea acesteia ca măsură de precauție, punctuală, mai ales în fața haosului pe care l-a reprezentat întotdeauna revoluționismul de stânga. pentru el. , era anarhist

sau bolșevic. Dar, după războiul din războiul mondial, la începutul anilor douăzeci, entuziasmul stradal tipic noilor fascisme postbelice i s-a părut un remediu prost pentru revoluționism, urâtul rău „roșu”, întrucât, în opinia sa, cei violenti și nepăsători. Inițiativele contrarevoluționare erau, în adâncul sufletului, mai mult la fel. O astfel de schemă cambogiană era foarte comună în mediul burghez al anilor 1920 în Europa, poate mai ales în societatea și politica britanică, înainte de ceea ce englezii numeau cu dispreț „politica continentală”167.

Această situație a fost reflectată foarte adecvat de ascuțitul jurnalist catalan Josep Pía în ultimul volum al biografiei sale cvasi-oficiale despre politicianul și liderul Lliga, scris în 1930:

Diferența că există, de fapt, între un politician al Restaurației – să spunem un Cánovas – și un Cambó este aceasta: că Cánovas nu crede în Spania, sau în nimic despre Spania; Pe de altă parte, Cambó, care crede în Catalonia, crede în Spania. Primul este sceptic, iar cea mai ascuțită formă a scepticismului său este tocmai unitarismul; al doilea este entuziast și uneori luminat, iar cea mai fină și profundă formă a acestui entuziasm este tocmai catalanismul. Pe baza acestor fapte, majoritatea ideilor noastre – și ale castilianilor – trebuie revizuite. Argumentul pesimismului său a fost folosit constant împotriva regionalismului lui Cambó, când singurii pesimiști din Spania au

au fost unitarienii; S-a spus că superstiția a ceea ce castilienii numesc cu nepoliticos și dispreț patrie mică, nu a fost altceva decât reacția amară a unui om care nu poate simți patria mare - și de fapt singurii care au crezut în cea mare au au fost cei care cred în ceea ce castilienii îl numesc pe cel mic. Politica lui Cánovas este o consecință a pesimismului său incurabil; este perfect firesc ca acest politician și-a petrecut cea mai mare parte a vieții gândindu-se la cum să anuleze importanța oamenilor. Ei bine, dacă nu credea în oameni, ce trebuia să facă dacă nu se sustrage de ei? Dimpotrivă, Cambó și-a petrecut viața căutând modalități de a-l pune în valoare, de a-l ridica, de a-l face centrul vieții statului. Atât de mult încât, dacă Cánovas a găsit calea de a anula oamenii, o modalitate care a constat în a aduce toată politica la Madrid, Cambó a găsit calea de a o revitaliza, întorcând politica acolo unde se află oamenii, în regiune, în masă, în natiunea. Nu există două figuri mai antitetice decât cele ale lui Cambó și Cánovas.168

19. „España Grande” și Partidul Unității, sau apogeul ideologic abrupt al Ligii

Dușmanii Lliga s-au obișnuit să se asigure că partidul și purtătorii de cuvânt au folosit întotdeauna discurs dublu sau fals și că, în consecință, nu era nevoie să acorde prea multă atenție declarațiilor lor. Istoriografia – marcată de monumentala biografie a lui Cambó scrisă de Jesús Pabón – a contribuit la aceasta în măsura în care a avut tendința de a interpreta declarațiile ligii dintr-o abordare tactică. Pabón a construit o explicație în esență narativă, în care ceea ce a spus Lliga și ceea ce a făcut a fost confuz în lumina evoluției politice spaniole în schimbare. Ca mișcare, Lliga lua întorsături ideologice care accelerau sau încetineau aspecte conceptuale și

care contrastau cu acumularea progresivă de conținuturi, până când s-a ajuns la un moment decisiv, în care transformarea discursivă a devenit vizibilă.

La Lliga a generat doctrină în mod evolutiv până la intrarea decisivă pe scena politică spaniolă cu Solidaritatea Catalană. În acest scop, Prat de la Riba a scris La nacionalitat catalana, Cambó s-a dezvăluit ca o mare speranță pentru reforma hispanica și D'Ors a apărut ca un „Pantarca” glosant. Din 1906-1907, apoi, s-au fixat fundamentele ideologice lligare, pentru a varia ca accentul sau ton, dar nu în fond, până în 1931 (și chiar mai departe). Dar acea fidelitate ideologică –înțeleasă întotdeauna ca informativă, chiar didactică– nu a trebuit să traverseze sfera politică catalană până când, în 1916, Lliga a decis în cele din urmă să treacă pe scena hispanica. Și a făcut-o cu argumentul său obișnuit „imperial”. După cum a observat retrospectiv istoricul catalanistul independent Joaquim Cisas-Carbó: „Acest manifest a fost, deci, un program electoral care, pe lângă faptul că era adresat Cataloniei, viza toată Spania, cu scopul de a promova o mișcare politică regionalistă, luând drept se bazează pe mici nuclee de sentiment și convingere autonomistă care au existat în unele regiuni.”2 Cu toate acestea, regionaliștii catalani au continuat fără a rezolva cea mai mare problemă care le-a compromis propunerea, așa cum avertizase Unamuno în 1911, tocmai într-un articol intitulat „Imperialismul catalan” : pentru a fi primiți de ceilalți spanioli ca salvatori ai Spaniei, ei trebuiau să predice exemplar în spaniolă.3

În orice caz, trecerea de la simpla promovare ideologică, mai degrabă centrată pe catalană, la ipotetica negociere hispanică a fost, evident, responsabilitatea lui Cambó. Dar schimbarea a modificat întregul cadru de referință al Ligii γ, odată cu ea, terenul de

acţiune, γα că, de atunci, abordările Higueras au trebuit să interacţioneze cu toate opţiunile susceptibile de seducţie ideologică. În cele trei Cortes alese între 1909 și 1916, a avut loc procesul politic decisiv pentru viața parlamentară spaniolă, sub Constituția din 1876. În această dinamică, Lliga a jucat un rol central care a fost adesea nerecunoscut.

La Lliga și evoluția politică spaniolă până în 1916

Între 1907 și 1909, prezentarea parlamentară a Lliga, condusă de Cambó, în fruntea Solidaritatului a dat naștere la multe digresiuni cu privire la o posibilă înțelegere între liderul catalan și Maura, fără ca aceasta să se realizeze vreodată. Nici Legea Administrației Locale sponsorizată de șeful conservator nu a ajuns să prospere. Ruptura calitativă a «Maura no!» condusă de Moret - devenit președinte al Guvernului la 21 octombrie 1909 - era condusă și de Lliga, din moment ce liderul liberal dăduse semne dovedite de ostilitate anticatalană. Dar căderea promptă a lui Moret și înlocuirea lui cu José Canalejas, la începutul lunii februarie următoare, au augurat o schimbare, vizibilă mai ales după alegerile legislative din mai 1910.4 Canalejas a dominat facțiunile liberale mereu indocile, s-a bucurat de o relație personală excelentă cu monarhul. și a avansat un program legislativ („Legea lacătului” în 1910, noul serviciu militar în 1912) care a furat multă importanță ideologică opoziției de

stânga, ceea ce s-a reflectat în dizolvarea promptă a „Conjuncției republicano-socialiste” . Dar prim-ministrul, dornic să anuleze tiparele obișnuite ale politicii, a știut și el să stabilească o alianță strategică cu Lliga, preluând marea problemă legislativă catalană a „Ley de Mancomunidades”. Relația dintre Canalejas și Cambó a devenit suficient de strânsă pentru ca omul notoriu lligaire, temporar fără un loc, să fie agentul șefului guvernului în fața Vaticanului în delicatele negocieri care au însoțit ofensiva legislativă anticlericală.5 Dar Canalejas s-a trezit serios. probleme pentru acceptarea legislativă a proiectului „Commonwealth” - conform lui Royo Villanova, Moret i-a oferit lui Canalejas „să aprobe proiectul lui Maura într-o singură sesiune” dacă guvernul retrage propunerea catalană-, lăsând problema în aer când președintele a fost asasinat. al Consiliului în drum spre Cortes, unde urma să inaugureze legislatura de toamnă a anului 1912.6 După un cabinet de urgență foarte scurt al lui García Prieto, contele de Romanones a organizat un nou guvern liberal.7 Contele intenționa să succedă conducerii liberale a decedat, dar îi lipsea talentul său de a gândi după linii strategice. Dimpotrivă, „șchiopul din Guadalajara” era renumit pentru simțul său tactic extrem de exagerat, deseori fără prea mult conținut. Astfel, Romanones, fără un ascendent incontestabil, a ținut în aer proiectul „Mancomunidades”, obținând aprobare parțială dar demisionând la scurt timp după.

legislatura de toamnă a anului 1913 a început ca o manevră eșuată de a-și menține predominanța.8

Problema conducerii partidelor rotative devenea din ce în ce mai presantă. La rândul său, Maura demisionase deja de la conducerea conservatoare la începutul anului 1913, în încercarea de a forța mâna regelui împotriva excluderii sale și, în același timp, de a-și reînnoi conducerea asupra rândurilor din ce în ce mai agitate ale părții sale. Răspunsul lui Alfonso al XIII-lea a fost să distribuie jocul, flancând astfel fetele atât ale lui Romanones, cât și ale lui Maura; l-a invitat pe deputatul Partidului Conservator, Eduardo Dato (un vechi silvelist și nu un dezertor din liberalismul gamacist precum Maura, să formeze un guvern, fapt care fusese o sursă de resentimente vechi în cadrul conservatorismului).9 Rezultatul imediat a fost împărțit între conservatorism între datisti» potrivite” și „mauriști”, în paralel cu o panoramă liberală care este și ea divizată.1'1 Noua situație a favorizat Lliga, oricât de mult afirmația naționalistă catalană ar putea fi considerată un motiv crucial pentru fragmentarea sistemului constituțional de partide. Dato, căutând sprijin, a acordat Legea Commonwealth-ului Lliga prin decret regal în octombrie 1913, permițând astfel reorganizarea promptă a consiliilor catalane sub președinția lui Prat de la Riba. Noile alegeri legislative convocate de guvernul conservator la începutul lunii mai a anului următor au redat și ele în beneficiul Lliga, deoarece așa-numitul „Pact de la San Gervasio” dintre republicani-naționaliști și radicalii lerrouxi a aruncat în aer instabilul „ Esquerra», incapabil să susțină o platformă de exclusivitate republicană cu cei mai mari dușmani ai săi cândva.” Prăbușirea Unió Federal Nacionalista Republicana părea

să facă posibil visul prețuit de lligare al unui monopol efectiv – și nu pur și simplu ideologic – al lagărului catalan. Astfel, se poate aștepta o înțelegere utilă a situației datelor.
Dar guvernul Dato, deși a știut să impună neutralitatea spaniolă în criza europeană de vară care, dintr-un „incident” balcanic din iunie s-a extins pentru a deveni, până în august, un război generalizat în Europa, pe de altă parte nu a reușit să creeze un context stabil în politica internă.12 Republicanii s-au autoproclamat imediat francofili, iar Romanones -urmând vechiul model moretian- și-a insinuat simpatiile pentru Republica vecină, fără a merge mai departe.13 Ca partid implicit pacifist, războaiele obișnuiau să ducă în Ligă. nepregătit, prin surprindere. Acest lucru se întâmplase în 1909 și s-a întâmplat din nou în 1914 (să nu mai vorbim de alte cazuri ulterioare). Războiul european a schimbat totul, marcând noi tendințe ideologice care amenințau să facă inoperante tezele centrale ale lui Higueras. Astfel, a apărut o nouă presiune ideologică – bazată pe ideea de autodeterminare a națiunilor și a federației lor mondiale – în cadrul catalanismului, fără traducere directă la urne dar cu promisiunea unei inovații profunde într-un viitor nu prea îndepărtat.14

Între timp, guvernul Dato nu știa să stăpânească sau să profite de conștientizarea, tot mai răspândită odată cu trecerea anilor 1914-1915, că Spania ar putea deveni un mare beneficiar logistic al nevoilor de război ale vecinilor săi. Pe partea oficială, în cadrul La Cierva a fost înființat un „comitet de inițiative” pentru a înțelege dificultățile coordonate de aprovizionare și lipsurile care ar putea apărea, o măsură considerată flagrant politică de mare parte din public. La Lliga spera într-o relație pozitivă cu conservatorii majoritari, iar pre-expresiile ei s-au concretizat într-o amplă campanie pentru crearea de „zone neutre” sau „porturi libere” prin care – mai ales în cazul Barcelonei – să fie canalizat. enormul export.15 Guvernul nu a cedat însă agitației, întrucât în curând au apărut proteste castiliane împotriva revendicării „neloiale” catalane, în spatele căreia se putea ghici mâna liberalismului democratic al lui Santiago Alba, dar cu un sprijin mai mare. .16
Efortul cabinetului s-a concentrat asupra bugetului ministrului de Finanțe Bugallal, care a primit un răspuns teribil din partea investitorilor, provocând căderea acestuia și repunerea promptă în funcție în iunie. Curând promisiunile făcute – abrogarea Legii jurisdicțiilor anunțată de ministrul de război, generalul Echagüe, în decembrie 1914, speranțele puse în remodelarea portului Barcelona – s-au risipit în nimic.17 În iulie 1915, Cambó a anunțat ostilitatea Lliga. împotriva politicii guvernamentale la un mare banchet ţinut la Tibido. Așa cum liderul parlamentar a tunat atunci: „Catalanilor li se poate refuza ceva, dar nu pot fi păcăliți.”18 Deși aripile liberale conduse de Romanones și García Prieto nu au reușit să câștige majoritatea guvernului, până la sfârșitul anului definitiv era de așteptat prăbușirea situației datista, întrucât Dato abuzase fără a lua în considerare sărbătorile Cortesului și legislația prin decret. Într-adevăr, afirmația că reforma militară a lui Echagüe

să fie aprobată înainte de a trece la dezbaterea bugetară a pus
capăt etapei conservatoare la începutul lunii decembrie.
Romanones s-a ocupat din nou de formarea unui cabinet, dar, mai
presus de orice alt obiectiv, contele intenționa să-și impună
conducerea gazdelor liberale împrăștiate. A vrut, pe baza
acordurilor sale, să încheie o bună alianță cu stânga liberală și
în special cu Santiago Alba, care a apărut în portofoliul decisiv
al Internelor. Alba, la rândul ei, avea ca obiectiv să profite de
situația specială catalană, destabilizată încă de la alegerile
precedente din cauza dispariției „Esquerra” și a lipsei de
definiție tot mai mare dintre naționaliștii republicani, pentru a
forma -într-un fel- numită „Pacto de la Castellana” — o mare
coaliție anti-Liga care ar reuni liberalii cu radicalii și
federalii. Odată cu refacerea tacticii lui Moret de deschidere a
constituționalismului liberal către sfera republicană, Alba spera
să facă un prim pas în configurarea unei stângi puternice la
alegerile din 9 aprilie 1916. Furia Lliga a fost proporțională cu
amenințarea, mai ales întrucât Alba, în plus, a încercat intrigi
cu președintele

a Fomento del Trabajo Nacional.19 În ochii catalanilor, a fost o
declarație autentică de război, deși, din noiembrie precedent,
înainte de căderea lui Dato, se înființase o mare confruntare pe
problema limbii în rândul catalaniștilor, pentru o de partea, iar
liberalii și republicanii, pe de altă parte. Bătălia a avut loc
de la Parlamentul de la Madrid până la Primăria Barcelona.211
Astfel, în perioada martie-mai 1916 —perioada imediat
premergătoare și după alegerile legislative—, Lliga a pornit
într-o mare aventură de definire ideologică, în fața
principalelor opțiuni ideologice și electorale existente, atât
constituționale, cât și antidinastice.

„Per l'Espanya Gran”, sau cucerirea statului

Prat a decis atunci să se lanseze în tema deja familiară a
reorganizării „imperiale” a Spaniei. Începând cu La nacionalitat
catalana, „imperialismul” a identificat poziţia lligare în raport
cu celelalte familii ideologice catalane. Cuvintele elocvente ale
poetului și publicistului Josep Carner, în noiembrie 1914,
rezumau teza lui Prat:

Imperiul poate fi dominația popoarelor comune, a popoarelor
înrudite, extinderea succesivă a unei filiații asupra tuturor
rudelor sale rasiale. Dar în sensul său cel mai mare și frumos,
Imperiul este o putere temporară puternică și ramificată, care,
de fiecare dată, devine puterea moderatoare a întregii omeniri.
Imperiul este un eveniment incomparabil pentru că are nevoie de
mari valori, mai ales în al doilea caz, care este cel care ne
interesează acum. Iar existența unui Imperiu în lume -Imperiu,
sistem de valori strălucitoare- este extrem de valoroasă,
întrucât dacă există o societate a națiunilor, această societate
are nevoie de o autoritate exercitată în sens politic superior,
și care determină o transfuzie graduală a politicii.
elevarea .toate popoarele prin exemplu, avertisment și, în cazuri
excepționale, constrângere.21

Dar, până atunci, Lliga — deși purtătorii de cuvânt au răscolit
subiectul — nu îndrăznise să-și concentreze deschis întregul
program asupra realizării cuceririi morale a statului spaniol. În

1916, la un an și jumătate de la evocarea lui Carne, Prat credea că venise oportunitatea de a defini poziția partidului în aceiași termeni.

În fața alegerilor legislative convocate pentru 9 aprilie 1916, la mijlocul lunii martie Lliga a publicat un manifest decisiv, „Per Catalunya i l’Espanya Gran”, un titlu mai puțin elegant în versiunea sa spaniolă, „Pentru Catalonia și Marea Spanie”. ». Dar relativa stângăcie stilistică nu conta. Pentru prima dată, aproape mai importantă decât versiunea catalană a fost traducerea ei în spaniolă, de la dinamică

catalanismului «intervenționist» trecuse un punct de cotitură decisiv în evoluția sa. De la răspândirea ei extracatalană, teza „imperială”, până atunci pur ideologică, a devenit o ofertă programatică către opinia politică spaniolă. În consecință, a fost o sarcină politică autentică de a converti acea opinie - sau cel puțin o pluralitate a ei - la teza catalanismului „intervenționist”.

În scrisul lui Prat, deci, punctul de plecare programatic a fost „Constituția Spaniei”;

Problema fundamentală a Spaniei este problema constituției sale. Când monarhii catolici au unit toate regatele peninsulare în mâinile lor, ei nu au știut să dea noului Imperiu o constituție care să garanteze că „Amândoi montează, montează și Isabel și Fernando”; și lipsită de structură și coordonare și deci de coeziune spirituală, istoria acelui Imperiu, care l-ar fi putut eclipsa pe cea a Romei, este istoria unei decadențe alcătuite din ineptitudine diplomatică, înfrângeri glorioase, stânjeneală administrativă și dezmembrare nesfârșită; întregul proces de lichidare a unui patrimoniu grandios acumulat printr-o căsătorie și prin șansa norocoasă a descoperirii Americii.

Faptul de a pleca dintr-un trecut relativ îndepărtat -Coroana Trastámara și a Austriacilor- a făcut posibilă recuperarea, din afara tradiției statale a spaniolismului, a conceptului de „imperiu”. Această noțiune ar putea fi o etapă superioară statului și potrivită pentru o Națiune așa cum era, în doctrina catalanistă pură, Catalonia.

Textul manifestului și-a concentrat argumentul istoric pe schimbarea funcției Coroanei, un fir caracteristic temei catalane de la Almirall:

În timp ce regii erau totul și uimeau popoarele cu splendoarea tradiției și măreția unei semnificații aproape divine, naționalitățile neglijate și încolțite, cei care nu vorbeau așa cum vorbea Regele și nici nu își găzduiau în mod obișnuit curtea sau aveau miniștri sau generali, nu și-au simțit umilința; Ei credeau că îndoaie genunchiul în fața regelui, când în realitate regele și atributele și prestigiul lui erau instrumentul ascuns care crea supremația unuia dintre popoarele unite și servitutea politică pentru celelalte.

Absolutismul monarhic a căzut, sfințenia regalității a dispărut în sentimentul popular, consacrat prin transformarea ideilor și sentimentelor, suveranitatea națiunilor asupra celei a regilor, popoarele excluse și-au dat seama de înșelăciune, au văzut că, [sic] una dintre acelea. care erau egali, la realizarea unirii, îşi însuşiseră toate beneficiilef,] toate onorurile şi toate

puterile; iar după ofuscare, își afirmă drepturile încălcate, justifică

cu o situaţie de egalitate, întemeiată pe egalitatea condiţiilor cu care
Au plecat să formeze Spania.
În ciuda aparentei dureri antimonarhice a abordării istorice, s-a lăsat o marjă largă de reajustare între noile exigențe ale „principiului național” și „cel dinastic”, întrucât i s-a dat un sens colectiv, nu tocmai cetățean sau democratic, criteriul mai întâi. Pentru a preciza, Prat a adunat sensul trecutului Coroanei Spaniole și dezamăgirea istorică care l-a însoțit în trei întrebări, care au rezumat pretențiile de bază ale naționalismului catalan:
De ce astăzi avem doar sărace corporații administrative livrate arbitrarului unei puteri non-catalane și a unei reprezentări parlamentare, pierdute în întregul parlament[n]general adunat, format și dirijat în afara Cataloniei? De ce instituțiile noastre administrative poartă nume și prenume și sunt organizate și primesc impuls de la organizații care nu sunt și nu au fost niciodată din Catalonia, de parcă nu le-am avea pe al nostru, din neamul nostru, ilustrat de o tradiție cât mai glorioasă? De ce limba catalană, limba Curții și a Parlamentului, limba diplomației și a legilor, limba științei și poeziei, a fost egală ca descendență și drepturi cu cea castiliană, atunci când a avut loc unirea, a fost alungată violent din tot publicul nostru? viața, scos în afara legii ca un intrus din propria casă și insultat la fiecare pas de miniștri și funcționari numindu-o dialect, un patois gras [sic] destinat ca o antichitate inutilă să moară încet în vatra casnică?
Astfel, potrivit lui Prat, „Chestiunea catalană” ar trebui abordată:
Îmbrăcați-vă așa cum vă place să-l ascundeți, acesta este adevărul, cu toată grosodia ei iritantă: în Spania există un popor care a recunoscut și a exaltat în viața publică elementele personalității pe care oamenii le iubesc cel mai mult. Pe de altă parte, există și alte popoare care văd excluse din legile Statului, din toată viața publică, acele elemente substanțiale ale spiritualității și personalității lor. [...] Și această stare de fapt, popoarele care o îndură, cei dintre noi care suntem victime ale ei, nu sunt dispuși să-i consimtă. Nu vrem, pentru că avem dreptul să nu ne dorim; [...]
A existat, deci, un trist echilibru politic:
Astfel, coexistența în Spania a unora dintre acele acumulări formidabile de forțe spirituale care sunt naționalități, în loc să întărească statul spaniol, l-a dus la o neputință dureroasă, pentru că, în loc să fie

Toate folosite integral pentru măreția Spaniei, una dintre aceste naționalități, cea mai importantă, s-a zbătut încă din secolul al XVI-lea, iar lupta continuă încă deschis, pentru a exclude, pentru a le asimila pe toate celelalte. Și în acest fel s-a irosit steril un efort imens: cel al popoarelor amenințate cu absorbția, care s-au despărțit sau s-au chinuit să se despartă;

și efortul care trebuie să fi fost depus pentru a le menține subiectul; când printr-un regim de iubire, de egalitate politică, toată lumea și-ar fi dat mâna pentru a spori și mai mult Imperiul comun.

În plus, a existat o conjunctură internațională, Războiul Mondial, care promitea reproiectarea, într-un fel sau altul, a sistemului statal european. Era deci momentul potrivit să ne asumăm „Transcendența momentului prezent”. Adevărul, potrivit lui Prat, era că – în plin mare război – „[a]zi tuturor popoarelor slabe le-a fost intervenită deja viața de către Anglia sau Germania”, mari modele care aveau să crească, de vreme ce: „ [a]l A doua zi după pace, această intervenție se va normaliza și se va intensifica”.

În viziunea asupra viitorului pe care o prevedea manifestul, „[l]a lume va fi probabil împărțită în două sau mai multe mari grupuri sau trusturi de națiuni, că lichidarea războiului trecut și anticiparea celui care vine, cu forța sa consecințe, socialismul în proceduri și naționalismul în orientare, vor forța în fiecare zi să legăm legături mai puternice și mai complexe.»

Care ar putea fi circumstanțele hispanice în acel viitor?:

Oricât de meschină ar fi starea Spaniei de astăzi, poate deveni cu atât mai mult ca urmare a războiului. Suntem în preliminariile unei noi constituții internaționale. Până acum toate statele europene erau mai mult sau mai puțin complet independente. Acum vor exista unele state care vor comanda și alte state care se vor supune. [...]

Nu este vorba, deci, pentru Spania de a fi mare sau mică, de a poseda mai mult sau mai puțin de asemenea provincii: este vorba de a fi sau de a nu fi. Sau Spania simte momentul prezent și se pregătește activ, intens, adunându-și toate forțele, nu acestea, nici acelea, ci toate, pentru a se întoarce la orizonturile unei renașteri a puterii, chiar și a măreției, care după secole se va afla din nou în raza sa; sau se va transforma într-o vastă Andorra, cuibărit în imensitatea Imperiului anglo-francez, întinsă de la Marea Glaciară a Nordului până la Capul Bunei Speranțe și din India până la Atlantic, fără personalitate, fără influență, fără nicio putere sau semnificație, cu o Coroană și un Sceptru pur simbolic, precum acele săbii care astăzi arată inofensive în ceremoniile succesorilor Cavalerilor Templieri.

Manifestul a cerut, așadar, externalizarea activă a potențialilor membri ai societății civile, ca singurul mijloc de a face Spania credibilă ca putere.

Noi, din această Catalonie care nu mai poate avea miniștri sau generali și aproape niciun episcop, din această Catalonie eliminată sistematic de la orice intervenție activă în guvernul Spaniei, noi, marcați drept separatiști și localiști, ne adresăm spaniolilor cu bună-credință, celor ai căror sufletele se simt asuprite de neputința actuală și aspiră la o mai mare demnitate internă și internațională, și semnalăm obstacolul: această luptă enervantă, epuizantă, uneori inconștientă, acum conștientă, între o naționalitate predominantă și altele care nu se resemnează să dispară; și vă invităm să închideți acea perioadă, să vă îmbinați armonios între ele naționalitățile spaniole și toate cu statul, în așa fel încât fiecare să-și guverneze liber viața internă și

să aibă toți participarea care, datorită importanței lor, le corespunde în direcția comunității; făcând astfel Spania nu suma unui popor și a rămășițelor moarte ale altor popoare, ci rezultatul viu, puternic al tuturor popoarelor spaniole, întregi, așa cum le-a făcut Dumnezeu, fără a le mutila mai întâi, smulgându-le limba, cultura, personalitatea, care sunt rădăcina vitală a puterii sale.
Situația internațională, atât de evident decisivă, a impus un program ambițios, atât idealist, cât și pragmatic, capabil să contopească problemele de politică externă cu reorganizarea internă aflată în așteptare de atâția ani. Ca o întrebare istorică patentată, potrivit lui Prat, iberismul ar fi declanșatorul esențial pentru a reconsidera o astfel de interacțiune și a rezolva „Nevoia unui ideal colectiv”:
[...] Întemeierea constituției Spaniei pe respectul pentru drepturile egale ale tuturor popoarelor care o alcătuiesc, înseamnă să facem primul pas către marea Spanie, prima și singura virtuală care ne pune pe calea realizării. aceasta. Acest Imperiu peninsular al Iberiei, care urmează să fie primul nucleu al marii Spanie, punctul de plecare al unei noi participări, puternice sau modeste, dar intervenția în cele din urmă în guvernarea lumii, nu se poate naște dintr-o impunere violentă. Ori nu va fi niciodată, ori trebuie să vină din comunitatea unui ideal colectiv, din sentimentul de fraternitate, dintr-o legătură de familie între toate popoarele iberice, din simțirea tuturor, uhos și alții, bărbații Portugaliei și cei din Portugalia. Spania, relele izolării și posibilele splendori ale unei fuziuni de sentimente și forțe. Dar pentru ca această nouă idealitate să înflorească în Portugalia, este necesar ca portughezii să vadă cu ochii și să audă cu urechile și să atingă cu propriile mâini, că pentru a forma o Iberia imperială nu trebuie să-și sacrifice. patriei, nici limba patriei, nici dispoziția liberă a vieții lor intense în toate ordinele, ci păstrând comoara spirituală a naționalității lor, ei vor participa la guvernare și la conducerea unei Comunități mai mari, a unei forțe care poate deveni, mai mult sau mai puțin modest, un factor global. Cât durează politica asimilaționistă în Spania, atâta timp cât Portugalia are în situația Cataloniei și în

Comportamentul conducătorilor cu Catalonia este un exemplu viu a ceea ce s-ar fi întâmplat dacă nu s-ar fi despărțit de Spania, cum este posibil ca uniunea iberică să înceteze să vegheze asupra unei amenințări la adresa libertății lor, a limbii, a culturii, a demnității lor? ?? [...]
Pentru Portugalia, ca și pentru toată Spania, această orientare ar avea un alt avantaj de o valoare imponderabilă: deținerea unui ideal. Popoarele nu se ridică din nimic, nu ies din abjecție sau impotență fără acțiunea transformatoare, cvasi-taumaturgică a unui ideal. Orașele fără ideal sunt orașe stagnante care devin corupte ca apele stagnante. Toate renovările naționale glorioase sunt opera unui ideal. Fără un ideal, nici guvernanții, nici domnii nu știu să se ridice deasupra stimulilor interesului privat, se mișcă întunecat în noroi. Geniul și eroismul au nevoie de mediul unor mari idealuri colective. [...]

Până acum acest ideal al unirii iberice era îndepărtat și irealizabil, avea toate caracteristicile utopiei. Constituind Imperiul Iberiei, presupunea lupta cu Anglia: [...]

Astăzi lucrurile s-au schimbat. Războiul a bulversat valorile militare și politice. De acum încolo Anglia va simți – așa cum va simți Germania – toată importanța de a avea alături, nu popoare inferioare sau slăbite, ci națiuni viguroase, [...]

Problema spinoasă a administrației locale, disfuncția provinciei ca instituție, inserția inadecvată a municipiului în Stat nu fusese niciodată abordată pentru a o rezolva. În ultima vreme, incapacitatea vizibilă a parlamentului, blocada sa politică, era evidentă pentru toate sectoarele, constituționale și antidinastice. Idealul iberic, prin forțarea reformularii întregului, de la Juera, ar face esențială și regionalizarea Spaniei, realizabilă în sfârșit în condiții de expansiune și măreție, fără pierderi sau umilințe. Datorită angajamentului istoric cu Portugalia, ar fi posibilă „Unitate prin federație”:

În Madridul politic a fost o axiomă combaterea mișcărilor regionaliste, că unitatea prin uniformitate face poporul puternic și, pe de altă parte, unitatea prin federație îi slăbește. Acest lucru ar putea fi susținut cu orice aparență de sinceritate înainte de războiul actual, nu astăzi. [...]

Maximul de coeziune coincide cu maximul federalismului. Între Germania și Austro-Ungaria există mai multe parlamente, mai multe adunări legislative decât celelalte state europene reunite: tot atâtea regimuri juridice, civile și administrative câte provincii mari; aproape la fel de multe limbi oficiale câte limbi vorbite în granițele sale.

Acest război este triumful valorii unitive coerente a naționalismului și autonomiei. [...]

Așa se face că această Spanie mai mică de astăzi poate deveni o Spanie mare, o Iberia renascătoare și poate aspira în noua Constituție Internațională la obiective mai splendide, de a reuni grupul popoarelor americane, copiii Castiliei și Portugaliei, ajutându-i să salveze. ei înșiși de pericolul care îi amenință: pericolul de a fi absorbit, cultural, economic și politic, de marele Stat care absoarbe astăzi toată bogăția Europei și se pregătește să-și moștenească forța de Imperiu, hegemonie mondială.

În loc să fie „Working for minor Spain”, a fost necesar să se asume un proiect colectiv major, „For great Spain”; în realitate, pentru catalani sau alți spanioli, a fost „Singura soluție”:

Singura soluție este o autonomie sinceră și deplină. A o stabili, a merge la consacrarea federativă a libertății tuturor popoarelor peninsulare, înseamnă a începe marea Spanie. A urma calea parcursă înseamnă a lucra pentru o Spanie mai slabă, mai divizată, mai diminuată în fiecare zi. [...] Acesta este ceasul mare, ceasul eroic care trece. Daca se intampla inutil ca toate celelalte s-au intamplat Spaniei, noi, cel putin, ne-am fi conformat semnaland-o, anuntand-o direct, in aceasta paralizie cronica a Cortesului, reprezentarilor supreme ale Statului si opiniei întreaga Spanie.22

A fost o mișcare care a îndreptat în mai multe direcții simultan. Așa cum se insistă adesea, au existat considerente economice și

întărirea societății civile catalane în spiritul său cel mai antreprenorial.23 Dar, de asemenea, și poate mai viguros, manifestul a încercat să stabilească o legătură cu Coroana, încă de la rege, încă de la căderea lui. Monarhia portugheză – explora căi de intervenție în Portugalia și căuta în mod repetat aprobarea Marii Britanii pentru o posibilă intervenție în țara vecină.24
În acei ani, problema „Alfonso Africanul, Împăratul Iberiei" a fost chiar preluată de presa antidinastică și a rămas o acuzație latentă, acoperită de nelegiuirile ulterioare ale „regelui criminal"25. după cum poate, în situație, ar putea garanta interesul Coroanei în propunerea ligiară. De asemenea, orientarea lui Vázquez de Mella, care a revendicat Gibraltarul și chiar Roussillon, precum și Marocul în schimbul poziției germanofile deschise a Spaniei în conflictul mondial, a indicat o scindare a carlismului care nu avea să întârzie să apară și care, în teorie, la cel puțin, ar putea beneficia Lliga.26 La fel, alți publiciști au indicat în aceeași ordine de idei, inclusiv o dezbatere puternică între liberali, începând cu 1915.27 A susține „la España grande" părea o mișcare înțeleaptă, un mod de a profita de o bună oportunitate. . Dar reacțiile virulente au început curând din stânga catalanistă.28 Criticile au permis în cele din urmă formarea unui nou naționalism radical, definit prin respingerea sa față de Lliga și „imperialismul" pe care îl reprezenta.

„Consacratul unității"
Formularea nerușinată a „imperialismului" a „España Grande" trebuie să fi surprins mai mult de un militant sau simpatizant al Lliga. În contextul rarefiat de filii și fobii pe care le-a stârnit războiul european, manifestul Lliga, cu numele său clar „imperial", a fost luat ca o declarație subțire a unui germanofil, chiar și de către acei cataloniști similari care ar fi trebuit să aibă o opinie mai exactă. simțul ideologiei lor partizane. Tânărul Agustí Calvet, transformat în entuziastul francofil Gazici, a fost uluit să descopere –după o scurtă reuniune cu președintele Mancomunității– că Prat era un susținător al Germaniei „la rece, prin pur calcul politic și cu vederi înalte și îndepărtate" (sau așa credea Calvet).29
Forța emoțională a catalanismului – de orice semn – stă în afirmația națională catalană în fața spaniolismului înțeles ca suma erorilor centralismului. De multe ori, parcă din prudență, s-a acordat o recunoaștere proforma a apartenenței la Spania, mai ales când astfel de declarații de loialitate au luat forma unei fraternități cu celelalte popoare hispanice. Dar de acolo și până la promisiunea reorganizării statului însuși, mai degrabă decât implicit, ca urmare a autonomiei catalane, a existat o întindere pe care liderii Lliga nu îndrăzniseră niciodată să o sară, deoarece era un fel principal chiar și pentru un mare parte a bazei sale electorale. Adevăratul impact sentimental al ideologiei Higuera în Catalonia constă în agresiunea ei sublimată, în insistența asupra superiorității catalanilor pentru a putea lua în considerare cucerirea morală a statului spaniol, nu în cea mai obositoare și, fără îndoială, dificilă sarcină de a o duce. afară în realitate.

Cu alte cuvinte, faptul de a arunca în vânt proclamarea voinței catalaniste de «imperiu», a adus imediat cu sine reafirmarea «unității». În abstract, aceasta însemna încrederea că esențele catalane nu se vor pierde într-o operațiune spaniolă și, mai precis, întărirea legăturilor politice dintre partid și simpatizanții săi, înainte ca aceștia să nu aibă încredere în noua orientare. Prin urmare, Lliga și-a dedicat efortul de propagandă, de îndată ce a trecut campania electorală din aprilie, pregătirii unui mare partid, literalmente Festa de la Unitat Catalana, desfășurată duminică, 21 mai. A fost prezentată drept „Consacrarea unității". Mai întâi, dimineața, a avut loc o „Mare Adunare" la Palau de la Música Catalana, apoi, la prânz, o masă pentru 5.000 de meseni în Park Güell, cu un efort de catering impresionant la acea vreme. Pe scurt, a fost un act ambițios, o etalare a puterii sociale, care a rămas în memorie. Însă importanța actului unitar, insistența lui asupra relevanței „unității" în sine în toate sensurile sale, a scos la iveală insecuritatea subiacentă. Oportunitatea de a lansa soluția „imperială" ca ceva mai mult decât o ratificare testimonială și ideologică spre deliciul bazei catalane fusese aproape forțată, dată fiind ruptura Lliga de cele două curente dominante ale politicii constituționale spaniole. Riscul ar putea

preluarea în timp ce principala opoziție catalană – Unió Federal Nacionalista Republicana – fusese anulată la alegerile din 1914, cu care părea să existe o panoramă lipsită de obstacole în calea operațiunilor externe. În cuvintele lui Cambó la Festa de la Unitat Catalana: „Când s-a format Esquerra Catalana și în timpul desfășurării ei, responsabilitățile mișcării catalane au fost împărțite între ei și noi. Astăzi Esquerra a dispărut și a rămas doar o umbră subțire; directorii se retrag, soldații pleacă acasă; dar trebuie avut în vedere că cei care s-au întâlnit sub steagul Esquerrei conduși de un adevărat sentiment catalan, aceștia, astăzi, au încredere în noi.»
Influențat de atmosfera bellicistă care a abundat în anii Războiului Mondial, liderul parlamentar al Lliga nu a ezitat să sublinieze limbajul militarist atunci când a propus hegemonia necesară în cadrul catalanismului: „Acest partid Unitatea Catalană demonstrează entuziasmul întregii armate regionaliste. , și arată că Liga Regionalistă a fost capabilă să adune și să-și facă propriile cele mai bune dintre cele mai fertile idealisme."
Cu toate acestea, în ciuda diferitelor răsturnări de situație, scopul cheie al Festa a fost pur și simplu acela de a vinde politica de „intervenție" radicală catalană, nu doar în politica spaniolă, ci și în răscumpărarea radicală a statului însuși. După cum a declarat Cambó:
Și nu, domnilor, negăm doctrina regionalistă, ci că regionalismul și catalanismul sunt lucruri diferite. În Catalonia, toți regionaliștii sunt catalani și de aceea regionalismul este atât de viu, pentru că se bazează pe o realitate vie. Un drum prin care apa nu trece nu este altceva decât un canal și nu servește la fertilizarea pământului . (Aplauze). Ne dorim ca o Spanie Mare să fie construită pe baze regionaliste; că regiunile își pot accentua energiile, ca unitatea moartă să fie înlocuită cu o

unitate de viață, în care regiunile, județele și municipiile să-și conducă propria viață.
Dar ne-am putea dori asta chiar dacă nu am avea propria noastră limbă, chiar dacă nu ne-am simți ca o națiune. Așa o pot dori chiar și popoarele care nu sunt conștiente de personalitate. Suntem catalani, nu pentru că suntem regionaliști, ci pentru că suntem conștienți de naționalitatea Cataloniei pe care vrem să reușim.
Vă spun, domnilor, că în instanțele Spaniei vom sprijini și apăra și salutăm toate expresiile vieții regionale care apar în Spania și doresc satisfacții legitime din partea Puterii, dar vom lupta în primul rând pentru proces și, din prima În momentul de față, din discuția Mesaj, vom ridica procesul privind statutul oficial al limbii catalane. (Aplauze mari și nesfârșite.)
În același timp, vom ridica cererea pentru deplinătatea suveranității catalane, pentru realizarea unei adunări catalane cu o putere executivă catalană care să guverneze viața internă a Cataloniei. (Aplauzele se repetă.)

În cele din urmă, Cambó a amestecat flatul de a prevedea o Spanie ca o mare putere cu amenințarea implicită întotdeauna tipică catalanismului (deși a făcut-o cu o întorsătură negativă): „Este necesar, în interesul Spaniei, ca toți spaniolii să se simtă bine în interior. și că delegații care reprezintă Spania în negocierile care vor schimba probabil harta politică a Europei pot vorbi în numele Spaniei și că nu este cazul să se audă o voce puternică spunând foarte tare și foarte concludent că nu este Ei vorbesc în numele Cataloniei. (Aplauze puternice).»30
La câteva zile după evenimentul de masă, din rubrica sa obișnuită din Lu Veu de Catalunya, D'Ors a oferit o reformulare canonică a noțiunii lui Prat de „unitate culturală”, care a servit Lliga atât de mult și atât de bine. Evaluând semnificația globală a Festivei de la Unitatea Catalana, D'Ors a realizat o glosă în întregime „imperialistă”, intitulată simplu „Unitate”:
«Unitatea», «Imperiul», «Statul», «metropolia», au fost cuvinte plictisitoare ieri, oriunde s-au adunat patrioții noștri. Acum sunt foarte exaltați, invocați cu toată muzica fervoare. Contradicție, schimbare? Nu: progresul acelorași idei și maturizarea dialectică.
Este mereu vorba despre o iubire identică, o idealizare identică, o realitate identică. Numai că ieri ne-am uitat de preferință la individuare și caracterizare. Astăzi la putere și lățime. Pentru că astăzi știm că sunteți un individ mai bun atâta timp cât sunteți mai în vârstă și generos și că amândoi aveți caracter – în cel mai nobil sens al cuvântului – așa cum aveți putere.
Noul tabel de valori a fost primit la început cu o oarecare aversiune din partea oamenilor aleși. Rezistența a fost, totuși, toată circumstanțială. –Mai rău pentru cei care, prea ascultători slujitori ai instinctului, au pronunțat condamnare!– Nu aveau destulă ironie, ceea ce înseamnă că nu aveau destulă știință, pentru a lăsa o marjă pentru achizițiile de mâine.31.
Însăși agitația promovată de Lliga a arătat clar că platforma «Marea Spanie», exprimată și adunată în Festa de la Unitat Catalana a fost un punct culminant și o schimbare de etapă. Într-un editorial anticipator din La Veu de Catalunya, intitulat

concis „Festa”, publicat la 18 mai 1916 – adică cu trei zile înainte de sărbătoare – un editor anonim (deși încărcat cu retorica orsiană până la insinuarea paternului lui Xenius). el însuși) a clarificat, printre aluziile neo-elenice, ideea că începe o nouă fază istorică:

În petreceri și jocuri, în întâlnirile de cordialitate, în adunările religioase, artistice sau sportive din toate timpurile, unificarea și vivificarea mulțimii care se produce a purtat cele mai considerabile implicații politice. Antichitatea clasică ne oferă cazuri notabile ale acestui fenomen; face la fel

cea mai apropiată modernitate. Spiritul festivităților fertile este acesta: Unitatea. O Unitate care comemorează sau care este creată, o Unitate care este definită sau care este doar trăită, toate ignorând forța secretă. Dar spiritul joacă în petrecere și aprinde flacăra.

Catalonia, o țară a bucuriei și a voinței mari, și-a marcat drumul ascendent cu festivaluri, festivaluri care au marcat etapele sfântului exod. Catalonia a marcat prin festivități amploarea victoriilor sale și nașterea dragă și divină a idealurilor sale. Având în vedere acest aspect al vieții peninsulare, festivalurile catalane au rupt brusc tăcerea unei demisii funerare; au părut sacrile.

Dar marea valoare a Festivalului care se apropie este că înseamnă nu doar redistribuirea sufletului catalan în diverse nuanțe politice, ci premiul definitiv al reprezentantului sufletului catalan, unul și comun, la naționalismul ireductibil, necontaminat, organizator. a plinătății vieții noastre, singura forță continuă, singura armată integrală, singura energie cu adevărat patriotică a întregii peninsule. De aceea, bucuria frumoasă a mulțimii din toate colțurile în duminica viitoare, și mândria lor de a se simți puternic și vibrant, de a se vedea în fața orașului și a mării, a unor viitoruri și mai glorioase decât în trecutul lor, trebuie să cedeze. la un înalt interes pentru consacrarea admirabilei noastre gazde la o datorie nouă și mai sfântă decât toate înainte. Conținutul esențial al viitorului Festival este apariția radiantă a celei mai înalte voințe naționale. Este începutul fazei supreme, al celei mai splendide faze, al catalanismului.32

A fost, într-adevăr, cântecul de lebădă al celui mai strict noucentism. Cererea disperată de „unitate” – nu doar „culturală”, ci direct și crud de politică – care a fost evidentă în întreaga operațiune a Festivei Unității, a scos la iveală o frică teribilă de dezbinare, de împărțirea catalanismului printr-o cezură mai profundă decât vreodată. Confruntarea dintre „imperialişti” şi „antiimperialişti” în căldura Războiului Mondial nu numai că ar face ca proiectul „Espanya Gran” să nu fie realizabil în numele reafirmării „Catalonia endins”. Ar transforma conținutul ideologic al „naționalismului” și „regionalismului”, făcând amfibologia ligaire de succes odinioară imposibilă și terminând cu scindarea partidului însuși. Apariția unui nou naționalism politic radical, capabil să canalizeze retorica aliaților în lupta internațională privind autodeterminarea și drepturile „țărilor mici” a depășit vechea schismă din secolul al XIX-lea dintre republicani și nerepublicani, care servise. vechea

«Esquerra», să pună bazele unei sinteze ideologice «populiste» care, pe termen lung, să învingă Lliga din Catalonia.'3
Manifestul „For Cataluña y la España Grande”, împreună cu Festa de la Unitat Catalana care i-a urmat curând, au reprezentat punctul culminant ideologic al Ligii, un rezumat și o sinteză a întregii elaborări ideologice anterioare. Atât de mult încât D'Ors, după o atitudine...

pentru a-și recăpăta forțele în stațiunea balneară Blancafort de La Garriga, și-a etalat sentimentul de a termina sarcina, publicând în La Veu un sene cotidian intitulat „Lliçó del tedi en el parc”, între 10 august și 17 octombrie a aceluiași an 1916; în cele din urmă, câțiva ani mai târziu, Xenius o va împacheta ca o carte, cu pretenții caracteristice, ca Oceanografìa del tedi și, puțin mai târziu, chiar o va traduce în spaniolă.34 Înfățișându-se ca „Autor” (fără articolul), D 'Ors a fost prezentat ca plutitor în repausul obligatoriu al unui spa. Ritmul calm al verii, impus de «Doctor», a fost rupt de o furtună de fulgere și tunete, adevărată manifestare a «Simbol maguería». După D'Ors:
«Și în interiorul Autorului, deodată, ca prin minune, s-a născut o forță ciudată. El, pe moment, când a început să simtă zguduiala grosolană, a numit-o „eroism”. L-a numit „eroism”, toate tulburate, toate confuze, deja în pragul beției. El a numit-o „eroism” — de teamă să nu-l numească „dragoste”.
Nu era prea multe de spus. „După victorie”, a declarat el, „reci sunt victoriile Voinței de Ordine.”35 D'Ors a putut insista asupra dezchiziției sale personale pentru a elucida imperiul culturii universale, lipsit de particularisme.
Lliga și-a găsit articularea ideologică pe termen lung în combinarea idealurilor de „unitate culturală” și „imperiu”. Adusă ca o lăudărie de Prat de la Riba, pentru a arăta tinerețea radicală a ideologiei lligare, fluxul evenimentelor politice a transformat jocul de metafore al lui Prat în însăși esența programatică a partidului, până când nu a mai rămas de ales decât să sară la Arena spaniolă cu acel steag. Festa de la Umtat a fost punctul culminant discursiv al superiorității catalane, așa cum este exprimată de Lliga. Însă, este extrem de periculos să subliniezi propria superioritate ca argument într-o dezbatere deschisă, mai ales atunci când perfecțiunea este crezută sau asumată cu sinceritate, deoarece indică mai presus de toate o desconsiderare a posibilelor competențe. La Lliga a avut un discurs puternic, care acoperea foarte bine unele posibilități politice, dar care nu a servit sau nu le-a prevăzut pe altele. Au fost, într-adevăr, multe contradicții nerezolvate. Ideile evoluau din voința de control politic.
Lectura teologică a „imperialismului” catalan
Emoția abordării „imperialiste” a Lliga a avut o întorsătură neașteptată pe latura religioasă, în același an, datorită proclamării Fiesta de la Merced, în cinstea patronului Barcelonei. În realitate, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, insistența lui Montserrat asupra dinamicii publicitare a i'igatanilor precum Colicii și Torras i Bages fuseseră răspunse de alte sectoare ale Bisericii, mai atașate de simbolurile urbane istorice pentru catolicismul catalan. . . Ca răspuns la înscăunarea Fecioarei din Montserrat în ISSI,

la Mercè în 1888, coincizând cu Expoziția Internațională, act care a avut un relief literal în templul din Barcelona dedicat cultului mercedarian, deoarece a fost acoperit cu o nouă cupolă și o efigie mariană colosală, opera lui Maximi Sola. Este adevărat că, datorită proximității sale, biserica La Merced avea o conotație obligatorie cu Căpitania Generală a Barcelonei, dar cultul alternativ amintea mai mult de pluralitatea internă a catolicismului, cu multiplicitatea sa de voci și argumente. Cultul însuși, însă, avea rădăcini catalane clare (care decurge dintr-o viziune împărtășită de sfinții Pere Nolasc și Ramón de Penyafort și regele Jaunie I) și ordinele religioase care derivă din invocația mercedariană, deși au pierdut în vremuri mai recente un legătură cu casele originare ale Principatului, ele și-au păstrat mereu amprenta. „6
Proclamarea lligare a doctrinei „imperialiste” în primăvara anului 1916 a coincis cu revizuirea de către Papa Benedict al XV-lea a suprimării sfinților patroni de către predecesorul său Pius al X-lea; În consecință, episcopul Barcelonei, Furie Reig i Casanova, a proclamat 24 septembrie sfântul patron al La Merced, iar decizia sa, după ce a primit aprobarea Vaticanului, a fost anunțată în timpul verii și a fost secundată oficial de guvernul conservator Dato, care a recunoscut-o ca o sărbătoare a muncii. Părintele Miquel d'Esplugues a profitat de împrejurare pentru a proclama „idealul La Merced”. Părintele Miquel era franciscan. spiritul călăuzitor al bisericii-mănăstire din Pompeia de la piatra de temelie în 1908, autor a numeroase eseuri, prieten apropiat al poetului Maragall (care a fost înmormântat în obiceiul unui terțiar franciscan) și figură influentă în lumea culturală catalană.37 Deși Esplugues fusese un aliat al lui Torras — suficient pentru a publica o Semblanza de-al lui (împreună cu Maragall și Cardinalul Vives i Tuto) după moartea episcopului de Vicente în februarie 1916 —, el putea considera și că moartea ilustrului prelat a eliberat el dintr-o anumită privință. Ei bine, cartea lui Nostra Setiyora de la Mercè. Estudi de la psicología ethnoreligiosa de Catalunya, publicat în noiembrie 1916, a fost un răspuns franciscan cu drepturi depline la critica pe care dominicanul Torras o făcuse cu privire la costurile franciscanismului în configurația spiritualității catalane.3* În lupta împotriva fundamentaliștilor critici. opus Solidarității, părintele Miquel nu dorise să explice pe deplin sprijinul său pentru latitudinarismul lui Prat în ceea ce privește deschiderea religioasă; acum putea să-și concentreze argumentul asupra ei, fără a face concesii îndoielilor evidente ale lui Torras cu privire la asta.
Esplugues a început prin a face distincția între Fecioara din Montserrat ca patronă a Cataloniei și La Merced ca patronă a Barcelonei: cu tot respectul, părintele Miquel a indicat clar că Montserrat Maria a prezidat jumătate din sufletul catalan care a vizat munți, în interior, în timp ce doamna din Barcelona privea spre mare. Rezolvată în acest fel (cu mult înainte de Vicens Vives) subiectul catalanului ca împărțit între mare și munți („esențe aromatice”, spune el), autorul franciscan se confruntă cu reconfigurarea naționalismului catalan ca fenomen religios liberal deschis modernității în Spania și lumea.39

Interiorul Spaniei în general a arătat puține hobby-uri și aptitudini minore față de industrialism. [...] Vezi atunci că idealul de răscumpărare economică pe care Barcelona, ca pubilă a mării noastre în interiorul și în afara Spaniei, ca sora mai mare a întregului litoral iberic, ar trebui să-l pună în practică, și cu fapte și doctrine. impune cu eleganță restului peninsulei: idealul marilor companii, astăzi singurul mod de a se răscumpăra și toată Spania din sclavia economică, sub jugul căreia se poate spune că Iberia glorioasă, dar tradițional sărăcită, a gemut mereu. 40
Greutatea experienței „imperiale" romane a cântărit trecutul catalan: precum Roma, Barcelona, ca mare oraș, i-a înzestrat pe catalani cu urbanitate și simț al cetățeniei. Pe aceasta s-a bazat sensul județului Monarhiei Catalano-Aragoeze. Concluzia sa, susținea părintele Miquel, nu poate surprinde niciun catalan: „nu există catalanism, nici nimic asemănător, ci mai degrabă că toate aspirațiile Cataloniei sunt barcelonism pur."41 Din această perspectivă, el a ajuns la reflecția „etnică". -religios», care a fost abordarea lui centrală, cu caractere italice: «Ce influențe benefice a produs catalanismul γα și pe care le pregătește pentru Religie»? Răspunsul a fost clar: «Aceasta ne face să vorbim din nou despre o influență foarte importantă asupra catalanismului; Este o intensificare vădită a vieții religioase la adepții săi, nu contează că nu sunt toți, deoarece raza ei este mai extinsă decât cea nereligioasă, în sensul că este o mișcare socială și patriotică foarte largă. Dar adepții catalanismului care au norocul să-l practice, de obicei, aduc în toate aspectele vieții lor creștine o demnitate, o toleranță, o cultură, o lărgime de viziune și o puritate a idealurilor pe care este inutil să le cauți altundeva." Astfel, „influența capitală a catalanismului, chiar dacă a fost indirectă" ștersese balastul anticlericalismului, așa cum devenise vizibil în anii următori ai Săptămânii Tragice.42 A provocat și, ar fi putut adăuga el, dispariția. de influenţă fundamentalistă. Părintele Miquel, identificându-se cu „imperialismul societății civile" din Lliga și renunțând la pretenția a priori la o hegemonie catolică, a înțeles că se făcea un nou „spirit al unei Biserici Catalane", unit ca țesătură socială și stil de convieţuirea.şi deci graţia divină faţă de catalani.43
Toate acestea au avut un fundal politic: triumful centrului spaniol –obsedat de un fals sens al religiozității– asupra zonelor maritime, „la periferie, mereu întreprinzător, cosmopolit și dornic de libertate". Spania, convertită dintr-un „imperiu" în colonie, și-a concentrat „mândră neputință asupra a două obsesii nesănătoase: Portugalia și Catalonia; cele mai viguroase Naţionalităţi periferice, de unde veniseră orientările mântuitoare, singurele Naţionalităţi care rezistaseră nebunilor lui politici». Ca răspuns, „sufletul natural al Cataloniei a rămas de atunci într-o atitudine de răzvrătire profundă, ireductibilă."44 Dar, implicit, pentru franciscan, exista o mare speranță: „idealul Milei", spiritul mercedarienilor . salvând din Barcelona pe captivii maurilor,

Caracterul întreprinzător și deschis al societății civile catalane ca expresie creștină, transformată într-un sentiment de cucerire morală, avea să triumfe în toată Spania datorită catalanismului Lliga. Astfel, în cele din urmă, discursul ideologic al lui Prat a prevalat pretențiilor unei predominanțe catolice în dreapta catalană.

Afirmația „pancatalană” bazată pe stat și comportament riscant

Doctrina stabilită de Prat de la Riba a lăsat întotdeauna o marjă de manevră considerabilă între restructurarea Spaniei ca „imperiu” și realizarea „imperialistă” necesară a Cataloniei, pentru propriile nevoi. În sfera catalană, al doilea aspect a fost de fapt mult mai atractiv decât primul. Era evident că Catalonia, pentru a supraviețui ca limbă și spațiu cultural, cu o adevărată cultură înaltă, trebuia să-și garanteze propria piață intelectuală și lingvistică, în afara marelui spațiu al «limbii lui Cervantes». O metropolă precum Barcelona, care se dezvolta deja ca un oraș stelar în bazinul mediteranean în anii 1910, nu putea trăi ca un „oraș-stat”, dar ar depăși neapărat limitele înguste în Catalonia strictă, pentru a-și răspândi renașterea. în toate ţinuturile de limbă catalană şi, eventual, în cele ale Languedoc-ului. Această idee a fost un clișeu în mediul catalan, care a trecut peste barierele ideologice. Un ferm susținător al expansiunii, republicanul Pere Coromines, într-un Breviari del nen caíala neterminat, declara: «Catalunia nu va trăi așa cum ar trebui până când toți catalanii Cataloniei mari vor trăi în ea»45.

A fost, în funcție de cum, un argument circular, deoarece, pentru a crea un Lebensraum sau spațiu lingvistic catalan vital, ar fi necesar să fim de acord cu cadrul spaniol, când, în politica spaniolă, tocmai ceea ce îi preocupa cel mai mult pe susținătorii spanioli era dezvoltarea limba catalană. Pentru orice susținător spaniol, chiar dacă era călduț, revendicarea teritorială lingvistică era o dilemă negativă: fie ca ceva ridicol, caz în care tot catalanismul era un simplu truc, fie ca o adevărată subversiune, care reprezenta un pericol, separatism de facto , în spatele repetatelor profesii de loialitate de la Barcelona. Părea o dilemă insolubilă.

Dar propunerea acumulată a lui Prat, Cambó și D'Ors a oferit ca soluție un pact. Era nevoie doar să înțelegem „Spania” în sensul ei geografic, așa cum a inclus întreaga Peninsula Iberică, Portugalia și, deci, ca un proiect de construcție unificator încă de realizat, și nu ca ceva făcut cu secole înainte. Atunci s-a putut observa că „Spania” era o realitate „imperială”, ceea ce fusese întotdeauna: un grup de popoare, limbi și culturi, cu o istorie comună, care își așezaseră comorile culturale în jumătate de lume, dar care nu s-au inteles.ca egali intre ei. Dacă s-ar realiza „imperiul” deplin instituțional, ceva mult mai important la scară internațională decât o Națiune unitară de mâna a doua, s-ar recunoaște că toți patrimonialii.

Banii spanioli – inclusiv catalana – erau exploatabili pentru a face din „Noua Spanie”, regenerată și „imperială”, o forță mondială, a cărei confederație ar putea salva și lega întreaga lume ibero-americană și lega o parte surprinzătoare a Mediteranei. În schimbul atâtor γ beneficii atât de importante,

ce a însemnat un pic de sprijin de stat pentru consolidarea unei piețe de cititori catalani? Iar dacă statul a trebuit să-și piardă agresivitatea și prezența instituțională directă (care acoperea o ineficacitate și sărăcie criticată de toată opinia de orice zodie ar fi), să câștige, în schimb, entuziasmul tuturor regiunilor sale în cele din urmă autoguvernate, a fost' nu merită mai mult o „cultură civică” plurală decât un unitarism atât aprig, cât și slab?
Tema „pancatalanistă” — în mai multe sensuri — fusese o componentă obișnuită a mișcării catalaniste. Mai mult, a fost o caracteristică firească care a dat continuitate în trecerea de la un curent literar —deci favorabil exercițiului comun al «catalanismului», în sensul său echivalent cu «hispanismul»— la o poziție articulată ca ideologie politică. Tinerii din clasa universitară de după Prat de la Riba, precum Josep Pijoan, au pus ideea în circulație ca un concept explicit, mai mult sau mai puțin în paralel cu ideea aferentă de „imperiu”, enunțată de fratele lui D’Ors. . Prat însuși a vrut să concretizeze noțiunea de Catalonie Mare făcând referire explicită la „imperialiştii” britanici precum Dil-ke. Dar nu s-a făcut mare lucru, dincolo de specularea cu privire la implicațiile interregionale și/sau naționale ale faptului lingvistic și de promovarea unor excursii colective sau de celebrarea vreunei mese fraterne „Germanor” pentru a discuta posibilele aplicații ale comunității ipotetice. De exemplu, apariția catalanilor din insula Sardinia la Primul Congres al Limbii Catalane din 1906; rezultatul său la Alghero nu a depășit câteva poezii, dar entuziasmul „metropolitan” pe care, prin reflecție, l-a inspirat, la Barcelona a servit la hrănirea ambițiilor pentru o adevărată trezire lingvistică, comparabilă cu norvegiană sau finlandeză.46 Cu toate acestea, Marele Război. , prin anunţarea de la bun început a reorganizării sistemului statal european, a pus peste tot chestiunea pannaţionalistă. Catalaniștii nu trebuiau să fie mai puțini.
În mod semnificativ, a fost un intelectual care se afla în afara Cataloniei și, prin urmare, departe de mediul Barcelona, Alfons Maseras i Galtés, care a preluat din nou ideea într-un moment mult mai oportun. Maseras (1884-1939), născut în orășelul Sânt Jaume deis Domenys, în Baix Penedés, a fost fiul tipic al unui medic care a abandonat această carieră împotriva voinței tatălui său pentru a se dedica, în contextul nestăpânit Barcelona de la sfârșitul anului. secolului, la preocupări literare. Mutat în Franța, rezident obișnuit la Paris, poetul și romancierul catalan s-a reconvertit de la sensibilitatea „modernistă” la criterii mai „noucentiste” și, odată cu aceasta, la noțiunea de publicitate naționalistă ca „muncă bine făcută”. Cu toate acestea, el și-a păstrat ceva din gustul său de mai devreme și din legăturile care au urmat, apărând la Barcelona în timpul războiului mondial ca secretar al poetului și diplomatului nicaraguan Rubén Darío.47

Prima urmă a aspirației de diseminare internațională a lui Maseras a fost un flirt anonim cu Xenius, care, într-o Glosă apărută în Di Ven de Catalunya în ianuarie 1913, a rezumat „Scrisoarea blândă a unui „catalan de la Paris” și una dintre cele mai bune . » D'Ors, fără să dea numele lui Maseras, a citat un diplomat pe care-l cunoștea, care a asigurat că catalanii

păreau „nu tocmai un popor, ci o sectă” și a adăugat că prietenul său credea că aceasta nu este o chestiune de rușine și da mândrie.
Și propune ca aceasta să fie organizată într-un mod de acțiune cu denumirea de «Pancatalanism». Ar fi, pe scurt, o întreprindere imperială – căci numim imperialism, prietene, orice tendință metropolitană, dincolo de limitele teritorialității înguste. –Ar fi, în primul rând, «un puternic curent spiritual între toți catalanii lumii și țara-mamă: mai târziu, o clocire glorioasă a geniului nostru. -(O eclozare, ar spune Glosatorul, pentru început; vom vedea cât de glorios a ieșit) în toate țările civilizației latine[;] chiar mai târziu, în manifestări repetate ale vitalității Cataloniei în ținuturi care până acum au avut necunoscut pentru complet. Toate acestea cu unirea intelectuală și sentimentală a tuturor popoarelor de limbă catalană, pe care trebuie să le iubim ca patrie; uniune spirituală și uniune economică, dacă este posibil, deoarece deseori prin contactul în treburile zilnice sufletele ajung să se cunoască.»
D'Ors a adăugat apoi propria sa părere:
Nu sunt încă autorizat să port aici numele corespondentului meu imperialist. În orice caz, numele nu contează. Se vede deja că cazul este cel al unei minți studioase în care a devenit conștientă o lungă aspirație sentimentală, care a avut deja manifestări fragmentare și împrăștiate, mai ales în America. Dar această aspirație sentimentală, trebuie spus, a fost mult mai simțită de copii decât de mamă; mai mult pentru catalanii departe de Catalonia decat pentru Catalonia pe care -daca am fi atent, pentru ca aceste lucruri sunt reciproce- am vedea "departe de catalani".
Pentru D'Ors, „prietenul are dreptate când își dorește ca un „Pancatalanismo”, acea concepție imperială, să vină să pună capăt acestui lucru.” D'Ors și-a completat argumentul remarcând că împăratului german Wilhelm al II-lea, „gândindu-se la armata comercială pe care Germania a răspândit-o pe planetă”, îi plăcea să spună că el a fost „primul comisar al imperiului său”. Xenius a hotărât: „Să învețe oamenii noștri să gândească așa.”48
Cu alte cuvinte, sub privirea binevoitoare a lui Ors, Maseras a preluat o veche temă a catalanismului literar - țările de limbă catalană ca spațiu natural de autorealizare lingvistică colectivă - și i-a dat un sens mult mai concret.
SPANIA ÎNAINTE DE REGIMUL DE CENTRALIZARE

EU INVITAȚI
сятяьйря
v Л
senadokes
γ L i fu τ ad os ;
REGIONALIști. ИЖ al Fais-Ж
Coperta manifestului Lrz Catalan întrebare. Senatorii și deputații regionaliști în Țara din 1906, care propovăduiau bunătatea noului „imperiu” dual sau federal, au pus în contrast puterea mondială a „Spaniei înaintea regimului centralizator” cu reducerea ei „după patru secole de centralizare”.
Africanismul a avut întotdeauna un oarecare artificiu decorativ, mai ales în versiunea sa catalană: o fotografie a pictorului Mariano Fortun> (1838-1874), fiul lui Re us, renumit pentru

acoperirea sa picturală a expediției spaniole în Maroc din 1859-1860 ca pensionar. de la Consiliul Provincial Barcelona, deghizat în arab. Muzeul Regional Salvador Vilaseca (Reas)

Scriitorul uruguayan José Enrique Rodó (1872-1917), renumit pentru că a teoretizat -în lucrări precum Ariel (1900)- superioritatea spiritualității lumii hispanice față de materialismul nord-american, și-a dat aprobarea „imperialismului” catalan în vizită. Barcelona recent.înainte de moartea sa.

Josep Maria Tallada i Pauli (1884-1946), economist și purtător de cuvânt al liniei „statiste” camboniene în Joventut Naționalist din Lliga. A fost director -trezorier- al Real Club Deportivo Español în zece.

Alfons Maseras i Galtés (1884-1939), a cărui inițiativă politică cea mai notabilă a fost relansarea pan-cjtalanismului în 1915, portretizat de Pabk Picasso.

Vicente Gay Forner (1876-1949), profesor de valencian la Valladolid. a fost cel mai mare propagandist pentru o rezolvare „imperialistă” a problemelor Spaniei în opoziție cu tradiția catalanistă.

Publicistul basco-hispanico-argentinian Francisco Grandmontagne (1866-1936). care a tratat catalanismul ca echivalent cu cererea de supraviețuire tribală a indienilor americani.

Antonio Royo Villanova (1869-1958). Liberalul aragonez a cărui carieră s-a desfășurat la Valladolid, a fost inițial favorabil descentralizării în urma lui Joaquín Costa, dar s-a convins curând de caracterul deformat al catalanismului.

Pío Baroja (1872-1965), celebru romancier madrilen cu note de pitoresc basc, în faza sa de eseist și lector în slujba republicanismului radical.

Idealizarea catalanistă a societății civile: sala de ședințe a Baroului din Barcelona, decorată de Domènech i Montanei', în jurul anului 1900. Baroul a fost o entitate de legătură în sistemul reticular al catalanismului în curs de dezvoltare.

CHEUUL DE *N PRAT DE LA RIBA

—<ep. nu bqwíI.., A mí pó«i«d· A n' aquot cottnt. acel vosk al dietei.

Caricatura lui Prat de la Riba de A'n şi (Josep Cosía i Ferrer, 1876-1971) în săptămânalul satiric republican L'Esquella de la Torrat.xa, 9 octombrie 1908. când politicianul a primit ordinul de la Isabel la Catholic. . Potrivit piciorului, Prat cere puterii să-și impună crucea în partea dreaptă a pieptului, pentru ideologia sa.

Aspirația pannaționalistă spaniolă în Marea Mediterană: hartă inclusă de dr. /\ngel Pulido Fernande/ (1X52-1932). propagandist neobosit pentru refacerea legăturilor cu lumea iudeo-spaniolă, în cartea sa Spanioli fără patrie și rasa sefardă (1906).

Oscar II (1 S20-10()7). rex al Suediei (1872-1907) și al Norvegiei (1872-1905), care a prezidat ruperea dublei sale coroane în 1905, într-un portret al pictorului Anders Zorn í 1860-1920). Rezistența încăpățânată a monarhului la crearea unui serviciu consular norvegian a fost o cauză directă a separării.

Campania electorală de solidaritate la alegerile din 1907 din balconul Primăriei din Sânt Joan de les Abadesses. cu un pandantiv în care phoenixul are un postgust clar de vultur imperial.

BARCELONA 23 iulie 1914

nr. 190
Anul V
renaştere
Aderă la Uniunea Catalanistă
IESE JOI
Limba catalană are un caracter oficial în toate țările, inclusiv în Puterea Centrală.
Corta Catalane·, să promulgă legislația civilă și regimul intern al Naționalității Catalane și să fie arbltresi administrației noastre.
Lăsați catalanii să fie cei care în Catalonia dis-emoeuyin încărcături publice.
Fixer oontrl bu oion· 1 impootoa sa contribuie la cheltuielile de frana' ale Statului in proportia care corespunde! în Catalonia.
Soppesilo de quintes sau leve· și facnltat pentru a putea contribui la forruarea armatei I*Estât es-panvol ñor raed! de voluntariat sau de cine.
Pe baza acțiunii care va restabili catalanismul în poporul nostru, aveți dreptul și datoria de a ajuta toți catalanii să lucreze pentru aspirațiile națiunii catalane. indiferent de libertatea de a gândi și de a simți în chestiuni religioase, politice sau religioase,
HI vee phoenix al noului naționalism catalan radical al anilor 1910/, cu steaua albă a libertății (la fel ca în steagul separatist;! a stelei singuratice) în locul oricărei coroane. Şeful revistei Renai.wiiiciil în vara anului 1914, ca un indiciu al conştiinţei antiimperialiste.
■ Γ
Γ Biblioteca de Sociologie și Drept.
PESIMISMUL
SPANIOLĂ
domnule FRANCISCO CAMBÓ
MADRID
P. DITOEIAL HEBPBPIA Calle del Río, 24.
1917
Caricatura „autorizată” a lui Cambó pe coperta cărții sale ы pesimismul spaniol din 1917.
7 fi RTURA

Coperta surprinzătoare a biografiei lui Prat de la Riba scrisă de frații Alberto și Arturo García Carraffa în 1917. La scurt timp după ce eroul catalan a murit și, fără îndoială, plătit de liga L. Prat a fost plasat într-o colecție de „Spanioli iluștri”, ceea ce era strict adevărat, deși, prin plasarea intenționată a imaginii sale pe un fundal brun-roșcat, s-a căutat un efect șocant, care a fost mai mult decât atins.
8ARCE10NA TIPOGRAFIA FIII LUI DOMINGO CASANOVAS RUNDA SAN RABIO 6?

decât cel pe care, cu mai bine de un deceniu înainte, i-o conferise Pijoan. Abordarea lui Maseras, implicit, părea chiar să depășească vechea poziție cambonienă, reflectată în revista La Cataluña înainte de epurare, care era scrisă în spaniolă „pentru expansiunea necesară a spiritului catalan în restul Spaniei, în America Latină și în străinătate. . Pe scurt, Maseras și-a propus

acum să facă același lucru, dar în catalană. A indicat, așadar, o capacitate tot mai mare a catalanismului conservator de a formula argumente în termeni apropiați de naționalismul radical în curs de dezvoltare, o poziție de frontieră pe care Maseras a ocupat-o în mod specific și care avea să-l însoțească pe tot parcursul vieții.
Aproape exact doi ani mai târziu, într-un fel de manifest, Pancatala-nisme. Tesi per a servir de phonament a un doctrine, datată în capitala Franței la 1 ianuarie 1915, Maseras a stabilit parametrii propunerii sale.50 Dar declarația sa de principii, o propunere de propagandă activă, nu a fost doar o inițiativă personală. Locuitor la Paris, Maseras a fost implicat de Liga în toată racheta Office Centrale des Nationalités din Lausanne, cu jocul său dublu în raport cu politica internațională franceză. Un jurnalist francez, Jean Pélissier, a fost corespondent de presă la Barcelona, l-a cunoscut pe Cambó și, influențat de el, a înființat în 1911 un Office Centrale sau Union des Nationalités ca platformă pentru proiecția franceză în rândul mișcărilor autonomiste europene.51. bune legături în special în stânga țării sale, Pélissier și-a favorizat prieteniile în noua sa Uniune.52 La rândul său, catalanismul, prin Lliga, s-a implicat profund.53 După începerea războiului mondial, Uniunea a devenit un mecanism util pentru Relații politice clandestine în mass-media inamice, iar Pélissier a servit ca agent secret pentru serviciile de informații franceze. Cu Biroul Central al Uniunii instalat în vila Messidor din Lausanne, conducerea sa fostă franceză a dat proeminență unui exilat lituanian, Joseph Gabrys (pseudonim al lui Jouzas Parsaitis, născut la Garbava în 1880), dornic să joace în apele turbulente ale aspirațiilor. independentişti ai naţionalităţilor prinse între Germania, Austna-Ungaria şi Rusia.54 Lliga a continuat în acest joc periculos, în timp ce Uniunea, căutând o acoperire maximă, i-a introdus pe naţionaliştii basci în adunarea internaţională din 1916. Întâlnirea pe teren comun și, în același timp, neutră, a facilitat întărirea legăturilor dintre Jilguero catalan și comuniunea naționalistă basca condusă de Ramón de la Sota, proces marcat, în primele patru luni ale anului 1917, de vizita lui Cambó. la Bilbao și San Sebastián pentru a explica propunerea „imperială” și a răspândi mesajul „La España Grande”.55 Implicațiile participării Lliga la o operațiune a serviciilor franceze care era evident scăpată de sub control aveau să revină împotriva lor, servind drept o întărire a anticatalanismului liberalilor cu guler alb și renașterea lor extrem de eficientă.56 Dar prețul de plătit pentru aparenta contradicție în relații, chiar dacă justificată de coerența ideologică, nu avea să se vadă decât mai târziu.

În orice caz, deci, definirea „pancatalanismului” cu pregătirea unui mare serviciu de răspândire a catalanismului la scară mondială a fost susținută de o mare operațiune politică – atât la scară europeană, cât și în dimensiunea sa de basc-. Convergența catalană – care nu se potrivea ușor – în afara logicii cataloniste a „imperiului”– cu obiectivul unei transformări constituționale a Spaniei. Cu alte cuvinte, Maseras a fost mai mult decât un lunetist intelectual. Datorită faptului de a trăi

în Franța, Maseras a ajuns în mod foarte firesc să aibă o funcție reprezentativă a catalanismului în Union de Nationalités.57 Situația sa a răspuns în mod necesar mediului catalan parizian, alcătuit din diverse cercuri ultracatalane de acerbe și deloc surprinzător. Entuziasmul francofil, strâns legat de visul unor «legiuni» de «voluntari catalani» care, la fel ca italianul Garibaldini, urmau să apară pentru a oferi Franței darul sângelui lor ca «patrie a libertății» idealizată58. , dorința lui de a întări Legăturile cu alte curente ale catalanismului dincolo de Lliga a reprezentat un avantaj. Având în vedere perspectiva sa asupra catalanismului generic și francofiliei, interesul preferențial al lui Maseras — sau, dacă se preferă, o mai mare conștientizare — în nevoia de a promova o poziție maximalistă față de străini era logic, așa cum se exprima în Pancatalanismul său. Tesi per a fonament servesc ca doctrină.
Potrivit lui Maseras, succesele Renaixença sau trezirea națională catalană erau, la acel moment, atât de evidente încât a fost necesar să se facă un pas suplimentar. Dacă «[l]a exaltarea sentimentului național, recunoașterea, de către catalani, a patriei catalane și a doctrinei care luptă pentru revendicările politice, se numesc catalanism, [...] [vom numi, atunci, pancatalanism. toată extinderea în afara limitelor istorice ale Cataloniei, nu numai a acestei doctrine, ci a tuturor manifestărilor vitale ale pământului nostru.» Cu această teză a stabilit un program de obiective care să fie realizate în mod pancatalanist. În primul rând: «Să reînvie spiritul național, în multe locuri încă mort, al tuturor pământurilor de limbă catalană, care au fost cândva populate și cucerite de catalani. Să aducă la cunoștința acestor regiuni [faptul] că naționalitatea lor nu este alta decât catalana, ca și limba lor, deși o botez, cu mândrie legitimă, cu numele lor regional.” Apoi, în al doilea rând: „Să facem ca acest spirit să prevaleze în numeroasele comunități catalane care trăiesc în afara Cataloniei și, în primul rând, în cele care trăiesc pe tărâmuri non-catalane din Spania, deoarece acolo aceste comunități sunt cel mai periculos pierzându-și caracterul”. În al treilea rând, era esențial «[...] ca bunul nume al Cataloniei să fie respectat și chiar apreciat pe meleagurile spaniole. Să ne adaptăm comportamentului față de celelalte naționalități iberice, astfel încât acestea să respecte drepturile noastre naționale care pot fi diferite de ale lor, dar nu se opun. [...] Pe scurt, ca personalitatea Cataloniei să fie recunoscută în ipoteza clară că regiuni precum Insulele Baleare și Valencia, de rasă și limbă catalană, sunt incluse în această personalitate.” În cele din urmă, Maseras a considerat că este necesară „să facă cunoscută Catalonia în străinătate” care „va fi una dintre funcțiile capitale ale pancatalanismului”.59

În opinia dumneavoastră:
Pancatalanismul trebuie să facă un efort pentru a distruge acea ignoranță și a lămuri neînțelegerea care ne asimilează, în ochi străini, altor naționalități hispanice. Ei trebuie să informeze centrele culturale ale lumii despre existența culturii noastre și a artelor noastre; către centrele economice gradul de forță al comerțului și industriilor noastre; la centrele politice, personalitatea Cataloniei și revendicările pentru care luptă.

Dacă este necesar să plecăm în străinătate și să facem un efort să- i informăm despre lucrurile noastre, este convenabil să-l atragem pe străin în casa noastră, ca să-l judece cu ochii lor. La formularea „Mijlocului de acţiune în străinătate”, Maseras a considerat că: „Pentru ceea ce pământul nostru nu este încă îndrăgostit de destinele sale, ar fi în prezent o nebunie şi o utopie să-i atribui pancatalanismului un spirit imperialist în domeniul politic. Va fi, dacă vreți, o formă de imperialism spiritual, dar este, sau vrea să fie, în primul rând, revendicarea, în fața conștiinței întregii lumi, a personalității Cataloniei. Până acum ne-am preocupat doar de revendicările politice în fața statului spaniol. Aceasta este sarcina reală a catalanismului. Pancatalanismul, făcându-ne cunoscut sufletul național și renașterea noastră altor națiuni civilizate, cu care Catalonia nu are interese opuse, ci mai degrabă afinități de gândire, cultură și caracter, trebuie să înceteze să mai fie un curent politic pentru a deveni o minte spirituală”. În consecință, a recomandat contacte cu „notabilii naționalităților europene, în special cu cei nerăscumpărați” și „participarea la congresele internaționale ale naționalităților și la orice adunare internațională în care Catalonia își poate face auzită vocea personală [sic]”, acțiuni atât pe care Liga avea în mâinile ei. Deoarece limba catalană și cultura ei sunt puțin cunoscute, a insistat el, a fost necesar să se promoveze predarea acesteia în departamentele de limbi romanice, să se promoveze cursurile de istorie catalană, să se traducă principalele opere literare în limba catalană în alte limbi, precum și „informarea periodică și direct către marile centre de cultură și muncă, ale lucrurilor Cataloniei.» Mai mult, a adăugat Maseras: «Catalunia tinde, firesc, spre această expansiune care se simte deja ca o nevoie urgentă. Renașterea noastră cere să fie finalizată, deoarece dacă avem din nou voce și vot ca națiune, este necesar ca celelalte națiuni să o cunoască și să ne trateze ca atare. Este, de asemenea, fără îndoială că recunoașterea personalității noastre și cunoașterea spiritului nostru de către națiunile civilizate vor ajuta puternic la regenerarea totală a patriei noastre.”60
Nu toate mass-media legate de Lliga, cu atât mai puțin tot catalanismul, s-au alăturat cu entuziasm tezei lui Maseras. Francese Pujols, de exemplu, i-a răspuns în Concepto general de la ciencia catalana de lñl<S: «[...] we are so separate from the

care cred că Valencia, Mallorca, Roussillon și Catalonia formează o singură națiune, precum și cei care, ca și Pi y Margall, cred că sunt unități ale federației spaniole, [,..]»61 De fapt, în catalanism existau o divizare subtilă între ceea ce am putea numi susținători ai unui Grosskatalonien și Micii Catalaniști, ca să spunem cu aluzii la școlile rivale ale naționalismului german și englez. În anii 1870-1871, proiectarea teritorială a „Al Doilea Imperiu” german de către Bismarck a fost realizată, notoriu, cu criteriile „micului german” sau Kleindeutsch, excluzând țările germanofone din Austria, contrar a ceea ce se pretindea de „pan. -Germanii” , simpatizanți Grossdeutsch cu o Germanie Mare. În mod similar, agitația „imperialistă” britanică din anii 1960 și 1970, vremea lui Seeley și Dilke, i-a diferențiat pe cei care, la fel ca ei, credeau într-o Marea Britanie, de liberalii mai strict

anti-imperialisti, numiți în mod ironic, în direct contrast, , Micii Anglieri.
În cadrul naționalist catalan, dincolo de discuția asupra formei statului ideal — „imperial” sau republican federal — sau asupra inconvenientului, în ultimă instanță, a independenței absolute a Cataloniei sau a supraviețuirii acesteia ca stat autonom în cadrul unui nou Organizație hispanica, mai era o întrebare arzătoare: despre ce „Catalunia” se vorbea? Așadar, în spatele așa-zisei «quesió de noms», s-a ascuns o altă întrebare.62 A existat o Catalonie «strictă» și alta, mai imprecisă? Această controversă este de obicei cunoscută prin termenii care au apărut în anii 1910 pentru a dezbate orientarea tactică și strategică a Lliga, sau, mai precis, ordinea priorităților acesteia: Was a "Catalunya enfora" action preferable, out in a "pan-catalanist" „sens?” sau „Marea Spanie”? Sau, dimpotrivă, promovați „Catalunya endins” și astfel să terminăm de realizat ceea ce catalanistul republican Rovira i Virigili a numit cu succes „naționalizarea Cataloniei”, înainte de a risca momeli expansive?63
Cu alte cuvinte, realizarea gândirii Ligii în 1916, formalizarea acesteia, a deschis ușa către noi nuanțe ideologice, mereu în căldura puternică a războiului mondial. Conflictul european volatiliza obiceiurile politice și sociale într-un ritm înflorit, fără ca nimeni să observe. Explicarea pancatalanismului în cadrul panopliei ideologice Higuera a presupus, în cele din urmă, negarea întregii strategii de reconciliere a catalanismului cu panhispanismul pe care Cambó o susținea.64 Era o insistență asupra sensului naționalist al Lliga ca șef al Mișcarea catalană, care era deplasată cu formula „imperială” ca soluție de înțelegere.
„Imperialismul societății civile”: o superioritate mai mult decât îndoielnică
Adevărul este că „unitatea culturală” și mai ales „imperiul” au fost idei venite de la mijlocul secolului precedent: marile elaborări pannaționale s-au făcut, în general, în anii patruzeci, în timp ce aplicarea practică a noțiunii de

„imperiu” în Austro-Ungaria, Germania și India britanică a fost dat strict între 1866 și 1876. Atât Emerson, cât și Carlyle — autorii care, după cum am văzut, au servit drept punte doctrinară pentru a formula primele baze ale „imperialismului societății civile” » al catalanismului — și-au culminat reputația de autori în aceiași ani, doar pentru a experimenta declin pur până la moartea lor, la scurt timp după aceea. Faptul că traducerile în Spania au ajuns târziu reflectă doar deplasarea temporară pe care a experimentat-o catalanismul. Deoarece schema pra-tiană care a fost preluată de Cambó y D'Ors y propaganda Higuera a profitat de aceste concepte când γα și-a început declinul intelectual. În 1905, ele reprezentau consensul conservator din Statele Unite, Anglia sau Germania, deși văzute prin distorsiunea unui filtru francez. Împerecherea metaforelor pe care Prat a făcut-o în La nacionalitat catalana, cu convingerea actualității și modernității sale, s-a dezvăluit curând ca foarte inflexibilă în fața dezvoltării formelor politice europene, aflate în fața sfârșitului războiului mondial. În special, ideea de „imperiu” a fost contestată din ce în ce mai mult de la începutul secolului ,

iar aspirația de reorganizare a statului predicată de Lliga s-a bazat pe aceasta.
Schema individului în raport cu societatea, derivată din Emerson și Carlyle, pe care «el pensament de la Lliga» a folosit-o pentru a-și elabora schema unei societăți civile catalane superioare și triumfătoare, era depășită, în comparație cu darwinismul social sau, chiar , cu pragmatism nord-american, abordări mult mai inovatoare care au ajutat la dezvoltarea ideilor „noii drepte" europene în anii dinaintea convulsiei războiului mondial. Dar, cel mai semnificativ, în 1908, Henry Ford a înființat prima sa fabrică de mașini pe linie de asamblare, un prim pas într-o evoluție socială fulgerătoare care avea să dea individualismului american o întorsătură cu totul nouă, până la refacerea designului orașului american. .65 La acea vreme, Lliga aduna lecțiile urbanismului nord-american – construirea unui cartier de afaceri în centrul orașului Barcelona prin noua Vía Layetana, axată pe transportul public – când, datorită automobilului, această schemă nord-americanã avea să fie începe declinul său progresiv și haotic un deceniu mai târziu.66 De ce fascinația pentru ideile aproape vizibil depășite? Pentru a găsi un posibil răspuns, trebuie să ne uităm la contextul englez contemporan.
Cultura britanică din anii „Edwardian", după moartea Reginei Victoria în 1901 și până la cea a lui Eudard VII în 1910, a fost marcată de cea mai încrezătoare aroganță în superioritatea „valorilor" engleze, a educației lor, a tehnologiei lor. , puterea sa. Dar, într-o lume a concurenței neîncetate, convingerea în propria superioritate este de obicei o greșeală periculoasă, deoarece bazarea pe succesele trecute nu garantează nimic în fața provocărilor noi și inevitabile. Perspectiva protestantismului „nonconformist" a dominat liberalismul britanic și mai ales radicalismul în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cu un ton moral al cărui reprezentant demn era Grand Old Man Gladstone. Criteriile morale înalte pe care aceasta le implica se bazau pe

convingerea că Anglia a fost „atelierul lumii", pionierul „revoluției industriale" (termen inventat atunci) și lider progresiv al comerțului mondial.67
Dar, printre atâta reiterare a supremației britanice pe uscat și comanda engleză în Marea Britanie, a existat și conștientizarea incomodă că capacitatea „anglo-saxonă" nu mai era așa. Monopolul englez asupra industriei începea să fie contestat de producția unor puteri manufacturiere rivale, precum Germania și Statele Unite, bazate pe forme mai articulate de organizare, cu un recurs mai mare la capitalizare și cu o utilizare din ce în ce mai calculată a tehnicii măsurabile. laborator, în fața afirmării încăpățânate britanice în improvizație și meșteșugul „de bun simț". Acest relativ eșec, care a coincis cu așa-numita „Marea Depresiune" din 1873-1896, a avut – așa cum este logic – multe interpretări. Ar putea fi înțeles ca un triumf lent al social-democratizării.68 Ar putea fi explicat prin prisma unei ambiguități de bază în cultura engleză, care a continuat să aprecieze stilul unei societăți agrare – odată cu idealizarea obiceiurilor moșierilor, lauda rentierul și hobbyistul (amator) ca tip social unic sau preferința pentru învățământul universitar

clasic în locul pregătirii științifice-tehnice- mai mult decât profesionalismul dur al inginerului sau comportamentul nesimțit al omului de afaceri, disprețuit pentru că este inevitabil „clasa de mijloc” 69 Dar se putea înțelege și că dorința eronată de a persista într-o superioritate britanică care era în mod clar în dispariție răspundea unei industrializări timpurii, care nu a fost bine reînnoită (dacă nu în mod deschis înapoiată), produs al unei structuri mici de plante, dominată de mici.
companii.familie.70 Gustul pentru individualism și morala „nonconformistă” care se sprijinea pe idealul inerentei „decență de bază” engleză ar fi, din acest ultim punct de vedere, expresia colectivă a unei suficiențe în întârzierea economică comparativă.
.
Dacă Anglia era „atelierul lumii”, prin analogie, Catalonia era „fabrica Spaniei”.71 În același mod în care tonul politic englez, cu toate aerurile sale, era determinat de o dezvoltare industrială încetinită din punct de vedere al la care se referea tehnologia și organizarea, credința catalanistă în superioritatea naturală a societății sale civile asupra oricărei realități sociale hispanice, începând cu statul spaniol, a izvorât din desfășurarea foarte limitată a producției catalane, marcată de un plafon clar impus de predominanța covârșitoare. a micilor afaceri familiale. Astfel, aroganța catalană, deși justificată în fața subdezvoltării agrare patente a „Mediodía” spaniolă, extinderea prost folosită a La Mancha, Andaluzia și Extremadura, nu a dat dovadă de suficientă putere pentru a distruge toate îndoielile cu privire la dorința ei. pentru primat. Dependența sa de protecționism a fost un bun exemplu în acest sens.
Slăbiciunea societății civile catalane – γ a bazei sale industriale – constă tocmai în ceea ce era, în același timp, marea sa forță: în „societatea familială”. Datorită rețelei sale de sprijin, producătorii – după cum se știe – nu au avut nevoie să creeze o „bancă catalană”, fără de care nu ar putea niciodată să facă saltul către o industrializare mai profundă și mai sistematică.72 Barcelona nu a devenit centrul de studiu de necontestat.

dezvoltarea științifică în Spania, întrucât uzina sa industrială nu necesita dezvoltare tehnică pentru transformarea companiilor mici în mari consorții capabile să profite de economii de scară.73 Convingerea catalanistă, exprimată în „imperialismul societății civile”, se baza pe în care «etica muncii» și cimentul asociativ din penya ar fi corectorul «răilor Spaniei» și preponderența obiceiurilor teribile și a ineficiențelor unei societăți agrare râncede. Dar, la fel ca versiunea în limba engleză a modelului său spiritual „anglo-saxon”, cu convingerea sa goală în superioritatea istorică, încrederea catalanistă în propriul său primat social derivă dintr-un model industrial deja destul de înapoiat în comparație cu zonele de frunte ale lumii și fără suficientă putere pentru a se impune fără sprijin politic, în cele din urmă, de la putere.
Astfel, în bilanţul final, cu o bază industrială prea îngustă şi slabă, societatea civilă nu era „nici carri, nici peix”, o imprecizie extraordinară. Era un teren complet alunecos, a cărui soliditate văzută de departe se topea într-o fragmentare

alunecoasă văzută de aproape. Nu a putut fi jucată ca carte decisivă în marele joc dintre Madrid și Barcelona, deoarece sensul său a fost șters imediat ce a fost scos din contextul său confortabil catalan și din presupunerile și confiderile invizibile ale „societății familiale”. Ceea ce, la Barcelona, părea a fi o dovadă, s-a redus, odată cu distanța și pretențiile de explicație către public fără legătură cu ipotezele care o susțineau, la simplu oportunism. Încă de la primele sale succese politice de la mijlocul anilor 1990, Prat a avut încredere în soliditatea societății civile, în timp ce Cambó nu a avut încredere în mecanismele din afara jocului politic parlamentar, dacă nu era ca simplu sprijin pentru mobilizare, pentru o propagandă mai eficientă. Prin urmare, întreaga evoluție a catalanismului în Lliga poate fi înțeleasă ca o tensiune între o anumită idee corporativă pe care Prat nu a abandonat-o niciodată complet și un liberalism de care Cambó - în ciuda multor afirmații contrare - s-a simțit atașat.
Aceste abordări pot fi abordate din perspectiva contemporană a economistului sociologic american Thorstein Veblen (1857-1929), în influentul său eseu Imperial Gemiany and the Industrial Revolution, publicat în 1915. Veblen a pus în contrast avantajele dezvoltării germane târzii cu costurile de a fi un pionier în industrializare, așa cum a făcut Anglia; În interpretarea sa, a existat un dezacord fructuos între „Statul dinastic” prusac, mai târziu german, și impulsul dezvoltării afacerilor, cu o cunoscută subordonare a „burgheziei” față de scopurile primei, cu rezultatul pervers al economii de scară eficiente. Visul cambonic, în lumina lui Veblen, poate fi rezumat ca dorința de a prevedea excesele negative ale unei mari căsătorii proaste între industrie și puterea dinastică, dar de a profita de eventualele sinergii, prin aplicarea unor clauze engleze la un acord prenupțial la Marea problemă de bază, după cum este evident, a fost aceea că țesătura socială valoroasă a modelului englez a implicat o întârziere considerabilă, în termeni economici și chiar practici, față de exemplul german, care, la rândul său, ca un absolut

Lutismul deghizat, oricât de densă ar fi avut societatea civilă, l-a retrogradat pe cea mai de jos poziție în cortegiul social, pentru ca pe acolo să fi trecut ultimul locotenent al ultimului detașament al Armatei Prusace. Pe baza metaforelor axiomatice ale lui Prat, speranța cambonienă de a putea separa înapoierea de progres ca și cum ar fi arhetipuri, până când se va realiza combinația potrivită, s-a dovedit a fi complet utopică.

Punctul culminant ideologic al Ligii: „martiriul” „stăpânului” Prat

Deși avea o sănătate precară, Prat a candidat din nou pentru districtul Vic-Granollers la alegerile provinciale din martie 1917 și a fost ales. De atunci, Prat s-a dedicat îngrijirii de sine, de care avea nevoie, iar pe 30 a aceleiași luni a plecat la Sitges pentru a-și recăpăta puterile. Deși din nou, în mai, a fost proclamat președinte al Mancomunității de o mare majoritate a deputaților provinciali, în realitate Prat își părăsise deja postul (a mulțumit pentru votul de încredere reînnoit în scris, cu un document intitulat «Ais Diputats de the Mancomunitat). de Catalunya»). Cu toate acestea, Cambó l-a căutat. Potrivit

memoriei liderului parlamentar al Lliga: «Am discutat cu Prat, care, deja bolnav, avea grijă de el în Sitges. Punctul de vedere pe care i l-am prezentat a fost următorul: lovitura militară ar duce Spania la anarhie dacă nu ar fi nimeni care să o îndrepte spre o reînnoire a politicii. Numai noi eram capabili să ducem la îndeplinire acea lucrare care ar putea avea virtutea nu numai de a salva țara, ci de a o scoate din impasul în care se afla, în care era necesar să se aleagă între a se resemna cu neputința sau a lua drumuri revoluționare. asta ar fi respingător. pentru marea majoritate". Pentru Cambó, privind în urmă: „Ne-am confruntat cu două obstacole: puțina simpatie pe care o simțeau militarii pentru noi și caracterul local al partidului nostru, care îl făcea incapabil să conducă, singur, o mișcare generală spaniolă. Era convenabil să înăbușim animozitatea Armatei și ca acțiunea noastră să fie încorporată în mișcarea generală, încercând însă să ne menținem direcția constantă pentru a nu se abate de la noi. Ceea ce îmi propuneam era o operațiune riscantă, iar riscul cel mai mare consta în a fi copleșit de stânga, pe care am putut să o cunoaștem bine pe vremea Solidarității Catalane»[75].
Cambó a susținut că merită să-și asume riscul, deoarece succesul ar permite „facerea unei mișcări esențial anarhice să devină o mișcare de reglementare și constructivă; Spaniolizează-ne mișcarea, legând-o de o întreprindere generală spaniolă pe care am inițiat-o și o conducem; devin elementul esențial al noului regim care s-a instaurat în țară dacă am reușit să distrugem sistemul învechit de partide fără putere în opinie și fără merit în liderii lor. Potrivit lui Cambó, Prat a fost entuziasmat, deși și-a exprimat-o pe a lui

durere imensă pentru rolul diminuat la care l-a obligat starea lui fizică. Aproape încântat de orele de conversație animată cu Prat, Cambó s-a adresat a doua zi organului de conducere al Lliga, Comisia de Acțiune Politică, care a primit cu mai multă răceală planul său, deși aprobarea lui Prat a fost decisivă. Ideea, stabilită la Sitges, era ca Prat să scrie un text care să stabilească poziția partidului catalan.[76] Astfel, la mijlocul lunii iunie, de la locul său de odihnă (în timpul odihnei sale, înainte de vizita lui Cambó, se dedicase recitit Maragall), președintele bolnav s-a dus la Barcelona cu „Manifestul parlamentarilor regionaliști la țară”, terminat pe 14 și a apărut a doua zi la La Vea, pe semnăturile senatorilor și deputaților din Lliga. A fost ultima lui scriere politică.
În textul „Manifestului”, Prat și-a ratificat argumentele exprimate cu un an mai devreme în programul „Per Catalunya i l’Espanya gran”, dar a insinuat că mijloacele imediate pentru realizarea unei astfel de soluții ar fi, cel puțin , deschiderea Cortesului, la care noul guvern Dato a refuzat, sau, mai bine zis, începutul unei dinamici constitutive, care, „în fața puterii reale”, să ridice „celălalt factor esențial al unei puteri libere, reprezentarea cetățenilor”, anulând astfel „Instanțele de ordine regală care fac din regimul constituțional spaniol o adevărată autocrație”. Prat nu a evitat implicațiile negative ale indisciplinei juntelor de apărare, ci, cu multă pricepere, a transformat militarismul într-o reflectare a iresponsabilității guvernamentale și, deci, a „ineptitudinii” Statului și a

„incapacității” guvernului. parlament. „Simpatia clară” vizibilă pe stradă față de mișcarea „juntero” s-a născut din simplul fapt că „pe lângă atâtea umbre și ficțiuni, a fost un strigăt de sinceritate, a fost o realitate vie”. „Și chiar și așa”, a insistat el, „suveranitatea, care este dreptul cu forța să-i dea eficacitate, nu este foarte clar unde se oprește”. În opinia sa, oportunitatea istorică a fost combinată cu riscurile: „Cu puterile subvertite, cu autoritatea descentralizată, aceste evenimente înconjurate de o atmosferă de toleranță și simpatie, întreaga economie spaniolă zguduită de repercusiunile războiului [european], au crescut populare. excitabilitate din cauza foametei și exemplul de revoluții și mari evenimente din alte țări; O etapă constitutivă deschisă în întreaga lume în jurul universalizării votului și autonomiei naționalităților, de la Restaurare [a lui Alfonso al XII-lea în 1874] încoace nu mai existase în Spania un moment asemănător cu momentul actual.»
Acestea fiind spuse, Prat a făcut o precizare: deși „menținem și reproducem tot ce am semnat pentru Catalonia și pentru marea Spanie”, apelul către stânga nu putea fi încărcat cu tema „imperială”, întrucât erau prin definiție antiimperialiste. , în timp ce ostil față de „Puterile centrale” Germaniei și Austro-Ungariei, și cu atât mai mult cu căderea țarismului în Rusia la începutul anului. În consecință, Prat și-a redus formula: „Dați statului o constituție federală: aceasta este marea soluție inovatoare”. Bunii cunoscători ar ști să deducă că soluția, prin forța convenită cu Coroana și cu forțele armate, ar fi monarhică și, deci, „imperială”, în ciuda tuturor.

Și nimeni nu crede că faptul de a intra pe această cale este o încercare excepțională, un salt într-o lume necunoscută, nu. Dimpotrivă. Forma federativă este constituția normală a statului modern, cea mai generalizată, cea a orașelor conducătoare. Marea majoritate a oamenilor civilizați din lume trăiesc în state de acest tip, iar curentele de opinie universală, de la cele care stârnesc masele democrației socialiste până la cele care direcționează mulțimile ascultătoare de glasurile patriei și istoriei, trage noi extensii ale federalismului la orizont. Triumful formei federative în războiul actual a fost orbitor; A trecut prin testele de foc, așa cum istoria nu își amintește, și a ieșit învingător [sic] în toate ordinele. După război, forma unitară va dispărea, devenind din ce în ce mai rară, va rămâne ca antichitate, ca excepție pentru popoarele mici omogene, ca guvernarea directă, ca adunarea în piața publică, ca atâtea fosilizări ale instituțiilor supraviețuitoare căzute. în regiunea întunecată şi retrasă ocazional.
În plus, Prat a adăugat pentru a-și face argumentul mai convingător în context hispanic: „Această organizație federativă este, pe de altă parte, cea care corespunde structurii societății spaniole împărțite în naționalități, în orașe care au o personalitate bine definită. ." Presupunând că „se supune unui imperativ al justiției” „întărirea Statului (de care are nevoie) prin încorporarea unor forțe viguroase care sunt pierdute sau tulburate de acesta, precum cele ale întregii periferii spaniole și mai ales ale Cataloniei și Vasconiei”. În final, disputele interurbane, invidia de rang și contradicția dintre mediul rural

și oraș s-ar rezolva.77 «Cu o organizare internă a unei structuri federative, popoarele iberice ar avea atmosfera de frățietate, de intimitate iubitoare pe care o formează marile unități indivizibile . . Orașele vii care ici și colo în Spania servesc amintiri ale măreției străvechi și simt în măruntaiele lor semințe de capitalism, au fost centre de propulsie intensă a unei vieți înnoitoare și ar da, ca și orașele italiene, noi fețe și nuanțe civilizației. Statul, eliberat de sarcina copleșitoare de astăzi, orientată de aceste curente de înnoire, s-ar adapta treptat la funcțiile înalte ale unei conduceri supreme.»78
Cu acest ultim efort doctrinar, starea îngrozitoare a președintelui comunității catalane i-a sfătuit retragerea la noria sa, care a avut efecte atât de benefice asupra sănătății sale la sfârșitul verii anterioare. Dar nu s-a îmbunătățit, ci dimpotrivă. În curând, vizitele nobililor și consilierilor Commonwealth-ului la Castellterçol au devenit nesfârșite pentru a se informa în persoană despre circumstanțele pacientului.79
După cum însuși Cambó își va aminti ani mai târziu, „[t]intre 5 iulie și 19 august s-a creat în Spania o perioadă de agitație fără precedent. Toată lumea a contribuit la provocarea acesteia, inclusiv Guvernul, cu prevederile sale nesăbuite.

dinţi şi sfidător.»811 Prin vara lui 1917, atunci, relativa eclipsa a lui Prat de la Riba şi proeminenţa lui Cambó era un fapt verificabil, chiar şi în paginile La Veu de Catalunya. Prat se specializase să prezideze desfășurarea instituțională a Consiliului Provincial Barcelona, mai întâi, și a Mancomunității interprovinciale, mai târziu. În mod consecvent, el a fost o figură politică a cărei influență s-a simțit din umbră, în inițiative instrumentale, fie ele administrative, fie ideologice.81 Cambó, dimpotrivă, a servit ca o adevărată persoană publică ca purtător de cuvânt parlamentar al Lliga la Madrid încă de la victoria electorală a lui. Solidaritatea Catalană. În plină vară, cu regionalismul catalan conducând opoziția frontală față de guvernul conservator de la Dato și închiderea acestuia de parlament, cu cererea pentru Corte constituentă ca urmare a unui proces de adunare de deputați și senatori început la Barcelona, relevanța lui Cambó părea absolută. . . Fără îndoială, în acele săptămâni, mulți în Spania i-au atribuit lui, în loc de lui Prat, „Manifestul parlamentarilor regionaliști la țară". Astfel, în mod logic, având în vedere situația decisivă din politica spaniolă, organul Lliga s-a concentrat pe „Adunarea Catalană, singura problemă politică a zilei."82 Așa cum, cam în aceeași perioadă, a spus însuși Cambó în declarații către un ziar republican. de la Barcelona: «Războiul a demolat, a stricat totul. Când Anglia însăși, cu constituția ei obișnuită, a fost reînnoită radical, vom pretinde că vom continua să trăim așa cum am trăit până acum aici, în Spania, unde totul de la sine slăbește? Imposibil. Magazinul s-a prăbușit. Jocul de a transforma petrecerile s-a terminat. Însăși circumstanțele prin care trecem o dau departe. Există ceva care a fost pus în mișcare în Spania și care nu poate fi inversat fără discreditare totală."83
Evenimentele politice au fost prea importante, ritmul excesiv de agitat, pentru a fi atent la un lider bolnav și forțat să se retragă din viața politică. Dinamica, condusă de Cambó, a așa-

numitei „Adunări a Parlamentarilor”, jurată „de regimul autonom și Parlamentul Constituant”, a fost, în cuvintele editorialistului de la La Leu, „Noua cale” și aceasta era evident că au trăit „momente istorice”.84 Această atmosferă exaltată — alimentată de convingerea că avea loc o „coincidență salvatoare a partidelor de opinie” cu care „începe renașterea iberică”— s-a întărit odată cu confruntarea dintre Adunare și guvernul Dato , în special cu ministrul său de Interne, José Sánchez-Guerra
Abia pe 21 iulie, în Costa de Poncnt, foaia locală care la acea vreme dădea acoperire legală La Veu împotriva cenzurii, a permis un prim articol dedicat „Sănătatea Prat de la Riba”. Zvonuri alarmante se răspândiseră în jurul Barcelonei și printre deputații și senatorii catalani cu privire la starea președintelui Mancomunității, căruia i se acordase extremă oncțiune. Medicii lui Prat, dr. August Pi i Sunyer (profesor titular de fiziologie la Universitatea din Barcelona din anul precedent) și discipolul său Rossend Carrasco i Por-

miguera îl chemase la consultație și pe tânărul doctor Gregorio Marañón, de faimă înfloritoare, care a plecat din stațiunea sa de vară din Santander, deși intervenția sa nu a ajutat prea mult. Corespondentul regionalist putea, însă, să respire liniștit: «Ultimele impresii pe care le avem despre Cas-tellterçol continuă să fie optimiste.»86 Dar în scurt timp relatările de presă —La Veu și-a reluat ediția— erau buletine aproape orare despre Prat, deși erau destinate. pentru a repeta mesajul liniştitor. Prosternarea șefului istoric și percepția din ce în ce mai mare asupra sfârșitului său apropiat au dat naștere celui mai catolic sector al regionalismului, ca și cum ar fi o compensare pentru aparentul democratism al „Adunării parlamentarilor” care, conjunctural, domina atât de mult atenția ligiară. Condusă de gravitație, Liga Spirituală a Mare de Déu de Montserrat - la care Prat era afiliat - a organizat un ciclu de rugăciuni către Dumnezeu pentru viața sa într-o biserică din Barcelona. La fel a făcut și Abația de la Montserrat. În cele din urmă, Liga Spirituală a cerut intervenția „tuturor prelaților Cataloniei” în fața Celui Prea Înalt pentru a se ruga pentru restaurarea președintelui pe moarte.8’
Între timp, același pacient era însă conștient de boala lui, deși medicii nu l-au informat cu precizie despre starea lui, iar el a restricționat vizitele celor mai apropiați (cum ar fi dragul său văr Pere Mun-tanyola) sau religioși cu cei cu care se simțea deosebit de confortabil (cum ar fi părintele Miquel d'Esplugues, ultima persoană pe care a recunoscut-o în agonia sa), spunând că atunci când va muri deznădăjduit va fi timp să treacă toată lumea. Datorită caracterului inovator și riscant al unora dintre tratamentele efectuate de echipa medicală (Prat a primit două transfuzii de sânge, tehnică excepțională la acea vreme, donatorul fiind dr. Carrasco în vârstă de douăzeci de ani) starea disperată a pacientul era evident.88
În acest moment și confruntat cu stagnarea luptei Adunării, Lliga și-a schimbat atenția și, de la minimizarea crizei lui Prat, a trecut la detalierea agoniei sale, care a devenit focarul frustrării politice pentru catalanismul regionalist. Până la 30 iulie, ziarul Lliga a continuat să insiste pe titlurile că

„Adunarea Parlamentarilor este singura realitate politică” și că „ Simptomele reînnoirii apar peste tot în Spania”, dar condamnarea suna din ce în ce mai goală, deși striga, în majuscule intertextuale, că «Trebuie să se întâlnească unele instanțe constitutive convocate DE UN GUVERN CARE ÎNCHIPUPĂ VOINȚA SUVERANA A ȚĂRII.»89 Dar, în aceeași zi, La Veu a asigurat că la Castellterçol: «În tot orașul, o atmosferă de pustiu. a domnit .»90 Doctorul Esquerdo, adăugat echipei care a îngrijit ilustrul pacient, a comentat presei că Prat, în loc să aibă grijă de el însuși, și-a donat cu generozitate eforturile pentru binele Cataloniei. Cu un gust hristologic, a asigurat: «acest exces de muncă, acest efort continuu, l-a omorât; el este victima noastră; El și-a dat viața pentru noi.” El a adăugat, mișcat de sentimentul: „Și acum este ca o lampă aprinsă înaintea altarului

patrie care a consumat deja tot uleiul și acum degajă ultimele flăcări, arzând deja fitilul.»91

D'Ors, care a urcat la conacul Prat pentru a-și arăta îngrijorarea față de președintele muribund, le-a spus cititorilor glosarului său sensul dramei care se petrecea la Castellterçol:

Casa este umilă și desenează un pic de unghi, acolo unde strada deviază. Dacă această înclinație moale o deschide, primitoare, portalul este jos, a doua ușă și mai mică, par să blocheze drumul cu un fel de asperitate domestică. Un mic balcon cu balustradă din lemn, chiar sub acoperiș, dezvăluie aerul de țară al complexului. Dar, în urmele unui decor geometric, numele primului proprietar apare scris cu litere grecești, cu elenism naiv. Și nici asta nu este prea veche: datează din anul 1800... Și aici este o moderație rafinată.

Vă spun că pe lângă această casă umilă și în fața acestei uși joase și urmând ocolul blând pe care îl face strada, trece în acest moment meridianul politic al Spaniei. Nu acolo, în magnificul palat, atât de alb și frumos în amurgurile sângeroase. Nu acolo în Parlamentul gol. Nici pe plaja elegantă, nici în infama universitate, nici în hambarul agitat. Dar aici, chiar aici, în Can Padrós de Castellterçol.92

Prat a murit la 23:10 pe 1 august. Ediția de dimineață a La Veu de Catalunya a fost dominată de un mare necrolog, iar ziarul a reiterat în titluri repetate că „En Prat és mort”, de parcă vestea ar fi incredibilă în sine. «Profesorul», «creatorul noii Catalonie», a primit omagiul, evident foarte sincer, de la «noi, discipolii lui Prat de la Riba».

În ediția ziarului care a anunțat vestea tristă, două dintre textele sale au servit drept epitaf. În primul rând, rămas-bun scris de la doctorul Robert, care a dispărut exact în momentul în care Prat s-a îmbolnăvit în închisoare, a devenit o evaluare a lui însuși: «Noi, noilor generații adunate în jurul lui până acum, față de care este responsabilitatea corespunde.nouă sarcină pe care ne-a pregătit-o prin forță și sacrificiu. Să fim colaboratori demni ai muncii lui”. Conjuncția dintre moartea lui Robert și retragerea lui Prat pentru a se recupera timp de un an într-un sanatoriu din Auvergne a reprezentat întotdeauna sacrificiul de sânge care a forjat unitatea emoțională a unui partid la fel de eminamente practic, sensibil și nu foarte violent ca Lliga și a fost inevitabil ca amintirea să fie .

reapar când însuși Prat era cel care pleca pentru totdeauna. Dar, în al doilea rând, La Veu, pentru a arăta validitatea „gândirii politico-patriotice a lui Prat”, a publicat primul și ultimul capitol din La nacionalitat catalana, adică viziunea sa organică despre Națiuni, cu celebra sa teză „imperialistă”. La Lliga a profitat chiar de ocazie pentru a promova vânzarea ediției populare -adică ieftină- a operei stelare a lui Prat.94

Pentru a onora liderul decedat, înmormântarea lui a fost organizată astfel încât să aibă cea mai mare rezonanță posibilă. Conducerea Lliga s-a întâlnit pentru a „discuta rolul pe care îl va avea în ultimele cadouri aduse marelui patriot”. O înmormântare ceremonială a fost anunțată că va dura trei zile. Cadavrul, după ce a fost îmbălsămat, a fost instalat într-o capelă funerară din primăria Castellterçol, de unde, după o slujbă religioasă cu trupul prezent, a fost luat cu mașina, însoțit de toți deputații provinciali și consilierii Mancomunității, plus entități reprezentative, până la Palatul din Plaça de Sânt Jaume din Barcelona, pentru a fi expus în Capela Sânt Jordi, înainte de a fi îngropat în final pe Montjuic.95 Actele s-au desfășurat într-o atmosferă multitudine, care a amintit sau chiar a depășit celebra înmormântare a lui Mosen Verdaguer de la începutul secolului; după cum a afirmat Zzi Veu·. „Nu s-a văzut niciodată o manifestare atât de extraordinară de doliu în Barcelona.”96 La sugestia Mancomunității și a Consiliului Provincial Barcelona, întreprinderile au închis totul de-a lungul traseului funerar. Un avion, de la Escola Catalana d'Aviació, a survolat mulţimea în drum spre cimitir, în semn de modernitate: „Spectacolul a avut efectul unei apoteoze.”97 După cum a subliniat D'Ors, cu blândeţe. ironia, moderația firească a Pratului era într-o oarecare măsură străină de spectacol: «...N-ar fi mers la o ceremonie atât de complexă și fastuoasă. — N-ar fi plecat, ci a murit.»98
Având în vedere comportamentul rafinat al guvernatorului civil al Barcelonei în chinul morții lui Prat, în ciuda confruntării Lliga cu guvernul, singurul gest discordant a fost dat de autoritățile militare, care le-au interzis Somaténului să participe cu arme și onoruri la cortegiul funerar, afiliaților lor. trebuind să meargă ca simpli indivizi.99 Era o reflectare clară a tensiunii subiacente a momentului, a conflictului dintre catalanism și militarismul Căpitaniei Catalane, oricât de multe speră ca Cambó să poată îmblânzi și conduce juntele. Apărarea în arena politică. Tocmai datorită situației politice, cu „Adunarea parlamentarilor” în așteptarea definirii ulterioare a ei, a existat un mediu ideologic excepțional de favorabil exaltării figurii lui Prat, căruia marea presă de la Barcelona de atunci s-a împrumutat cu bucurie, în ciuda diferențelor partizane. .100 Atmosfera de „doliu național” a fost susținută timp de aproape două săptămâni și intelectualii organici ai Lliga și-au unit forțele pentru a mitologiza rapid președintele decedat. Bofill i Mates a rezumat argumentul de bază cu un criteriu noucentista succint: «Oamenii noștri, creatori ai unei epoci eroice, cad eroic.»101 Criticul de artă Joaquim Folch i Torres, de asemenea noucentista, considera că președintele «era artistul național viața, care a ridicat realitatea noastră colectivă la armonia unui mare ideal

comun."102 Poetul Carner a rezumat amarul experiență a înmormântării cu sentimente analoge „eroismului" bofillian: „În fața munților, răzvrătiți-vă împotriva durerii, / jo sento. el vent, on sanen, sense defal-lior, / d'nna elegia heroica oboes i timbales. / Tot és el vent, el vent, que sab plora [sic/ atnb les ales.»im

Până și naționalistul republican Antoni Rovira i Virgili s-a alăturat elegiei corale lligaire: «Aceasta flacără pe care Prat de la Riba a purtat-o înăuntru este cea care planează astăzi și luminează pe toți naționaliștii catalani. El a săvârșit miracolul învierii țării. A găsit o regiune Catalonia și ne lasă, când moare, o națiune catalană. Catalonia s-a bâlbâit, iar el i-a dat un cuvânt clar și sigur."14 În ciuda consensului aparent, însă, diferențele ideologice au subzis în mod natural. de la Riba îi sunt datori pentru un decor bogat, pentru o ridicare de nivel, dacă nu pentru o sensibilitate și intuiție șlefuite de transcendența exemplului său.» Dar apoi organul Jilguero a clarificat relația strictă a naționalismului catalan în toiul campaniei în favoarea convocării unei Corți Constituante: «Etmcisimo —pe care o voce solitară încearcă să-l opună, în urma unui joc ușor de antagonisme literare, democrației. — a fost fără îndoială, un fundament admirabil pentru opera lui Prat. Fără recunoașterea sinceră a adevărului natural, ele ar fi eșuat în Catalonia, instituțiile democratice comice ar fi fost jalnic nominaliste și vacue. Fără afirmarea prealabilă a existenței catalane, orice afirmarea existenței catalane era artificială și inutilă.o idee generală umană, care era un predicat fără subiect, rochia „actualizată" [sic] atârnând pe un cuier."'"1'
Mai în ton decât Rovira cu linia oficială a Lliga, publicistul catolic și jurnalistul profesionist Ramon Ahberch a asigurat că: «Noi, catalanii, vom ascunde lacrimile din inimile noastre și vom continua munca imensă a lui Prat. Imperialismul La Nacionalitat Catalana va fi capitolul evanghelic preferat, ultima scrisoare adresată deputaților Mancomunității, moștenirea imediată, iar fiecare cetățean, în căutarea unui model de perfecționare, va culege spiritul Maestrului ca o imitație, patria va fi mare.»116 Dar, amintind inconștient de ambiguitatea inerentă regionalismului naționalist, Manuel Raventós, principalul sociolog al media lligaire, a concluzionat că: „Îi datorăm Președintelui un embrion de stat care a fost instrumentul nostru. viața națională, dar dezvoltarea deplină a statului este necesară pentru a satisface cerințele ulterioare ale creșterii naționale.»107
Catolicii catalani au văzut religiozitatea manifestă a lui Prat înainte de moartea sa ca o confirmare a unei tendințe pentru viitor. Ramon Rucabado considera că Prat, împreună cu Maragall, care dispăruse cu ani în urmă, și episcopul Torras (care a murit în același 1917), formau un fel de trinitate națională catalană care închidea nevoia de mai multă gândire: „Acum suntem independenți". Și a adăugat: „Nu datorăm nimic din afară."108 O săptămână mai târziu, părintele Lluís Carreras, moștenitorul filo-catalanist al preotului belicos Sarda în Academia Catolică din Sabadell, precum și în Revista sa Populară, a redat la ideea. : „Continuați solemn moartea sfântă a oamenilor reprezentativi ai

Cataloniei. Maragall, Torras i Pages Poetul, episcopul și politicianul, |...]».109 La vremea aceea, Botili a mai prezis că

Dispariția «Mestrelor» ar aduce o «eficacitate postumă», întrucât discipolii, «ca un fel de har interior», ar lucra cu mai multă râvnă la răspândirea mesajului sacru al catalanității 1.
Cu alte cuvinte, Prat, sfințit, γα nu era din această lume. Dar catalanismul „intervenționist” a continuat cu programul său „imperial”, deși cu o oarecare disimulare prudentă pentru a-l adapta mai bine publicului de stânga. Printre atâtea știri necrolog, interviul cu Cambó făcut de un ziar Santander s-a remarcat ca o amintire a faptului că politica de stat era încă în vigoare.situația actuală a țării în mod clar».2 Dar, în timp ce se cânta „profesorul” mort. pe 6 august au început să se răspândească zvonuri despre o grevă, care a apărut ca o grevă generală revoluționară pe 12, depășind planurile «Adunării parlamentarilor» în măsura în care inițiativa trebuia să fie responsabilitatea lor.”3 Marea mișcare stins.
Anticlimaxul lui Cambó: proiectul „imperial” ca politică practică
Dacă Prat –și alții, precum „maverickul” Maragall– și-au pus încrederea în mobilizarea internă a societății civile catalane, Cambó și D'Ors -fiecare în felul lor- au înțeles că pentru a reuși este nevoie de ceva mai mult decât idealurile colectivului. încredere în sine cu pretenția de autoguvernare. Prat a preferat întotdeauna să-și formuleze jocul dintre teorie și practică pe mica scenă catalană. Marea sa preocupare a fost, înainte de toate, să consolideze „unitatea culturală” pe care, teoretic, o lua de bună. A vrut să rezolve această contradicție prin munca sa de președinte al Consiliului Provincial Barcelona și, mai târziu, al Mancomunității, creând infrastructură; ceea ce a însemnat în cele din urmă să dea tonul pentru crearea în continuare a tot mai multă societate civilă. Dimpotrivă, D'Ors era prea conștient de limitările ofertei culturale private din Barcelona, având în vedere insuficiența serviciilor de stat. La rândul său, Cambó a aflat curând că argumentele resentimente, pe bună dreptate sau greșit, dar în orice caz de zbor la jos, care au funcționat atât de bine în capitala catalană, au o capacitate de rezonanță zero în capitala statului. Amândoi, așadar, deși în moduri foarte diferite, trebuiau să precizeze exemplele externe pentru a demonstra că propunerea Lliga era fezabilă, că - ca să spun într-un fel - eu existam deja? în alte părți.
La fel, Cambó și D'Ors au vrut să evidențieze o pluralitate de modele, de adunat din surse încrucișate: erau, așa cum s-ar spune la Barcelona, ideologii tastollete, încercând lucruri de pe ici pe colo. Combinând exemple austriece și engleze, germane și franceze, ei au căutat să demonstreze două realități: relevanța a ceea ce a propus catalanismul politic, dar, în același timp (și deși poate părea ciudat), relativa originalitate a gândirii catalaniste, independența acesteia față de orice sursă.

te concretizezi. Deși nu a existat un mare curent de simpatie între cei doi, deși legătura lor era mai degrabă prin Prat, Cambó și D'Ors împărtășeau o atitudine comună față de moștenirea metaforică a lui Prat. Ambii au încercat să desfășoare,

respectiv, în calitate de lider parlamentar și, respectiv, de consilier cultural, o activitate tematică, activitate care decurgea din probleme specifice, chiar dacă acestea erau abordate ideologic.
Dacă Prat – cu munca depusă prin Diputación și Mancomunitat – a căutat să formeze echipa de tineret, viitoare cadre la jumătatea distanței dintre o administrație catalană și noile asociații ale societății civile, Cambó și D'Ors au preferat linii mari de acțiune. Pentru a cita un exemplu concret dintre multe, în diferitele lor domenii, ambele au acordat importanță „imperialismului protecționist” al lui Joseph Chamberlain, deoarece noul naționalism britanic de la începutul secolului, care a destrămat vechiul Partid Liberal Gladstonian, a cerut în cele din urmă , o direcție statală renovatoare a proceselor economice. De aici, în mod logic, „statismul” și „socialismul” tinerilor cambonieni -sau fascinația lor crescândă pentru exemplele dezvoltării germane, exprimată în admirația lor pentru economiști precum Schmoller- înainte de fermitatea lui Prat, agățat de munca constructivă a lui. societatea civilă cu instrumente provinciale sau regionale. În același sens, D'Ors a putut aprecia mesajul subliminal al naționalismului francez, care a cerut o conducere de stat similară, în ciuda gustului maurrasian pentru mecanismele centrale complet învechite, precum tronul și altarul. Având în vedere acest consens de bază, Cambó a putut să se alăture sentimentului de noucentism, chiar dacă a fost o înfrângere relativă în cadrul partidului, în timp ce Xenius s-a cenzurat și a încercat să sublinieze aspectele doctrinare care erau în concordanță cu cerințele pentru Lliga politicii „Madrid”. .
A fost un echilibru creativ, atâta timp cât a funcționat. A corectat influențele și a produs o anumită sinteză locală care a făcut sursele de inspirație de nerecunoscut. Astfel, în același timp în care a luat steagul individualismului „anglo-saxon”, catalanismul „intervenționist” l-a modificat cu răspunsul său. Abordarea inovatoare catalanistă a crescut tangențială la „noul naționalism” francez, cu care avea puncte importante de contact, care aveau implicații pe termen lung, dar fără transfer ideologic direct. Mai mult, în măsura în care era conștient de sine, naționalismul Lliga, în sensul său ideologic deplin, era mai mult un rival școlii naționaliste franceze (în special maurrasismul, datorită traducerii strict tradiționaliste pe scena spaniolă) decât o imitație, așa cum a arătat ambiția doctrinară a lui Xenius, cu „mediteranismul” său.'™
De fapt, jocul naționalismului și/sau regionalismului al Lliga s-a dovedit a fi un rival cu toate opțiunile ideologice spaniole, de la republicani sau federali până la carlisti și fundamentaliști, fără a uita liberalii și conservatorii constituționali. Originalitatea gândirii lligaire - sau, mai bine zis, a ofertei sale ideologice - a fost mai ales caracterul ei sintetic, combinând aproape perfect concepte antitetice de

toate semnele, începând cu „imperialism” și pacifism. A putut să etaleze „cultivarea agresiunii” care a fost semnul distinctiv al modernității de la începutul secolului al XX-lea, fără a trebui să meargă mai departe decât să ofere superioritatea încrezătoare

a formelor sociale catalane pentru salvarea Spaniei.1'i
Rezultatul a fost un deosebit Aromă politică catalană: aproape dulce-amăruie, care a prins simbolic un postgust violent, de impunere, în numele unor idealuri care erau explicit de „armonie". Prat a pus metaforele, iar D'Ors, remarcabile printre numeroşii publicişti, le-a transformat în ceva mai mult decât o doctrină, într-un stil. Cambó s-a trezit astfel cu o sarcină politică deosebit de complexă, întrucât trebuia să „vândă" programul ideologic lligaire, metaforele lui Prat făceau propunere, încercând totodată să nu depășească limitele bazei sale politice catalane, mai concise decât ar părea.
Ceea ce a dat sens și continuitate tuturor acestor lucruri a fost insistența asupra superiorității societății civile catalane față de orice țesătură socială echivalentă din restul Spaniei. Catalanii, după cum insinua Cambó, aveau secretul modernității γ, mai mult, erau dornici să-l împărtășească, didactic, cu alți spanioli. A fost o ofertă incontestabil atractivă. În cuvintele revistei de afaceri España Económica γ Financiera, purtătorul de cuvânt al liberului schimb din Madrid din 1893, scrise semnificativ în august 1917 și reproduse cu aprobare evidentă în ziarul Lliga:
Acum: ideea de regionalism și cea de libertăți locale, ce au ele care sunt incompatibile cu unitatea și măreția patriei? Cetăţeni care vor să-şi gestioneze treburile, care vor să se guverneze singuri şi care, mărind părţile, au tendinţa de a mări întregul[,] în ce crime sau în ce le lipsesc? Ce aspect egoist îi poate inspira? Ei vor, spune el [sic], să creeze o oligarhie locală împotriva celei naționale; ei aspiră să înlocuiască o oligarhie cu alta, uitând că acolo unde există spirit civic, oligarhiile nu prosperă și că dacă trăiesc o perioadă este sub protecția puterii centrale și a amestecului acesteia în afacerile locale.116
Dar acest mesaj cambogian s-a pierdut într-o confuzie de alternative politice pe care Lliga – îndemnat de el însuși – le-a promovat din manifestul „Pentru Marea Spanie" și evenimentele de vară din 1917, reduse în cele din urmă la evenimente aproape de neînțeles, botezate de soma contemporană drept „Comic". Săptămână." În timpul Cortesului liberal din 1916-1917, Lliga a explorat toate opțiunile imaginabile. S-a apropiat -prin González Besada- de conservatori, ajungând în punctul de a încerca să-l încorporeze pe Higuera în grupul datist. În același timp, flirtul deja obișnuit cu maurismo a fost susținut cu o intensitate deosebită, înzestrat cu schimburi publice de scrisori și declarații.117 Dar, de asemenea, de la începutul anului 1917, Lliga a încercat să curteze comuniunea naționalistă basca, pentru a o atrage. la criteriile sale „imperiale", ca prim aliat pe un front naţional.

tialismos.'18 În plus, în ton cu naționaliștii basci, a dorit să profite de o relație privilegiată cu entități sponsorizate de serviciile de informații franceze pentru a menține astfel o relație cu numeroasele mișcări naționaliste în contextul conflagrației mondiale.119 Și, în cele din urmă, în fața revenirii lui Dato în iunie 1917, după cum s-a verificat, regionalismul catalan a încercat să conducă „Adunarea Parlamentarilor" într-o încercare frontală de a conduce opoziția

la sistemul dominant și de a realiza o revizuire constituțională.12”
Dar așa-numita „criză din 1917”, care părea să promite atât de multe schimbări, s-a încheiat într-un pact încheiat în palatul regal cu o proastă formulă guvernamentală de inițiativă lligaire, care era „guvernul de concentrare”, experimentat sub liberalul García. Prieto în 1917 și, mai târziu, sub Maura în 1918, cu rezultate legislative foarte relative.121 Propunerea catalanistă a cabinetului multipartid de „concentrare” a fost o ieșire din dilema „ușii rotative” stabilită între Dato, Romano- minciuni și García Prieto din 1913, fără a recurge la Corțile constituționale care l-au înspăimântat atât de mult pe monarh și fără ca partidele constituționale să-și asume în profunzime propria reformă orgimică. Și, desigur, „guvernul de concentrare” a permis unui partid regional precum Lliga, incapabil să conducă o majoritate guvernamentală spaniolă, să-și asume un rang echivalent cu diferitele facțiuni personaliste ale liberalilor și conservatorilor. Totuși, era mai mult la fel, între echilibrele intereselor parlamentare și jocurile de curte.
Un asemenea sfârșit a fost prevăzut, în mod paradoxal —pentru negocierile altora—, în «Manifestul parlamentarilor regionaliști la țară», scris de Prat de la Riba în iunie 1917, înainte de recidiva care a dus la moartea acestuia. Prat a descris cu dispreț sistemul politic dominant în Spania, în contrast cu schimbarea anunțată de catalanismul Lliga: „În acest sistem, care este cel tradițional din Spania, crizele nu se pot naște din mișcările de opinie. Se nasc, asemenea monarhiei curate, din proasta dispoziție sau din certurile sau neînțelegerile dintre bărbații micii oligarhii bifurcate însărcinați cu ceremoniile constituționale; și se rezolvă firesc în camera regală, cu discuții șoptite cu președinții Consiliului și ai Camerelor, care constituie conducerea alternativă a comunității conducătoare.»122.
Se așteptau mult mai mult de la Lliga. Mai rău încă, Liga promisese multe și crezuse în propriile promisiuni. Varietatea opțiunilor apărate de Lliga între 1916 și 1917 a fost copleșitoare, atât pentru opinia politică spaniolă, cât și pentru cea catalană. Și rezultatul atâtor inițiative simultane a fost foarte puțin. Rezultatul prodigioasei etape de tactică catalană a fost puțin mai mult decât un gentleman's agreement de modă veche, fără prea multă semnificație. În plină desfășurare a Primului Război Mondial, când - după toată lumea- se așează soarta umanității, o astfel de soluție părea lipsită de importanță, întrucât „guvernele de concentrare” succesive nu au produs un consens reformator capabil să ducă la îndeplinire, în calitate de legislativ. program, mai mult decât soluții

tuals. După cum a subliniat mauristul Angel Ossorio y Gallardo, care a devenit un entuziast al orientării catalane din politica spaniolă, în aceeași perioadă:
Prat de la Riba a murit când a fost cel mai necesar. Acea dilemă transcendentală a catalanismului de a merge spre individualism sau hegemonie , pe care Miquel Sants Oliver (un alt spaniol demn) a pus-o în 1906, este pe cale să se încheie. În revizuirea valorilor naționale care începe acum, Catalonia poate acționa ca

o forță motrice sau se poate retrage în sine. Nu de ea, ci de politica spaniolă va depinde de cursul pe care îl va adopta. Dacă suntem atât de proști încât insistăm să-l izolăm, va rămâne izolat; dar nu uita că oamenii tăi au început deja să stabilească premise de dizolvare și că ziua rectificării hărții europene este aproape.»123
Era un semn care indica indicații. Catalanismul a arătat o insensibilitate notabilă față de efectele pe care metaforele sale de bază, inițiativele sale multiple și contradictorii și argumentele care le însoțeau, le puteau avea în afara sferei sale de acțiune cele mai intime.
Reamintirea semnificației lui Prat în Spania oferită în 1930 de Joaquim Santasusagna, creierul gânditor al catalanismului radical de la Reus și unul dintre puținii intelectuali politici de o anumită talie din cadrul acestui curent, poate servi drept semn al lipsei de claritate: „Moartea marelui patrician, coincizând cu aceste momente de intensă anxietate politică [evenimentele din vara lui 1917], a părut o calamitate națională, nu numai în Catalonia, ci mai degrabă în nuclee întinse peninsulare. Frații García Caraffa i-au dedicat un volum dens în colecția lor Marii spanioli, iar anticatalanul inveterat, Antonio Royo Villanova, a tradus La nacionalitat caí alana. »124 Dar Santasusagna se înşela. Volumul Prat de la Riba de Alberto și Arturo García Caraffa, într-o serie intitulată Spanioli iluși, cu același format dar cu un sens mai diminuat decât paralela Los Grandes Españoles, a fost vizibil un exercițiu de jurnalism venal, în cadrul campaniei « For la España grande”, cu plata pecetluită printr-un prolog al lui Cambó.125 Iar traducerea lui Royo, departe de a fi o pocăință, a făcut parte din atacul liberal asupra Lliga care sub conducerea lui Santiago Alba a dominat politica anilor 1916. -1917.126 Este greu să greşim mai mult în interpretarea unor răspunsuri politice.
Cambó a luat foarte în serios programul „imperial” al Lliga, probabil mai în serios decât multe forțe spaniole și-au luat propria doctrină. În plus, merită să reamintim ironia istoricului Eugen Weber cu privire la tendințele în acest sens vizibile pe termen lung la vecinul politic francez: în ultimii o sută cincizeci de ani, toate grupurile politice care s-au centralizat atunci când erau la putere. au cerut descentralizare atunci când erau la putere.

poziția.127 Ceva asemănător – cu mult mai puțină intensitate – s-a întâmplat în viața politică hispanică. Parțial din cauza liniarității și lipsei de joc, opinia politică spaniolă a considerat ideile catalaniste ciudate, chiar bizare și greu de înghițit, dar au existat și cei care au descoperit că „unitatea culturală” și „imperiul” erau incitante dacă sunt folosite pentru a reinterpreta naționalismul spaniol. Astfel, primele reacții la proiectul care a fost identificat cu Cambó au fost contradictorii, iar respingerea și, mai precis, demonizarea de durată a liderului catalan părea mai coerentă. De-a lungul timpului, metaforele „unității culturale” și „imperiului” au putut fi surprinse din perspectivă spaniolă, cu efecte surprinzătoare.

Dar această evoluție ulterioară nu poate fi descrisă în mod adecvat aici. Dezvoltarea gândirii politice, metaforele bazate pe consensul comun despre progresul inevitabil și soliditatea instituțiilor moderne, toate au fost modificate de Primul Război Mondial și de sfârșitul său tumultuos. În scurt timp — când a murit „mestre” Prat, „martir al sacrificiului său pentru Catalonia” — întregul joc stelar al Lliga s-a schimbat. În președinția Mancomunității i-a succedat arhitectul Puig i Cadafalch, un temperament mai ostentativ în dorința de disciplină și mult mai puțin priceput în îndoirea persuasivă a voinței altora. Distribuția de ligi minore a urcat în poziții de mai mare influență și a început să se discute despre rolul orsian. Cu privirea retrospectivă, se poate vedea chiar „defenestrarea lui Xenius” care se profilează la orizont.128
Cu Prat plecat, Cambó trebuia să-și asume responsabilitatea dispersării inițiativelor partidului său, mereu în conflict cu umbra marelui decedat, o resursă sentimentală pentru toți cei care se simțeau în dezacord cu angajamentele contradictorii ale lui Cambon. Distribuția muncii care, în culise și cu toate fricțiunile ei ascunse, marcase plinătatea ideologică a Lliga s-a încheiat. A fost înlocuită de noi diviziuni și, odată cu acestea, au fost explorate linii ideologice până acum secundare, care au extins indicii implicite în trunchiul central al ideilor politice ale catalanismului «intervenționist».
Primul pas a fost jocul amănunțit desfășurat de Lliga sub conducerea lui Cambó la alegerile legislative din 24 februarie 1918, supravegheate de guvernul de „concentrare” al lui García Prieto, în care regionaliștii catalani aveau miniștri. La Lliga a fost prezentat cu programul „La España Grande” și, în ciuda eforturilor și investițiilor considerabile, nu a obținut rezultatele așteptate. Plantarea regionalistă pe provincii nu a dat devreme atunci. Însă, în iarna anilor 1918-1919, când Cambó a jucat cartea catalanistului radical, luând conducerea campaniei pentru „autonomie integrală”, a fost întâmpinat cu un protest neașteptat al focarelor regionalizante de pretutindeni, care se plângea furios de „egoismul” catalan. , datorită dualismului său pronunțat, care a ignorat celelalte regiuni și justele lor revendicări. A fost primul mare dezastru, la care aveau să vină alții.

partea a șasea

CONCLUZIE

...[sic] Hotărât că mirosul lui Valles este mai bun decât mirosul tropicalelor.
Eugenio D'Ors, Oceanografia lui Tedi, 1918, cap. HIV, „Pasa una imagine d'hivem”.
Poti percepe idealurile unei natiuni dupa reclamele sale.
Norman Douglas,
Vânt de Sud, 1917, cap. 6.
Un german este un om care nu poate spune nicio minciună fără să creadă el însuși.
Theodor W. Adorno, Mínima Mctnoralia (versiunea spaniolă de Chamorro Mielke), 1951, 2 părți, meditația nr. 70.
Succesul este paralizant doar pentru cei care nu și-au dorit niciodată altceva.
Thornton Wilder, (D. Gallup, edfíjoumals, 1939-1961, 1985, intrarea din 6 iunie 1948.

20. Provocarea metaforelor și a Lliga ca mișcare publicitară
Succesul relativ al metaforei compuse (sau al lanțului de metafore) a lui Prat de la Riba a fost incontestabil pentru adepții sau moștenitorii săi politici: el a reușit reificarea perfectă a construcției literare care fusese în mare parte naționalismul catalan inițial.1 Astfel, Liga, în ciuda toate contraindicațiile, ajunse în anii douăzeci privind spre viitor cu criterii „imperiale”. Ruptura internă a partidului regionalist, care a dat naștere la scindarea Acciò Catalana în iunie 1922, a fost făcută pe baza implicațiilor acelui program. După cum a arătat tânărul critic Guillermo Díaz-Plaja, scriind în jurul anului 1931, era chiar imposibil să vorbim despre dimensiunea culturală catalană fără a evoca conceptul:
În urmă cu douăzeci de ani, Catalonia era, la propriu, cea mai imperialistă regiune a Spaniei. Valorile intelectuale ale Europei au pătruns în Peninsula prin Barcelona. El Glosan, de Eugenio d'Ors, era un turn de veghe adânc și plin de viață. Mai târziu, curiozitatea pentru european scade. Catalonia își pierde poziția de invidiat de introductor de noi valori. Puternici editori madrileni (Revista de Occidente, Calpe, Cénit) prezidați de o mare sete de cultură, ar fi însărcinați, de exemplu, să ne introducă în filosofia germană modernă (Scheler, Curtius, Einstein, Keyserling) sau noua literatură rusă. (Bábel, Fedin, Gladkow, Lydia Seifulina). [...]
Iar din punctul de vedere al traducerilor -adică din punctul de vedere al imperialismului cultural- această abatere nu poate fi mai puțin decât aplaudată. Traducerea cărților în germană, engleză sau rusă are o valoare de «explicația noastră» mai mare decât cea a traducerilor din franceză.2
Ideologii Ligii Regionaliste, conduse de Prat de la Riba, au făcut o adevărată inovație ideologică, mult mai semnificativă și mai originală decât se recunoaște de obicei. Impactul său asupra dezvoltării ideologice a dreptei spaniole a fost foarte proeminent pe termen lung, deși pe termen scurt a fost un eșec evident. Cambó a făcut eforturi uriașe pentru a-i obișnui pe dreapta și pe stânga spaniolă și catalană (și basca, cu un lung etc.) să gândească într-un mod „imperial”, să-i convingă – și prin ei, la cea mai extinsă opinie politică – că modernitatea era tocmai „imperialist”. Cel mai strălucit exponent al catalanismului lligare, care a fost fără îndoială Eugeni D'Ors, și-a legat programul «noucentis-

ta” (cu alte cuvinte, postmodernismul perioadei sale de cea mai mare luptă, depășind „modernismul catalan” uzat) la ideea de „imperiu” ca forță sau predominanță a „culturii clasice”, înțelegând prin aceasta cel mai valori esenţiale aspecte durabile şi ireductibile ale „civilizaţiei” ca continuitate.
Ce a însemnat „misiunea” Lliga în Spania?
Nemeritat, „burghezia” catalană a fost marcată, de neșters, ca o „plutocrație”, iar naționalismul catalan a fost redus, în repetate rânduri, la a fi vocea ideologică a unor astfel de „interese de clasă”. Fără îndoială, catalanismul Lliga a exprimat multiplele ambiții pe care expansiunea Barcelonei le-a trezit în societatea catalană la începutul secolului, când părea că Ciudad Condal va fi cel mai mare port și cel mai important centru

cultural Tiberin din Marea Mediterană . Dar astfel de speranțe nu s-au realizat.
În ciuda aparențelor, evenimentele determinante de-a lungul restului secolului al XX-lea au fost diferite de sentimentul de putere anunțată pe care l-a avut faza expansivă inițială a creșterii Barcelonei ca centru metropolitan al Mediteranei de Vest în primele decenii ale secolului. „Marea burghezie” catalană a fost mai degrabă excepțională și rară.3 Situația s-a dovedit a fi mai mult spectaculoasă decât durabilă. Catalanismul era ideologic foarte plural și contradictoriu, o mișcare mult mai mult a profesioniștilor liberali decât a „intereselor industriale”. Dar nimic din toate acestea nu a servit la corectarea mitului încăpăţânat că naţionalismul catalan era un „partid burghez” gata să-şi îndeplinească „misiunea” de clasă. Ce înseamnă această conjuncție, „partid burghez” și „misiune”? Istoriografia a fost un ajutor relativ la un răspuns clarificator ipotetic. Războiul civil și regimul Franco au lăsat în congelator orice interpretare a Ligii - ca și a atâtor alte lucruri. Denunțurile și cenzura cumulată a lerrouxiștilor, albiștilor, anarho-sindicaliștilor și marxiștilor au rămas nevătămate, din moment ce regimul franquista nu avea niciun interes să spăleze imaginea catalanismului conservator, dimpotrivă, și, pentru exil sau opoziție de orice semn, ligare aderarea la „Răscoala Națională Glorioasă” a fost infamă. Cu astfel de antecedente, corecția făcută în timpul „Tranziției Democratice” nu s-a dovedit a fi foarte profundă. Interpretarea mai mult sau mai puțin actuală a Ligii – adică din anii din 1976 încoace – a fost în mare măsură condiționată de lecturi ale politicii catalane dinainte de războiul din 1936-1939. În mare măsură au fost surse foarte părtinitoare, făcute din ostilitate, ale naționalismului Acciò Catalana, mai întâi, și al Esquerra Republicana, mai târziu. Deloc surprinzător, amărăciunea exililor republicani catalani nu a făcut nimic pentru a îmbunătăți această perspectivă, ci dimpotrivă. Nici underground-ul catalan sub franquism, oricât de inovator ar părea „interiorul” în evoluția sa ideologică spre marxism.

mo, ar putea contribui cu elemente interpretative cu adevărat noi. În aceste versiuni, Prat a fost salvat, Cambó a fost condamnat și s-a trasat o carieră fixă, curățată convenabil de contradicții. A existat un catalanism bun, „popular”, care face legătura cu ceea ce era constructiv în dorința reiterata de revoluție, și altul rău, „burghez”, capabil de toate trădările. Întrebarea, însă, rămâne aceeași pe care chiar Lliga a pus-o pe masă cu multe decenii în urmă: „misiunea” sa.
Servește formularea detaliată asupra acestei întrebări a unui intelectual catalan îndrăgostit de teza „imperială”, cambonez și nu pratista, ca excentricul –dar lucid– Francese Pujols. Deși Pujols este în favoarea propozițiilor nesfârșite la rând, acumulate fără un punct care să-i împartă și să-i modeleze torentul verbal, merită să-l ascultați. Argumentul său arată în ce măsură „imperialismul” catalan a fost o dovadă pentru contemporanii săi, care avea să se estompeze în memoria ulterioară. Potrivit lui Pujols, în 1918:

În ceea ce privește misiunile Cataloniei, s-au spus multe și totul s-a spus, pentru că unii au ajuns să susțină că trebuie să fie o Anglia mică, sau o Belgia de Sud, așa cum a spus Guimerá când a susținut că trebuie să fie o Franță. între două Belgii, sau un câmp experimental al teoriilor sociale moderne precum Valenti Almirall și Vendrell,4 care au murit deja, au vrut, sau campionul libertății popoarelor asuprite, așa cum a insinuat Prat de la Riba, care nu a trecut niciodată dincolo de insinuări. , sau sudizarea nordului, așa cum au încercat să mențină alți fantasiști, sau rotunjirea Cataloniei franceze pentru a anexa mai bine spaniola la Franța și a contribui la ceea ce în termeni politici se numește opera Revoluției, care este programul a unor elemente din L'Avenç, care este titlul unei reviste care nu mai apare astăzi, sau drojdia Federației Iberice bazată pe Portugalia, sau direcția regionalismului spaniol, care este idealul declarat al celebrului Cambó și o parte a Ligii Regionaliste, care, dacă este adevărat că este cel mai politic ideal dintre toate cele care i-au fost atribuite Cataloniei, este și adevărat că nu poate satisface aspirațiile patriei noastre, și lăsând valoarea pe care o poate avea ca o armă politică pentru a ajunge la realizarea acestor aspirații, a avut întotdeauna același efect asupra noastră ca Portugalia și celelalte națiuni iberice și, mai ales, asupra chestiunii economice, deoarece industria catalană poate domina piața peninsulară și legătura. Servește drept momeală pentru a menține dominația comercială a Cataloniei și, în sfârșit, printre cele despre care s-ar putea spune că sunt misiuni pur patriotice, se numără și cea susținută de cei pe jos și călare care apără că Catalonia nu are altă misiune decât reconstrucția. Catalonia gotică, pentru că ei cred, în mod eronat [...] că Catalonia Evului Mediu este adevărata Catalonie și spun că, odată realizată această reconstrucție, ar trebui să facă doar ceea ce au făcut toate popoarele lumii. acum, care este să lupți împotriva altora.

După cum se vede, Pujols era perfect conștient de diversele modele în cauză, care susțineau propunerea „imperială” a Lliga. Din această perspectivă, Pujols a trecut în revistă încercările anterioare de a defini „misiunea” catalană în Spania:

Și, pe lângă aceste misiuni pe care le-am calificat ca fiind pur patriotice și politice, mai este și cea pe care Ors o subliniază când vorbește (deși, între paranteze, se spune, fără a se angaja sistematic) despre misiunea pe care o are Catalonia realizează ceea ce el cu termenii ei tipici numește punctul culminant al civilizației, aducând la sum toate manifestările civilizațiilor tuturor popoarelor și care, așa cum am spus, este o misiune bazată pe o universalitate care rezultă din sumele particularitățile altor popoare și uită de caracterul particular al Cataloniei noastre, care se caracterizează prin universalitatea științifică, care este cea mai universală dintre toate.

Și după ce am citat această misiune, vom face un punct pentru a o aminti pe aceea a regretatului Torras i Bages, care este la fel de superficială ca și a lui Allibrali și care denotă o abatere la fel de profundă de la problemă precum cea a lui Almirall, deoarece implică faptul că misiunea Cataloniei constă de a lua

credința creștină și a o păstra vie ca în prima zi până la sfârșitul secolelor, sau, după cum spun catolicii, până în ziua judecății finale, care este ceva care ne face să râdem, nu pentru că este vorba de] Credința creștină, dar din cele două motive pe care le vom da: în primul rând, pentru că este o parodie a misiunii pe care catolicii din vremea lui o indicau Spaniei, care, așa cum se presupune, Menéndez y Pelayo, [Alejandro] Pidal [y Mon] și alți idealiști La acea vreme, era destinat să fie apărătorul catolicismului, așa cum era pe vremea lui Carlos V [...]
Și, pentru a încheia această trecere în revistă a misiunilor, vom vorbi despre misiunea artistică care a fost atribuită Cataloniei, văzând că artiștii se nasc ca ciupercile [,..]5
Pe scurt, de la Pujols s-ar putea reține percepția că proiectul „imperial” nu a fost o simplă excrescență – mai degrabă întâmplătoare– a unui trunchi patriotic sănătos. Dar, cu totul contrar a ceea ce a afirmat „înțeleptul din Martorell”, și aici este trunchiul în sine.
Dacă în secolul care a durat de la mijlocul secolului al XIX-lea până la o cezură echivalentă în al XX-lea, înțelesul politicii ca mod de a cunoaște a trecut – după cum a insinuat politologul francez Maurice Duverger – de la guvernul statelor la cel al societăților, atunci viziunea politică a naționalismului catalan derivată de la Prat, cu încrederea sa în bunătatea inerentă a societății civile, ar da dovadă de un spirit în concordanță cu evoluția vremurilor.6 În același timp, fascinația sa pentru „imperialism” pare a indica totul.altfel. Faptul că însăși dezvoltarea „imperialistă” a stimulat puterile europene să experimenteze, în jumătatea de secol înainte de 1914, noțiuni aparent învechite de suveranitate comună, atât în centrul lor politic, cât și în desfășurarea lor în periferii îndepărtate, a făcut să pară că el

O dezvoltare viitoare ar avea un rol special pentru federalismul monarhic și „principiul dinastic”. Liderii Ligii au crezut că pot transforma „ipocrizia organizată” a suveranității recunoașterii reciproce interstatale în beneficiul criteriilor lor particulariste și au pariat totul pe miza lor. Ei au avut încredere în tendințele predominante în politica, atât națională, cât și internațională, a marilor state europene γ că „imperiul” într-un context european „civilizat” γ ar fi ceva cu totul diferit de ceea ce s-a întâmplat pe „continentele coloniale”.7 Reorganizarea ale sistemului european de state după 1919 nu i-au favorizat și nici nu știau să genereze suficiente sinergii în Spania pentru a câștiga pariul lor.8
Utilizare metaforică și criterii de publicitate în Lliga
În esență, publicitatea vinde un produs specific, nedescriptiv sau chiar inutil, asociindu-l cu o fantezie. Dacă reclama își atinge obiectivul sau campania are succes, destinatarul, în calitate de consumator, confundă o dorință mai mare cu obiectul asociat. Însă, manipulatorii sentimentelor altor oameni nu sunt atât de reci și calculatori pe cât par și cum cred ei înșiși adesea că sunt. De mai multe ori decât poate părea probabil pentru criterii superficiale, promotorii profesioniști împărtășesc cumva valorile promovate de propriul proces de

subminare a poftei sau a apetitului cu un simplu răspuns tangibil, capabil de a fi dobândit pentru un preț sau efort mic. Adică, la un nivel de interacțiune cu publicul lor, agenții de publicitate sunt conștienți de înșelăciune (din nou vulgarul naiv a înțepat), dar, la un alt nivel, sunt prinși într-o autoînșelare, un feedback despre ceea ce a fost, în primul rând, o proiecție imaginativă a ta. Dacă nu ar fi așa, ar risca să nu fie credibili în fața porumbeilor. Ceva asemanator se intampla in politica.
Ca forță politică, Liga Regionalistă a întruchipat întotdeauna o ambiție disproporțională cu adevăratele sale resurse. Din baza sa regională, chiar și în cele mai favorabile circumstanțe, nu și-a putut forma o majoritate parlamentară de stat. Prin urmare, discursul „imperialist” a fost în același timp o expresie a acestei frustrări și o speranță pentru soluționarea ei.
Puținii dar reputați deputați și senatori ai Lliga au format o minoritate parlamentară disproporționat de influentă, cu testul de după coaliția Solidarității Catalane din 1907.9 A fost o povară dorită, dar greu de suportat. Deși platforma de solidaritate a ajuns să nu obțină mare lucru pentru Maura și s-a dizolvat odată cu Săptămâna Tragică, energia vizibilă a mobilizării a lăsat ca o palidă reflecție ce puteau face partidele constituționale. Regionaliștii făceau parte din sistem, dar nu erau ușor „transformabili”. În timp ce liberalii încercau să întoarcă jocul cu privire la republicani, iar conservatorii asupra ianiştilor şi fundamentaliştilor, regionaliştii puteau să se ocupe de toată lumea, fără să se căsătorească cu nimeni. O astfel de invenție strălucitoare a revoluționat viața parlamentară spaniolă.

Dar controlul administrației din Catalonia nu i-a apropiat pe regionaliști de putere mai mult decât le-a dat o comunitate slabă a celor patru consilii provinciale. Pentru a realiza acest lucru, ca efect secundar al presiunii sale de a obține coordonatorul interprovincial, Lliga se terminase, între 1912 și 1913, cu același sistem de partide constituționale. Întâi liberalii și apoi conservatorii s-au despărțit, provocate de dezbaterea despre Autonomie catalană.10 În etapa parlamentară confuză care a urmat divizării dintre liberali și conservatori, Lliga a rămas fără o direcție clară, manevrând între cabinetele slabe ale lui Dato. , Romanones și García Prieto din mica lor partizanitate și speranța lor considerabilă de reformă. În 1917, crezând că pot profita de circumstanța internațională –care impunea deplină responsabilitate parlamentară în detrimentul drepturilor regale în țări precum Rusia sau Suedia–, precum și de apariția unui protest militarist, regionaliștii catalani au încercat să forțeze Constituentul. Parlament fără succes. După campania lor eșuată, confruntați cu amenințarea revoluției sociale, au inventat o nouă formulă pentru a ieși din mlaștină, guvernul de concentrare.11
Performanța controversată a lui Cambó în zilele cruciale ale „Adunării Parlamentarilor” spaniole de la Barcelona a fost demonizată. , o scuză pentru toată stânga, inclusiv pentru cea militaristă a „junteros”, care în cele din urmă avea să evolueze spre poziții pro-republicane.front regionalist pentru Spania, care era complet prematur. La sfârșitul războiului mondial,

regionaliștii și-au văzut hegemonia precară la Barcelona amenințată de revendicările radicalizate ale noilor separatiști și ale republicanilor catalani. Mai rău încă, în trecerea de Din 1918 până în 1919, răspunsul regionalist hispanic pe care Lliga a căutat să îl stimuleze cu un an mai devreme a apărut acum fără o posibilă canalizare și adesea cu o intenție rivală și geloasă , contrar dirijismului catalan, deși admirând realizările sale ideologice și instituționale.
Când Lliga a reușit să domine mișcarea autonomistă de la Barcelona la începutul anului 1919, cu prețul de a avansa, s-a confruntat cu o explozie neașteptată de protest sindical, căreia nu a putut face față prin mijloace politice, aflându-se incomod de aproape de „junteros” predominant. militariști, pe care îi controlau Căpitania Generală și regiunea militară catalană. Însuși succesul Lliga de a se impune asupra dinamicii autonomismului separatist și republican a jucat împotriva lui, deoarece cei care fuseseră mereu suspicioși de loialitatea regionalismului catalan față de Spania și-au văzut prevențiile justificate. Pentru mulți, scurta campanie din iarna lui 1918-1919 a arătat că Prat și Cambó mințiseră atunci când s-au definit salvatori „imperiali” ai Spaniei. În următorii câțiva ani, „partidul militar” din Barcelona a prăbușit Parlamentul, mai întâi asigurându-i paralizia și, în cele din urmă, suspendându-l printr-o lovitură de stat. Dar regionalismul avea nevoie de Parlament pentru actul său de echilibru, deoarece se temea atât de stânga Barcelona, cât și de muncitorii anarho-sindicalisti, precum și de militari.13 Aici se afla dilema.

Situația Lliga care a stârnit cea mai mare atenție interpretativă. Dar problema structurală de bază a fost întotdeauna aceeași: disproporția dintre vastul proiect și mijloacele concrete de a-l realiza.
Acest studiu a fost o lucrare de critică literar-politică, care a urmat unele idei – „unitate culturală” și „imperiu”–, de la apariția sa în politica spaniolă, până la criza și mutația sa. Am explorat evoluția acestor noțiuni în dimensiunea lor cea mai elitistă, fără a-mi face griji cu privire la repercusiunile lor sociale depline, care au fost, fără îndoială, mult mai puțin importante decât influențele lor în rândul creatorilor de opinie, făcători de criterii reprezentative largi. Odată cu utilizarea sa, precum și cu ambiția sa de a răspândi „etica muncii” catalane și individualismul antreprenorial în toată Spania, conducerea Lliga a făcut un salt prea ambițios, care a mers prea departe în grabă excesivă. Datorită însăși dorinței sale de modernizare în profunzime, propunerea sa a fost neapărat un discurs modern, în ciuda redundanței. Dar „unitatea culturală” și „imperiul” s-au dovedit a nu fi la fel de complementare precum păreau în teorie; Mai rău încă, s-au dovedit a fi alternative conflictuale, iar catalaniştii „intervenţionişti” nu s-au putut ţine în siguranţă de una sau de alta. În lumina slăbiciunii sale, „imperialismul” ligii se dezvăluie ca un exercițiu de promovare care a fost, în același timp, o fugă înainte.
De prea multe ori taxonomiile propuse pentru elucidarea diversității naționalismelor sunt de puțin folos în fața contradicțiilor realității. Schema propusă, de regulă, de

catalanismul mai mult sau mai puțin actual, elaborată sub egida lui Pujolista încă din timpurile francismului târziu, constă în presupunerea că există două tipuri generice de fenomene naționaliste: unul „imperialist” și, prin urmare, opresiv, și altul de „eliberare națională”. „. ».14 Această abordare, deși repetată pe scară largă în Catalonia, nu servește la înțelegerea Lliga; după cum s-a putut verifica aici, Liga a fost ambele lucruri în același timp. La fel, categorii alternative, precum acum faimoasa tipificare a istoricului britanic John Breuilly, larg citată ca ghid, prezintă aceeași dificultate. Breuilly consideră că există trei tipuri de naționalism, mai mult sau mai puțin exclusiv, deși toate sunt axate -pozitiv sau negativ- pe Stat: mișcări pentru separare, reformă (Stat) și unificare. Dar, încă o dată, Lliga a întruchipat toate cele trei tipuri în același timp: a fost separatistă (precum maghiarii), a vrut să refacă Statul Spaniol și a întruchipat un proiect de unificare pancatalană, precum și un iberic și chiar una pan-hispanică.15 Pe scurt, există puține linii directoare convingătoare. În general, complexitatea succesului relativ al catalanismului politic a fost interpretată din scheme foarte rudimentare, fiind o expresie a esenței comunitare evidente pentru istoricii naționaliști, sau ca o expresie a «hegemoniei burgheze», în sensul său gramscian, pentru cei care nu au fost.16 Cu toate acestea, este evident că ar putea fi înțeles în multe alte moduri.
Este de presupus că „politica de masă” ar putea fi înțeleasă ca o manifestare (sau invers) a începuturilor unei „societăți de consum de masă”.

La început, s-a bazat pe o mitificare repetitivă a dorințelor, legată atât de comportamente magice, cât și de o spirală de dezvoltare care condiționează întregul grup social.18 Faptul că procesul, în Spania sau Catalonia, la începutul secolului XX. secolul, , a fost doar inițiatic nu înseamnă că astfel de mecanisme nu au existat sau nu au avut suficientă operabilitate pentru a condiționa practica politică. Exista, la începutul secolului în Europa, un interes neîndoielnic pentru înțelegerea mecanismelor de comunicare pe scară largă, indicat de lucrări precum La opinión y la multidad, de Gabriel Tarde, în 1901. Acest exercițiu de «colectiv sau psihologia socială» , de către un autor foarte influent în rândul intelectualilor spanioli de la acea vreme, a elaborat rolul jucat de agenții difuzori ai inovațiilor de orice fel și „valurile de imitație” care inundau societățile.19
La Barcelona s-au dat cursuri de „o nouă tehnică, publicitatea științifică”, la Camera de Comerț și Navigație în 1915-1916, fapt care ar indica că modelul publicitar era deja în mediu dinainte. Profesorul unor astfel de lecții, Pedro Prat Gabalí, născut în Maresme în 1885, a rezumat ideea centrală a tehnicii sale difuzoare în următorul mod evolutiv:
Fn 1850, am fi spus: Publicitatea este ansamblul mijloacelor destinate publicării produselor comerțului și industriei, exprimând sau fără a exprima avantaje deosebite ale mărcii sau numelui, pentru a le vinde aproape exclusiv în funcție de nevoile publicului. .

Dar câțiva ani mai târziu, când a început trecerea de la producție la supraproducție în economia mondială, publicitatea a trebuit să fie definită în termeni care să includă idei noi. Și anume: este ansamblul mijloacelor destinate să facă cunoscute „cel mai mare număr posibil de indivizi” produsele comerțului și industriei, „exprimând cu precizie anumite avantaje de marcă sau denumire într-un mod izbitor”, pentru a crea și a satisface nevoi, incitarea la o achiziție, o cheltuială.
În sfârșit, iată definiția care corespunde momentului actual și marchează triumful orientării științifice începute în 1895, accelerată, făcută indispensabilă sub presiunea marilor curente de concurență: publicitatea este știința care învață să cunoască spiritul public și să aplice aceste cunoștințe la mijloacele de care dispune imaginația și ingeniozitatea pentru a sesiza un număr cât mai mare de indivizi despre utilitatea sau avantajele unui articol, în așa fel încât să exercite o acțiune eficientă, adică să ajungă să sugereze dorințe. şi determină acte de voinţă.20
A fost o idee care era în aer și care a intrat în Spania prin Barcelona. Puteți vedea un text francez despre El ejemplo americano, tradus câțiva ani mai târziu la Barcelona (și de aceeași editură care a promovat un publicist cunoscut la acea vreme precum Pedro Guai Villalbí și care a lansat revista Éxi-

la, „dedicată studierii noilor metode de organizare contabilă și comercială, publicității științifice, organizării raționale a muncii, metodelor de vânzare etc.”). În această lucrare, încrederea în beneficiile reclamelor sistematice au devenit aforisme, derivate din noul climat american: „Majoritatea oamenilor făcuți pe cont propriu sunt bărbați care au fost făcuți prin publicitate”. Era un întreg program de actorie: «Nu spune: toți clienții mă cunosc; Nu am nevoie să fac reclamă./ Spune: îmi cunosc toți clienții; reclamele mă vor face să fac cunoștință cu cele ale altora.”21
Dacă politica metaforică a lui Prat de la Riba, politica sa a metaforei, este contemplată în lumina unor asemenea considerații contemporane, ea poate fi înțeleasă ca o manifestare timidă a începuturilor industriei publicitare cu transferul ei în domeniul politic, în special către în măsura în care Liga a reprezentat o organizație inovatoare pentru timpul său în desfășurarea și capacitatea de promovare.22 Desigur, modelul nord-american a mers mult mai adânc. Există, de asemenea, o lipsă incontestabilă a unui istoric al dezvoltării mecanismelor de publicitate în Catalonia sau Spania dincolo de limitele designului. În ciuda acestor limitări, se poate înainta o ipoteză clară despre Ligă și politica ei „imperialistă”, care poate fi exprimată prin analogie cu o companie de publicitate, în sensul că industria de publicitate s-a dezvoltat de-a lungul secolului XX 23
În primul rând, Liga a fost un efort, motivat de câteva părți interesate, de a crea un nucleu conducător. Cambó, de exemplu, a repetat-o fără rușine în cele mai multe locuri publice, inclusiv în Parlamentul din Madrid. Acest grup de lideri trebuia să se ofere ca răspuns la o cerere existentă în societate, palpabilă, dar care nu era acoperită efectiv de nicio altă ofertă. Marea originalitate a lui Prat de la Riba nu au fost ideile, ci, cu un

acut simț publicitar, crearea unei relații de cerere și ofertă pe piața politică care ar putea fi monopolizată. A știut să „inventeze” —sau, dacă se preferă, să modeleze— ca o cerere, o foame conștientă de identitate, pe care a știut să o lege de un proiect de putere și de o afirmare a superiorității.
Dorința a fost efectivă în cel puțin o parte a populației, care, oricât de mult ar fi avut sentimente anterioare în această direcție, nu găsise, până la apariția Lliga, o ofertă ideologică care să le articuleze dorințele și să le ofere un drum. la putere .suficient pentru a prezenta o promovare sociala protejata si definita de folosirea intelectuala a catalanei, restransa la cei mai fericiti consumatori ai „produsului” care ar putea sa-l promoveze si altora, sa obtina din ce in ce mai multi consumatori si sa maximizeze cererea, pana cand a devenit o necesitate. În plus, din 1905, „produsul” avea un sens formal (el a rezumat-o într-o formulă simplă: particularism sistemic + unitate culturală catalană = noul imperiu spaniol), dar nu trebuie să-l crezi literalmente pentru a se bucura de beneficiile sale. . De fapt, s-ar putea crede în continuare în confuzia ideologică obișnuită, dar încredere în conducerea celor care au propus formula.

Catalanismul ultimelor trei decenii ale secolului al XIX-lea, de-a lungul liniilor marcate de La Jove Catalunya, a avut o mare parte din farmecul romantic tipic „cauzelor pierdute” contemporane, cum ar fi omonima Cauză pierdută a confederaților sudici din America de Nord sau Nostalgia neo-catolică pentru puterea temporală dispărută a papalității.24 Forța acestui sentiment nu trebuie subestimată: a fost, de exemplu, una dintre atracțiile neîndoielnice ale carlismului sau ale legitimismului francez din secolul al XIX-lea. În Barcelona, a fost posibil să reflectăm cu fervoare cultul Inimii Sacre a lui Isus, un devotament intrinsec francez răspândit în educația iezuită, în inițiative precum „templul expiator” din Tibidabo, proiectat de Enríe Sagnier i Vila-vecchia, a cărei construcție, în vădită imitație a bisericii pariziene Sacré-Coeur, a început la data semnificativă a anului 1909.25 Dar, în ciuda faptului că cea mai conservatoare dreapta și carlistii și fundamentaliștii au disputat pavilionul Sacrei Inimi, Lliga cu fermitate. a optat pentru transformarea romantismului simbolurilor religioase catolice în imagini naționaliste și nu a simțit tentația celui de-al doilea val de simbolism legitimist și ultramontan, încărcat cu amintiri vendeene sau papiste, pregătit pentru neo-naționalismul reacționar.2(1).
Oferta ideologică a lui Prat a șters componenta tragico-eroică a nostalgiei religioase catalane, dându-i un conținut aparent practic și dur, care a absorbit totuși, ca element decorativ, gustul seducător pentru eșecurile și frustrările trecutului. În acest sens, după cum se poate observa în fascinația lui Cambó pentru Barres și D'Ors pentru Maurras, catalanismul „intervenționist” a devenit comparabil și chiar paralel cu noul naționalism francez contemporan și care, odată cu începutul secolului, i s-a întâmplat au o lucrare centrală în viața intelectuală galică. De adăugat că faptul că Lliga a fost lider în „venda de fum”, în promovarea fumului ideologic, nu a însemnat că a fost evidențiată doar pentru că este singura companie din

domeniul său; noul muncitorism, fără a merge mai departe, a început o impresionantă carieră catalană în această specialitate. Ceea ce a făcut ca Lliga să fie eficientă și mesajul său durabil a fost capacitatea sa de a combina „produsul” său esențial inefabil cu ceea ce anarhiștii critici au disprețuit drept „practicism”, adică dincolo de promisiunea ideologică, o performanță eficientă în crearea și întreținerea serviciilor publice. care a făcut ca reputația lligaire să dureze pentru că a îndeplinit o sarcină bună și inovatoare de guvernare.
În limbajul sociologiei consumului, cererea a existat, dar nu un „produs” care să-l satisfacă.27 Întrucât „produsul” era imprecis, nu foarte tangibil și îngust accesibil (nu toți cei care se simțeau chemați la el ar fi fi – și nu putea) fi – ales), marketingul era esențial, adică promovarea sistematică, publicitatea „produsului” în măsura în care însăși reclama lui servea la interacțiunea cu cererea și la crearea mai mult. În același timp, însă, „produsul” era un vis, care era foarte greu de stabilit. Din acest motiv, pentru a continua cu analogia și modelul, a fost nevoie de contribuția unui „creativ” publicitar, precum D’Ors, dar și a unui manager comercial, precum Cambó, care să deschidă noi piețe alternative.

nativi, în timp ce echipele de vânzări au lăudat în mod repetat beneficiile „brandului” și „produsului” (reiterarea este esența promovării, astfel încât să existe „recunoașterea produsului”, „identitatea” sau excepționalitatea a ceea ce își dorește cumpărătorul, notoriu obiectiv dificil al oricărei campanii promoționale). Când unii vânzători nu au dat rezultate (să spunem Joan Torrendell, Josep Pijoan, Agustí Calvet), au fost înlocuiți cu alții (cum ar fi Jaume Bofill i Mates), mai în concordanță cu linia comercială pe care o căuta compania. Directorul companiei, Prat, deși ascuțit sub mâna, a știut întotdeauna să-și impună deciziile și concedierile zâmbind. În acest sens, așadar, proiecția publică a Lliga a fost mult mai îndrăzneață decât cea a altor grupuri de presiune similare ale vremii sale, precum „instituționaliștii” madrileni, oricât de mult Francisco Giner de los Ríos poate fi catalogat retrospectiv drept „ relaţii publice excepţionale.”28
După cum s-a remarcat, în martie 1910, adeptul lui Cambó, Josep Maria Tallada, în discursul său, Noi orientări, la evenimentul inaugural de la Barcelona a Tineretului Naționalist al Ligii, citând Solidarité, de Léon Bourgeois:
Unele dintre ideile pe care le lansăm nu ar trebui să fie înfricoșătoare, chiar dacă se lovesc de starea țării noastre. Știm deja, așa cum spunea Léon Bourgeois, „că partidele sunt mereu în urmă în idei; Înainte ca o idee să se răspândească suficient pentru a deveni formula unei acțiuni colective, articol fundamental al unui program electoral, este necesară pentru aceasta o îndelungată propagandă; când în sfârșit părțile s-au organizat în jurul lui, multe spirite au observat deja ce conținea care era inexact, incomplet, relativ în toate cazurile, iar o nouă viziune este deja mai cuprinzătoare și mai înaltă, din care se va naște ideea de mâine, care, la rândul său, va fi cauza unor noi bătălii.»29

În realitate, fiecare agent de publicitate - comercial sau politic - are o perioadă relativă de timp pentru ca piața să-și ridice mesajul. Întrebarea cheie este întotdeauna timpul care poate fi păstrat, în funcție de investiție, până când este generat un răspuns suficient. Rezultatul presiunii promoţionale permanente a Lliga și al lentei proporţionale în manifestarea exponențială a acceptării „produsului" a fost, în ciuda limitărilor structurale, benefice pe termen scurt: a existat un monopol efectiv al celor mai propice sau mai accesibile politici politice. piață , întrucât concurenții (Unió Catalanista, naționaliștii republicani) nu erau capabili să ofere un „produs" suficient de diferit și, în același timp, mai bun, să îl înlocuiască pe cel al Lliga. În acelaşi timp însă, atracţia lli-gaire, mai ales pentru intelectuali, depindea de un sistem de promovare în lanţ, conform căruia învingătorii deveneau pe rând propagandişti şi prozelitişti. Dar promovarea în lanț cu intelectualii ca vânzători au dat

rezultate îndoielnice de îndată ce s-a întâlnit cu un plafon verificabil al cererii, întrucât promovarea socială care i-a compensat pe promotori era foarte limitată numeric. În plus, oferta naționalistă și/sau regionalistă a concurat cu contraofertele democraților radicali „lerrouxiști" și, în cele din urmă, ale militariștilor, ambii dispuși să profite – fiecare în felul lor – de o retorică publicitară spaniolă la fel de blândă ca ton. ca catalanist şi în egală măsură bazat pe promisiunea unei politici de promovare socială prin administraţia publică. Și mai dificil, proiectul unei rezervații culturale catalane, prin prioritizarea problemelor de monopol lingvistic în detrimentul altor probleme, a redus posibilitatea unor înțelegeri paralele, întrucât o bătălie ideologică și publicitară susținută în ceea ce privește identitatea națională a accentuat diviziunea internă carlistă și a mobilizat fundamentaliștii, mereu gălăgioși, deși minori din punct de vedere electoral în Catalonia.30

Pentru a susține dinamica expansivă și dependența de agitația permanentă care a caracterizat Liga, era esențial să ieșim din mica piață dominată și să încercăm să pătrundă pe alții, deschizându-i spre excelența „produsului". Dar marea problemă de bază, desigur, a fost că sărăcia promisiunii: „produsul" Jamoso era promovarea publicitară în sine, deoarece, în practică, Liga putea oferi puțin mai mult decât bucuria publicității în sine. Consumatorii catalani înșiși, obișnuiți –în cadrul anumitor medii – cu omniprezența campaniei, nu puteau trăi fără să consume repetarea subiectelor acesteia și să se bucure de micile și surprinzătoarele ei variații, dar această cerere, deloc elastică, nu a fost expansivă. în afara câtorva sectoare locale și, în orice caz, agitația nu a dat aceleași rezultate într-un context de publicitate ostilă copleșitoare, precum cea care a abundat pe meleagurile hispanice. Cu alte cuvinte, Liga, ca orice companie, nu ar putea supraviețui pe termen lung fără să crească.

În ciuda imaginii de a fi o companie gestionată impecabil, adevărul este că Liga s-a prăbușit în zborul său înainte. Odată a dispărut Prat, și odată cu el figura directorului benign, cu afacerea sub comanda lui Cambó ca succesor -dar de la Madrid- și,

pe deasupra, cu reputația de neprietenos, acționând, de altfel, într-un nesigur. echilibru față de Puig i Cadafalch în fruntea agenției catalane și, prin urmare, a „contractului de întreținere” al instituțiilor locale în proces de invenție, „creativul” D’Ors a crescut prea mult, și-a pierdut încrederea șeful local și a fost demis dintr-o manieră bruscă, în timp ce vânzătorii au ales să devină ei înșiși „creativi” surogat, care aspirau să-și asume responsabilități manageriale depline. Mai mult, D'Ors a făcut o greșeală tipică multor agenți de publicitate de mare succes, care se credea mai important decât „produsul” și „agenția” care l-a promovat, așa că a devenit înlocuibil. Ar exista întotdeauna resurse imaginative disponibile pentru promovarea pe termen scurt și pe termen lung.
Ca punct de lansare al campaniei sale, Liga – condusă de Prat – și-a însușit gândirea individualistă engleză și americană ca un substitut.

colecționar de materiale ideologice locale. Mai degrabă, Prat și adepții săi i-au folosit pe Emerson și Carlyle ca mijloc de promovare a unui ideal al societății civile care a permis federaliștilor, republicanilor, carlistilor și chiar fundamentaliștilor să fie golit de originalitățile lor critice respective, pentru a-și depăși ofertele ideologice cu un aspect mai atractiv. de sinteză pe piață, imitativ din punct de vedere funcțional al numeroșilor săi rivali ideologici, dar de nerecunoscut după amestecul său de fundal. După cum a observat un critic perspicace al lui Emerson, într-o observație care ar putea fi extinsă și la Carlyle, revelația i-a venit din natură, din cărți, dar nu din relațiile cu alte ființe umane, din moment ce s-a ferit mereu de confruntarea cu realitățile sociale neplăcute. Catalaniștii – atât de societali – și-au preluat mesajul cu întârziere și în mod fals, deși este probabil ca tocmai din cauza artificialității sale oarecum datate să fi fost mai atractiv, datorită contradicțiilor care au fost astfel evitate. Același critic indică în ce măsură Emerson a promis un acces direct la sublimitate, fără costuri, într-o promisiune foarte tipică publicității moderne: din acest punct de vedere, seducția gânditorului american a fost aceea că a oferit „geniu fără lacrimi”, « măreție fără efort” și, sunt tentant să adaug, „imperialism” fără durere.31 Legitimarea pachetului metaforic a avut, deci, simpatia de a reflecta aceeași valoare față de piață și de a reuni consumatorii până atunci fie dispersați, fie dispuși să „inutilitate”. „politică. Dar identificându-se cu noțiunile „anglo-saxone”, precum principiul lui Emerson care afirma că „Guvernele își au originea în identitatea morală a oamenilor”, Prat a confundat legitimitatea schemei sale cu cauzele dorinței sale de putere, posibilitate latentă. în dictonul emersoman despre care a ironizat celebrul sociolog G. Wright Mills.32
Dacă, așa cum a sugerat Habermas, noțiunea de opinie publică a fost o ficțiune necesară dezvoltării statului de drept, o ficțiune care s-a bazat pe forța tot mai mare a publicității, atunci catalanismul de la Prat încolo a propus, ca teză activă, că societatea civilă era articularea esenţială a oricărei opinii publice moderne.33 Prat. a idealizat societatea civilă (cum a

descoperit în curând Cambó) γ crcpò fals că era la fel de ușor să o transpunem în actul de guvernare pe cât a fost ușor de afirmat, ca punct de plecare axiomatic, metafora „unității culturale” catalane. Era atât de ușor de crezut, așa cum sugerase cehul pro-protestant Masaryk, că societatea civilă este întruchiparea națională a valorilor universale și, prin urmare, întruchipa un răspuns naționalist la cosmopolitism "de Estado" sau logica statului dincolo de iubitul său spațiu catalan. era practic indiferent față de el, nu a trebuit niciodată să se confrunte cu unele contradicții de putere pe care Cambó, lucrând în cadrul capitalului, le-a descoperit și înțeles.

Limitările schemei lui Prat sunt percepute în contradicția deschisă dintre teza unității univoce, fără sudură, care guvernează prima parte a metaforei sale compuse și diversitatea care marchează a doua parte „imperială”. În formularea sa, Catalonia nu putea fi altceva decât unită, iar Spania altceva decât diversă. Din punct de vedere analitic, a fost o abordare complet gratuită: aici se afla marele defect pentru

vânzarea „produsului” în afara Cataloniei, după cum a descoperit în mod repetat Cambó. Metafora Pratiana, care coincide cu prejudecățile catalane dominante, a prins cu un succes încăpățânat și continuă să fie, și astăzi, o parte fundamentală a peisajului ideologic catalan. Dar a fost o sociologie proastă și o teorie proastă, întrucât nu există nici unitate, nici diversitate fără conflict și nici nu este clar că este de dorit să fie așa.35 Și mai rău, potrivit specialiștilor în propagandă politică care a apărut după Marele Război. , în perioada dintre războaie, cea mai mare eroare a fost convingerea că „stabilitatea socială depinde de uniformitatea gândirii și acțiunii”; Aceasta este o eroare vitală, deși politicienii de pretutindeni și în orice moment par în mod firesc înclinați să o mențină.

La Prat, metaforele „vii” — al căror sens este încă activ — au fost întotdeauna aproape de a fi „moarte”, adică au fost luate de la sine înțeles, fără reflecție ulterioară, în sensul lor primar, fără conștientizarea subtextului analogic; în compusul celor două părți, o „unitate culturală” de bază catalană și o suprastructură spaniolă „imperiu”, prin urmare, era în pericol „metafora mixtă”, a cărei contradicție structurală, a cărei descoperire este de râs, de efect teribil.37. Dar cine a trebuit să se confrunte cu o asemenea dificultate a fost Cambó, în timp ce D'Ors, ca intelectual profesionist, a avut mare grijă să raționalizeze jocul conceptual până când acesta a avut sens de la sine, fără a fi nevoie să-i caute aplicarea și coerența în exemplul contemporan. , așa cum intenționa Cambó.

Pe scurt, efortul de ligăre a fost echivalentul epocii eroice a publicității americane pe listă, înainte de anii 1910, când pionierii publicității precum Claude Hopkins au creat logo-uri și sloganuri de afaceri care să reziste unui secol de concurență™ Președintele Théodore Roosevelt, din 1901 până la începutul anului. 1909 și atât de admirat de Prat și D'Ors, a fost un pasionat de publicitate care a creat o relație de manipulare a presei de la Casa Albă care să fie exemplară timp de decenii.39 Dar în realizarea propagandei ideologice γ în uzul intelectualilor. , efortul Lliga nu a avut aproape nicio paralelă contemporană, fiind cu mult înaintea tehnicilor nord-americane de

publicitate ideologică.™ Lliga a reușit, în cadrul restrâns al Cataloniei, să impună o „cultură civică” după propriul design, în care „imperialismul societății civile”, ca impunere a unui critic superior, a impus un model explicit civic asupra serviciului public și participării cetățenilor: a fost victoria relativă a Lliga asupra radicalismului „lerrouxist”, de exemplu. Așa cum clasicele mesaje publicitare americane au rămas timp de un secol fără să prezinte slăbiciuni (merită doar să ne amintim Coca-Cola), lligaire „cultură civică”, ansamblul de valori morale care încadrează o evoluție imaginară a societății catalane și a vieții politice. , înființată încă din Noucentisme, a supraviețuit celor mai aspre vicisitudinile destinului și a rămas nevătămată, în semn de recunoaștere pentru consumatori sau «senyal d'identitat», ceea ce este același lucru.41 Fără această muncă prealabilă de pregătire, nu ar fi existat. a fost posibil în 1931 succesul – surprinzător, aproape magic– al «cabdill d'Fstat Català» Francese Macia și al discursului său improvizat «populist» de catalanism-

republican.42 Mai mult, circumstanțele în schimbare au corectat și perfecționat această „cultură civică” până la depășirea cu mult liniile directoare ale societății catalane originare pentru care a fost conturată ca un gard delimitator al unei creșteri esențial conservatoare. Principala problemă de bază a fost că însăși succesul său a blocat orice încercare – alternativă sau personală – de a înțelege însăși realitatea ei.43

Până aici realizarea lui Prat de la Riba în cadrul catalan. După cum și-a amintit un naționalist republican foarte invidios Claudi Ametlla, anii Mancomunității au fost „epoca de aur a Ligii Regionaliste”.

La Lliga, care nu a fost niciodată excesiv de umilă, începe să exploateze o astfel de poziție privilegiată. Pe lângă cercurile economice, în care a exercitat întotdeauna o influență preponderentă, a invadat altele în afara politicii. A târât bun gust și inteligență. Literaturii și artiștii pe care îi patronează sunt cei mai buni. Și oamenii cred asta, datorită influenței monopoliste exercitate de politică; și toată lumea cumpără cartea sau tabloul pe care le recomandă ziarul lor, sau merge să o asculte pe Pilar Alonso, pentru că Cambó a consacrat-o ca o cântăreață strălucită. Lliga este, în toată Catalonia, singurul partid care contează, singurul care guvernează. Și, la Madrid, singurul partid de temut, pentru că nimeni, cu excepția lui, nu poate exercita o opoziție reală.

Gândindu-se la „Esquerra” al cărei militant era, Ametlla a recunoscut superioritatea
prioritatea ligii:

Liga le-a fost superioară, mai ales în arta de a profita de ocazii; S-a născut odată cu mișcarea Tancament de Caixes, întărită cu Solidaritatea și cristalizată cu Mancomunitatea: trei momente critice care marchează trei etape în viața ei ascendente. Era superioară în măsura în care era mai coerentă și mai fixă în acțiunea sa, ceea ce a arătat mai multă unitate și disciplină și mai mult simț al organizării. În fine, a fost superior, atâta timp cât a avut doi conducători eminenti, Prat de la Riba și Cambó, ambii bărbați înzestrați cu o vocație impetuoasă pentru politică; ambele obiecte de admirație și entuziasm care s-au

apropiat adesea de mesianism în această epocă de aur. Erorile celui de-al doilea, numeroase, sunt depășite cu o nouă poziție, iar el știe să le explice în zeci de discursuri, iar cine acceptă premisele cade prizonier al dialecticii, al autorității și al focului interior cu care le spune: nu numai că sunt șterse din mintea celui necondiționat, dar devin hituri memorabile. Pentru că în arta de a convinge nimeni nu-l bate.[44]
Dar ceea ce Cambó nu a putut realiza a fost să vândă metaforele de bază ale Lliga în afara Cataloniei. Mai rău, eșecul comercial extern a avut repercusiuni asupra pieței interne, iar Lliga nu și-a stabilit mai mult decât parametrii de bază pentru Calalo.

fată, „cultura ei civică" rudimentară și unchiul tot argumentul „imperial" care a derivat din asta. A fost un eșec complet de merchandising, prezentarea produsului. Conducerea lligare nu a reușit să anticipeze (cum ar putea?) o lecție pe care sociologii electorali nu ar fi descoperit-o decât câteva decenii mai târziu: acea advocacy politică – ca și multă publicitate – funcționează doar cu sprijinul celor deja convinși în prealabil[4].
Pe scurt, La Lliga oferă un „studiu de caz" exemplar ca companie dedicată marketingului politic, întrucât esența industriei moderne de publicitate este – simplu spus – că publicul se identifică personal cu produsul promovat. Catalanismul „intervenționist" a promovat două idei interdependente: „unitatea culturală" a Cataloniei și „imperiul" Spaniei. Cu primul a avut un succes fenomenal: un secol mai târziu, o majoritate efectivă (nu neapărat o majoritate reală sau statistică, ci o minoritate capabilă să impună criterii colective) crede încă fără echivoc în „unitatea culturală" catalană, în pericolele care amenință ea zilnic și beneficiile pe care le-ar produce „realizarea" sau „normalizarea" deplină. Pe de altă parte, cu cea de-a doua idee, „imperiul" Spaniei, Liga a avut un eșec răsunător. De fapt, modelul „imperial" a fost întotdeauna mult discutat la vremea sa, chiar în țările în care a fost instalat implementarea lui: mulți observatori au găsit ideea un montaj grotesc, o „pantomimă kitsch" cu decorațiuni din hârtie machéă, afară, în India britanică. sau Germania unificată.[46] În contextul spaniol-catalan, succesul lor a fost condiționat de „exclusivitatea reciprocă" a identității – neîncrederea sau disconfortul produs de faptul că același spațiu politic poate avea mai mult de o identificare sau lectură afectivă – către subliniază că partidul și liderul său Cambó au fost demonizați, atât în interiorul, cât și în afara Cataloniei.
Ca idee, „imperiul" nu a găsit niciodată rețelele sociale care să o răspândească. Mai mult decât atât, posibilii difuzoare – acei oameni cheie, „conectorii" sau „vânzătorii" care formează rețeaua de comunicare esențială pentru ca un produs sau o idee să devină populară – care au fost singuri de acord cu idealul „imperialist" au văzut versiunea catalană. ca o amenințare. Punctul de vârf - momentul în care confluența mai multor factori minori poate decanta un produs și îl poate generaliza - a venit în timpul Primului Război Mondial, dar a funcționat împotriva lui. În circumstanțele conflictului internațional, „conectorii" sau „vânzătorii" care spuneau lucruri foarte asemănătoare, dacă nu identice, cu cele promovate de catalaniștii conservatori, au

făcut tot posibilul să se distanțeze, mai ales prin tehnica tăcerii, adică să spun, ignorând cu desăvârșire campania lligaire, de parcă nu ar fi existat. Cu alte cuvinte, în același limbaj, „inovatorii” nu au reușit să convingă nici măcar „early adopters”; cu atât mai puţin o „majoritate timpurie” care nu a apărut niciodată.47
Înfrângerea „imperială” a Ligii nu a venit din lipsă de dorință sau de efort. Partidul și organele sale au continuat cu încăpățânare să ofere la litera ideea „imperială”.

sfârşitul celei de-a Doua Republici, după cum arată Joaquim Pellicena, care a relansat scandalos El nostre imperialisme (Ideea imperială a lui Prat de la Riba) în 1930.48 Şi, cu modificarea ei ca „concordia” – în cartea Per la concordia, de Cambó însuși –, oferta «imperiului», făcută explicită în geopolitică, a ajuns cumva până la construirea dictaturii Franco. Conținutul său era foarte vândut: în 1931, coaliția republicană catalană a reușit să ia același program – schimbând cuvântul crucial „imperiu” în „Republică” – și a reușit cu el, cel puțin pentru o vreme.49 Cu alte cuvinte, să agitație Cel mai rău lucru care se poate întâmpla în publicitate i s-a întâmplat „imperial” al Lliga: feedback negativ fără o identificare clară a companiei cu produsul. Cererea pentru ideile de „unitate culturală” și „imperiu” a rămas plutitoare în mediul spaniol, în timp ce inventatorii săi din Lliga nu au putut să o „vândă” niciodată. Pervers, dușmanii lor, concurența de pe piața politică spaniolă, au reușit să inverseze argumentele catalaniste și să-și impună schema asupra adevăratului sens al Ligii, al catalanismului în general și chiar al Cataloniei în ansamblu. A rămas însă formularea de bază, metaforele pratiene de bază: ideea de „unitate culturală”, naționalism care nu era așa, că „doar” era capacitatea de a proiecta un mod superior de a fi și asta, prin urmare, era o salvare. "imperialism." A rămas în abstract, plutind în mediu, așteptând să fie folosit.

„Imperiul catalaniştilor” şi alternativa lui

Este de la sine înțeles că tot acest efort a avut un cost foarte marcat: încă de la introducere, însuși conceptul de „imperiu” a fost extrem de problematic din cauza asociațiilor care l-au însoțit. Reflectând o „epocă a imperialismului” autofelicitatoare care a culminat în Primul Război Mondial, discursul catalanist s-a identificat calculat cu eurocentrismul lipsit de griji, cu o convingere calmă în superioritatea omului alb asupra celorlalte „rase” ale lumii. Unul dintre avantajele pe care ideologii și politicienii Ligii l-au înțeles pe care îl avea ideea a fost tocmai depășirea complexului de interioritate spaniol, produs al „dezastrului” umilitor din fața Statelor Unite în 1898, dar formulat într-un mod care a favorizat convingerea. a unui avantaj aproape înnăscut simțului practic al catalanilor în fața renumitului „quijotism” castilian. În consecință, în timp ce moda imperialistă europeană era în plină ascensiune, promovarea catalanistă a avut multe facilități pentru a-și oferi ideea. Dar atunci când moda a fost contestată, același confort a stârnit toate criticile, atât cele care erau aplicabile în mod specific propunerilor „imperiale” catalane, cât și cele care i-au fost atașate prin asociere negativă.

În special, conceptul „imperial” pe care l-a explicat Prat și în care Cambó și D'Ors au redundat, în felul lor, printre mulți alți protagoniști mai mici, a trebuit să plătească un preț politic foarte mare pentru confuzie. Când a apărut în lexiconul spaniol în anii 1980, „imperialism” era un cuvânt politic, derivat din succesul englezesc, al cărui sens era și politic sau instituțional. Se referea, așadar, la culmea puterii politice, la natura multiplă a Coroanei. Era, așadar, o noțiune explicit de stat, al cărei sens era instituțional, dincolo de fastul istoricist, vag neomedievalizant al gustului „victorian” sau „wilhelmian” al secolului al XIX-lea, rod al romantismului târziu sau al unei imaginații prea mature. Totuși, așa cum a subliniat istoricul britanic David Cannadine, „faptul imperial britanic” a avut întotdeauna o semnificație tory – sau, mai bine zis, „super-tory” – preocupată de asigurarea ierarhiilor sociale cu mai multă exagerare și fast decât sistemul de distincție clasist în Anglia, care, pe bună dreptate, a generat multă suspiciune din partea Whigului și, mai târziu, a celor post-liberali și de stânga.511 Prin urmare, poziția catalanistă, prin amestecarea componentelor liberale și conservatoare, a fost expusă în mod deosebit criticii.
După războiul din Africa de Sud care a confruntat dorințele anexioniste ale Coloniei Capului cu republicile afro-olandeze sau boere în 1899, sensul s-a schimbat din nou și a devenit mult mai negativ. Cauza anti-britanica a trezit entuziasm in intreaga lume, si mai ales in acele tari care s-au simtit asuprite de puterea engleza, precum irlandezii sau franco-canadienii, sau invinse de aceasta in ambitiile lor, precum opinia colonialista franceza (oprita in Fashoda). , în Sudan, în 1898), sau care aspirau la o rivalitate cu patenta hegemonie maritimă a „perfidului Albion”, precum exaltații naționaliști germani sau ruși.51 Începând cu războiul african, care a necesitat un efort considerabil din partea britanicilor și a adus cu ea prima cerere —nu prea bine văzută— de ajutor din partea principalelor colonii către metropolă, a început o redefinire a conceptului de „imperialism” ca manifestare esențial economică. În versiunea radicalilor precum influentul JA Hobson, „imperialismul” ar fi înțeles ca manipularea sentimentelor șovine – „jingoists” în codul englez – a naționalismului exacerbat, dusă la îndeplinire de interese puternice al căror obiectiv era favorizarea agresiunii în scopul pentru a beneficia în interesele lor.egoism privat, fie că erau finanțatori care râvniu câmpuri de aur sau mine de diamante, producători de arme și explozibili sau alții capabili să mute presa tabloidă într-o opera gigantică de înșelăciune.52 Conflictul contemporan SUA cu Spania a arătat analiștii pasionați forța senzaționalismului jurnalistic”.53 Suspiciunile asupra fundalului ascuns al „imperialismului” au fost accentuate și de farsa gigantică a „Statului Liber Congo”, un teritoriu vast presupus constituit în scopuri umanitare de Regele Belgiei ca un stat privat. spațiu și care a fost dezvăluit în anii de după 1901 de către publiciștii lui ED Morel (cu sprijinul aparent paradoxal al unor oameni ca Sir Charles Dilke) ca o vastă fabrică a morții

ai căror supuși s-au străduit până când au fost lipsiți de sânge, dedicați extragerii de resurse pentru îmbogățirea exclusivă a lacomului Leopold al II-lea.54 În măsura în care propaganda politică catalanistă și-a asumat noțiunea de „imperial”, ea a trebuit să-și accepte condamnarea morală, atât de mult. că -în afara plantațiilor de cacao ale lui Fernando Pó, sub steagul spaniol- nu prea era extracție „imperialistă” efectuată de catalani.55 A fost, deci, primul pas către o demonizare a catalanismului: dacă era „imperialist”, atunci trebuia condusă de puternice „plutocrate” fără-voințe care operează în umbră.
Este de la sine înțeles că opoziția față de Lliga în cadrul catalanismului s-a alăturat curând unor astfel de propuneri, atât din simțul timpului, cât și cu intenția sănătoasă de a se îndepărta de înjosire. Catalaniștii originari ai Unió Catalanista, atât de insistenți asupra moralității, au fost încântați să facă diferențele cu băieții agresivi din vechiul Centre Nacional Catalã, prima platformă autentică a Prat de la Riba; răzbunarea era delicioasă împotriva celor care îi trataseră ca „sauts inocents” și alte frumusețe. Dr. Martí i Julia și-a făcut cariera politică doar denunțând tot „imperialismul” ca un opresor reacționar al naționalităților mici, care ar trăi atât de fericiți și sănătoși în pace, dacă li s-ar permite.56
În realitate, abordarea pe deplin „imperială” asumată a reprezentat o cotitură în direcția Ligii, care până atunci preferase să insulte militarii, batjocorindu-și lipsa de curaj și lipsa de expertiză, și să se angajeze cu presa militaristă, care aproape prin comerțul el a trebuit să apere memoria „Imperiului” spaniol pierdut în Antile și Filipine.57 Deși Prat și alții au marcat mici repere în definirea progresivă a noii politici, declarația programatică deschisă a fost publicarea în 1906 a cărții La nacionalitat catalana , venind după ce spiritele militariste din garnizoana Barcelona s-au încins până la asaltul asupra redacției comune a La Veu de Catalunya și a săptămânalului satiric Cu-Cut! la sfârșitul anului 1905. Ideea „imperială” a fost, așadar, un prolegomen al noii politici de Solidaritate și ofensiva de a avea un impact profund asupra politicii spaniole, bazată pe eșecul evident al opoziției față de oportunismul liberalilor cu Legea jurisdicțiilor. Critica primită de la dr. Martí i Julia a fost, așadar, un atac politic cu drepturi depline, care a coincis cu criza internă a Unió Catalanista. În opinia psihiatrului ultracatalanist, dacă niște catalaniști răi au luat o întorsătură greșită și s-au alăturat sarcinii nefaste pe care cele mai proaste și mai râncede elemente ale Spaniei castiliane, „cuceritoare” de generații, din lipsa unui alt loc de muncă mai profitabil, cel pur spiritele naționalismului eliberator nu puteau face altceva decât să le condamne didactic pentru a-i atrage pe calea cea bună.58 Deja înainte, scindarea dintre Lliga între dreapta și stânga din 1904-1905 a adus un nou naționalism pe scena Barcelonei republicană cu dorința pentru a marca diferențele lor față de Lliga.59 La rândul său, formarea unui republicanism catalan a forțat-o pe

Cele mai periculoase momente ale republicanismului istoric s-au unit recent în luptă ideologică, pentru a sublinia distanța lor imensă: aceasta a fost marea decolare a carierei demagogice a lui

Alejandro Lerroux ca „împărat al Paralelei” în fața „plutocraților imperialiști” ai Ligii „arhi-burgheze”. .o<l Contestația din cadrul politic catalan a adus cu sine reorganizarea logică a răspunsurilor în contextul politic spaniol.
Succesul F1 al metaforei compozite a lui Prat
Prat a sărit peste dilema dintre federalism și foralitate prin „imperiu”. Și a făcut-o încrezător în complexitatea ambelor concepte, în numeroasele contradicții pe care doctrina abstractă le-ar găsi în practica contemporană.Almirall și a combinat-o cu poziția sa specifică asupra catalanismului eclectic și confuz al anilor 1990: teza despre semnificația ulterioară. a „unității culturale” care era Catalonia. În fața blocajului dintre modalitățile alternative — ambele extremiste — ale descentralizării și centralismului liberal, în fața luptei nesfârșite asupra sistemelor politice ideale (Monarhie sau Republică?), în fața luptei repetitive dintre clericali și anticlericali, Prat a propus o soluție atât o sinteză a tuturor poziţiilor şi depăşirea tuturor. Privit de-a lungul timpului, se poate înțelege —cu un oarecare dispreț față de reticența sa „burgheză”— că răspunsul său a fost un foarte literal „nici da, nici nu, ci dimpotrivă”. Fără îndoială, nu a plăcut nimănui și din această cauză a eșuat.
Dar Prat însuși trebuie să se fi simțit electrizat de forța utopică a percepției sale, care era capabilă să rezolve întrebările centrale care amărâu viața politică și socială spaniolă. Însoțitorii săi, în măsura în care au susținut percepția lui Prat sau au ajutat să o definească și să o facă să evolueze, aproape ajungând la realizarea ei, trebuie să fi împărtășit același sentiment. Cambó rece și calculat, înfricoșătorul manipulator, s-a arătat pasionat de această „mare soluție”.
Ambiția arbitrista hispanică a fost, în mod tradițional, căutarea panaceului politico-economic, piatra filosofală care să vindece toate bolile și să transforme plumbul în aur. Ca toate utopismele hispanice, schema lui Prat are mult arbitrista, deși politicianul catalan a fost întotdeauna un om foarte practic în reacțiile sale, dacă nu în impulsuri. La fel a fost și Cambó, descris de un biograf recent ca un politician prin definiție, dispus să comandă studii prospective, să facă prognoze, să pregătească terenul cu campanii publicitare, dar, în inima lui, îndrăgostit de marea „armonie”, cheia. pentru pacificarea spiritelor, progres real, empiric, dezvoltare și conducere internațională.62
Visul —foarte paradoxal— a fost schimbarea comportamentului, asumarea unor coduri de comportament „practice”, deloc „quijotice”. Prat respinge-

zô, pentru impracticabil, chiar periculos, criteriul dreptului natural al individului în cadrul comunităților istorice. Liberul arbitru individualist ar trebui să fie supus unui control social blând, nu unei legislații politice exterioare tratamentului uman zilnic și, prin urmare, ineficientă. La fel, el considera depăşite, pentru că erau ineficiente, ca gadgeturi consimţit istoriciste, vechile privilegii ale subiecţilor unor entităţi politice decedate, care puteau excita pe foralisti, dar a căror

delimitare o înţelegea într-o oarecare măsură ca pe o pierdere de timp.
Prat a propus apoi „imperiul” ca soluție. Mai mult decât o monarhie, ar putea adăposti republici de facto în interiorul său. A reparat prejudiciul moral provocat de „dezastrul” din 1898, plasând o Spanie nouă, „mare”, diferită și diversă la egalitate cu marile puteri din primele două decenii ale noului secol XX. Ar putea să-i mulțumească pe cei care erau cel mai îndurerați de pericolul unei fragmentări separatiste continue a Spaniei, „balcanizarea” sa finală și mortală. Ar putea satisface dorința de autodeterminare personală și colectivă, permițând dezvoltarea socială a fiecărei părți fără altă limită decât ritmul de creștere și maturizare socială impus de propria țesătură socială. Partidele ar putea fi așadar mai avansate sau mai conservatoare, în funcție de personalitatea lor colectivă exprimată asociativ, de starea lor de spirit de grup sau, în cele din urmă, de votul lor plebiscitar.
Dar ideea de „imperiu” nu a fost doar o propunere de reînnoire de la vârf. A fost mult mai ambițioasă, mai revoluționară decât „revoluția de sus” pe care Maura a pus-o în circulație. Prat a înțeles că Catalonia este o „entitate culturală”, atât în sensul de înaltă cultură și energie populară, cât și în ceea ce am numi acum dimensiunea ei antropologică. A existat un „stil de a face” catalan recunoscut: sobru, gospodar, modern ca capitalist, eminamente practic, libertarian și individualist, dar însoțit de o țesătură de forme de grup care l-a ținut viu, cu o continuitate puternică, fără mari riscuri de a-ți „pierde”. identitate". Potrivit clișeului de mult timp, acest lucru a fost însoțit de fantezie, un umor simultan fantastic și viclean, impulsuri idealiste și o profundă neîncredere în disciplinele străine de propriile obiceiuri. Nu a fost vorba, așadar, de „europenizarea Spaniei” ci de „hispanicizarea ei” dintr-o experiență hispanică foarte specifică, de a arăta modul în care societatea civilă catalană a oferit o cale spre modernitate, datorită asemănării sale cu rețelele asociative ale țărilor industrializate (sau, mai degrabă, a părţilor industrializate ale principalelor State). Aceasta a susținut pluralitatea formelor de legătură, de asociere economică, socială, corporativă, intelectuală, conform tendințelor fiecărei particularități hispanice.
Pentru Prat, societatea civilă a arătat o practică care trebuia transferată în jocul conceptual abstract și ireal al liberalismului secolului al XIX-lea. Propunându-și soluția în acest fel, s-a plasat în marele val de mișcări sociale - muncitoriști precum socialismul, sindicalismul și multe altele - care, în cei douăzeci și cinci de ani anteriori primului război mondial, au cerut transformarea. de marjele uzate

cadrul instituţional al statului liberal. Lupta din 1914-1918 a măturat reticența înainte de încorporarea tehnicilor societății civile în puterea publică, dar a fost aproape la fel de greu de suportat invenția ca și răul, precum regimurile politice din cei douăzeci și cinci de ani de după Marele Război. a demonstrat cu dictaturile sale, mobilizarea în masă și pretențiile sale de „totalitate” social-politică.

În notoriu început al său Compendi de doctrina catalanista din 1894, când distingea poziția sentimentală dintre țară și stat, Prat a stabilit ca axiomă că catalanii erau „nativi” din Catalonia (la propriu nu puteau fi nimic altceva), ci doar supuși ai Spania. Cu toate acestea, odată cu „imperiul”, această poziție pasivă ar putea deveni activă: teoretic, se putea bucura de cetățenia catalană fără a pierde statutul de subiect spaniol. Pe scurt, noțiunea de „imperiu” a rezolvat toate îndoielile. Fiind prin definiție asimetrică, ea a lăsat, așa cum a făcut-o foralismul, fiecărei coroane sau particularism componente dezvoltarea sa specifică, păstrând astfel principiul unei „unități culturale” speciale catalane. A permis, în paralel, parlamentelor respective să legifereze libertăți individuale depline pentru cetățenii lor -sau nu-, totul în mod ideal în cadrul unor criterii directoare comune, dar fără o preocupare extremă pentru aceasta. În cele din urmă, pe lângă păstrarea „unității culturale” a particularităților, începând cu Catalonia, a păstrat „unitatea politică” care a continuat să fie justificarea centrală a Coroanei Bourbon împotriva pierderii de peste mări și care a fost inima bătătoare a tuturor. preocupări militariste.cu catalanismul, precum și rădăcina oricărei neîncrederi pe care o simțeau și susținătorii tradiției liberale a secolului al XIX-lea, fie că erau liberali stricti (democrați, progresiști) sau conservatori.
Chiar și cea mai spinoasă și mai dificilă problemă de rezolvat – rivalitatea lingvistică dintre spaniolă ca limbă de stat și catalană – ar putea fi rezolvată folosind formula „imperială”. După criteriile elitiste tipice acelei vremuri, se presupunea că toți „domnii” cu un minim de cultură cunoșteau corect mai multe limbi. Astfel, conducătorii și cadrele politico-intelectuale de o particularitate ar fi cel puțin bilingvi, fără a lua în calcul cunoștințele lor despre cele mai importante limbi străine. Ceilalți, deși probabil ar fi și ei, atâta timp cât s-ar fi ocupat de sarcinile de la societatea civilă, nu ar avea probleme, nici nu ar fi problematici. Dificultățile – după cum a observat bine istoricul Eric Hobsbawm – au venit odată cu standardizarea naționalizării și a eficienței administrative într-un cadru tehnologic determinat.63 Dreptul de acces la birocrație a devenit un argument egalitar care legitima întregul antinaționalism centralist, așa cum au demonstrat rapid adepții lui Lerroux. . Presupunerea extrem de optimistă a lui Prat și de Cambó a fost că această contradicție potențial explozivă va fi rezolvată în timp. Acest lucru dezvăluie măsura în care au subestimat dezvoltarea exponențială a „modernității”, cu nemulțumirile și pretențiile ei, care veneau asupra lor.

Dificultăţile construcţiei metaforice a lui Cambó
Prat a lansat o metaforă compozită ca mijloc de a rezolva contradicția structurală a Lliga: ambiguitatea dintre regionalism și naționalism. A fost o problemă care a venit chiar de la nașterea partidului în aprilie 1901, când „polaviejistas” s-au unit cu activiștii Centrului Nacional Català. Dar cu cât reușea mai mult, cu atât contradicția devenea mai problematică. Ca partid catalan și ca forță mobilizatoare – chiar monopolizatoare – a opiniei intelectuale catalane, Lliga era o prezență pur

naționalistă și trebuia să-și arate integritatea patriotică în multele aspecte triviale ale instigării simbolice care i-au dat naștere din ce în ce mai mult, așa că aparent. de neoprit. Dar, în ciuda naționalismului său, a fost și un partid regionalist pe scena politică spaniolă, atent atent pentru că s-a abătut de la credința sa jurată și, din simplă suspiciune, a fost imediat condamnat și demonizat ca o conspirație trădătoare.
Când Prat a lansat Lliga în campania extrem de reușită a Solidarității Catalane, a trebuit să-și combine poziția doctrinară pe două niveluri și aceasta a fost funcția lucrării sale La nacionalitat catalana. Pentru a depăși dezacordul intern într-o situație de expansiune, cu un mare joc unitar pe mâini, Prat și-a făcut pariul: o formulă care presupunea totul și care, în realitate, nu a însemnat nimic. În argumentul lui Prat, despre Catalonia fiind Națiunea și Spania Statul - o formulare care a sunat întotdeauna disprețuitor și care a iritat opinia spaniolă pentru implicarea că Catalonia va fi întotdeauna la locul ei, dar că Spania s-ar putea desface în orice moment - fără să conteze. – acum, în timp ce Catalonia era încă o națiune, Spania era un „imperiu”, care nu era doar o recunoaștere, ci și o reparație pentru acel lucru inefabil pierdut în 1898. Astfel, în coaliția nefirească a carlistilor și republicani, a spaniolilor civici. precum Salmerón și naționaliști, cu această formulă scoasă din mânecă sau inspirată din ideile ușoare ale studenților sau tinerilor apropiați Lliga, s-au rezolvat îndoielile cu privire la prioritățile de loialitate pe care le-ar putea adăposti Lliga. Nu era necesar să împărtășim ideea lui Prat de a accepta, ca de înțeles, demn, nu trădător, formularea sa de dublă suveranitate; s-a stabilit o scară de valori care a fost recunoscută legală pentru susceptibilitățile susținătorilor unei preeminențe spaniole sau, dimpotrivă, a maximei libertăți catalane.
Cu toate acestea, odată pusă la punct formula, a fost greu de menținut, iar Prat de la Riba a rezolvat această dificultate prin delegare; Pur și simplu a transferat problema lui Cambó, ca responsabilitate. Totuși, când, după Săptămâna Tragică, când optimismul unei societăți civile s-a contopit și fericit într-o „unitate culturală” a devenit de nesuportat pentru orice observator catalan, Cambó a căutat să dea coerență conceptului prin reproiectarea poziției de lligare într-un „statist” simț și «socialist», i-a tăiat Prat. Soluția dezordinei, atât a disputei doctrinare fundamentale, cât și a controverselor asupra amprentei camboniene, au fost rezolvate cu o tangentă culturalistă, noucentisme, cu ambițiosul Eugeni D'Ors în frunte, ca

Mișcarea de mobilizare a „clasei intelectuale” catalane în slujba proiectului infrastatal catalan în devenire sub comanda lui Prat în calitate de președinte al Consiliului Provincial Barcelona. D'Ors ar fi, deci, însărcinat să dea sens metaforei compuse pratienne, găsind multiplele demonstraţii ale «unităţii culturale» şi semnificaţiile potenţiale ale noţiunii indefinibile de «imperiu». Întrucât, de altfel, noucentisme era mișcare, dacă nuanța zilei nu era dată de Xenius ca comentator, întotdeauna ar exista cineva – ca și la fel de ambițios Jaunie Bofill i Mates, printre alții – care ar putea pune lucrurile la locul lor. Chiar și așa, Noucentisme nu a rezolvat problema lui Cambó, care a

trebuit să se gândească în continuare la o construcție ideologică ipotetică care, bazată pe metafora lui Prat, să servească la negocieri în holurile parlamentului, în palatul regal sau la periferia spaniolului. consilii provinciale.

Harul folosirii „unității culturale” și „imperiu” ca pereche proiectivă constă în faptul că a fost o ofertă ideologică aparent fără costuri la punctul ei de emitere: Lliga a formulat o invitație implicită pentru alte sectoare de a-și însuși metafora compusă y să-și facă propriile lor, fără a cere un comision, deoarece beneficiul ar veni atunci când suficiente sectoare ar fi păstrat jocul noțiunilor și l-ar fi încorporat în propria lor ofertă ideologică; apoi, Liga, cu Cambó la cârmă, ar putea apărea ca o cruciadă cu un campion și să impună marea transformare a regionalizării, fără obiecții din partea Coroanei și Armatei. Nu era de neconceput. Marchizul de Olivart, un conservator catalan și un etatist convins, a putut să întrebe public ce s-ar întâmpla dacă „un catalanist” ar cere Băncii Spaniei ca bancnotele cu curs legal să fie tot în catalană, la fel ca în Austro-Ungaria, unde au fost tipărite. în opt limbi: „în ciuda celor opt limbi, imperiul austriac, unde sentimentul regionalist și naționalist este la fel de mare ca dragostea pentru suveran și dinastie și unde tirienii și troienii noștri puteau învăța multe, tocmai a anexat [1908] două noi regiuni [Bosnia-Herțegovma]»64 Din nefericire pentru Lliga, în practică, diseminarea argumentației lui Prat nu a produs o epidemie ideologică, un efect de difuziune exponențială care a fost realizat prin programul imperialist al jingo-ilor englezi, al doilea val de pan- Sentimentul german în Germania și Austria, ideile „naționaliste integrale” ale francezilor maurrasieni, sau expansionismul solipsist, între „iredentism” și cucerirea colonială, al naționaliștilor italieni din așa-numita „Generație din 1905”. Dar chiar și în toate aceste experiențe, cu mișcări despre care se presupune că au avut succes, impactul nu a reușit să ajungă la un succes politic deplin. Noul model de imperialisme sau ultranaționalisme anterioare Războiului din 1914 în Europa au rămas grupuri de presiune minoritare, fără îndoială foarte influente, dar incapabile să încadreze „elita puterii”, în nici un sens al termenului. Toate au fost privite cu suspiciune de curentele politice dominante, mai mult sau mai puțin centriste, și, în același timp, au provocat întărirea extremismelor sociale opuse, în special partidele socialiste respective ale Internaționalei a II-a. Astfel, pariând pe extinderea Ligii pe scena politică spaniolă cu

un scenariu regionalist „imperial” era o miză în care Cambó își risca cariera, nu Prat.

Prat a lansat ideea pentru că i-a fost de folos, dar nu este clar în ce măsură a crezut-o sau a luat-o în serios, întrucât nu-i păsa de politica spaniolă. El a vrut să domine politica catalană. Triumful său în președinția Consiliului Provincial din Barcelona, din 1908, și, mai târziu, după 1914, în Mancomunitat de provincias catalanas, a arătat că nu a avut niciodată intenția de a acționa personal în viața politică a statului însuși. Acesta ar trebui să fie triumful lui Cambó sau eșecul lui. Deloc surprinzător, liderul parlamentar s-a agățat de idee și nu a

știut să o abandoneze, întrucât i se părea uluitor de evidentă, soluția la problemele coordonării spirituale și modernizării spaniole.
În mare măsură, ideea de „imperiu” bazată pe „unitatea culturală” a eșuat din cauza fragilității sale conceptuale și a efectului timpului. Pentru Prat, a fost un strat inspirat de marketing politic, care, pentru Cambó, a devenit o opțiune viabilă. Dar a fost extrem de greu de vândut, dacă nu imposibil, de când Primul Război Mondial a năruit ideea de „imperiu” pentru toți, cu excepția extremei drepte. Cambó însuși a trebuit să caute, în primii ani ai primăverii, o formulă de substituție, „concordia”. Avea avantajul de a fi vag, dar acesta era și dezavantajul său. Ce a însemnat „Starea Concordiei”? Pe scurt, Cambó avea să se încheie acolo unde a început Prat, cu o metaforă ca promisiune a bunăstării viitoare, fără nimic foarte concret în mână.
Impactul naționalismului catalan radical
Cel puțin într-un sens, jocul metaforic al lui Prat a murit de succes, pe scena catalană. Consolidându-se ca teză a Lliga, a permis „Esquerra” și mai ales ultracatalanismului să aibă o temă doctrinară asupra căreia să încerce să creeze o anumită coerență ideologică prin contradicție. Antiimperialismul a permis catalanismului – ca grup ideologic – să depășească prăbușirea imperiilor continentale europene în Primul Război Mondial. Dar a fost o operațiune complicată, aproape o carambolă ideologică.
A fost și rezultatul unei interacțiuni susținute. Opoziția față de teza Lliga i-a permis doctorului Martí i Julia, cu un fundal doctrinar foarte slab și cu o echipă intelectuală foarte slabă în comparație cu distribuția stelară Ihyaire, să rămână la Unió Catalanista și să scape de „sfinții nevinovați” Guimerà și Aldavert după 1906, când s-au putut baza pe Joventut Catalanista cu numeroasele sale grupuri sau nuclee de tineret.65 Marea forță a abordării doctorului Martí a fost că și-a asumat (deși atenuată) opoziția de alteritate care a însoțit " discursul imperialist” în expunerea lor colonială: dacă catalanii erau o colonie a statului spaniol cu rădăcini castiliane, atunci ei erau ca orice alt popor asuprit.

măsurată prin ocupația străină; Prat nu s-a îndoit niciodată de albul catalanității, de statutul său european deplin. Această deschidere către alteritatea anti-imperialistă ar fi de mare folos după Primul Război Mondial, γα care a permis stângii catalaniste să continue mutarea după modele internaționale de „bun” γ „rău”, în timp ce Liga s-a trezit încărcată cu a mea. o poziție care părea din ce în ce mai regresivă.66 Deși evoluția partizană „națională și socială” dorită de psihiatru idealist ultracatalan nu a avut loc, combinația unei ideologii vagi, ușor de adaptat la mesajul pozitiv al cauzei aliate în război. Societatea europeană și o infrastructură socială – sau mai degrabă, o rețea difuză de militanți – au fost moștenite de Macia când a încercat să-și promoveze Partit Nacionalista Obrer în noiembrie 1918.67 Datorită cerințelor rețelei fondatoare, proiectul a devenit Federación Democràtica Nacionalista, cu care centrele de cartier aveau un rang recunoscut.68 Astfel, naționalismul radical a avut întotdeauna un sentiment de sine,

amator și exaltat, datorită negației catalanismului politic profesionalizat.69
Dar, în același timp, preocupările care au dat naștere catalanismului radical au revenit în mediul cel mai nerăbdător și nervos al intelectualității noucentiste, cu tineri atrași de avangarda Joaquim Folguera i Poal, fiul veteranului catalanist din Sabadell Folguera. i Duran.70 Pe măsură ce tânărul Folguera a trasat calea, mulți s-au simțit chemați să acționeze într-un mod similar71. inovatoare și activistă la termenul „intervenționism” după Războiul Mondial. În noua sa linie era însoțit de intelectuali, la fel de tineri, ca j. V. Foix, Josep Carbonell i Gener sau Josep Maria Junoy.72 Acești intelectuali au fost puțini, dar au revizuit programul doctrinar al Lliga de sus în jos, provocând o contradicție considerabilă, care a ajuns să-și zguduie bătrânii în Joventut naționalist, pe care l-au rămăseseră în liniile directoare „mediteraneene” ale noucentismului.75
Asumându-și agitația ultracatalanismului antiimperialist, dar nu și conținutul acestuia, ei s-au referit la modelul italian care i-a inspirat pe susținătorii autodeterminării și a descoperit, înaintea oricui altcineva, conţinut „fascist”. », similar sau adaptabil abordărilor şcolii naţionaliste franceze. Așa că puteau juca „fiind” „francez” sau „italien” după cum le convine. Dar, făcând acest lucru, au ocolit vechiul sens al lui Higuera „intervenționism” și l-au confundat cu „intervenționismul” futuriștilor, pe care, în plus, au știut să îl traverseze cu neoclasicismul lui D’Annunzio, pe atunci la apogeu. a succesului său.74 Amestecul său mixt de naționalism socialist și noucentism avangardist a destabilizat Lliga din interior și a promovat scindarea naționalistă din 1922, realizată de mai mulți capete adulți și presupus mai sensibile decât tinerii.
Avangarda confuz „intervenționistă” (chiar mai confuză decât „intervenționismul” fantastic al ultracatalaniștilor) a pus în criză metafora lui Prat și, mai ales, construcția metaforică subțire a lui Cambó, care nu a pus în criză.

a rezistat contradicțiilor simultane ale unei politici Iligaire care a îndreptat în toate direcțiile în același timp („imperialismul” și autodeterminarea cu bascii, „adunarea parlamentarilor” cu stânga spaniolă și „guverne de concentrare” cu partidele constituționale) . Nu era clar dacă sloganul „imperial” al Ligii trebuia crezut sau doar amintit. Au existat nepotriviri serioase între conținutul prietenos și agresiv în oferta „imperială” lligaire, pe care, atâta timp cât a putut, Cambó a vrut să o mențină ca o temă ambiguă care permitea negocieri în mai multe direcții în același timp. Dar tânăra avangardă, cu insistența lor asupra radicalizării ideologice, a stricat totul, creând un cadru de reflecție care cuprindea principiul activ al amestecului „național și social” tocmai acolo unde și când Macia și ultracatalaniștii l-au abandonat.
Impresionantul joc al „futurismului” catalan — întreținut în special de tânărul și influentul poet Joan Salvat-Papasseit, născut în 1894 și decedat în 1924, identificat politic cu macianismul — a servit drept punte pentru acest transfer.75
Macianiștii, după ce urmează Italiană politică în timpul Războiului Mondial, ei au preferat să rămână aliați cu stânga

revoluționară, când pacea socială a căzut și a apărut un revoluționism sindicalist în februarie-martie 1919.76 Au putut să-și acopere importantele legături sentimentale italiene cu o baie de idealizare irlandeză, reflectând propriile anxietăți în oglinda Sinn Féin.77 Dar amnezia bruscă a „stângii" ultra-catalanismului-devenit revoluționar γ nu a fost imitată de intelectualii de pe orbita Higuera, care au rămas sub vraja fascinantei combinații de cultură italiene. și politică.™ Moștenitorii intelectuali ai lui Folguera, care au murit în 1919, au fost fascinați de ceea ce se numea atunci „ideea catalană".79 În același timp, în același an, au rămas orfani de D'Ors prin mecanismul satisfăcător. de „uciderea tatălui", după „defenestrarea lui Xenius" din Mancomunitate.80 Astfel, ei au continuat captivați de evoluția politică italiană, făcând o lectură neo-maurrasiană reînnoitoare a „național-socialistului" Benito Mussolini și a „fascismului" care el apoi, în martie 1919, a creat și a condus.81 În termeni strict intelectuali, interesele sale politice s-au încadrat în așa-numitul Rappel à l'ordre și în recitirea neoclasică a avangardei de după încheierea războiului mondial.82

Atunci când facem comparații, este deci posibil să facem o oarecare paralelă cu „futurismul" portughez - și, în general, cu „modernismul" portughez (cu o temporalitate și un sens diferit de experiența catalană)- care a contribuit atât de mult la „atitudinea minții". " și „politica estetică" a „revoluției conservatoare" sau a „fascismului" în anii următori.83 Dar — poate din cauza lipsei de cadru statal — naționalismul catalan ar fi o excepție încăpățânată de la tiparul intelectual stabilit de școala naționalistă franceză de a care, în atâtea feluri, era un apendice. „Ideea catalană" ar fi asemănătoare în multe privințe cu controversata „ideologie franceză" care, conform ipotezei controversatului comentator Bernard-Henri Lévy, a îngreunat tradiția politică franceză cu conținut comparabil cu fascismul italian de-a lungul secolului al XX-lea. Și, în cadrul catalan, puteți vedea aceleași balasturi centenare: mitul auto-ului.

realizarea națională colectivă, atât de „proaspătă și fericită", naționalism conservator și revoluționism de stânga în căsătorie constructivă, „Catalunia pentru catalani", „patria național-socialismului" și „xenofobia considerată una dintre artele plastice", pentru a colecta câteva din lucrările lui Lévy. categoriile 84

Metafora metaforizată a lui D'Ors și involuția ei

Unul dintre motivele pentru care discuția nesfârșită dintre catalaniști și spanioli este atât de plictisitoare și de neînțeles pentru străini este natura sa profund tautologică. Din când în când sunt cei care își dau seama de asta, chiar dacă nu este de nici un folos. După cum a ironizat un comentator anonim mai degrabă favorabil lui Cambó, când a căzut dictatura Primorriverista: «În Noul Dicționar al Limbii Spaniole, de Roque Barcia, ediția a zecea [sic], națiunea se definește astfel: „grup de locuitori ai unei țări. " iar primul sens al cuvântului „țară" este cel de „regiune"; apoi devin sinonime.»85 Fireşte, obosita tautologia naţionalistă ar putea fi luată din două părţi: catalanistă sau spaniolă, cu efecte surprinzător de simetrice.

Ceea ce a fost mai dificil a fost să găsești o cale de ieșire din confruntarea stagnantă și nulă din punct de vedere intelectual. Aceasta a devenit problema ideologică și intelectuală foarte personală a lui D'Ors.
Dar, în mod paradoxal, se dovedește a fi și principala dificultate în a face față D'Ors și a evalua relevanța acestuia. Xenius a rămas între două interpretări opuse: cea a „îngerului căzut”, un monument perfid al mândriei luciferiene, o perspectivă care a apărut din dezamăgirea foștilor săi prieteni amărâți catalani, deveniti dușmani, și cea a lui Heliomachus, un spirit liber. urcând spre lumină, a admiratorilor săi vorbitori de limbă spaniolă (de remarcat armonia internă a unor astfel de reprezentări opuse).86 Dacă această dilemă este depășită, se poate propune un D’Or mai plauzibil și, odată cu el, atribuirea unui importanță mai puțin justă pentru aceasta.
Privit de pe axa metaforelor „unității culturale” și „imperiului”, D'Ors a arătat până la ruperea sa de catalanism două impulsuri interdependente, una în evoluția sa intelectuală și alta în raport cu puterea și politică, diferențiind cele două lucruri. . În domeniul intelectual γ ca publicist, a trebuit să difuzez concomitent un slogan γ să-i dau conținut, cu obligațiile contradictorii de a fi original și stimulativ, dar nici fără a depăși limitele pe care le cerea prudența partizană, granițe care să-i amintească de el. multe ori. Fiind „creativul” organizației, el a triumfat când Noucentisme a devenit o doctrină virtuală de partid. Dar, în același timp, s-a trezit copleșit de efortul zilnic pe care îl reprezenta comisia, întrucât aceasta însemna că va fi supus presiunilor conflictuale ale noutății constante, cu tentația pe care aceasta o presupunea spre extravaganță și capriciu, și a disciplina perenă, de vreme ce unul și celălalt l-au silit să „touch de peus a terra”. Tensiunea internă în Xenius era aceea, în

ceea ce a fost neglijat, nu a fost naționalist, ci a plutit spre reflecții mai ample. În același timp, avea viața pusă la cale, o afacere promoțională înfloritoare, avantaje care nu invitau la abandon γ mai mult la cineva la fel de mândru ca D'Ors. La fel ca mulți alții înainte și după el, după un anumit moment, D'Ors și-a rezolvat tensiunea prin tezaurizarea unor zone de putere administrativă, a acumulat angajamente care, pe cât de priceput manipulator de talent pe cât știa Prat, l-au păstrat pe Xenius fidel și ortodox, în ciuda dezvoltării ideilor sale. . Cu cât Xenius devenea mai „dictator” și „arbitrar”, cu atât certuri personale îl îndepărtau de foștii prieteni și cu cât avea nevoie de mai multă lingușire, cu atât evita să se privească în oglinda schimbării progresive a ideilor sale.
D'Ors era specialist în metafore. Știa, deci, exact care este „produsul” pe care l-a promovat Prat și conținutul acestuia. Dependent de curiozitate și de „taflaneig” bibliografic, D’Ors nu credea în „unitatea culturală” decât ca normă – după el „clasică” – de comportament. Catalonia a fost, în interiorul Spaniei, un nucleu diseminator al acestui stil de comportament cu tot ce putea avea; era „imperialismul” lui. Dar D'Ors știa perfect – spre deosebire de mulți alți catalaniști, pentru care lumea era mai departe – că există și alte centre mai mari și mai bune

pentru difuzarea „civilizației” acolo. Apoi, pentru D'Ors, conștient de scară, proiecția valorilor superiorității culturale spre exterior a fost în mod necesar supusă unui ordin de mărime sigur. Astfel, Xenius a rămas în interiorul unei limbi ambigue, a cărei polisemia a ascuns plecarea sa de la presupunerile militanţei catalane. În ciuda aparențelor, pentru el, din ce în ce mai mult, „unitatea culturală” a fost înlocuită de unitatea universală a culturii. Ideologia lui personală s-a rezolvat într-o carieră în care cea mai eficientă promovare a făcut-o catalanismul, cu care trebuia să se mulțumească, întrucât ambițiile vântizate de la Barcelona aveau un plafon clar până la care puteau ajunge și nimic mai mult, atât față de Spania, cât și spre Europa. „Imperiul culturii” a tolerat injulele catalaniste în măsura în care erau expresia unei tendințe mai universale decât îngustimea spaniolă căreia mișcarea catalană s-a opus cu o intenție de depășire. Mulți dintre devotații lui Xenius nu și-au dat seama de acest fundal conceptual sau, dacă au făcut-o, l-au ignorat, fără să fie conștienți de cât de departe era dispus să meargă în cercetarea lor interioară.

Dar D'Ors a fost și un fiu al promisiunii Lliga și a crezut, cu o sinceritate absolută, în bunătatea construcției de biblioteci, a biblioteconomiei efective și a unei Școli de Bibliotecaries. În măsura în care articularea lui Prat era justificată într-un discurs al eficienței administrative -presupusa excelență a experienței private ca contribuție la sectorul public-, D'Ors a înțeles că tezaurizarea puterii era un semn de bună funcționare, parțial pentru că multe Uneori, când sarcinile au fost delegate, au fost făcute prost și, în parte, pentru că tradiția politică hispanica - inclusiv cea catalană - înțelege puterea ca tezaurizare. În timp ce D'Ors a funcţionat) sub patronajul unui Prat omnim, nu erau prea mulţi

probleme, dar înlocuirea lui Prat ca președinte al Mancomunității de către arhitectul mofturos Puig i Cadafalch a adus cu sine o schimbare importantă de stil. Puig, un temperament mai autoritar și mai puțin priceput politic decât Prat, îi plăcea disciplina, era mai sincer și, prin urmare, mai exigent în ceea ce privește comportamentul decât predecesorul său mai machiavelic. Dorind la un plan de dezvoltare pentru Catalonia de la coordonatorul consiliului provincial, cu care intenționa să obțină „autonomie integrală” pe calea faptului împlinit și nu prin concesii legale, Puig trebuia să aducă în centură un șef administrativ de competențe transversale. greu de controlat și stricat.

Pentru a termina de complicat situația, Puig a înțeles – cu suficientă luciditate interpretativă, deși fără grație politică pentru a lupta împotriva situației percepute – transformarea naționalistă în sens antiimperialist a unei părți importante a intelectualității asupra căreia puterea ligărească și funcționarea al Commonwealth-ului în special. Faptul că „creativul” –sau „intelectualul organic” prin definiție– al Lliga se îndrepta către abordări similare sau chiar mai îndrăznețe i s-a părut un risc imposibil de susținut și s-a gândit să oprească răul cu forță.87 Dar D'Ors doar a anunțat. un proces pe care adepții săi (inclusiv cei care l-au „trădat”) l-au dus (despărțirea naționalistă din 1922, care a creat Acciò Catalana), într-un sens ideologic departe de cariera sa personală.

Naționaliștii dizidenți s-au alăturat liniei pancatalaniste, în competiție cu cei pe care ei înșiși îi lăsaseră în urmă chiar în Lliga.88 D'Ors, în schimb, a făcut loc generalizării absolute a propriei scheme «imperiale», mult mai departe. a confruntării dintre naţionalismul catalan şi cel spaniol. Marea lui problemă personală, niciodată rezolvată, a ajuns să fie esența dilemei așa-zisului intelectual „organic”: fiind publicist pentru ceva, a fost întotdeauna un subsidiar al acelui ceva și, prin urmare, un personaj în cele din urmă secundar.
Până atunci, înălțat mai presus de bine și de rău, D'Ors, incapabil să facă față unei înfrângeri politice deplină, a încercat să se facă profet al versiunii sale generice a doctrinei „unității culturale” și „imperiului”. La Bilbao, revista Hermes devenise purtătorul de cuvânt al înțelegerii spaniole-basce după modelul cambonic, sub conducerea lui Jesús de Sarria.89 D'Ors a înțeles că mediul Bilbao, înainte de declinul previzibil al lui Hermes (Sarria s-a sinucis în 1922).), a fost un domeniu firesc pentru promovarea ideilor sale.9,1 Și așa a fost.
Dar, oricât de generice ar fi, formulele orsiene puteau fi copiate fără a plăti redevențe. Școala Imperială din Pirinei s-a lansat în conducere politico-intelectuală, fără un curs foarte clar (avea să câștige în coerență retrospectiv, după Războiul Civil), dornică să se raporteze la Cambó prin D'Ors, o abordare care era de totul a fost corect din punct de vedere intelectual, dar din punct de vedere politic, a fost un scurtcircuit garantat, după cum liderul Lliga avea să descopere doar parțial mai târziu.
Dictatura primorriverista să-și ducă la îndeplinire

răzbunare personală anticatalană, cu consecința dezastruoasă pentru el de a-i bloca pentru totdeauna drumul înapoi.92 „Unioniștii” care i-au acceptat recomandările —baronul de Viver, primul— au profitat din plin de ele, dar nu au plătit D'Ors. nimic pentru serviciul dumneavoastră. Și răzbunarea sa catalană a avut costul suplimentar de a-l întrerupe la Madrid, din moment ce s-a forțat să se alinieze cu Primo de Rivera când inteligența capitalei a început să se contureze în mediul rural.
contrar.
Dar transformând metafora lui Prat într-o metaforă, făcând-o generică și eliberând-o de constrângerile pe care i le impusese realismul juridic al lui Cambó, D'Ors a făcut posibilă o reinterpretare — întotdeauna din extrema dreaptă spaniolă — a unor asemenea idei. Această „nișă ecologică” (dacă se acceptă acest anglicism de actualitate) a fost o oportunitate, dintr-o perspectivă practic spaniolă, dar deschisă posibilităților, de a formula un extremism liber, fără legături ideologice cu forțele istorice ale dreptei și extremei drepte. Oricine a știut să lege ca punct de plecare idealul unei „unități culturale”, care a acceptat cumva existența diversităților regionale (ceea ce nu însemna nici măcar asumarea unui program regionalist strict), putea face apel la construirea unei noi organizații, o „Marea Spanie” care ar fi un „imperiu”. Atractia specială a ideii era că era laică și nu depindea de argumentele catolice sau de apelurile tradiționaliste; ar putea fi aplicat la reproiectarea ideală a Statului, dar ar putea fi gândit și pentru tratarea societății

civile de la putere. Era o idee goală, așteptând ca cineva să o folosească.

21. Epilog: Implicațiile pentru viitorul „imperialismului catalan”

Primul Război Mondial a măturat o bună parte din fundamentele internaționale pe care s-a construit teoria politică a Ligii. Marile imperii s-au prăbușit. A dispărut ansamblul turcesc, precum și monarhia duală austro-ungară. Germania a fost redusă și transformată într-o republică. Rusia, de asemenea tăiată, a devenit anti-imperiu prin definirea strictă a ideologiei statale. Coroanele au fost șterse. Din exceptionale in Europa, Republicile au devenit normale. De la obișnuită și dezirabilă entitate teritorială mare, sistemul statal european s-a întemeiat pe entități mici, presupuse mai democratice pentru că erau reprezentative și omogene la nivel național. Doar Imperiul Britanic a rămas, în „izolarea sa splendidă” obișnuită, o extravaganță singulară.1

Cu alte cuvinte, a dispărut tot ceea ce a făcut ca schema propusă de Prat, apărată de Cambó și lăudată și teoretizată de D’Ors „modernă”, actuală, inovatoare, dar în același timp practică, nimic utopic în aparență. Dintr-o propunere inovatoare îndrăzneață pentru Spania, „imperiul” a devenit o antichitate politică dacă conținutul său nu era redefinit pentru a le adapta la noile circumstanțe. În 1920, prăbușirea noțiunii de „împărat” a fost foarte clară, descrisă de scriitorul englez HG Wells, vag de stânga (și insuportabil „mic-burghez” după Lenin și Troțki), când trecea în revistă istoria omenirii în lumina războiul mondial:

Acest „Cezar” a devenit atât de universal încât Marele Război din 1914-1918 a tăiat nu mai puțin de patru Cezari, Kaiserul german (=Cezar), Kaiserul austriac, țarul rus (=Cezar) și acea figură fantastică, Țarul Bulgariei. „Imperator” francez (Napoleon al III-lea) căzuse deja în 1871. Azi (1920) nu mai rămâne nimeni altcineva care să dețină titlul imperial sau tradiția Divus Caesar în afară de sultanul turc și monarhul britanic. Prima comemorează domnia sa asupra Constantinopolului ca Kaiser-i-Roum; al doilea se numește Cezar al Indiei (o țară niciodată văzută de un Cezar adevărat), Kaiser-i-Hind.2

De parcă scenariul revizuit de Wells nu ar fi fost suficient, naționaliștii turci ai lui Mustafa Kemal au desființat sultanatul în 1923. Numai „regele-împăratul” britanic a supraviețuit imensei revoluții politice provocate de Marele Război.

Cetățenia „imperială” imposibilă și prăbușirea federalismului monarhic

După război, părea extrem de dificil să infuzi un sens actual, „modern” în repertoriul conceptual instituțional care, cu abia cinci ani mai devreme, fusese complet normativ. Era o percepție comună chiar și din puncte de vedere considerate relativ convenționale sau „burgheze” în lumina leninismului. După cum a menționat celebrul scriitor anglo-irlandez George Bernard Shaw, în notoriul său eseu politic The Intelligent Woman's Guide to Socialism, Capitalism, Sovietism and Fascism, publicat în 1928:

Acea conștiință curioasă care a fost inventată de oamenii de stat englezi pentru a se menține cinstiți și pe care toată lumea o

numea Opinie Publică, a fost doborâtă ca un idol, iar ignoranța, uitarea și prostiile ale electoratului au fost profitate cu cinism până când puținii gânditori care au citit discursurile liderilor politici, care și-au amintit mai bine de o săptămână de promisiunile și pretențiile pe care le conțineau, au fost șocate și șocate de îndrăzneala cu care oamenii erau înșelați. Pregătirile concrete de război cu Germania au fost ascunse și, în cele din urmă, când suspiciunile s-au acutizat, au fost infirmate; și când, în cele din urmă, am căzut în oroarea din 1914-1918, care a lăsat Biserica Anglicană în discredit, iar marile imperii europene s-au fragmentat în republici care luptau pentru supraviețuire (ultimul lucru pe care și-au dorit-o cei responsabili de conflict), lumea și-a pierdut credința. în guvernare parlamentară până la punctul în care a fost suspendată și înlocuită de dictatura în Italia, Spania și Rusia, fără un protest democratic mai general decât o ridicare obosită din umeri?

Problema de bază era simplă, cel puțin în abstract. „Imperiul”, orice „imperiu”, nu a oferit un model de cetățenie, așa cum putea, cel puțin potențial, statul național unitar. Dar faptul că problema era simplă, nu însemna că era ușor de perceput. La începutul secolului, de exemplu, în Marea Britanie și în unele „Dominii” britanice s-au speculat imaginea unei „cetățenie imperială” foarte ipotetică? Era imposibil, totuși, să se separe această idee de o distincție rasistă între albi, care erau comparabili între ei, și oamenii de culoare, care nu erau. Faptul inevitabil a fost că, datorită naturii sale multietnice și multilingve, „imperiul”, orice „imperiu”, a prezentat un model de comunitate (sau mai bine, la plural, de comunități) pentru reprezentarea și administrarea naționalităților lor, ale căror Vertebrația în fiecare caz era guvernată de regulile lor respective, oricare ar fi ele.

În schema lui Prat de la Riba, reglementările fiecărei comunități au fost (sau ar fi) derivate din societatea lor civilă. După cum s-a subliniat aici, originalitatea

abordarea sa „imperialistă” catalană a fost criteriul său de modernitate „burgheză” în fața tiparului predominant agrar al diferitelor societăți regionale spaniole. Dar această trăsătură distinctivă a devenit problematică de îndată ce s-a încercat să o articuleze în termeni practici. Prin definiție, cetățenia nu are alt sens decât dreptul de a se angaja în politică, cu toate implicațiile ei.5 Era ca și cum, în Imperiul Otoman contemporan, oamenii de afaceri greci și comercianții armeni și-ar fi căutat puterea, fără ca prin aceasta să-și piardă semnele de identitate și devin islamizat. Într-o oarecare măsură, aceasta a fost ceea ce, pentru o scurtă clipă, s-a întrezărit în revoluția Tinerilor Turci de la Salonic din 1908 și tocmai din această cauză totul s-a terminat atât de rău, între genocid și masacru.6 Același lucru s-ar putea spune despre Imperiul Rus, în timp ce, de exemplu, evreii, a căror cerință pentru o egalitate minimă în promovarea socială a fost sursa antisemitismului obsesiv și ofițer al țarismului târziu.7 Cu alte cuvinte, „imperiul” – toți, inclusiv Britanicii, cu frumoasa sa retorică înaltă – nu puteau oferi decât o cetățenie asimetrică, în care unii se bucurau de drepturi politice, iar alții nu; si asta, cand a oferit ceva.8

În același timp, stânga – în Franța și peste tot, urmându-i exemplul – a văzut ca negativ orice sistem politic în care drepturile politice nu erau rigid egalitare. Drept urmare, „imperii” multilingve au fost prin definiție condamnate. Dar adevărul era că toate statele liberale așa-zis „democratice” funcționaseră cu asimetrie, cu inegalitatea asumată în practică, deși nu neapărat în teorie, până în perioada postbelică din 1918. Astfel, în zorii Marelui Război, deși stat naţional unitar, o dată. a ajuns la o anumită plenitudine reprezentativă postliberală, a recunoscut în teorie egalitatea cetățenilor săi, nu și-a asumat realizarea efectivă a ceea ce a fost o simplă afirmație, decât în câteva țări excepționale (și, în acestea, trebuie amintit, nu au fost admise). la „rasele inferioare” sau femeile legale deplin).
Dar victoria aliaților în războiul mondial a impus regula dificilă a cetățeniei. Aproape că ar putea fi descris ca un accident politic. Celebrul «Wilsonism» a luat în serios propunerile programatice ale sectorului democratic radical din Franța și mai ales din Marea Britanie, atât de utile și atractive pentru a articula lupta propagandistică împotriva «Imperiilor Centrale». „Micile națiuni”, eliberate de opresiunea „imperialistă” și militaristă, își vor vedea independența externă garantată de o „companie a națiunilor” și echilibrul lor intern asigurat de democrația parlamentară, care necesita coroborarea reprezentării cetățenilor9. Brusc, în ianuarie 1918, înainte de propunerea bolșevică de pace emisă în noiembrie 1917 de Lenin cu simplul obiectiv de a promova o mai mare agitație, președintele american Woodrow Wilson a transformat cunoscutul mesaj propagandistic al Aliaților în scopuri de război declarate oficial, prin enunțarea celebrului său „Paisprezece puncte”. ". Având în vedere greutatea publicității aliate, nici Clemenceau, nici Lloyd George nu s-au putut da înapoi de la retorica lor. În plus, părea din ce în ce mai important să se asigure „ilimitarea” prezenței bolșevice în Rusia.1”

Pacea de la Pans rezultată în 1919 a fost o circumstanță decisivă pentru viitorul statului ca instituție în secolul al XX-lea și, inutil să spun, pentru „națiunile mici” care au devenit ca urmare microputeri ale statului.
În consecință (și lăsând deoparte cazul britanic, datorită excepționalității sale „morale” recunoscute și extinderii peste mări), la sfârșitul războiului „imperii” multinaționale și multilingve din Europa au fost terminate. Implicația a fost că era o instituție formal epuizată, dacă nu exista o depășire a conceptului democratic de cetățenie în interiorul ei, așa cum au făcut bolșevicii. Uniunea Sovietică, înființată oficial în 1922, a rezolvat problema cetățeniei asimetrice prin militantism în Partidul Comunist, care rezuma atât dreptul de a interveni în politică mai presus de populația generală, deși în numele ei (ceva comun tuturor „imperiilor”). , precum și funcția ereditară dinastică, care era și o funcție proprie.12 Partidul unic era, deci, noua garanție a continuității, așa cum fusese și înainte Coroana. Bolșevismul, în același timp în care sistematiza culturile naționale supuse vechii rusificări, oferind atât revizuire tehnică, cât și învățământ oficial în limba locală nou

normalizată, promitea căutarea „noului om sovietic”, străin, datorită superiorității sale, la vechile farse ale „naționalismului burghez”.13
A existat un consens că învățământul public și masiv a susținut formarea cetățeniei, ceea ce a implicat imediat problema foarte delicată a limbii în care se desfășura predarea și, implicit, a întregii vieți publice. Prin urmare, pentru a se conforma modelului cetățean, statele unitare trebuiau omogenizate, transformându-și rămășițele demografice istorice și excepțiile lor naționale în cetățeni ai unei comunități naționale unice și univoce. Cele două mari modele, ambele stabilite cam în același timp, au fost Marșul fascist al lui Mussolini asupra Romei, Italia, aflat la guvernare din octombrie 1922, și Turcia republicană a triumfătoarei mișcări kemaliste, proclamată oficial în 1923. Transformarea de la multiplicitate la unicitate, confuzia definitivă între Națiune și Stat, nu a fost prevăzută fără probleme.
Unitarismul debordant al perioadei postbelice și «unitatea culturală» Higuera
În același timp în care căderea „Imperiilor Centrale” în octombrie-noiembrie 1918 a dus la prăbușirea cadrului de referințe politice venite din secolul precedent, amestecul special de spirite care a făcut ca Liga să revină s-a schimbat și Inițiatorul metaforele ideologice, Prat de la Riba, dispăruseră în 1917. Cambó, cu încăpăţânare, a considerat că abordarea lui nu era doar cea mai bună, ci singura; Nu era dispus să schimbe mai mult decât nuanțe, detalii formale. Ritmul schimbărilor internaționale a introdus nervozitate într-o mișcare politică care creștea de două decenii și doisprezece ani cu o bază administrativă la Barcelona. Lli-

GA avusese întotdeauna, ca principală valoare de negociere cu mediul politic spaniol, ambiguitatea creatoare dintre regionalism și naționalism, sponsorizată de faptul „imperial”, care a permis atâtea întorsături de suveranitate. Speranța perenă a catalanismului fusese că, atunci când timpul va fi, oportunitatea va fi văzută de mainstreamul spaniol de a realiza o reformă „imperială”. Dar când părea că s-ar putea prezenta oportunitatea, germanii și-au pierdut ofensiva în vara lui 1918 și posibilitatea unei păci negociate (dacă a existat vreodată) a dispărut.14 Apoi, la începutul lunii noiembrie, Cambó și Ventosa au abandonat unitatea unitară a lui Maura. cabinet și s-a angajat pe panta periculoasă a asumării revendicărilor explicit anti-imperialiste ale stângii unite (republicani, naționaliști republicani și ultranaționaliști). Cambó și-a pierdut credibilitatea în cadrul spaniol, atât de dureros sculptat, fără să o câștige pe cealaltă parte.15 În plus, piesa a mers prost. Pariul de a risca totul pentru a-i forța pe liberali (guvernele succesive ale García Prieto și Ronianones) să acorde autonomie regională efectivă s-a încheiat când sindicaliștii revoluționari au întrerupt lupta politică cu o grevă generală spectaculoasă și anunțul unei presiuni sociale agresive.care a demontat misiunea. a rolurilor ideologice până atunci operative în Catalonia ln
Deja în timpul războiului mondial, Xenius a simțit o parte din schimbarea structurală, dar sensibilitatea sa a lucrat împotriva

lui. A mers prea departe în expresiile sale calculate ale radicalismului social și a fost îndepărtat din locul său privilegiat de arbitru intelectual al tot ceea ce era „Noucentista”.17 Prima manifestare a preocupării care stă la baza pierderii impulsului regionalist a fost tocmai epurarea intelectualilor. , începând cu expulzarea lui D'Ors din funcțiile sale în 1920 și finalizată prin abandonarea în bloc a majorității Joventut Nacionalista de la Lliga și crearea Acciò Catalana în 1922. Spus în jargonul criticilor postmoderni γ «postcolonial ” , Cambó γ adepții săi s-au trezit cu o „schimbare de imaginație” care i-a lăsat, în funcție de ideile lor, îmbătrâniți brusc, demodați.™
Sfârșitul războiului mondial a dus la o reconsiderare a ideii de „unitate culturală” catalană și a modului de gândire al societății civile. Impactul triumfului bolșevic a condus la un alt mod de a înțelege „politica veche și nouă”, care l-a lăsat în urmă chiar și pe filozoful madrilen José Ortega y Gasset, care cu doar patru ani înainte de 1918 formulase un astfel de contrast, cu o rezonanță spaniolă notabilă.19 Noua putere bolșevică a forțat opoziția concepțiilor sistemice, propunând existența unei „economii capitaliste” și a unei alte opuse, de „construcție socialistă”; macrodualism care considera de la sine înțeles că orice alt spațiu politic „feudal” a pierit.20 Prin construirea unui tip de complex de stat presupus diferit de „puterea capitalistă burgheză”, puterea „socialistă” a făcut „imperialismul” nesustenabil doctrinar în modernitatea postbelică. perioadă. Confruntați cu dificultatea incontestabilă de a transforma fostul Imperiu Rus în altceva, fără ca prin aceasta să elibereze mai mult decât esențialul, comuniștii au recurs la un paradox ideologic.

Această logică a avut un impact important: au convertit micul pamflet al lui Lenin dedicat imperialismului, faza superioară a capitalismului (1916) – în esență o diatribă împotriva socialiștilor care în cursul războiului mondial s-au alăturat cauzelor lor patriotice respective –, în fundamentul un întreg sistem conceptual de relații interstatale.21 Pe lângă faptul că era foarte didactic, „imperialismul” postleninist, ca discurs interpretativ, a servit drept justificare pentru „imperiul sovietic” însuși (pentru a fi contrar „imperialismelor” capitaliștilor).), care a invitat automat să pună capăt sistemelor coloniale europene (în special cu cele britanice, pentru că era dominantă) și a anunțat că sistemul propriu, ca alternativă globală, va duce la îndeplinire cucerirea lumii, aspirație care nu era deloc ascunsă. Pe termen lung, discursul sovietic, atât de bine împachetat în anii stalinişti, a subminat înţelegerea oricărui discurs „imperial” şi a adus avantajul de a fi „social”, „revoluţionar” şi mai ales „antiimperialist” oricărui întemeiat. discurs naţionalist.în autodeterminare.
Astfel, odată cu idealizarea tineretului ca categorie socială structural inovatoare, s-a anunțat, cu 1919 ca cezură cronologică, trecerea de la o conștiință negativă „materialistă” la alta „materialistă”, dar utopică.
Dintr-o dată, noțiunea de societate civilă a fost înlocuită de o viziune panoramică a „luptei de clasă” care neagă orice realitate

unei țesături sociale împărtășite și mult mai mult unei „culturi civice” care ar putea decurge din reiterarea instructivă oferită de un astfel de set de asociatii si obiceiuri. Atât de radicală a fost schimbarea percepțiilor, încât „corporatismul” a fost redus la o opțiune intelectuală foarte conservatoare, o temă atractivă pentru explorarea gânditorilor catolici neîncrezători într-un pact cu liberalism strict individualist, preocupat de puterea „colectivismului” rusesc, care urmărea să găsi limitele unui Stat puternic, capabil să reziste atacului revoluționar, dar care să respecte cadrul asociativ deja existent.22 În sociologie, de exemplu, curiozitatea lui Ferdinand Tonifies față de jocul dintre Gemeinschaft și Gesellschaft sau gustul pentru nuanțele lui Georg Simmel erau ascunse de explorarea statologică a puterii de către Max Weber sau chiar de aplicarea psihologiei freudiene la acțiunea sociopolitică (fie de către Freud însuși, fie de către cei mai rebeli discipoli ai săi, precum Alfred Adler), și de reflecția asupra corporatismului „organic” în mâinile lui. conio interpreţi Otmar Spann. Altfel spus, de exemplu, cunoașterea filozofiei germane și, în special, modul în care a tratat Simmel, nu l-au făcut pe Ortega y Gasset să fie mai priceput ca politician.23

O astfel de retrogradare a avut un impact foarte considerabil asupra Ligii și asupra inteligenței noucentiste. Deja în 1910, odată cu mahmureala Săptămânii Tragice, Cambó se îndoise de capacitatea cu adevărat unitară a societății civile și s-a produs o criză ascunsă în Lliga, depășită de impunerea ortodoxiei de către Prat, cu o nuanță - să spunem de acord - care ar avea să fie înflorirea noucentismului și conducerea recunoscută a lui D'Ors ca maître à penser al lui Bofill și al celorlalte cadre lligaires. Societatea-

Societatea civilă putea tolera în mijlocul ei entități care au negat-o –cum ar fi sindicatele anarho-sindicaliste– dar care mai mult sau mai puțin funcționau după reguli comune, ca părți ale acesteia. Dar nu putea suporta aceleași „Uniuni Piucos” ca o alternativă holistică, ca un amendament la totalitatea societății diabolice, însoțită de pretenția de a fi avangarda unui alt sistem antagonic de organizare socială, presupus γα în funcționare experimentală. Folosirea de către Prat a „unității culturale” –susținută de Cambó în ciuda îndoielilor sale și transformată într-un macro-concept de „civilizație” de către D Ors– a avut o puternică componentă idealistă, foarte vizibilă în teorie, oricât de mult ar părea practica „materialistă” .» sau «burghez» în sensul său cel mai banal. Cu visul „imperiului” blocat sau aparent depășit, cu „societatea familială” catalană supusă presiunii din ce în ce mai mari a pieței care a însemnat bonanza economică a războiului mondial, ar putea părea că echilibrul special al elementelor componente pe care Prat anunțase că nu mai meritau. S-ar putea crede că cel mai bun mijloc de a aduce Catalonia în lume a fost Spania prin, sub steagul unui „unionism” civil, depășirea vechii diviziuni a liberalilor și conservatorilor. Cu această abordare de la Barcelona, alternativă catalanismului, în 1919 s-a format Uniunea Monarhică Națională.24 Naționalismul radical catalan a fost cufundat în mitul rebeliunii de Paște irlandez din 1916 și a

războiului anglo-irlandez ulterior (activat de succesul lui De Valera în britanicii). alegerile din decembrie 1918). Dacă coincidența cu modelul său hibernian a servit pentru a transforma partidul ultra-catalan dispersat într-un partid separatist și într-o presupusă forță paramilitară, nu este de mirare că cei care s-au simțit amenințați de o asemenea poziție semi-insurecțională priveau cu același entuziasm Nordul. Sindicalismul irlandez care a servit atât de eficient ca o barieră de foc pentru Sinn Féin și IRA.25
Dar amenințarea separatistă a fost depășită de un revoluționism social exprimat de anarho-sindicalism. Un etatism reînnoit, o nouă „alianță provincialistă”, așa cum au promis militariștii, cu regiunea militară ca focus interprovincial, ar fi putut părea mai atractive în fața presupusului „pericol social”. Din Italia nu a venit doar mesajul fascismului lui Mussolini; de asemenea, nașterea democrație creștină a Partito Populare a lui Dom Luigi Sturzo, cu formule care au depășit jocul lui Prat în ceea ce privește neutralitatea dorită a instituțiilor publice și importanța acordată rolului sectorului privat și potențialului său asociativ.26
Fără îndoială, mesajul unitarist al noii mișcări fasciste a copleșit de intensitatea ei inovatoare. Cu patru zile înainte de Marșul de la Roma, la 24 octombrie 1922, Mussolini a ținut un discurs la Napoli care a rămas o declarație de principii, al cărei text a fost examinat timp de două decenii ca sursă doctrinară pentru înțelegerea fascismului.27 El a început prin a explicita. simțul său unitar al națiunii și al statului și egalizarea și respingerea ei ulterioară a noțiunilor de autonomism și separatism'. «[...] sunt și fasciștii insulelor, ai Siciliei și Sardiniei, toți cei care ne afirmă senin, categoric credința unitară indestructibilă care încearcă să respingă toate ispitele mai mult sau mai puțin ascunse.

autonomie și separatism”. Apoi, ducele fascismului i-a explicat al lui
Concepția unei mișcări naționaliste:
Ne-am creat mitul. Mitul este o credință, este o pasiune, nu este necesar să fie o realitate. Este o realitate pentru că este o înțepătură, că este o credință, că este o speranță, că este o valoare. Mitul nostru este națiunea, mitul nostru este măreția națiunii! Iar acestui mit, acestei măreții, pe care vrem să o traducem într-o realitate completă, subordonăm orice altceva. Pentru noi, națiunea este spirit mai presus de toate, nu doar teritoriu. Sunt state care au avut teritorii imense și care nu au lăsat nicio urmă în istorie. Nu este vorba doar de număr, pentru că în istorie au existat state foarte mici, microscopice, care au lăsat documente memorabile, nepieritoare în artă și filozofie.
Deși o opțiune precum cea susținută de Lliga a fost exclusă de la început, au existat puncte de contact evidente între discursul lui Mussolini și acumularea tot mai mare de gândire catalanistă, o legătură care, având în vedere admirația susținută a catalanilor pentru evoluția și complexitățile italiene. naţionalism, nu ar trebui să surprindă. A fost — după cum s-a verificat — o concomitenție care a depășit granița internă catalană între dreapta și stânga, „imperialişti” și

antiimperialişti, monarhiști accidentali și republicani doctrinari. Legăturile, deci, au putut fi observate atât în D'Ors, cât şi în Rovira i Virgili sau Pere Coro-mine. Unii istorici italieni au remarcat modul în care Mussolini a reflectat o viziune asupra lumii formată în timpul rivalităților „imperialiste” de la începutul secolului, o perspectivă familiară catalaniștilor crescută în școala ligaire.28 Precum și retorica despre proeminența „mediteraneeană” (« Mediterana pentru Mediterana») și un accent pe capitala mării interioare («Văd marele viitor Neapole, adevărata metropolă a Mediteranei noastre»), Mussolini împărtășea tradiției catalane insistența asupra triumfului unei comunități prin încărcarea ei. de spiritualitate superioară:

Măreția națiunilor se află în ansamblul tuturor acestor virtuți, al tuturor acestor condiții. O națiune este mare atunci când își transpune puterea spiritului în realitate. Roma era grozavă când dintr-o mică democrație rurală, încetul cu încetul, a inundat toată Italia cu ritmul spiritului ei; apoi îi întâlnește pe războinicii cartaginezi și se luptă cu ei. Acesta este primul dintre războaiele din istorie. Mai târziu, tot încetul cu încetul, duce vulturii până la cele mai extreme capete ale pământului, dar totuși și mereu, Imperiul Roman este o creație a spiritului, pentru că armele, înainte de arme, erau susținute de spirit* u a legionarilor romani.

Iar Duce și-a completat argumentația cu o formulare logică, dar care deja înainta dincolo de limitele catalanismului și care, tocmai din acest motiv, dădea fascismului sensul său „revoluționar” și contrarevoluționar în același timp. Acesta a fost punctul de rupere doctrinară al „unitarismului social și național” italian și terenul comun al diferitelor școli ideologice ale catalanismului:

Acum, așadar, ne dorim măreția națiunii în sens material și spiritual. Iată de ce facem unionism. Nu o facem pentru că credem că masa, ca număr și cantitate, poate crea ceva durabil în istorie. Respingem această mitologie a literaturii joase socialiste. Dar masele muncitoare există în națiune. Ele sunt o mare parte a națiunii și sunt necesare în viața națiunii, în pace și în război. Nu poți să le resping. Ei pot și ar trebui să fie educați; ele pot şi ar trebui să fie protejate în interesele lor juste.29

Cambó, de la „imperiu” la „armonie”

Cambó a avut cea mai spectaculoasă ocazie cu campania electorală „Pentru Catalonia și Spania Mare” între 1916 și 1918. Deși încercarea a fost prematură, speranța a rămas vie. Inițiativa lui avea să culmineze aproape treisprezece ani mai târziu, în 1931, cu un eșec răsunător, sau mai bine zis, cu ultima dintr-o serie de înfrângeri30.

Deși părea o fundătură, care nu avea decât să ofere o oarecare formulă precum guvernele de coaliție transversală care au dominat sfârșitul vieții parlamentare a Monarhiei, efectul său pe termen lung a fost electrizant, inovator, deși, paradoxal, nu în totalitate evident la prima vedere. Propunerea sa de aterizare catalanistă în înalta politică spaniolă a introdus numeroase idei în mediul conservator spaniol, dând sens a ceea ce în maurismo

încă era confuz y deschizând calea către un naționalism spaniol „totalizant”, complet pentru că este plural, o combinație a Scheme ale catalanismului și spaniolismului. În schimbul recunoașterii varietății realităților naționale și regionale din Spania – în special, diviziunea dintre tărâmurile castiliană și catalană, un dualism esențial în discursul catalanist –, Cambó a propus ca ambele să poată fi unite într-un „imperialism” cultural. comun, deși divers din punct de vedere lingvistic, pentru a acorda o relevanță internațională comună întregului. Catalanismul Lliga a introdus, așadar, un complex de concepte în contextul spaniol din perioada dintre 1901 și dictatura Primorriverista, care au fost o distilare originală, dar cu componente ale naționalismului francez și italian. Potențialul utopic al discursului catalanist –și, prin urmare, capacitatea lui de contagiune, evoluție exponențială și schimbare– a fost foarte important. A fost o infuzie ideologică amețitoare. Catalanismul „intervenționist” a favorizat o autentică „revoluție culturală”, o schimbare a mentalității politice în care statul, ca depășire a

liberalismul spaniol incomplet y plat, ar fi o unitate a pluralității, deci compusă pe rând din unități. Aceasta a fost o idee puternică, care a deschis ușa visului utopic de a rezolva contradicțiile din dreapta, dar care a avut paralele cu stânga, cu anarho-sindicalismul și chiar cu bolșevismul, al cărui ideal al „Uniunii Republicilor Socialiste” » a fost și o Națiune a naționalităților. La Lliga, deci, a pus în circulație spaniolă un ipotetic „naționalism al naționalismelor” ca ideal unitar superior, capabil să construiască o „concordie”. Tensiunea socială și gunmenismul din perioada postbelică au transferat speranța implicită în împerecherea „unitate culturală” și „imperiu” în această nouă idee de ambalare.

Cu exemplul „imperial” scufundat, societatea civilă împărțită între corporatisme rivale și excluse, noua formulă evocatoare a „imperiului societății civile” trebuia să fie un ideal care să însemne neutralizarea conflictelor sociale ca ideal maxim pentru proiectarea instituțională. De aici „armonia” și de aici și insistența lui Cambó, în versiunile sale succesive ale Por la Concordia între 1927 și 1929, asupra rolului intelectualilor ca fundament al oricărei viitoare statalități Spanio-Catalunia în care atât conflictele sociale, cât și cele naționale. .31 Dar visul european de unitate reînnoită ar fi, după 1919, fascismul, al cărui înțeles etimologic însuși este cel de „unitarism”, deși era departe de idealul armonios al „armoniei” și a salutat imperativul de utilizare a forței.

Cu mare acuitate, poetul Caries Riba, privind înapoi la 1925 la o conferință cu rezonanțe foarte importante și durabile în cultura catalană, a indicat problema de fond: tot efortul propovăduit de catalaniști ca exemplu pentru alte societăți hispanice, ca fundație din clădirea sa „imperială” a pactului peninsular și bază pentru „politica de expansiune literară” și pancatalanism, depindea de „unitatea culturală” catalană. Dar dacă acea „unitate” nu ar fi așa? Dacă societatea civilă pe care s-a bazat întregul edificiu „civic” catalan – „școala sa civică” de autonomie internă a națiunilor, mândră „cultură civică” – ar fi o

ficțiune, un miraj? Riba se întreba de ce nu există roman în nou-centisme. Întrebarea, în opinia sa, a depășit gusturile și modele literare, până la țesătura socială:
Acum atunci: și acasă [m.vi nostra]? Scriitorii noștri, luați colectiv, pe ce se pot baza, inițial, pentru realizarea romanului care li se cere? [...] Cu siguranță nu este o chestiune care poate fi soluționată într-un colț al unui articol; dar am îndrăzni să răspundem — și am vrea să ne putem contrazice — că un asemenea interes simpatic față de om, astăzi, în Catalonia, colectiv, cultural, social /sic/ -adică crearea unei atmosfere Iste/— nu exista. Fiecare stabilește între el și ceilalți o zonă sterilă de neîncredere, un viciu tipic servil. Această neîncredere se bazează pe acel anarhism congenital prezent în fiecare catalană, pe care l-a descoperit Maragall, și este chiar sufletul simțului parodiei/parodismelului și al dorinței de a izbucni [rebentismc/
810 ---------------------------------------The impepjaijsmo catai Aν
că marele poet s-a plâns la catalani, ca de nişte degenerări ale bunului simţ jsciry/şi ale divinei ironii care j. M. Junoy a denunţat recent; inapt pentru cultivarea prieteniei și a dialogului pe care Xenius, cu mai multă rațiune decât dreptate, le-a ratat într-o zi [...]
/u mostră de funcționare reală, acea nu ideală, a catalanismului a fost tocmai gradul înalt de contradicție care se regăsește în traiectorii personale, dincolo de o anumită situație de mobilizare catalanistă. Afirmarea cu forță a purității patriotice într-o ocazie este urmată cu alta de lauda realismului politic (adică ieșirea spre contextul spaniol). În funcție de nevoile tactice ale momentului, un Durán i Bas ar putea fi în favoarea monolingvismului sau chiar dimpotrivă, în timp ce apărătorii pe termen scurt ai identității patriotice, ca un întreg Almirall, ar putea deveni republicani spanioli și așa mai departe. Ca exemplu elocvent, un tânăr Enric Font i Sagué, un susținător feroce al autodeterminării în anii 1990, a reușit să ajungă la poziții sincer evazive în privința autonomiei în 193033.
Memoria tacită republicană catalană a „imperialismului” lui Prat Profitând de genul unei lecturi personalizate a evoluției catalaniste (Prat salvat. Cambó condamnat, învierea național-populară cu Macia, sacrificiul colectiv cu Companys)34, tradiția contestativă, antiimperialistă a stângii catalane a acoperit. , cu discreția sa obișnuită, înaintea subiectelor casnice considerate nemenționabile, amintirea discursului „imperial” al lui Prat de parcă nu ar fi fost altceva decât o aberație trecătoare. În realitate, percepția unei ieșiri „imperiale” esențiale pentru Catalonia a fost fixată în modul de înțelegere a istoriei catalane însăși și în proiecțiile politice ale tuturor celor care au participat la ea. A fost un argument — cu toate nuanțele sale — pe care catalanismul nu l-a abandonat niciodată. Un exemplu elocvent servesc scrierile lui Caries Pi i Sunyer (1888-1971), un economist barcelonez cu gust pentru eseul istoric și politic de la Acciò Catalana la Esquerra Republicana în 1932. Pi i Sunyer s-a arătat întotdeauna a fi un intelectual instruit in traditia pratiana. În circumstanțele periculoase ale războiului spaniol, în vara lui 1938, când cauza republicană părea aproape pierdută, Pi, care devenise o figură foarte

reprezentativă a asediată Esquerra, încă discuta problema „universalismului” în mod explicit „imperial” termeni. i particularisme», scriind în Revista de Catalunya35 Deși a respins formularea „imperială” a Spaniei lui Franco, a arătat în același timp unele concomitanțe și slăbiciuni importante cu conceptul, care se referea direct la vechea doctrină pratienă:

Noua Spanie nu ar trebui să aibă o ideologie de amprentă imperială. Ambiția imperiului a adus, alături de sclipiri de glorie, multe mizerie și tristețe anonime. Ideea imperială are măreție incontestabilă; dar astăzi, având în vedere circumstanțele lumii, dacă Spania ar fi vrut să se bazeze pe forță, ar putea fi doar un vis eșuat. Modern, ideea imperială își are cea mai înaltă justificare în domeniul gândirii, muncii și culturii; iar Spania, în această sferă, are încă o misiune importantă de îndeplinit. Sub aspect politic, universalismul imperialist, în sens contemporan, reprezintă, mai mult decât modalități de structură sau de regim de conviețuire în cadrul dreptului comun al diversităților derivate din extinderea teritorială, o gândire hegemonică exclusivă, și voința de putere și domeniu, și că de aceea este atât de important pentru el, să-și atingă obiectivele, să folosească orice tip de mercenar. În afară de a repeta vechile greșeli, dorința de a oferi Spaniei o ideologie a imperiului; Republica a înțeles mai bine și a fost mai fidelă simțului și dorinței sale profunde, lucrând pentru a face din ea o națiune.
Până în acest moment, Pi i Sunyer a reflectat transpunerea Republicii prin „imperiu” care a frustrat atât de mult planurile lui Cambó de „armonie” în anii 1930-1931. Dar Pi a vrut să clarifice relația specială dintre catalanism și proiecția „imperialistă” care, în ciuda tuturor convingerilor antiimperialiste ale stângii catalane, subzistea din moștenirea pratiană:
Catalanii nu disprețuiesc sentimentul universalist și nici nu îl pot nega, pentru că îl simt ca al lor. Sufletul catalan, care încadrează o mare parte a umanității între polii săi antagonici, simte și prețuiește complexitatea particularistă bogată și spontană, simte și ambiția înaltă a universalității. Poate că cei mai reprezentativi dintre gânditorii, filozofii și oamenii de știință catalani sunt înclinați, spre deosebire de ceea ce s-a afirmat ușor, spre sinteză și generalizare. Și dacă de la pură speculație intelectuală se trece la tradiția istorică, la păturile proclamatoare în care visele imperialiste sunt incubate somnoros, catalanii păstrează amintirea luminoasă a secolelor în care un mic pământ în extensie a dominat lumea mediteraneană. [...] Pentru mentalitatea rasială ca și pentru gândirea politică, Catalonia simte și înțelege universalitatea.”6
Cu alte cuvinte, dacă „imperiul” era bun și republican, dacă în loc de „imperiu” se numea Republica, atunci nu era nicio problemă, mai ales dacă recunoștea memoria istorică patronată de catalanism. Pi părea să-și amintească termenii îndepărtați din „Problema catalană, particularism sau hegemonie?” în care, cu treizeci şi doi de ani mai devreme, Miquel deis Sants Oliver anticipase formularea doctrinară definitivă a lui Prat în I/i nacionalitat catalana.

Dar, după Războiul Civil și din exil. Pi i Sunyer ar putea încă înfățișa plenitudinea «imperială» a Cataloniei ca o eră model, «El recobrainent de Catalunya», plină de rezonanțe pentru prezentul și viitorul imediat. Pentru Pi i Sunyer:
Catalonia Liberă a ajuns repede la plinătate și maturitate; Este un stat care, cu extinderea sa teritorială redusă, creează un imperiu mediteranean; soldații curajoși duc flacăra celor patru gratii spre țări îndepărtate; corăbii navighează pe mările purtând fricile de război sau artele păcii; agricultura, industria și comerțul sporesc bogăția Cataloniei și bunăstarea copiilor săi; se rafinează o civilizație, a cărei exponenți sunt gânditorii și artiștii; pământul catalan este acoperit de frumoase monumente și, în ateliere, se formează școli de maeștri de altare și sculpturi; o organizație corporativă reglementează activitatea de muncă; Dreptul catalan, rezultat al simțului măsurii rasei, ia, în anumite aspecte, o categorie internațională; un regim de democrație înțeleaptă și demnitate umană îi asigură evoluția politică; În cele din urmă, este creată și șlefuită limba catalană, care capătă în gândire un sens universal și conferă poporului nostru legătura indestructibilă a propriei personalități. Este în perioada de plenitudine liberă când se construiește substratul național al Cataloniei, iar mai târziu când, șansele de noroc sau luptele dintre state, împrejurările contingente o vor face să se adapteze, vrând sau fără voie, organizațiilor și gândurilor diverse. politicieni, dar care vor persista mereu rezistente și tensionate, ca urzeală fundamentală a sufletului Cataloniei.
Secole de eșec și decădere și presiunile viguroase și persistente pentru deneutralizare nu pot distruge semințele îngropate sau nu pot șterge șanțul profund al personalității. Aceasta persistă în subconștientul poporului, persistă în continuitatea limbii însăși, se manifestă în revolte și războaie, care reprezintă imposibilitatea asimilării, și reapare cu putere de îndată ce circumstanțele sunt propice.37.
În același timp, argumentele de fond ale lui Prat, auzite din tradiția castiliană pentru care erau extrem de exotice, puteau provoca, în lumina lor, o conversie emoțională sau, cel puțin, o recitire a propriilor convingeri. După cum scria Salvador de Madariaga: „Catalanismul este o credință spirituală profundă, sinceră și potențial sinceră. Și de îndată ce va fi una dintre puținele emoții reale care bat în viața publică spaniolă, va fi, fără îndoială, unul dintre cei mai fructuosi factori ai renașterii politice a întregii Peninsule. Concluzia sa a fost clară și exprimată cu caractere cursive: «După părerea noastră, Catalonia este o națiune, deși o națiune spaniolă.·»^ De asemenea, de exemplu, în aceeași linie și după războiul civil, „pocăitul” falangistul Dionisio Ridruejo el ar juca un apologe entuziast al adevărurilor spaniole în cheie catalanistă: «Pentru că și noi suntem de acord cu asta: în a nu dori o uniune a comodităților joase – conveniențele ajută, dar nu sunt suficiente – nici

o unire obligatorie, adică o unitate moartă a celor care în loc să adauge puteri și demnități depline adaugă mici necesități. Apropo: în măsura în care efortul „catalanist” [sic] a fost de a substitui nevoia de lipsă de unitate spaniolă, nu a existat niciun grad de patriotism sau stil de patriotism echivalent cu al lor.»39.

Moștenitorii metaforelor

În mijlocul uneia dintre diversele întâlniri de promovare intelectuală a entuziasmului pancatalan din timpul „tranziției democratice” din anii 1970, istoricul Josep Fontana, un tenace campion al marxismului histonografic, a făcut o reamintire plină de bun simț care servește drept o reflecție pentru trecutul său.din primele două decenii ale secolului:

Și va fi necesar să repetăm că o conștiință la această scară nu poate fi rezultatul inevitabil al istoriei trecute, nici consecința a fi primit, odată cu nașterea, un fel de spirit colectiv inefabil, ci implică un proiect de viitor împărtășit de membri. care ar trebui să compună această comunitate de popoare. Existența unei istorii, culturi și limbi comune sunt poate condiții necesare, dar nu sunt suficiente, așa cum arată faptul că nu au fost suficiente pentru a declanșa anterior trezirea unei conștiințe colective la nivelul Țărilor Catalane.

Aceste reflecții ar trebui să ne avertizeze asupra riscurilor implicate în încercarea de a monta o conștiință similară pe bazele unice ale culturii și istoriei. Urmând acest drum nu am ajunge la altceva decât formulări retorice și lipsite de sens, în stilul unei „Hispanidad” culturaliste, bazate pe o viziune distorsionată asupra trecutului, manipulată de interese sociale foarte limitate, care nu sunt suficiente pentru a atinge cea mai mică mobilizare populară efectivă.40

Nu poate exista nicio îndoială, deși ideea pare paradoxală, că presiunea naționalismelor și regionalismelor y/o în Spania a generat speranța unei identități patriotice hispanice inovatoare, un nou tip de aderență sentimentală la faptul Spaniei care să permită un colectiv. recuperarea de experimentat.în secolul al XX-lea. Dar în Spania - ca și în Franța și poate peste tot - istoria descentralizării a fost una de fluctuații neîncetate cu centralismul.41 Într-o astfel de interacțiune, oricât de negativă ar fi fost, era firesc să aibă loc schimburi, mai ales în acelea mai puțin aspecte importante.confesabil sau conștient. După descoperirea diversității hispanice, era logic să se prevadă apariția unei unități cu totul noi, simțite și nu impuse, care să trezească energii profunde și să stimuleze un voluntarism nemaivăzut din vremurile

„Compania din America”. De exemplu, un proeminent jurnalist politic precum Salvador Canals, care nu a fost deloc indulgent cu catalanismul, a putut argumenta, în aprilie 1915:

Ei bine, în Spania, toate acestea și mult mai mult decât toate acestea ar putea veni doar din regionalism... sau au venit: un patriotism conștient și militant. Cu excepția manifestărilor retorice, este foarte greu să găsim în Spania un patriotism spaniol, un sentiment viguros de solidaritate națională care să ne facă cu toții să ne gândim la interesul colectiv de a lucra împreună în slujba lui și, dacă patriotismul nu există, este

imposibil. pentru ca ea să existe.o cetățenie, și a nu avea o cetățenie și a trebui să trăim ca și cum am fi o democrație, ce se va întâmpla dacă nu această realitate a unei oligarhii care este în fiecare zi mai extinsă și mai puțin eficientă pentru buna guvernare a țară? Iar atunci când regimul politic este, în realitate, o oligarhie impotentă, ce poate fi statul în afară de o birocrație sterpă, o simulare oneroasă, înfățișarea zadarnică și tristă a unei Națiuni?42
Cu alte cuvinte, chiar și pentru opiniile ostile, ideea catalanistă că ar fi posibilă dezvăluirea Spaniei în părți cu simpla ofertă a imaginației, redefinind, în doi pași legați, identitățile interne ale oamenilor și aspectul extern al puterii, era tentantă. .prin mijloacele simple de „complexificare” a categoriilor mai simple şi simplificarea celor mai complexe. Părea să ofere metafore pentru viitor în schimbul unui simulacru disfuncțional al prezentului și analogii goale pentru trecutul glorios. Deducția a fost foarte ușoară: dacă catalaniștii nu ar fi făcut-o în felul lor, alții, poate din puncte de vedere destul de diferite, ar putea dovedi cu aceeași abordare. În 1908, cu aproximativ trei ani înainte de moartea sa, poetul și politicianul conservator valencian Teodor Llórente, în mijlocul euforiei Solidarității Catalane, s-a afirmat împotriva anticatalanismului republican pentru a insista, într-un discurs la Elche, asupra fascinației pe care interactivul jocuri de „unitate culturală” și unire „imperială” ar putea exercita asupra imaginației hispanice: „Și —a continuat visând— din moment ce nu toate popoarele națiunii spaniole sunt la fel de impulsive și la fel de alerte ca cele de pe această coastă, altele sunt mai lente. a simți În momentul actual de regenerare, ei au spus: „O, dacă am fi la fel de uniți precum catalanii au fost întotdeauna, precum sunt valencianii acum, părul nostru ar arăta mai bine!”»43
De asemenea, Salvador Canals, făcând campanie pentru alegeri în Catalonia în 1907, a simțit puternic această invidie sănătoasă; candidatul a fost întâmpinat cu un boicot colectiv, pe care l-a interpretat ca un semn al unui sentiment național de invidiat: „Dacă, în vreun oraș, bărbații mi-au întors spatele, femei și copii față în față, „Visca Catalunya! Am murit! Canale !” Am vrut să mă amestec cu ei și să strig același lucru, uitând de mine, de politica mea și de a mea...»44
Tradus în limbajul curent, un secol mai târziu, „imperiul” catalaniştilor poate fi redus la un ataşament curios şi persistent de coloana vertebrală politică printr-o Coroană,

convingerea că asimetria era ideală pentru un echilibru între părțile unei Spanie federalizabile și, în ceea ce privește proiecția externă, promovarea exporturilor catalane în ceea ce s-ar putea numi —cu limbaj oarecum învechit— o relație „neocolonialistă” (adică, dependenţa economică fără povara suveranităţii politice).4'' Cu toate acestea, atractia sa provenea din faptul că era o abordare deschisă, modificată de destinatar în funcție de dorințele acestuia; adică a sedus de lipsa de definiţie şi ambiguitate. „Imperiul” (și prin extensie „imperialismul”), în oricare dintre semnificațiile sale, era o idee extraordinar de deschisă, tocmai pentru că era polisemică. Era contagioasă, pentru că, ca metaforă politică, îi lipsea un

conținut clar care să-și limiteze atractivitatea. Și noțiunea de „unitate culturală” era și mai copiabilă și adaptabilă. Dar, în același timp, și așa cum demonstrează eșecul împerecherii conceptuale ca vehicul ideologic al politicii Lliga, a constituit o potențială contagiune selectivă, care ar afecta doar anumite comportamente sau ambiții politice foarte determinate, lăsând restul politicii politice. personal nevătămat, fără ca transmiterea să aibă loc.
Prat a lăsat o moștenire ideologică foarte ambiguă. Întrucât „imperiu” este o noțiune nedefinită, cu o încărcătură considerabilă de rezonanțe dar fără un conținut foarte precis (oricât de mult a încercat Cambó să facă comparații între structura statului cu cele mai mari puteri europene ale vremii sale), conceptul de „imperiu”. » », mai ales legat de un ideal de „unitate culturală” aplicabil sau exercitabil la mai mult de un nivel, oricine și-l putea însuși pentru propriile Jine. O astfel de posibilitate de „împrumut” ideologic, ca contagiune, făcea parte din speranțele lui Cambó. Dar pe cine era interesat să-și facă ideea „imperială”? Cambó visa la o asumare automată de către o multitudine de regionaliști din toată Spania, dar, deși contagiunea s-a produs, nu s-a produs nici febra colectivă, nici epidemia ideologică. Pretutindeni, regionaliștii au încorporat tiparul catalan, cu o intensitate mai mare sau mai mică, în repertoriul lor intelectual și au profitat, cum au putut sau au vrut, de metafora compusă pratienă sau de concepția metaforică camboniенă, dar inseminarea nu a depășit asta, în ciuda numeroaselor vizitele sau turneele făcute de șeful parlamentar catalan sau de multe ziare sau jurnaliști pe care le-a cumpărat. Cine ar fi, deci, interesat să rămână cu idealurile comune de „unitate culturală” și „imperiu”, întărite de analogiile schimbătoare pe care le-ar putea presupune viața cotidiană politico-instituțională? Răspunsul, cu toată înțelepciunea retroviziunii istorice, este ușor de definit. Numeroșii observatori și analiști ai ligii au supraestimat cererea din Spania: pe lângă faptul că a condus prin exemplu, ei și-au crezut propriile argumente, până la punctul de a crede că și alții au acceptat sau, odată informați, vor accepta vestea bună, dar prozelitismul nu a luat-o. forma aşteptată. Nu a funcționat pentru că era prea ambițios pentru puținii susținători galicieni sau andaluzi. Nici nu ar fi putut fi mai mult decât o opțiune de luat în considerare pentru organizațiile care ar fi centrifuge în circumstanțe politice mai puternice; pentru Comuniunea Naționalistă Bască sau pentru incipient

Valencianismul politic, prioritatea era propria lor consolidare și stabilirea sigură ca mișcări politice în propriile lor zone de referință și nu aveau puterea acumulată de a se lansa într-o aventură de stat.46
Dimpotrivă, odată cu trecerea timpului, „imperiul” și „unitatea culturală” au devenit atractive ca propuneri de transformare politică pentru cei care nu aveau o poziție fixă sau clară în politica spaniolă, pentru cei care nu aveau o cale electorală clară, nici insurecțional- la putere, pentru cei care credeau în capacitatea ideilor de a domina faptele și, mai ales, pentru cei care căutau răspunsuri de sinteză, în afara dihotomiilor

ideologice hispanice rigide. Fericita invenție a lui Pratiano avea intenția de a evita tranșeele obișnuite dintre republicani și monarhiști, catolici și anticlericali, cu promisiunea unei mari și superioare sinteze a politicii și culturii. Apoi, brusc, piața ideologică s-a schimbat; odată cu Primul Război Mondial, toată strălucirea modernă a „imperiului” a demodat. Dar cei care căutau o ieșire din clișeele obișnuite ar găsi în metafora lui Prat, în încercările lui Cambó de a o aplica, și în nuanțele și elucubrațiile hristice ale lui D'Ors, material mai mult decât adecvat pentru o reconstrucție inovatoare, întotdeauna în ceea ce privește dreapta, fără a apela vreodată la clișeele năucite ale stângii. Clar spus, falangismul a băut din surse catalane, oricât de șocantă ar fi afirmația.

Eșecul metaforelor catalaniste: o scurtă reflecție teoretică

Jocul metaforic conceput de Prat de la Riba avea un defect structural major care nu părea important, având în vedere natura sa speculativă. Acest lucru a dat naștere unui surplus interpretativ considerabil cu privire la funcția sinistră a Ligii în „revoluția burgheză” eșuată din Spania. De fapt, explicația este mult mai simplă.

Prat a luat ca punct de plecare axiomatic ideea Cataluniei ca „unitate culturală”, care, ca atare, necesita inserarea ei într-un joc politic de stat. Capacitatea sa de a exercita presiuni în cadrul spaniol, relativitatea în ceea ce privește afilierile suportului său, latitudinarismul în ceea ce privește aspectul religios al Lliga, neutralitatea față de catolicism, toate au venit din afirmarea unei „societăți civile”. excepțional, solid și modern în același timp. La Lliga, în consecință, și-a permis luxul de a încorpora atribute ideologice ale stângii europene, de a fi pacifist, dar „imperialist”. Acest eclectism, sau transgresiune ideologică în ceea ce privește diviziunile obișnuite dintre dreapta și stânga, a ajuns să configureze o forță care a modernizat discursurile, care a învățat cum să fii inovator de la dreapta în contextul spaniol. Procedând astfel, Prat, Cambó și echipa lligaire au respectat un tipar venit de departe, deja stabilit de Almirall. Dar s-au descurcat foarte bine, chiar dacă au eșuat în obiectivele lor ca platformă politică. Marea lecție a Ligii - națiunea ca „unitate culturală”, din care s-a derivat coeziunea-

Influența statului, și nu invers, ca în liberalism, ar fi deosebit de semnificativă odată cu căderea dictaturii generalului Primo de Rivera, întrucât prioritatea discursurilor modernizatoare a devenit evidentă, în special pentru dreapta spaniolă.

Totuși, a fost problema defecțiunii structurale. Prat își asumase „unitatea” ca expresie a unei societăți civile bine articulate. Cambó a descoperit fragilitatea societății civile autentice, departe de soliditatea sa conceptuală în teorie. De aici, în dezbaterea suprapusă cu Prat de după Săptămâna Tragică, aderarea sa subtilă la Stat, „socialismul” său particular, care se aștepta ca o politică instituțională bine orientată, odată realizată federalizarea, să permită corectarea societății civile, să le completeze. absentele, le umple golurile. Din acest motiv, cu o anumită disperare mai mult decât de înțeles, Cambó a fost mai

imperialist decât Prat. Nu avea altă opțiune, întrucât Prat formula un argument retoric în cadrul intim obișnuit al Cataloniei, căruia Cambó trebuia să-i dea conținut în practică, în mediul politic spaniol hipercritic din Madrid și în mediul suspect al provinciilor.

Defectul în lanțul de metafore era simplu. O Spanie „imperială”, fie duală, fie federalizată, se baza pe politică ca confruntare și contradicție. Aceasta a fost o temă preferată a Lliga, deoarece se opunea, ca forță „regeneraționistă”, consensului abuziv al liberalilor și conservatorilor, „partidelor dinastice”, în Cortes, sursă a avalanșei de acuzații despre „oligarhie și caciquismo”. . ». În schimbul pactului cu revendicarea naționalistă (adică recunoașterea constituțională a „unității culturale catalane”), catalanismul politic a promis că parlamentul spaniol va deveni „autentic”, un forum de dezbatere autentică între reprezentanții intereselor deschise. agenți sociali recunoscuți, nu ascunși.

Dar – ca funcție instituțională a vieții parlamentare – cererea de confruntare a venit de departe, iar implicațiile ei nu au fost întotdeauna plăcute, mai ales în politica europeană. „Whigismul” englez înțelesese ideea alternanței guvernului și opoziției încă de la sfârșitul secolului al XVII-lea, dar tensiunile rezultate au fost înfrânate de natura foarte oligarhică a sistemului parlamentar. Deschiderea sistemului în secolul al XIX-lea a fost lungă și costisitoare și, într-adevăr, a consumat liberalismul englez pe parcurs. A fost marea noroc a Statelor Unite să-și dezvolte sistemul politic (și chiar sistemul judiciar) ca contradictoriu!, adică bazat pe confruntarea intereselor adverse, plecând de la experiența engleză dar cu un simț activ deschis, democratizat! ', pentru o respingere a întregii moșteniri britanice, rod al revoluției și independenței câștigate cu greu. Gustul pentru contradicția instituționalizată a fost, așadar, marea contribuție la democrație a experienței politice nord-americane.·17 Nu a fost, însă, Revoluția Franceză, care și-a păstrat, prin toate manifestările succesive, roisseauianul angoiat pentru primatul întreg (pda colectivii testament)) asupra părților sale: suspiciunea de „partid” ca interes nelegitim, ca „facțiune”. Iacobinii și bonapartiștii, așadar, au avut întotdeauna o revendicare

Această diferență este marcată de apariția consensului, de problemele soluționate decisiv, fără a-și asuma validitatea unor poziții conflictuale. Mai mult decât atât, această indiferență față de confruntarea publică, ritualizată, i-a unit pe revoluționarii francezi cu cei mai mari dușmani contrarevoluționari ai lor și a servit, în mod paradoxal, pentru a face funcționale Restaurația Bourbon și regimurile franceze succesive de-a lungul secolului al XIX-lea. Poate doar curentul orleanist a acceptat contradicția ca sistem și nu cu entuziasm (sensul inițial al latssez-Jairc al lui Guizot, care recomanda ca oamenii de afaceri să se îmbogățească și „să lase politicienii să o facă”).

Pe scurt, în general, și cu excepția notabilă a Marii Britanii, sistemele politice europene din secolul al XIX-lea nu au privit niciodată cu amabilitate violența nerbai constantă a

„partitocrației”.48 Toate imitațiile bipartizane ale sistemului englez (inclusiv cel spaniol) au fost ţinut pentru îndoielnic Și chiar și în Marea Britanie mândră, sensul pe termen lung al politicii de partid a fost adesea neîncrezat.” Nici măcar cea mai mare democrație continentală de la începutul secolului, Republica a Treia Franceză, nu a văzut un astfel de gust pozitiv, deoarece ambiția stângii era. pentru a-și „republicaniza” oponenții, iar dreapta catolică a tânjit după schimbarea regimului. Tendința obsesivă a secolului, care a durat până la extinderile pe scară largă ale listei electorale în ceea ce privește genul care au însoțit Primul Război Mondial, a fost aceea de a centra ideea de „democrație” în actul votării, care a captat „vocea”. a oamenilor. ” . Potențial, votul -ca „consacrare a cetățeanului”- a fost expresia primordială a voinței colective, de la complet la parțial?” Prin sublinierea propriei sale naturi de reprezentare corporativă a „unității culturale” catalane Cu ceea ce era „partizan. „Despre aceasta în arena legislativă, Lliga, deci, a exprimat un sentiment cu adevărat avansat al reformei vieții politice spaniole.

Dar –și aici a fost vina– catalanismul „intervenționist” a conceput Catalonia ca o „unitate culturală”, un spațiu fără fisuri, pe care a preferat să-l trateze, cât putea, ca un monopol ideologic, dar fără a avea unul cu adevărat. La Lliga a acceptat să fie un partid în Spania pentru că pretindea a fi vocea fără echivoc a Cataloniei, sau cel puțin a celei care era articulată social. Cu același sens „imperialist” cu care a propovăduit cucerirea morală a Spaniei ca fiind înapoiată, catalanismul „intervenționist”, care era o forță centrată în orașul și provincia Barcelona, a relegat acele părți ale zonei catalane care nu aveau o țesătură puternică de la entități către alte curente politice fără prea multă preocupare; ar exista deja o oportunitate de cucerire electorală deplină atunci când acele zone erau mature din punct de vedere social. Mancomunitatea a fost concepută, așadar, ca un mecanism „civilizator”, care a predat cu un mesaj civic și practic și a stimulat oportunități pentru formarea de entități comunitare sau corporative.

Această perspectivă implica o convingere a domeniului jactic asupra a tot ceea ce părea important în rețelele civile și economice catalane. Cea mai frontală opoziție – celebrul republicanism „lerrouxist” – a fost înțeles ca „barbar” (și a fost

mândră demagogic de a fi așa), dar a fost privită cu o oarecare certitudine și ca urmare a complezenței, deși au existat sperieturi, ca în vara lui 1909. Certitudinea întruchipare a tendinței noului secol, explicată sub numele de noucentisme, avea dezavantajul de a facilita o viziune foarte selectivă asupra viitorului. Astfel, de exemplu, Lliga a desconsiderat sfaturile tânărului sociolog german Robert Michels, în celebra sa carte Zur Soziologie des Parteiivesens in der modemen Demokratie, din 1911. Criticând tendințele organizatorice oligarhice prezente chiar și în Partidul Socialist German, Michels (care (apropo, a ajuns mussolinian, în Italia) a numit sindicalismul și anarhismul „profilactic”, element de jaf în măsura în care, rezistând mecanismelor oligarhice, a cerut deschiderea societății civile în

același mod ca și votul universal. iar responsabilitatea guvernelor înainte ca parlamentul să democratizeze sistemul politic.51

De îndată ce contradicțiile au apărut cu suficientă violență în cadrul asociativ catalan însuși, în momentul în care, la începutul anului 1919, anarho-sindicalismul și-a revendicat accesul la societatea civilă pe ușa din față, cu tot ce presupunea aceasta pentru recunoaștere, Liga s-a trezit incapabilă să răspundă strategic, pentru că faptele i-au anulat complet modul particular de a înțelege toată politica. La fel ca magnații maghiari care controlau partea maghiară a Monarhiei Duale, dar cu atât mai mult motiv, cu cât baza socială era mult mai slabă, Lliga nu a avut în vedere un dialog nelimitat în spatele său. Astfel, s-a scos la iveală faptul că loialitatea sa „imperială”, precum ardoarea sa naționalistă, a fost condiționată de fapte, ceea ce a provocat dezamăgirea atât a celor mai consecvenți catalaniști, cât și a spaniolilor de compromis dispuși să înghită momeala unei reforme «imperialiste». 52

Curând, catalanismul „intervenționist” s-a împărțit între „imperialisti” și „anti-imperialisti”, lăsând poziția cambonienă deschisă la tot felul de atacuri intelectuale.53 Opoziția doctrinară față de Lliga a găsit o alternativă naționalistă, chiar insurecțională, model la cea parlamentară. cale apărată mereu de Cambó.

Din acest faliment, catalanismul „intervenționist” a fost deschis posibilității ca valorile sale să fie aplicate direct, fără medierea sa, în contextul spaniol. La Barcelona, „tacticismul” Lliga a deschis ușa speculațiilor „fasciste” catalane, reînnoind mitologia „imperială” și reînviind contactul cu dreptul intelectual francez, atât de vizibil în rândul intelectualilor catalani în anii 1919-1923. În mare măsură, a făcut parte din moda neoclasică care a însoțit dreapta societății în timpul războiului european.54 În contextul ideologic schimbat al perioadei postbelice, propunând pur și simplu să devină realitate schema pratiană originală, chiar dacă a fost prin agresiune, granița invizibilă către „politica nouă” dinamică a fost depășită.

Al doilea val» de catalanism neo-maurrasian și analogii de limbă italiană

Experiența italiană din timpul Marelui Război și din perioada postbelică a oferit modalități de recitire în cheie activistă, ca alternativă la francofilia predominantă în stânga catalană, aceleași lecții ale naționalismului „filosofic” francez care au avut un asemenea impact la rândul său. al secolului.55 Josep Foix i Mas (mai bine cunoscut drept poetul JV Foix), prietenul său Josep Carbonell i Gener și mai ales și poetul de avangardă Josep Maria Junoy, care a mers singur, reprezentaseră un „al doilea val” din Maurrasiatia. „că, în anii imediat după război mondial, a depășit vechea legătură orsiană cu „naționalismul filosofic” francez, conceput în termeni individuali și strict ideologici, în timp ce urmărea să impună o soluție colectivă, partizană, dintr-o Acciò Catalana presupusă analogă. la L'Action française.56 Mediul lligaire de tineret și, în cele din urmă, substitutul său alternativ, Acciò Catalana, fondată în iunie 1922, s-a îmbătat cu

revizuirea italocentrică — prin teatrul politico-militar al lui D'Annunzio — a argumentelor lui Barres γ Maurras. , care fusese anterior absorbită, cu spirit homeopat, în propriul corp doctrinar al lui Prat, Cambó γ D'Ors, dar care acum reapare ca o proaspătă critică a vechiului γ cunoscut.57 Așa cum Foix, un contestator, a mărturisit unui tânăr. critic mulți ani mai târziu a venit să-l întrebe despre derapajele sale din tinerețe, mai întâi a fost maurrasian și apoi a devenit fascist.58 A devenit notorie o dezbatere confuză între jurnalistul Josep Pia și Foix, care părea să situeze parametrii simpatiilor „periculoase”. în cadrul catalanismului, precum şi limitările sale evidente.59
Dar astfel de propuneri nu au depășit simplele exerciții dialectice, deoarece nu s-au tradus în organizare și, în ciuda promisiunii implicite din numele Acciò Catalana, în acțiune de stradă. Mișcarea catalanistă nu avea capacitate paramilitară și, dacă a construit-o, era de stânga, în vederea ridicării armelor cu anarho-sindicaliștii și anarhiștii, împotriva sistemului politic spaniol, așa cum a propus Francese Macia — cu mai mult zgomot decât substanță. — după sfârșitul anului 1918, cu Federația sa Naționalistă Democrată, convertită în cele din urmă în Estât Català și Exercit de Catalunya. Frustrarea opțiunii intelectuale a unui fascism catalan nu îi diminuează însă importanța ca fundal și influență, mai ales în naționalismul catalan radical al anilor treizeci, dezamăgit și critic la succesul macianismului în a doua republică.
Era din ce în ce mai evident, conform publicațiilor sale de la începutul anilor douăzeci, marcate de o părtinire din ce în ce mai economică, că Cambó era din ce în ce mai plictisit de „politica mică” și de îngustimea Barcelonei.60 Participarea sa ca ministru al Trezoreriei în Guvernul Maura din 1921. -1922, format ca urmare a înfrângerii de la Medila, l-a condus în mod vizibil la probleme precum tariful din 1922, care a depășit cu mult termenii identitari ai discuției politice fiecare.

mai frecventă la acea vreme în catalanism.61 Având în vedere climatul predominant de antagonism social în Catalonia, odată cu „lupta cu arme” dintre sindicatele „roșii” și „galbene”, interesul crescând cambogian pentru problemele macroeconomice și plictiseala pe care toate preocupările microeconomice tipic cadrului catalan produs în el ar putea fi pus pe seama caracterului său esențial „burghez” și nepopular în toate sensurile. Dar, în același timp, liderul Ligii, devenit milionar printr-o mare afacere care a evitat sancțiunile aliate marii industrii electrice germane din Argentina, s-a retras din politică în 1923 pentru a reflecta asupra situației schimbate. Din această pauză au apărut lucrările teoretice mai mult sau mai puțin cambonice care au marcat anii douăzeci, care au contemplat sensul înfrângerii grecești din 1922 și renașterea naționalistă turcă, simțul profund al fascismului italian în ceea ce privește limitările parlamentarismului (Cambo pronunțat ca un susținător al prezidențialismului instituțional, în stil american), amploarea dictaturilor ca sistem politic și golul periculos pe care l-au lăsat în urmă.62 În același timp, ajungând la punctul de imobilitate al dictaturii, propria poziție a lui Higuera asupra catalanismului a făcut-o mai mult. dependent de exemplul

„imperial” britanic. Producția susținută din Cambon, plus rolul pe care dictatorul Primo de Rivera i-a dat acesteia ca voce autorizată a opoziției, au facilitat un anumit „dialog” ascuns catalano-castilian sau Barcelona-Madrid de-a lungul anilor douăzeci cu multe consecințe pentru viitor. ideologie.

Cu o oarecare parcimonie, speculațiile fasciste asupra catalanismului au fost „traduse” în sfera spaniolă, prin osmoză: oare nu se poate ca Spania să fie o unitate culturală, la fel de reală la un nivel superior de adunare a intensităților naționale și/sau regionale, precum era Catalonia în sens primar? Nu ar fi posibil să ne asigurăm că sentimentul autentic al identității catalane, de care catalanismul a profitat atât de eficient, a servit drept ghid în construirea unei emoții spaniole echivalente, la fel de autentice? Identitatea înseamnă a fi ceea ce se pretinde a fi, dar și a fi recunoscut în ea, din care se naște o relație de asemănare, chiar de echivalență. Nu s-ar putea face o sinteză a legitimității naționale catalane cu realitatea spaniolă la fel de valabilă? Nu ar fi „imperiul” răspunsul definitiv mult așteptat la litigiul obositor dintre monarhiști și republicani?

Preocupările generoase ale tineretului vag „avangardist” din anii dictatoriali în favoarea unei Spanie viitoare generoase și diferite, hotărât „modernă”, au căpătat treptat un alt ton odată cu venirea regimului republican în primăvara anului 1931* și instituirea unui sistem cel puțin parțial dual, cu guvernul central la Madrid și guvernul regional din Barcelona. Curând s-a cerut un nou mod de a înțelege Spania, care să ia drept presupuneri acele componente ale „unității culturale” afective și ale „imperiului” ca o „unitate a destinului” superioară care însemna recitirea radicală, de la Madrid, a metaforelor lui Prat și a Oferta Camboniană.

Contagiile surprinzătoare ale „imperiului” Lliga

Falangismul inițial – începând cu José Antonio și mai târziu în primii ani Franco – a negat sistematic și categoric a fi un partid naționalist. Pentru asta, conform afirmațiilor foarte disprețuitoare ale principalilor săi lideri din anii republicani, a existat un ticălos politic precum Dr. José María Albiñana, cu Partidul său Naționalist Spaniol.63 Dimpotrivă, Falange s-a definit imperialist, ca pe bună dreptate. a subliniat, cu câțiva ani în urmă, cercetătorul american HR Southworth într-o lucrare polemică abia apreciată în Spania.64 Un alt savant străin a subliniat și importanța acestei abordări în gândirea politică spaniolă, mai ales, bineînțeles, la dreapta, fără pentru aceasta să li se acorde o importanță mai mare în rândul cercetătorilor mai apropiați de el.65 S-a subliniat chiar relevanța lui Cambó ca ideolog „imperialist” pentru formarea unei noi drepte spaniole în anii treizeci.66

O parte a problemei pentru acceptarea hispanicilor a unor astfel de abordări a provenit din sensul lor aparent „contrafactual”, având în vedere sărăcia evidentă a oricărei politici spaniole de agresiune externă sau expansionism în prima jumătate a secolului XX, dincolo de ravenele neapetisante ale Rifului. 67 Cei care, pentru cercetările lor, au recurs la abordare, au evitat falangismul ca atare și s-au concentrat asupra primilor ani ai

franquismului și a proiectelor expansive care abundau la acea vreme, în umbra hegemoniei lui Hitler în Europa. Și chiar și așa, tendința dominantă în rândul istoricilor, cel puțin până de curând, a fost reducționistă, considerând visele imperiale spaniole ca puțin mai mult decât propagandă fără niciun fundal serios68.

Nu există însă niciun motiv demonstrabil să credem că falangiștii erau credincioși proști în extravaganța ideologică, cu o sete nesățioasă de fantezie politică. Cert este că, în acest sens, ei nu au fost nici mai mult și nici mai puțin „iraționali” în speranțele și ambițiile lor decât stânga revoluționară care le-a înfruntat și s-a opus. Și prin mult așteptatul „imperiu”, falangiștii au înțeles mai mult consolidarea „imperială” a Spaniei, întâlnirea idealizată a „oamenilor și pământurilor” sale, decât o aventură colonialistă de amploare, deși, pe de altă parte, expansionismul era o aspirație care, cu un optimism extrem, nu a fost niciodată disprețuită. Aceasta este o distincție pe care interpretările venite din stânga, încrezători într-o capacitate analitică derivată din asumarea lor ideologică, au disprețuit-o. Cu prea multă bucurie interpretativă, s-a presupus că dreapta radicală -și, mai ales, fascismul- poate fi redusă la o simplă manifestare a iraționalității, de parcă stânga -și, în special, cea mai revoluționară- ar fi o întruchipare de nerefuzat. de minte și raționalism. Eroare analitică grosolană, mai presus de orice philie sau fobie. Pentru a interpreta corect, este necesar să se stabilească coerența ideologică a extremei drepte spaniole, indiferent de categoriile celorlalți; A face acest lucru, a situa reflecția într-un câmp comparativ, ar însemna a aduna un tip de

critica istoriografică avansată deja cu ani în urmă pentru fascismul italian de către Emilio Gentile, dar care nu a avut încă niciun succes în mediul hispanic.69

Teoretizarea lui José Antonio Primo de Rivera despre „unitatea destinului în universal” este de obicei atribuită unei transpuneri a ideii germanice de Schicksalsgemeinschaft, mai ales că a fost răspândită în versiunea sa austro-marxistă.70 Cu toate acestea, nu există. este o conștientizare istoriografică a gradului în care importul gândirii politice central-europene în politica hispanică a fost mediat de catalanism. După cum s-a încercat să se arate de-a lungul numeroaselor pagini ale acestei cărți, catalanismul conservator a fost calea prin care au pătruns ideile despre federația monarhică și cetățenia „imperialistă”, într-o combinație foarte complexă de abordări germane și austriece încrucișate cu idei. american și englez. O astfel de combinație ideologică avea o personalitate specifică foarte puternică, imediat identificabilă ca catalanist, într-un mediu politic precum Spania, atât de înclinat către percepția franceză asupra lumii și atât de dependentă de limba franceză ca fereastra ei către lumea exterioară.

Acest transfer ideologic nu a fost ușor, printre alte motive pentru că nu era în interesul niciunei dintre părțile la schimb să-și recunoască partea de „vinovăție”. Nici catalanismul nu a știut să se vadă în moștenitorul său ideologic deconcertant, „imperial”, dar anticatalanist, nici falangismul nu a vrut să-și

recunoască antecedentul nedrept naționalist catalan. Cert este însă că în 1931, în situația politică adusă de Republica a II-a, singura forță politică care vorbea de „imperiu” pentru Spania și care s-a definit public și oficial, fără ambiguitate, drept „imperialistă” a fost Lligaf-ul. Odată consolidată Falange în 1934, apelul său de a recupera simțul „imperial” al Statului și chiar al societății spaniole în fața decadenței întruchipate de republicani a fost un răspuns clar, deși implicit, într-un dialog ideologic curios cu conservatorii. catalanismul.
Ideile identificate cu Prat de la Riba au ajuns la ceea ce avea să devină Falange în două moduri. Unul îl juca pe Eugenio D'Ors, care devenise un apostat al catalanismului, dar inevitabil identificat, ca orice autor, cu corpul său de lucrări. Celălalt s-a concentrat pe Cambó și ca contact direct pe Joan Estelrich, cel mai proeminent dintre bărbații de încredere ai liderului Lliga.
Nenorocirea lui D'Ors la Bilbao
Stilul lui D'Ors, înainte de ruptura sa spectaculoasă cu Lliga, era deja deosebit de atractiv pentru intelectualii spanioli din Bilbao - încă tânărul José Félix de Lequerica și tovarășii săi de adunare socială (a căror președinție fondatoare i-a fost atribuită doctorului Areilza), precum poetul și diplomatul Ramón de Basterna sau jurnalistul și scriitorul Rafael Sánchez Mazas- implicat într-o relație critică cu mediul naționalist.72 Între 1915 și 1918, o situație favorabilă care a făcut ca vasquistas să controleze mai ușor Consiliul Provincial Biscayan, naţionalismul basc mai mult sau mai puţin
824
imperialismul catalan
Moderatul a avut un ascendent cultural și politic în lumea Bilbao necunoscută până atunci.73 Ramón de la Sota y Llano, un puternic armator și fost vorbitor de basci care a intrat târziu în rândurile sabinane, a putut profita de plecarea lui Luís Arana, principalul moștenitor ideologic al fratelui său, de la președinția Jelkide în 1916. Sub conducerea lui De la Sota, tonul (nu substanța) discursului agresiv sabinian s-a schimbat treptat (în scandalul lui Luís Arana) și chiar i-a transformat pe Jelkide. într-o „Comuniune”, mai flexibilă și eclectică și, de asemenea, mai atractivă ca ofertă electorală”1 De la Sota și-a asumat o abordare vizibilă a tezelor „imperiale” ale Lliga, proximitate indicată de vizita lui Cambó la Bilbao și San Sebastián în iarna și primăvara lui 1917.75 În același timp, aproape ca punct de plecare, noua Comuniune Naționalistă Basca a fost de acord cu catalaniștii în relația lor cu inițiativele Unión des Nacionalités situate în satul Messidor Lausanne, o entitate controlată parțial de serviciile de informații franceze, dar folosită și de naționaliștii lituanieni și polonezi pentru a-și desfășura negocierile clandestine cu omologii lor pro-germani.7o
În contextul marilor beneficii ale Războiului European, acest mediu politic complex a provocat o anumită voință spaniolă de a se întâlni cu bascismul, în domeniul ambiguităților și în bucurarea unei culturi înalte eclectice, accesibilă tuturor ideologiilor și comună tuturor. sensibilități, care s-a reflectat în revista Hernies, fondată și condusă de Jesús de Sarria, un militant naționalist entuziasmat de tezele „imperiale” în mod

deschis cambodgian.77 Dar această apropiere s-a epuizat curând. Pe de o parte, naționaliștii basci radicali au fost revoltați.™ Antiimpenalismul militant al sectorului neo-sabinian, legitimat cu surse de la fondatorul Arana, a facilitat eventuala ruptură a naționalismului basc, făcută vizibilă în 1921, odată cu reconstrucția un Partid Naţionalist Basc fidel • ■ · · -79
prn principii originale.
Dar și spaniolismul basc, în relativa complexitate, a ajuns să reacționeze prost la propunerea „imperială” a lui Cambon. În măsura în care inițiativele Union de Nationalités au fost publicate, liberalii basci au aflat, spre scandalul și avantajul lor politic, despre opțiunea aparent independentă (sau, în orice caz, neloială) a catalaniștilor și jelkideilor. descoperit de liberalii spanioli Gregorio de Balparda și Royo Villanova și a permis ascensiunea politică a foarte beligerantului Jaimista Javier Pradera ca un politician dispus să numească trădare pe numele său.81 Acest lucru ar avea un cost considerabil, pe termen lung, pentru spaniolii lui Cambó. credibilitate , turnura naționalistă a Lliga a sosit în iarna anilor 1918-1919, cu apropierea consecutivă de republicanii naționaliști și de separatismul nou înființat condus de Francese Macia. Pentru stânga catalană, cu mai multe sau mai puține cunoștințe, Messidor și Lausanne deveniseră un punct de referință.82 Cu cât era mai mult așa, cu atât era mai jenant pentru Cambó. În general, însămânțarea regionalistă, sub egida „La España Grande”, efectuată de Lliga de pretutindeni

în 1917-1918 s-a dovedit frustrant, chiar contraproductiv. Timidele izbucniri regionaliste sau naționaliste pe care propaganda higuera dorea apoi să le stimuleze în Spania s-au dovedit prea tandre pentru a servi drept sprijin electoral unor candidaturi de inspirație catalană la alegerile din februarie 1918, dar au provocat reacții furioase –de același semn de afirmare localistă– Când, între noiembrie și ianuarie 1919 următor, Cambó a vrut să conducă cauza unui Statut de „autonomie integrală” ca măsură excepțională pentru Catalonia.
Dar și orice pulsație spaniolă a atras energie din întoarcerile șefului Lliga. Purtătorii de cuvânt liberali din Biscayne, în special Balparda, au reacționat dur și au întrerupt contextul interactiv, în așteptarea următoarelor alegeri.83 Având în vedere lupta noului purtător de cuvânt Javier Pradera împotriva lui Cambó și a legăturilor sale cu basca în conjunctura 1918-1919, jaimismul a devenit divizată în mare măsură asupra chestiunii naționaliste și/sau regionaliste, Pradera trăgându-l pe Vázquez de Mella către o nouă poziție „tradiționalistă”, spaniolă fără încărcătura legitimistă istorică.84 În Vizcaya, stimularea încrucișată a stângii dinastice și a celei în curs de dezvoltare. tradiționalismul, ambele radicalizate într-un sens contrar naționalismului basc, au dat naștere unei noi sinteze politice, Liga de Acción Monárquica, condusă de Balparda și Ramón de Bergé, cu aspecte similare cu Uniunea Monarhică Națională din Catalonia.85 Lansat în luptă. antiseparatistă, liberalismul lui Santiago Alba și-a pierdut rațiunea de a fi în politica locală, cu care s-a scufundat capacitatea albistă de a reînnoi sistemul parlamentar din interior.86 În orice caz, numele însuși a arătat

clar că scindarea dintre naționalismele catalane Țara Bascilor în 1921-1922 a avut o interacțiune strânsă cu o reorganizare echivalentă pe partea centralistă, până la formarea partidelor transversale spaniole.
Simultaneitatea a fost elocventă. După cum a observat cu înțelepciune istoricul Stanley Payne, apariția Ligii Bilbao — care, inițial, a fost înțeleasă ca o reeditare a vechii „piña" a liberalilor și conservatorilor — a produs o „triangulare" politică de durată între naționaliștii basci, socialiștii și Dreapta spaniolă - listă, care s-a ajustat pentru variația socială complexă dintre cele trei provincii basci.87 În cazul catalan, expansiunea metropolitană a Barcelonei a fost în mod similar „triangulată" după 1919 între ofertele rivale ale catalaniste, confluența neliniștită spaniolă a „lerrouxistas" şi militariştii şi poziţia mai mult sau mai puţin echidistantă a anarho-sindicaliştilor.88 Cu toate acestea, în ciuda asemănării relative, simetriile nu erau exacte. În capitala catalană, noua Uniune Monarhică - care nu avea precedent - s-a confruntat simultan cu înființarea ultracatalanismului lui Macia și cu consecințele covârșitoarei militanță anarho-sindicalistă, în timp ce eforturile lor erau suprapuse de un intervenționism militarist în creștere. Proeminența ofițerilor militariști din Barcelona, care aveau să domine scena politică locală din primăvara anului 1919 până la căderea Dictaturii din 1930, a scufundat -prin absorbție și uzură- politica spaniolă înfloritoare anterior și cu un arriago popular notoriu. .

Reluând trecerea stimulatoare a mediului, adunarea lui Lequerica și a prietenilor săi (Rafael Sánchez Mazas, Pedro Mourlane Michelena, Pedro Eguileor, printre alții) a urmat modelul schimbării, astfel încât a coincis cu „defenestrarea lui Xenius" și evoluția sa către respingerea fostelor adevăruri catalane. Nucleul din Bilbao a preluat, deci, atât abordarea „imperialistă" orsiană, cât și dezamăgirea lor ulterioară și transferul lor la Madrid, care era și, pentru ei, punctul lor de referință culturală. imperial del Pyrenees" (aparent la propunerea lui Basterra), cu multe din răsturnările caracteristice ale lui D'Ors. Dar, spre marea lui frustrare, însuși succesul lui D'Ors cu Bilbao a făcut inutil ca discipolii săi „pirenieni imperiali" să-l recunoască drept maestru de necontestat. Dimpotrivă, după ce au luat ceea ce aveau nevoie, l-au redus la un simplu tovarăș de călătorie și au crezut (sau s-au declarat) ei înșiși inventatori.90 Acest lucru a coincis cu încercarea eșuată a Orsianului de a câștiga încrederea bătrânului Vázquez de Mella, bolnav de moarte de diabet. , pentru a-l îndepărta de Pradera și a-l câștiga din plin pentru prima
91 niomvensnio.
Având în vedere alegerea, bilbaoienii au preferat să se ocupe de o valoare cunoscută drept Pradera - din nord, atunci - decât de catalanul mereu amuzant, judecat nu foarte greu pentru luptă. Pentru a-l umili și mai mult pe D'Ors, dacă adunările de la Bilbao au acceptat un lider spiritual, acesta a fost Ramiro de Maeztu, și el, până la urmă, un conațional. Dar mesajul orsian, împreună cu modul său particular γ prețios de prezentare publică (până de curând o marcă comercială a catalanismului), au fost introduse în jurnalismul dreptei spaniole cu autori precum

Sánchez Mazas, Basterra sau chiar Lequerica, oferindu-l drept al lor. 92 La începutul anilor treizeci, doi admiratori ai ambilor rivali, Vegas Latapié, adoratorul lui Maeztu, și chiar marchizul orsian de Lozoya au intrat într-o dezbatere publică după ce au ascultat o prelegere susținută de gallegianul Eugenio Montes (un alt orsian captivant) la Centrul de acțiune spaniolă. După ce l-a auzit pe Vegas lăudându-și idolul, „primul șef al Spaniei”, Lozoya și-a amintit că „în ordinea gândirii, o bună parte din ceea ce auzisem a venit de la Eugenio d'Ors [sic]”. Vegas a spus că pretențiile lui D'Ors de recunoaștere sunt absurde, deoarece, în politică, era „ca și cum ai compara un vultur cu un pui”. Da, răspunse Lozaya, vulturul a urcat atât de ușor pentru că mâncase puiul.93

În arena competitivă din Madrid, specializată în promovarea intelectualilor politici în umbra puterii, D'Ors —obișnuit cu un scenariu mai favorabil— nu a știut să devină nici un personaj absolut de prim rang, întrucât a fost coborât de figuri din José Ortega y Gasset.94 Prin identificarea deplină cu Dictatura de după 1923 și, mai ales, împrumutându-se, în calitate de denunțător, atacului efectuat de primorivenstas catalani (José Maria Milá și Darío Romeu, respectiv președintele Barcelonei). Consiliu provincial și primar al orașului Barcelona) la munca Commonwealth-ului Catalan și la memoria sacră a lui Prat, D'Ors și-au ars navele, făcând imposibilă orice întoarcere în capitala catalană.

Cu toate acestea, pentru mulți (de exemplu, pentru generalul Martínez Anido), el a rămas un catalanist periculos.95 În consecință, D'Ors a fost expus represaliilor catalaniste, fără a se putea baza pe deplin pe sprijinul spaniolist. Poziția sa la Madrid – chiar și cu o oarecare aprobare din partea autorităților, cum ar fi catedra „catalană” din Academia Spaniolă – a fost întotdeauna nesigură.

Până atunci, la începutul anilor douăzeci, ideea unui „imperiu” hispanic scăpa din mâinile catalanismului, pentru a fi confundată cu noțiunea de ipotetică „comunitate a națiunilor” vorbitoare de spaniolă. Publicistul catolic Severino Aznar, mereu bine dispus față de Ligă, s-a înscris în octombrie 1922 pentru „„Imperiul Hispanic” al viitorului».96 Dar același succes a avut un feedback negativ pentru catalanism. Pan-naționalismul hispanic, de exemplu, ar putea însuși conținutul lingvistic al naționalismului catalan și-l poate aplica lumii castiliane, ștergând astfel toate urmele pretențiilor pancatalaniste. În consecință, speranța catalanistă de recunoaștere pentru Catalonia ca parte a conștientizării multiplicității țărilor hispanice a dispărut treptat.

Mediul politic care a înconjurat dictatura generalului Miguel Primo de Rivera a întors tema „imperială” fără a îndrăzni să o asume pe deplin. La urma urmei, Cambó era șeful opoziției loiale Coroanei, iar liderul catalan era în plină desfășurare a „concordiei”, ca o propunere reînnoită pentru „imperiu”. Astfel, de exemplu, José María Pemán, ideolog oficial al Uniunii Patriotice, a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a-și însuși o idee „imperială” care să neutralizeze „armonia” cambonienă. După ce a respins implicațiile „imperialismului” ca „rujeolă”

prin care trecuse deja Spania, Pemán nu s-a putut stăpâni: „Este necesar să reînvie în Spania acea conștiință imperială, acea glorie de a fi spaniol, care este prin ea însăși negația. a oricărei mișcări de disociere.”97 Dovada că limba pemaniană nu era retorica spaniolă obișnuită este oferită de câteva nuanțe neobișnuite: el a putut revendica sprijin pentru orice „politică viitoare care tinde spre crearea unei razele mai largi de sociabilitate pentru Spania, pentru realizarea scopurilor sale rasiale, trebuie aplicată relațiilor sale cu Portugalia”. Și chiar a mers până la a face previziuni pentru o perioadă viitoare: „Într-un viitor internaționalism organic al marilor federații de popoare, unirea Spaniei și Portugaliei își are în mod necesar locul ei marcat, păstrându-și fiecare suveranitatea și fără a impurifica în vreun fel augusta solidaritate iberică, cu idei de dominație politică.»98 Cu poetul din Cádiz dedicat unor astfel de înfloriri pro-guvernamentale, nu a existat un beneficiu sigur, un adăpost politic, pentru D'Ors ca ditiramb ideologic al Primorriverismului. Fără de ales, D'Ors a scăpat din drum. Odată prăbușită Dictatura, steagul public al valorilor sale va fi ridicat de către Maeztu și, în inițiativa sa împotriva noii Republici, numită în cele din urmă Acción Española, aveau să apară mulți neliniștiți, de la Lequerica la Pedro Sainz Rodríguez, care anterior, cu un sentiment de realism tactic, ei acceptaseră linia cambonienă sub Primo sau cu guvernele de tranziție din 1930-1931”.

Totuși, cu Republica, în ochii cuiva ca José Antonio Primo de Rivera, D'Ors ar putea părea un observator imparțial, simpatic cu sarcina Primo Rivera fără a fi un cor, un pro-catalan, dar un spaniol conștient, capabil să evidențieze greșelile compatrioților lor subliniind în același timp succesele lor. În plus, divorțul lui D'Ors de soția sa, prin noua legislație republicană, i-a dat o aură de modernitate perversă și l-a îndepărtat de mediul catolic de care, mai mult sau mai puțin, s-a apropiat politic. Astfel, la întoarcerea sa din D'Ors de Pans (unde îşi stabilise reşedinţa în 1927), gânditorul a dat „cursuri particulare” de reflecţie politică fiului dictatorului, în anii 1932-1933, tocmai etapa priorului. până la întemeierea Falangei, care, în biografiile actuale, se reduce la o admirație exclusivă iosantoniană pentru Ortega.”’” În acel moment, mai exact în 1932, D’Ors și-a publicat Ferdinando et Isabelle, rois catholiques d’Espagne și, astfel, prin, s-a adaptat minunat cu ceea ce avea să fie retorica falangistă în curs de dezvoltare.101 Tocmai, D'Ors l-a ajutat pe José Antonio să se elibereze de tutela orteguiană care îl limita. În ciuda cât de mult Primo de Rivera Jr. a avut o relație destul de îndepărtată cu Cambó , vechea predicare pratiană i-a venit prin gura lui D'Ors, chiar dacă a fost cu distorsiunile de rigoare rezultate din evoluţia plină de resentimente a bătrânului Xenius.1"2 Şi, dacă nu era de ajuns o asemenea relaţie personalizată, Sánchez Mazas. , în multe privințe intelectualul preferat al lui José Antonio a adus cu el mesajul orsian modificat de călătoria sa italiană, o abordare întărită de relația lui Lequerica cu noul lider falangist.
Giménez Caballero ca „agentul” lui Cambó

Mai exista și un alt drum de acces la schema catalanistă a Spaniei ca „imperiu”, care trecea direct prin Cambó. Politicianul catalan, după 1924, a devenit opoziția neoficial recunoscută față de dictatura generalului Primo de Rivera. O astfel de poziție a fost deținută de αρογο palatului regal, a cărui legătură cu liberalii și Higueras era tânărul și plinuțul profesor madrilen Sainz Rodríguez.104 Pentru relațiile sale cu intelectualii, Cambó l-a deputat pe bombastul publicist Mallorcan Joan Estelrich, un fost prieten al lui. D'Ors s-a transformat în dușman și rival.”5 Pentru a asigura poziția lui Estelrich, Cambó l-a numit director al Fundației sale Bernat Metge, care a oferit resurse inteligenței catalane în vremuri de penurie dictatorială, când erau excluse din instituțiile publice. Deși Estelrich pretindea că are un creier grozav, funcția sa era politică, întrucât cele mai intelectuale aspecte au fost acoperite de poetul Caries Riba. Între timp, Estelrich putea să călătorească cu scuza culturii și să se dedice întregii agitații, în sens strict naționalist, care se puteau desfășura în medii străine și mai ales în cadrul organizațiilor neguvernamentale care funcționau în paralel cu însuși etatistul. Liga Natiunilor. la Geneva.1"6 Propaganda in aceasta directie a fost promovata de Alfons

Maseras, din Paris, cu pretenția de a fi străin de interesele de partid.107 Proiecția lligaire în termeni de naționalitate asuprită a însemnat conștientizarea de către Lliga a naturii învechite a conceptului de „imperiu” așa cum a fost exercitat în perioada antebelică. . . , dar acum confruntându-se cu discreditarea și ostilitatea activă a stângii, redefinită conform proiecției antiimperialiste sovietice și a primelor lupte de decolonizare, definite ca atare, din China sau America Latină. În așteptarea unei mari operațiuni politice când a venit sfârșitul Dictaturii, Cambó, prin Estelrich, a căutat să coordoneze preocupările inteligenței mai mult sau mai puțin avangardiste. Întotdeauna conștient de importanța artei și a curentelor sale, Cambó -prin Estelrich, Joaquim Folcii i Torres sau Riba- a avut tendința de a vedea dinamica avangardiste care se făcea la acea vreme dintr-o perspectivă foarte hotărâtă. Avangarda hispanica s-a manifestat puternic in termeni unitari, mai degraba formalisti, de reinnoire culturala si, pana la sfarsitul dictaturii primorriveriste, nu a capatat tonuri de ideologie politica de stanga, intr-un proces destul de analog reflexiei politice insasi. . Prin urmare, era plauzibil să ne gândim la canalizarea efervescenței intelectuale ca un curent de sprijin pentru o operațiune de reformare a Monarhiei. În același timp, avangarda a fost confundată cu tema neoclasică care, de la mijlocul anilor 1910, predominase peste tot, iar Cambó era un pasionat al recuperării greco-romane, în care scop precis își înființase Fundația Bernat Metge. .

Proiectul lui Cambó a fost detaliat în marea sa carte teoretică Per la Concordia / Por la Concordia, lucrare care nu va apărea publicată în Spania până în 1929, dar care a fost scrisă mult mai devreme. Intenția sa a fost să rezolve disputa spaniolă-catalană cu întâlnirea intelectualității ambelor părți. Inteligența avea să fuzioneze într-o mare și colectivă inițiativă „imperială”, bazată pe promovarea culturilor hispanice în întreaga lume. O

astfel de proiecție spre exterior, precum „imperialismul cultural”, ar rezolva - credea liderul Ligii - invidia reciprocă și ar construi un viitor comun care să păstreze moștenirea catalană și să o modernizeze pe cea castiliană. A fost esențial să câștigi intelectuali pentru cauză, printr-un argument clar de beneficiu, iar pentru aceasta Cambó și-a aranjat averea considerabilă, pe baza reorganizării capitaliste a unei mari companii electrice germane din Argentina. Tocmai noua sa viziune de la Buenos Aires i-a permis să se gândească la soluția „chestiunii naționale catalane” cu un reînnoit simț al „imperialismului”, mai dinamic și mai exportator decât în cele vechi; metaforele lui Prat.
La mijlocul anilor douăzeci, așadar, Cambó - mereu prin Estelrich - căuta susținători care să-i servească la articularea operațiunii sale de coordonare a intelectualilor catalani și „castilieni”. Pe partea catalană, cea mai notorie capturare a fost Josep Pía, care, după câteva zile timpurii în drept, a evoluat într-o direcție incertă, iar din oponent ideologic al lui Foix și Carbonell devenise un jurnalist internațional mai mult sau mai puțin la serviciu. a lui Macia.I( )K Recuperarea lui pentru cauza lui Cambó l-a marcat pentru totdeauna

pre ca „trădător” al stângii catalane.109 Dar cea mai spectaculoasă captură a fost, dimpotrivă, mult mai discretă, prezentată ca o conversie spaniolă la procatalanism și nu la proiectul cambonic.
Din întâmplare, spre sfârșitul anului 1926, foarte oportun, a apărut la Barcelona un tânăr și ambițios intelectual madrilen, Ernesto Giménez Caballero, fiul proprietarului unei mari tipografii din capitală, dornic să devină șef de opinie. revista numită L <i Gaceta Literaria.'™ Giménez –sau Gecé, cum se spunea el însuși, prin verbalizarea inițialelor sale – a vrut să dea spațiu întregii literaturi hispanice, în toate limbile peninsulare. Astfel, pe lângă legătura vizibilă catalană, Gecé a arătat spre Galiția și Portugalia, America Latină sau expresia culturală sefardă.111 Era, de parcă nu ar fi de ajuns, un promotor cultural înnăscut, înzestrat cu o imaginație debordantă. Estelrich l-a întâmpinat și Gecé a devenit purtător de cuvânt la Madrid al inițiativei camboniene, exprimată în Expoziția de carte catalană care, în decembrie 1927, a avut loc la Biblioteca Națională.112 Înțelegerea lui, desigur, era cu Estelrich, nu cu șeful.
Giménez ajunsese la Barcelona de mâna lui Nicolas María de Urgoiti, pe atunci director al Papelera spaniolă. Sprijinul financiar pentru revista sa, foarte semnificativ, a venit din cercul lui Lequerica din Bilbao – direct legat de La Papelera – sau de la prietenii lui madrileni, precum José Antonio Sangróniz, un diplomat ambițios și bine conectat, strâns legat de Lequerica și Bilbao. , dornic să promoveze cultura spaniolă în străinătate ca un atu în relațiile internaționale.113 În același timp, a putut conta pe fonduri de la bogatul politician catalan.114 El a schimbat ceea ce era explicit în memoriile sale, dezvăluind în același timp personalul său personal. distanță, prin circumstanțe confuze:

În acel moment, la Madrid a apărut un săptămânal numit La Gaceta Literaria. A fost regizat de Ramiro Ledesma Ramos și Ernesto Giménez Caballero [...] Cei doi, la vremea aceea, se comportau ca prieteni ai Cataloniei și ai catalanismului în așa măsură încât în La Gaceta Literaria exista o pagină scrisă în catalană. Ei au fost, împreună cu Ducele de Alba și Maura, cei care au organizat Expoziția de carte catalană, care a făcut furori la Madrid și a avut atâta succes, la unii din simpatie, la alții de frică. Este de la sine înțeles că atât Expoziția, cât și revista au fost protejate de mine și, în mare măsură, regizate de Estelrich.115
În realitate, Gecé a lucrat cu Sainz Rodríguez, iar în 1927 abia începea să-l întâlnească pe Ledesma, care mai târziu (cum se va vedea) a venit să se apropie de liderul Lliga pentru a-i da sabia politică. Dar memoria camboniană servește la sublinierea importanței relative a legăturii. În amintirile sale, Cambó a adăugat o descriere destul de evidentă, în care a afirmat că Giménez și Ledesma, „câțiva ani mai târziu, impresionați de misticismul și frazeologia fasciste, au mers, împreună cu José
Enric Ucelay-Da Cal --831
Antonio Primo de Rivera, creatorii mișcării care a avut atâta participare la războiul civil și care i-a dat lui Franco ideologia pe care și-a întemeiat regimul», posibilitatea ca ei să fi fost -în special Gecé- la fel de mult sau mai impresionați de misticismul și frazeologia catalană.
Cu astfel de contacte sau legături, adăugate la talentul său înnăscut pentru publicitate de mare zbor, Giménez a putut să acționeze ca o față vizibilă a opoziției camboniene, alături de Sainz Rodríguez, bucurându-se de o poziție imbatabilă pentru sarcina sa de a țese rețele intelectuale similare. Așadar, în mod firesc, Giménez a reușit să absoarbă argumentele naționaliste catalane și să le încorporeze într-un program sintetic propriu, acoperind o bună parte din însușirea sa prin entuziasmul său pentru acțiunile culturaliste ale regimului italian. (Atitudinea sa personală a fost întărită de faptul că, la fel ca Sánchez Mazas, celălalt autor remarcat atunci pentru afinitatea sa cu Mussolini, Giménez Caballero s-ar căsători cu un italian.) O asemenea plăcere profascistă era foarte scandaloasă, dată fiind afinitatea vagă cu stângismul revoluționar. care se impunea în rândul tineretului universitar opus Dictaturii.117 Din acest motiv, Giménez Caballero a fost recunoscut în curând drept „primul fascist spaniol”.118 Dar, la sfârșitul anilor douăzeci, filofascismul lui Gimeneciano a servit în principal lui La. Gaceta Literaria, în care Gecé a fost întotdeauna foarte prudent, apărând simțul unitar al avangardei, nu întâmplător în concordanță cu proiectul Cambó. În același timp, însă, vizibilitatea importului italian — și ignoranța spaniolă a ceea ce se credea în Catalonia — a făcut ca Giménez (împreună cu Sánchez Mazas) să fie văzut exclusiv ca purtător al influențelor milaneze sau romane și nu barcelo-119.
nesa.
Obiectivul de bază al întregii agitații culturale catalane de la Madrid a fost lansarea publică a Per la Concordia / For Concord cu sprijinul unei multitudini de intelectuali, ca un pas înainte de desfășurarea unei noi forțe politice care, împreună cu Lliga, ar trebui. reuni o bună parte din maurismo dispersat sub

dictatură. A fost un montaj politic de anvergură care, cu acordul monarhului, avea să servească la înlocuirea lui Primo, ca dictator, cu Cambó. Veteranul lider catalan, aflat în fruntea unui cabinet cu un clar simț constituționalist, nu ar deschide însă un proces constitutiv, ci, în același timp, datorită semnificației sale, ar iniția o reformă profundă, începând cu autonomia catalană, conform termenelor stabilite prin Statutul Provincial din 1925.
Când a venit ocazia, însă, la începutul anilor 1930, totul a mers prost. Cambó, în drum spre Madrid pentru a conduce guvernul, a descoperit că are cancer (o boală infamă, în sensul că anunțul său public părea o condamnare la moarte) și a refuzat să explice refuzul său neașteptat de a forma un cabinet, în care El. a fost secundat cu fidelitate de Gabriel Maura, liderul maurismului cu semn parlamentar. Cu o oarecare confuzie, au trebuit să recurgă la generalul Dámaso Bcren-

guer, nu foarte talentat (cum a fost primul care a recunoscut) pentru o misiune politică atât de delicată.12" Apoi, excursia la Barcelona, ca sărbătoare publicitară a frăției catalano-castiliene, a unei multitudini de intelectuali madrileni care , convocat de Sainz Rodríguez , semnase un protest în 1924 împotriva măsurilor dictatoriale de suprimare a utilizării publice a limbii catalane, s-a dovedit a fi un eșec politic răsunător, întrucât republicanii, și nu Lliga, au beneficiat de propagandă.121 Uriașa cantitate de muncă desfășurată de Estelrich (din capitala catalană și cu cartea deschisă) și de Giménez (din Madrid) a ajuns la nimic.122
Dată fiind dispariția relativă a lui Cambó, aflat în tratament la Londra, complexa operațiune unitară pentru o tranziție controlată pe care o pregătea liderul Lliga a fost dizolvată. Confirmarea dezumflarii camboniene a venit târziu, între februarie și martie 1931, când, paradoxal, părea că liderul catalan recupera tot timpul pierdut: la mijlocul lunii februarie, guvernul succesor al lui Berenguer a fost format de amiralul Juan B. Aznar, cu o participare proeminentă din Lliga, și, între timp, Cambó, Gabriel Maura, Antonio Goicoechea și alții au dezvăluit Centrul Constituțional, o inițiativă pentru formarea unui partid la scară „națională” spaniolă cu responsabilitate directă pentru catalanism”. 20 Dar manifestarea publică a faptului că lucrurile nu mergeau așa cum era planificat a fost ruptura dintre Ortega y Gasset și Cambó, pentru care gânditorul devenit politician va fi pedepsit de Lequenca (o figură din guvernele Berenguer și Aznar) şi prietenii săi din Bilbao, acţionari ai La Papelera Española, care au făcut ca ziarul său, Ll Sol, să părăsească mâinile lui Urgoiti.124 Dar inversarea poziţiei privilegiate de care se bucurase înainte liderul lligaire, sub dictatura Primorriverista, ca şef. a opoziției interne, a fost o dovadă comentată la începutul anului 1931. După cum a remarcat sec redactorul pentru La Ñau (Rovira i Virgili): „Tot ceea ce Francisco Cambó a câștigat în influență asupra politicii spaniole, el a pierdut în influență asupra catalanului. politică.»125
Paralel cu ascunderea cambonienă, pe tot parcursul anului 1930 și în anul următor, Gecé a început să-și piardă colaboratorii și chiar prietenii, mobilizați de idealurile de stânga în vederea

evoluției situației politice.126 Dar Gecé nu a disperat. În anii precedenți, de la purtătorul de cuvânt al său La Gaceta Literaria, încercase să-și reproducă succesul inițial cu catalanii în alte domenii, cu rezultate inegale. A obținut un oarecare ecou în contextul portughez și mult răspuns în rândul sefarzii, ceea ce a dat naștere unei călătorii de vizită și, în consecință, la ambiții pentru o proiecție mediteraneană.127 Dar atacul său asupra Buenos Aires a fost respins de scriitorii naționaliști argentinieni, alături de Jorge Luis Borges. la cârmă.cap.' 8 A vrut să propovăduiască vestea bună la Valencia și s-a trezit implicat într-o dezbatere acerbă, aparent despre avangarda culturală, dar în spatele căreia se ascundea respingerea politicii camboniene de către stânga locală.129 Acum, confruntat cu deschiderea politică în creștere spaniolă. , Gecé a revenit la taxă încrezător în atuul său catalan. Înainte de guvernul Aznar, cu Lliga, și în timp ce a apărut Centrul Constituant

Tucional, Giménez a apărut cu un articol politic în catalană, pentru a propune o împărțire „imperialistă” a proiecției culturale hispanice în lume între Catalonia și restul Spaniei.130 În martie 1931, apoi și-a rezumat poziția împotriva „intelligentsia” Catalană din paginile prestigioasei Revista de Catalunya (regiat la acea vreme de istoricul Ferran Soldevila, altul dependent de generozitatea lui Cambó). Gecé a oferit „La concordia en l'aventura”, luând ca picior atât titlul celebrei cărţi a lui Cambó, cât şi un text al lui Estelrich (din Catalunya endins [1930]), unde a repetat argumentul lui Cambon conform căruia Catalonia era necesar să transforma Spania. Era situat, atunci, în coordonatele proiectului Cambó, cu care colabora de câțiva ani. Mai mult, inițiativa lui Gecé a fost paralelă cu ofensiva Centrului Constituțional în fața viitoarelor alegeri legislative care urmau să aibă loc sub guvernarea Aznar, după alegerile municipale din aprilie. De altfel, Giménez a refăcut un eseu de-al său, publicat deja în decembrie precedent în La Gaceta Literaria, intitulat «Mesaj către Catalonia. La concordia, en la aventura”, cu o dedicație explicită: „To Cambó”.

Neînțelegerii reciproce istorice, Giménez a oferit ca alternativă imperialismul; aceasta, susține el, a fost marea lecție a trecutului. „În timp ce Castilia și Catalonia, fiecare pe cont propriu, au luptat în Evul Mediu pentru extinderea în teritorii non-spaniole — Catalonia în estul Mediteranei, Castilia în Islam — nu a existat nicio problemă peninsulară”. Confruntarea s-a născut când, mai întâi, Catalonia și-a pierdut imperiul și forța maritimă, iar, mai târziu, Castilia a fost redusă la o conștiință de uscat. «[...] această Catalonie, fără mare și fără aventură, își întoarce privirea, din afară spre endins [sic], și întâlnește privirile Spaniei, care privesc și înăuntru. Și acest schimb de priviri - de priviri fără speranță - sărăciți și mizerabili, se întâlnesc pe urmele lor, fără nicio promisiune reciprocă, într-o provocare care va exploda în curând. Abia atunci apare „problema castilo-catalană”: o problemă de suspiciune, de ură, de dispută asupra măruntaielor proprii, asupra pământului Endins [sic]; o problemă eminentă și fundamental internă.”

În acești termeni nu exista o armonie posibilă („Armonia în ce? Pentru ce? Armonie între câini înfometați, în aceeași canisa în fața unui singur castron!”). Calea de ieșire din conflict era în mare, în expansiune, unde Catalonia putea îndruma și dirija Spania. Nu avea sens ca catalanii să citească „resentimente ale Ramblas” și nici „politica internă a Cataloniei”, practic pentru că nu era necesar.131 Amprenta succesului său cu sefarzii din Salonic i-a condiționat dorința de a ridica ansa împotriva catalaniştii, să promoveze o „misiune” de influenţă mediteraneană, care, după cum s-a putut verifica, nu era o orientare care să-i placă foarte mult lui Cambó.
În textul său, Gecé a trecut direct la principalele contradicții ale catalanismului: a subliniat că orice proiect catalan serios - adică cu posibilități - era în mod necesar un proiect de reorganizare spaniol, în același timp în care a evidențiat dihotomia dintre naționalistul catalan. visează să realizeze, pe de o parte, consti ne

promovarea internă a patriei și, pe de altă parte, separat de o astfel de relansare națională un efort de proiecție externă. Aceste idei erau în aer, nu mai în școlile catalaniste rivale din Barcelona, ci printre publiciștii spanioli, așa cum arată curioasa lucrare contemporană a tradiționalistului Carlos Arauz de Robles, Cataluña y el Mediterráneo.’212 În ciuda simțului său de timp. ideologic din punct de vedere hispanic, Giménez nu a ținut cont, totuși, de extraordinara susceptibilitate a mediului catalan de a face aceste probleme explicite, și cu atât mai mult atunci când un străin a făcut acest lucru. Și mai rău, Gecé a făcut greșeala de a-l critica pe Macia (când extremismul lui părea ușor de ridicol) și a intrat în linia generală a Lliga; pentru aceasta avea să plătească un preţ politic mare la scurt timp după aceea.
O lună mai târziu a sosit Republica și totul era deplasat, cu Cambó în exil grăbit. Dar cel mai naționalist sector al Esquerra Republicana, noul partid guvernamental al noii Catalonie autonome, nu a uitat cambonismul lui Gecé și i-a răspuns cu furie, în timp ce insinuațiile lui Gimenec către Generalitat de Macia au fost primite cu tăcere.133 Estelrich avea propriile sale Probleme. Prieteni îndrăzneți de altădată, precum liderul sindicatului studențesc Antoni María Sbert, acum bine plasat alături de Esquerra Republicana în noua situație catalană, nu au vrut să facă nimic cu compromiterea unor foști cunoștințe.134 Alți prieteni ai lui Gecé, precum tânărul critic Guillermo Diaz - Plaja Nu erau în poziţia de a face favoruri. Adevărul a fost că o mare parte a rețelei țesute de Estelrich cu bani cambonieni s-a prăbușit din cauza accesului naționaliștilor și republicanilor la cuferele puterii publice: Maseras, de exemplu, un colaborator entuziast al evenimentelor lui Estelrich, a devenit un susținător macian exaltat. .135 Nu. În ciuda eforturilor lui de a se adapta, Giménez își pierduse profitabila venă catalană, deoarece Esquerra nu avea nevoie de el.
Republicanismul catalan triumfător a susținut programul lui Cambó, dar și-a atribuit succesul balsamului magic al Republicii însăși. Pentru a adăuga la iritarea pro-cambodgiană, Esquerra și purtătorii de cuvânt sau aliații săi și-au însușit o bună parte

din ceea ce fusese retorica „armoniei” sau, chiar, sensul de „Națiune a națiunilor” și preeminența unei identificări politice. – „imperial”– a întregului care s-a susținut pe patriotismul părții proprii. Abordarea socialistului catalan Rafael Campalans, liderul Unió Socialista (aliat principal al Esquerrei), într-un discurs despre ideea Spre Spania tuturor, a formulat într-o cheie de stânga schema concesiilor reciproce și benefice și identificări la două niveluri care alimentaseră proiectul cambonic, indiferent de faptul că aceste argumente criticau falsitatea și ipocrizia lui Cambó și Lliga.136 Potrivit lui Campalans: «În pactul tacit de la Barcelona, între intelectualii din Castilla și Catalonia, la 23 martie a anului trecut (pe care îl consider a fi de o altă semnificație morală decât pactul expres de la San Sebastián, încheiat între două grupuri de politicieni), noi, catalanii, ne-am legat soarta de a dumneavoastră printr-un act de liber arbitru. A existat ceva în Spania care ne-a jignit în mod colectiv pe toți în cel mai adânc nucleu: un regim

putere politică niciodată cunoscută „în toată sfera istoriei”, după expresia lapidară a lui D. José Ortega y Gasset.”137 Și a adăugat:

Providența, se știe, are mofturile ei, iar de data aceasta, în pelerinaj, a vrut să se manifeste prin figura domnului Cambó. Iar domnul Cambó, pe care cerul îl binecuvântează –de vreme ce politica de jos este necesară în lumea asta pentru ca înalta politică să aibă un punct de referință-, domnul Cambó, s-a transformat într-un mesager al Bourbonului, după ce și-a încheiat afacerile cu el, ticăloșii, a venit în Catalonia dornic să corupă fata cu orice preț. Și în timp ce ne amenința cu nenorociri înspăimântătoare și cu răutăți înverșunate –o, oameni ai anarhistului din Târasa!– dacă am arătat capricii pentru regimul pe care l-ai susținut cu bărbăție, bietul Mefistofele depășit, cu lingușiri și salutări, ne-a deschis în fața ochilor fântâna... cazul cunoscut, cu un colier de perle false Și ne-a oferit autonomia noastră imediată –care iese mâine1.– în schimbul dezonoarei și abjecției noastre.

Dar, la ce ne-ar fi putut servi autonomia noastră, adică respectul pentru capacitatea noastră de a fi așa cum suntem, de a fi noi înșine, dacă, moral, am fi încetat să fim?

Dar, de ce dreptul nostru de a vorbi în limba noastră, dacă ne-am pierdut sufletul care dictează verbul?

Și toți veți fi putut să vedeți cazul pe care Catalonia l-a făcut de amenințări și lingușiri. Credincioși angajamentului nostru de onoare, am proclamat Republica pentru libertatea Cataloniei, pentru libertatea Castiliei și pentru libertatea întregii Spanie.

După toate acestea, veți înțelege ecoul ciudat pe care ne-l trezește în inimile nenorocitul refren: Ce cer catalanii?

Nu; Noi catalanii nu vă cerem nimic. Dimpotrivă, oferim Vrem să vă oferim în noi tot ce are o oarecare valoare pentru a lucra cu voi în slujba Republicii. [...]

Noi nu întrebăm; noi vrem. Vrem să putem lucra alături de dumneavoastră în întreprinderea comună, să creăm marea noastră Spanie - nu mizerabila mare Spanie a] domnului Cambó.

Și   pentru a fi demni de compania ta trebuie să fim așa cum suntem. Pur și simplu trebuie să putem fi spanioli cu demnitate}38

Pentru campalani, imperiul era un „mit”, au existat „momente în care o Națiune, un popor, vibrează într-un ideal colectiv” și, în acest caz, trezirea regiunilor a demonstrat că existau naționalisme „eliberatoare” opuse „autoritarienii” și „imperialiștii”.139 În general, socialiștii catalani au recurs la aceleași concepte, întorcându-se în jurul discursului „imperial” al lui Cambó, pentru a susține că statul monarhic era intrinsec „imperialist” în sensul mai mult sau mai puțin.

Marxist momentul; influenta poziție sovietică de „clasă contra clasă” a dictat apoi sprijinul comuniștilor pentru separatisme „național-revoluționare”, capabile să pună sub semnul întrebării detestatul „stat burghez” iar liderii Uniunii Socialiste nu au vrut să rămână în urmă. ei sunt Fostul său „austro-marxism” (cum s-a întâmplat și cu socialiștii austrieci înșiși, odată cu proclamarea micuței Republici Austria în 1919), a devenit formalist, preferând instituțiile republicane spațiilor încoronate, precum și un apărător al micro-statelor și al unui concurent.insurrecţionalism leninist frustrat. Dar problema centrală pentru socialiștii catalani a fost apărarea dreptului la autodeterminare și plângerea lor îndreptată împotriva PSOE, care susținea noul „stat integral”.140

Situația a fost apoi bine rezumată de Francese Pujols, un profesionist pitoresc pe care nu era nevoie să-l ia în serios. După cum l-a citat Miquel Utrillo, Jr.: „Francese Pujols, care, după cum spune el însuși, nu l-ar dori în Lliga pentru că este mai mult cambonist decât Cambó, a susținut și susține în continuare, în ciuda tuturor, teoria că Prat de la Riba El este profetul imperialismului catalan și Cambó Mesia." Confruntat cu obstinația Lliga și a ziarului său de a-l denunța pe noul președinte catalan drept un nebun impregnat de simțul său specific al misiunii, Pujols a glumit că: „După triumful lui Francese Macia, La Veu poate nega existența mesianismului, dar este nu poate nega existenta maciatiistilor.»'4'

Ruptura lui Giménez Caballero de catalanismul

Ignifug, Gecé a încercat să-și redirecționeze propunerea. De când îl vedea pe liderul catalan înconjurat de mulțimi care îl adorau la propriu, Giménez Caballero recunoscuse în Macia un lider populist capabil să transforme Spania.

Îmi imaginez petrecerea și bucuria acestor zile în toată Catalonia. Catalonia, un popor în picioare! O nouă națiune în floare! Grup unanim de catalani! Mi-o imaginez foarte bine în paroxismul ei patriotic, pentru că am cunoscut-o deja electrizată în ceea ce Salinas ar fi numit „ajunul bucuriei ei”. Cunosc dorul catalan de la oda romantică bâlbâită a lui Aribau la banchetul intelectualilor de la Ritz din Barcelona. Un secol întreg de dor: 1830-1930!

Cunosc efortul poetic al primilor săi profeți. Și efortul politic al primilor ghizi civici. Iar efortul popular al maselor sale, deja, în sfârșit, saturat de identitate catalană, despicând, ca niște prora ascuțite, curentele contrare impulsului său.

Cunosc cuvântul de ordine al acestui efort: Voința de a fi! Am
văzut, acum un an, sosirea lui Avi în Plaza de San Jaime, după
vizita sa de stat în Casti-Ila. Și am povestit acea viziune de
neuitat. Macia a fost Gandhi, Duce, Tatăl-cito, Bunicul unui
popor pus în mișcare.

Este un lucru grozav să fii catalan; noroc de invidiat în aceste
momente spaniole!
O credință colectivă, un entuziasm unanim de steaguri, speranțe
vii, ardoare, de: Voința de a fi!142
Oferta a fost clară: Castilla/Azaña a oferit Cataloniei/Macia
„jurisdicția -aproape intactă- a independenței tale”. În schimb,
s-ar putea aștepta la „fascismul hispanic”, adică la o politică
de masă în sens naționalist, plus combinația de sprijin și
subvenții pentru munca culturală cu proiecția internațională
ajutată generos de instituții. Prietenii lui Gecé îi
mărturisiseră că președintele catalan, încântând masele din Plaza
de San Jaime, era într-adevăr un lider fascist: «Mi-au mărturisit
și prietenii mei, republicani catalani înflăcărați. Acesta este
fascismul nostru!... Cu condiția să nu afle nimeni că este
fascism... Acesta este caudillo-ul nostru, Duce! Cu condiția ca
nimeni să nu-l compare cu un Duce [original italic]»143
De fapt, Gecé a arătat destul de clar în ce constă proiectul său
catalan reconstituit, deși exprimat în cheia sa specială, în
Tongue Twister on Spain, scris în 1931. Mai întâi, el a explicat
că „problema catalană nu era ceva artificial”, deoarece „au fost
mase ierarhice care au vrut în unanimitate ceva”. Pentru Giménez
Caballero, Catalonia, cu mulțimile sale entuziasmate de trecerea
unui lider carismatic și cu intelectualii săi naționaliști
organici, a oferit un model care a fost adaptat unei realități
pan-hispanice care ducea la un nou imperialism cultural. «Acesta
este marele mit salvator și splendid pe care Catalonia -creatoare
astăzi a Republicii Spaniole- ne poate oferi nouă necatalanilor,
dar spaniolilor; spaniolilor care, din Castilia pură, au dat
naștere renașterii peninsulare, deja în curs de desfășurare
astăzi.”144 În rezumat, pentru Giménez, transformarea tinerească
a grupului hispanic, în mâinile catalanilor, ar avea o posibilă
dimensiune internațională: „ Vom accepta abordarea „catalanului”
și consecințele sale ultime, cu condiția ca această problemă să
aducă cu ea abordarea și rezolvarea celorlalte probleme
peninsulare: Portugalia, Gibraltar, teritoriile d'Oc, Maroc,
politica mediteraneană și balcanică, minoritățile etnice. precum
evreii din patria spaniolă, politica hispano-americană.»145
Dacă acest lucru nu este dezvoltat în acest fel, spune el,
rezultatul nu va fi „îmbrățișarea” ci „pistolul”. Când catalanii
nu practică „super-spaniolismul” (tot în sensul de „super-
realism”), adică „Koiné, tradiție comună, integrală”, și rămân -
pentru Gecé- doar mental acasă, atunci există nimic de făcut.146
Aici, cel mai surprinzător lucru este referirea la «territorios
d'Oc», o revendicare fără cea mai mică tradiţie în iredentismul
spaniol: cel mai apropiat ar fi revendicarea pentru Roussillon
avansată de un vazquezmelista, ca posibil fructe, împreună cu
Gibraltar, de o poziție germanofilă hotărâtă în primul război
mondial; spaniolitatea sefarzii, precum și pretenția de a avea un
rol în Marea Mediterană Leseană, era deja vizibilă -de exemplu-

în izbucnirea „imperialistă” a generalului O’Donnell de la mijlocul secolului precedent.147 În schimb, încorporarea pan - Mitologia catalană la un vis imperial al unui semn spaniol, în acel tranzit din 1931, demonstrează dependența lui Gime

nez cu privire la proiectul Cambó și articularea acestuia de către Estelrich, chiar dacă, așa cum s-a subliniat deja, Mediterana nu a fost tocmai cel mai mare obiectiv al lui Cambón. Totuşi, acest protagonism^catalanul a adus cu sine un risc clar: «Teribilă experienţă cea a Spaniei pe parcursul a trei secole înaintea propriilor popoare cu voinţa de a .fi/»148.
În realitate, jocul ideologic catalan devenise prea complicat pentru a realiza genul de inserție ideologică pe care și-a propus Giménez Caballero. Asemănarea relativă pe care ideile lui Geco, inclusiv laxarea lui, o puteau avea cu un curent intelectual din ultracatalanism, cu sugestiile provocatoare ale publicității poetului Foix y și prietenului său Carbonell, au rămas coincidențe întâmplătoare, fără semnificație majoră.149 Dar Giménez. Caballero a fost demonizat ca fiind întruparea fascismului spaniol, în timp ce Foix și Carbonell rămân patrioți greșiți pentru scurt timp sau, în funcție de cum, nu atât de greșiți.”™ Participarea sa ostentativă la reviste fasciste italiene l-a făcut cel mai vizibil „om al lui Mussolini”. în contextul hispanic, deşi acest lucru era departe de adevăr.151 De fapt, nefiind nevoiți să-și omologeze fanteziile naționaliste cu un stat deja existent, cu toată greutatea tradiției și a tangibilității sale, Foix și Carbonell sau chiar Estelrich, ca atâția alți conservatori radicalizați din Europa, ar putea pretinde că iau doar un parte a fascismului pentru a-și atinge scopurile specifice, dorind să aleagă.152 Într-un anumit sens, proiectul Cambó — pe care, într-o măsură diferită, unii și ceilalți și-au asumat-o — a fost o încercare de a face acel salt selectiv, fără a fi nevoit să plătească pretul.pretul. Proiectul „imperial” în sens invers, de la „comunitate” în sus (abordare care, printre altele, a trădat noua influență intelectuală germanică în mediu), părea o cale mult mai puțin riscantă. La sfârşitul anului 1933, Estelrich o sintetizează în cartea sa Fénix o ¡'esperii de Renaixeiiça, publicată în anul următor: «Pentru că Renaixensa este un sentiment de măreţie», cu care «Măreţia este o etapă de nobleţe», dar «[e] el geniu, măreţie, are o funcţie socială»; Cu alte cuvinte, oameni de acțiune, precum Prat de la Riba, și poeți, precum Maragall, ar acționa pentru a da Cataloniei atât soliditate, cât și relevanță universală. Potrivit lui Estelrich, deci, existau „două patrii”, contextul ideologic „real, tangibil, extern, geografic, demografic” și „patria internă, ideală”. În aprilie următor, poetul și animatorul cultural Josep Maria López-Picó a comentat - în jurnalul său- lectura sa din Phoenix-ul lui Estelrich în următorul mod puternic: «Apărare curajoasă a idealului totalitar și a virtuților ierarhiei și respectului; atitudine salvatoare a vitalității trecutului, astfel încât să fie utilă pentru acțiune; ambiția umanistă; bucurie și putere în echilibru; dreptate și responsabilitate, garanții de sănătate, libertate și plenitudine, câștigul Cataloniei pentru care trăim.”154

La sosirea regimului republican și în ciuda reminiscențelor sale ocazionale, Foix abandonase principalele sale ambiții politice, deși îi plăcea să se pronunțe asupra evoluției generale. El nu a putut rezista tentației unei ultime legături...

nebunia ideologică — cu Carbonell — la momentul radicalizării ultracatalaniste din 1934.155 Carbonell, pe lângă faptul că și-a luat Oficina de Relacions Meridionais de la patronajul Lliga la protecția naționaliștilor din Esquerra Republicana, a încercat să conducă pe cei catolici. Curent catalanist exprimat de ziarul El Matí, care avea să se alăture influentului partid creștin-democrat care a apărut la sfârșitul anului 1931, Unió Democràtica de Catalunya.156 Visul ambițios al Unió Democràtica adunând laolaltă diferitele ramuri ale naționalismului radical și realizarea marea uniune catalană, capabilă să reunească din aripa naționalistă a Esquerra până la Lliga însăși. În ciuda eforturilor lui Estelrich și a contactelor lui Cambó cu jelkideii reorganizați, Unió ar fi cea care ar profita de legătura cu naționalismul basc „creștin-democrat" analog.tactica, în special față de politica internă catalană și sectorul naționalist, dar el a preferat să joacă cartea „drepturilor autonome" ale CEDA prin Dreapta Regională Valenciană, mereu legată într-un fel sau altul de Lliga. Problema era, deci, cum să te înțelegi cu Gil-Robles.151*

După diferite încercări de apropiere, Gecé a fost în cele din urmă dezamăgit de noul mediu catalan, deși a știut să recunoască și să invidieze implicațiile populiste ale acestuia, precum cultul exaltat al lui l'Avi Macia. Odată văzută panorama, Giménez Caballero s-a lansat în posibilitățile scenei madrilene, a cochetat fără succes cu Prieto, s-a lansat la Azaña, spre scandalul său și a ajuns în paginile ziarului lui Joan March, din moment ce finanțatorul din Mallorca era accesibil. , întrucât locuia în aceeași casă cu părinții promotorului cultural aleatoriu. ° Ruptura deschisă dintre Estelrich și un Giménez din ce în ce mai puțin Gecé a devenit vizibilă în timpul unei întâlniri culturale de amploare la Roma, în cadrul Congresso Volta, în noiembrie 1932.160

Odată cu Statutul Catalan, utopiile peninsulare au luat o altă privire. Foix, Carbonell, Estelrich, precum și alții, de exemplu Rossell i Vilar, au luat calea Galeuzca (Galicia-Euzkadi-Catalunia), într-o operațiune complexă de hărțuire politică a stângii Esquerrei din partea presei naționaliste, inclusiv a celor de la același partid al lui Macia, sub privirea complezentă a Lliga.161 Pentru mulți dintre cei care s-au alăturat agitației multinaționale anti-spaniole, aceasta a fost o cale alternativă către același obiectiv ierarhic și corporativ ca întotdeauna, dar menținând visul împărțirii în mici. patrii. Estelrich, deci, părea să se adreseze lui Giménez Caballero la un moment dat în eseul său Catalanism and Hispanic reform, publicat în 1932.162 În anul următor, Foix a făcut și el aluzie la ruptura sa.163 Era logic, deci, că în textul său, înaintea unei internaționale public în Convegno Volta din Roma Estelrich a făcut apel la apărarea tradițională a minorităților: ar fi posibil sprijinul italian pentru revendicările catalane, așa cum a fost, de exemplu, pentru cele ale croaților?'6·* Acesta nu a fost tocmai

„circuitul imperial”. » Roman la care a visat Gecé. Giménez, în textul său roman, și-a dezvăluit marea sa schemă, „Noua catolicitate asupra Europei”, care a fost, în același timp, scenariul următoarei sale cărți, după Geniul Spaniei, și un ghid.
840 --- El. IMPERIALISM CATALAN
Am ignorat unele sectoare din jocul ficțiunilor ideologice din cadrul fascismului italian, care era, până la urmă, un domeniu de promovare pentru scriitorul madrilen de atunci în plină desfășurare. În mod caracteristic, întreaga ofertă gimeneciană era un joc de cuvinte complex, în care mișcarea Mussolini urma să fie moștenitorul aproape a tot. Pentru cititorul atent, The New Catholicity, o carte apărută în 1933, a fost în mare măsură un răspuns la Convegno Volta în general și, mai precis, la Estelrich.105
După cum observă istoricul Ricardo de la Cierva: „Întreaga carte este plină de excursii prin istorie, nu întotdeauna ridicole. Giménez Caballero vede în fascism noua posibilitate de reunire a Spaniei, Germaniei și Italiei; reemiterea, împotriva Franței, a Imperiului Habsburgilor.”166 Cu alte cuvinte, Giménez a reținut schema filogermană a lligaire „España grande”, afirmația cambodgiană că era esențială să construim macro-entitati politice puternice^ în loc de slabe. microentități cu o anumită independență juridică, dar supuse protectoratului unei mari puteri, inclusiv întorsătura orsiană care a transformat „imperiul” de la o exaltare a societății civile catalane la o afirmare a culturii civice europene („civilizație”). Confruntat cu pericolul Rusiei și Americii, Giménez, în cuvintele unui rezumat mult mai târziu, a considerat că „naționalismele plurale și divergente [sic], chiar în interiorul Europei, creează încă din epoca modernă o psihoză de nesiguranță și neliniște. a făcut Europa să-și piardă fermitatea și grația misiunii sale mărețe.»167 Pentru Giménez, în adâncul sufletului, el rămăsese fidel termenilor «Marea Spanie» și proiectului cambonic, așa cum le înțelesese; Cambó - și mai ales Estelrich - a fost cel care, de dragul oportunismului politic, a trecut la apărarea multiplicității statelor mici, care amenința Spania cu diviziunea. Ceea ce admirase Gecé la Estelrich era încrederea catalanistă în forța „unității culturale”, model pe care madrilenul dorea să-l fie aplicabil întregii Spanie, în schimbul unui anumit pluralism compensator pentru catalaniști. Dar afirmarea superiorității părților față de întreg i se părea un pas intolerabil.
Pe scurt, situația catalană a amenințat marele atu rămas al lui Giménez Caballero, care era relația sa -în cele din urmă- privilegiată cu italienii. La sfârșitul anului 1932, acest autodescris „Robinson literar” avea încă puțin mai mult decât legătura lui în curs de dezvoltare cu martie, întotdeauna una delicată. Odată cu triumful lui Hitler de la începutul anului 1933, Estelrich și politica externă a Lliga și-au abandonat definitiv orientarea germanică, provenită din vremea lui Stre- semann, și au căutat o apropiere de italieni, acum la fel de îndepărtați de noul regim republican spaniol precum și ei. fost aproape de. fost la primoriverismo. Dar noii prieteni ai Lliga, în orice caz, nu erau exact aceleași elemente din fascismul italian pe care Giménez a încercat să le impresioneze. În măsura

în care propria sa situație a necesitat o definiție suplimentară, Giménez a decis să-l atace retroactiv pe Estelrich, care, în plus, avea virtutea de a-și acoperi urmele în calitate de agent al său madrilen. Astfel, privind înapoi cu furie, înainte de macro-

Perspectivele europeniste care i-au fost prezentate în întâlnirea romană, Giménez Caballero – scriind în The New Catholicity – nu putea suporta asta:

[...] toți reprezentanții „minorităților naționale” la Congresul Volta de la Roma au avut dreptate să înalțe drepturile micilor lor națiuni la o viață autonomă. Joan Estelrich a mers până acolo încât a afirmat că esența Europei supraviețuiește mai bine în aceste mici nuclee de diferențiere națională decât în cele mari. Pentru Estelrich, Catalonia este mai europeană decât Spania, pentru că „simțul diferențierii” ei (originea naționalismului european) este mai viu decât în restul țării. Desigur, acest drag prieten catalan va trebui să admită posibilitatea unui naționalism al cartierului Gracia din Barcelona de îndată ce acel cartier va realiza o diferențiere lingvistică de catalanul fabricat de Pompen Fabra.168

Până la urmă, deci, Catalonia s-a dovedit a fi o cale falsă. Bazându-se pe prietenii săi influenți precum Sangrómz sau Lequerica, care îl susținuseră în diferitele sale măsuri (Sangróniz nu numai că l-a favorizat în campania sa filozofică, dar a susținut și, în calitate de președinte, celebrul Cine-Club Madrid), Giménez s-a lansat la cucerire. al dreptei madrilene, dar a constatat că mediul regal era mai închis decât părea.169 Trecutul său rebel îl făcea îndoielnic. Cărțile sale Genio de España și La nueva catolicidad au fost best-selleruri în rândul tinerilor, dar au provocat invidie sau reticență printre autorii mai consacrați. După cererea lui Giménez pentru Maeztu nu una, ci două recenzii favorabile, alavazul mofturos s-a înfuriat și i-a făcut plăcere.170 Oricât de mult Giménez s-a apropiat de Acción Española, vizita sa a fost primită la rece și cu atât mai mult când Maeztu și-a publicat marele său teoretic lucrare, Defensa de la Hispanidad, în 1934.171 În cartea sa, Maeztu a revenit la cel mai strict „niiien-dezypelayismo” : cel mai „imperial” sens spaniol și unitatea hispanică în cadrul diversității au fost rodul adevăratei religie.172 Deși mulți au citit-o greșit (inclusiv unii istorici de mai târziu), Noua catolicitate a lui Giménez a promis că Roma lui Mussolini o va depăși pe cea catolică: fascismul –în sensul său primordial, ca pulsație unitară– va înlocui Vaticanul în construcția viitorului.european.173 Aceasta, pentru credincioși. credincioșii sau cei mai cinici neotradiționaliști adunați în Acción Española, a fost o autentică erezie a latriei de stat. Eugenio Montes, un fost orsian devenit eclectic fără cuib, a fost însărcinat să scrie un atac frontal în paginile Acción Española, păstrând întotdeauna formele și nu menționând niciodată Gecé.174

Atât de greu a fost atacul, încât Giménez a abandonat terenul și s-a apropiat mai hotărât de ceea ce era Falange în construcție. Dar chiar și acolo și-a pierdut credibilitatea în fața întorsăturii verbale ale lui Sánchez Mazas, care era clar favoritul pentru a-l părăsi pe Antonio.173 Gecé, anterior

zbuciumat, a fost redus să se proiecteze asupra unui alt personaj marginal, tânărul onolan „Ramón Sijé” (José). Marín Gutiérrez), care îi dădea și el spatele.176 Maeztu, așadar, a devenit mai mult decât unul.
842
imperialismul catalan
gallina, cu care s-a șters legătura noului „imperialism” madrilen avangardist.
leño și vechiul «imperialism» catalan.
Ledesma și catalanismul
Din experiența sa culturalistă și politică cu Lliga, Giménez Caballero a tras anumite concluzii pe care le-a elucidat cu mai mare dezamăgire în cărțile pe care le-a publicat între 1931 și 1933: Tongue Twisters of Spain, apoi Azaña și în cele din urmă cele mai mari piese ale sale de eseuri șocante Di nueva catolicidad și Geniul Spaniei. Practic, Giménez a recuperat „imperiul” visat al naționalismului catalan și l-a plasat într-un context evident înrudit, dar divers: elaborarea unui nou tip de naționalism spaniol.
Gecé și-a avut tinerii discipoli, dar mai devreme sau mai târziu toți l-au abandonat. Ideea „imperială” a fost însă transmisă lui Ramiro Ledesma Ramos, care a fost foarte scurt un adept al lui Gimeneciano (a fost printre „intelectualii castiliani” invitați la Barcelona), înainte de a-și căuta propriul drum politic.178 La rândul lor, unii l-a urmat pe Ledesma, ca și Tomás Borras, Guillén Salaya și Juan Aparicio în întreprinderea sa „imperială”.179 Ledesma a considerat chiar oportun să meargă la Cambó, pentru ca politicianul catalan să-și finanțeze noua inițiativă, un săptămânal de luptă intitulat nimic mai puțin decât La Conquista del Estado. Într-o întâlnire în holul hotelului Ritz din Madrid, Cambó a respins invitația lui Ledesma și exaltatul Zamoran a trebuit să meargă la Lequerica și Sangróniz pentru foaia sa.180 Încă o dată, grupul apropiat de Lequerica a adunat ceea ce a fost semănat din catalanismul conservator. Starea sa de spirit după dezacordul cu Cambó l-a condus la un anticatalanism care se hrănea cu noua situație macianistă din Barcelona, visând să ajungă la masele CNT prin comandantul Ramón Franco (pe atunci adjunct al Esquerra). Tonul său a devenit atât de dur încât Gecé și-a dat demisia curând din nucleul Ledesmista, pentru a-și căuta singur viața.
Pe 2 mai, Ledesma a strigat împotriva „înaltei trădari” catalane și a cerut ca „hispanicii, în fața Cataloniei!” să se unească, deși a continuat să cânte că: „Catalunia imperială nu este cea a ministerelor Domnului Macia. Adevărata Catalonie imperială este spaniolă.”181 La 9 mai, Ramón Franco s-a alăturat vagonului în alianță cu cele mai insurecționate grupuri anarhiste, în ajunul incendiului mănăstirilor: „Scrisoare către comandantul Franco. Trebuie să facem Revoluția!»; Ledesma a înțeles că „calea imperială” a trecut prin revoluția portugheză care a fost susținută în mod notoriu de Franco, de grupările anarhiste din jurul lui Durruti și, mai timid, de guvernul provizoriu al Republicii.'82
Este necesar, deci, să se supună la comandă întreaga Peninsula fără excepția unui singur centimetru pătrat de teren. Este necesar să dialogăm pentru asta cu tovarășii

portugheză, ajutându-i să scape de angajamentele extra-iberice și să stabilească eficiența noii voci. Portugalia și Spania, Spania și Portugalia, sunt unul și același popor, care după perioada romantică a independenței naționale, pot și ar trebui să fuzioneze în imperiu. În fața acelei Europe degradate, ofilite și veche, imperiul hispanic trebuie să însemne marea ofensivă: o nouă cultură, o nouă ordine economică, o nouă ierarhie vitală. Astfel, accesul tineretului la putere a fost esențial, pentru a face revoluția lui Franco și Durruti împotriva lui Alcalá Zamora, Maura și chiar Azaña. În același timp, trebuia depășită „ușoara privire regională". „De aici — a continuat Ledesma — că orice se întâmplă în legătură cu Catalonia înseamnă pentru noi un fel de dovadă a capacității noastre de imperiu. Nici cea mai mică concesie nu poate fi tolerată astăzi."183
În ce a constat „ideea imperială" a lui Ledesma? Nu a fost un vis africanist, deși poate că nu a disprețuit o anumită expansiune colonială. Dimpotrivă, sub retorica exaltată se afla vechiul sens catalanist că un context „imperial" era realizarea adevăratei configurații peninsulare în sensul ei geografic, făcând eficientă Hispanla cu Portugalia și construind un Stat Nou, mai autentic datorită reprezentativității sale naționale. , depășind ficțiunea juridică unitară a liberalismului secolului al XIX-lea. A fost crearea sumei părților, cu o trezire consecventă a energiilor și configurarea unei piețe interne (internaționale) și externe (și internaționale) care să ducă la recunoașterea a ceea ce a fost spaniol, în ansamblu, ca primul -rata in productie.cultura mondiala. Aceasta a fost susținerea proiectului Cambó, la care se alăturase Giménez Caballero. Era și sensul „civilizației imperiale" a predicării inepuizabile a lui D'Ors.
Desigur, Ledesma a dat o întorsătură argumentului pe care, până cu câteva săptămâni înainte, fusese dispus să-l urmeze. În abordarea catalană, accentul s-a pus întotdeauna pe părți, calea spre producerea întregului triumfător. Ledesma, cu un criteriu spaniol destul de simplu și foarte logic cu trecutul său intelectual și uman (era imigrant din Zamora la Madrid), și-a propus să treacă peste etape și să ajungă la rezultatul final, ceea ce a favorizat și o abordare revoluționară și deci grăbită a viitorului cel politic și a avut binecuvântarea de a fi consecvent cu hegelianismul aplicat.
Problema de bază a lui Ledesma a fost faptul că aliații săi de vis erau — de fapt, deși nu doctrinar — dedicați macianismului și proclamarii sale speciale a Republicii federale sau confederate și a „Statului Catalân" al acestuia. Grupurile anarhiste care au acceptat conducerea „Los Solidarios" (numiți mai târziu „Noi") - Durruti, Ascaso și García Oliver- într-o alianță cu „tehnicienii" militari conduși de Ramón Franco, acum noul director general al Aeronauticii. la Ministerul de Război și deputat pentru Esquerra, destinat să forțeze o direcție revoluționară către noua Republică, scăpând de elementele relativ conservatoare ale guvernului provizoriu, în special Alcalá-

Zamora și Miguel Maura. Cea mai mare speranță a lui, căreia Franco s-a dedicat cu entuziasm, a fost să mențină proiectul

revoluționar republican de a combina o revoltă portugheză cu schimbarea spaniolă. Pentru aceasta, scopul ei a fost „a legifera din stradă”, prin presiunea manifestată în ea, înainte de convocarea alegerilor pentru parlamentul constitutiv, cărora anarhiștii, din motive doctrinare, nu le-au considerat necesar, nici de dorit, 184 Nu era o idee atât de exagerată, din moment ce 14 aprilie – care a adus schimbarea regimului – nu era partidul spontan care trebuia să fie, ci o provocare calculată, condusă de cel mai de stânga sector al marelui republican republican.
alianță, pentru a forța lucrurile: guvernul Aznar a preferat să nu curețe străzile cu împușcături și regele s-a retras, așa cum a precizat explicit edictul său de adio, pentru ca sângele să nu curgă.185 De aici, așadar, arderea mănăstirilor, între Madrid și Andaluzia, din 10 până în 12 mai, a coordonat -cu sprijinul incontestabil al lui Ramón Franco, care a autorizat distribuirea kerosenului din Cuatro Caminos-, să forțeze încă o dată mâna guvernului, acum republican, și care a dat rodul unor astfel de concesii ca cameră unică a Cortes.186 Revoltele distructive au servit drept ultimă încercare de a forța din stradă o dinamică atât adunar-ría, cât și federalistă, înainte ca formulele parlamentare să distanțeze direcția politică și definirea instituțiilor presiunii sectorul insurecţionalist al anarho-sindicalismului.187 Efectul său cel mai solid a fost însă radicalizarea poziţiei catolice, scandalizată logic de pasivitatea forţei publice, încătuşată politic înaintea provocării evidente. Deși a ascuns-o, poziția lui Ledesma și a grupului său era insuportabilă. În consecință, el a arătat tot mai mult către anticatalanism.
Odată ce comentariul lui Ledesma a fost stabilit în jurul La Conquista del Estado, mediumul incipient din Galicia a oferit o carieră importantă, cea mai proeminentă figură fiind Santiago Montero Díaz, de la Universitatea Compostela, care, după ce a participat la procesul statutar din Galicia, s-a înfuriat după un confruntare cu naționaliștii asupra chestiunii primatului cărei limbi în viitorul sistem autonom, și îndreptată către comunism, pas marcat de o lucrare, Los separatismos, care apăra argumentele mai mult sau mai puțin macianiste despre separare ca mijloc potrivit pentru politician. desfășoară o ședință superioară ulterior. În realitate, el se afla în tranzit ideologic.188 După un dialog susținut cu Ledesma (marcat de o altă lucrare de-a sa, Fascismo’), Montero a ajuns să se alăture unei poziții național-revoluționare spaniole care, printr-o convertire grea și muncitoare, a fost de acord cu «teze imperialiste».» de Ledesma.189
Componenta, nu numai galică, ci și galică, a „jonsismo” y ulterior, mai târziu, a Falangei, a constituit un sprijin constant pentru reflecția asupra „imperiului” spaniol de construit, ca o depășire a „naționalismului romantic” a căror expresie cea mai bună – deși eronată –, s-a pretins, au fost sentimentele de atașament regional și ideologiile rezultate (conform unei scrieri celebre a lui José Antonio Primo care dorea să rezumă doctrina falangistă în această tenia). „Imperiul” falangist, chiar dimpotrivă naționalismului spaniol nesimțit, ar trebui

să fie susținută cu respect insistent pentru „oamenii și pământurile Spaniei”, adică pentru diversitatea sa regională, aproape națională, subordonată întotdeauna superiorului Schicksalsgemeinschaft sau „comunității destinului”.190
Având în vedere răspândirea contagiunii catalane și întărirea altor părți și experiențe regionaliste, trebuie subliniat că singura figură marcantă a grupării falangiste care a rămas nepoluată de influențele catalane a fost Onestino Redondo, a cărui lipsă de interes față de propunerile venite de la Barcelona a mers. mână în mână cu o suspiciune tipică cuiva care a crescut în mediul politic castilian din Valladolid, aproape activ alergic la orice insinuare a focalizării industriale a nord-vestului.191 Ledesma, situat – deși provocator – în mediul avangardist madrilen. , a avut serioase probleme de comunicare cu Redondo, al cărui background era intens catolic, aproape fundamentalist și care, în acest mod primitiv, s-a conectat cu nazismul prin impulsuri antisemite. Redondo, care a fost caracterizat ca un „naționalist castilian” involuntar, a avut o preocupare morbidă pentru separatismul ipotetic, fie că l-a perceput în termenii unei relații speciale periculoase între Portugalia și Galiția (celebra sa denunțare a național-sindicalistului portughez Rolão Preto) sau din cauza uneia dintre cele mai frecvente amenințări catalane.192 Din acest motiv, este posibil să interpretăm că Ledesma, implicat cândva în campania sa de agitație împotriva macianismului la Barcelona și primind sprijin în efortul său de la susținătorii spanioli de la Bilbao (cum ar fi tinerii José María Areilza, fiul medicului mult iubit), și-a folosit anti-catalanismul în ascensiune ca mijloc de a obține sprijinul unui Redondo provincial și ultra-catolic, ale cărui preocupări erau departe de ale sale.])i Chiar dacă a fost prin adopție, Ledesma a fost un intelectual urban, al cărui Aceste teorii aspirau să-i provoace pe „stângii de buze” ai „Cacharrería” a Ateneului din Madrid și să convingă proletariatul anarho-sindicalist din Barcelona, care dorea să-și lase în urmă. trecut ca imigrant Zamoran în capitala statului. Trebuie să-i fi fost greu să găsească un teren ideologic comun cu miezul Valladolidului și, în acest sens, cauza antiseparatistă a apărut de nicăieri. Ductilitatea noțiunii de „imperiu” era foarte asemănătoare cu jocul pe care îl dădea conceptul „național-sindicalist” și cu permanenta neînțelegere pe care o permitea anarho-sindicaliștilor: dacă ai putea vorbi cu Pestaña sau Abad de Santillán, ar fi nu va fi posibil să-i captezi? pentru cauza comună național-revoluționară.194 Era același vis pe care l-au avut mulți ultranaționaliști catalani cu privire la CNT.195 Marele jongler al graniței cu anarho-sindicalismul a fost Ledesma, întrucât un „ gentleman” ca Primo avea puține șanse de un dialog autentic. Ledesma a căutat această confuzie aproape de la bun început, cu apelul la Ramón Franco în primele luni ale Republicii, când era aliat al grupărilor anarhiste, dar și în cele mai cunoscute apariții publice ale sale, precum conferința de la Ateneo de Madrid în 1932, cu cămașa lui neagră impresionantă și cravata roșie.196 Cu alte cuvinte, Ledesma a vrut să facă Catalonia a sa a sa din punct de vedere ideologic, dar plecând de la ceea ce era „revoluționar” și sindicalist, să prevaleze asupra naționalistului.

Giménez a părăsit Falange în același timp cu Ledesma, după ce a apărat varietatea regională sau pluralismul istoric al Spaniei ca argument împotriva unui singur comandament în primul Consiliu Național al șefilor de Falange din octombrie 1934. Primo de Rivera și-a făcut drumul, iar în În plus, a dat formă definitivă punctelor programatice ale partidului, inclusiv definirea „unității destinului" și a „voinței imperiului". Când a sosit pauză la începutul anului următor, s-a evidențiat diferența dintre unul și celălalt; în timp ce toată lumea a fost de acord că plecarea lui Ledesma a fost ideologică și politică, bârfele susțineau că Giménez a plătit un preț mai mare decât în mod normal pentru publicarea organului falangist.177 Următoarea încercare politică a lui Gimenez ar fi ca șef al unui partid de afaceri, socotind cu afacerea familiei și adăpostit, mereu în siguranță, din martie.

José Antonio Primo de Rivera și memoria falangistă a „imperiului" catalan

Nici Giménez, nici Ledesma nu au fost singurii din ceea ce avea să fie viitoarea confluență falangistă care a trecut prin contagiune catalanistă. Julio Ruiz de Alda a fost și el, pe scurt, candidatul Estellei pentru Centrul Constituțional Cambonian, până când acesta și-a dat demisia, din cauza discrepanțelor.198 În cele din urmă, spre deosebire de ceilalți protagoniști falangiști, José Antonio Primo de Rivera nu a avut nicio inteligență specială cu Cambó, nici cu mijlocul catalanismului. Cunoștințele sale despre contextul catalan provine într-o oarecare măsură din experiența sa de la Barcelona în scurta perioadă în care tatăl său a fost căpitan general.179 În scrierile și discursurile sale el a menționat rareori pe șeful Lliga și acele aluzii erau mai degrabă negative și stereotipe. Oricum, spre deosebire de Giménez Caballero sau Ledesma Ramos, Primo, ca politician sau ideolog, a intrat direct în contradicție cu Cambó, care, pentru José Antonio, mai mult decât Macia, a fost, oarecum paradoxal, principala piatră de poticnire. pentru recunoașterea deplină a diferitelor personalități naționale a Cataloniei. Un Cambó care a stat în spatele operațiunii care l-a scutit pe monarh de întreaga sa responsabilitate trebuie să fi păstrat o oarecare furie pentru a pune toată vina pe general și pe dictator. Doar câteva referiri la liderul regionalist aveau să apară în Operele complete ale tânărului Primo de Rivera (mai mult, totuși, decât cele date lui Macia), toate între aprilie 1934 și ianuarie 1936, când Cambó era un actor cheie în politica combinații între președintele Alcalá-Zamora, Lerroux și Gil Robles. Uneori, pentru José Antonio, Cambó era un bătrân aproape drăguț, cu hobby-urile bătrânului său; alții era un „necromant" capabil de cele mai rele manipulări. La sfârșitul lunii martie 1935, șeful falangist a publicat în revista Arriba câteva însemnări libere, inclusiv o notă –„Catalunia"– care încerca să stabilească o doctrină asupra catalanismului. „Când, pe 14 aprilie, mulțimile catalane au luat drept strigăt „Moarte lui Cambó, trăiește Maciá!", au crezut că și-au revenit?

Oare autenticitatea poetică a naționalismului său? S-au înșelat: acea autenticitate poetică era deja foarte otrăvită de Cambó și oamenii lui. Strigătele separatiste care au aclamat avi frenetic nu ar fi fost posibile fără pregătirea atentă a capitaliștilor ascunși în spatele Ligii: trei ani au fost de ajuns pentru ca sforile să revină în mâinile obișnuite. Și iată din nou, rece, priceput, sinuos și nesățios, catalanismul din Cambó.»200
Pentru Primo de Rivera Junior, spre deosebire de mulți autori de dreapta monarhistă, nu a fost prea mult de ales între Macia (decedat deja de Crăciunul 1933) sau Cambó.201 Mai mult, în logica vag neo-marxistă pe care obișnuia să se arate social. avansat, Cambó era – dacă ar fi fost posibil – mai rău decât separatiștii. În acest sens, semăna mai degrabă cu populismul agrarist catolic al lui Redondo. Potrivit lui José Antonio Primo:
Reapare fantoma amenințătoare a catalanismului. Acum este Macia, cu gesturile lui nebunești, care îl întruchipează; este Cambó cel care, cu răceala lui caracteristică, condamnă iresolubilitatea problemei catalane. O spune cu același limbaj înghețat cu care un chimist înregistrează certitudinea unui experiment: „În ciuda cine cântărește, problema Cataloniei va subzista”.
Iată încă o dată ingredientul cel mai întunecat dintre cei care alcătuiesc complexul catalanist din scenă. Să nu uităm de Istorie: catalanismul s-a născut politic când Spania și-a pierdut coloniile; adică atunci când producătorii din Barcelona își pierd piețele. Nu se ascunde atunci de ascuțimea lui pe îndelete că este urgent să cucerim piața internă. Nici nu ne este ascuns faptul că produsele lor nu se pot apăra în competiția pur economică. Ele trebuie impuse politic restului Spaniei. Și nimic mai bun pentru a le impune decât brandingul unui instrument de amenințare în același timp cu negocierea. Acel instrument era catalanismul. Ceea ce odinioară era vechi, lipsit de sentimente, exprimat în obiceiuri și dansuri, a fost supus unei cultivări conștiincioase a ranchiului. Sufletul popular catalan, puternic și simplu, s-a umplut treptat de otravă. Intelectualii aridi au compus o limbă de laborator fără o regulă mai fixă decât aceea de a înlătura orice asemănare cu spaniola. Catalonia a devenit tensionată cu ostilitatea față de restul Patriei. Și această tensiune a fost invocată de reprezentanții săi de îndată ce a venit momentul negocierii unui nou tarif. Reprezentanții burgheziei catalane și-au închiriat bunele oficii ca liniștitori ai furiei populare în schimbul obținerii unor tarife vamale mai protectoare.
Acesta a fost jocul sinuos al catalanismului politic timp de treizeci de ani. Ceea ce a fermentat în Catalonia ca expresie a unei străvechi melancolii populare, în Madrid a fost negociat ca obiect de vânzare. 21 Catalanismul a fost o speculație a burgheziei capitaliste superioare cu selimititatea unui popor [sic].202

În mod logic, într-o astfel de schemă, bazată pe critica spaniolă liberală și de stânga a „plutocrației catalane”, mai degrabă imaginară, figura lui Macia nu se potrivea. Cu toate acestea, și în ciuda tuturor, fundalul primorriverista (natura inerentă a naționalismului ca „mișcare poetică”) ar proveni din experiența cambonienă. În discursul său parlamentar cu ocazia discuției din

Cortes despre suspendarea sau abrogarea Statutului Catalan după revoluția din octombrie 1934, Primo de Rivera a afirmat că:
Există multe moduri de a jigni Catalonia, la fel cum sunt multe modalități de a jigni toate ținuturile Spaniei, iar una dintre modalitățile de a jignit Catalonia este tocmai să o înțelegi greșit, este tocmai să nu vrei să o înțelegi.
Pentru mulți, această problemă este o simplă simulare; Pentru alții, această problemă catalană nu este altceva decât un proces de lăcomie: ambele sunt atitudini perfect nedrepte și perfect stângace. Catalonia este mult mai mult decât un oraș comercial: Catalonia este un oraș profund sentimental; problema Cataloniei nu este o problemă a importurilor și exporturilor; Este o problemă foarte dificilă de sentimente.
Dar atitudinea de a dori să rezolve problema Cataloniei numindu-o artificială este și stângace. Nu cunosc un mod mai naiv și și mai prost de a-și ascunde capul sub aripa decât de a susține, precum sunt cei care susțin, că Catalonia nu are limba ei, nici obiceiuri proprii, nici are propria sa istorie, nici nu are nimic. Dacă ar fi așa, firește, n-ar fi nicio problemă în Catalonia și nu ar trebui să ne chinuim nici să o studiem, nici să o rezolvăm; dar nu asta se întâmplă și știm cu toții foarte bine. Catalonia există cu toată individualitatea sa, iar multe regiuni ale Spaniei există cu individualitatea lor, iar dacă vrem să știm cum este Spania și dacă vrem să dăm Spaniei o structură, trebuie să plecăm de la ceea ce ne oferă de fapt Spania.203
La fel, într-una dintre intervențiile sale parlamentare din februarie 1934:
În Catalonia există un separatism răutăcios care este foarte greu de remediat și cred că eșecul de a înțelege rapid ce a fost cu adevărat Catalonia a fost parțial de vină pentru acest separatism. Catalonia este un oraș esențial sentimental, un oraș pe care cei care îi atribuie lăcomia și vederile practice în toate atitudinile sale nu îl înțeleg prea mult sau puțin; Catalonia este un popor impregnat de sentiment poetic, nu numai în manifestările sale tipic artistice, precum cântecele străvechi și liturghia sardanelor, ci chiar și în viața sa burgheză cea mai vulgară, chiar și în viața ereditară a acelor familii barceloneşti transmise din tată în fiu de micile prăvălii de pe străzile vechi, din jurul Plaza Real: nu numai că aceste familii trăiesc cu simț poetic, dar îl percep în mod conștient și îl percep în continuare.

petuando o tradiție de poezie uniune, familială, burgheză, minunat fma. Acest lucru nu a fost înțeles la timp; Catalonia nu poate fi tratată din perspectivă practică, și ținând cont că așa este, de aceea s-a otrăvit problema, din care nu sper să iasă decât dacă o nouă poezie spaniolă știe să trezească interesul pentru un companie în sufletul Cataloniei total, din care o mișcare separatistă, tot poetică, s-a deturnat spre Catalonia.204
Așa cum arată textele – până în punctul în care falangismul, atunci și pe vremea lui Franco, a încercat în mai multe rânduri să facă prozelitism în Catalonia orientat către mediul catalan bazat pe predicarea iosantoniană –, Primo de Rivera Jr. a avut o sensibilitate importantă de a profita de teme. Catalaniștii, până la punctul de a echivala separatismul cu falangismul ca „mișcări

poetice”, una dintre cele mai mari laude ale sale.205 Mai mult, era dornic să-și sublinieze sentimentul de distanță față de anticatalanismul necugetat, exprimat în momentul dezbaterii autonome: el a remarcat, Într-un scurt discurs, la începutul lunii ianuarie 1934, în ședința necrologică a Cortesului de către Macia (la care, de altfel, nu a făcut nicio aluzie), cum «când [...] problema unității al Spaniei”, unii au profitat de ocazie pentru a adăuga „o serie de mici nemulțumiri Cataloniei, o serie de exasperari minore, care nu a fost altceva decât separatismul promovat de pe această parte a Ebrului”. Astfel, Primo de Rivera a adunat una dintre cele mai apreciate observații comparative din catalanism, distincția dintre separatiștii din Catalonia și separatiștii din Spania, abordare pe care se îndoiește că o va găsi în afara unui mediu catalan. Și a concluzionat cu acea ocazie: «Asigur [...] că cred că toți ne gândim la acea mare Spanie când o aplaudăm sau când ne lipsește la unele comemorări. Dacă cineva ar fi strigat moarte Cataloniei, nu numai că ar fi comis o nepotrivire imensă, dar ar fi comis o crimă împotriva Spaniei și nu ar fi niciodată vrednic să stea printre spanioli.»206

Motivul de bază, pe care José Antonio l-a rezumat și în acel scurt discurs,
a fost o experiență imperială comună:

Iubim Catalonia pentru că este spaniolă și pentru că iubim Catalonia ne dorim să fie din ce în ce mai spaniolă, ca Țara Bascilor [sic], ca celelalte regiuni. Pur și simplu din acest motiv: pentru că înțelegem că o națiune nu este doar atractivitatea pământului în care ne-am născut, nu este emoția directă și sentimentală pe care o simțim cu toții în apropierea patriei, ci că o națiune este o unitate. în universal [italic original], este gradul în care un popor se întoarce atunci când îndeplinește un destin universal în Istorie. Din acest motiv, pentru că Spania și-a împlinit destinele universale când toate popoarele ei erau împreună, pentru că Spania era o națiune în străinătate, așa cum este cu adevărat o națiune, când amiralii basci au navigat pe mările lumii cu corăbiile lui Cas.

Tilla, când admirabilii catalani au cucerit Mediterana uniți în corăbiile Aragonului, pentru că înțelegem că așa, dorim ca toate popoarele Spaniei să simtă nu doar patriotismul elementar cu care ne aruncă pământul, ci patriotismul misiunii. , patriotismul transcendentalului, patriotismul marii Spanie.207

Fondul doctrinal al discursului iosantonian se referea, mai întâi (deși nu exclusiv) la tradiția catalană, chiar precatalanistă, pentru identificarea lui «la terra», și, în al doilea rând, așa cum am văzut deja, la lectura catalanistă a lui Barres. și noțiunea sa particulară de a fi francez printr-o experiență regională inevitabil, idei care au fost punctul de plecare al gânditorilor Lliga, atât D'Ors, cât și Cambó.2"8 În orice caz, nu era limba cea mai obișnuită în naționalismul spaniol. din anii 1920 şi 1930, care au folosit -de exemplu, Maeztu- situează „hispanicitatea” în termeni religioşi.

Cu toate acestea, după cum sa menționat deja, José Antonio Primo a ajuns să obțină acces la argumentele centrale ale „imperialismului” catalan prin lungile sale discuții cu D'Ors la

Madrid, mai mult sau mai puțin în cursul anului înaintea celebrului act fondator al Teatrului de La Comedia din Octombrie 1933.209 Cambó, care l-a tratat social în anumite ocazii (foarte rare), a păstrat o impresie relativă despre liderul falangist care, fără a fi complet negativă, a lăsat de dorit.210 În opinia lui Cambon, Primo, spre deosebire de de Giménez și Ledesma, nu a fost o ocazie ratată, dar nici nu a venit să ceară bani. Cambó nu a acordat prea multă importanță a ceea ce el a numit „prieteniile curioase pe care Catalonia le-a ținut în perioada dictatorială” a anilor douăzeci. Potrivit lui Cambó, Ledesma și Giménez, plus fiul fostului dictator, fuseseră „creatorii mișcării care a participat atât de mult la războiul civil și care i-a donat lui Franco l’ideari în ce mod ar sprijini regimul seu”. 211

Ei imperio falangista

Posibilitatea ca o majoritate a cadrelor intelectuale fondatoare ale falangismului să fi avut, fiecare pe cont propriu, o relație privilegiată cu naționalismul catalan este, prin forță, mai mult decât o coincidență2’2 Chiar și acele personaje care nu au avut niciodată o legătură directă cu doctrinal catalan. context, ca și Montero Díaz, au ajuns la o cunoaștere relativă datorită relației lor strânse cu galicismul. Iar personajul cu adevărat imaculat, Redondo, apare drept „excepția care arată regula”, dat fiind modul în care Ledesma a știut să-și manipuleze sentimentele destul de primare. Fără îndoială, unele locuri, precum Toledo sau piețele africane din Ceuta și Medila, ar putea ajunge la o nostalgie pentru realizările istorice ale „Imperiului” spaniol sau la o retorică „imperialistă” datorită propriilor circumstanțe.213 La fel, unele ar putea ajunge din galicismul într-o versiune orside, cum ar fi Eugenio Montes (at

prin Acción Española și campania ei împotriva lui Giménez).214 Dar astfel de cazuri se explică, ca experiențe locale, și nu clarifică rădăcina falangismului teoretic care, adăugând Jonismo și alte componente, s-a născut la Madrid între 1931 și 1933.

Pe scurt, pentru a înțelege radicalizarea naționalismului spaniol până la punctul în care acesta respinge însăși definiția sa naționalistă și se autoproclamă imperial, trebuie să ne uităm la dialogul tăcut și tăcut dintre catalanismul conservator și spaniolism care a apărut de când Prat de la Riba a început cu evoluția ideologică și Cambó și D'Ors și-au codificat mesajul „imperialist”. O astfel de influență – și mai ales un astfel de rezultat – nu era în interesul niciunei părți să o dezvăluie. Să fie fără adăpost a fost mult mai ușor și mult mai confortabil. În realitate, pe partea falangistă, doar Giménez Caballero era conștient de interacțiune în toată amploarea ei. Dar Gecé, cu imaginația sa nemărginită și neliniștea neîncetată, a căzut curând în discredit, mai ales în rândul propriilor camarazi.215

Nici D'Ors nu a vrut să-și explice evoluția foarte personală, întrucât aceasta l-ar fi determinat să-și recunoască eșecul în catalanism, relația chinuită cu Cambó și calea lui personală ciudată în Falanja lui Franco, care nici nu a fost un succes, cel puțin în termenii pe care vanitatea sa considerabilă i-ar putea considera valide. Ceilalți protagoniști (José Antonio Primo, Ledesma, Ruiz de Alda, chiar Redondo) nu au avut timp să reflecteze asupra surselor lor doctrinare înainte de a fi

măturați din scena istorică. Odată ce Ledesma a părăsit falangismul în 1935, dezbaterea sa cu gândirea politică derivată din contextul catalan (exprimată în Discursul său către tineretul Spaniei) a fost cu comunist heterodox Joaquim Maurín și nu cu catalaniștii, fie că erau de stânga sau de dreapta. . 216 Sensul controversei sale devine și mai de înțeles dacă se înțelege că Ledesma a avut, încă de la începutul carierei sale politice, o rivalitate cu Bloque Obrero y Campesino, partidul lui Maurín, care, de altfel, se afla în acel moment printr-un scurt timp. abordare față de fostul lider comunist francez Doriot, evoluând rapid spre extrema dreaptă.217

În orice caz, până în 1935, codificarea gândirii lui Primo se întărea, până când a devenit doctrină de partid. Iar epigonii și exegeții tristi care au venit după Războiul Civil nu aveau de gând să descopere mediteraneene riscante, ci să repete adevăruri binecunoscute și chiar năucite. Traiectoriile paralele cu cea Joseantoniană ar fi, așadar, supuse unei reproiectări interpretative forțate, cu uitarea în consecință a inițiativelor pierdute.

După cum a observat cunoscutul istoric Zeev Sternhell, tot ceea ce a spus Hitler în Mein Kampf a fost deja spus înainte, și nu de autori marginali, ci de primele stilouri, mari figuri de dinainte de război. Componentele ideologice ale ceea ce avea să devină fascismul s-au regăsit în repertoriul gândirii politice începând cu anii 1980.218 Ascendenții fascismului spaniol au fost puțin explorați, în afara celor mai evidente căi. În același mod, simbioza dintre catolicism și spaniolismul de dreapta a fost adesea asumată gratuit, atunci când relația lor este mult mai complexă, cum ar fi

complicată de moştenirea liberală şi centralistă a Statului. Astfel, de exemplu, s-a susținut fără alte nuanțe că un „unionism mediteranean” – definit ca atare, ca și cum ar fi un program orsian – a fost fundalul catolic și corporativ al dreptei, de exemplu, în Argentina.219. Dar toate acestea sunt și o altă poveste.

În cadrul catalan, teza „imperială” ca soluție catalanistă pentru Spania a fost acoperită și uitată într-o anumită măsură, așa cum se face de obicei cu rușinea familiei și cu afacerile jenante în general. În 1931, republicanul catalan de succes, cu baia sa strălucitoare de independență macianistă, a găsit o soluție dualistă suspect de asemănătoare cu soluția camboniană mai simplă, cu o ușă constituțională deschisă înmulțirii autonomiilor. Cu frivolitatea veselă și lipsa memoriei tipice politicii hispanice, republicanismul a ascuns – în adâncul sufletului, pentru comoditatea tuturor – vechea idee „imperială”. Ascultarea lecțiilor ideologice oferite de politicieni precum campalanii trebuie să fi fost exasperantă pentru oricine urmase modelul stabilit anterior de Cambó, Republica și cu atât mai mult dacă aceasta aducea cu sine autonomie pentru Catalonia. A fost mai greu de înghițit aroganța comparativă a stângii catalane victorioase. Pusă pe măsura mândriei, Lliga nu a acceptat lecții de la nimeni și cu acel spirit și-a desfășurat reînnoirea în 1933, trecând de la subtitrarea «Regionalistă» la definirea generică ca «catalană».221 Dar, sub adaptarea superficială,

tendința sa ideologică a fost dezvăluită ca conservatoare nu numai în conținutul său, ci și în însăși păstrarea ideilor. Odată codificată schema lui Prat, aceasta va suferi o reelaborare constantă, dar mai mult ca ton sau nuanțe decât ca substanță. Reproiectarea cambonienă a principalului argument al Ligii împotriva dictaturii Primorriveriste ar putea schimba aparent prioritățile doctrinare, dar o astfel de ajustare în ordinea factorilor nu i-a modificat sensul final.
Având în vedere gustul pentru reținere, care făcea din cariera de lligare un fel de mansardă din care gunoaiele ideologice puteau fi întotdeauna recuperate în măsura în care și-au recăpătat utilitatea, au existat întotdeauna cei care au vrut să revendice „imperiul” ca atare, chiar și în anii 1950. republicani. Această problemă a devenit apoi mai vizibilă în periferia valenciană a Lliga, cu Jóaquim Reig, al cărui „valencianism totalitar” se întemeia pe revendicarea teoretică mai recentă a unui „al treilea” Imperiu Britanic.222 În 1926, Conferința Imperială s-a confruntat cu consecințele războiul irlandez s-a rezolvat cu patru ani mai devreme: inconvenientul unei entități, Statul Liber Irlandez, echivalent cu un „Dominion”, dar rezultatul unei acerbe orientări republicane, care a ocolit aspectul monarhic că Canada și celelalte țări aveau „colonii albe”. " a Imperiului. Acest lucru a pus sub semnul întrebării drepturile statutare ale guvernului britanic din 1865 de a trece peste orice legislație colonială și de a solicita participarea colonială la orice efort militar metropolitan. Acordul stabilit acolo a transformat „Domeniile” în „comunități autonome” încorporate în ansamblu într-un Commonwealth, iar restul, condus

de India, în „Imperiul Britanic” în sensul său strict colonialist. Această rezoluție a luat formă juridică în Statutul Westminster din 1931. Marea virtute a termenului Commonwealth era că nu însemna nimic (este intraductibil în spaniolă sau catalană, echivalența sa veche fiind aceea de „lucru public” sau chiar „republică”). Commonwealth-ul grupa state care erau independente în calitatea lor legislativă, dar erau și interdependente, păstrând o datorie „afectivă” față de țara mamă și, s-a înțeles, o obligație defensivă în caz de război (deși acesta a rămas un subiect foarte fierbinte) . înţepător).223
Nu este surprinzător, având în vedere deziluzia postbelică din jurul conceptului istoric de „imperiu”, Liga a devenit entuziasmată de ideea Commonwealth-ului, deoarece reprezenta o formulă confederată nouă, complet modernă.224 Dimpotrivă, pentru hispanicii de stânga, când se gândeau la subiectul înainte de aprilie de
În 1931,   sensul funcțional al idealului rezida în aceeași noțiune republicană. Odată instituit noul regim, a devenit mai dificil să apelezi la ambiguitate cu entuziasm. Cei care au trăit radicalizarea „revoluționară” au vrut să se vadă „anti-imperialisti” și, cu o inconsecvență veselă, au fost înflăcărați de exemplul sovietic și de „Uniunea Republicilor Socialiste” a acesteia care, în practică, era o „mai avansată” reformularea aceleiași scheme .de putere, deși în ochii naivului îmbătat de ideologie s-ar putea să nu pară așa.

Marele defect al modelului Commonwealth a fost, desigur, rasismul său alb implicit: în Imperiu, „oamenii de culoare”, oriunde se duceau, erau subjugați, cu mecanisme minuscule, adesea din secolul al XIX-lea, care reprezentau britanicii sau alți albi. și poate elite indigene; În funcție de cum, ar putea să apară și în „Dominii”, după cum amintește elocventul caz sud-african. În anii interbelici, deci, discriminarea de bază a sistemului englez putea genera afinități ideologice contradictorii doar la prima vedere. De exemplu, până la punctul de cotitură din 1936-1937 și atracția către o orbită germană care avea să dea naștere „Axei” Berlin-Roma, fasciștii italieni au fost dispuși să-și indice admirația și chiar simpatia parțială față de sentimentul predominant al imperialului britanic. putere. Acest respect ar fi arătat de Mussolini, intitulat pompos Fondatore dell'impero, în martie 1936, făcându-l pe Victor Emmanuel al III-lea un „rege-împărat” echivalent formal cu monarhul britanic.225 Imitația, așa cum se repetă adesea, este cel mai înalt compliment. sincer. Înarmată cu justificarea actualei scheme britanice, Liga a contestat dualismul faptului care, din august 1931, a sponsorizat Stânga Republicană; după o incertitudine federalistă promovată de aripa republicană a partidului guvernamental catalan și de șeful acestuia, Lluís Companys, președintele și incontestabilul caudillo (sau cabdill) Macia și susținătorii săi pe termen scurt din ERG (ca, în 1931-
1932, Josep Tarradellas) a apărat excepționalismul sistemului politic catalan împotriva sistemului republican general. Răspunsul //ijwírc - la fel ca pe vremurile vechi ale catalanismului de la începutul secolului - a constat în asumarea stindardului unui te- reînnoit.

ralism, fără nume, care rămăsese ca revendicare a extremei stângi și, în general, a celor care căutau înțelegerea cu anarho-sindicalismul în domeniul politic. În acest fel, Lliga s-ar putea conecta la naționalismele pe care Macia, triumfătoare, le-a desfăcut ca aliați în 1931 (Partidul Naționalist Basc, acum din nou reformat, galicismul nemulțumit) și să apere o „alianță naționalistă” în interiorul Cataloniei cu tot sectorul catalan deziluzionat. cu mactanismul și, în afară, cu mișcările retrogradate, care în scurt timp au început contacte și au căutat platforme potrivite, precum celebrul Galeuzca în 1933 22b Concomitent însă, Cambó a putut folosi aceeași abordare pentru a ajunge la o înțelegere cu dreapta reorganizată spaniolă catolică, a cărei nouă platformă Din 1933, Confederația Spaniolă a Drepturilor Autonome sau CEDA, a inclus (după cum indică numele său secundar) susținători ai unei regionalizări generalizate conform articolului 8 din constituția republicană, tocmai pentru a reduce mai bine puterea excepției catalane.227 pe această cale, Unii monarhiști chiar au ajuns să se insinueze regionaliști din oportunism, cu scopul de a juca o posibilă carte antirepublicană.'

A fost un joc opac, făcut și mai derutant de tendința lui Macia în ultimul an de președinție de a întări ponderea Generalității în zona clasică pancatalană; la rândul său, un răspuns semi-clandestin la reorientarea lligaire federalizantă. Au vrut să vadă mâna Esquerrei sau a tinerilor săi din Estât Catalã în

„revoluția” andorrană din 19 3 3.229 Puterea modelului catalan i-a atras pe perdanții politicii locale din Menorca și Mallorca și din Castellón de la Plana și Valencia : în fața unui context potențial regional forjat în fața Madridului, cei învinși aveau tendința de a privi Barcelona ca o alternativă230. Confruntat cu pericolul, blasquismo valencian și-a reiterat avertismentele, dar atribuind lui Macia ceea ce fusese anterior amenințarea Cambó și că aceasta a continuat să fie tema ideologică propusă de Joaquim Reig. „Macia |sic] visează să fie împărat al Cataloniei, Valencia și Mallorca”, a tunat El Pueblo, organul său, în iulie 1932. „Fără imperialism sau confederații cu Catalonia”, a insistat el în noiembrie aceluiași an.231 Într-adevăr, The Atractivitatea relativă a Barcelonei va fi văzută mai clar în 1934, când Macia a murit (în decembrie 1933) și a fost succedat de Companys în președinția catalană, odată cu formarea unor organizații aparent clonate precum Esquerra Republicana Balear sau Esquerra Republicana del País Valencia și a acesteia. succesor parțial Esquerra Valenciana, care a apărut în mare parte din dezintegrarea republicanismelor improvizate formate în tranziția la noul regim, la fel de spontan la naștere ca și partidul guvernamental catalan, dar fără coloana vertebrală a puterii.
În vara anului 1934, Companys și Esquerra s-au alăturat unei alianțe insurecționale cu Partidul Socialist, în timp ce Lliga a acceptat implicațiile îmbrățișării CEDA. Eșecul revoltei catalane din octombrie a dat inițiativa ligueros, dar oportunitatea s-a risipit în scurt timp, în timp ce aripa dreaptă a partidului istoric catalan a explorat posibilitățile oferite de

Modelul corporativ italian.232 Dar când a trebuit să apere Statutul în Cortes, Cambó s-a trezit singur, atacat de falangistul Primo de Rivera, dr. Albiñana și de rivalii regaliști Antonio Goicoechea și José Calvo Sotelo. Cambó a răspuns dur, amintindu-i lui Goicoechea de multele sale simpatii abandonate față de Lliga și arătându-și disprețul față de Calao pentru tot ceea ce a reprezentat idealizarea excesivă a societății civile233. Din punct de vedere ideologic, în aceste dezbateri parlamentare a venit un ciclu început în urmă cu aproape patru ani. până la capăt.zeci de ani mai devreme.
Moștenirea catalană schimbă definitiv sensul „imperiului” Naționalismul catalan reorganizat în fața faptului autonomiei în mâinile lui Esquerra a preluat conceptul, dar l-a transmutat într-o reflecție geopolitică larg răspândită. Orice amintire a coroanelor duble sau a „împăraților-rege” a dispărut. Noua situație republicană, cu ideea sa sintetică de „stat integral” cu autonomie excepțională, care, totuși, putea fi multiplicată, fără a deveni astfel un regim federal, a eliminat necesitatea instrumentului monarhic. Odată cu consacrarea statului naţional (chiar a statului naţionalist) în reorganizarea Europei în Pacea de la Paris din 1919, în anii interbelici pancatalanismul a putut să-şi ia o scrisoare de credibilitate politică, cel puţin în plan politic. entuziasme care s-au reflectat la Barcelona, ca o ipotetică capitală a unui spațiu lingvistic mare de trezit și de profitat.
În această transformare a vechilor metafore ale lui Prat de la Riba, Carbonell i Gener a jucat un rol stelar, o legătură foarte

personală între preocupările lui Foix maurrasiene și cele ale fascismului de mai târziu, entuziasmul pentru utopia pan-catalană și legătura occitană, precum și discursul un partid catalanist catolicism politic dornic să-și croiască propria cale fără a se supune maniilor clericale de dincolo de Ebro.234 În special (și mulțumită în mare parte lui Carbonell), Unió Democràtica de Catalunya, o fuziune creștin-democrată a tradiționaliștilor și catolicilor catalaniști. orfani de partid, apărut dintr-un manifest de înființare din noiembrie 1931, a știut să se identifice cu lectura geopolitică a noțiunii deja istorice de „unitate culturală” axiomatică catalană, avansată în vremea lui de Prat.235 Cu acest mesaj, în care vechea aspirație la „imperiu” lligaire era redirecționată, prin pancatalanism, către o viziune luminoasă –deși nedefinită– a predominanței teritoriale prin cultură, nou-nouța Unió Democràtica a văzut lumina echipată pentru a se proclama moștenitorul doctrinar al Lliga. și Acciò Catalana, cu o dimensiune catolică de care ambele părți îi lipsiseră. Teritorialismul pancatalanist, folosit atât de eficient pentru a înlocui „imperialismul” Ligucro, a fost, foarte probabil, o influență a naționalismului basc în proces de reformare, dornic să fie purist în criteriile sale neo-sabiniene și să se elibereze de orice posibilă amintire. de slăbiciune.filocamboniană. Pentru propagandiştii Partidului Naţionalist Basc recuperat şi unitar, „poporul spaniol” avea „un fel de a fi, cu o tendinţă marcată de a fi

știința imperialistă”, chiar opusul „baskos”: „Doctrina naționalistă bas-ka ca fondatoare a ei a avut succesul imens de a o propune și așa cum este menținută și susținută de adepții săi este ceea ce numim doar naționalism prin excelență [sic], chiar dacă ajunge la separatism, spre deosebire de acea altă dintre națiunile imperialiste care nu ezită să facă din stat un Dumnezeu sau să subjugă popoarele care stau în puterea lor.»236 În orice caz, noul mod de a vedea lucrurile. Catalana a prins. Alți autori, deloc dependenți de afirmația catolică, precum Nicolau Maria Rubio i Tudurí, au arătat forța la acea vreme a acestei teritorializări evocatoare a Cataloniei și potențialul ei în conjunctura începutului anilor treizeci, dar niciunul nu avea o asemenea apartenență. dispus să preia acea perspectivă ca ghid militant.237

În acest fel, în partidul definit ca uniune, atât catolic, cât și democratic, reticența lui Prat a fost depășită. Concret, conținuturile catolice și carliste – cu viziunea lor asupra unei culturi naționale catalane structurate religios – erau apropiate de redefinirea post-imperială și chiar post-dinastică și post-monarhică care ar putea fi situată în termenii unei «Biserici libere într-o libertate liberă». societatea unei națiuni libere» că Nu trebuia neapărat să fie cea spaniolă, întrucât era (și încă este) un articol de credință că „Biserica Catalană este diferită”. Mediul catolic catalan era, fără îndoială, pregătit pentru o schimbare a situației din 1931, iar la alegerile municipale din aprilie, care au adus schimbarea regimului, la Balaguer, de exemplu, s-a prezentat o candidatură fundamentalistă sub surprinzătorul slogan „Doamne, Patrie . , Republica».238

Sincretismul inovator al Unió Democràtica a reușit să adune oameni din naufragiul extrem de ambițios Partit Catalanista República, o reîncarnare optimistă a unei Acciò Catalana reformate (după o scurtă despărțire) în 1931, la o lună după proclamarea noului regim, care nu a cunoscut să înlocuiască conducerea moderată sau conservatoare lligaire în noul context catalan. Dar, acolo unde cei din Acciò se dovediseră aroganți și suficienți, Unió a recunoscut tutela ideologică a partidului istoric naționalist și/sau regionalist.239 Catalaniștii detno-creștini – fără a vrea să-și piardă specificul – și-au asumat dependența de măiestria de la Lliga în utilizarea creativă a ambiguității. Așa s-a indicat, printr-o coaliție electorală cu Lliga, foarte semnificativ botezată «Concordia Ciutadana», la alegerile pentru Parlamentul Cataloniei din noiembrie 1932, alianță din care Unió a obținut voce și vot în noua cameră. De atunci, însă, Unió Democràtica și-a dezvoltat un talent considerabil pentru a fi înaintea Lliga în contacte cu alte naționalisme, pentru a deveni rapid interlocutorul esențial al Lliga pentru orice adunare internaționalistă, dar și puntea naturală pentru ERC către jel-kide catolic. lume, închisă agnosticilor.240

Acest rol vag „creștin-democrat” suprapus a dat naștere unei noi figuri organizaționale în catalanism, esențială de atunci: promotorului îi pasă de

turai, care acționează în mod „unitar”, fără apartenență anume, capabil să îndemne la cel mai mare purism naționalist datorită libertății sale de legături și, de asemenea, să exploreze forme de grupare parapolitică (chiar înarmată) fără a se implica tocmai. În trecerea de la monarhie la republică și în anii republicani, această funcție a fost îndeplinită perfect de Josep Maria Batista i Roca și grupul său de tineret Palestra.241 Așa cum arată admirația sa ireprimabilă pentru mareșalul Foch, arhitectul eșuatului « renan ». Republica” după Primul Război Mondial, Batista tânjea după o Catalonie independentă în practică supusă hegemoniei franceze, ceva de genul „Belgia Pirineană” pe care Macia a ajuns să o sugereze că ar fi cea mai bună soluție pentru țară în timpul exilului său în țara vecină.242

În realitate, Unió Democrática a impus Lliga un joc de ipocrizie echivalent cu cel pe care, la începutul secolului, catalanismul „intervenționist” însuși îl jucase atât de eficient. Astfel, catalanismul catolic s-a alăturat demonizării lui Cambó pe care spaniolii o începuseră în 1919 și de care au profitat republicanii (inclusiv catalanii) în 1931. Vezi descrierea lui Batista (într-o scrisoare către Caries Riba, douăzeci de ani mai târziu) a tratamentului oferit de Cambó unui reprezentant anonim al PNV într-o conversație despre plebiscitul pe care, în 1934, jelkideii voiau să-l țină:

Un prieten basc de-al meu a venit la Barcelona. Deși foarte tânăr, a fost deputat la Cortes și unul dintre liderii Partidului Naționalist. Astăzi este în exil. Mi-a explicat îngrijorările sale și mi-a spus că ar dori să-l consulte pe Cambó în acest caz. Am aranjat un interviu și Cambó ne-a primit în biroul lui de mahon roșu din casa lui de pe Via Layetana. A ascultat cu atenție prezentarea făcută de basci și apoi i-a venit părerea:

Ei trebuie să câștige plebiscitul.
— Dar știi deja cum sunt carliștii...
—Nu contează... Trebuie să-i ducă la vot Statutul.
-Dar cum?
„Cu siguranță sunt lucruri pe care și le-ar dori... Promite-le ce vor".
—Este că am putea dobândi niște angajamente pe care ulterior nu le-am putea îndeplini.
- Asta nu contează. Important este ca ei sa voteze. Trișează dacă este necesar. A se conforma sau a nu se conforma este o altă problemă.
Bietul basc nu știa ce chip să facă. Cambó, cu barba lui cenușie, stând vizavi, s-a aplecat spre el și i-a dat câteva bătăi prietenoase pe genunchi, în timp ce, cu voce paternă, a spus: Uite!... Uite!... Luați exemplul femeilor din Biblie. Când au vrut să omoare un general inamic, înainte să-l ducă în pat. Anecdota este destul de elocventă pentru a defini această tehnică florentină. [...]'

Pe scurt, politicianul a fost rău pentru a fi așa, în timp ce idealiștii s-au simțit
cu totul superioare, fără măcar să-și dea seama de naivitatea lor vizibilă 244
Lí7 „unitatea culturală", înțeleasă ca macroproces teritorial, ia îmbătat pe cei mai speculativi catalani cu vise pe care ei înșiși le-au numit „totalitare" până la dezastrul Războiului Civil. O întreagă parte a naționalismului radical s-a adăpostit de tiparul intelectual stabilit de Unió Democràtica, pentru a insista asupra realizării fezabile a unui vast teritoriu pan-catalan din partea de nord a Guardamarului din Alicante până la limitele cele mai nordice ale Occitaniei.245 Desigur, expansiunile Barcelonei au provocat reacții furioase ale valencianilor împotriva „imperialismului catalan".246 În special, astfel de entuziasme au avut un efect larg pe coridoarele Universității din Barcelona din anul universitar 1933-1934. În cursul următor, după înfrângerea rebeliunii Generalitati din 6 octombrie 1934, s-a format un Mișcare Nacionalista Totalitari, cu oarecare ajutor din partea consulatului italian, minuscul, dar fără îndoială impresionant în spiritele adolescenților.247 Atmosfera a devenit atât de agitată. că până și unii dintre cei mai îndrăzneți din sfera cea mai germanică a Nosaltres Sois! a căutat contacte cu Partidul Nazist German.248 Exaltata agitație pancatalanistă din sălile de clasă din Barcelona avea să culmineze în primăvara turbulentă a anului 1936, când fracțiunea „Cataloniei totalitare" a întâlnit răspunsul „imperialist" spaniol la prezența falangistă în creștere în rândul studenți, chiar și în cetatea catalană din Barcelona.
De fapt, și în sala de clasă, dar în sfera savantă închisă a istoricilor, cam în același timp a existat un interes reînnoit pentru ideea imperială spaniolă a secolului al XVI-lea. Savantul Menéndez Pidal, de exemplu, era în contact în acel moment cu germanul Karl Brandi, biograful lui Carlos V. Pidal chiar a prefațat un studiu pe această temă în 1933.249 A existat un hispanist care a văzut într-un asemenea mediu o pătrundere

germanică sinistră, cu tot ce ar putea însemna asta în vremuri atât de tulburi.250
În orice caz, implicați în conflictul hispanic din vara lui 1936, falangiștii au fost cei care au făcut vizibilă obsesia pentru „imperiul” hispanic al „oamenilor și pământurilor Spaniei”, temă cu care și-au pus amprenta asupra confuz ideologic pe jumătate insurgent. '
Moștenirea invizibilă franquista a ideii catalane de „imperiu”
Deși contrariul se repetă încă necontenit, generalul Francisco Franco nu a condus lovitura de stat din iulie 1936. Mai mult, la câteva zile după ce lovitura de stat a eșuat, numirea sa în Consiliul de Apărare Național improvizat a fost uitată și a trebuit să fie adăugat de un ulterior. decret, care a sosit cu oarecare întârziere.251 Inițiativa unui om de afaceri german din Maroc, care era și nazist, a presupus primul ajutor din partea germanilor pentru a înființa pontul aerian care a transferat armata colonială în Andaluzia.

Inc. Dar nemții, care nu făceau prea bine diferența între Spania și America Latină (Legiunea Condor?), nu voiau să aibă nimic de-a face cu o întâlnire de generali, care suna ca un film despre banditii mexicani, și cereau un singur interlocutor, care, datorită ascendenței sale în armata africanistă a fost Franco.252 Acest general ambițios a știut să transforme cererile externe într-o necesitate internă, până la promovarea numirii sale ca primus inter pares cu comandă superioară și reprezentare temporară în fața reconstrucția viitoare a Statului și a unei administrații civile. O astfel de situație, odată atinsă, era încă departe de o dictatură de lungă durată.
De la 1 octombrie 1936, Franco, care devenise „generalissimo” cu o singură comandă și reprezentare politică a așa-numitului Comitet Tehnic de Stat, trebuia să conceapă o ofertă politică articulată dacă dorea să continue în fruntea puterii în pe termen lung. Pe scurt, trebuia să inventeze „francismul”, ceva ce nu exista atunci. După cum se știe, falangismul fără cap – din cauza dispariției lui José Antonio, împușcat pe 20 noiembrie – i-a oferit mijloacele pentru a-și construi oferta politică. Dar, pentru scopurile noastre de aici, mult mai important a fost modul în care a fost folosită șirul discursiv disponibil Falangei.
Până în toamnă, publicarea unui text falangist anonim, El Imperio de España (de fapt scris de Antonio Tovar), care, pe coperta sa impresionantă, se lăuda că unește scuturile Spaniei și Portugaliei sub aripile unui vultur imperial, a stârnit scandal. la Lisabona și proteste ale lui Nicolás Franco, pe atunci reprezentant „național” în capitala portugheză.253 Cu asemenea revărsări ideologice, care subliniau transcendența lor „imperială” în fața simplului naționalism spaniol, falangiștii au reușit să se impună drept cei mai alerti din punct de vedere intelectual. forță în partea insurgenților. Jargonul „imperial” a fost util în special pentru numeroșii galicieni – inclusiv mulți foști susținători galici – care, încorporați de șansa geografică a loviturii de stat, au susținut propaganda falangistă incipientă.254
Posibilitățile discursului „imperial” falangist – mai degrabă decât problemele sale – au fost remarcate mai ales de Ramón

Serrano Suñer, rudă prin căsătoria noului Generalisimo, când a reușit în sfârșit să se mute în „zona națională” la începutul lui. 1937. În timp ce Nicolás Franco, primul consilier politic al fratelui său calculat, nu știa decât să vadă riscurile inerente propagandei „imperiale” dezinhibate a falangiștilor, Serrano, cumnatul generalului, a văzut mai departe: ductilitatea lui profitabilă. . Astfel de formule au servit, în primul rând, la reducerea speranțelor și pretențiilor monarhiștilor, chinuiți între opțiunile opuse ale lui Alfonsinos și Juanistas, precum și la neutralizarea preocupărilor carliste, reduse la strania soluție de a promova o „regență” în absența unui „rege” legitim, conform canonului tradiționalist, odată cu moartea fără descendență a aproape nonagenarului Carlos Alfonso în aceeași vară a anului 1936.255 Pentru dorința lui Tranco de putere de necontestat, „imperiul” ca cadru legal avea imensa virtute. aluzie la tot ceea ce γ nu înseamnă nimic. Contrar a ceea ce s-a întâmplat cu orice soluție monarhică, nimeni nu se aștepta ca șeful militar, acționând și în calitate de șef al

Stat, fii cu adevărat încoronat „împărat”/'6 Astfel, cel puțin parțial la ordinul lui Serrano și a prietenilor săi din Falange, conducerea lui Franco ar putea fi impusă falangiștilor, carlistilor și monarhiștilor prin Decretul de Unire din 19 aprilie. 1937. Rezultatul final a fost că falangiștii au reușit să exercite o dictatură „virtuală”, mai vizibilă decât substanțială, în compensare pentru golirea pe care Generalisimo Franco, cu sfatul lui „crinadísimo” Serrano, a făcut-o din garderoba sa ideologică.

În același sens ca întotdeauna al „imperiului” intern al Spaniei, Raimundo Fernandez-Cuesta a putut să explice „Ce înseamnă cuvântul Imperiu pentru noi”, în broșura oficială Falange Española Tradicionalista y de las JONS en el exterior, publicată în Santander pentru stabilirea coordonării multiplelor nuclee care au apărut, de la Bruxelles până la Manila, în coloniile spaniole împrăștiate și adunate pe toată planeta.

Imperiul este expresia supremă a Unității Destinului. Fără Unitatea destinului, nu există Imperiu; aceasta este realizarea completă a primei. Unitatea Destinului ne duce de la popor la Națiune, de la ea la Imperiu. Ne ridică de la local la universal. Imperiul este vocația hotărâtă de a desfășura o întreprindere comună, este afirmarea arzătoare a unei conștiințe colective, intime γ înrădăcinate între mai multe națiuni. De aceea Imperiul a fost, este și va fi compatibil, ba chiar am putea spune consubstanțial, cu varietatea de limbi, rase și obiceiuri. Este unitate în diversitate [italicele noastre]. Adică universalitatea. Este o legătură a spiritului mai mult decât a trupurilor, este rezultatul unui proces istoric și biologic. Este o construcție cerebrală, arhitectură rigidă și exactă, și nu o expresie a sentimentelor sau a efectelor senzualității. Oamenii care nu au voința Imperiului, sunt chemați să piară. Se poate sau nu reuși să prevaleze, dar ceea ce nu poate face este să renunțe la dorința de a-l realiza în avans. Ambiția, [sic] este o condiție inerentă a însăși existenței națiunilor; fără ea, se destramă și cad în localisme. Imperiul este, deci, forța

centripetă care face posibilă coeziunea satelor și orașelor, județelor, provinciilor și națiunilor [italicele noastre].257

Prat de la Riba în vremea lui nu ar fi putut să o spună mai bine, deși sensul posibilei ei aplicări diferă în mod necesar între impulsul diversificator pe care îl avea catalanismul „intervenționist” și pulsația unitară a falangismului. Se poate considera că această asemănare este retorică pură, fără nicio transcendență. Va fi o eroare.

Această resursă prețioasă pseudo-legală și metaforică nu trebuie subestimată deloc. La prima vedere, construcția „imperială” franghistă sponsorizată de Serrano a fost o operațiune greu de înțeles, care a derutat chiar și pe mai mult de un fascist italian care era mai mult sau mai puțin simpatic cu obiectivul, dar derutat de caracterul obscur al manevrei.258 recurge la idee (sau, dacă preferi, ficțiune) de „imperiu” permis

Franco a amânat pe termen nelimitat orice dezbatere politică directă asupra construcției constituționale a succesiunii celei de-a doua republici. Oricât de mult se vorbea despre „Statul Nou” în 1937, a apărut doar „regimul” prin excelență, ceva mai degrabă nedefinit, fără precizare juridică de niciun fel. Datorită apelului inițial al „imperiului”, Franco a domnit fără nicio constituție până în 1947.

Francoismul, în esență, s-a bazat pe reglementări. De la abrogarea anterioară, eclectică și dispersată a legislației republicane efectuată de Consiliul de Apărare Națională, Franco și-a proclamat faima politico-militară (Decretul din 29 septembrie 1936) și, în primăvara următoare, a forțat unificarea selectivă (sau dizolvarea) a forțelor politice care au susținut răscoala militară, care au suprimat partidele și sindicatele inamice deja în septembrie, încă sub Junta de Apărare. A fost suficient, așa cum a subliniat juristul german Carl Schmitt, și a fost repetat mai târziu de mai multe generații de juriști spanioli.259 De fapt, unificarea începută în aprilie 1937 a fost nesfârșită, întrucât putea fi întotdeauna mai multă unitate „sub imperiul lui „ Franco: din acest motiv, presa străină, precum Times of London, ar putea prelua proiecte mai clar definite ale „partidului unic” în august 1939.260

Pentru înființarea unui aparat civil, punctul de plecare a fost legea din 30 ianuarie 1938, care a organizat Administrația Centrală a Statului, atribuindu-i lui Franco atribuțiile de șef de guvern precum și de șef de stat, confirmată și modificată succesiv la 29 decembrie. 1938 și 8 august 1939. Procesul a fost acoperit cu un singur text de revendicări vag programatice – mai degrabă decât constitutive –: Fuero del Trabajo, care a fost făcut public în martie 1938; restul au fost măsuri concrete de instituționalizare, precum noile Statute ale Falangei Spaniole Tradiționaliste și ale Comisiilor Ofensive Naționale Sindicaliste (31 august 1939), Legea Unității Uniunii (26 ianuarie 1940), Legea Represiunii Francmasoneriei și Comunismul (1 martie 1940), crearea Frontului Tineretului (6 decembrie 1940), Legea cu privire la bazele organizării Uniunii (26 decembrie 1940) și Legea securității statului (29 martie 1941). Odată cu trecerea timpului, după ce s-a înzestrat cu un parlament de nominalizare inaugurat în martie 1943 (Legea Constitutivă a Cortes din 17

august 1942), s-a ajuns să promulgă o Cartă a Spaniei, promulgată la 17 iulie 1945, care a fost un fel de declarație a drepturilor fundamentale, care a făcut explicit caracterul oficial al religiei catolice (într-un citat aproape literal din Constituția din 1876), precum și limitele comportamentului individual și asociativ.261 Prin Fuero, Spania a definit însuși ca « regat », o imitație a „regenței” maghiare a amiralului Horthy, opusă unei restabiliri a habsburgilor, formulă care nu a clarificat nimic (cum era intenția lui). Tocmai problema regenței maghiare fusese mult comentată într-o dată la fel de semnificativă pentru dictatura spaniolă ca 1937, când (în fața posibilelor presiuni germane) puterea regentului maghiar a fost extinsă pentru a-și decide succesorul, fără ca prin aceasta să se rezolve. ambiguitatea subiacentă .262 Din Fuero s-a stabilit un mecanism de consacrare

(Legea Referendumului Național, din 22 octombrie 1945) și asta prin desfășurarea unui simulacro de plebiscit pentru a avizarea Legii succesiunii în sediul statului la 6 iulie 1947 (un „da” de 93 % dintre alegători, cu unele abținerea).263 Până atunci, noua teorie excepționalistă a puterii personale a lui Franco – „caudillaje” lui netransferibil – era în vigoare, iar vechiul truc al „imperiului”, depășit odată cu înfrângerea „imperiilor” Axei și nerecomandat. în fața decolonizărilor previzibile.264 Evoluția francismului, până când a culminat cu Legea organică a statului din 1967, a fost un exercițiu perfect de simulare, în sensul său funcționalist baudrillardian: ceva ce pare a fi, care îndeplinește parcă ar fi fost. , dar că nu este.265

În această operațiune de anvergură, în care ideologia cea mai ușoară și vaporoasă a înlocuit orice fundație legală, Serrano l-a avut ca consilier retoric – și, eventual, chiar ca redactor „negru” pentru a elabora discursuri – pe Giménez Caballero, cândva marele diseminator hispanic al „imperialismul” catalan. Nu este vorba de a crede propria sa versiune, care, fără îndoială, și-a exagerat propria importanță.266 Înglobat în nașterea rachetă de propagandă a casei „naționale”, cu o rivalitate de bază între organul oficial și falangistul ofițer, Giménez s-a trezit în fața eșecul politic al celor doi mari purtători de cuvânt ai unui „imperialism” spaniol ostil oricărei scheme catalane: celebrul general Millán-Astray, profesor de africaniști și expert în autopromovare, dar prea grotesc pentru a conduce sau chiar a prezida chestiuni delicate de publicitate și Vicente Gay, care a apărat încă de la începutul secolului o soluție „imperială” pentru Spania din mediul său liberal și bazată pe germanofilia ei înnebunitoare.267 Văzând prăbușirea unor astfel de personaje, exaltate tocmai pentru pitorescul lor și căzute pentru ineficiența lor, Giménez. trebuie să fi considerat că Serrano care se apropia era singura ieșire prudentă.

Pentru a realiza crearea unei imagini a lui Franco care să fie mai eficientă din punct de vedere politic, Serrano s-a folosit de birourile de presă și propagandă ale Consiliului Tehnic, dezvoltate în paralel și cu o anumită rivalitate relativă cu Serviciul de presă și propagandă, să spunem privat, al Falange. După experiențele oarecum isterice ale lui Millán-Astray și Gay, acumularea de intelectuali în diferite organe de publicitate

neofalangistă a servit la crearea unui discurs propriu-zis franquista, care până atunci, literalmente, nu a fost încă inventat268, în acest context trebuie judeca utilitatea Gimenez Caballero. Cu toate acestea, lejeritatea politică neîndoielnică a lui Giménez nu ar trebui să ascundă faptul imaginației sale ideologice considerabile. Repertoriul său conceptual, în ciuda inventivității sale, fusese fixat în La nueva catolicidad și Genio de España, lucrări în care a adaptat discursul cambonic al cererilor de „unitate culturală” a unui cadru spaniol non-central pe catalan.
Implicațiile au fost, cel puțin, paradoxale. Franco a fost cel care a construit „imperiul” metropolitan al Spaniei, pentru confortul său și datorită moștenirii ideologice a falangismului și a fost, așadar, ultimul moștenitor pervers al metaforelor puse în cerc.

Speculația politică de Prat de la Riba. Dar Serrano știa, ca jurist cu experiență (era avocat al statului din 1923), ce face, sau cel puțin fundalul conceptual al etapei ideologice falangiste. Din copilăria sa între Castellón și Gandesa, precum și din descendența familiei sale în ținuturile Ebro, la granița dintre popoarele aragoneză, castellon și catalană, Serrano a păstrat o cunoaștere a limbii catalane care nu era doar colocvială.269. politician, a avut un sentiment clar de densitate relativă a Cambó, după cum, mai târziu, în mai multe rânduri, a vrut să indice. Astfel, Serrano și-a arătat deferința față de politicianul catalan -în cea mai triumfătoare situație a sa- când acesta din urmă l-a vizitat în ministerul său în 1942.270 Și, când omul odinioară puternic era deja un personaj neîntrerupt, Cambó i-a întors complimentul oferindu-i „ajutor” financiar. într-un mesaj adus lui Serrano de Trías de Bes.271 Mai târziu, Serrano a insistat să-și arate respectul față de politicianul catalan prin includerea lui Cambó ca posibil membru al unui guvern de succesiune aceluiași Caudillo, când, în septembrie 1945, i-a propus să el, provocator, dictatorul s-a retras.272 Serrano, prin urmare, era în situația de a avea o anumită înțelegere a propunerii „imperiale” a Lliga y de a profita de rezonanța acesteia, cu o schimbare interesată de sens.
Frustrarea Ligii
De ce ar fi trebuit „burghezia” catalană – în măsura în care așa ceva a existat – să fi făcut altceva decât să caute sprijin de la forțele care căutaseră neutralizarea ei în 1931 sau chiar lichidarea fizică a acesteia în 1936? Asumarea gratuită a unei sinucideri colective forțate moral este –cu numeroase nuanțe– interpretarea canonică a istoriografiei catalaniste actuale, vag „front populist”, izvorât din „tranziția” politică de la franquism la democrație și autonomie.273 Să lăsăm deoparte relativa naivitate a explicaţiei şi teleologismul ei patent. În realitate, gradul de şovăieli manifestat de Liga în vara fatidică care a început războiul este mai surprinzător decât presupusa sa aderare imediată, care a durat mult să aibă loc.
Pentru început, Liga și-a întârziat aderarea la „Glorioasa Revoltă Națională” cât a putut. Cadrele de conducere ale Lliga au fost ajutate să evadeze de autoritățile din Esquerra, o situație care a contrastat cu ceea ce s-a întâmplat la Madrid cu oamenii de seamă de dreapta.274 După cum a arătat istoricul Borja de

Riquer, abia la mijlocul lunii octombrie. 1936 - adică până după ce s-a format guvernul Tarradellas cu participarea libertarilor și când Franco devenise deja generalisimo, cu puterile implicite ale șefului statului-, când Jilguero au trecut Rubiconul și s-au înscris pe deplin, foarte public, către „Răscoală”.275 Ar fi fost greu să-și arate loialitatea față de „cauza națională” care a întârziat și adenita să aștepte minimă recunoaștere politică; a existat chiar și un oarecare spectacol de reticență lligare, înainte de a lansa 76

Pe bună dreptate sau greșit, îndoielile inițiale vizibile ale Lliga au dat aripi acelor naționaliști catalani de partea republicană care credeau că ar putea găsi o „ieșire catalană” din conflict, sau, mai târziu, să înceapă negocieri de pace cu garanții ale puterilor străine, mână în mână cu naționaliștii basci.277 Aceste lucruri, oricât de discret s-ar desfășura, ajung să fie cunoscute și compromițătoare, chiar și fără un contact real, mai ales dacă au de-a face cu indiscreți.278 În acest sens, Lliga a avut înaintea exemplului. al PNV din Alava și Navarra și decizia pentru care au optat /c/-kides, cu toate consecințele ei.279 Estelrich a dat mărturie de necontestat despre aceasta, când s-a ocupat în profunzime și pentru diseminarea chestiunii basci și a spaniolei de război. civil și să rămână mut în fața echivalentei „chestiuni catalane”.280 În plus, în timpul războiului spaniol, Cambó se jucase prea mult cu italienii pentru ca el să i se acorde vreo apreciere politică proeminentă.281 Ambasada Spaniei era perfect conștientă de faptul că activitățile sale italiene, deoarece, de exemplu, a blocat traducerea și ediția Por la Concordia în acea țară.282

Pe scurt, folosirea ideii de „imperiu” pentru a construi puterea lui Franco nu a fost de niciun folos Lliga, dincolo de protecția evidentă a resurselor pe care a reprezentat-o eventuala victorie militară asupra „roșilor”. Higueras speră într-o tranziție gestionată, fie că a fost în 1939 cu un catalanism falangist condus de Serrano, în 1943, gândindu-se la negocierea unei opțiuni catalane în cadrul evoluției regimului Franco, fie în 1944-1946, cu ideea de a dirija încă o dată. o schimbare de regim, nu au ajuns nicăieri.283 Atitudinea noului regim nu trebuia să fie îngăduitoare; mai mult, firea lui l-a împiedicat. Prin urmare, atitudinea lui Franco faţă de cultura catalană a fost radicală.284

A fost inutil ca Cambó să abandoneze sensul clasic „imperial” al limbajului Ligii și să-și asume în mod aparent discursul religios al lui Maeztu. Cambó, în august 1937, credea că «[...·...] Falange este o mare forță, cea mai mare forță din Spania națională. Și când spun asta nu mă gândesc la nume, ci la vibrație, la entuziasm.» Privind în urmă, el a reflectat: „Înainte, pentru a crea o mișcare, aveai nevoie de o ideologie; Astăzi este suficientă o frazeologie. Iar Falange este singura forță franquista care are frazeologie stridentă și care, în Spania, apare ca o noutate uluitoare.»285 Dar, orbit de distanță, nu a observat relația cu propriul limbaj politic. Dimpotrivă, a acordat atenție, în primul rând, la ceea ce era în aer: în noiembrie 1938, în Meditaciones, și-a exprimat nemulțumirea față de mitologizarea lui Franco (a dat de înțeles că este o marionetă

a lui Hitler și Mussolini, doar cat era atunci).s-a repetat atat) si inaintea cultului in crestere al „fondatorului” falangist, care i se parea a fi fost o tanara promisiune trunchiata, dar putin mai mult.
Ziarele albe [adică spre deosebire de cele „roșii”] pe care le găsesc la întoarcerea din Abbazia [locul unde era moșia lui italiană, lângă Trieste] sunt complet dedicate apoteozei lui JA Primo de Rivera cu ocazia a doua aniversare de la executarea sa. Apoteoza începuse înainte de mine

a început călătoria și a continuat după aceea, luând astfel de proporții încât
succesele militare ale Ebroului și Segrei trec în plan secund. O imensă abundență de gravuri, discursuri, articole, recenzii de evenimente, amintiri de tot felul și, mai ales, reproducere și exegeze de texte de la defuncți.
Propaganda națională, aproape inexistentă și din păcate orientată spre exterior, îndeplinește misiunea care i-a fost încredințată de regimurile totalitare pe plan intern: crearea unei formidabile bourrage de crâne [spălarea creierului].
Propaganda îndeplinise pe deplin munca de creare a mitului lui Franco, câștigătorul și computerul; prezentul şi viitorul Spaniei triumfatoare. Acum s-a aruncat din plin în crearea, deja începută cu mult timp în urmă, a mitului lui Primo de Rivera, precursorul și ghidul „Mișcării”.
În orice caz, înainte de utilizarea conceptului de „imperiu”, Cambó era foarte sceptic, insensibil ca întotdeauna la efectul pe care propriile sale idei l-ar putea avea dincolo de controlul său:
Forța, forța de netăgăduit a lui Primo de Rivera și a creației sale, Falange, constă mai ales în a fi lansat în creierul leneș al spaniolilor o frază-forță și o cuvânt-forță, ambele prevăzute cu o putere teribilă, pătrunzătoare și explozivă. , de sonoritate, mister și gol.
Expresia este acea definiție stupidă și barocă a Spaniei: «Spania este a
unitate a destinului în universal. Cuvântul „Imperiu”.
Ce a vrut să spună José Antonio cu celebra frază? Dacă ar fi știut, i-ar fi explicat într-o zi. Și dacă l-ar fi explicat, fraza și-ar fi pierdut tot farmecul și ar fi încetat să mai fie forță: acea nevoie simțită de bețiv în comedia franceză „de prononcer des mots dont je ne comprends pas le sens” [a spune cuvinte. al cărui sens nu-l înțeleg], este o mâncărime pe care bărbații au simțit-o mereu; care sunt resimțite, într-un mod mai acut, de către masele și tinerii.
Care este, care a fost destinul Spaniei... «în universal»? I-ar fi fost greu să explice, mai ales cu ultima adăugare. Timp de secole, misiunea Castiliei, ca și cea a tuturor celorlalte naționalități din Spania (misiune, mult mai bună decât destinul!), a fost eliberarea teritoriului... iar această misiune nu avea nimic „universal” în ea. Mai târziu, pentru Catalonia, „misiunea” care i s-a atribuit a fost hegemonia mediteraneană, în timp ce Castilla ia atribuit o alta, mult mai mică și mai modestă, dar mult mai eficientă, care a fost hegemonia peninsulară: niciunul dintre ei nu avea nimic „universal” ». .iar

al doilea a fost mai puternic pentru că, fiind mai limitat, era mai posibil.

Mai târziu, în perioada Habsburgilor, când a început deznaționalizarea și declinul Spaniei, atunci ea și-a atribuit într-adevăr) o misiune cu aer de

universalitate: menținerea în Spania a unității religioase rupte de protestantism și răspândirea religiei catolice în toată America. Dar aceste două misiuni, prima categoric nereușită și a doua complet incompletă, nu pot fi astăzi un program pentru viitor. Și apoi, istoria Spaniei nu conține altceva decât o serie de dezastre: un șir de înfrângeri și dezmembrări mai întâi, o secvență de discordie și lupte interne, mai târziu. Unde este misiunea? Unde este destinul Spaniei în trecut, care poate renaște în prezent și poate lumina viitorul? Oare Spania, o putere de ordinul al treilea, ruinată așa cum va ieși din războiul civil, poate aspira la mai mult decât să trăiască în pace și să se recupereze, în modestie și pace, din înapoierea și sărăcirea pe care i-au provocat-o aventurile străine? la fel ca discordiile lor interioare?

De câte ori am fost tentat să-l fac pe Primo de Rivera să explice, în plin Congres, ce a înțeles prin «destinul» Spaniei... «în universal». Nu am făcut-o pentru că îmi plăcea foarte mult de el și nu am vrut să-l fac de rușine. Și am îndoielile mele dacă am făcut ceea ce trebuie, din moment ce răul pe care l-a făcut Primo de Rivera cu fraza lui este binecunoscut. Și răul își poate face mitul să pară terifiant de amenințător.

Despre „Imperiu” vom vorbi în altă zi!286

În ciuda condescendenței sale, Cambó pare să emane puțină invidie. La sfârșitul zilei, atât de mult se vorbește despre „imperiu” de ani de zile, încât o „găină” implicată în politică să-și ia tot meritul pentru invenție. Dar, în contextul presant al conflictului spaniol și al construcției dictaturii Franco, Cambó părea să sufere și el de o anumită amnezie. În aceste circumstanțe, Cambó s-a obișnuit să vorbească singur într-o voce și să abordeze situația politică cu alta: în măsura în care a jurat să nu critice contextul franquista, a stabilit un discurs public din ce în ce mai străin de al său, la propriu, pe viata. Când a publicat un articol în ziarul de Buenos Aires La Nación în octombrie 1937, formularea nu a mai fost una de armonie, nici laicitatea instituțiilor nu a subzistat, convingerea că soluția la problema Spaniei împărțite între castilieni și catalani a fost într-un acord juridic și politic, că „imperiul” nu era altceva decât asta. Dimpotrivă, Cambó și-a asumat toată retorica religioasă a lui Maeztu, potrivit căreia „imperiul” nu era nimic altceva decât universalismul catolic al căruia, potrivit scriitorului și jurnalistului asasinat din Bilbao în Apărarea Hispanității, spaniolii făceau mereu steagul și credinta .

Cei care nu văd în marea tragedie spaniolă mai mult decât un război civil, cu ororile care însoțesc mereu lupta dintre frați, suferă o orbire nefericită. [...]

Cruciada Spaniei naționale este, exact, opusul victoriei bolșevismului din 1917, iar triumful ei poate avea și va avea spre bine transcendența pe care a avut-o pentru rău. [...]

Pentru că cruciada spaniolă are valoare universală este de interes
nu numai tuturor popoarelor, ci tuturor oamenilor de pe planetă. Înaintea ei nu există, nu poate fi indiferent. Războiul civil care devastează Spania
ña există, în ordinea spirituală, în toate țările. [...]
Spania a primit, încă o dată, teribila onoare de a fi campioana unei cauze universale. Timp de opt secole, Bizanțul, la capătul estic, și Spania la capătul vestic, au apărat Europa în luptă constantă: prima împotriva invaziilor asiatice și a doua împotriva invaziilor asiatice și africane. Și când Bizanțul a căzut pentru totdeauna, Spania pregătea ultimul și formidabil efort care i-a dat biruință definitivă, pe care Providența a vrut să o răsplătească dându-i o altă misiune de transcendență universală: aceea de a descoperi și creștina o lume nouă.
Când Biserica Catolică, în secolul al XVI-lea, a suferit cea mai grea lovitură a existenței sale, Spania a fost cea care și-a asumat misiunea pământească de a o salva. Și deja în secolul al XIX-lea, când destinul lui Napoleon s-a îndepărtat de slujirea țării sale pentru a-și servi numai cauza proprie, a fost Spania, Spania nemuritoare, care, oferind eroului de până acum invincibil rezistență de neîntrerupt, a salvat Europa și propria Franță.
Astăzi se împlinește încă o dată legea providențială care rezervă Spaniei împlinirea marilor destine, slujirea celor mai nobile cauze, cu atât mai mult atunci când implică mari dureri fără speranța vreunui folos.
Iar marile democrații ale Europei de Vest, care privesc cu rezervă și precauție la marea cruciadă spaniolă, sunt hotărâte să nu vadă că va fi cel mai mare beneficiu pentru ele, așa cum ar fi cel mai mare haos pentru ei dacă bolșevismul rus ar avea un ramură pe peninsulă.iberică.
Astăzi nu este momentul să discutăm despre cum va fi guvernată noua Spanie. Dar putem spune un lucru: Spania, așa cum a demonstrat irefutabil Menéndez Pelayo, era o valoare universală mai mare în măsura în care era mai mult spaniolă, mai strâns legată de tradiția medievală care a făurit-o pregătind marea lucrare a Monarhilor Catolici și a primilor Habsburgi. , în timp ce etapele declinului său coincid cu cele ale decolorării sale tradiționale. Noua Spanie va fi, suntem siguri de asta, cu adevărat spaniolă, iar pentru a crea instituțiile care ar trebui să o guverneze, nu va fi nevoie să copieze exemple din străinătate, pentru că în bogatul arsenal al tradiției sale mai mult de milenare vei găsi formule care să servească şi să răspundă mai bine nevoilor noii etape a istoriei sale.'8
În actele sale private, Cambó nu a vorbit niciodată despre o „cruciada”. Era o limbă străină reflecției sale politice, oricât de mult s-a încurajat prin toate mijloacele să-i urască pe „roșii” și să se simtă îndepărtat de ceea ce se întâmpla în Catalonia. A fost scris de altul și semnat prin calcul politic, ca o piesă pe tablă, în aproximație față de tradiționaliști (în special cei care lucrau cu „grupul de

Navarra") sau ca o invitație către neotradiționaliștii Culturii Spaniole, aceștia din urmă singurii monarhiști altonsieni invitați să facă parte din fuziunea FET și JONS, pentru liderul Lliga echilibrul a fost același. A reprezentat sfârșitul, negarea a tot ceea ce predicase de când era tânăr politician în primul deceniu al secolului.
Imposibilitatea unui „francism al societății civile”
„Imperiul” francist nu a fost conceput astfel încât – așa cum prevede visul „imperial” de „armonie” propus de Cambó în 1929-1930 – patriotismul spaniol în catalană să poată fi mobilizat în Catalonia. La momentul căderii Barcelonei, toate încercările, sub protecția lui Serrano, de a experimenta astfel de idei au fost rupte din răsputeri.288 Nici măcar nu i-au ajutat pe falangiști să poarte barretine în Catalonia, așa cum a propus liderul José María. Fontana.28·1 La 7 martie 1939, scriitoarea Maria Manent l-a cunoscut pe Joan Estelrich. Conform versiunii fiului său, folosind jurnalul său: «[Estelrich] era deja un puternic susținător al restaurării monarhiei, odată ce Noua Spanie a refăcut Spania. Și „aspiră - scrie Manent [tatăl] - să creeze un ziar catalan la Barcelona. I-a adus mari laude lui Franco, un om muncitor, senin, modest, antitipul „tenorio” spaniol, nici pasionat [arrauxatf, nici prieten cu discursuri.”» Câteva zile mai târziu, Manent l-a întâlnit pe JV Foix. pe Rambla şi Josep Maria Lopez-Pico. În cuvintele foarte discrete ale poetului Manent: «Noi am comentat coincidența dintre programul imperial al Falangei și cel al unor teoreticieni ai tinereții noastre»290 Despre Foix se zvonește că «la sfârșitul războiului [...] i s-a oferit conducerea unei reviste falangiste, pe care [el] era dispus să o accepte cu condiția ca aceasta să fie publicată în limba catalană.”291 Asemenea abordări franquiste puteau fi însoțite de pretenții la adresa Cataloniei Franceze, o concesie indirectă la ambițiile catalaniste stinse. .292 Aceste cereri nu erau doar combustibil falangist; La mijlocul anului 1941, un autor monarhist, fost maurist și admirator necondiționat al lui Goicoechea, a vrut să se alăture campaniei: «[...] cine știe dacă cu susținători mai dezinteresați, revendicările Patriei noastre amânate, Spania nerăscumpărată, vor. iau naștere din Roussillon, Andorra și Țara Bascilor [franceze], până la Gibraltar și regatul Fez». În treacăt, și chiar după ce a susținut previzibilele anateme ale lui Goicoechea asupra regionalizării republicane, el l-a citat pe Cambó și Por la Concordia al său, în sensul că realitatea hispanică a rămas în așteptare (printre altele, să „susțină personalitatea Cataloniei”). să zicem, iberismul, construirea Hispaniei peninsulare cu încorporarea portugheză.293 Între rânduri era, deci, o urmă neglijată, care a fost trecută la cenzorul de serviciu. În final, contribuția importantă a fost cea conceptuală, destul de latentă, iar coincidențele dintre „pretențiile spaniole” în detrimentul Franței și vechile revendicări pancatalane aveau un sens foarte secundar.

Suprimarea vieții politice și militarizarea societății efectuate în vara „Răscoalei Naționale Glorioase” de către autoritățile militare au adus, ca efect de durată, transformarea partidelor politice în grupuri ideologice de presiune, tendință care a persistat și după „unificarea”. „ în „Mișcarea Națională” anul

următor. Dispersia care i-a afectat pe numeroșii refugiați din diferite centre urbane ale „zonei naționale” a făcut ca aceste curente de opinie să aibă o dispersie considerabilă, grupându-se în puncte specifice în funcție de afinitățile lor. D'Ors a ştiut să se retragă în aşa-numitul „grup Pamplona”, condus de preotul Fermín Yzurdiaga, pentru a-i fi ghid estetic. Nucleul falangist din Pamplona a avut tendința de a acumula falangiști mai mult sau mai puțin catolici, mai degrabă conservatori, dar, sub influența orsiană, a devenit principalul furnizor de retorică verbală și vizuală cu tematică „imperială” în cadrul ofertei relativ variate care concura pentru a da formă conceptuală. și un sens plastic la „franquismul” în construcție, fiind Hierarquía, „revista neagră a Falangei”.294 Legătura cu mediul carlist era evidentă: de exemplu, Carlos Arauz de Robles, deja fascinat cu ceva timp în urmă de catalanist. projection , s-a dezvăluit în 1939 ca un orsist entuziast când a anunțat Întoarcerea la clasicism și a insistat că: „ideea imperială prezidează și rezumă toate elementele care compun clasicismul.”295
După ce și-a adus contribuția semnificativă, „grupul Pamplona” și-a pierdut funcția și s-a desființat. Yzurdiaga a fost supus unui jurământ ecleziastic de ascultare și a rămas tăcut, pentru a primi în schimb o placă a Marelui Ordin al Yugos Roșii. După cum demonstrase deja, lui D'Ors îi lipsea talentul politic și nu servea decât la organizarea de expoziții-răspunsuri la montajele culturale republicane în străinătate, în timpul războiului civil sau în perioada imediat postbelică.296 În orice caz, adaptarea sa la noua ordine a fost extrem de personală. . , cu o notă parodică specială care arăta cine știe unde. În anii războiului civil și în perioada imediat postbelică, de exemplu, D'Ors a afișat o versiune foarte personală a „uniformei falangiste săvârșite de Serrano Suñer și care este o mimă a comandanților politici de toate gradele din Italia. lui Benito Mussolini, călcând pe D'Ors cu o cizmă înaltă, războinică, care ne aminteşte de un Gabriel D'Annunzio trecut prin burghezia catalană.”297 Pe de altă parte, Barcelonanii care l-au întâlnit pe ierarhul orsiano-fascist şi-au găsit oarecum înfăţişarea. grotesc.298 În ciuda a tot ceea ce s-a întâmplat, furia umilită a lui D'Ors și gustul lui pentru răzbunarea anticatalană nu-și pierduse din avânt, iar Serrano Suñer însuși a fost cel care a trebuit să oprească proiectul orsian de transfer al Arhivei Coroanei. din Aragon, pe care, datorită controlului său asupra muzeelor, tânjea să-l îndeplinească ca șef al Serviciului Național al Artelor Plastice. Potrivit părintelui Tusquets, vărul său Milà y Camps, contele de Montseny, l-a avertizat pe Serrano și a știut să „descurajeze cu energie prietenească”.299 Având în vedere stângăcia sa, după căderea lui Sainz Rodríguez în funcția de ministru al Educației Naționale în august. În 1939, odată cu formarea celui de-al doilea guvern al lui Franco, D'Ors a dispărut de pe scena politică.'',)n

Răspunsurile catalane la soarta politică impusă de francism au fost întotdeauna indicative de frustrare; Dintr-un motiv, numele principalei reviste falangiste catalane (în cele din urmă în centrul unui spirit critic) era tocmai acela, Destino, ca o amintire a «unității destinului în universal» dar și a prețului care trebuia plătit. .31” Estelrich, a legat mereu șeful său, a

făcut tot ce a putut pentru a-și menține o anumită autonomie publicitară în fața centralizării discursurilor ideologice pe care a presupus-o construcția francismului.3”2 În rest, câteva figuri marcante ale Ligii. , în special Ferran Valls i Taberner, a urmat traseul marcat de D'Ors și s-a alăturat cu entuziasm („Call me Fernando!” a devenit celebru la Barcelona) lucrării Mișcării Naționale și construcției „Noua Spanie”.3” 3 D'Ors a rămas la Madrid, fără a obține recunoașterea pe care, fără îndoială, ar fi trebuit să o considere meritată. Animozitatea sa față de mediul Barcelona i-a dat o oarecare popularitate în capitala statului, așa cum atestă un monument acolo și nu în țara natală. Nutrenea o ranchiună feroce împotriva lui Cambó, care, din păcate, putea izbucni la ocazii sociale, în funcție de felul în care era citat eroul.3"4 Mândria lui l-a împiedicat să facă o întoarcere triumfală: nimeni, cu excepția celor care au acționat ca autorități franciste. —plus un lunetist, precum Guillermo Díaz-Plaja-, a fost dispus să fie de acord cu el în celebrul său proces personal cu catalanismul.
Incapacitatea radicală a francismului de a găsi alternative, de a deveni mai flexibil și de a se deschide către învinși a venit chiar de la origini, din configurarea neașteptată a puterii „naționale”, din confecționarea arbitrară a „Noului Stat”. Denunțul, denunțul încrucișat ca mijloc de a răni inamicii politici, de a întemnița și chiar de a împușca rudele lor cele mai puțin de încredere au avut un efect devastator pe termen lung într-un context social de rudenie extinsă precum era atunci hispanicii. Înseși cadrele regimului, autoproclamații „franști”, nu aveau suficientă încredere pentru a sugera vreo deschidere.3"5 În cuvintele unui corespondent britanic viclean: „nu doar republicanii suferă”3"6 Ca războinicii, represivi. atmosferă amintește și periculoasă din Zaragoza pe academicianul Lázaro Carreter, pe atunci adolescent: «A fost totul atât de brutal..., supărător. Pe atunci, până în perioada postbelică, nu exista altă posibilitate decât să studiezi ca nebunii. Nici măcar nu puteai vorbi; Am vorbit doar la casa lui [Eugenio] Frutos [un mic cerc de adunare rezervat]."3"7 Într-o atmosferă atât de irespirabilă, tot ce era diferit era respins și, în consecință, putea fi denunțat. Astfel, „partea națională” a început cu o anumită îngăduință față de publicația catalană din Mallorca, fidelă încă de la „răscoală”, în timp ce ura față de „separatismul roșu” catalan s-a țesut.3"8 Pentru spaniolismul cel mai brutal, însă, aceste nuanțe lipseau de bun simț, când erau deloc ofensator pentru cultul „unității” politice în toate sensurile sale posibile.31,9 În cele din urmă, omogenizarea situației postbelice a impus un criteriu de egalizare, de standard spaniol, care a șters nuanțele și a făcut concesiile lui Serrano cu privire la publicație. în catalană a operelor poetului

Verdaguer pentru Institut d'Estudis Catalans sau tolerarea (ca semn din cap către Cambó) continuarea seriei Bernat Metge i s-a părut „foarte atentă” o victorie impresionantă.3”1 Rezultatul a fost că, în cadrul francismului și mai ales în To the în măsura în care a devenit imperativ să se gândească la viitor, fără Caudillo, mulți au crezut că o anumită adaptare catalană la regim

ar fi fost de dorit, o toleranță activă și incluzivă, fără ca cineva să fie vreodată în măsură să acționeze în acest sens.311.
Puterea lui Franco s-a bazat pe construirea puterii de stat la maximum, justificată de lupta începută în Războiul Civil. „Noul Stat” nu a fost niciodată construit într-un sens politic, ci a regenerat literalmente un cadru de stat civil din administrația militară. Dictatura personală a Caudillo-ului era blindată cu plăci de control social de un tip foarte variat, al căror design era cel mai puțin, deși – din motive evidente – nu se vorbea de altceva. Fiind atât de centralist, de teama schimbărilor radicale, regimul s-a justificat cu „revoluția națională”, adică cu promisiunea de a completa țesutul social pe care societatea civilă existentă nu era sau nu fusese capabilă să-l ducă pe cont propriu. . Având în vedere cererea de control absolut, nu se putea face altceva decât recunoașterea Bisericii Catolice ca coloana vertebrală a acelei societăți civile, în schimbul acesteia, de la amvon sau de la băncile școlii, respectând programul de naționalizare mai mult sau mai puțin retoric pe care Statul spaniol prin excelență a pretins că vrea să execute. Într-un asemenea context, nu a existat o posibilă „unitate culturală” care să nu fi fost dictată de însăși realitatea statului; atunci, nu a existat angajament față de regionalitate, dacă nu ar fi fost prin regiunile administrative ale aparatului însuși (diviziuni militare, navale, agricole, silvice, poștale și alte diviziuni birocratice), așa cum avea să demonstreze discuția regionalizantă a regimului, când a fost ridicată în sfârșit. , în anii planurilor economice, după «poli de dezvoltare» și categorii similare.
O astfel de închidere i-ar fi putut face pe mulți să dispere, dar adevărul este că francismul, fiind atât de închis, s-a sugrumat politic. După cum prevăzuseră Cambó și catalanismul „intervenționist” cu mult timp în urmă, fără a-și asuma contradicția constantă și normativă a vieții sociale, nu exista un sistem politic care să dureze mai mult de două-trei generații, fapt de fond decisiv în Spania, unde, până la în prezent, nu a existat o situație constituțională stabilă care să fi durat mai mult de jumătate de secol.
frustrarea tovarășului Ernesto
În ciuda contribuției sale remarcabile la construirea dictaturii personale a lui Franco, mai întâi ca șef al „imperiului” și apoi ca „Cudillo”, Giménez a avut ghinion. I-a lipsit talentul politic, fiind un publicist înnăscut și nu cineva dotat pentru manipularea activă a personalităților sau manipularea testamentelor. Sensul său organizatoric s-a limitat întotdeauna la tiparnița, sub umbra căreia

a fost crescut și antrenat. După ce și-a contribuit cu ideile și repertoriul său ideologic la construcția dictaturii Franco, a primit în 1937 o funcție în Consiliul Național Falange. Dar Serrano nu avea încredere (nu nejustificat) în fiabilitatea sa politică, iar „cămășile vechi” îl urau. Giménez a avut darul originalității în această împrejurare, ca și în celelalte anterioare. Însă, ca politician, îi lipsea simțul timpului și, din acest motiv, alții profitau de formule pe care a avut bunul simț să le întrevadă mai întâi. Cu prea multă grabă, a încercat

să se numească liderul unei organizații de foști combatanți, fiind implicat într-o acerbă polemică cu generalul monarhist Jorge Vigón.312 A inventat argumentul „caudillismo” înainte de a fi pe deplin potrivit, pentru a-i vedea formulele. ignorat mai întâi în timpul Războiului Civil și apoi reprodus după 1941, cu acoperirea legală corespunzătoare, de către juriști astuți precum Francisco Javier Conde și Luís Legaz Lacambra, când a început să fie urgent să se abandoneze discursul „imperial” și să-l înlocuiască cu altul mai puțin. analog cu melodiile naziste si fasciste.313

Nici nu i-a putut uimi din nou pe catalani, oricât de pro-franci erau ei. Poetul López-Picó a povestit cu dispreț vizita fostului autoproclamat „prieten al Cataloniei” la spaniolizat Ateneo Barcelonés în iulie 1939: „Giménez Caballero la Ateneu. Un nou avatar al bărbatului din Gazeta Literară. Multe invocații către Catalonia. Să fie că nu știe nimic profund despre tradiția și loialitatea lui? I-ar fi de ajuns să răsfoiască Enciclopedia Italiană în paginile dedicate cuvântului Catalonia și care nu i-ar servi decât ca un antidot util împotriva verbalismului himeric care îl agită. Suntem lipsiți de alte tipuri de apeluri, sugestii și colaborări frățești.”314

Odată cu călătoria lui Franco pe meleagurile catalane din 1942, la care a fost invitat ca cronicar și corife, Giménez a vrut să iasă în evidență, subliniind vechea sa schemă procatalanistă — acum răsturnată, hipercritică— și inversând sensul său de cult al dictatorului. .315 Dar, la fel ca unii falangiști catalani, a constatat că subjugarea catalană era excesiv de suficientă pentru interesele regimului, fără a fi nevoie de un efort real de generare a unui specific regional în cadrul așa-zisului „francofalangism”. încercarea de a se trece drept succes.un anticatalanist furios, denunțând primele ediții timide în limba catalană sponsorizate de fostul său prieten Joan Estelrich, pe care îl denunțase deja în timpul războiului.317 Cel mai mult pe care a obținut ca funcție oficială a fost gradul. de ambasador în Paraguay, practic puțin mai puțin decât un exil impus de ai săi, deși Giménez, „inaccesibil până la descurajare” (cum spunea fraza clișeică a Mișcării Naționale), a făcut tot ce a putut pentru a-și face cunoscută aventura particulară americană.

Totuși, făcând bilanț, pentru catalaniști -chiar și pentru mulți catalani franquisti-, Giménez Caballero era deja efectiv demonizat la acea vreme ca un fel de „geniu malefic” al anticatalanismului. Faptul că era doar un iresponsabil verbal, care-și îndreptase facilitatea dialectică spre vagonul puterii, în speranța de a obține o promovare, nu l-a ajutat deloc. Fran însuși

După cum avea să-i spună, cu soma lui caracteristică și crudă galizeească, câțiva ani mai târziu, în timpul vizitei sale oficiale în Portugalia între 22 și 27 octombrie 1949. Giménez și-o amintea cu amărăciune: «Nu am înțeles-o niciodată. Franco m-a sunat într-o zi, în timpul unei recepții la Lisabona, și m-a întrebat: „Ernesto, n-ai fost niciodată ministru?” — Nu, generalul meu. Și apoi Franco a spus: „Și de ce ar fi fost asta, Ernesto?” Apoi a continuat să vorbească cu alte persoane, dar m-a lăsat cu acea îngrijorare care mă asaltează în vis. De ce nu am

fost ministru? Vedeți, Rafael [Sánchez Mazas] a fost și eu nu...»318

Testamente

Între ultima fază a Războiului Civil și primii „ani triumfători” ai francismului, a existat un veritabil „boom” editorial de lucrări care investigau aspecte juridice și, mai ales, istorice ale „Imperiului” spaniol al Habsburgilor, ca un nobil antecedent al situației predominante.319 În același timp, această producție enormă a fost însoțită de o avalanșă de manuale care insistau pe aceeași temă, cu intenții de formare a spiritului promoțiilor viitoare.3211 Chiar și crearea Consiliului Superior pentru Științific. Cercetările din 1940 au fost descrise oficial drept confirmarea „imperiului spiritual” spaniol, rodul, desigur, al unității sale culturale catolice.321 Astfel, chiar și cei mai anti-falangiști catolici din contextul fracțional! ai regimului au putut să măture acasă prin această retorică goală. Toate acestea au servit la ștergerea urmelor contagii catalane, până când nimeni, nici de o parte, nici de alta, nu și-a amintit. Subiectul a rămas izolat ca o amintire locală plină de resentimente: de unde, dacă nu, a venit așezarea pe care poziția „blavera” — denunțul arzător al presupusei conspirații a „imperialismului catalan” și „aurul Barcelonei”— ar fi găsit în Țara Valenciană în timpul „tranziției democratice” din anii 1976-1977 și care sa răspândit, cu o performanță politică atât de eficientă, de mai bine de două decenii?322

Foștii protagoniști ai ideii „imperiale” a Ligii, însă, nu au putut uita, deși nu erau siguri de utilitatea sau înțelepciunea de a-și revendica originalitatea. În timpul Războiului Civil, Lluís Duran i Ventosa a trebuit să facă față delicatei diferențe dintre catalanism și ideologiile triumfale ale francismului. La sfârșitul războiului, cu „Statul Nou” din ce în ce mai înrădăcinat, în octombrie 1939 publică un tom teoretizat în Argentina, Ti esencia de los nacionalismos. Virtuțile și pericolele sale.323 După cum a observat Cambó la citirea cărții, Duran a tratat „naționalismul exacerbat” ca pe un fenomen fundamental „în toate țările cu regim totalitar”, ceea ce l-a făcut puțin inconfortabil („întreaga carte este influențată de citirea lui Mein Kampf pe care l-am părăsit când locuiam împreună la Rapallo”), deși liderul lligaire a considerat că este necesară o reflecție care să stabilească relația dintre propriul său naționalism și extremismele altora.324 Duran

Avea un stil expozitiv lung, iar opera sa, care este greu de urmărit, a fost înțeleasă greșit de majoritatea cititorilor săi. În realitate, Duran — spre deosebire de ceilalți „mari” bărbați ai Lliga — a intenționat să dea un răspuns luat în considerare relației dintre vechiul vis „imperialist” catalan și „imperiul” spaniol al lui Franco, aflat atunci în plină splendoare. Analiza lui s-a bazat pe autocritica după dezastrul pe care, din orice punct de vedere, a reprezentat-o Războiul Civil pentru orice ambiție catalanistă. Pentru a situa „imperialismul” catalanist în toată profunzimea sa, Duran a încadrat problema în termeni de „lăudărie” naționalistă: „Trebuie să recunoaștem cu nepasiune că o anumită cantitate de lăudăroșie colectivă este aproape inevitabilă”. Și, a precizat el, făcând aluzie printre altele la

conducerea însăși a Lliga: «Lăudărirea, care nu dăunează tocmai pentru că deranjează străinul. Dăunează în principal persoanelor interesate, deoarece nu le permite să măsoare valoarea reală a propriilor forțe. Nici măcar cei mai senini vizionari bărbați responsabili de direcția lor nu pot conține adesea efectele acestor lăudări sau, dacă vreți, aceste convingeri intime de o valoare exagerată. A influențat ceva din acestea pregătirea catastrofei statului cehoslovac? A făcut rău bascilor și catalanilor din Spania?» Dar, cu toată relevanța ei, aceasta nu a fost cea mai importantă problemă. Duriin a ținut să evidențieze - întotdeauna în limbajul său abstract și eliptic - contagiunea produsă între catalanism și spaniolism, transferul ideilor metaforice ale lui Prat de la Piba, „ unitate culturală” și „impeno”, forjate pentru a risipi puterea centralistă spaniolă. , la un discurs spaniol cstadólatra. În cuvintele lui:
Naţionalismul oferă uneori pericole serioase popoarelor care nu ştiu să-şi dea o măsură exactă a puterii lor.
Acest pericol este mai ales subliniat atunci când un anumit naționalism se află în statul descris într-unul din capitolele acestei cărți, numindu-l stat defensiv. Adică atunci când o Națiune trăiește într-o stare de interioritate în cadrul unui Stat al altei Națiuni, sau animată de un spirit național care îi este ostil. Printr-o reacție firească, fapt perfect explicabil și justificat doctrinar, poporul luptă pentru a-și afirma naționalismul. Își apără caracteristicile naționale. Se străduiește prin mijloacele de care dispune, [sic] să extindă la toate elementele sale conștientizarea personalității lor. Combateți-i pe cei care se opun recunoașterii faptului, sau care, resemnându-se cu evidența lui în terenul pur ideal, refuză consecințele care se impun în ordinea politică.
Și Duran a adăugat:
Dar această credință, care în mod logic trebuie să determine și încă determină renașterile naționaliste, îi aruncă uneori în pericolul de a calcula greșit propria valoare și posibilitățile de muncă eficientă. E de înțeles. Nin-

Unele naționalism, în stare de renaștere (și nici atunci când este într-o stare deja avansată de expansiune), se exaltă cu judecăți moderate, nici cu aprecieri critice imparțiale ale calităților poporului însuși. Tentația de a exagera valoarea fiecărui naționalism, [sic] este un fenomen foarte uman. Ceea ce există este că efectele sale implică pericole de o anumită natură atunci când este vorba de popoare în naționalism mulțumit, adică cu Stat propriu/ și chiar [sic] nuis agresiv, și mai ales de popoare de naționalism exuberant. Și de o natură cu totul diferită, când acea exagerare a valorii generale a naționalismului însuși se produce la popoare care, cel puțin pentru moment, nu pot aspira decât la recunoașterea personalității lor pentru a ocupa un loc relativ modest în viața lumii, [adăugate cursive]325
Duran a înțeles perfect că spaniolizarea schemei catalane, trecută de la metaforă la putere, de la impulsul centrifug la întărirea centripetă, a dus direct la o dictatură ale cărei pretenții internaționale erau scandaloase și grotești.

În rest, când a sosit momentul oportun, după căderea lui Serrano în 1942 și mai ales după cea a lui Mussolini în anul următor, toți huslingii din regimul Franco au scăpat de ideea de „imperiu”, deja complet epuizati. utilitatea ei de a legitima dictatura personală a lui Franco și din ce în ce mai depășită. Sub presiunea evenimentelor externe, „caudillaje” a devenit conceptul viitorului mai mult sau mai puțin imediat.326 În rezumat, așa cum ar sublinia în 1947 Consiliul Național de Formare Politică a Frontului Tineretului, parafrazând foarte intenționat celebra frază a lui Cambó : « Monarhie? Republică? Conducere!". „Spania”, a asigurat Departamentul de Propaganda al Asesoría, „are onoarea de a fi dat naștere unei noi forme de guvernare”.327 Numai puținii puriști, precum Santiago Montero Díaz, fideli schimbării ideologice a lui Ledesma, au încercat. pentru a menține vechiul ideal „imperial”. » în picioare, deși interesul său s-a restrâns din ce în ce mai mult la cea mai abstrusă sferă doctrinară a falangismului oficial, la granița cu disidența.328.

Între timp, o parte din jarul care a dat foc catalanismului „intervenționist” deja învechit a rămas în mediul catalan, oricât de mult a fost întotdeauna ascuns în secret – datorită stilului post-republican al Unió Democrática și altele asemenea. Acest lucru ar putea lega monarhiștii, până la urmă, opoziția internă tolerată a regimului. Cu înțelept oportunism Bourbon, Don Juan, în 1941, când a devenit pretendent la Coroana Spaniei din cauza abdicării tatălui său Alfonso al XIII-lea, a ales titlul de „Conte de Barcelona”. Trebuia să fie un titlu suveran, la propunerea lui Sainz Rodríguez, dar noul „rege” ezita între Navarra și Barcelona, o bună reflectare a colorării sale de extremă-dreapta hotărâtă în tinerețe, în anii republicani, când , în cadrul monarhismului, „pianiştii” au fost chiar mai radicali, datorită deschiderii lor către tradiţionalism, decât „alfonsiştii” de strictă ascultare, liberalii de modă veche.329 Faptul de a alege titlul casei din Barcelona l-a apropiat mai mult. , prin urmare, la linia particulară catalanistă înaintea problemelor de coroane și contra

titluri. Potrivit lui Caries Sentís, Don Juan a fost instruit în teme catalane de Josep Carbonell i Gener la Lausanne, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când pretendentul a intrat în exil socialist și confederat 330 Apoi mai mult de un fost ultracatalanist a încercat să încheie pace politică cu Cambonismul. Ramon Arrufat i Arrufat, fost creier tactician al Partidului Naționalist Catalan în epoca republicană, a lansat două lucrări în 1946, în speranța de a promova propunerile lui Cambó – una, destul de explicită și direct clandestină, sub pseudonimul «Ramon de les Borges Blanques», intitulată La sol-lucíó ¡slcj Cambó; celălalt, ascuns pentru a induce poliția în eroare într-o redacție superficial spaniolă, invocând indirect pe Menéndez și Pelayo: Pelayo Menéndez y Sola [sic], La unidad hispánica. Spania γ Catalonia (1892-1939).^' Însuși Don Francese și-a ținut deschise opțiunile prin finanțarea grupului radical catalanist, «liderii combatanților catalani ai Dezastrului Național», adunați în exilul mexican în jurul revistei Quaderns de l'Exili (JM Ametlla, Lluís Ferran de Poi, Rai-mon Gali, Joan

Sales).j32 Cu contactele în mai multe direcții pregătite, Cambó plănuia să facă o intrare spectaculoasă în Barcelona cu ocazia festivităților Mamei de la Montserrat, datând întoarcerea sa la jumătatea lui aprilie. 1947, cu scopul regândirii situaţiei sale politice. Însă o reacție infecțioasă provocată aparent de injectarea obligatorie împotriva febrei galbene, necesară escalei aeriene în Africa în timpul lungului zbor transatlantic, l-a ucis pe 30 a acelei luni, când avea puțin peste șaptezeci de ani.333 Fără Cambó, nu mai mult timp a fost la fel și toate inițiativele înaltei politici au fost uitate discret.
Cadrele supraviețuitoare ale vechii conduceri a Lliga au insistat pe argumentul lor obișnuit, modificat de fapte și, de asemenea, de cerințele cenzurii: rezultatul a fost considerabil vag, dar afinitatea de altădată pentru marile entități divizibile era încă vie. Noile piese supranaționale ale Lliga – sau mai bine zis, ale vechilor ei conducători – și-au oferit din nou cântecul de sirenă în atmosfera de centralism sufocant al francismului. În 1950, un Juan Ventosa y Calvell în limba spaniolă a publicat un Breviar al problemelor contemporane; faptul că bârfele insinuau că ar fi fost scrisă de alte stilouri nu ia luat din mesaj. Limbajul nebulos al Războiului Rece, cu aluzii eliptice la sovietici și americani, precum și la înființarea Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, nu putea ascunde preocupările ideologice ale unei vieți:
Din punctul de vedere al apărării naționale, este de neconceput astăzi ca o singură țară să poată rezista forțelor colosale care o amenință în caz de conflict. Nici, din punct de vedere economic, o țară nu poate lua în considerare și rezolva problemele sale independent de celelalte.
Este, pe de altă parte, un fapt evident că organizarea actuală a lumii nu răspunde acestei realități incontestabile. Statele naționale subzistă, fiecare

una dintre ele cu suveranitate proprie, cu pretenția de a-și rezolva propriile probleme în mod independent și în funcție de concepția sa națională, de comoditatea ei economică, de înclinația sa psihologică, plecând de la situații care s-au petrecut deja și după care intenționează, totuși, să ghideze. politica sa prezentă și viitoare.
Această inadecvare între realitate și organizare constituie una dintre cauzele tulburării și dezordinei actuale. Nu este deci surprinzător că a apărut o mişcare spre formarea unei unităţi superioare.334
Elanul suprastatal și federalizator – când nu confederai – era și mai viu la Duran i Ventosa, care a reușit să publice în catalană, în 1953 la Ancora, care cel puțin teoretic era o fostă editură falangistă, eseul său, La unitat. d'Europa. La unitate del món, dedicată unui Cambó deja mort.
Dar evoluția francismului într-o direcție și cea a lumii în alta ajunseseră să lămurească lucrurile lui Don Lluís, cu rezultatul previzibil de a-l întoarce la cel mai vechi punct de plecare al său, îndrăgitul „imperiu” al întregii sale vieți, chiar dacă a fost schimbată de accidentele timpului. Potrivit lui Durán:
Experiențele federaliste deschid calea către toate soluțiile care pot fi dorite. Pentru că, din vremea istorică cunoscută, s-ar

putea să nu existe nicio formulă politică mai permanentă decât
federalismul. Și ceea ce este atât de uitat, din păcate, face
parte din Europa de Vest astăzi, este un adevăr incontestabil,
oricât de mult i-ar putea surprinde pe unii. Ce se întâmplă este
că trebuie să-i dai cuvântului federalism sensul cel mai larg,
fără a-l confunda cu niciunul dintre sistemele pur doctrinare și
artificiale, cu care la un moment dat în Spania a fost cunoscut,
propagat și absolut discreditat pe bună dreptate.
Din principiul general, după ce a amintit de neuitata duală
Monarhie Habsburgică, Duran a apelat la exemplul viu și concret,
Imperiul Britanic, descris pe vremea când domnea în continuare
ultimul „rege-împărat” George al VI-lea, dar publicat în anul
său. succesiunea fiicei sale, Elisabeta a II-a, simplă suverană a
Regatului Unit.335 După cum scria:
Dar, strict vorbind, există o esență federală, în sensul politic
esențial modern, într-un Commonwealth precum încununează
personalitatea regelui Angliei, în ciuda puținelor legături
juridice dintre numeroșii membri ai Commonwealth-ului, așa cum au
existat în râvnitul stat . pentru Imperiul Austro-Ungar, a cărui
dispariție a adus atâtea rele în Europa; precum există în
Confederaţia Helvetică şi în Statele Unite ale Americii. Pentru
orice conglomerat de state care dorește să-și păstreze mult sau
puțin din personalitatea sa, dar creând un super-stat, care în
anumite chestiuni s-a convenit în statul său

tutorele constituțional acționează în numele tuturor, există o
nuanță nedeterminată de facilități.»336.
Aceste gândiri de actualizare au fost depășite, nu în conținutul
lor, ci în prezentarea lor. Având în vedere importanța absolută a
repetiției în catalanism, clasicul aforism macluha-nian care
afirmă că „mediul este mesajul” se arată a fi adevărat cu o
frecvență excesivă. În ceea ce privește moștenirea internă
catalană a visului „imperialismului” catalan și al „imperiului”
spaniol, cel care în anii 1930 a formulat teoretizarea care va
ajunge post-Jranqnismo a fost Untó Democràtica, nu Lliga.227 Dar
Unió a făcut-o. deci fără a recurge la conceptul «imperial»
însuși, ci prin teritorializare și apelul la pancatalanism, bazat
pe reelaborări ale discursului religios de pionierat al
franciscanilor din Pompei. În plus, nu se îndoia de adecvarea
unui cadru republican, fie el catalan sau chiar hispanic și
confederat. Transmiterea tezei lligaire „imperiale” a fost astfel
eliminată din memoria catalană, înlocuită cu o versiune îndulcită
a discursului republican catalan, adaptată la palatele „re-
catolice” din perioada postbelică.338 Falangiștii înșiși, cândva
atât de inflamați de idee „imperială”, după ce apelaseră la
„caudillaje” o subsumaseră resemnați într-o schemă neo-
joseantoniană care o reducea la „unitatea destinului în
universal”, fără mai multe detalii, ceea ce părea să le reducă
poziția la o spaniolă vulgară. naţionalismul, cândva
dispreţuit.339 Căutarea istoriografică ulterioară a
culpabilităţii „fasciste”, formulată în termeni de „genocid”,
părea să facă imposibilă o „responsabilitate” ideologică catalană
în substratul aceleiaşi dictaturi franiste, γα că se presupunea
că spaniolismul iar catalanismul erau prin definiţie atât de
incompatibile încât nu ar permite nici un transfer.”2” La fel,

criticile ulterioare la adresa stângii istoriografice, prin denunţarea „fascismului” inerent „burgheziei catalane” în relaţia ei cu regimul, au servit, oarecum paradoxal, pentru a ascunde relația de neconfesabilitate.341 Pretențiile erau destul de puține. Sectorul „opusdeísta” legat de protagoniști relativ izolați, precum Laureano López Rodó, a afișat memoria cambonienă și, în plus, subliniind „concordia”, pentru a minimiza memoria „imperială”.342 De asemenea, unii autoproclamați „liberali” din mold Camboniano a justificat memoria eroului pe baza caracterului său profetic precis și a adaptării sale calculate la circumstanțele ulterioare în cea mai mare parte a dezvoltării sale.

■ ' 343

paritate.

Chiar și așa, istoria are micile ei glume. Sentimentul de autonomie al „Dominiilor” Imperiului Britanic, cu guvern și parlamente proprii, capabile să formuleze politici în afara metropolei, ar rămâne ca un ideal latent în catalanismul conservator. Reapariția, în anii 1990, a unui discurs „sober-rainsta” în catalanismul pujolist, atribuit surselor Quebecois, este mai degrabă o amnezie istorică catalană, cu o nouă recuperare, pe cale franco-canadiană, a vechii doctrine „imperiale” referitoare la engleză. la legea entităţilor politice

Enric Ucelay-Da Cal--879

constituite în cadrul grupului pentru a lua o orientare decisivă fără a rupe prin aceasta legăturile simbolice ale cadrului istoric.344.

Dar ironiile istorice rămân invizibile, pentru că pierderea memoriei este absolută. Asa cum, intr-o intalnire culturala catalana mai mult sau mai putin clandestina desfasurata in trecerea de la anii '50 la '60, criticul literar Joan Triadú remarca cu o minunata candoare: «Daca nu s-ar fi intamplat tot ce s-a intamplat, acum am vorbi cu totii cu limba. folosit de poetul Foix.”343 În primăvara anului 2001, președintele catalan Jordi Pujol, implicat în lupte împotriva definiției crescânde spaniole și „antinaționaliste” a aliaților săi „populari” din guvernul central, a trebuit să denunțe erorile. de aznanstas. Pentru a face acest lucru, a apelat la limbajul „antiimperialist” al stângii catalane, un vocabular evocator al anilor ’30 care dominase Catalonia încă de la începutul „tranziției”. „[E] reface”, a tunat Pujol, „limba imperială pe care am mai auzit-o în alte vremuri și deși acum, într-o democrație, cadrul este diferit, discursul este din nou același.”346

Avea mai multă dreptate decât era capabil să recunoască el însuși, cu denunțul lui furios. O privire asupra designului monumental al Barcelonei ca focus „imperial” al unei rețele simbolice cataloniste arată încă acest lucru.347 Dar a explica toate interacțiunile „imperialismului” catalan și fascismului spaniol ar fi sarcina unei alte cărți. Să rămânem, deocamdată, cu observația înțeleaptă și recentă a eseistului și istoricului anglo-rus Michael Ignatieft, care arată în mai multe direcții deodată: „Ce este imperiul dacă nu dorința de a ne imprima valorile altor oameni? Imperialismul este o întreprindere narcisistă, iar narcisismul este sortit dezamăgirii. Indiferent de ce vor oamenii să fie, ei nu vor să fie forțați să fie ca noi.

Este o greșeală imperială să presupunem că le putem schimba inimile și mințile.

Note

introducere

Capitolul 1. Puterea unor metafore

1 Anonim [¿JM de Casacuberta?], „Notă preliminară”, în E. Prat de la Riba, Ia Nacionalitat catalana [1906], Barcelona, Editorial Barcino, 1934, ambele citate p. 7. Vezi: Λ. Manent, Josep María de Casacuberta și ¡'Editorial Barcino, Barcelona, Associació d'Autors en Llengua Catalana, 1980.

2 E. Ucelay-Da Cal, „Legenda celor trei preşedinţi”, L'Avenç, nr. 50, iunie 1982, pp. 60-66.

3 De exemplu, o dezbatere jurnalistică recentă: J. A Mellón, „Does Catalonia need the ideas of Eugeni d’Ors?”, El País (ediția Barcelona), 8 aprilie 1999, secțiunea „Catalunia”, pp. 2-3; J. Perucho, „Eugeni d'Ors în încăpăţânare dizgraţie”, Avui, 21 aprilie 1999, p. 20.

4 JM Capdevila, Eugeni Ors. etapa Barcelona (1906-1920), Barcelona, Barcino, 1965;

E. Jardí, Tres diguem-ne deseralats: Pijoan, Ors, Gazici, Barcelona, Selecta, 1966; E. Jar-di, Eugeni d'Ors, Barcelona, Aymá, 1967.

5 JLL Aranguren, Filosofia lui Eugenio d'Ors, Madrid, Espasa Calpe, 1981; G. Díaz-Pla-ja, Lupta pentru lumină. Realizarea intelectuală a lui Eugenio d'Ors, Madrid, Espasa Calpe, 1981, și, de același autor, Lo social en Eugenio d'Ors γ otros estudios, Barcelona, Cotai, 1982.

6 N. Bilbeny, Eugeni d'Ors şi ideologia noucentismului, Barcelona, La Magrana, 1988; de asemenea, N. Bilbeny, „Aristocrația lui Eugeni d’Ors”, în A. Balcells (ed.), Gândirea politică a Caialei din secolul al XVIII-lea până la mijlocul secolului al XX-lea, Barcelona, Ed. 62, 1988, pp. 193-203.

7 M. Rius, Filosofia lui Eugeni d'Ors, Barcelona, Curial, 1991; J. Castellanos, „Eugeni d'Ors: de la naţionalism la imperialism”, enj. Castellanos, Intelectuali, cultură și putere, B ircelona, La Magrana, 1998, pp. 151-185; Opere catalană de Eugeni d'Ors, de J. Murga-des și J. Castellanos, voi. I, Lucrări anterioare Glosarului, Barcelona, Quaderns Crema, 1994, pe lângă volumele rămase.

8 J Tusquets, Imperialismul cultural al lui Eugeni d'Ors, Barcelona, Columna, 1989.

9 Ca excepție remarcabilă: V. Cacho Viu, El nacionalismo catalán como factor de modernización, Barcelona, Quaderns Crema/Residencia de Estudiantes, 1998, în special pp. 81-103, „Un proiect alternativ al Spaniei”. În procesul de închidere a acestei cărți au apărut și următoarele: O. Costa Ruibal, L'imaginari imperial. El Noucentisme caíala i la política internacional, Barcelona, Institut Cambó 2002, cu o interpretare ușor diferită de cea prezentată aici.

10 După cum se arată: J. L Abellán, «The imperialist phase of Basque nationalism», El País, 20 septembrie 2000, p. 16.

11 Pentru un rezumat succint al rolului lui Prat în perspectiva „burgheziei regionaliste” și „oligarhiei centraliste”, se poate cita pe cunoscutul politolog marxist lordi Sole Lura, Autonomies, federalisme i autodeterminado, Barcelona, Laia, 1987. , pp. 26-27.

12 Γ Olivar Bertrand, Prat de la Riba, Barcelona, Aedos, 1964.
13 E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, curs.), Obra Completa, Barcelona. Institutul de Studii Catalane/Proa, vol. I, 1887-1898, 1998; zbor. II, 1898-1905, 1998; zbor. III, 1906-1917, 2000.
11 În Balcells, „Evoluţia gândirii politice a lui Prat de la Riba”, în ibid., voi. I, pp. 69-82.
15 Pentru M. Fraga Iribarne, Gândirea conservatoare spaniolă, Barcelona, Planeta, 1981, pp. 159, 184: Cambó este literalmente „încă un Maurista”; dar este o ocazie ratată, datorită tenacităţii localismului său, pentru R. de la Cierva, 1inevitabil drept (1801-1987). De la închisoarea lui Jovellanos până la martiriul lui Fraga, Barcelona, Plaza Janes, 1987, p. 139; precum și pentru Fernando Alonso, La derecha del siglo XXI, Barcelona, Royal Books, 1994, p. 81.
16 V Alba, Conservatorii în Spania, Barcelona, Planeta, 1981, cap. 6, „Revoluția de la mijloc: Cambó”; J. Maurín, Oamenii dictaturii [1930], Barcelona, Anagrama, 1977.
17 T Burns Marañón, Conversații la dreapta, Barcelona, Plaza Janes, 1997, pp. 205-206. Intervievatul a fost JA Duran i Lleida.
18 B. Muniesa, Buigiiesía catalană înainte de Republica Spaniolă: vol. 1, „I/ trovatore” în fața lui IVotan, voi. 2, triumful lui Wagner asupra lui Verdi; Barcelona, Anthropos, 1985-1986; B. de Riquer, Ultimul Cambo. Catalanistul chiar înainte de războiul civil și francismul, Vie, Etimo, 1996.
19 Lr incese Cambó și Batlle în centenarul, Barcelona, se, 1977.
20 P. González Cuevas, Historia de las derechas españolas. De la Iluminism până în zilele noastre, Madrid, Biblioteca Nueva, 2000.
21 J. Perucho, „Sigue la desgracia de d'Ors”, La Vanguardia, 4 decembrie 2000, p. 31.
22 Vezi Cacho Viu, Review of Eugenio d'Ors (1902-1930), Barcelona, Quaderns Crema/Residencia de Estudiantes, 1997; J. Varela, «Visul imperial al lui Eugenio d'Ors», Historia y politica, nr. 2, 1999, p. 39-82.
23 J. Rodríguez Puértolas, Literatura fascistă spaniolă, voi. I, Istorie, Madrid, Akal, 1986, pp. 143-148, deși Rodríguez nu îi dă un înțeles prea stelar.
2 1 Recepția critică la ediția catalană a lui J. Solé Tura, Catalanism și revoluție burgheză, Madrid, Edicusa, 1970, sau recenziile publicate în presa barceloneză a traducerii lui R. Hughes, Barcelona, New York, servesc de exemplu.Knopf, 1992.
25 E. Ucelay-Da Cal, «Getting to the capital: urban range, interurban rivalities and the nationalist imagination in 20th century Spain», în A. Morales Moya (coord.), Ideologies and politic moves: the keys to Spain 20th century Spain ; Madrid, Spania Noul Mileniu, 2001, pp. 221-263.
26 JGA Pocock, «Introducere: Statul artei» enj. G.A. Pocock, Virine, Comerț și istorie. Eseuri despre gândirea politică și istoria în principal în secolul al XVIII-lea, Cambridge (Marea Britanie), Cambridge University Press, 1985, precum și „Retrospect” din a doua ediție a lui Ancient Constitution and the Feudal Law. A Study of English Historical Thought in the

Scnteenth Century, Cambridge (Marea Britanie), Cambridge University Press, 1987.
27 PN Furbank, „Epic-Makmg”, The New York Recvieiv of Books, nr. 18, 30 noiembrie 2000 (ediție web nepaginată).
28 F Moretti, Atlasul romanului european, 1800-1900, Madrid, Trama, 2001, cap. 1.
26 N. Davies, Inima Europei. The Past in Poland's Present [¡984], Oxford (Marea Britanie), Oxford University Press, 2001, p. 154. Vezi, în general, secțiunea „Prin cuvânt și faptă: cauza poloneză” pentru o tratare strălucită a confuziei susținute într-un cadru naționalist între personajele literare și „reale”.
3“ M. Monnionier, Not to Lie IVith Maps, Chicago, University of Chicago Press, 1996.

31
32
33
3. 4
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
Patru cinci
46
47
48

Ca indiciu: EW Holland, „Schizoanalysis and Baudelaire: Some Illustrations of Decoding at Work”, în P. Patton (ed.), Deleuze: A Criticai Reader, Oxford (GB), Blackwell, 1996, pp. 240-256; pentru atribuirea de «modernitate»: J. Le Golf, New Europe and the modern world, Madrid, Alta ya, 1998, p. 52.
U. Eco, Tratat de semiotică generală, Barcelona, Lumen, 1977, p. 31.
JL Borges, „Sfera lui Pascal”, în JL Borges, Opere complete, voi. II, 1941-1960, Barcelona, Cercul de cititori, 1992, pp. 230-232 (citări p. 230, 232).
Excelentul manual al lui Philip Smith, Cultural Theory, este extrem de util. O introducere, Malden (Mass.)/Oxford (GB), Blackwell, 2001.
C Geertz, „Blurred Genres: the Refiguration of Social Thought”, în C. Geertz, Local Knowledge [1983], Londra, Fontana, 1993, pp. 19-3
Iau ideea de la R. Andrews (ed.), Rebirth ofRhetoric. Essays in Language, Culture and Education, Londra, Routledge, 1992, deși posibilitatea a fost deja subliniată în WA Shibles, Metaphor: An Annotateci Bibliography and History, Whitewater (Wis.), The Language Press, 1971, pp. 10-11.
\ A. Shibles, op. cit., p. 10.

JF Weiner, „Mit și metaforă”, în T. Ingold (ed.), Companion Encyclopedia of Anthropology. Humanity Culture and Social Life, Londra: Routledge, 1994, pp. 591-612. Fundamentul metaforic în toată psihanaliză este evident, deși terminologii alternative, mai specifice sunt adesea folosite din diferite școli, cum ar fi, de exemplu, distincția lacaniană între „imaginar” și „simbolic”; vezi A. Godine Cabas, Course and discourse on the work of J. Lacan, Buenos Aires, Helguero, 1977.
J. Derrida (P. Peñalver, cur.), Deconstruction on the frontieres of philosophy. Retragerea metaforei, Barcelona, Paidós/ICE-UAB, 1989, p. 38.
J.-P. Van Nappen şi colab., Metaphor. A Bibliography of Post-1970 Publications, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, 1985.
În Spania, a fost celebru atacul lui Josep Fontana, «Ascens i decadencia de la escola deis “Annales”». Recerques, nr. 4, 1974, p. 283-298; de asemenea, de însuşi Fontana, Historia. Analiza trecutului și a proiectului social, Barcelona, Crítica, 1982, cap. unsprezece.
TJ Jackson Lears, „Conceptul de hegemonie culturală: probleme și posibilități”, The American Historical Review, voi. 90, nr. 3, iunie 1985, p. 567-593.
Respingerea acestui demers, din complexitatea dezbaterii interne: VB Leitch, Cultural Criticism, Literary Theory, Poststructuralism, New York, Columbia University Press, 1992, în special cap. 8.
P. Anderson, Originile postmodernității, Barcelona, Anagrama, 1998; de F. Jameson însuși, Teoría de la posmodernidad, Madrid, Trotta, 1996. Vezi și T. Eagleton, Literary Theory. O introducere, Oxford (GB), Blackwell, 1985.
J. Baudrillard, Crítica de la economía política del signo [1972], México DF, Siglo XXI, 1991. În realitate, în ciuda insistenței asupra importanței unei „analize politice” în „studiile culturale”, se insistă semnificativ asupra utilizarea metaforei în politică și implicațiile sau consecințele acesteia pentru alte domenii de interpretare; repertoriul clasic de eseuri servește drept indicație: A. Ortony (ed.), Metaphor and Thought [1979], Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1998.
Vezi I. Berlin, „Benjamin Disraeli, Karl Marx, and the Search for Identity”, în I. Berlin (H. Hardy, ed.), Against the Current. Eseuri despre istoria ideilor, Mexico City, Fondo de Cultura Económica, 1979, pp. 328-364, în special p. 359.
]. Termes, «Federalismul catalan în perioada revoluționară 1868-1874». Recuts, nu. 2, 1972, p. 33-69; el acutizează ideea: E. Trias, «Patria i ciutat», La Catalunya Cintai i altres assaigs, Barcelona, L'Avcnç, 1984, p. 30. La rândul său, Dicciona

Râul limbii spaniole a Academiei Regale Spaniole nu se pronunță pe etimologie.
49 Pentru abordarea convențională în context european, ca stadiu relativ al tehnicii: JM Pradera și J. Millán (eds.), Lis burguesías europeas del siglo XIX. Societate civilă, politică și cultură, Madrid/Valencia, Biblioteca Nueva/Universitat de Valência, 2000.
50 Pentru o interpretare a dezvoltării culturale „burgheze” europene ca o funcție exclusivă a extragerii bogăției de dincolo

de mare, vezi EW Said, Cultura e imperialismo, Barcelona, Anagrama, 1996.

51 Ca eșantion: DL Loudon și AJ Della Bitta, Consumer Behavior. Concepte și aplicații, Mexico City, McGraw-Hill, 1995.

52 A se vedea J. Brewer și R. Porter, „Introduction”, la J. Brewer și R. Porter (eds.), Consumption and the World of Goods, Londra: Routledge, 1994, pp. 1-15. Vezi LE Alonso și F. Conde, History of consumption in Spain: an approach to its origins and first development, Madrid, Debate, 1994. Este adevărat că cel mai sistematic atac asupra noțiunii productiviste vine de la J. Baudrillard, Le miroir de la production , Paris. , Ed. Galileea, 1985.

53 P. Burke, L<i revoluţia istoriografică franceză. Școala doamnei Annales: 1929-1989 [1990], Barcelona, Gedisa, 1999, pp. 111-112. Althusser trebuie să fi fost crucial în acest proces, cu definiția sa a ideologiei ca „o „reprezentare” a relației imaginare a indivizilor cu condițiile lor reale de existență”: L. Althusser, Lenin and Philosophy, 1971, citat („seminal définition”) în F. Jameson, Fables of Aggression, Wyndliam Lewis, the Modernist as Fascist, Berkeley (Cal.), University of California Press, 1979, 12.

54 J. Zulaika, Boala bascilor. Metaforă și sacrament, Madrid, Nerea, 1990 (tradus din engleză).

55 M. de Montoliu, «Estudi critic», a BC Aribau - J. Rabió i Ors, Els nostres poetes: Sèrie I, nr. 2, Barcelona, Llibreria Catalónia, 1935, pp. 5-20 (citat p. 16).

56 O revizuire exhaustivă în: J. Burgaya, Formarea catalanismului conservator și modelelor „naționale” contemporane. Presa catalană și mișcările naționaliste contemporane, 1861-1901, teză de doctorat, Universitat Autònoma de Barcelona, 1999.

57 M. Blinkhorn, «Spain: the "Spamsh Problem" and the Imperial Myth», Journal of Contemporary History, vol. 15, nr.1, ianuarie 1980, pp. 5-23.

58 Vezi C. Yáñez Gallardo, The Americanism of the Catalan bourgeoisie, 1898-1929. Un proiect imperialist, Teză de licență, Universitatea Autonomă din Barcelona, 1985; O. Costa Ruibal, Recepția gândirii imperialiste în elitele barceloneze ale secolului XX, teză de doctorat, Departamentul de Istorie Contemporană, Facultatea de Geografie și Istorie, Universitatea din Barcelona, 1989; precum și AJ Beretta Curi, Comerțul între portul Barcelona și America Latină (1898-193 1): programul americanist al burgheziei catalane, teză de doctorat, Departamentul de Istorie Contemporană, Facultatea de Geografie și Istorie, Universitatea din Barcelona, 1985

59 O recentă reafirmare militantă a vechii teze enj. Harrison, „O Spanie catalană. Catalamst proiecte de modernizare a economiei spaniole (1898-1923)”, L'Avenç, nr. 268, aprilie 2002, pp. 9-18

60 J. Martínez Millán, «Perspectivele spaniole asupra figurii lui Carlos V», Istoricul, nr. 6, septembrie 2000, p. 25-41. De asemenea: K. Brandi, Carlos И[1937], Torino, Einaudi, 2001, cap. IV; R. Menéndez Pidal, Ideea imperială a lui Carlos V [1937], Buenos Aires, F;pasa-Calpe, 1941.

61 De-a lungul acestei cărți, cu un criteriu care nu este obișnuit în istoriografia catalană actuală, obsesiv condescendent față de regionalism, este de la sine înțeles că Barcelona, ca centru metropolitan capabil să centralizeze atracția în sfera sa,

are în epoca contemporană, a fost mintea gânditoare a Cataloniei pentru că este singurul centru urban cu capacitatea de a rezista unei piețe culturale de o oarecare importanță și, de asemenea, rivale

tar cu Madridul. În aceasta, dacă vreți, elaborarea ideologiei diferă de activitatea politică sau partizană, mereu atentă la orice punct de putere sau tensiune. În acest ultim sens, toată politica este politică locală, după binecunoscuta zicală a regretatului politician american „Tip” O'Neill. Dar un astfel de criteriu nu funcționează în politica intelectuală. Aceeași realitate metropolitană a Barcelonei a concentrat energiile urbane ale orașelor mai mici – în special cele industriale, precum Sabadell, Terrassa și Reus – și le-a dat un sens global, în timp ce ele, la rândul lor, răspândeau mesajul prin zonele învecinate și colectau premisele inițiativelor și mesajele mai mult sau mai puțin originale care au fost produse acolo. Fără această relație de focalizare și filtru difuzor, succesul catalanismului, capabil să reprezinte dinamica urbană fără a uita vocile și sentimentele rurale, nu s-ar fi produs. Mai exact, Lliga a fost o mișcare care nu s-a îndoit niciodată de această schemă, deoarece forța sa electorală a radiat din capitala Barcelona, a găsit un sprijin important în zonele urbane și rurale din provincia Barcelona, a pătruns în Gerona, dar a avut dificultăți și întârzieri în politica de cucerire. a „pământurilor” Lleida și Tarragona, obținând controlul celor patru consilii doar în mod excepțional la începutul anilor douăzeci. Pe de altă parte, după cum se vede mai jos (vezi capitolul 5), însuși Prat de la Riba nu a ezitat să-și asume acest rol principal pentru Barcelona în propriul argument ideologic.

62 În general: R. Jakobson, Saggi di linguistica generale [1963], Milano, Feltrinelli, 2002.

63 Vezi J. Hawthorn, A Concise Glossary of Contemporary Literary Theory, Londra, Edward Arnold, 1994, pp. 209-2 Pentru Kuhn, pe lângă celebra sa lucrare, The Structure of Scieii-tific Revolutions, Chicago, University of Chicago Press, 1962, vezi nota scurtă a lui WA Shibles, op. cit., p. 100-1 161-1

64 Utilizarea conceptului de „metaforă” face posibilă evitarea termenului derogatoriu și imprecis de „fantezie”, problematic în măsura în care aproape totul în politică este, într-un fel sau altul, fantezist, mai ales din punct de vedere contrar. De asemenea, am preferat să evit galicismul „imaginar”, de sursă lacaniană, după cum s-a văzut deja, și dotat cu o aparență vag antropologică de obiectivitate analitică, întrucât nu analizez abordări inconștiente, ci, dimpotrivă, mai degrabă operaționale. , utilizare calculată.

65 Citat în HW Fowler (cu Sir Ernest Gowers), A Dictionary of Modern English Usage [1926], Oxford (GB), Oxford University Press, 1965, p. 359 (voce „Metaforă”).

66 A se vedea numărul monografic despre «Era falsului» în Los Cuadernos del Norte, IX, nr. 50, iulie-august-septembrie 1988.

67 Vezi trecerea în revistă sistematică a bibliografiei extinse despre ideea imperială britanică în WR, Louis (ed. generală), The Oxford History of the British Empire, voi. V, RW Winks (ed., cu

A. Low), Historiography, Oxford (GB) / New York, Oxford University Press, 1999.

68 Luăm antonimele omogenizare și neologismul „heterogenizare” a lui A. Appadurai, Modernity at Large. Cultural Dimensions of Clobahzation, Minneapolis (Minn.), University of Minnesota Press, 1996.

69 J. Dean, „Civil Society: Beyond the Public Sphere”, în DM Rasmussen (ed.), The Hand-book of Criticai Theory, Oxford (GB), Blackwell; 220-242 (citat pp. 220-221).

70 A se vedea, ca eșantion relevant: SN Eisenstadt, Eseuri despre schimbarea socială și modernizarea, Madrid, Tecnos, 1970, caps. 3-5. Fără această reticență, impactul orbitor al lui RD Putnam Bowling Alone nu ar fi înțeles. The Collapse and Revival of American Community [2000], New York, Simon Se Schuster, 2001.

71 D. Headrick, Instrumentele Imperiului, Madrid, Alianza, 1989; D. Headrick, am Invisible IVeapon. Telecomunicații și politică internațională, 1851-1945, New York: Oxford University Press, 1991.

72 Formularea clasică a modelului nord-american: PF Drucker, Ihe Concept of the Corporation [1946], New York: Mentor, 1964; Se poate pune în contrast cu S. Giner și M. Pérez Yruela, La sociedad corporativa, Madrid, CIS, 1979; de asemenea M. Pérez Yruela și S. Giner (eds.), Corporatism in Spain, Barcelona, Ariel, 1988.

73 Formulat în alți termeni, pentru politica spaniolă, vezi argumentul Pamelei 13. Radcliff, «The Emerging Challenge oí Mass Pohtics», enj. Álvarez Junco și A. Shubert (eds.), Spanish History Since 1808, Londra, Arnold, 2000, pp. 137-154.

74 J. Habermas, The Structural Transformation of the Public Sphere, Cambridge (Ma.), MIT Press, 1989. Această veche idee, în teza de doctorat uitată a lui Habermas, a fost reînviată în anii 1990, în lumina capacității de a exercita presiuni publice asupra căderea comunismului în Cehoslovacia, Polonia, Germania de Est și chiar în URSS.

75 EE Schattschiender, El Pueblo seinisoverano [1960], Mexico DF, UTEHA, 1967, p. cincisprezece.

76 GL Mosse, Cultura europeană a secolului XX [1961], Barcelona, Ariel, 1997, cap. 1.

77 E. Ucelay-Da Cal, „Restaurarea. Regénération and the Clash of Nationalisms, 1875-1914”, în J. Álvarez Junco și A. Shubert, Spanish History Since 1808, op. cit., p. 120-136.

78 Reflecția o iau parțial din G. Gribaudi, „Images of the South: The Mezzogiorno as seen by Insiders and Outsiders”, în R. Lumley și J. Morris, The New History of the Italian South. The Mezzogiorno Revisited, Exeter (GB), University oí Exeter Press, 1997, pp. 83-113.

79 Vezi discuţia lucidă despre stilul politic de la Barcelona în J. Romero-Maura, La «Rosa de Fuego». Clasa muncitoare din Barcelona din 1899 până în 1909, Barcelona, Grijalbo, 1974, pp. 314-330; de asemenea, pentru tema „tehnico-profesionişti”: J. Casassas, „Configuraţia sectorului „intelectual-profesional” în Catalonia pentru restaurare (propó-sit dejaume Bofill şi Mates)”, Recerques, nr. 8, 1978, pp. 103-131; del mismo, Intelectuali,

profesioniști și poeți în Catalonia contemporană (1850-1920), Barcelona, Els Llibres de la Frontera, 1989.
80 F Jardí [pare], Les doctrines of Georges Sorel, Barcelona, La Revista, 1917.
81 A se vedea abordarea colectivă oarecum difuză a lui RR Pierson și N. Chaudhuri (cu
B. McAuley), Națiune, Imperiu, Colonie. Historicizing Gender and Pace, Bloomington (Ind.), Indiana University Press, 1998.
82 Vezi J. N. Pieterse și B. Parekh (eds.), The Decolonization of Imagination. Culture, Knowledge and Power, Londra: Zed, 1995.
Capitolul 2. Perspective imperiale (din Barcelona): o idee modernă cu îmbrăcăminte antică (
1 Lord Carnarvon, „Imperial Administration”, Fortnightly Rcvicw, 1 decembrie 1878, citat în CA Bodelson, Studies in Mid-Victorian Imperialism, New York: Knopf, 1925, p 127.
2 Pentru biografia lui Henry Howard Molyneux Herbert, al 4-lea conte de Carnarvon (1831-1890), vezi, „Carnarvon, Earldom of”, Encyclopedia Britannica (11 Ed.), New York, 19 1, voi. V, p. 360.
3 GK Chesterton, Crimele Angliei, Londra, Cecil Palmer 8c Hayward, 1915, pp. 82, 83, 85. Pentru relevanța acestei lucrări în cadrul teoriei sale a naționalismului: G. Wills, Chesterton [1961], New York, Image/Doubleday, 2001, pp. 102-197.
4 Luăm termenul de la P. Viereck, Meta-Politics. The Roots of the Nazi Mind [1941], New York: Capricorn, 1961.

5
6
7
8
9
10
unsprezece
12
13
14
cincisprezece
16
17
18
19
douăzeci
douăzeci și unu
22
23
24
M. Garcia Pelayo, Political forms in the Old East, Caracas, Monte Ávila, 1979. J. Muldoon, The Concept of Empire, 800-1800, Londra, Macmillan, 1999; R. Koebner, Empire, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1966, cap. I–II.
F. Millar, Împăratul în lumea romană, Londra, Duckworth,. 1977.
L. Halphen, Carol cel Mare și Imperiul Carolingian, Mexic DF, UTEHA, 1955; vezi rezumatul geneologiei imperiale în scurtul tratat De translatione Imperii de Marsilio de Padova (c.1275-c. 1342): Marsiglio of Padua (CJ Wederman, ed.), Defensor minor and

De translatione Imperii, Cambridge (GB) , Cambridge University Press, 1993.

Pe lângă J. Muldoon, op. cit., și R. Koebner, Empire..., op. cit., vezi, foarte indulgent cu continuitatea: KF Werner, "L'Empire carolingien et le Saint Empire", în M. Diverger (dir.), Le concept d'Empire, Paris, PUF, 1980, pp. 151-202; în general, de asemenea: M Diago Hernando, Imperiul în Europa medievală, Madrid, Arco Libros, 1996.

G. Brook-Shepherd, The Aistrians, Londra: Harper-Collins, 1997, p. 10.

Luăm ideea de „miraj imperial” dej. Calmette, Reichul german în Evul Mediu, Paris, Payot, 1951, pp. 390-400 (citare p. 393).

Dante Alighieri, Monarhia [c. 1313], Madrid, Technos, 1992.

M. Mazower, Balcanii. A Short History, New York, Modem Library, 2000, pp. xxxii-xxxiii.

G. Raudzens, Imperii. Europa și globalizarea 1492-1788, Phoenix Mill (Glouces-tershire, GB), Sutton Publishing, 1999.

T. Hobbes, Leviathan [1651], Oxford (GB), Oxford University Press, 1962 (Pt. IV, cap. 47) p. 544.

P Chaunu, „Imperiul lui Charles Quint”, în M. Duverger (dir.), op. cit., p. 100-1 253-278;

F. Ceh Cremades, Carol al V-lea și imaginea eroului în Renaștere, Madrid, Taur, 1987.

RG Asch și H. Duchhardt (eds.), Absolutismul. Un mit?, Barcelona, Cărți de idei, 2000; FA Yates, Astrea. The Imperial Theme in the Sixteenth Century, Londra, Ark, 1985; de asemenea D. Annitage, The Ideological Origins of the British Empire, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 2000, pp. 29-3

A. Pagden, Lords of All the World: Ideologies of Empire in Spain, Britain and France, c. 1 Soo-c. 1800, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1995, D. Annitage, op. cit., cap. 4. De asemenea, în general, de același autor. Popoare și imperii, Barcelona, Mondadori, 2002. Pentru imaginea europeană a puterii otomane: A. Wheatcroft, The Ottomans. Dizolvarea imaginilor, Londra: Penguin, 1993; pentru percepția Chinei: JD Spence, The Chan's Creat Continent. China in Western Minds, Londra, Alien Lane, 1999; De asemenea, sunt utile câteva dintre eseurile din Chinese Roundabout, New York, WW Norton, 1992. P. Fernández Albadalejo, Fragmentos de Monarquía, Madrid, Alianza, 1992, pp. 60-85, 168-184. A se vedea, ca exemplu clasic: Tomás Campanella (P. Marino, ed.), L<i Monarquía hispánica [1620], Madrid, Centrul de Studii Constituționale, 1982.

În general: C. Russell și J. Andrés-Gallego (dir.), The Monarchies of the Old Regime. Monarhii compozite?, Madrid, Editorial Complutense, 1996.

Vezi diferitele texte de M. Ganci și R. Romano (cur.), Governare il mondo. L'impero spagnolo dal xи al XIX secolo, Palermo, Società Siciliana per la Storia Patria, 1991. Pentru reminiscențele medievale subiacente: R. Menéndez Pidal, The Hispanic Empire and the Five Kingdoms, Madrid, Institutul de Studii Politice, 1950.

A. Alonso, castiliană, spaniolă, limbă națională. Istoria spirituală a trei nume [1943]. Buenos Aires, Losada, 1968, p. douăzeci.

H. S. Commager și E. Giordanetti, Is America a Mistake? The Eighteenth-Cenlnry Con-Iroversy, New York: Harper Tordi, 1967; J.V. Vigu, Ideea progresului |1920], Madrid,

Alianța, 1971; și, cu titlu corectiv, R. Nisbet, Istoria ideii de progres, Barcelona, Gedisa, 1991.

25 Pentru dezbaterea asupra moștenirii Romei: M. García Pelayo, «The fight for Rome (On the reasons for a politic myth)», în M. García Pelayo, Political and social writings, Madrid, Center for Social Studies, 1990 , pp. 193-232.

26 E. Gibbon, Decline and Fall of the Roman Empire [1776-1788], New York, Modern Library, nd, 2 vol.

27 CM Cipolla, JH Elliot, P. Vilar, C. Diehl et al, The economic declin of empires [1970], Madrid, Alianza, 1999; PM Kennedy, Ascensiunea și căderea marilor puteri, Barcelona, Plaza Janés, 1989.

28 F. Díaz-Plaja, Grecii și romanii în revoluția franceză, Madrid, Revista de Occidente, 1960.

29 S. Zweig, Fouché, Barcelona, Tinerețe, 1956, p. 1956; 111-117.

30 Ideea este la fel de clasică ca RR Palmer și J. Colton, A History of the Modera World, New York, Knopf, 1965, pp. 370-371 și ss.

31 H. Holborn, A History of Modern Gcrmany, 1648-1840, New York, Knopf, 1966.

32 AJP Taylor, The Habsburg Monarchy 1809-1918, Harmondsworth (GB), Penguin, 1976, pp. 197-198. 38-39; F. Heer, The Holy Roman Empire [1968], Londra, Phoenix Press, 2002, cap. 13.

33 G. Brandes, Revolution and Reaction in XIX-Cntury French Literature, New York, Russell K Russell, sf; H. Nicolson, Congresul de la Viena [1946], Madrid, Sarpe, 1985;
H. Kissinger, Я World Restored: Mettermeli, Castlereagh and the Problems of Peace, 1812-1822, Boston: Uoughton Mifflm, 1957; G. de Bertier de Sauvigny, La Sainte-Alliance, Paris, A. Colin, 1972.

34 J. Bryce, The Holy Roman Empire [1864], Londra: Macmillan, 1956, în special cap. Vile, pentru a contrasta cu critica devastatoare a lui G. Barraclough, „The medieval Empire: idea and reality”, în G. Barraclough, History from the current world, Madrid, Revista de Occidente, 1959, pp. 135-163.

35 De exemplu, Stendhal, Napoleón, Madrid, Aguilar, 1990; în general, J. Tulard, Napoléon ou le mythe du sauveur, Paris, Fayard, 1987; un rezumat în Tulard, „L'Empire napoléonien”, în M. Duverger (ed.), op. cit,, pp. 279-300.

36 W. Bruce Lincoln, Nicholas I, Emperor and Autocrat of the Russias, DeKalb (111.), Northern Illinois University Press, 1989.

37 Véase DD Gooch, Napoleon 111 - Omul destinului. Enlightencd Statesman or Proto-Fascist?, Nueva York, Holt, Rinehart & Winston, 1963, sau la biografia de TAB Corley, Democratic Despot: A Life of Napoleon III, Londres, Barrie &r Rocklifl', 1961. En general, F. Blu -chc Le bonapartisme, Paris, PUF 1981.

38 R. Koebner și H. Schmid, Imperialism. The Story and Signifìcance of a Politicai Word, 1840-1960, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1965, cap. eu; VR Berghahn,

Militarism. The History of an International Debate 1861-1979, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1984, p. 7.
39 M. Bakunin, „Imperiul Knutogennánico”; „Advertencia al Imperio knuto germanico [sic]” [1870-1871], Opere, vol. II, Barcelona, Ed. Pământ și libertate, 1938.
40 A se vedea capitolul XVI, „Despre naționalitate, în legătură cu guvernul reprezentativ”, dej. S. Mili, Despre libertate [1859], traducere în R. Seminari (ed.), Classics of nationalism, Barcelona, Pórtic, 2001, cap. 3: JL Pérez-Francesch și J. Pagés Massó (curs.), „John Stuart Mili. Libertatea: între individ și comunitate” (citat p. 102).
41 G. Bennett (ed.), The Concept of Empire. Burhe către Attlee, 1774-1947, Londra, Adam Charles Black, 1953; AP Thornton, Ideea imperială și dușmanii săi. A Study in British Power, Londra, Macmillan, 1959; R. Koebner, Imperiul op. cit., capitolele IV-VIL

42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
G. Martin, Britain and the Origins of Canadian Confederation, 1837-67, Londra, Macmillan, 1995; R. MacGregor Dawson (revizuit de N. Ward), The Govcniment of Canada, Toronto, University of Toronto Press, 1964, cap. 2.
J. Keay, India: O istorie, Londra, HarperCollins. 446·-447,
J. Corominas, Dicționar critic etimologic al limbii castiliane, Madrid, Gredos, 1974, voi. il, p. 992 da «imperialismo» și «imperialista», preluat din englezul «imperialism/impc-ríalist», a apărut în jurul anului 1879, adică între Congresul de la Berlin din 1878, care a rezolvat situația creată în Balcani după ruso-turca. Războï și Conferința aceluiași oraș din 1884-1885, care a înființat Statul Liber Congo și a organizat diviziunea inițială a Africii Centrale; pentru termenul «imperialism» în italiană: European Encyclopedia, Milano, Garzanti, voi. VI, 1978, p. 26; pentru portugheză: verb. Enciclopedia Luso-Braziliană de Cultură, Lisabona, Verbo, sa, voi. 10, p. 1015.
JA Hobson, Imperialism. A Study [versiunea din 1938, mult mărită față de originalul din 1902], Ann Arbor, University of Michigan Press, 1965; pentru contextul său intelectual: P K. Fieldhouse, Theory of Capitalist Imperialism, Londra: Longman, 1967.
SN Eisenstadt, The Politicai Systems of Empires, Londra, Free Press, 1963; JB Hard-şa, Orice imperiu va pieri. Teoria relațiilor internaționale, Paris, Armand Colin, 1992; MW Doyle, Empires, Ithaca, New York, Cornell University Press, 1986; P. Kennedy, Ascensiunea și căderea marilor puteri, Barcelona, Plaza Janés, 1989.
R. Koebner, Imperiul…, op. cit., cap. IV-VII.

L. Colley, britanic. Forging the Nation 1707-1837, Londra, Pimlico, 1994.
Vezi P. O'Farrell, Ireland's English Question. Relații anglo-irlandeze 1534-1970, New York, Schocken, 1971; formularea clasică imperial-unionistă în: AV Dicey, England's Case Against Home Ride [1886], Richmond, Richmond Publishing, 1973. De asemenea, studiul stimulant al lui R. Kee, The Green Flag, London, Weidenfeld & Nicolson, 1972; și scurtul G.Morton, Home Rule and the Irish Question, Londra, Longman, 1980.
RC Bmkley, Realism and Nationalism, 1852-1871, New York: Harper & Row, 1935.
C.   L. Bohórquez, «Tradiția republicană. De la planurile monarhice la consolidarea idealului și practicii republicane în America Latină», în A. Andrés Roig (ed.), El pensamiento social y político iberoamericano del siglo XIX, Madrid, Ed. Trotta/CSIC, 2000, pp. 65-86.
Pentru Brazilia: un rezumat în LF al lui Alencastro, «L'empire du Brésil», în M. Duverger (dir.), op. cit., p. 301-310; versiunea clasică naționalistă: P. Calmon, O Imperio, 1800-1889, São Paulo, Companhia Éditora Nacional, 1947; Încadrarea în mediul republican: R. Seckinger, Monarhia braziliană și republicile sud-americane 1822-1831. Diplomacy and State Building, Baton Rouge, Louisiana State University Press, 1984. Pentru Mexic, pentru a-i evalua sensul doctrinal: EJ Palti (eds.), La política de disenso. „Polemica în jurul monarhismului” (Mexic, 1848-1850)... și aporii liberalismului, Mexic DF, FCE, 1998; mai general, pentru Primul Imperiu: A. de Mestas, Agustín de Itiirbide, Împăratul Mexicului, Barcelona, Juventud, nd; J. Vega, Agustín de Itiirbide, Madrid, Historia 16/Quorum, 1987; din multitudinea de cărți despre Maximilian: R. O'Connor, The Cactus Throne, New York: GP Putnam's, 1971; J. Haslip, Tronul Mexicului. Maximilian and His Empress Carlota, New York, Hoit, Riehart A Winston, 1972. Pentru Haiti: R. Pattee, Haiti, Madrid, Hispanic Culture, 1956.
Termenul de „Republică Imperială” a fost o temă de politică americană, cu două sensuri: se poate referi, mai ales pe tot parcursul secolului al XIX-lea și în primele decenii ale secolului XX, la rolul transcontinental sau intercontinental al Statelor Unite, mai ales uneori mai mult. exaltat de „Manifest Destiny”: vezi F. Merk, Manifest Destiny and Mission in American History, New York: Knopf, 1963; pe de altă parte, se poate referi la predominanţă

a guvernului federal și în special a președinției presupus a fi înzestrată cu puteri cvasi-monarhice: AM Schlesinger, Jr., lhe Imperiai Presidency, Boston: Houghton Mifllin, 1973, cap. 1-4. Există şi interpretări care insistă asupra importanţei conceptului imperial pentru conceptualizarea statului nord-american: Imperiul lui PS Onufljcf-ferson. Пie Lançuage of American Nationhood, Charlottesville (Va.), University Press of Virginia, 2000. Pentru problema națională în America Latină: M. Hernández Sán-chez-Barba, Formarea națiunilor ibero-americane (sec. XIX), Madrid, Anaya , 1988.
54   Pentru «Napoleoni» americani: A. Yáñez, Santa Anua: spectrul unei societăţi, Mexic DF, FCE, 1982; M. Cancogni și I. Bons, Napoleon of Silver, Barcelona, Nogue, 1972; C. Garcia, Francisco

Solano Lopez, Madrid, Istoria 16/Cvorum, 1987; A. Gutierrez Squire, Francisco Solano Lopez. Fl Napoleon din Paraguay, Madrid, Anaya, 1988; S W. Sears, George B. McClellan, The Yoting Napoleon, New York, Da Capo, 1999.

55 AJ Mayer, Persistența Vechiului Regim. Europa către Războiul Creat, New York, Pantheon, 1981.

56 C Marx, The 18th Brumarium of Louis Bonaparte in Selected Works, 1, Madrid, Akal, 1975, pp. 339 și ss.

57 Despre Bismarck: AJP Taylor, Bismarck, Londra, Hamish Hamilton, 1955; și, mai ales, articolul clasic al lui HU Wehler, „Imperialismul lui Bismarck, 1862-1890”, Past and Present, nr. 48, 1970, p. 119-155. Pentru răspuns: B. Waller, Bismarck, Oxford (GB), Blackwell, 1997, cap. 7.

58 C A. Macartney, Imperiul Habsburgic 1790-1918 (New York: Macmillan, 1969, cap. 2.

59 H. Kohn, Le panslavisme Son histoire et son ideologie, Paris, Payot, 1963; vezi antologia lui O. Novikova (ed.), Rusia și Occidentul, Madrid, Tecnos, 1997.

60 Pentru o bună reflecție asupra implicațiilor strategice pe termen lung ale modelului austro-ungar, vezi: D. Rusinow, «Ethnie Politics in the Habsburg Monarchy and Success-sor States: Three ';Answers” to the National Question» , în RL Rudolph și DF Good (eds.), Naționalism and Empire, l'he Habsburg Monarchy and the Soviet Union, New York: St. Martins, 1992, pp. 243-267.

61 Evoluţia societăţii civile maghiare în: A. Geró, Societatea modernă Hungarina în devenire, Central European University Press, 1995; de asemenea, pentru fondul său doctrinar: TM Islamov, „De la Natío Hungarica la Națiunea maghiară”, în RL Rudolph și DF Good (eds.), op. cit., p. 159-183; precum și, pentru evoluția politică, capitolele relevante, de E. Somogyi și T. Franck; din PF Sugar, P. Hanák, T. Franck, A History of Hungary, Bloomington (Ind.), Indiana University Press, 1994, cap. XIII și XIV.

62 Paralela este și mai mare atunci când se compară termenul german „Kaiser”, aplicat atât coroanei austriece, cât și celor germane, cu „Kaiser-i-Hind” sau, literalmente, „Cezar al Indiei”, care era titlul oficial hindi. a Monarhiei Britanice a subcontinentului. Pentru o interpretare diferită, vezi D. Lieven, «Dilemmas of Empire 1850-1918. Putere, Terntoriu, Identitate», Revista de istorie contemporană, voi. 34, nr. 2, 1999, p. 163-200.

63 WG Beasley, The Rise of Modern Japan, Londra: Weidenfeld &: Nicolson, 1990, cap. 4-6; P. Akamatsu, Meiji 1868. Revoluție și contrarevoluție în Japonia, Madrid, Siglo XXI, 1977; J. Mutei, Japonia. Sfârșitul shogunatului și Meiji Japonia, 1853-1912, Barcelona, Vicens Vives, 1972; P. Fistié, La Thaïlande, Paris, PUF, 1963, pp. 53-66.

64 S. Seagrave (cu P. Seagrave), The Yamato Dynasty, Londra, Bantam Books; 33-34 și cap. 2; R. Story, A History of Modern Japan, Hannondsworth (GB), Penguin, 1963, cap. 4, secțiunea iii; H. von Wolferen, The Enigma of Japanese Power, Londra, Macmillan, 1990, în special cap. 8.

65

66

67

68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
I. L. Bishop și OJR Howarth, „Korea”, Encyclopaedia Britannica (ed. a 11-a), 1911, voi. 15, pp. 908-913; Hirosi Saito, „Coreea”, ibi'd., vol. 31 (1922). 685-6 Vezi G. Hen-derson, Korea: The Politics of the Vortcx, Cambridge (Mass.), Harvard University Press, 1968, cap. 1-4
MC Wright, Ultima rezistență a conservatorismului chinez. The Eastern Restoration, 1862-1874, New York, Atheneum, 1966; în general: JK Fairbank, The Creat Chinese Revolution 1800-1985, Londra, Picador, 1986.
L. Lafore, The Long Fuse. O interpretare a originilor Primului Război Mondial, New York,
J. B. Lippincott, 1965.
Vezi J. Bouvier și R. Girault (eds.), French Imperialism before 1914, Paris-The Hague, Mouton, 1976; pentru Statele Unite: H.Nash Smith, Virgin Land: The American West as Symbol and Myth, New York, Vintage, 1950, cap. IV și pp. 215-216.
D. Cannadine, «The Context, Perfonnance and Meaning of Ritual: the British Monarchy and the “Invention of Tradition”, c. 1820-1977”, în E. Hobsbawm și T. Ranger (eds.), The Invention of Tradition, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1983, pp. 1820-1977. 101-164; de asemenea G. Mosse, Nationalization of the Mass. Simbolism politic și mișcări de masă în Germania (1815-1933), Bologna, Il Mulino, 1982.
S. Constant, Foxy Ferdinand, Țarul Bulgariei, New York, Franklin Watts, 1980, cap. 18. În general: M. Korinman, Deutschland iiber ailes. The Pangermanism 1890-1945, Paris, Fayard, 1999; reprezentativ al literaturii critice vehiculate în traducere în timpul primului război mondial: R. Usher, The p<i»^enna»шпе[1913], Madrid, Bib. Coroana, 1915.
H. Kohn, op. cit.; A. Walicki, O utopie conservatoare. Storia degli Slavophilia, Torino, Einaudi,
G. Mazzini, Ai Giovani of Italy, Milano, Italian Publishing Institute, sf
SG Xydis, „Naționalismul grec modern”, în PF Sugar și LJ. Lederer (eds.), Nationalism in Eastcrn Europe, Seattle (Wash.), University of Washington Press, 1969, pp. 207-258; G. Prévélakis, Geopolitque of Greece, Bruxelles, Complex, 1997.
În special, vezi: MJ van Aken, Paii-Hispanism. Origins and Development to 1866, Berkeley (Cal.), University of California Press, 1959.
F. Merk, Manifest Destiny and Mission in American History, New York: Knopf, 1963; A. P. Whitaker, The Western Hemisphere Idea, Ithaca (NY), Ithaca University Press, 1954; citatul din A.

Jouait, Abraham Lincoln. Tineretea și viața sa politică. Istoria abolirii sclaviei în Statele Unite [sief Barcelona, lmp. din „Gaceta de Barcelona”, 1876, p. 64.
P. Hopkirk, Marele joc. The Stingale for Empire in Central Asia, New York, Kodan-sha, 1994; el contexto estatal de Asia central: M. Gaborieau, „Situația imperiilor în ajunul primului război mondial”, în Cercul de reflecție și studii asupra problemelor internaționale, dispariția și renașterea imperiilor în Orientul Mijlociu și în Asia Centrală. , Paris, Institutul de Relații Internaționale și Strategice/Dunod, 1992, pp. 17-29.
C. JH Hayes, A Generation of Materialism, 1871-1900 [1941], New York, Harper A Row, 1963, cap. VII, „Timpul de sămânță al naționalismului totalitar”; H. Arendt, Originile totalitarismului [1951], Cleveland, Meridian, 1958, cap. 8.
Tomamos el concepto de G. de Reparaz (padre), Historia de la colonización, Barcelona, Labor, 1933-1935, 2 vol.
D. R. Headrick, Instrumentele Imperiului. Technology and European Imperialism in the Niiete-cnth Ccntury, New York, Oxford University Press, 1981; și, de Headrick însuși, Arma invizibilă. Telecomunicații și politică internațională, 1851-1945, New York. Oxford University Press , 1991 .

81 S. Balfour, The End of the Spanish Empire 1898-1923, Oxford (G.B.), Oxford University Press, 1997, p. 81. 230-234; în general, E. Ucelay-Da Cal, «Naționalismele în Spania. Some Interpretative Proposals”, în I Burdiel și J. Casey (eds.), Identifies: Nations, Provinces, and Regions, 1550-1900. Lucrările celui de-al III-lea Seminar de Studii Istorice Anglo-Spaniole desfășurate la University of East Anglia, 25-26 octombrie 1996, Norwich (GB), School of History - University of East Anglia, 1999, pp. 11-52.
82 A se vedea aprobarea lui Alfonso al XII-lea de către naționalistul pangerman și prusac H. von Treitschke (H. Kohn, ed.), Politics, New York, Harcourt, Brace & World, 1963, p. 175.
83 C Serrano, Nașterea lui Carmen. Simboluri, mituri și națiune, Madrid, Taur, 1999, pp. 84-85.
84 X. Arbós, Ideea de s-a născut în primul constituționalism spaniol, Barcelona, Curial, 1986; în alt sens: M. Pérez Ledesma, «Las Cortes de Cádiz y la sociedad española», Ayer, nr. 1, 1991, p. 167-206.
85 J. Barragán Barragán, Tenis of Cadiz liberalism, Mexico DF, UNAM, 1978, pp. 31-78.
86 L. Zea, «Gândirea politică și socială a Americii Latine» [1964], în L. Zea, Esența americanului, Buenos Aires, Pleamar, 1971, pp. 121-159 (citare p. 127). Viziunea asupra trecutului care strălucește în această abordare nu a fost neapărat greșită, întrucât imperiul spaniol putea fi înțeles ca rezultatul multor eforturi și interese dincolo de pretențiile hegemonia castiliană; vezi, în acest sens: H. Kamen, Empire. I forjarea Spaniei ca putere mondială, Madrid, Aguilar, 2003.
87 Conceptul de «naționalism instituțional» în B. de Riquer și E. Ucelay-Da Cal, «An Analysis of Nationalisms in Spain: A Proposal for an Integrated Historical Model», în JG Benmendi, R. Máiz, XM Núñez (eds. .), Naţionalismul în Europa. Trecut si prezent. Proceedings of the International Congress «Nationalisms

in Europe. Trecut și prezent», Santiago de Compostela, Universitatea din Santiago, 1994, voi. II, p. 275-301. A se vedea, în acest sens, discuția lui X. Bastida, Națiunea spaniolă și naționalismul constituțional, Barcelona, Ariel, 1998. Vezi și A. de Blas Guerrero, Tradiția republicană și naționalismul spaniol (1876-1930), Madrid, Tecnos , 1991.

88 JM Portillo Valdés, Revoluția națiunii. Originile culturii constituționale în Spania,
17S0-1812, Madrid, Centrul de Studii Politice și Constituționale/BOE, 2000.

89 Pentru un studiu recent asupra elaborării secolului al XIX-lea, din rădăcinile secolului al XVIII-lea, a naționalismului spaniol, vezi J. Alvarez Junco, Mater Dolorosa. Ideea Spaniei în secolul al XIX-lea, Madrid, Taur, 2001.

90 A. Cánovas del Castillo, «Discurs rostit la 6 noiembrie 1882 [despre națiune, naționalitate și naționalism], în A. Cánovas del Castillo, Obras, Problemas contemporáneos, Madrid, Imp. de A. Pérez Dubrull, 1884, vol. II, p. 11-97; Vezi C. Dardé, «Cánovas y el nacionalismo liberal español», în Gortázar, G. (ed.), Nación y Estado en la España liberal, Madrid, Noesis, 1994, pp. 209-238. Despre Renan, din această perspectivă: F. Pérez Gutiérrez, Renan in Spain (Religie, etică și politică), Madrid, Taur, 1988.

91 Lipsa definiției ar putea merge până la anunțate „Legi speciale” de guvernare a coloniilor, argument care a justificat excluderea acestora din Constituția din 1837, ele nu au fost niciodată redactate; Erau, deci, după cum comentează istoricul JM Pradera, „suma inhibiției dezvoltării ordinii liberale”, atât de speciale încât „erau, în realitate, inexistența legilor”. Vezi JM Fradera, «De ce nu au fost promulgate „legile speciale” de peste mări?» și «Falimentul imperial și reorganizarea puterii coloniale în Antilele Spaniole și Filipine», în JM Fradera, Gobernar colonias, B ircelona, Península, 1999, pp. 71-93 (citări p. 93) și 95-125.

92 J Varela, «Nacionalismo armónico», în J. Varela, Romanul Spaniei, Intelectualii și problema Spaniei, Madrid, Taur, 1999, în special pp. 89-97; pentru un răsfăț

informații exhaustive: A. Jiménez-Landi, Instituția Liberă de Educație și Mediu, Madrid, Ministerul Educației și Culturii, 1996, 4 vol.; relația Ginerului cu Catalonia, în vol. III, cap. XXVIII-XXIX.

93 MC Lécuyer și C. Serrano, La Guerre d'Afrique et ses répercussions en Espagne, 1859-1904, Paris, PUF, 1976; A. Bachoud, Spaniolii înainte de campaniile din Maroc, Madrid, Universitatea Espasa, 1988.

94 A. Bachoud, The Spanish before the Moroccan campaigns, Madrid, Universitatea Espasa, 1988; pentru «Voluntarii Catalani»: V. Balaguer, Jornadas de gloria o los españoles en Africa, Madrid/Barcelona/Havana, Lib. spaniolă/DI López Bernaggosi/Lib. Enciclopedia, 1860; de asemenea V. Balaguer, Recenzia Sărbătorilor celebrate la Barcelona, în primele zile ale lunii mai 1860, cu ocazia întoarcerii trupelor Voluntarii Cataloniei γ ale Armatei Africii, Madrid/Barcelona, Lib. spaniolă/D. Salvador Montserrat/Lib. I în spaniolă/Lib. din El Plus Ultra, 1860.

95 T. García Figueras, Amintiri centenare ale unui război romantic. Războiul african al bunicilor noștri (1859-60), Madrid, Consiliul Superior pentru Cercetări Științifice, 1961.
96 A se vedea: S. de Mas, La Iberia, raport despre conveniența unirii pașnice și legale a Portugaliei și Spaniei, Madrid, lmp. de M. Rivadeneira, 1868, din care prima ediție a fost din 1853 la Lisabona, «de un philo-portuguez» [sic]. Substratul catalan al propunerii iberice a lui Mas a lăsat un indiciu curios: Mas, fără să vrea, a propus un steag iberic (ilustrare vizavi de p. 170 din a 2-a ed. din 1853), care a amestecat culorile portugheze (apoi albastru și alb) cu roșul spaniol. și aur într-un sfert, cu sferturile citite vertical de fiecare țară; dar, parcă întâmplător, steagul portului Barcelona (o mostră de origine pe care, prin lege, toate navele spaniole o purtau pe catargul principal) avea aceleași culori și sfert, evident o combinație aleatorie, dar cu orientarea echivalentă în lectura peisajului. Ca ofițer consular, Mas trebuia să cunoască pe de rost toate insignele portuare spaniole.
97 JA Rocamora, Naționalismul iberic 1792-1936, Valladolid, Publicațiile Universității din Valladolid, 1994, cap. 4; de asemenea G. Rueda Hernanz, «El "iberismo" del siglo XIX. Istoria posibilităţii unirii hispano-portugheze», în H. de la Torre şi A. Pedro Vicente (dirs.), Spania-Portugalia. Studii de istorie contemporană, Madrid, Ed. Complutense, 1998, pp. 181-214.
98 A. Sánchez Andrés, «Politica colonială spaniolă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea: modele teoretice, obiective și strategii», Spagna contemporanea, VI, nr. 11, 1997, p. 51-64.
99 Iau conceptul de «Stat tanosoceanic» din A. Bahamonde yj. A. Martínez, Istoria Spaniei secolul XIX, Madrid, Catedră, 1994.
100 Impulsurile încrucișate ca o caracteristică consistentă a politicii spaniole în B. de Riquer și E. Ucelay-Da Cal, op. cit; precum și în E. Ucelay-Da Cal, «Naționalismele în Spania», op. cit., p. 11–52.
101 Harta reprodusă în M. Herrero de Miñón, Drepturi istorice și Constituție, Madrid, Taurus, 1998, cu fața p. 16; A se vedea, de asemenea, pentru o trecere în revistă a acestei teme din perspectivă bască: J. Agirreazkuenaga Zigorraga, «L'Espanya toral: „principiu absurd, periculos, imposibil... un stat în alt stat"», Recerques, nr. 39 1099, p. 7-30.
102 E. Ucelay-Da Cal, «Cuba and the awakening of nationalisms in peninsular Spain», Studia Historica/Historia Contemporánea, voi. 15, 1997, p. 151-192; și, din aceeași, «Profeții, propagandă și modele politice autoîmplinite între Cuba, Spania și Statele Unite», Ules i Imperis, nr. 2, primăvara 1999, p. 191-219. Pentru criza de

Carolina: MD Elizalde de Pérez-Grueso, Spania în Pacific. Colonia Insulelor Carolina, 1885-1899, Madrid, CSIC, 1992; S. Izquierdo, Les engranes de 1898. Pacificul colonial spaniol: les Ules Carolinas, Mariannes i Palan, Barcelona, La Magrana, 1998.
103 C Yáñez Gallardo, Sărind cu plasa. Emigrarea timpurie a catalanilor în America, ca. 1830-1870, Madrid, Alianță, 1996.
104 J. Casanovas Codina, Bread, or Balets! Urban Labor and Colonialism ni Cuba, 1850-1898, Pittsburgh (Pa.), University of Pittsburgh Press, 1998, cap. 3-4; M. Moreno Fraginals, Cuba-

Spania, Spania-Cuba. Historia común, Barcelona, Critica, 1995; pentru argumentul său despre anexare: M. Moreno Fraginals, „El annexionismo”, în M. Moreno Fraginals,}. Varela Ortega et al., O sută de ani de istorie cubaneză (1898-1998), Madrid, Verbum, 2000, pp.35-45.
105 J. Maluquer de Motes, „Burghezia cubaneză și sclavia colonială: moduri de producție și practică politică”, Cercetări, nr. 3, 1974, pp. 83-136. Despre „voluntarii catalani” din Cuba: JJ Moreno Masó, The footprint of the Catalans in Cuba, Barcelona, Generali-tat de Catalunya, 1992, cap. III. Pe lângă interesele fundamentale, tema „voluntarilor catalani” servește la urmărirea evoluției inextricabile a naționalismului catalan și spaniol de la războiul african din 1859-1860 până la conflictele cubaneze și până la războiul mondial de la Puniera: D. Martínez Fiol, The " Voluntari catalani” în Marele Război (1914-1918), Barcelona, Abadía de Montserrat, 1991.
106 F. de Camps y Feliú, spanioli și insurgenți, Havana, Est. tip A. Álvarez y Cia., 1890.
107 R. Núñez Florencio, Militarismul și antimilitarismul în Spania (1888-1906), Madrid, CSIC, 1990; Nu este surprinzător că militarismul ar rămâne ca un balast în politica cubaneză însăși:}. M. Hernández, Politica și militarismul în independența Cubei, 1868-1933, SI, Ed. Colibrí, 2000.
108 F. Bancroit, Calhoun and the South Carolina Nullification Movement [1928], Gloucester (Ma.), Peter Smith, 1966; C M Wiltse, John C. Calhoun. Nulllifter 1829-1839, India-n nolis, 1949; mai general: ML Salvador!, Potere e libertà nel mondo moderno. John C Calhoun: un geniu penibil, Roma/Bari, Laterza, 1996; pentru gândul Cal-Hounian:}. C. Calhoun (P. Lucas Verdú și MC Lucas Murillo de la Cueva, eds.), Disquisition on the Government, Madrid, Tecnos, 1996.
1,09 1). H. Greşit, Problema Ordcr. What Unites and Divides Society, New York, The Free Press, 1994, pp. 32-33.
110 Pentru teza „puterii sclavilor” ca paranoia politică: D. Brion Davis, The Slave Power Conspiracy and the Paranoid Style, Baton Rouge (La.), Louisiana State University Press, 1969; și ca realitate: LL RChards, The Slave Power. The Free North and Southern Domination 1780-1860, Baton Rouge (La.), Louisiana State University Press, 2000.
111 A. García Balañá, „Tradiția liberală politică în Catalonia. O jumătate de secol de încercări și inițiative, 1822-1872», en}. M. Fradera et al., Catalonia and overseas. Putere și negație în coloniile spaniole (1750-1914), Barcelona, Museu Maritim Drassanes de Barcelona, 1995, pp. 77-106; o sinteză a relației economice în C. Yáñez, „Profilul de peste mări! a economiei catalane”, iblei., pp. 53-76.
112 }. Gascón și Marín, Asociații Provinciale, Madrid, Hijos de Reus, 1914, cap. III; M. de Bofarull y Romana, Reforma administratiei locale si a asociatiilor provinciale, Raport redactat de profesorul universitar... si discutat de Corporatie in sedinta publica in cursurile 1914-15 si 1915-16, Madrid, Real Academia de }unspmdence și Legislație, 1916; F. Culi i Verdaguer, Asociațiile Provinciale, Madrid, Casa Provincială de Caritate, 1915, cap. II;}. Sánchez de Toca, Regionalismo, municipalismo y centralización, Madrid, Ed. Reus, 1921. Reacțiile lui
Enric Ucelay-Da Cal

895
iz
114
115
116
117
118
1 19
120
121
122
123
124
125
presa catalană până la ultimul război cubanez în J. Llorens Vila, La Unió Catalanista op. cit., p. 355-364.
M. Bizcarrondo, «Autonomia Cubei ca proiect politic», studiu preliminar către RM de Labra și alții, Problema colonială contemporană, Oviedo, Universitatea din Oviedo, 1998, pp. xi-lxviii (citat p. xxviii); vezi, de asemenea, de același autor: „Autonomia cubaneză 1878-1898: idei și fapte”, Istoria contemporană, nr. 19, 1999, p. 69-94; precum şi: M. Bizcarrondo şi A. Elorza, Cuba/Spania. Dilema autonomistă, 1878-1898, Madrid, Colibrí, 2001.
J. L. Marfany, Cultura catalanismului, Barcelona, Empúries, 1995; XG Beramendi și XM Núñez Seixas, O nationalismo galego, Vigo, A Nosa Terra, 1995; J. Corcuera, Origini, ideologie și organizare a naționalismului basc (1876-1904), Madrid, Siglo XXI, 1979.
Vezi discuţia despre Luis Bonafoux, de la Puerto Rico la Paris, în: E. Inman Fox, «Two anarhist newspapers of 98», în E. Inman Fox, L¿i intelectual crisis of 98, Madrid, Edi-cusa, 1976, pp. 17-30.
Cu titlu indicativ: P. Vázquez Cuesta, «Pericolul portughez ca amia dialectică», în H. de la Torre și A. Pedro Vicente (dirs.), Spania-Portugalia..., op. cit., p. 215-222.
E. Ucelay-Da Cal, «The Restoration Régénération and the Clash of Nationalisms, 1875-1914», în J. Alvarez Junco și A. Shubert, Spanish History Since 1808, Londra: Arnold, 2000, pp. 120-136.
R M. de Labra, Politica hispano-americană. Spanioli și cubanezi după separare, interviu cu un propagandist. Declaraţiile de [... ¡, Madrid, Imp. Jaime Ratés Martín, 1916, p. 14. Despre Labra, vezi: R. Mesa. Colonialismul în criza secolului XIX spaniol [1967], Madrid, ICI, 1990.
Întâlnirea și lucrările Congresului Federal Republicano-Democrat Regional din Catalonia (ediție bilingvă), Barcelona, Evaristo Ullastres, Ed., 1883; statul Caiala Proiect de Constituție aprobat de Congresul Regional Federalist la 2 mai 1883, Barcelona, Tip. F. Cuesta, 1908.
General Fn: J. Gascón y Marín, op. cit., cap. III; F. Culi i Verdaguer, op. cit., cap. II; J. Beneyto, Autonomiile. Puterea regională în Spania, Madrid, Siglo XXI, 1980, pp. 263-264; pentru politica cubaneză și Romero: J. Ayala Pérez, Un politician al Restaurației: Romero Robledo, Antequera, Caja de Ahorros y Préstamos de Antequera, 1974, pp. 97-102; de asemenea, culegerea

de texte a lui Sánchez de Toca din 1891-1899: J. Sánchez de Toca, op. cit.
J. Durnerin, Maura et Cuba. Politica colonială a unui ministru liberal, Besançon, Annales Littéraires de l'Université de Besançon 208, 1978; A. Marimon i Riutort, Politica colonială d'Antoni Maura. Coloniile spaniole din Cuba, Puerto Rico și Filipine la sfârșitul secolului al XIX-lea, Palma, Edicions Documenta Balear, 1994; F. Lambert, Cuba și autonomii în politica primei restaurări spaniole, 1878-1898. Glasgow, Studii Latino-Americane/Lucrări ocazionale nr. 59, 1996.
Text reprodus în: A. Annero, Fragmente din 98. Presă și informație în anul dezastrului, Madrid, Comunitatea Madrid, 1998, p. 25.
S. Balfour, op. cit., p. 7; M. Baraja Montaña, Războiul cubanez de independență prin „Diario de Cádiz” 1895-1898, Cádiz, Servicio de Publications de la Universidad de Cádiz, 1979, pp. 69-71.
J. Companys Monclús, Spania în 1898: între diplomație și taguara, Madrid, Mmiste rio de Asuntos Exteriores, 1991, p. 325.
„Federația: ce însemna în vremuri străvechi; ceea ce reprezintă în epoca actuală. Liga Aheilor-Elveția-Federația Țărilor de Jos-Federația Republicii
896
Bună, imperialismul catalan
America de Nord”, Discursuri de primire din exil. Domnul D. Emilio Alcalá-Galia-no, Conte de Casa-Valencia, iar ca răspuns la Onorul. Domnul D. Manuel Alonso Martínez, citit într-o ședință publică din 29 iunie 1877, separat, Acte, Academia Regală de Științe Morale și Politice, Madrid, 1884, pp. 193, 209.
126 F. Carrera yjustíz, Introducere <i istoria instituțiilor locale din Cuba, Havana, Lib. și. Imp. «Poezia modernă», 1905, voi. 2, p. 196-197.
127 E. Prat de la Riba și P. Muntanyola, Coni pendi de la doctrina catalanista /1894], Barcelona, Lectura Popular, sf
128 A. Cortón, Fantoma separatismului, Valencia, sf, pp. 14-15.
129 JP Fusi, Spania, The evolution of national identity, Madrid, Temas de Hoy, 2000, pp. 189-190, în urma El Imparcial din 30 august 1885. Publicaţia catalanistă La Citatila de Montevideo — foarte de acord cu protestul— dă aceeaşi cifră, care măcar confirmă credibilitatea ei contemporană: La Guatila, I, nr. 18, 27 septembrie 1885, p. 142. Mai multe reacții catalaniste în J. Llorens Vila. Li Unió Catalanista i els ori-gens del catalanisme politic, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1992, pp. 353-354.
130 Bibliografia internațională a insistat asupra problemelor decolonizării după pierderea coloniilor germane în Primul Război Mondial, concentrată aproape exclusiv pe cele mai exotice de peste mări, fără a lua în considerare implicațiile decolonizării spaniole, până la punctul în care un asemenea punct de vedere a avut a afectat aceiaşi istorici spanioli:}. U. Martínez Carreras, Istoria decolonizării (1919-1986): independența Asiei și Africii, Madrid, Istmo, 1987; nici, așa cum este la fel de obișnuit, nu au fost luate în considerare implicațiile decolonizărilor scandinave. Despre decolonizare, vezi: R. von Albertini, Decolonization. The Administration and Future of the Colonies, 1919-1960, New York, Africana, 1982; F. Ansprenger, The Dissolution of/ the Colonial Empires, Londra: Routledge, 1989; S. Bernstein, La décolonisation et ses problems, Paris, A. Colin,

1969; ME Chamberlain, Decolonizarea. Căderea imperiilor europene, Oxford, Basil Blackwell, 1985; J. Darwin, Marea Britanie și decolonizarea. The Ketreat from Empire in the Post-Var IV World, Londra: Macmillan, 1988; H. Deschamps, Le fin des empires coloniaux, Paris, PUF, 1976; H. Grimai, Istoria decolonizărilor secolului XX, Madrid, lEPALA, 1989; RF Holland, European Decolonization 1918-1981: An Introductory Survey, Londra: Macmillan, 1985; D A Low, Eclipse of Empire, Cambridge: Cambridge University Press, 1991; H. Isnard, Geographie de la décolonisation, Paris, PUF, 1971; WH Morris și G. Fisher (eds.), Decolonization and After. The British and French Experience, Londra, F. Cass, 1980; JL Miège, Expansiunea și decolonizarea europeană de la 1870 până în prezent, Barcelona, Labour, 1975,

131 M. Bastos Ansart, De la războaiele coloniale la războiul civil. Amintiri ale unui chirurg, Esplugues de Llobrcgat, Ariel, 1969, p. 29.

132 L. Zea, Gândirea latino-americană, Mexic DF, Ed. Pomaca, 1965, voi. II, cap. XI-XII.

133 Toată documentația juridică și administrativă din: S. Martín-Retortillo, L. Coscu-lluela, E. Orduña, Regional Autonomies in Spain. Transferul deceselor și serviciilor, Madrid, Institutul de Studii privind Administrația Locală, 1978, pp. 1-278; de asemenea: B. Cores, «Constituția din Cuba și Porto Rico, primul model autonom spaniol», Estudios de Historia Social, nr. 28-29, ianuarie-iunie 1984, pp. 407-415; M. Mena Mugica și S. Hernández Vicente, Administrația autonomă spaniolă a Cuba în 1898: surse documentare ale administrației spaniole în Arhiva Națională din Cuba, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 1994, pp. 13-26.

134 A se vedea comentariile soldatului spaniol și liderului republican Nicolás Estévanez, Memoriile mele [1903], Madrid, Tebas, 1975, pp. 125-126.

135 J. Juaristi, Pestiños de Babel. Pentru o arheologie a naționalismului spaniol, Madrid, Siglo XXI, 1992.

136 Interacţiunea dintre discursul rasist nord-american şi dezvoltarea rasismului politic european în a doua jumătate a secolului al XIX-lea a fost de mult luată în considerare: R. Horsman, Race and Manifest Destiny. Originile rasiale anglo-saxone din America de Nord, Mexico City, FCE, 1985.

137 Pentru emigrări comparate: N. Sánchez-Albornoz (comp.), Spanioli în America. Emigrarea în masă, 1880-1930, Madrid, Alianza, 1988; J. Maluquer de Motes, Națiunea și imigrația: spaniolii în Cuba (secolele XIX și XX), Gijón, Júcar, 1992; E. Fernández de Pinedo, Emigrația bascilor în America, secolele XIX și XX, Gijón, Júcar, 1993; E. de Mateo Avilés, Emigrarea andaluzei în America (1850-1936), Málaga, Arguval, 1993; J. Uria González (ed.), Asturias și Cuba în jurul anului 1998, Barcelona, Labour, 1994; C. Yáñez, Sărind cu plasa. Emigrarea timpurie a catalanilor în America, ca. 1830-1870, Madrid, Alianță, 1996.

138 K. San Sebastian, History of the Basque Nationalist Party, San Sebastian, Txertoa, 1984, pp. 111-112; în general: JC Larronde, Nationalism basc: its origins and its ideology in the work of Sabino Arana and Goiri, San Sebastian, Basque Editions Argitaletxea, 1977; J. Cordiera, Origins, ideology and

organization of basc nationalism (1876-1904), Madrid, 21st Century, 1979.
139 A. Helg, «Race in Argentina and Cuba, 1880-1930: Theory, Policies and Popular Reaction», în R. Graham (ed.), The Idea of Race in Latin America, Austin (Tex.), Universitatea din Texas Press , 1990 , pp. 37-6
140 L. Lunci de scorpire, De la imperiu la neam. Creșterea economică și înapoierea în Spania (1780-1930), Madrid, Alianța, 1988.
141 O astfel de abordare, însă, a început recent să fie corectată; De exemplu, Angel Bahamonde a început să exploreze lobby-ul cubanez: A. Bahamonde yj. Cayue-la, Making the Americas. Elitele coloniale spaniole în secolul al XIX-lea, Madrid, Alianza, 1992.
142 Nu apare ca voce în J. Fernández Sebastián și JF Fuentes (dirs.), Dicționar politic și social al secolului XIX spaniol, Madrid, Alianza, 2002.
143 R. Brubaker, Citizenship and Nationhood in France and Germany, Cambridge (Mass.), Harvard University Press, 1992.
II. Punctul de plecare, între „unitatea culturală” și visul „imperial”.
Capitolul 3. De la Almirall la Prat: contrastul dintre societatea civilă γ Stat γ calea monarhică către federalism
1 J. Nadal i Oller și J. Maluquer de Motes, „Catalunya, fabrica Spaniei”, în Catalonia, fabrica Spaniei. Un secol de industrializare catalană, 1833-1936, Barcelona. Consiliul Local Barcelona, 1985, pp. 19-159.
2 J. Cassassas, Între Scibla și Charybdis. Catalanismul și Catalonia conservatoare a celei de-a doua incitații a secolului al XIX-lea, Barcelona, La Magrana, 1990, în special cap. V, „Acțiunea corporativă a intelectualului-profesionist catalan. frustrata „Uniunea Corporațiilor Științifice, Literare, Artistice și Economice din Barcelona” (1876-1886)”; También J. Casassas, Ateneul din Barcelona. De la origini până în zilele noastre, Barcelona, Ia Magrana/Institutul Municipal de História de Barcelona (IMHB), 1986; S. Riba i Guma, L'Atencu Igualadi de la Classe Obrera, 1863-1939, Igualada, Ateneu Igualadí, 1988.

3 JM Serrate (Kecter), «Congresele. Expoziția Universală de la Barcelona», Studii asupra Expoziției Universale de la Barcelona, inaugurată la 20 mai și închisă la 9 decembrie 1888, Barcelona, Est. Tip. din Jurnalul Mercantil, 1888, pp. 115-134. Pe lângă cele opt întâlniri recunoscute și cu o mai mare discreție, în lunile târgului de la Barcelona s-au ținut și congresele de fondare ale Partidului Socialist Muncitoresc Spaniol și ale Uniunii Generale a Muncitorilor: S. Castillo, «Congresele constitutive», în M. Tunón de Lara (dir.). Istoria socialismului, Madrid, Grup editorial, SA, 1989, voi. 1, p. 111-124.
4 A. de Tocqueville (J.-P. Mayer, ed.), Democracy in America, Madrid, Guadarrama, 1969, voi. 1, partea a 2-a, cap. 25 (citări pp. 270-271); pentru asociaționismul politic: ibid., vol. 1, partea T, cap. 9: „A asociației politice din Statele Unite”.
5 JM Serrate (Kecter), «Expoziţia Universală Barcelona. Prima secțiune Industrie și comerț, inclusiv studiile Secției oficiale a Spaniei și ale fiecăreia dintre națiunile care au participat la

concurs», Studii asupra expoziției..., op. cit., pp. 1-376 (citări p. 10, 11).
6 N. Verdaguer și Callís, Prima victorie a catalanismului, Publicațiile „La Revista”, 1919; pentru campania în general: A. Comalada Negre, Catalonia înainte de centralism, Barcelona, Sirocco, 1984.
7 Pentru medio togado din Barcelona, a se vedea: A. García Balañá, Ordinea juridică și traiectoria de la Academia de jurisprudence și Legislado ile Barcelona, 1840-1931 (Despre formarea și principiile politicii burgheze în Catalonia), lucrare de 9 credite, Departamentul de Istorie Modernă și Contemporană, Universitatea Autonomă din Barcelona, 1993; S. Jacobson, Profesionalism, corporativism and catalanism: The Legal Profession in Nineteenth-Century Barcelona, Ph. D. Teză, Universitatea Tufts, 1998 (publicată în University Microfilms).
8 S. Bengoechea, „Organizaţiile patronale catalane la începutul secolului”, Afaceri, nr. 13, 1992, pp. 103-120; de asemenea F. Artal, „Conținutul economic al regionalismului politic catalan”, în ibid., pp. 81-101.
9 Í H. von Laue, The World Revolution of Westernization, Oxford (GB), Oxford Uni-V rsity Press, 1987.
10 A se vedea, cu titlu indicativ: E Olivé Serret, Eds Moragas. Istoria intimă a unei familii notabile (1750-1868). Confidențialitate și familie în criza vechiului regim din Catalonia, Tarragona, provincia Tarragona, 1998.
11 Nu există un studiu bun despre „societatea civilă” catalană; vezi un repertoriu la fel de variat ca: G W. McDonough, Las buenas familias de Barcelona. Istoria socială a puterii în era industrială, Barcelona, Omega, 1989; P. Solà i Gussinyer, Istoria asociaționismului catalan contemporan. Barcelona și județele demarcației sale, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1993; T. Rodríguez, Societatea civilă catalană, Barcelona, La Vanguardia, 1987; S. Giner, The Social Structure of Catatonia, Sheffield (GB), Anglo-Catalan Society, 1984; o schiță a ideii de „societate a familiilor” în E. Ucelay-Da Cal, „Los huéspedes problemáticos/Els hostes problemáticos”, El Periódico, 4 martie 2001, p. 28.
12 A se vedea RH Williams, Dream Worlds: Mass Consumption in Late Nineteenth-Century France, Berkeley, University of California Press, 1982.
13 A se vedea, ca exemplu: P. Corominas, «El comunismo castellano» (¿1901?), «La cuestiona catalana» (1901), în P. Corominas, Obra en castellano, Madrid, Gredos, 1975, pp. 60-63, 291-297.
1 4 E Ucelay-Da Cal, «Getting to the capital: urban range, interurban rivalities and the nationalist imagination in 20th century Spain», în A. Morales Moya (coord.), Ideologies and politics moves, Madrid, Spain Nuevo Milenio , 2001, p. 221-263.
15 Pentru o perspectivă «castiliană»: E. Seijas Villadangos, «El “hecho differential” en el

16
17
18
19

douăzeci
douăzeci și unu
22
23
24
25
26
27
28
29
30
regionalism of 98”, în S. Rus Rufino și J. Zamora Bonilla (coords.), Una pólémica y ima generación. Motivul istoric al anului 1898, León, Secretariatul de Publicații al Universității din León, 1999, pp. 67-84.
P. Anguera, Catalan în secolul al XIX-lea. De la limba orașului la limba națională, Barcelona, Empuñes, 1997. A se vedea nuanța lui J.-L. Marfany, Limbajul abuzat, Barcelona, Ein-púries, 2001.
E. Ucelay-Da Cal, „Formații de grup masculin în societatea catalană: o ipoteză de lucru asupra mecanismelor fundamentale ale asociației catalane”, Buletinul Societății Spaniole de Psihoterapie și Tehnici de Grup, epoca IV, nr. 10, decembrie 1996, pp. 11-44; también, del same, „Spațiile sociabilității: parohia, „enoriașii” și problema clientelei”, L'Avenç, nr. 171, iunie 1993, pp. 18-27
F. Ferrer și Girones, Aplicarea politică a limbii catalane, Barcelona, Ed. 62, 1985. În domeniul conceptual, vezi: F. Fukuyama, Trust. The Social Virtues and the Creation of Prosperity, Londra, Penguin, 1995; de asemenea, RG Putnam (cu R. Leonardi și RY Nanetti), Making Democracy Work. Tradiții civice în Aíodeni Italia, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1993.
P Vilar, Catalonia în Spania modernă, Barcelona, Ed. 62, 1964, voi. 1, pp. 49-87.
E. Ucelay-Da Cal, „El catalanismo ante Castilla”, encuentro „Castilla en las Historias de España (En tomo al 98)”, Salamanca, noiembrie 1996, în așteptarea publicării.
J. Casas-Carbó, Catalonia trilingvă. Studiu de biologie lingvistică, Barcelona, L'Avenç, 1896, pp. 8-9 Biografie: Gran Enciclopedia Catalana (denumită în continuare GEC), voi. 6, p. 399.
F. Ferrer și Gironés, Catalanophobia. Gândirea anticatalană prin istorie, Barcelona, Ed. 62, 2000; pentru presupusul punct de plecare: N. Sales, Els botiflers, 1705-1714, Barcelona, Rafael Dalmau, 1981; mai general: JM Ainaud de Lasarte, Cartea neagră a Cataloniei. De la Filip al V-lea la ABC, Barcelona, La Campana, 1995.
P. Anguera, Catalana în secolul al XIX-lea..., op. cit.; de asemenea, în general, P. Anguera, „ Originile catalanismului. Note pentru o reflecție”, în P. Anguera, JG Beramendi, C. Forcadeli et al.. Origins and formation of nationalisms in Spain, Reus, Centre de Lectura de Reus, 1994, pp. 11-79.
J. Tenues, „Rădăcinile populare ale catalanismului”, în J. Ternies et al., Catalanism: history, politics and culture, Barcelona, L'Avenç, 1986, pp. 11–19; de asemenea, în general: J. Termes, Imigrarea în Catalonia și alte studii de Istorie a

naționalismului catalan, Barcelona, Empúries, 1984; J. Termes, Federalismo, anarchosindicalismo y catalanismo, Barcelona, Anagrama, 1976.
J.-L Marfany, „Catalunia și Spania”, L'Avenç, nr. 216, iulie-august 1997, pp. 6-11; pentru apariţia unei pieţe literare în limba catalană: J.-L. Marfany, Aspecte ale modernismului, Barcelona, Curial, 1975.
P Anguera, Caiala în secolul al XIX-lea..., op. citat
E. Lluch, Alternativa catalană (1700-1714-1740). Ramon de Vilana Perlas și Juan Amor de Soria: Teoria și acțiunea austracistă, Vie, Eumo, 2000; de asemenea E. Lluch, „Programul politic al Cataloniei austraciste”, enj. Albareda (ed.), De la patriotism la catalanism, Vie, Eumo, 2001, pp. 129-167; vezi, de asemenea, RM Alabrús, Felip Fi l'opinion dei catalans, Lérida, Pagès Editors, 2001, cap. 8, „Persistența ostracismului după 1746”. Cea mai puternică formulare în concluzia lui J. Albareda, Catalonia într-un conflict european. Polip U și pierderea libertăților catalane (1700-1714), Barcelona, Generalit.it ile Catalunya/Edicions 62, 2001.
T. Egido, „Introducere”, în T. Egido (ed.). Satire politice ale Spaniei moderne, Madrid, Alianza, 1973, pp. 9-56 (citare p. 45).
J. Albareda, Catalonia într-un conflict..., op. citat

31 În semn de mitologizare: A. Rovira i Virgili, Valenti Almirall, Barcelona, Barcino, 1936. Despre Almirall, în aceeași linie, dar actualizat:}. A. González Casanova, Fédéralisme i autonomia a Catalunya (1868-1938), Barcelona, Curial, 1974, pp. 153-165; JM Figueres, Valenti Almirall. Falsificator de catalanism politic, Barcelona, Generalità! din Catalonia, 1990; De asemenea, foarte confuz: JJ Trias Vejarano, Almirall and the origins of catalanism, Madrid, Siglo XXI, 1975.
32 „Pactul de la Tortosa” în JA Santamaría Pastor; E. Orduna Rebollo; R. Martín-Arta-jo, Documente pentru istoria regionalismului în Spania, Madrid, Institutul de Studii de Administrație Locală, 1977, pp. 148-156.
33 V. Martínez-Gil, Nașterea creștinismului catalan, Barcelona, Curial, 1997, pp. 25-27.
34 J. Roca y Roca, Valentín Almirall. Note biografice, Barcelona, Mariano Galve, 1905, p. 10.
35 V. Balaguer, Libertatea constituțională. Studiu asupra guvernării politice a mai multor țări și în special asupra sistemului prin care Catalonia, Barcelona, Imp. de Jaime Jepús și Ramón Villegas, 1858, p. 9.
36 Ibid., cap. VIII, XIV, X, XII.
37 A se vedea ibid., p. 26: «Apostoli ai ideilor prosteşti, nu veniţi să ne spuneţi că cu cezarismul vostru, cu imperialismul vostru, cu dumneavoastră...[sic] numiţi cum vreţi voi, că până la urmă aceste nume nu sunt altceva decât mai mult sau mai puţin poetice. formule cu care deghizați regimul absolut, nu veniți să ne spuneți cu asta că încercați să închideți ușa ambițiilor nenorocite, a urii de partid, a luptei civile, a maniei de muncă, a febrei demagogiei.»
38 O. Pi de Cabanyes, „Un monarhic federal”, La Vanguardia, 13 martie 2002, p. 39.

39 Pentru slăbiciunea conceptului: A. Casais, «Del nom i la identitat de la Corona d'Aragó a l'edat moderna», iar pentru caracterul său de clişeu, P. Anguera, «El record de la Corona de Aragó a Catalunya el segle xix», ambele în L'Avenț, nr. 275, decembrie 2002, p. 29-35 și 65-70.
40 V. Balaguer, Istoria Cataloniei și a Coroanei Aragonului, Barcelona, Lib. de Salvador Mañero, 1860-1863, 5 volume. Balaguer și-a început opera într-un mod puternic (vol. I, p. 9, prima propoziție): „Cu escasas fuerzas, aunque con ánimo, îmi propun să scriu Istoria Cataloniei și, prin urmare, a Coroanei Aragonului [sic]. " Pentru ziar: JM Huertas (ed.), 200 de ani de presă zilnică în Catalonia, Barcelona, Fundació Caixa de Barcelona/IMHB/Col'legi de Periodistes, [1995], p. 116.
41 V. Balaguer, „La Roma del autor”, fragment din Apuntaments y datos, care de la prolech la aceste poezii, poate fi folosit și pentru istoria literaturii catalane moderne, în V. Balaguer, Espcransas y recorts, Barcelona, EST. tip de Jaume Jepús, 1866, pp. 29-40, reprodus în J. Molas, M. Jorba, A. Tayadella (eds.), La Rcnaixença. Surse pentru studiul său, 1815-1877, Barcelona, University of Barcelona/Universitat Autónoma de Barcelona, 1984, pp. 266-270 (citări p. 268).
42 M. Tomás, LaJove Catalunya, Barcelona, La Magrana, 1992; JM Figueres, „La Rcuai-xensa”, Diari de Catalunya (1881-1905), Barcelona, Rafael Dalmau, 1981.
43 În general: J. Ternies, „Federalismul catalan în perioada revoluționară! din 1868-1874», Cercetări, nr. 2, 1972, pp. 33-69.
44 V. Almirall, Regionalism și particularism. Scrisori din..., Barcelona, Club Autonomista Català, 1901, pp. 9, 7 („a coborât” în original). Pentru sensul criticii antiproudhoniene, vezi: AJ Cappelletti, Di ideología anarquista, Caracas, Alfadii, 1984, cap. 4. Codificarea catalanistă a perspectivei amiralului asupra lui Proudhon și Pi în A. Rovira și Virgili (L. Colomer și Calsina, cur.), Lectura de Pi și Margal!, Barcelona, La Magrana, 1990, cap. VIII-IX.

45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58

J. Rock și Rock, op. cit., p. 14.

A. Rovira i Virgili (A. Salles, cur.), Schiță de istorie a catalanismului [1936], Barcelona, La Magrana, 1983, pp. 41-42; J. Casassas şi A. Ghamine, Omagiu lui Francese Pi i Margall 1824-1901. Politician intelectual și federal, Barcelona, Generahtat de Catalunya, 2001, pp. 46-48.

JM Figueres, Primul ziar în limba catalană: Diari Català (1879-1881), Barcelona, Institutul de Studii Catalane, 1999. Pentru jurnalismul lui Almirall: V. Almirall, Articole literarii, Barcelona, L'Avenç, 1904 ; V. Almirall (JM Figueres, cur.), Articole politice. „Ziar catalan” 1879-1881, Barcelona, La Magrana, 1984; V. Almirall (JM Figueres, cur.), Cultură și societate, Barcelona, Edicions 62, 1985.
Potrivit lui Cambó, care, de tânăr, în adunarea Ligii Cataloniei, trebuie să fi auzit multe despre ilustrul său predecesor în politică: «[...] Almirall, care era un mare gânditor, îi lipsea răbdarea și perseverența. , condiții esențiale pentru a crea un partid, adică o forță politică ierarhică și disciplinată în slujba unui ideal și a unui program.Era un om ticălos și, numindu-se democrat, era un aristocrat despotic, plin de mândrie și lipsit de considerație și tact.” F. Cambó, Amintiri (1876-1936), Madrid, Alianza, 1987, p. 35.
B . Casteras, Atitudinile sectoarelor catalane în conjunctura anilor 1880, Barcelona, Anthropos, 1985.
M. Vachon, La crise industrielle et artistique en France et en Europe, Paris, La Librairie Illustrée, [1886?], p. 115.
JM Figueres, „Marea controversă catalană din 1880. Expansiunea catalanismului politic prin jurnalismul de opinie”, Afers, XV, nr. 36, 2000, pp. 453-477.
JM Oller, „Catalanismul”, La Guatila, I, nr. 33, 10 ianuarie 1886, p. 257-258 (cit. p. 258), și, din aceeași, „Valenti Almirall”, ibid., nr. 35, 24 ianuarie 1886, p. 273-274 (citare p. 273).
J. Galofre și Illamola-Simal, Primul Congres Catalan (1880), Barcelona, Rafiei Dalmati, 1979; JM Figueres, Primul Congres Catalanist și curajos! amiral Materiale pentru studiul originilor catalanismului, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1985; MC Illa și Munné, Al Doilea Congres Catalan. Un congres neterminat 1883-1983, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1983.
J. Pich și Mitjana, Centrul Catalan. Prima asociație politică catalană (1882-1894), Catrroja/Barcelona, Afers, 2002.
JM Figueres, „Renașterea”..., op. citat (citări p. 22); JM Figueres, „Valenti Almirall și Memorialul lui Greuges: de la „Diari Català” la „La Renaixensa” (1879-1885)”, în J. Nadal și Ferrer și colab., Memorialul lui Greuges..., op. cit., pp. 43-55; pentru grupul „Jove Catalunya”: M. Tomás, op. cit.; despre Guimerà: J. Miracle, Guimerà, Barcelona, Aedos, 1958; și P. Anguera, „Gândirea politică a lui Angel Guimerà”, Revista de Catalunya, nr. 116, martie 1997, pp. 7-33.
J. Nadal i Ferrer, „Modus vivendi” și industria catalană: revenirea unei negocieri diplomatice”, și A. Comalada i Negre, „The legal aspect of the Memorial of Greuges”, în J. Nadal i Ferrer et al., Memorialul lui Greuges și catalanismul politic, Barcelona, La Magra-na/IHMB, 1986, respectiv pp. 9-12 și 57-86.
J. de Camps i Arboix, El Alemorial de Greuges, Barcelona, Rafael Dalmati, 1968; de asemenea
B. de Riquer, „The Catalan establishment and the Memorial of Greuges”, în J. Nadal și Ferrer și colab., Fl Memorial of Greuges..., op. cit., pp. 13-23. Pentru Ramon Torello și Borras: GEC, voi. 22, p. 431.
J. Garriga i Masso, Memorii ale unui liberal catalan (1871-193(A, Barcelona, Edicions) (C. 1987, p. 73.

59 j. Palomas și M. Bravo, „Víctor Balaguer, parlamentul catalan și protecționismul Unita pel”, Cercetare, nr. 25, 1992, pp. 31-52; pentru atractivitatea lui Balaguer în ceea ce privește reputația sa revoluționară: A. Garcia Balaña, „Primul Balaguer sau tentativa populistă în Catalonia liberală (1859-1869)”, L'Avenç, nr. 262, octombrie 2001, pp. 36-41.
60 J. Coll i Britapaja, El Pals de la Olla. Panoramă istorică în două panouri și unsprezece vizualizări, versuri și muzică de [...], Barcelona, Tipo-Lie. ai succesorilor lui N. Ramírez y C'., 1886, p. 28. Biografii: GEC, vol. 7, p. 437; Diccionari Biografie Alberti (en addante Alberti), vol. 1 p. 590.
61 .Memoria în apărarea intereselor morale și materiale ale Cataloniei, Barcelona, Estampa de Lluís Tasso Serra, 1885 (ed. a II-a), pp. 38-40.
62 Ibid., p. 54, 43, 57, 67-68.
63 Ibid., p. 191-194.
64 E. Abraham și Massud, «Introducere», în H. Taine, Originile Franței contemporane (Vechiul Regim) [1876], Madrid, Orbis, 1986.
65 R. Pozzi Hippolyte Taine. Scienza humane e politica nell'ottocento, Veneţia, Marsilio, 1993; pentru influența lui Buckle: pp. 145-146.
66 G Best, Mid-Victorian Britain 1851-75 [1971], Londra: Fontana, 1985, pp. 55-61 (citat p. 59).
67 R. Pozzi, op. cit., p. 113-135.
68 H. Taine, Notes sur l'Anglaterre, Paris, Hachette, 1872, cap. 5 (citări p. 217, 232-233).
69 A se vedea elegantul eseu al lui Ian Buruna despre relația dintre punctele de vedere ale societății civile engleze ale lui Taine, Maurras și baronului de Coubertin: I. Buruna, Anglomania. A European Love Affair, New York, Random House, 1998, cap. 8 (în special p. 145-151).
70 M. Barres, „The Protestantism of M. Taine”, Le Fígaro, 25 martie 1893, în M. Barrés (V. Giraud, ed.), Taine and Renan. Pagini pierdute preluate și comentate, Paris, Bossard, 1922, pp. 71-8
71 F Silvela, «Prolog», la Contele Crelelor [sic], Marii personaje politice contemporane, Volumul I: Disraeli - Andrassy [sic], Madrid, Imp. a lui Manuel G. Hernandez, 1883, p. ix-xxv (citate pp. xxii, xxiii).
72 1 Portelo, „Regeneraționismul conservator: ideea politică a lui Francisco Silvela”, enj. Fuseli, F. Montero și JM Marin (eds.), The Rights in Contemporary Spain, Ruby/Madrid, Anthropos/UNED, 1997, pp. 107—100. 45-5
73 M. Fernandez Almagro, Istoria politică a Spaniei contemporane, ibid. 1: 1868-1885, Madrid, Alliance, 1968, pp. 415.
74 E. Castelar, «Hipólito Taine», Li Illustration Spanish and American, 22 martie și 15 aprilie 1893, în H. Taine. Originile..., p. 19-35 (citări p. 19, 29, 33).
75 John Emerich Edward Dalberg Acton, I baron Acton of Aldenham (1869), al 8-lea baronet, «Naționalitatea» [1862], în R. Seminari (ed.), Clàssics del nación alisme, Barcelona, Portic, 2001, cap. 4: A. Estradé (cur.), «Contra l'estat-nació: Lord Acton i la pluralitat nacional» (citare p. 142).

76 Pentru Ahrens: G. Fernández de la Mora, The leftist theorists of organic democracy, Barcelona, Plaza Janes, 1985 (citare p. 41); Ahrens a fost tradus în spaniolă de elevul său Ruperto Navarro García, un prieten al lui Sanz del Río; pentru importanța acordată conceptului de autoguvernare ca semn de identitate republicană: M. Suárez Cortina, El gorro frigio. Liberalism, democrație și republicanism în restaurare, Madrid, New Library, 2000.
77 Moartea mea în apărare..., op. cit., p. 88, 89-91, 91.

78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
E. Olive și Serret, „Mișcarea muncitorească catalană și memorialul nemulțumirilor”, în J. Nadal și Ferrer și colab., Memorialul nemulțumirilor..., op. cit., pp. 25-41; pentru îndoielile lui Verdaguer: S. Juan Arbó, Viața tragică a monseniorului Jacinto Verdaguer, Barcelona, Planeta, 1970, p. 386; ideea unei „abordări Almirall-Collell”: J. Ternies și A. Colomines, Patriotes i resistentes. Istoria primului catalanism, Barcelona, Baza, 2003, pp. 184-190.
M. Fernández Almagro, Istoria politică..., op. cit., voi. 1, pp. 418-422.
Memoria în apărare..., op. cit., pp. 197-198.
JM Solé și Sabaté, „Presa din Madrid și Barcelona, două viziuni ironice în fața Memorialului lui Greuges”, în J. Nadal și Ferrer și colab., Memorialul lui Greuges..., op. cit., pp. 87-103.
Biografia lui Maspons și Labros: J. Mestres și Campi (dir.), Diccionari d'Histciria de Catalunya, Barcelona, Edicions 62, 1993, p. 668; GEC, wow. 14, p. 479; Albert, haide. Ili, p. 136.
J. Coroleu yj. Pella y Forgas, Los fieros de Cataluña, Barcelona, lmp. L. Tasso, 1878. Ibid., pp. 607-610 (citări p. 608).
J. de Camps i Arboix, Memorialul nemulțumirilor..., op. cit., p. 56.
Ibid., p. 57.

M. Folguera i Duran (I. Camer, ed.), A flame of the snow life (Mcmòries), Sabadell, Nova Biblioteca Sabadellenca, 1996, pp. 91-92.
A se vedea, ca exemple: J. Carrera Pujai, Historia política de Cataluña en el siglo XIX, tomo VI: De la Restaurare la dezastru colonial, Barcelona, Bosch, 1958, pp. 42-43; JA González Casanova, „Memorial of Grievances”, GEC, vol. 15, p. 69.
Domnul. S. Bové, Instituţiile Cataloniei. Curțile, Diputació, Consiliul de Cent, breslele și Consulatul Mării [1895], Barcelona, La Catalana, sf, pp. 20-21; biografie: Alberti. zbor. Și, de exemplu 348; GEC, voi. 5, p. 283.
B Oliver y Esteller [¿sic?], La Nación y la Realeza en los Estados de la Crown de Aragon, discurs de recepție la Real Academia de la Historia, Madrid, 1884, pp. 92-93. Biografia sa, precum „Bun venit Oliver și Estellés”: GEC, vol. 16, p. 354.
A. Rovira i Virgili, „Mișcarea politică din jurul Memorialului Greuges (anul 1885)”, Revista de Catalunya, nr. 88, iulie 1938, p. 333-355 (citare p. 343).
M. Fernández Almagro, Istoria politică..., op. cit., voi. 1, p. 422.
Citat în ibid., p. 349. Pentru Güell și Mercader, vezi cel mai cuprinzător studiu al lui A. Duarte, „Republicans and Catalanists. Reus, 1890-1899», Cercetări, nr. 29, 1994, pp. 23-39. Pentru cariera lui Collell, vezi M. Ramisa (cu studiu preliminar de JM Pradera), The origins of conservative Catalanism and "La Ven de Montserrat" 1878-1900, Vie, Eumo, 1985; J. Junyent și Rafart, „Jaume Collell și Bancells: campaniile patriotico-religioase (1878-1888)”, Ausa, XIII, nr. 122-123, 1989, pp. 257-408; de asemenea MS Salarich şi Torrents, „La Veti de Montserrat” (1878-1902), Vie, Patronat d'Estudis Osonencs, 1993: visiones indulgentes más antiguas:}. Anglada i Vilardebó, Canon Jaunie Collell [1932-1935], Vie, Patronat d'Estudis Osonencs, 1983.
JN Roca și Faireras, „Alerta Catalunya”, La Guatila, I, nr. 35, 24 ianuarie 1886, p. 274-275 (citare p. 274), preluat din L'Arcli de Sânt Martí, sin techa; pentru un repertoriu al scrierilor lui Roca (fără acest articol), vezi: JN Roca și Farreras (J. Llorens Vila, ed.), El catalanisme progressif, Barcelona, La Magrana, 1983.
M. Fernández Almagro, Istoria politică..., op. cit., voi. 1, p. 422.
E. Vera și González, Pi și Margal! și politică contemporană, Barcelona, Sur. de Manuel Soler, sf [¿1886?], vol. II, pp. 10-12.
J. Clara și Resplandis, Afuscllament de Pcrrándiz and Reliés in time of the Restauration, Barcelona, Dalmau, 1972.
Pentru comentariul lui Collell și citatul lui Pi: S. Juan Arbó, La vida tragica..., op. cit.. p. 387.

99 F. Vera y González, Pi y Margall .., op. cit., voi. II, p. 1011; P. Gómez Chaix, Ruiz Zorrilla. Cetăţeanul exemplar, Madrid, Espasa-Calpe, 1934, pp. 146-147.
100 F. Vera y González, Pi y Margall..., op. cit., voi. II, pp. 1012-1013.
101 JL Comellas, Cánovas, Madrid, Cid, 1965, pp. 274-285.

102 A. Rovira i Virgili, „Repercusiunile politice ale Memorialului Nemulțumirilor”, Revista de Catalunya, nr. 89, august 1938, pp. 505-529.
103 E. Ràfols, „Manifestări spaniole”, La Citatila, I, nr. 18, 27 septembrie 1885, p. 137.
104 A. Junoy și Argentó, „Rușine!”, La Guatila, I, nr. 39, 21 Lebrero 1886, pp. 306-307 (citări p. 307).
105 1 Garriga şi Masso, Amintiri..., op. cit., p. 73.
106 A se vedea: J. Solé Tura, „Prolog”, în Ideaci de Ralenti Abiurali, Barcelona, Edicions 62, 1974, pp. 5-16; I. Molas, „Valenti Almirall: el catalanisme liberal”, în A. Balcells (ed.), Îmbrăcămintea politică catalană din secolul al XI-lea până la mijlocul secolului al XX-lea, Barcelona, Edicions 62, 1988, pp. 107-127.
107 V. Almirall (A. Jutglar, prol.), España tal conio es. La España de la Restauración [1886], Madrid, Seminarios y Ediciones, 1970 (citare p. 103); V. Almirall, España tal cual es, tradus din franceză de CG, Barcelona, Lib. Española de I. López, 1886.
104 V Amiral, Confederația Ziiga și Uniunea Americană. Studiu politic comparat, Barcelona/Vilanova i la Geltrú, Lib. de López Bernagossi/Est. tip de F. Miquel y Cia. 1886 și, din același: Los Estados Unidos de América. Studiu politic, Vilanova i la Gel-trú, E 5-a. tip de F Miquel y Cia., 1884.
i 09 Pentru cel mai „ireductibil” mediu: Capitán Casero, Memories of a Revolutionary, Valencia, Sempere, nd
110 În orice caz, trebuie subliniată relativitatea neologismului: termenul de «catalanism» trebuie să fi fost deja în plină circulație, întrucât, de exemplu, Teodoro Llórente -fără o bază mișcătoristă echivalentă— oferea dezchizitii despre «valencianismul» din începutul mai puțin 1881: T. Llórente y Olivares, «On the landmark of Valencia»; «Valencianismul nostru», Las Provincias, 10 și 19 iunie 1881, reprodus în T. Llórente i Olivares, Escrits polítics (1866-1908), Valencia, Institució Alfons el Magnánim, 2001, pp. 324-331.
111 Vezi Almirall (trad. Cels Gomis), El catalanismo, Barcelona, Antonio López, 1902, partea a III-a, titlul cap. v.
112 V Almirall, Lo catalanisme, Barcelona, Edicions 62/La Caixa, 1979, p. 127.
113 V. Almirall, Catalanism..., op. cit., p. 494.
114 Celebrul sistem prusac de diete consta din Herrenhaus, cu două clase de membri, ereditari (principii adulți ai Casei Hohenzollern, precum și membri ai fostei nobilimi imperiale și ai marii nobilimi teritoriale) și neereditari (ales pe viață de monarh din propunerile moșierilor celor opt vechi provincii, orașe și universități) și Abgenordetenliaus, din 433 de membri, supuși peste treizeci de ani cu drepturi civile depline, aleși pentru o perioadă de cinci ani de către toți . bărbații, mai mari de douăzeci și cinci de ani, care se bucurau de drepturile lor municipale, se organizau în trei clase, în funcție de taxele plătite, în așa fel încât valoarea impozitului să fie aceeași în fiecare grupă. Fiecare circumscripție electorală, cu cele trei clase ale sale, alegea un „alegător” care, la rândul său, exercita alegerea directă a candidatului. După cum a spus editorul anonim al articolului despre „Prusia” din Encyclopedia Britannica din 1911 (ed. a unsprezecea, voi. 22): „Schema generală de guvernare, deși constituțională, nu este tocmai

„parlamentară” în sensul englez”. al mandatului, întrucât miniștrii sunt independenți de partid și nu trebuie să reprezinte neapărat opiniile majorității parlamentare.» (pag. 521).

115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
V. Almirall, Catalanismul..., op. cit., pp. 504, 506.
A. Plana, Ideile politice ale lui Valenti Almirall, Barcelona, Societat Catalana d'Edi-cions, [1915], p. 61.
Pentru afirmarea contestată a nobilimii amiralului: J. Colomines și Puig, L'autodeterminació i Valenti Almirall, baron de Papiol, El Papiol, Tradicions i Costums, 1990.
Otto, principe de Bismarck, Pensamientos γ recuerdos, Barcelona, Montaner y Simón, 1898, vol. I, pp. 77-78: citatul este intenționat inexact, întrucât, strict vorbind, Bismarck se referea la generalul Radowitz ca custode al garderobei pentru fanteziile regale.
V. Almirall, Catalanismul..., op. cit., pp. 222-223, 93; Catalanism...op. cit., p. 172. V. Almirall, Regionalism și particularism..., op. cit., p. 15.
Pentru Eusebi Glieli: JJ Lahuerta, Antoni Gaudi, Madrid, Electa, 1999, pp. 66-67. În afară de problema Almirall, acțiunea comună a lui Alsina și Glieli (relația lor de afaceri și tehnică, atacul împotriva Alsinei din 1889 și decizia de a înființa Colonia Glieli în Santa Colonia de Cervello, proiectată de Gaudi și în care a lucrat Folguera și Duran ca inginer până în 1896) este foarte bine explicată în A. Balcells, „Evoluţia gândirii politice a lui Prat de la Riba”, în E. Prat de la Riba (A. Balcells şi JM Arnaud de Lasarte, curs.), Operă completă, volumul I, 1887-1898, Barcelona, Proa, 1998, pp. 51-55. O mărturie directă: M. Folguera și Duran (I. Carner, cur.), op. cit., pp. 96-99. Pentru explicația istoriografică: J. Llorens Vila, Liga Cataloniei și Centre Escolar Catalanista. Două asociații ale primului catalanism politic, Barcelona, Rafael Dalmati, 1996, pp. 14-15; J. Llorens Vila, Uniunea Catalană și originile catalanismului politic, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1992, pp. 54-55.
E. Lluch, «La “gira triomfal” de Cobden per Espanya (1846)”, Recerques, nr. 21, 1988, p. 71-90 (pentru Barcelona, 85-87).

Trebuie remarcat că propaganda protecționistă a combinat atunci antiprotestantismul cu ura sa față de comerțul liber.
Pentru călătoria lui Cobden: JA Hobson, Richard Cobden. The International Man [1919], Londra, Ernest Benn, 1968, pp. 46-48; JI García Hamilton, tulburător Cuyano. Viața lui Domingo Faustino Sarmiento, Buenos Aires, Sudamericana, 1999, p. 158.
Canado în JA Hobson, op. cit., p. 47-48.
Vezi, ca exemplu anacronic, dar revelator, apărarea patriotismului hispanic protecţionist al industriaşilor catalani care, şaizeci şi şapte de ani mai târziu, a fost făcută de falangistul catalan José María Fontana:}. M. Fontana, Lupta pentru industrializarea Spaniei, Madrid, Ateneo, 1953.
V. Almirall, „Clubul Cobden”, Discurs citit la ședința de deschidere a lucrărilor lui Gap din 16 octombrie 1886, Barcelona, Center Catalá, 1886, pp. 8, 10, 15-16, 16-17, 24-25, 28, 30.
V. Almirall, „A Ireland”, L'Arch de Sânt Martí, reprodus, fără data, ca dovadă a acuzației împotriva lui Almirall, în Centrul Catalan din Sabadell, Manifest. Documente suplimentare, Sabadell, lmp. și Lit. de Joan Comas Faura, septembrie 1887, pp. 39-40.
Scrisoare a lui Lluís Cutchet către Balaguer, Barcelona, 27 ianuarie 1886, citată de J. Palomas și M. Bravo, „Víctor Balaguer...”, op. cit., p. 47. Biografia lui Cutchet, de Josep Maria Arnaud de Lasarte, în: GEC, vol. 8, p. 419.
O interpretare foarte diversă în: J. Pich și Mitjana, op. cit., pp. 213-251.
M. Folguera şi Duran (I. Carner, cur.), <>/>. cit., pp. 86-89, 97. Despre Folguera și Duran: I. Carner și Graner, Manuel Folguera și Duran și originile catalanismului sabadellian, Saba dell, Fundació Bosch și Cardellach, 1987.
Vezi, pentru catalanismul la Sabadell: J. Alsina și (lirait, LI „Centre Calala” de Sahade/I (1887-1936), Sabadell, Fundacici Bosch i Cadell.ich, 1993; și, pentru contextul mai larg

ral: G. Ranzato, Di urcnfimi de una ciudad industrial. Sabadell între Vechiul Regim și modernitate, Barcelona, Nexos, 1987.
Pentru Sarda: A. Moliner Prada, „Félix Sarda y Sal-v.my, escritor y propagandista catholic”, Híspanla Sacra, voi. LIII, nr. 107, 2001, pp. 91-107.
133 Centrul Catalan din Sabadell, Manifest..., op. citat
134 B. Torroja, „Test. Specialitatea egoismului catalan [sic]”, La Veu del Camp, 10 iunie 1887, reprodus în P. Alignera, Bernat Torroja (1817-1908). Teoria economică și revendicarea națională, Reus, Camera Oficială de Comerț și Industrie, 1987, pp. 288-290 (citare p. 289). Detaliile despre Torroja în introducerea lui Anguera, p. 28 și passim.
135 V. Torroja, „Centrele catalane nu poartă, nici nu iau afilierea vechilor partide politice”. La Veu del Camp, 30 iulie 1887, reprodus în ibid.. pp. 291-294.
136 J. Llorens Vila, Uniunea Catalană..., op. cit., p. 57.
137 V. Almirall, Poezia regionalismului, Discurs citit la ședința inaugurală a anului la 1 octombrie 1886 [sic], Barcelona, Centre Català, 1887, p. 8.
138 J. Llorens Vila, Liga Cataloniei..., op. cit., p. 11-46; J. Llorens Vila, La Unió Catalanista..., op. cit., p. 57-61.

139 E. García Ladevese, Amintiri ale unui emigrant, Madrid, Lib. de Fernando Fe, 1892, p. 178; de asemenea G. Maura Gamazo, Istoria critică a domniei lui Don Alfonso XIII în timpul tinereții sale sub regența mamei sale Doña María Cristina de Austria, Barcelona, Mont-taner și Simón, 1919, vol. eu, p. 35-36.
140 K. F Rudolf, «Renașterea lui Carlos al V-lea în monarhia habsburgică a secolului al XIX-lea», în C. Reyero (com.), Epoca lui Carlos V și Felipe II în pictura de istorie a secolului al XIX-lea, Valladolid, Sociedad Stat pentru Comemorarea Centenarelor lui Felipe II și Carlos V, 1999, pp. 103-116.
141 S-a zvonit mereu că acordarea titlului de Conte de Güell lui Don Eusebi în 1908 a fost o mulțumire din partea lui Alfonso al XIII-lea pentru acest gest timpuriu de loialitate dinastică.
142 „Mesaj către HM DJ Maria-Cristina d'Habsburg-Lorraine, Regent Regent al Spaniei, Contesă de Barcelona”, mai 1888, reprodus în JA González Casanova, Federația și Autonomia în Catalonia (1868-1938), Barcelona, Curial , 1974, pp. 519-535 (citare pp. 522-523).
143 Detaliile concrete enj. Maluquer și Viladot, Nunta de zăpadă de aur cu Foarte Ilustru Baroș din Barcelona 1877-1927, Barcelona, lmp. Altés, 1929, pp. 80-81. Biografie: E. Jardi, 1000 de familii catalane, Barcelona, Dopesa, 1977, pp. 42-43; de asemenea R. 1 sis, Jocurile florale de la Barcelona în evoluția gândirii Cataloniei (1859-1958), B ircelona, Diputació de Barcelona, 1997, pp. 166-167.
144 „Mesaj către HM Da Maria-Cristina d'Habsburg-Lorraine, Regina Regenta a Spaniei, Contesa de Barcelona”, reprodus în F. Cucurull, Panoràmica del nacionalismo català, Paris, Edicions Catalanes de Paris, 1975, voi. Ili, pp. 107-120 (citare p. 117).
145 J. Pich și Mitjana, op. cit., pp. 256-266. În general, despre Soler: JM Poblet, Frédéric Soler-Serafl Pitarra, Barcelona, Aedos, 1967; și, din același Poblet, Barcelona istorică și pitorească a zilelor lui Seraf Pitarra, Barcelona, Dopesa, 1979.
1 *6 A. Rovira i Virgili (A. Sallés, cur.), Rezumat de istorie..., op. cit., pp. 50-51: „Dreptul de a trăi nu se cerșește / dreptul care nu poate fi cumpărat sau vândut”. / Oamenii care merită să fie liberi / dacă nu le-o dau, o iau.” Pentru memoria maghiară, vezi I. Deak, The Laufiil Revolution. Louis Kossuth și maghiarii, 1848-1849, New York, Columbia și University Press, 1979.
147 J. Maluquer i Viladot, prelegere la Centro Monárquico-Conservador, 9 abnl 1911, citat în J. de Camps i Arboix, Duran y Bas, Barcelona, Aedos, 1961, p. 123; de asemenea J. de C imps i Arboix, Memorialul lui Greuges..., op. cit., p. 59.

148
149
150
151
152
153
154
155
156

157
158
159
160
161
16?
J. Maluquer i Viladot, Nunta mea de aur..., op. cit., p. 85.
M. Stanislawski, Zionism and the End of the Century, Berkeley (Cal.), University of California Press, 2001, pp. 77-79; de asemenea EC Conte Corti, Elisabeth, enigmatica împărătească, Barcelona, Iberia-Joaquín Gil, 1943, pp. 401-405 și passim. În general: catalogul expoziției Trieste-La Coruña: D. de Rosa și F. de Vecchi (dir.), Sissí. Isabel a Austriei, CiniselloBalsamo (Milano), Silvana Editoriale, 2001.
V. Almirall, 15/ catalanismo..., op. cit., cap. VI (citare p. 499).
Vezi interpretarea lui A. Duarte, «Republicanii şi catalaniştii...», op. cit., pp. 33-35; de asemenea Joseph Güell și Mercader. Regionalismul în națiune, Barcelona, Impremía La Renaixensa, 1889.
JA González Casanova, Federalism și autonomie..., op. citat
Roca și Farreras au fost redescoperite la sfârșitul francismului ca un antecedent autoproclamat al unui naționalism radical de stânga. Vezi T. Strubell și Trueta, Josep Roca și Farreras și originea naționalismului de stânga, Arenys de Mar, El Set-ciéncies, 2000; de asemenea, a „redescoperitorului” lui Roca: F. Cucurull, Consciência nacional i alliberament, Barcelona, La Magrana, 1978, pp. 32-89. Pentru scrierile sale: JN Roca și bariere (J. Llorens Vila, ed.), Catalanism progresist..., op. citat
B. Morales San Martín, Regionalismul înaintea dreptei politice moderne. Personalitate regională din Valencia, prelegere susținută la Real Academia de Jurisprudență și Legislație, 31 ianuarie 1917, Madrid, Est. tip Jaime Ratés, 1917, p. 40 și urm.
Pentru același sens negativ, precum și pentru ponderea tacticismului asupra strategiei și, în ultimă instanță, a doctrinei, moștenirea amiralului este foarte disputată, pretându-se la lecturi foarte contradictorii: vezi, dacă nu, dezbaterea dintre J.-L. Marfany, „Valenti Almirall și originile naționalismului catalan”, L'Avenç, nr. 204, iunie 1996, pp. 20-24 și D. Martínez Fiol, „Valenti Almirall: medievalism, parlamentarism and corporativism”, L'Avenç, nr. 211, februarie 1997, pp. 6-9
S. Moret și Prendergast, Centralizare, descentralizare, regionalism, prelegere susținută la Ateneo de Madrid la 30 martie 1900, Madrid, Imp. de Eduardo Arias, 1900, p. 31.
M. Fernández Almagro, Cánovas, viața lui și politica sa, Madrid, Tebas, 1972, p. 442, nr. „Politica și Expoziția Universală de la Barcelona. Discursuri rostite la Barcelona», Studii asupra expoziţiei..., op. cit., pp. 1-104 (pentru caiete, fără numerotare consecutivă). Amintiți-vă de evaluarea fermă a lui Josep Pía, făcând aluzie la Almirall: „Nesemnificația lui politică este totală”. J. Pía, „Domnul Prat de la Riba (1870-1917)”, enj. Pía, Pagines slectes 2. Alguns homenots, Barcelona, Destino/El Observador, 1991, pp. 95-145 (citare p. 109).

F. Pi y Margall, „Discurs rostit de [...]”, fără dată anume, în ibid., pp. 5-13 (citări p. 12, 12-13, 13).
J. Pich și Average, op. cit., pp. 266-275.
E. Prat de la Riba, «Cuvânt înainte. Opera lui Duran în evoluția gândirii politice catalane”, în L. Duran i Ventosa (F. de Carreras, ed.), Regionalism and federalism [1905], Barcelona, La Magrana, 1993, citează pp. 13, 13, 14, 15. Distincția dintre „Statul” modern și „statul” medieval este de la Prat.
De exemplu, numărul lui Cobden apare o singură dată în toată opera amplă a lui Pratian, într-un context în care devine evident că Prat îl considera un indezirabil, lider al unui fel de conspirație librecambista în Anglia; vezi Dreptul său juridic al industriei, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și M. Arnaud de lasarte, curs). Opera completă, volumul II, 1898-1905, Barcelona, Proa, 1998, p. 63.
908 --- ---
Imperialismul catalan
163 O trecere în revistă detaliată a eforturilor lui Aldavert și ale colegilor săi, în special Francese Matheu i Fornells (1850-1938), care evidențiază sensul unui proiect corporativ și editorial: C, Duran i Tort, „La Renaixensa”, prima companie editor catalan. , Barcelona, Abadia de Montserrat, 2001.
164 Guimerá, în Adunarea de la Manresa din 1892, a denunțat că „națiunile Italiei” au căzut sub un centralism antinațional și, încă din 1911, organul lui Pere Aldavert a apărat aceeași idee: vezi J. Cardos, «Mosaych» , Nos al> Nos, I, num. 14, 6 aprilie 1911, care citează „organisme vii” precum „Napoli, Sardinia, Panna. Toscana, Lucca, Modena, Statele Papale” care dispăruseră „cu cincizeci de ani în urmă când unitarismul a câștigat o mare victorie împotriva naționalismului”. În general, vezi lista surselor catalane din anii 1990, enj. Burgaya, La forma-ció del catalanisme conservativa i els models «nacionais» coetanis. Presă catalanistă și nouă naționalistă contemporană, 1861-1901, teză de doctorat, Università! Autonomă de Barcelona, 1999, pp. 323-337.
165 Vezi M. Vaussard, La fin du pouvoir temporel des papes, Paris, Spes, 1965, cap. VП; de asemenea J. Pabón, España γ la cuestión romana, Madrid, Moneda y Crédito, 1972. Principala lucrare dintr-o sursă catalană pe acest subiect a fost cea a juristului Ramón Maria de Dalmati i d'Olivart, profesor de drept internațional născut în Les Borges Blanques în 1861 și a murit la Madrid în 1928; Un mare bibliofil, colecția sa privată de cărți a fost vândută Bibliotecii Universității Harvard în 1911: vezi a sa On the international aspect of the Roman question, Madrid, Fernando Fe, 1893-1894, 4 vol., în biblioteca privată a lui Maragall.
166 Potrivit marchizului de Olivart, autor și el al cărții mici, The Catalan question before international law. Două scrisori deschise, a mea veche și alta nouă (1892-1907), Madrid, International Law and Foreign Policy Review, 1909: «[...] întreaga soluție a probi, ma [catalană] se regăsește în faptul că Aspirația catalană se concretizează sub forma unui respect sincer și, mai ales, spontan pentru Statul Spaniol, care este Patria lor, și pentru Șeful ambelor, care este Regele» (p. 30). În general, vezi A. Blanc Altemir, El marqués de Olivart i el dret internacional (1861-1928), Lérida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 2000.

167 S. Canals, Discurs în ședința Congresului din 16 martie 1906, reprodus în Solidaritat Catalana, Discursuri împotriva Legii Jurisdicțiilor în Senat și Congres, Barcelona, "El Anuano de la Exportación", 1906, pp. 341-352 (citări p. 341, 342-343).

Capitolul 4 Prat y consecințele spaniole ale „unității culturale catalane”

1 E. Castelar, „Discurso dicho por [...] en la reunión del partido republicano-histórico de Barcelona la 22 octombrie 1888”, în Estudios sobre la Exposición Universal de Barcelona, deschis la 20 mai și închis la 9 din decembrie 1888, Barcelona, Est. tip din Diario .Mercantil, 1888, pp. 40-86 (citări p. 66, 80, 81; de asemenea C. Horca, Emilio Castelar, Madrid, Biblioteca Nueva, 1966, p. 304-305).

2 Pentru contextul «posibilismului» catalan, vezi A. Duarte și Montserrat, Possibilistes i federáis. Politica si cultura republicana in Reas (1874-1899), Reus, Asociatia de Studii Reus, 1992.

3 A. Duarte, „Republicanii și catalaniștii. Reus, 1890-1899», Cercetări, nr. 29, 1994, pp. 23-39.

4 J. Gúell y Mercader, Regionalism in the nation, Barcelona, Impremta La Renaixensa, 1889, citează pp. 5, 6, 7.

5
6
7
8
9
10
И
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

Ibid., pp. 8-9, 20.
Ibid., pp. 20, 9, 10.
Ibid., pp. 11-12, 14.
Ibid., pp. 15, 16.
Ibid., pp. 20, 23.

„Discurs de D. José Puig i Cadafalch la sesiunea academică a „Tinerii Naționaliste”, La Cataluña, IV, nr. 168, 24 decembrie 1910, p. 812-813 (citat la p. 812). Această revistă catalană a fost scris excepțional în spaniolă, pentru o proiecție mai eficientă.

E. Prat de la Riba, «Cuvânt înainte. Opera lui Duran în evoluția gândirii politice catalane”, în L. Duran i Ventosa (F. de Carreras, ed.), Regionalism and federalism [1905], Barcelona, La Magrana, 1993, citat pp. 13-14. Detalii despre copilăria lui Prat

la începutul capitolului enj. Vallès, Prat de la Riba, Barcelona, Biblioteca Catalană, 1924, pp. 6-7
Per total: R. Triomphe, Joseph de Maistre. Étude sur la vie et la doctrine d'un materialiste mystique, Geneva, Droz, 1968.
E. Prat de la Riba, «Filozofia politică a contelui J. de Maistre», «Miscelánea Jurídica», Revista juridică a Cataloniei, 1895, I, 3, pp. 215-220, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Obra completa 1887-1898, voi. I, Barcelona, Proa, 1998, pp. 264-268 (citare p. 267). Ideea lui Maistre ca romantic a fost recent recuperată de Isaiah Berlin, „Joseph de Maistre and the Origins of Fascism", în
I. Berlin, The Crooked Timber of Humanity: Chapters in the History of Ideas, New York: Knopf, 1991, pp. 91-174.
Vezi, în general, reflecția lui F. Giner de los Ríos, «Individul și statul» [1899], în F. Giner de los Ríos, The social person. Studii și fragmente, Madrid, Espasa-Calpe, 1924, volumul II (volumul IX al Operelor complete), pp. 49-50 și următoarele. Mai exact, Giner face aluzie la ideile lui Roder, culese de Schàflle și De Greef, și la recepția lor în Lorimer.
L. Rodríguez Abascal, Frontierele naționalismului, Madrid, Centrul de Studii Politice și Constituționale, 2000, p. 122.
S. Famés, Revendicarea limbii în învățământul primar, Biblioteca „La Veu de Cataluya", volumul III, Barcelona, Impremía „La Catalana" de Jaunie Puigventós, 1891, pp. 26-27.
C. Martí i Marti, „Biserica Cataloniei la sfârșitul secolului al XIX-lea", Afaceri, nr. 13, Monografia O sută de ani de catalanism, 1992, pp. 121-130 (citare p. 125).
J. Estanyol i Coloni, Discursuri citite la concursul catalanist al Tineretului Catolic din Barcelona la 27 aprilie 1890, Vie, Estampa de Ramon Anglada y Pujáis, 1890, p. 7. Biografie: Alberti, vol. II, p. 141.
M. Batllori, „Josep Torras şi Bages. Istoria idealizată", în M. Batllori, Galeria personajelor, Barcelona, Vicens-Vives, 1975, pp. 65-70 (mai ales 65-66); în general, vezi I. Berlin, „Hume and the sources of German anti-rationalism", în I. Berlin (H. Hardy, ed.), Contra la corriente. Eseuri despre istoria ideilor, México DF, FCE, 1979, pp. 233-260.
J. Torras i Bages, „Contradițiile domnului amiral" secțiunile „(cap. V)" și „(cap. II)", în J. Torras i Bages, De regionalisme, vol. VIII, Obres Completes, Barcelona, Biblioteca Balines, 1925, pp. 158-159, 156-157.
J. „Forras i Bages, „Contradițiile domnului amiral" secțiunea „(cap. III)", în ibid.. pp. 157-158.
J. Torras i Bages, „Mai multe despre ΓAlmirall", notă incompletă inedită, în ibid., pp. 16O-1(>1. J. Torras i Bages, „Considerations sociais i politiques sobre el regionalisme", apuntes me ditos sin fecha, în ibid., p. 169-182 (citare p. 173).

24
25
26
27
28
29
30

31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
După cum, câțiva ani mai târziu, eseistul catalanist și „imperialist” Francese Pujols remarca: „[...] aceia dintre noi care am citit El catalanisme de Almirall și L.· tradiție catalană de Turras i Bages înțelegem că cartea lui Torras a fost făcută. pentru a anula efectul pe care l-ar fi putut avea cel al lui Almirall și nu ne vom obosi să repetăm că suntem la fel de opuși catolicilor ca și anticatolicilor, putem spune că episcopul și Almirall ar putea să dea mâna, căci dacă cineva vrea să ne aducă. ipoteza Nordului, celălalt nu vrea să aducă tradițiile și legendele evreilor, care, așa cum am spus, sunt amândoi dușmani ai Cataloniei și noi catalanii trebuie să ne luptăm cu ei cât de mult putem, rezultă că misiunile pe care ni le acumulează acești doi profesori sunt tocmai acelea de care trebuie să scăpăm dacă vrem să ducem la îndeplinire misiunea pe care o susținem ca fiind singura adevărată și în concordanță cu felul nostru de a fi și a gândi.”
F. Pujols, Conceptul general al științei catalane [1918] Barcelona, Portic, 1982, p. 405. Celebra sintagmă a fost inventată, se pare, de Jaunie Raventós i Domènech (¿1868?-1938), inginer agricol la patronul agricol și Mancomunitatea și publicistul catolic (Foment de la Pietat Catalana), în lucrarea sa Proscs de bon seny, 5. vol., 1915, după presbítero JA [¿Joan Alcover?], „Regionalism and religion [sic]”, La Ven d'Inca, 4 martie 1916, reprodus în I. Peñarrubia i Marqués, Els partidos politicos dacant el caciqiism i problema națională la Mallorca (1917-1923), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1991, pp. 706-709 (citare p. 708). Biografia lui Raventós: GEC, 19, p. 129; Alberti, vol. IV, p. 52. J. Torras i Bages, Tradiția catalană [1892], Barcelona, Edicions 62, 1981, p. 37.
Ibid., p. 46.
Ibid., p. 237.
Ibid., p. 19.
Ibid., p. 65. Posibilele limitări ale lui Torras ca teolog și teoretician al politicii sociale („Eli era un gânditor, dar nu un ideolog pur”) sunt sugerate discret de M. Batllori, „Josep Torras și Bages. Istorie idealizată”, în M. Batllori, Calería de personajes, Barcelona, Vicens-Vives, 1975, pp. 65-70 (mai ales 66-67).
J. Torras i Bages, Tradiția..., op. cit., pp. 84-87.
Ibid., pp. 98-99.
O. Colomer i Caries, El pensanient de Torras i Bages, Barcelona, Claret, 1991, pp. 79-80.
C. Seton-Watson, Italia de la liberalism la fascism, 1870-1925 [1967], Bari/Roma, Laterza, 1999, cap. VI (citări p. 249, după Crispolti și Aureli).
J. Torras i Bages, Tradiția..., op. cit., pp. 88-89.

Ibid., p. 163.
J. Torras i Bages, «Consideracions sociologiques sobre el regionalisme» (1893), enj. Torras i Bages, De regionalisme..., op. cit., p. 9-87 (citare p. 86).
J. Torras i Bages, Tradiţia..., op. cit., p. 91-92.
J. Torras i Bages, «Consideracions sociais i politiques sobre el regionalisme», note inedite fără dată, în J. Torras i Bages, De regionalisme..., op. cit., p. 169-182 (citare p. 179). Pentru reprezentarea plastică a acestei teme a unității dinastice providențialiste, vezi: F. Rõhig, A. Saliger, G. Natter, S. Dietrich, E. Hulmbauer, Cotí erhalte Õste-rreich. Religie nnd Staat in der Knnst des 19. Jahrhnnderts, Eisenstadt, Amt der Burgenlán-di chen Landesregierung, 1990.
J. Junyent și Rafart, „Jaume Collell și Bancells: campaniile patologico-religioase (1878-1888)”, Люи, voi. XIII, nr. 122-123, 1989, pp. 257-407 (vezi p. 305); de asemenea, pentru câteva detalii: A. Girici, El tron de la Mare de Dén de Montserrat, Barcelona, Spes, 1947. De fapt, dacă compari coroana lui Montserrat cu cea a lui Rodolfo, vezi mai multe diferențe decât asemănări , întrucât versiunea catalană a exagerat considerabil formele originii

41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
nal. Aceasta ar indica probabilitatea –foarte firească, pe de altă parte– ca Villar să-și bazeze designul pe numeroasele versiuni stilizate ale stemei habsburgice, mai degrabă decât pe cunoașterea piesei depuse în Camera Imperială și Regală vieneză.
I. Banac, Problema naţională în Iugoslavia. Origins, History, Politics, Ithaca (NY), Cornell University Press, 1984, pp. 89-90. Pentru corespondența cu Gladstone: RW Seton-Watson, The Southern Slav Question and the Habsburg Monarchy [1911], New York: Howard Fertig, 1969, pp. 416-444.
E. Valenti Fiol, «Programul antimodernist al lui Torras i Bages, în E. Valenti Fiol, Els clàssics i la literatura catalana moderna, Barcelona, Curial, 1973, pp. 152-187 (citare p. 169-170).
J. Torras i Bages, «Practica regionalismului», note, enj. Torras i Bages, De regionalisme..., op. cit., p. 168-169 (citări p. 168).

Marqués de Olivart, «Scrisoare deschisă către Mosénjosé Torras y Bages» (1892), Problema catalană în fața dreptului internațional. Două scrisori deschise, una veche și una nouă (1892-1907), Madrid, International Law and Foreign Policy Review, 1909, p. 46.
Marqués de Olivart, «Discurs rostit [...] în Congresul Deputaţilor, 9 noiembrie 1899», în ibid., p. 101.
J. Torras i Bages, «Introducere» [sic: note, în spaniolă], în ibid., pp. 163-166 (citări p. 164, 166). S-ar putea să fi fost o schiță pentru o ediție spaniolă nenăscută a La tradició catalana.
PI Casanovas, SJ, Dr. Torras i Bages Bisbe de Vidi [sic] a sfintei amintiri, Barcelona, Foment de la Pietat Catalana, 1916, p. 56.
J. Torras i Bages, Tradiţia..., op. cit., de exemplu (p. 179): «Mai mult decât entuziasmul, farmecul și lumina strălucitoare a doctrinei, precum și amploarea, generozitatea și frumusețea proiectelor nu sunt calități suficiente pentru a întruchipa și a asimila gândul unui om. cu societatea: poate Fericitul Ramón [Llull] va fi farul Cataloniei, dar nu este reprezentantul rasei noastre esențial practice, calm și iubitor de a urma căi raționale, de a cerceta rațiunea lucrurilor, dar fără a se lăsa atras. pentru seducția noutății și a originalității.”
Iau noțiunile din eseul sugestiv al lui FJ Baumgartner, Dor de sfârșit. A History of Millennialism in Western Civilization, New York: St. Martin's Press, 1999.
J. Torras i Bages, Tradiţia..., op. cit., p. 113 (citare), 98.
ibid., p. 113, 75.
ibid., p. 127.
ibid., p. 129-130.
E. Prat de la Riba, «Proleg...», op. cit., p. 20-21, 21, 22.
ibid., p. 10-12 și următoarele.
Pentru ideea unui protest popular abia cuprins, sub pretextul unei politici participative (inclusiv pe catalani):}. Sánchez Cervello, Confiete și violență în Ebro. De la Napoleon la Franco, Barcelona, Flor de Vent, 2001; pentru construirea unei societăți civile „populare” ca alternativă: A. Mayayo, De la fermieri la cetățeni în număr. 100 de ani de sindicalism și cooperativism agricol în Catalonia (1893-1994), Catarroja, Afers, 1995; pentru inaccesibilitatea analfabetului chiar la articularea muncii: M. Vilanova, Les majories invisibles. Exploatate (aprilie, revoluție și represiune. 26 de interviuri, Barcelona, Icara, 1995.
După cum era de presupus, el nu a fost singur în reflecțiile sale: „tuity and diversity” a fost tema echivalentă în Irlanda contemporană, după cum a remarcat istoricul FSL Lyons, Culture and Anarchy in Ireland, 1890-1939, Oxford (GB) , Oxford University Press, 1982, cap. 1.

58 E. Keller (versiunea spaniolă de Rubio y Ors), La Encíclica ilei, 8 decembrie 1864 și începutul anului 1789; sau Biserica, Statul și Libertatea, Barcelona, Lib. Católica de Pons y Cía, 1868. Apoi a insistat asupra lui Pius al IX-lea. Cântec liric, Barcelona, Imp. Magriná y Subirana, 1871. Nu întâmplător, contribuția literară a lui Rubio a fost înțeleasă, în generațiile ulterioare, ca a rafinat și „înnobilat” limba catalană, curățând-o de grosolănia populației. După cum a afirmat Josep Maria Capdevila în 1938: „Nepoliticonia unui rector din Vallfogona și

nici vulgaritatea unui Robrenyo nu au fost nicidecum începutul Renaixença. Au fost un obstacol”. JM Capdevila, „Joaquim Rubio i Ors”, Revista Cataloniei, nr. 89, august 1938, p. 550-570 (citare p. 566).

59 A se vedea o caricatură din săptămânalul satiric La Flaca, din 21 aprilie 1869, care, pentru a satiriza cauza monarhică, i-a înfățișat pe diverși pețitori și adepții lor cu o gardă de polițiști și iezuiți: reprodus în F. Caravaca și A. Orts -Ramos, Istoria ilustrată a revoluției spaniole 1870-1931, Barcelona, Iberia, 1931, voi . Și, de exemplu 9.

60 E. Ucelay-Da Cal și A. Rodríguez, „The trajectory of the Mossos d'Esquadra in contemporary Catalonia”, în G. Cardona, X. Febrés, A. Rodríguez, N. Sales și E. Ucelay-Da Cal, Mossos d'Esquadra, Barcelona, L'Avenç, 1981, pp. 51-119 (vezi p. 64).

61 A se vedea versiunile revizuite ale lucrărilor pe acest subiect ale lui B. de Riquer reproduse în B. de Riquer și Pennanyer, Identitats contemporaines: Catalunya i Espanya, Vie, Etimo, 2000.

62 J. Maragall, Biografia lui D. Joan Mañé y Flaqtier [...], Barcelona, Ajuntament Constitucional de Barcelona, 1912, pp. 70-71.

63 O evocare în cheia identității locale: B. Selva, Vigatans i vigatanisme, Barcelona, Selecta, 1965.

64 M. Ramisa (cu studiu preliminar de JM Fradera), Originile catalanismului conservator și <<Ei Pon de Montserrat», 1878-1900, Vie, Etimo, 1985; J. Junyent și Rafart, „Jaume Collell și Bancells...”, op. cit., pp. 257-407; MS Salarich i Torrents (cu MM Miró i Vila), „The Voice of Montserrat” (1878-1902), Vie, Patronat d'Estudis Osonencs, 1993.

65 A se vedea, de exemplu: J. Anglada i Vilardebó, Jaume Collell, jurnalist, Barcelona, Associamo de Periodistes, 1934, și, din același, El canonge Jaume Collell, Vie, Patronat d'Estudis Osonencs, 1983; pentru apărarea lingvistică: J. Requesens și Piqué (ed.), Jaume Collell și limba catalană. Selecție de texte, Vic/Gerona, Eumo/Universitatea din Girona, 1994.

66 J. Collell Bancells, Pbre., „The Unity of Catalonia”, discurs prezidențial citit la partidul Asociației Catalaniste din orașul Lleydà la 13 mai 1899, enj. Collell Bancells, Shadowing everywhere, Vie, Tipografia Balmesiana, 1927, pp. 68-69; vezi I. Molas, „Proleg”, enj. Collell (J. Requesens și Piqué [ed.]), Scrieri politice, Vie, Eumo/Institut Universitari Vicens Vives, 1997, pp. 21-59.

67 JM Fradera, «Tradiționalismul rural și naționalismul conservator în Catalonia, 1865-1900», Critica antropologiei, voi. 10, nr. 2-3, 1990, p. 51-71.A se vedea modelul interpretativ sugestiv pentru zonele «montane» (echivalent cu sensul catalan) din întregul bazinului mediteranean de: JR McNeill, The Mountains of the Mediterranean-an IVorld: an Environmental History, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1992.

68 LA de Bonald, «De la famille agricole, de la famille industrielle, et du droit d'aînesse» [1826], pe lângă alte eseuri ale sale scrise pe baza experienţei sale în exil-în Anglia, comentate în DK Cohen. , « Critica industrialismului a vicontelui de Bonald', Journal of Modern History, vol. XLI, nu. 4, decembrie 1969, p. 475-484.

69 J. Chevalier, Classe laborioase și clase periculoase la Paris în prima jumătate a secolului al XIX-lea [1958], Paris, Librairie Générale Française, 1978.
70 J. Barbey d'Aurevilly, Profeţii din trecut, Paris. Hervé, 1851.
71 C. Cassina, Bonapartismul sau falsa excepție. Napoleon al III-lea, francezii și tradiția iliberală, Roma, Carocci, 2001, cap. 4: «Bonapartismul, o tradiție „îmbrăcat din nou”».

72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
M. Praz, The Romantic Agó ny [1950], Cleveland (Oh.), Meridian, 1963.
L. Prats, Mitul tradiției populare, Barcelona, Edicions 62, 1988; de asemenea JM Puig-vert i Sola, „Elaborarea discursului parilist: contribuția lui Josep Torras i Bages”, L'Avenț, nr. 210, ianuarie 1997, pp. 6-11; și „Dossier: pairalism” de R. Congost,
E. Roca, JM Puigvert, J. Planas, J. Capdevila, M. Bosc și P. Gifré în Studii de istorie agrară, nr. 12, 1998.
M. Mila i Fontanals, „Catalanismul”, La Ven de Montserrat, din 6 iunie 1878, în M. Mila i Fontanals, Obres Catalanes, Barcelona, Gustavo Gilí, 1908, pp. 172-178 (citări p. 173-174). Pentru tema conservării, în ceea ce privește clădirile (comentado por Mila): J. Ganau Casas, The begins of conservationist thinking in Catalan urbanism (1844-1931), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1996.
M. Suárez Cortina, „Pereda, Muntele și invenția tradiției”, L'Avenç, nr. 204, iunie 1996, pp. 58-62; de asemenea M. Suárez Cortina, Casonas, hidalgos y linajes. Invenția tradiției cantabrice, Santander, Límite, 1994; pentru context, de același autor, Profilul „La Montaña”. Economie, societate și politică în Cantabria contemporană, Santander, Calima, 1993.
Vezi L. Garulla et al., Angel Guimerá (1845-1924), Barcelona, Fundația Carulla-Font, 1974; E. Gallén et al., Guimerá 1845-1995, Barcelona, Centrul Dramatic al Generalității Cataloniei, 1995.
J. Pabón, Drama lui Mosén Jacinto, Barcelona, Alpha, 1954.
I. Casanovas, Exemplaritatea Prea Ilustrului DoctorJosep Torras i Bages, episcop de Vidi, Barcelona, Promovarea Pietății Catalane, 1928; F. Sola i Moreta, Biografia [a lui Torras, în Operele sale complete], Barcelona, Biblioteca Blâmes, 1935, 2

vol.; J. Cabernet, Josep Torras i Bages, episcop al Cataloniei, Barcelona, Abația Montserrat, 1987.
A. Pérez de Olaguer, Canon Collell, Barcelona, Juventud, 1933.
J. Burgaya, Formarea catalanismului conservator și a modelelor „naționale” contemporane. Practică catalană și mișcări naționaliste contemporane, 1861-1901, teză de doctorat, Universitat Autónoma de Barcelona, 1999. Citatul din V. Almirall, „La gent latina”, Diari Català, 3 decembrie 1879, în V. Almirall (JM Figueres) , ed .), Cultură și societate..., op. cit., pp. 19-22 (citat p. 21).
Dr. EM Vilarrasa, Falsa presupunere a declinului rasei latine, Barcelona, Obra de Buenas Lecturas, 1899, p. 15.
Tanyeman, Europa evreiască. Scurtă notificare despre originea acestei rase, comportamentul ei și aspirațiile sale actuale, Barcelona, "La Hormiga de Oro", 1896, index.
J. Mañé y Flaquer, Un essayo de Regionalismo. Cartas a D.Josc Pella y Fargas precedidas de un prólogo „A la juventud catalanista”, Barcelona, Tip. „L'Avenç”, 1897, p. 8 (prologo). Am citit conceptele de fond ale discuției importante: RD Putnam, Bowling Alone. Prăbușirea și renașterea comunității americane, New York, Simon A Schuster, 2001.
Utilizamos el concepto, ya devenido clásico, de: G. Almond y S. Verba, La cultura cívica. Madrid, Euramerica, 1963.
G. Nonnandy, The Catalan Question, Paris, Bloud & cié (Biblioteca regionalistă), 1908, p. 21. „Un singur fapt domină totul: statul spaniol este absolut incapabil să satisfacă nevoile vieții catalane, ale acestei vieți intense care debordează din toate părțile. Statul spaniol nu poate face nimic pentru națiunea catalană [...]”.
Vezi Jurgen Habermas, Transformarea structurală a sferei publice. An Impiiry lato a Category of Bourgeois Society [1962], [Londra?], Polity Press, 1989; în spaniolă, mai puțin apropiată de titlul original german, Istoria critică a opiniei publice. Transformarea structurală a vieții publice, Barcelona, Gustavo Gilí, 2002.

SS Vezi, cu titlu indicativ: MA Roque, «Cheile sociologice și politice ale societății civile mediteraneene», în A. Blanc Altemir (ed.), The Mediterranean: a continuous space for cooperation, development and intercultural dialog, Madrid, Technos, 1999, pp. 219-233.
S9 J. Maspons și Camarasa, „The regeneration of Spain [sic]”, La Opinión Escolar, 25 septembrie 189S, reproducido enj. Planas și Maresma, catalanismul și agrarismul. Jaunie Maspons i Camarasa (1872-1934): scrieri politice, Vie, Eumo, 1994, p. 185.
90 B. de Riquer, Lliga Regionalista: la bnrgesia catalan i el nacionalismo, Barcelona, Edifions 62, 1977.
91 J. Rohrer, „Politica arhitecturală și Barcelona lui Gaudi”, L'Avenç, nr. 20, octombrie 1979, pp. 46-52; pentru revendicarea vie: Rafael M. Botili, The national architecture of Catalonia: the nienystingida personality! de arhitectură gotică catalană, Barcelona, La Magrana, 1998.
92 Pentru o interpretare sofisticată a partidelor din mișcarea catalană din punct de vedere al infrastructurii, a se vedea lucrarea excelentă și ignorată pe nedrept a lui G. Brunn, „Die

Organizationen der Katalanishen Bewegung”, în T. Scheider și O. Dann (herausg.), Nationale Beivegiing and soziale Organization I, München-Viena, R. Oldenbourg, 1978, pp. 281-568.
93 F. Cambó, «El tragicii conflicte», La Veti de Catalunya, 9 octombrie 1906, citat în A. Almendros Morcillo, Francese Cambó: la forja d'un policy maker, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat , 2000, p. 49.
94 J. Romero-Maura, «Trandafirul de foc». Munciismul barcelonist din 1899 până în 1909, Barcelona, Grijalbo, 1974.
95 R. Kipling, „The Song of the White Man” (1899), în Rudyard Kipling's Verse, Definitive Edition, Londra, Hoddard A Stoughton, 1958, p. 282. Pentru editarea sa, vezi: A. Lycett, Rudyard Kipling, London, Weidenfeld &c Nicolson, pp. 310-311.
96 P. Aldavert, „Rolling stone does not grow moss”, în P. Aldavert, Per matar la estona [sicf Barcelona, La Renaixensa, 1907, pp. 227-248 (citări pp. 237-238, 232).
97 J. Vinyes i Comas (ed. L. Costa), Mcmóries d'ungironi [1932], Gerona, Collegi de Perio-distes de Catalunya, 2002, p. 101.
98 Biografie: JM Calbet i Camarasa și D. Montaña i Buchaca, medici și farmaciști catalani (1880-1906), Valls, Cossetánia, 2001, pp. 150-151; de asemenea Alberti, vol. IV, pp. 101-102; GEC, voi. 19, p. 418. A se vedea, în general: O. Casassas, La medicina catalana del segle XX, Barcelona, Edicions 62, 1970.
99 JM Roca, „Sólts [texto sin título]”, La Renaixensa, 19 februarie 1899, în Joseph Ma. Roca, Aplèc, Barcelona, Casa Provincială de Caritate, 1912, pp. 12-16 (citare p. 14).
100 JM Roca, „Sólts [texto sin titulo]”, La Renaixensa, 23 aprilie 1899, în ibid., pp. 30-33 (citare pp. 32-33).
101 JM Roca, „Sólts [texto sin título]”, La Renaixensa, 11 iulie 1899, în ibid., pp. 49-50 (citare pp. 49-50).
102 JM Roca, „Parlamentul în Adunarea de la Temssa”, Joventut, 27 iunie 1901, în ibid., pp. 90-97 (citare p. 95).
103 JM Roca, „Sursum corda”, Joven tu t, 2 ianuarie 1902, în ibid., pp. 103-106 (citare p. 104).
104 JM Roca, „Drapelul „Unirii Catalaniste””, Joventut, 28 mai 1903, în ibid., pp. 140-142 (citare p. 142).
105 În general: E. Jardí, Doctor Robert and his time, Barcelona, Aedos, 1969.
106 Pentru ideea monopolului ideologic al Ligii, vezi: B. de Riquer, Lliga Regionalista..., op. citat
107 M. Hroch, Social Preconditions of National Revival in Europe, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1985.

108
109
110
111
112
И3
114
115
116
117
118

119
De exemplu: J. Folguera, „Poezia Renașterii catalane”, enj. Folguera (E. Sulla, ed.), Noile valori ale poeziei catalane [1919], Barcelona, Edicions 62, 1976, pp. 29-31.
M. Querol Gavaldà, The Contemporary Catalan Aesthetic School, Madrid, CSIC, 1953.
K. W. Deutsch, Nationalism and Social Communication [1953], Cambridge (Mass.), MIT Press, 1966; B. Anderson, Comunități imaginate. Refctctions on the Origin and Sprcad of Nationalism, Londra, Verso, 1983, cap. 2-3
Pentru discuția nesfârșită despre când „a început” catalanismul, vezi versiunea naționalistă a lui P. Anguera, The precedents of Catalanism. Catalanitate și anticentralism: 1808-1868, Barcelona, Empúries, 2000; mirando más atrás todavía, tot de același autor, „Între două posibilități: spanioli sau catalani?”, enj. Albareda (ed.), De la patriotism la catalanism, Vie, Eumo, 2001, pp. 129-167; argumentul său despre rolul stelar al liberalismului exaltat în proces a fost deja ridicat de JM Batista și Roca, „Els precursora de la Renaixença”, enj. Corominas et al., 8 conferințe despre Catalonia, Barcelona, Proa, 1971, pp. 85-144, necitat în cartea sa de Anguera.
C. Charle, Naissance des «intellectuels» 1880-1900, Paris, Éditions de Minuit, 1990. Vezi și M. Malia, «What is the Russian intelligentsia?» [1961], ex. F. Marsal (ed.), Intelectuali politici, Buenos Aires, New Vision, 1971, pp. 23-45. Conceptul de „intelectual” a generat o imensă literatură sociologică: A. Gella, The Intelligentsia and the Intellectuals. Metoda teoriei și studiu de caz, Londra: Sage, 1976; B. Oltra, Imaginația ideologică: o sociologie a intelectualilor, Barcelona, Vicens Vives, 1978.
WM Johnston, „The Origin of the Temi „Intelectuais” in French Novéis and Essays of the 1890s”, Journal of European Studies, 4, 1974, pp. 43-56; E. Inman Fox, «Anul 1898 și originea „intelectualilor”», în E. Inman Fox, Criza intelectuală din 98, Madrid, Edicusa, 1976, pp. 9-16.
J. Marichal, «Generația intelectualilor» și politica», enj. Marichal, Secretul Spaniei, Madrid, Taur, 1996, p. 175-190. Vezi și: C. Serrano, «Los “intelectuales” en 1900: ensayo general?», în S. Salaün & C. Serrano (eds.), 1900 în Spania, Madrid, Espasa, 1991, pp. 85-106; E. Stomi, «Călăuzele neamului. Nașterea intelectualului în context internațional», Historia y Política, nr. 8 (monografie despre Intelectuali și politică), 2002/2, pp. 39-55.
J.-L. Marfany, Aspecte ale modernismului, Barcelona, Curial, 1975.
Confirm doar dezbaterea despre diferența sau nu dintre «modernismo» și «noventayochismo», ridicată de G. Díaz-Plaja, Modernismo frente a Noventa y ocho [1951], Madrid, Espasa-Calpe, 1979, și respinsă de un lungă tradiție critică: de exemplu, G. Sobejano, «Auge y repudio del 98», în A. Vilanova și A. Sotelo Vázquez (eds.), Criza spaniolă a sfârșitului de secol și generația lui 98, Actas del Simpozion Internațional (Barcelona, noiembrie 1998), Barcelona, Universitatea din Barcelona/PPU, 1999, pp. 15-31. W. Starkie, „Introduction”, la R. Menéndez Pidal, The Spaniards in their History, New York, 1950, p. 9.

Abordarea clasică: E. Halévy, L'cre des tyrannies. Studii despre socialism și război, Paris, Gallimard, 1938; vezi E. Ucelay-Da Cal, „How to Regenerate Problem? New State Nationalism and Cometing Nationalisms Against the Liberal Monarchy”, în A. Shubert și J. Alvarez-Junco (eds.), Spanish History since 1808, Londra, Edward Arnold, 2000, pp. 120-1
E. Moers, The Dandy, Londra, Secker & Warburg, 1960; C. Grafică, boenian versus burghez. The Erench Society and the Brelich Man of Lettcrs in the Nineteenth Century, New York, Basic Books, 1964; C. Charle, Intelectualii în Europa în secolul al XIX-lea. Eseu de istorie însoțitor, Paris, Prag, 1996 și, de același autor, Republica Universităților 1870-1 Paris, Seuil, 1994. În contrapoziție engleză la schema franceză: J. Gross, The Rise and Ball of

omul de litere. Literară engleză) Life silica 1800, Harmondsworth (GB), Penguin, 1973.
120 S. Almog, Nationalists and Antisemitism in Modern Europe 1815-1945, Londra, Pergamon, 1990.
121 J. Casassas, »Configurația „sectorului intelectual-profesional din Catalonia pentru a-l restaura (apropos dejaume Botili și Mates)”, Recerques, nr. 8, 1978, pp. 103-131; del mismo, Intcblectiials, profesioniști și politicieni în Catalonia contemporană (1850-1920), Barcelona, Els Llibres de la Frontera, 1989; vezi și J. Casassas (coord.), International power and power in Catalonia (¡808-1975), Barcelona, Pòrtic, 1999.
122 J -L. Marfany, Aspecte..., op. citat
123 J.-L. Marfany, „„Pe deasupra cântecelor noastre...”: naționalism, modernism și cântare corală la Barcelona la sfârșitul secolului”, Recerques, nr. 19, 1987, pp. 85-113; J.-L. Marfany, Originile..., op. citat
124 M. Hroch, op. cit.; E J Hobsbawm, Națiunile și naționalismul din 1780, Barcelona, Crítica, 1991. Vezi: S. Julia, „Trezește-te națiunea adormită: intelectualii catalani ca arhitecți ai identității naționale”, Istorie și politică, nr. 8 (monografie despre intelectuali și politică), 2002/2, pp. 57-89.
125 În general: J. Álvarez Junco, Împăratul paralelei. Lcrroux și demagogia populistă, Madrid, Alianza, 1990.
126 P. Birnbaum, Le peuple et les «gros». Histoire d'un mythe, Paris, Grasset, 1979; L. Filler, The Muckrakers [1968], Stanford (Cal.), Stanford University Press, 1993.
127 De exemplu: E. Escarra, The industrial development of Catalonia (1900-1908) [1908], Barcelona, Grijalbo, 1970, pp. 44-47, 142-143.
128 A. Gali, Istoria instituţiilor şi a mişcării culturale în Catalonia. 1900-1936, Barcelona, Fundació A. Gali, 1979-1986 (Operă completă, volumele I la XIX).
129 E. Ucelay Da Cal, „Criza postbelică”, în P. Gabriel (dir.), Primores avantguar-des 1918-1930, voi. VIII de P. Gabriel (dir.), Istoria culturii catalane, Barcelona, Edicions 62, 1997, pp. 31-80.
130 M. Schudson, The Good Citizen. O istorie a vieții civice americane, New York, The Frec Press, 1998.
131 Vezi interpretarea diversă a lui Carlos Serrano: C. Serrano, La tour du Peuple. Criză naţională, mişcări populare şi populism

în Spania (1890-1910), Madrid, Casa de Velâzquez, 1987; J. Maurice și C. Serrano, Joaquin Costa: criza restaurării și populismului, 1876-1911, Madrid, secolul XXI, 1977.
132 F. Garcia Lara, «Histona de texto», în A. Ganivet și M. de Unamuno (F. Garcia Lara și P. Cerezo Galán, eds.), El porvenir de España, Granada, Provincial Council of Granada/Fundación Caja din Granada, 1998, p. 83-91; pentru diverse interpretări ale încrucișării Ganivet-Unamuno, a se vedea contribuțiile la J.-C. Rabaté, Crise intellectuelle et politique en Espagne à la fin du XIXe siècle: Eu torno al casticismo —Miguel de Unamuno/Spanish Idca-riimi —Angel Ganivet , Paris, Editions du Temps, 1999; de asemenea H. Hiña, Castilia și Catalonia cu dezbaterea culturală 1714-1939, Barcelona, Peninsula, 1986, pp. 285-306.
133 M. Olmedo Moreno, Gândirea lui Ganivet [1965], Granada, Consiliul Provincial de Granada/Fundación Caja de Granada, 1997, p. 117.
134 Francisco Garcia Lorca, Angel Ganivet. Su idea del hombre [1952], Granada, Diputación Provincial de Granada/Fundación Caja de Granada, 1997, p. 134.
135 A. Espina, Ganivet, omul și opera, Buenos Aires, Espasa-Calpe, 1944, pp. 141-142. Pentru întrebarea dacă Ganivet a citit sau nu filozoful german: G. Sobejano, Nietszche en España, Madrid, Gredos, 1967, pp. 259-275.
136 F. García Lorca, Angel Ganivet..., op. cit., p. 232. Pentru sinucidere: A. Gallego Morell, Angel Ganivet, excentricul din 98, Madrid, Guadarrama, 1974, pp. 173-181.

137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
M. Azaña, „The Idearium of Ganivet” (1921-1930), în M. Azaña, Obras completas, México DF, Oasis, 1966, vol. I, pp. 568-619.
J.-L. Abellán, „Angel Ganivet și regeneraționismul”, în A. Vilanova și A. Sotelo Vázquez (eds.), op. cit., pp. 47-54.

A. Ganivet, Cartas finlandesas y hombres del Norte, Madrid, Espasa-Calpe, 1943, pp. 15-21.
A. Ganivet, El porvenir de España, în A. Ganivet, Idearitim Español con El porvenir de España, Madrid, Espasa-Calpe, 1990, pp. 228.
M. de Unamuno, Viitorul Spaniei, în ibid., p. 217.
M. de Unamuno, op. cit., în ibid., p. 218.
M. de Unamuno, «Ce poate învăţa Castilla de la poeţii catalani», prelegere susţinută la Teatrul Lope de Vega, din Valladolid, la 8 mai 1915, în M. de Unamuno, Obras Completas, vol. IX, Discursuri și articole, Madrid, Escelicer, 1971, pp. 317-331 (citare p. 318).
ibid., p. 327.
M. de Unamuno, «Lo de Cataluña», Revista politică și parlamentară, 15 mai 1900, în M. de Unamuno, Opere complete, vol. IX, op. cit., p. 799-802 (citare p. 802).
Vezi J. Marichal, El designio de Unamuno, Madrid, Taurus, 2002, în special pp. 32-36. Marichal folosește termenul într-un alt sens decât în discuția de față, dar implicația rămâne aceeași. Pentru „statism”; ibid., p. 153 și următoarele.
J. San Nicolás, „Darío de Regoyos (1857-1913) și participarea sa la modernizarea artei”, enj. Tusell și A. Nartínez-Novillo (coms.), Landscape and figure of 98, Madrid, Fundación Central Hispano, 1997, pp. 91-100; J. Tusell, «Dario Regoyos și introducerea artei moderne în Spania», enj. Tusell, Artă, istorie și politică în Spania (1890-1939), Madrid, New Library, 1999,
F Cambó (trad. H. Cambó), Amintiri (1876-1936), Madrid, Alianza, 1987, p. 42. Ibid., p. 44; A. Rovira i Virgili (A. Sallés, cur.), Resimi d'història del catalanisme [1936], Barcelona, La Magrana, 1983, p. 60.
F. Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 44. Vezi și J. Llorens Vila, Uniunea Catalană și originile catalanismului politic, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1992, pp. 191-198. F Cambó, Amintiri..., op. cit., pp. 46-48; A. Rovira i Virgili (A. Sallés, cur.), Rezumat de istorie..., op. cit., pp. 61-62.
F. Cambó, Menióries (1876-1936), Barcelona, Alpha, 1981, pp. 53-55; de asemenea J. Llorens Vila, Uniunea Catalană..., op. cit., pp. 340-352.
J. Camps i Arboix, Raimon d'Abadal i Caldero, Vie, Patronat d'Estudis Ausonencs, 1985, pp. 31-36; P. Martínez-Carné i Ascaso (ed.) „Introducere” la E. Prat de la Riba și L. Soler i March, Corespondență inedită (1899-1916), Manresa, Centre d'Estudis del Bages, 1991. J. Coll și Amargós, Narcis Verdaguer i Callis (1862-1918) și catalanismul posibilist, Barcelona, Abadia de Monsterrat, 1998, pp. 392-399.
I. Molas, Liga Catalană. Un studiu de estasiologie, Barcelona, Edicions 62, 1974, vol. I, pp. 37-41 (citare p. 37).
F. Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 56.
B. de Riquer, Liga regionalistă: burghezia catalană și naționalismul, Barcelona, Edicions 62, 1977, cap. IV-V; I. Molas, op. cit., pp. 41-45.
B. de Riquer, „Duran i Bas și conservatorismul dinastic catalan din a doua jumătate a secolului al XIX-lea”, în M. Duran i Bas (B. de Riquer, ed.), Epistolar politic al lui Manuel Duran i Bas. Corespondență între 1866 și 1904, Barcelona, Abația Montserrat, 1990.

Pentru proiectul fiscal: G. Solé Villalonga, The fiscal reforma of Uillaverde. 1899-1900, Madrid, Drept financiar, 1967; răspunsul simplu în: JM Pirretas,

Închiderea cutiilor. Descriptiv al Mișcării Sindicale din 1899, Barcelona, J. Cimili, sf; de asemenea, J. de Camps i Arboix, The closing of boxes, Barcelona, Dalmau, 1961.

160 E. Jardí, Doctor Robert and his time, Barcelona, Aedos, 1969, cap. III–IV.

161 P. Anguera, Pau Fout de Rubinat (Reus 1860-1948). Viața și activitățile unui bibliofil catalan, Reus, Museu Comarcal Salvador Vilaseca, 1997, pp. 30-34, 62-70. Pentru contextul revísense: J. Tous și Vallvé, Dezvoltarea catalanismului politic la Reus: „Di Somateiit” (1886-1903), Reus, Associaciô d'Estudis Reusencs, 1987; pentru alte medii: S.-J. Rovi-ra și Gómez, Catalanismul conservator în Tarragona: Francese de P. Ixart și de Moragas (1868-1936), Tarragona, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, 1989; M. Costafreda și Felip, Origins of Catalanism in Tarragona 1900-1914, Tarragona, Institute of Tarraconenses Studies Ramon Berenguer IV, 1988.

162 Pentru Sevilla ca indicație: JM Molina Lamothe, «Criza din 98 în Sevilla: de la închiderea magazinelor până la nașterea Uniunii Naționale (1898-1900)», Actele I Congres de Istorie Andaluză , Volumul II (Contemporan). Andaluzia) , Córdoba, Monte de Piedad și Băncile de Economii, 1979, pp. 403-411; M. Garcia Venero, Eduardo Dato. Viața și sacrificiul unui politician conservator, Vitoria, Consiliul Provincial Álava, 1965, cap.VIL

163 J. de Camps i Arboix, Duran y Bas, Barcelona, Aedos, 1961, cap. IX.

164 J. Martos O'Neale și J. Amado și Reygonaud de Villebardet, National Danger. Studii și impresii despre catalanism, Madrid (ed. autori), 1901, Partea a treia: «Călătoria în Catalonia a domnului Dato în mai 1900», pp. 75-165.

165 A. Rovira i Virgili (A. Salles, ed.), Rezumat de istorie..., op. cit., p. 73, extins de J. Llorens Vila, La Unió Catalanista..., op. cit., pp. 375-382; J. García Lasaosa, Basilio Paraíso. Aragoneza industrială și politică a restaurării, Zaragoza, Institución „Fernando el Católico”, 1984, pp. 85-164; M. García Venero, Santiago Alba, monarhul rațiunii, Madrid, Aguilar, 1963, pp. 42-48.

166 S Izquierdo, Prima victorie a catalanismului politic. Triumful electoral al candidaturii „patru președinți” (1901), Barcelona, Proa, 2002.

167 F Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 74.

168 M. Duran i Bas, «Acţiunea statului în ştiinţa contemporană» (1893), în M. Duran i Bas, Escritos, Segunda sene, Estudios morales, sociales y económicos, Barcelona, Imp. Barcelona, 1895, pp. 237-348 (citări p. 249, 267-268); pe Duran: J. de Camps i Arboix, Duran y Bas..., op. cit., precum și B. de Riquer, «Duran i Bas...», op. cit.

169 D Lieven, The Aristocracy in Europe, 1815-1914, Londra: Macmillan, 1992, p. 7.

170 J. Llorens Vila, L.<Unió Catalanista..., op. cit., pp. 355-364.

171 De exemplu, în naționalismul chinez, ca o cale de ieșire din cadrul imperial pe care l-a pătat; Iau jocul de idei din: J. Fitzgerald, „The Nationless State: The Search of a Nation in Modern Chinese Naționalism”, The Australian Journal of Chinese Affairs, nr. 33, 1995, p. 75-105.
172 Iau ideea de „deteritorializare” –a rădăcinilor lacaniene, deși aici aplicată într-un mod pur descriptiv– din A. Appadurai, Modernity at Large. Dimensiunile culturale ale globalizării, Minneapolis (Minn.), University of Minnesota Press, 1996.
Capitolul 5. „imperialismul” catalan al lui Prat de la Riba
1 «Omagiul lui Enrique Prat de la Riba», La Cataluña, IV, nr. 168, 24 decembrie 1910, p. 809-810: «Prat de la Riba dăduse Cataloniei fornitila concisă a originii, existenței și direcției sale.» (pag. 1).
Enric Ucelay-Da Cal
919
2
3
4
5
6
7
8
9
10
unsprezece
12
13
14
E. Prat de la Riba și P. Muntanyola, Compendi de la doctrina catalanista [1894], Barcelona, Lectura Popular, sf Muntanyola a fost ultimul său sprijin autentic când ¡cuptorul Prat a ajuns la Barcelona pentru a studia liceul; de asemenea viitorul său cumnat, Josep Dachs. J. Franquesa y Gomís, Los conflictos d'Espanya y lo catalanisme (Discurs citit la sesiunea inaugurală a „Ligii Cataloniei” de către președintele acesteia [...] la 12 decembrie 1898), Barcelona , La Veu de Catalunya, [¿1899?], p. 37.
Această teamă este, după părerea mea, contribuția centrală a celebrului eseu interpretativ al lui Jor-di Solé Tura, odată înlăturată povara schematizării marxiste: J. Solé Tura, Catalanismo y revolución burguesa, Madrid, Edicusa, 1970.
H. Belloc, Criza civilizaţiei noastre [1937], Buenos Aires, Ed. Sudamericana, 1966, p. 212 (italic original).
G. Fernández de la Mora, The leftist theorists of organic democracy, Barcelona, Plaza yjanés, 1985 Ca exemplu al problemei interpretării lui Prat în termeni de surse și nu de conținut, vezi P. Rigodon, «Enric Prat de la Riba : l' ideology of catalan nationalist pragmatism», Spagna Contemporanea, nr. 1, 1992, p. 25-48.
J. Solé Tura, Catalanism..., op. cit. Madrid, Edicusa, 1970, p. 209.
E. Jardi, Gândul lui Prat de la Riba, Barcelona, Alpha, 1983; J. Cassassas și Ymbert, „Enric Prat de la Riba: tenacitatea unui strateg”, în A. Balcells (ed.), Gândirea politică catalană din secolul al XVIII-lea până la mijlocul secolului al XX-lea,

Barcelona, Edicions 62 , 1988, pp. 179-192; A. Balcells, „Evoluția gândirii politice a lui Prat de la Riba”, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, curs.), Opera completă, volumul I, 1887-1898, Barcelona, Proa, 1998, pp. 19-93.
După cum s-a indicat: E. Prat de la Riba, „Nobilimea catalană”. The Leu de Catalunya, 6 iunie 1897, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul I, op. cit., pp. 446-448.
F Prat de la Riba: „Campania celor cinci președinți”, La Ven de Catalunya [LVC], 4 decembrie 1899; „Centralizarea Barcelonei. Un exemplu”, LVC, 19 decembrie 1899; „L'enamorat de Barcelona”, LVC, 27 septembrie 1901; „Statul împotriva Barcelonei”, LVC, 18 februarie 1905; „Alegerile municipale”, LVC, 1 noiembrie 1905; toate reproduse în E. Prat de la Riba (A. Balcells și M. Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul II, 1898-1905, Barcelona, Proa, 1998, pp. 319-321; 321-323; 417-420; 585-588, 653-656; de asemenea, de Prat, „Provinciile moarte”, LVC, 14 decembrie 1906, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul III, 1906-1917, Barcelona, Proa, 2000, pp. 221-223.
V ase, încetează cu criticile,}. Solé Tura, Catalanismo..., op. cit., p. 215 și următoarele; de fapt, Solé este derutat și citează celebra invocație a lui Pratian „Întoarcerea Evului Mediu”, cu care își începe „Discursul la Academia La Joventut Católica de Barcelona [sic]”. La Renaixensa, 1 ianuarie 1898, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul I, op. cit., pp. 559-566, parcă din textul „Discurs la Centrul Catalanist din Vilafranca, la 27 mai 1897”, Les Quatre Barres, 30 mai-1 iunie-6 iunie 1897, ibid., pp. 440-446, care dă realității un cântec la iberism și o denunțare a deficiențelor spaniolismului înaintea subiectului, discurs în care respinge în mod explicit acuzația de neomedievalism cu o definiție a modernității radicale.
E Prat de la Riba, „La țară și orașul” [1908], în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Arnaud de Lasarte, eds), Opera completă, volumul I, op. cit., p. 408.
E. Prat de la Riba, „Provicii moarte”, La I 'en de Catalunya, 14 decembrie 1906. în E. Prat de la Riba, Artilles, Barcelona, Lliga Catalana, 1934, pp. 81 -85 (citare p. 81). Ibid., p. 84.

15 M. Puges, Cum a triumfat protecționismul în Spania. Formarea politicii tarifare spaniole, Barcelona, Juventud, 1931.
16 E. Prat de la Riba, Dreptul juridic industrial, acordat în 1897 de Academia de Legislație și Jurisprudență din Barcelona, și lucrarea sa Los jurados mixtos para arbitrate differences between patrons and workers and to prevent and remedia greves, de asemenea acordat de Academia de Științe morale și politice de la Madrid în 1900, ambele reproduse în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul II, op. citat
17 În Balcells, „Evoluţia gândirii politice a lui Prat de la Riba”, op. cit., pp. 51-55; alte studii monografice asupra coloniilor industriale: 1. Terrades Saborit, The industrial colonies. Un catoni cstiidì al cazului ¡'Allietila de Merola, Barcelona, Laia, 1979; R. Frigola şi E. Llarch, Uiladomiu Non:

Colonia textil. Economia industrială, Barcelona, Graó/Diputació de Barcelona, 1986.
18 Problema catalană. L'Espagne et la Catalonia, Notificare adresată presei europene de Comité Nationaliste Catalan de Paris, Paris, lmp. de D. Demoulin, 1898.
19 Vezi portretul rău intenționat pe care Josep Pia l-a făcut despre lumea politico-afectivă a lui Pere Aldavert, factotum-ul lui Di Renaixensa: J. Pia, Cambó (I), Barcelona, Llibreria Catalònia, 1928, cap. IL.
20 Arhiva generală și istorică a universității! din Barcelona, Fișiere: „Prat de la Riba, Enric".
21 MP Nespereira, „Națiunea și identitatea națională în Jurnalul juridic al Cataloniei. Materiale pentru dezbatere", Cercuri. Revista de istorie culturală, nr. 5, ianuarie 2002, pp. 130-139.
22 J. Cassassas și Ymbert, „Enric Prat de la Riba: tenacitatea unui strateg", în A. Balcells (ed.), Gândirea politică catalană din secolul XIĬII până la mijlocul secolului al XX-lea, Barcelona, Edicions 62, 1988, pp. 179-192. Importanța lui Savigny este redusă de Vallet de Goytisolo, „Influența lui Savigny în școala juridică catalană a secolului XIX", Annales de la Reai Academia de Jurisprudencia y Legislación, VII, 1979, pp. 67-131.
23 Deși nu este concentrat pe Savigny, a se vedea argumentul lui J. Hummel, Le constitution-nalisme allemand (1815-1918): le modèle allemand de la monarchy limitée, Paris, PUF, 2002.
24 M. Esteve, „Biografia lui Don Enric Prat de la Riba", Caiete de studiu, Anul III, vol. Si nu. 1, octombrie 1917 („Caiet dedicat lui Enric Prat de la Riba"), p. 70, oferă o recenzie necrologică la biblioteca din Prat, într-un extremo relevant: „Eram destul de nemișcat; operele literare, și vremuri în care spiritele solamciit obișnuite cu aceste lecturi pot Jriiir (nota în text: Ultima sa lectură a fost romanul lui André Gide La porte étroiftje). Și astfel biblioteca lui era abundentă, toate formate din eforturile sale, alcătuită din texte ale unor civili clasici catalani precum Cortiada, Tristany, Caldero, lucrări de Drct politic precum lucrările complete ale lui Bunialti și Bluntschli, Principes des Nationalités de Joly, L'esprit des lois de Montesquieu, Biblia, de Torres Amat, Stuart Mili, Considerations sur la Révolution française de Fichte; operele lui Menéndez-Pelayo ¡sic], cele ale lui Ramon Lhdl, cl Taine, Maistre en la Considération sur la France, l'Histoire de Gaule de Thierry, Le Play, Hegel, Balines și alte lucrări doctrinare și literare, în nombrases volutas .» Pentru o reflecție asupra importanței modelului prusac: AG Manca, „Constituționalismul european și cazul prusac: especificidad y concomitancias", enj. M. Iñurri-tegui yj. M. Portillo (eds.), Constitución en España, Madrid, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 1998, pp. 309-342; de asemenea PG Stein, Dreptul roman în istoria Europei. Istoria unei culturi juridice, Madrid, Siglo XXI, 2001, pp. 161-178.
25 Iau conceptul de „contra-utopie" din Pierre Birnbaum, La France imaginée. Déclin des rêves unitaires?, Paris, Fayard, 1998, cap. III, „La contre-utopie maistrienne"; pentru „Contra-Iluminism", vezi I. Berlin, „The Counter-Enlightenment", în I. Berlin (H. Hardy și R. Hausheer, eds.), The Proper Study of Mankind. An Anthology of Essays, Londra: Gratto & Windus, 1997,

pp. 242-268 (în spaniolă în I. Berlin [H. Hardy, ed.], Against the current. Essays on the history of ideas, Mexico City, FCE, 1979, pp. 59-84).

26 Pentru ideea de ecuanimitate: JM Marco, «Naționalitatea catalană. Enric Prat de la Riba (1870-1917)», enj. Marco, libertatea trădată. Șapte eseuri spaniole, Barcelona, Planeta, 1997, pp. 83-114.
27 E. Prat de la Riba, „Un loc comun în istoria Spaniei: unitatea spaniolă” (Juridica Review of Catalonia, noiembrie 1896), în E. Prat de la Riba (E. Jardí, ed.) Națiunea și statul . Scrieri de jovcntut, Barcelona, La Magrana/Diputació de Barcelona, 1987, citat p. 29.
28 E. Prat de la Riba, „The Catalan question” (La question catalane, L'Espagne et la Catalogne. Notice adressé à la presse Européenne par le Connnité Nationaliste Catalan de Paris, Paris, D. Dumoulin, 1898, versiunea scrisă de mână în limba catalană).), Naţiunea şi statul..., op. cit., citat pp. 38-39.
29 Deși poate părea că Austro-Ungaria nu a avut aceeași gamă extinsă ca și exemplele rămase, deoarece nu avea o politică de peste mări, administrația sa asupra Bosnia-Herțegovino trebuie amintită încă din 1878, teritoriu care a fost anexat oficial Monarhiei Duale. în 1908. Vezi N. Malcolm, Bosnia. A Short History, Londra: Papermac, 1996, cap. unsprezece.
30 Vezi L. Le Fur, Etat fédéral et confédération d'Etats [1896], Paris, Ed. Panthéon-Assas, 2000. Pentru relația cu Maurassismo, E. Weber, Action Française, Stanford (Cal.), Stanford University Press , 1962, p. 153, 444.
31 E. Prat de la Riba, «The federal State and the Confederation of States», Legal Review of Catalonia, martie 1897, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Arnaud de Lasarte, eds.), Obra complete , volumul I, op. cit., p. 478-479.
32 B. de Riquer, Liga regionalistă: burghezia catalană și naționalismul, Barcelona, Edicions 62, 1977, pp. 191-225; I. Molas, Liga Catalană. Un studiu de estasiologie, Barcelona, Edicions 62, 1974, voi. 1, pp. 32-45.
33 P. Aldavert, „Pedra rodoladissa no cria molsa”, în P. Aldavert, Per matar la estona [sic], Barcelona, La Renaixensa, 1907, pp. 227-248 (citare p. 237); de asemenea P. Aldavert, „Laus tibí Christe”, în P. Aldavert, Nos ab nos [sic]. Articles d'are [sic], Barcelona, La Renaixensa, 1904, pp. 255-268 (în special p. 259-260).
34 C. Charle, La naissance des «intellectuels» 1880-1900, Paris, Éditions de Minuit, 1990; pentru Spania: F. Villacorta Baños, Burghezia și cultura. Intelectualii în societatea liberală spaniolă 1808-1931, Madrid, Siglo XXI, 1980; J. Marichal, «Generația intelectualilor» și politica», enj. Marichal, Secretul Spaniei, Madrid, Taur, 1996, pp. 175-190.
35 J. Benet, «Despre o interpretare a lui Prat de la Riba», Serra d'Or, X, nr. 100, ianuarie 1968, p. 39-43.
36 În general: J. Casassas, «O problemă a relaţiei naţionalism-burghezie. Imperialismul în teoria și strategia lui E. Prat de la Riba», Estudios de Historia Social, nr. 28-29, ianuarie-iunie 1984, pp. 169-181.

37 J. Torrent și Fàbregas, „„Canigó” și trezirea conștiinței în Rossellô”, în Als ́I5 ani din poemul Canigó, Criterion, nr. 7, 1961, pp. 123-144.
38 R. Blasco, Constanti Llombart și „Lo Rat Penat”, Valencia, Diputació de Valencia, 1985, în special pp. 17-27.
39 E. Todà și Glieli (trad. R. Caria), Alghero: Un popolo catalano d'Italia [1888], Sassari, Ed. Gallizzi, 1981.
40 JM Llompart, „Țările catalane?” (1983), ing. M. Llompart, țările catalane? și alte reflecții, Palma de Mallorca, Moll, 1994, pp. 9-35 (pag. 21). Ea precede clar prima referire a lui Roca și Farreras, în 1886: F. Cucurull, Consciência nacional i allibera-ment, Barcelona, La Magrana, 1978, p. 101.
41 A. Balcells, Antoni Rubio i Lluch, istoric și prim președinte al Institutului de Studii Catalane, Barcelona, Institutul de Studii Catalane, 2001, p. 9, nr. 12.

42 I. Grana și Zapata, L'accio pancatalanista i ia ¡lengua: Nostra Parìa (1916-1924), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1995, p. 19.
43 J. Pijoan, „Pan-Catalanism”, La Renaixensa, 15 iulie 1899, în J. Pijoan (J. Castellanos, ed.), Politică și cultură, Barcelona, La Magrana/Diputació de Barcelona, 1990, pp. 18-19.
44 I uis Domènech y Montaner, „Chestiunea catalană”, Lu Lectura, Madrid, an II, nr. 13, ianuarie 1902, pp. 33-57 (citat p. 40).
45 Pentru agitaţia viticolă şi regionalizantă în transele «Midi»: G. Bechtel, 1907, la grande révolte du Midi, Paris Robert Laffont, 1976, pp. 34-45; G. Elgey, «La grande révolte des vignerons du Midi: „Lou Cigal” Marcelin Albert (1907)”, în G. Guilleininault (dir.), Le roman vrai de la Iile République: Avant 14. Sfârșitul Belle Epoque, Paris, Denoël, 1957, pp. 14-57.
46 JM Figueres, Proces militar împotriva lui Prat de la Riba. Les actes del Conseil de Guerra de 1902, Barcelona, Llibres de l'index, 1996.
47 M. Esteve, «Biografia de Don Enne Prat de la Riba», Quaderns d'Estudi, Număr monografic dedicat lui Prat de la Riba, Anul III, vol. Eu nu. 1, octombrie 1917, p. 40-41.
48 Despre boala Graves sau Basedow, vezi mt'onne a Dr. Leslie J. DeGroot, „Graves” Disease and the Manifestations of Thyrotoxicosis” la <http://wwww.thy-roidmanager. org/Capitolul 10/10-text. html>.
49 Pentru boala Aranei: C. de Jemein y Lanbarri, Biografa de Arana-Goiri Ta'r Sabin and graphic history of nationalism, Bilbao, Basque Youth of Bilbao, 1935 [facsimil: San Sebastián, GEU, 1977], cap. IX.
50 A se vedea raportul despre „Boala Addison” la <http//www.niddk.mh.gov/health/endo/pubs/addison/addison.htm>.
51 M. Esteve, op. cit., p. 42. Cele două diagnostice – bolile Basedow și Addison – sunt prezentate ca o continuitate de către biografii lor: R. Olivar Bertrand, Prat de la Riba, Barcelona, Aedos, 1964, pp. 160-162, 333-334.
52 F Prat de la Riba: „De departe”, La Veu de Catalunya, 1 ianuarie 1904, reprodus în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul II, 1898 -1905, Barcelona, Proa, 1998, pp. 533-535. Vezi E. Ucelay-Da Cal,

„Legara capital: urban rank, interurban rivalities and nationalist imagination in Spain of the 20th century”, în A. Morales Moya (coord.), Ideologies and politics moves: las claves de la españa del secolul douăzeci; Madrid, Spania Nuevo Milenio, 2001, pp. 221-263.
53 F Prat de la Riba, „Unitatea Cataloniei”, La Veu de Catalunya, 17 octombrie 1906, și „„Catalonia Mare”, La Senyera, 12-1-1907, în E. Prat de la Riba, Articole, Barcelona, Biblioteca Ligii Catalane, 1934, pp. 61-62, 3-6.
54 G. Normandia, La Question Catalane, Paris, Bloud &c Cié (Bibliothèque regionaliste),
1908, p. 40. 1
55 Pentru continuarea dezbaterii nominaliste: J. Fuster, Qüestió de noms, Barcelona, Apor-tació Catalana, 1962; J. Guia, Es móli simple: Digucu li Catalunya, Barcelona, El Llamp, P>85; JM Pons i Ráfols, „Denominații și simboluri. Un fel de concluzii”, în F. Cabana, C. Carreras, J. Castells, R. Lapiedra, JM Pons, Insulele Baleare, Catalanii, valenti vis. Se reflectă!, încă, asupra Țărilor Catalane, Barcelona, Proa, 1999, cap. 5.
56 Vease J. Peña Echevarría et al., La razón de Estado en España, siglos XVI-XVII (Antologie de texte), Madrid, Tecnos, 1998 (citare p. 63).
57 Pentru insistenţa asupra dentului pe care sălile de la Barcelona au făcut-o lui Don Marcelino: J Varela. „Raicee of everful Spanie”, enj. Varela, Romanul Spaniei. Intelectualii și problema Spaniei, Madrid, Taur, 1999, în special pp. 27-36.
58 L. Mees, „Sabino Arana și epoca imperiului”, L'Avenç, nr. 201, martie 1996, pp. 20-23

59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
C. dejemeiny Lanbarri, op. cit., p. 100-1 291-2 De asemenea: JC Larronde, Naționalismul basc: sti origine și sn ideologie în opera lui Sabino Arana și Goiri, San Sebastian, Txertoa, 1977, pp. 281 și ss.; J. Corcuera, Origins, ideology γ organization of Basque nationalism (1876-1904), Madrid, 21st Century, 1979, pp. 514 și ss. De asemenea, pentru comparația dintre Arana și Prat și semnificația lor: E. Ucelay-Da Cal, «Foreign policy, home policy: an appraisal of the relation between Catalan and Basque nationalists, 1923-1936», M. Tuñón de Lara, JL a Fermei, C. Gantaonandia (din.), Gernika: 50 de ani mai târziu (1937-1987).

Nationalism, Republic, Civil War, San Sebastian, University of the Basque Country, 1987, pp. 71-9
E. Prat de la Riba, Naționalitatea catalană, Barcelona, Barcino, 1934, pp. 102-1
J. Zamora Bonilla, „Catalunia: între bucuria înfrângerii și regenerarea Spaniei”, în S. Rus Rufino yj. Zamora Bonilla (coords.), O controversă și o generație. Motivul istoric al anului 1898, León, Secretariatul de Publicații al Universității din León, 1999, pp. 85-103.
Și Prat de la Riba, Naționalitatea..., op. cit., pp. 92-93.
Ibid., pp. 92-99.
Ibid., pp. 89-90.
Vezi catalogul expoziției}. Gimeno, Medalia modernistă, Barcelona, MNAC, 2001, p. 122.
E. Riu-Barrera, „Rămășițele regale din Poblet”, L'Avenç, nr. 265, ianuarie 2002, pp. 12-20.
Domnul. J. Collell, Marele Rege. În Jaunie 1er, Cuceritorul. Biografie populară, Barcelona, Estampa de Henrich y Cia., 1908.
T. Herzl, L'Etat juif suivi de Extraits du Journal, Paris, Stock, 1981, p. 124.
Vezi interpretarea clasică și încă lucidă a lui Robert C. Binkley, Realism and Nationalism, 1852-1871 [1935], New York, Harper &: Row, 1963, cap. IX-XI1I. Pentru reinterpretarea rezultată a lui Savigny, vezi R. Southard, Droysen and the Prtissian School of History, Lexington (Ky.), The University Press of Kentucky, 1995, în special. pp. 100-101, E. Ucelay-Da Cal, „“El Mirali de Catalunya”: modele internaționale în dezvoltarea naționalismului și separatismului catalan, 1875-1923”, Estudios de Historia Social, nr. 28-29, ianuarie-iulie 1984, pp. 213-219; abordarea liistoriográíico naționalistă actuală, mai dispersată, în: J. Llorens Vila, Catalanisme and contemporary nationalist moves (1885-1901), Barcelona, Dalmati, 1988; o revizuire cuprinzătoare enj. Burgaya, Formarea catalanismului conservator și a modelelor „naționale” contemporane. Presa catalană și mișcările naționaliste contemporane, 1861-1901, teză de doctorat, Universitat Autònoma de Barcelona, 1999.
Deliberări ale Primei Adunări Generale a delegaților Liniei Catalane desfășurate la Man-resa în martie 1892. Subiect de discuție: Baza Constituției Regionale Catalane, Barcelona, Imp. „Renașterea”, 1893, citat p. 230.
În general: JM Gasol, „Bazele Manresei”. Adunarea I a Uniunii Catalane (Man-resa, 23-27 martie 1892), Barcelona, Dalmau, 1987; JL Pérez Francesch, Les Bases de Manresa și programul politic al Uniunii Catalane (1891-1899), Mantesa, Fundació Caí-xa de Manresa, 1992. Actuala versiune naționalistă enj. Termes și A. Colomines, Fundațiile Manresa din 1892 și originile catalanismului, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992.
„Mesaj adresat și Unirai reginei regente de către Comisia Catalană”, 14 noiembrie 18(>8, reprodus în JA González Casanova, op. cit., pp. 540-544 (citări pp. 542, 5441. Para el polaviejismo : B. de Riquer, Lliga..., op. cit., pp. 167-187; I. Molas, Lliga..., op. cit., voi. 1, pp. 32-36; o justificare catalanistă exculpatorie a procedeul lui Polas și deja în WE Retana, Rizal.Note biografice, Barcelona, L'Avenç, 1910, pp. 72-74.

75 Și Ucelay-Da Cal, „Cuba și trezirea naționalismelor...”, op. citat
76 E. Prat de la Riba, „Mântuirea Spaniei 1”, La Ven de Catalunya, 2 februarie 1899, în E. Prat de la Riba, Articole, Barcelona, Biblioteca Liga Catalană, 1934, pp. 86-87 (citat p. 87).
77 E Prat de la Riba, «La salvació d'Espanya 2», La Ven de Catalunya, 12 februarie 1899, în E. Prat de la Riba, Articole..., op. cit., p. 88-91 (citare pp. 88-89).
78 Pentru frecvenţa de comparare a sistemului imperial britanic cu cel german în literatura politică europeană a momentului: EL André, La cultura alemana, Madrid, Daniel Jorro, 1916, caps. 12, «Imperialismul englez și imperialismul german» și 13, «Spania înaintea problemei imperialismului european».
79 Vezi, pentru evoluția politică britanică în raport cu subiectul: R. Shannon, The Crisis of Imperialism 1865-1915, Londra, Paladin, 1976.
80 L. Camazian, L'Anglaterre moderne. Evoluția fiului, Paris, Flammarion, 1912, p. 258.
81 E. Pratt de la Riba, «''Catalunia Mare»», La Senyera, 12-1-1907, în E. Pratt de la Riba, Articole, op. cit. pp. 100-1 3-6 (citare p. 5).
82 Pentru conceptul de „decădere”, vezi: J. LeGoff, The Order of Memory. Time as Imaginary, Barcelona, Paidós, 1991, Partea 1, III.
83 A. Ribalta, Catalanism militant, Madrid, Imp. de Rosemary, 1901, p. V.
84 Vezi J. Abellán, Nation and nationalism in Germany. „Chestiunea germană” (1815-1990), Madrid, Technos, 1997, pp. 84-128.
85 A se vedea contribuțiile lui C. Reyero, Javier Hernando Carrasco, J.-P. Lorente Borente (despre pictura istorică neoforalistă aragoneză), în C. Reyero (com.), Epoca lui (arlos V și Filip II..., op. cit.
86 M. Esteve, „Biografia lui Don Enric Prat de la Riba”, Qnaderns d'Estndi..., op. cit., p. 47.
87 Pentru forţa codificării: E. Ucelay-Da Cal, „Legenda celor trei preşedinţi”, L'Avenç, nr. 50, iunie 1982, pp. 60-66.
88 E Prat de la Riba, Naţionalitatea..., op. cit., pp. 105-107; varianta spaniolă este de E. Prat de la Riba (trad. de A. Royo Villanova), La nacionalidad catalana [1917], Barcelona, Aymá, 1982, pp. 133-135.
89 E Prat de la Riba, Naţionalitatea lui..., op. cit., pp. 110-111; E. Prat de la Riba, Naţionalitatea- . op. cit., pp. 133-135.
90 JA Rocamora, Naționalismul iberic 1792-1936, Valladolid, Publicațiile Universității din Valladolid, 1994; V. Martínez-Gil, Nașterea iberismului catalanist, Barcelona, Curial, 1997.
91 E Prat de la Riba, La nacionalitat..., op. cit., p. 111; varianta spaniolă: E. Prat de la Riba, La nacionalidad..., op. cit., p. 139-140.
92 E. Prat de la Riba, La nacionalitat..., op. cit., p. 105; varianta spaniolă: E. Prat de la Riba, La nacionalidad..., op. cit., p. 133.

93 SG Payne, Catolicismul spaniol, Barcelona, Planeta, 1984, pp. 144-147.
94 De exemplu G. Brenan, The Spanish Labyrinth [1943], Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1962, pp. 28-29.
95 Până relativ recent, această teză a dominat discuția despre naționalismul basc: vezi Beltza, El nacionalismo vasco de 1876 a 1936, San Sebastián, Txertoaț 1976; Beltza, Naționalismul basc și clasele sociale, San Sebastián, Txertoa, 1976.
96 E. Prat de la Riba, Tribunalele Catalane. Propoziții și răspunsuri, Barcelona, Biblioteca Populară nr. 2 (Tip. The Export Yearbook), 1906, pp. 11, 7.
97 Ibid., pp. 17-18 (citare p. 18). Prat aduce o diferență mai notabilă, capitala fixă a Parlamentului englez, în contrast cu caracterul peripatetic al Cortesului catalan.
98 Ibid., pp. 18-19.

99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
ИЗ
114
115
116
Vezi triturarea lui Pi Margall pe care Duran i Ventosa a realizat-o pe baza „Fundamentelor științifice ale regionalismului și federalismului”; L. Duran i Ventosa, Regionalism and Federalism [1905], Barcelona, Ed. Catalan, 1922, cap. II.
Pentru antecedentul celei mai notabile sinteze: J. Camps i Giró, La Guerra deis Matincrs i el Catalanisme politico (1846-1849), Barcelona, Curial, 1978; Seco Serrano, „Catalanistul contelui de Montemolín”, în C. Seco Serrano, Tríptico carlista, Barcelona, Ariel, 1973, pp. 63-120.
Vezi, spre contrast, Jacinto de Macia, Don Carlos y los Fueros de Cataluña, Figueras, 1890, reprodus parțial în F. Cucurull, Panoràmica..., op. cit., voi. III, pp. 123-126.
Un rezumat în cheie de dreapta: F. Gutiérrez Lasanta, Pensadores políticos del siglo XIX, Madrid, Editora Nacional, 1949, cap. IX.
J. Torras i Bages, Tradiția catalană [1892], Barcelona, Edicions 62, 1981, pp. 33-34. F. Pujols, Conceptul general al științei catalane [1918] Barcelona, Portic, 1982, p. 21. Pujols este considerat banal de criticii catalani actuali, nu pentru că ar fi în realitate, ci pentru că acesta este rezultatul schemelor sale privind evoluția catalanismului; de exemplu: J. Molas, „Francese

Pujols o l'anècdota”, Lectures critiques, Barcelona, Edicions 62, 1975, pp. 61-65.
M. Marinello, Adevărul catalanismului, Barcelona, Est. tip de Felipe Fiol, 1901, p. 43.
I. Molas, Liga Catalană..., op. cit., voi. Și, de exemplu 177.
F. Cambó, «Acţiunea politică. Discursul lui Cambó în Liga Regionalistă, despre reprezentarea corporativă în Consiliile Orașelor și proiectul legii administrației locale», La Cataluña, an II, nr. 16, 18 ianuarie 1908, p. 33-38 (citări p. 37).
J. Pella și Forgas, Criza catalanismului, Barcelona, Imp. Heinrich, [1906], p. 54; vezi L. Costa și Fernández, Josep Pella și Forgas and Catalanism, Barcelona, Dalmau, 1997.
A. Rubio și Lluch, Catalonia în Grecia, Barcelona, L'Avenç, 1906.
S. de Mas, Iberia. Memorandum privind oportunitatea unirii pașnice și legale a Portugaliei și Spaniei, Madrid, Imp. de M. Rivadeneira, 1868; JA Rocamora, op. cit., cap. 5.
J. Balines, «The revolution of Portugal», The Thought of the Nation, 3 iunie 1846, în Escritos políticos 2°, în Obras Completas, tomo Vil, Madrid, Biblioteca de Autores Cristianos, 1950, pp. 672-676 (citări p. 672, 673).
Argumentul secolului al XIX-lea în: J. Bryce, The Holy Roman Empire [1864], Londra: Macmillan, 1956, cap. XXIV.
Citat în RF Betts, L'alba illusoria. L'imperialismo europeo nell'ottocento, Bologna, Il Mulino, 1986, pp. 256, 258.
B. S. Cohn, „Representing Authority in Victorian India”, în E. Hobsbawm și T. Ranger (eds.), The Invention of Tradition, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1983, pp. 165-209.
Vezi JM Jover Zamora, «După 98. Diplomația lui Alfonso XIII», în Spania sa în politica internațională. Secolele XVIII-XX, Madrid, Marcial Pons, 1999, pp. 173-223. D. Moreno, «Espanya i les Espanyes», Cisneros, 15 aprilie 1983, reprodus parțial în Avui, 4 mai 1983, p. 22. Alfonso al XIII-lea, a primit de la mama sa, un Habsburgo-Lore-na, un gust heraldic pentru stema regală a secolului al XVIII-lea, în care moștenitorii lui Felipe al V-lea își arătaseră pretențiile ca succesori ai Austnailor: în stema regentei și a fiului ei, a inclus, printre alte domenii „hispanice”, teritorii istorice precum Tirolul, Flandra sau Franche-Comté. Tânărului Alfonso, care se concepea în mod evident ca sinteza dinastică a celor două mari case ale regalității spaniole, îi plăcea să-și ștampileze ambițiosul scut peste tot, începând cu ex-libns, proiectat în 1907 de artistul Alexandre de Riquer, care întâmplător a fost

de asemenea, autorul sigiliului Unió Catalanista; vezi AL Bonza, Ex-Libns. 1 tombolă generală. Istoria sa în coroana spaniolă, Madrid, Patrimoniul Național, 1990.
117 WO Henderson, The Zollverein, Londra, Frank Cass, 1984.
i 18 A se vedea comentariul lui N. Bobbio, Stato, governo, società. Pentru o teorie generală a politicii, Torino, Einaudi, 1985, p. 23. De fapt, se poate susține, așa cum a făcut Keith Tribe, că, oricât de paradoxal ar părea, în lumina istoriei secolului al XX-lea, lipsa sentimentului de stat este o trăsătură esențială a gândirii germane precontemporane. : neologismul Stat (mai târziu Staat), de la statutul latin, a provocat disconfort

și a fost folosit, insistă Tnbe, pentru a confunda puterea articulată și societatea (sau articularea socială): K. Tribe, Goveming Economy. The Reformation of German Economic Discourse, 1750-1840, Cambridge (G.B.), Cambridge University Press, 1988, pp. 27-28 și următoarele. Dar contrastul cu limbile latine contemporane nu este atât de pronunțat precum susține Tribe: cuvântul „Estado” în spaniolă, de exemplu, avea sensul de rang înainte (precum German Stand, ca sinonim primitiv pentru Staat) decât cel de organizarea puterii; Aceasta este încă o definiție anterioară în Dicționarul actual al Academiei Regale Spaniole. Vezi Dicționarul autorităților [Dicționarul limbii castiliane al RAE din 1732], Madrid, Gredos, 1976, voi. III, p. 623.
1 19 M. Sánchez Sarto, «Federico List», prolog la F. List, National System of Political Economy [1841], Mexic, FCE, 1942, p. xxin. În mod semnificativ, comentariul începe cu un citat din Gustav Schmoller, un economist german, campion al cercetării inductive în „Methodenstreit” sau lupta metodologică a economiștilor, care prin poziția sa de „nouă școală economică” a ajuns să promoveze economiștii Impano, precum Flores de Lemus sau jucătorul de ligă Vidal i Guardiola. Conform explicației sale, Sánchez Sarto a fost primul traducător în spaniolă, în versiunea citată; prima traducere în engleză a fost din 1885. Cu toate acestea, este de presupus că Prat, care a citit în limba germană, ar fi putut întâlni un autor atât de în vogă la sfârșitul secolului, deși indirect. Aluzia la Schmoller nu are sursă; Citatul lui Waentig este din a patra ediție germană a National System... din 1922.
120 GM Fredrickson, „Rasa și imperiul în gândirea liberală. The Legacy of Tocqueville,” în GM Fredrickson, The Comparative Imagination. Despre istoria rasismului, naționalismului și mișcărilor sociale, Berkeley (Cal.), University of California Press, 2000, cap. 6; Interesant, deși Fredrickson discută pe larg unele dintre ideile lui Weber în capitolul anterior, el nu face nicio legătură între el și Tocqueville. În general, pentru politica americană: F. Merk, Manifest Destiny and Mission in American History, New York: Knopf, 1963; pentru Tocqueville:}. T. Schleifer, Cum s-a născut „Democrația în America” din Tocqueville, Mexic DF, FCE, 1984.
121 A. de Tocqueville (T. Todorov, ed.), De la colonie en Algérie, Bruxelles, Complexe, 1988.
122 JP Mayer, Max IVebcr și politica germană, Madrid, Institutul de Studii Politice, 1966, pp. 69-81; J. Abellán, «Studiu preliminar», în Max Weber (ed. J. Abellán), Escritos políticos, Madrid, Alianza, 1991, pp. 7-59.
123 M. Weber, «Statul național și politica economică» în M.Weber (ed. J. Abellán), op. cit., p. 61-100 (citările pp. 67, 85, 89, 91, 98, 99, 100); toate italicele indicate sunt originale.
124 J. Lukowski și H. Zawadaski, A Concise History of Poland, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 2001, p. 157.
125 W. Struve, Elite împotriva democraţiei. Idealurile de conducere în gândirea politică burgheză în Germania, 1890-1933, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1973, cap. 2, 3 și 4; de asemenea Marianne Weber, Max Weber, Valencia, Edițiile Allons el Magnànim, 1995, pp. 250-270. Pentru ideile mature ale lui Weber despre naționalism, vezi A. Estradò

(ed.), „Max Weber: națiunea ca proces”, în R. Seminari (ed.), Clàssics dei nacionalismo, Barcelona, Portic, 2001, cap. 8. Vezi, pentru Naumann: M. Zimmermann, „A Road Not Taken - Friedrich Naumann's Attempt at a Modem German Nationalism”, Journal of Contemporary History, voi. 17, nr. 4, octombrie 1982, 689-708.·
126 J. Freund, Sociologia lui Max Weber, Barcelona, Peninsula, 1967, pp. 33-36.
127 Vezi studiile clasice ale lui FK Ringer, The Twilight of the German Mandarins. Comunitatea academică germană, 1890-1933 [1969], Barcelona, Pomarés-Corrdor, 1995; A. Mitchell, The Divided Path. Influența Cernían asupra reformei sociale în Franța după 1870, Chapei Hill (NC), University of North Carolina Press, 1991.
128 H. Arendt, Originile totalitarismului [1951], Cleveland: Meridian, 1958, cap. 8.
129 În general: A. Simon, „Patriotism and nationalism in modern Catalonia. Mituri, tradiții și conștiință colectivă”, L'Avenç, nr. 167, februarie 1993, pp. 8-16. Pentru moștenirea secolului al XVII-lea: R. García Cárcel și H. Nicolau Baguer, „Enfentamien-to ideológico”. Controversa Castilla-Catalunia în 1640», Historia 16, nr. 48, aprilie 1980, p. 55-66; A. Simon i Tarrés, «Imaginea Castiliei în Catalonia. Război de propagandă în timpul revoltei din 1640”, Historia 16, nr. 193, mai 1992, pp. 91-102. O tratare detaliată a dezbaterii politice în antecedentele anului 1640 în: A. Simon i Tarrés, Originile ideologice ale revoluției catalane din 1640, Barcelona, Publications de l'Abadia de Montserrat, 1999; de asemenea JL Palos Peñarroya, „Ideile și revoluția catalană de la 1640”, Manuscrise, nr. 17, 1999, pp. 277-292. Dintr-o perspectivă naționalistă catalană: M. Solé i Sanabre, Gândirea politică în Catalonia în secolul al XVII-lea: un studiu ideologic al revoltei catalane din 1640, Teză de licență, Universitatea Autonomă din Barcelona, anul universitar 1982-1983. Pentru continuitate ulterioară: R. García Cárcel, „Conceptul Spaniei în secolele al XVII-lea și al XVII-lea”, L'Avenç, nr. 100, ianuarie 1987, pp. 38-50; FX Burgos și M. Peña Díaz, „Contribuții la confruntarea ideologică dintre Castilla și Catalonia în secolul XVII”, Proceedings. Primul Congres de Istorie Modernă a Cataloniei, Barcelona, Universitatea din Barcelona, 1984, vol. II, pp. 557-567; MT Pérez Picazo, Jurnalismul spaniol în războiul de succesiune, Madrid, CSIC, 1966, 2 vol.; R M. Alabrús și Iglesias, „Publicitatea războiului”, L'Avenç, nr. 206, septembrie 1996, pp. 40-45, și, din aceeași, „Gândire și părere în Catalonia în secolul al XVIII-lea”, Istoria socială, nr. 24, 1996 (I), pp. 83-94. Pentru supraviețuirea discursurilor austraciste: E. Lluch, La Catalunya vençuda del segle XV/tt. Întunericul și luminozitatea H-lus-trației, Barcelona, Edicions 62, 1996, pp. 55-92. De la romantism încoace: A. Simón, «Fis mites histories i el nationalisme Catalana. Istoria modernă a Cataloniei în gândirea istorică și politică contemporană (1840-1939)”, Manuscrise, nr. 12, ianuarie 1994, pp. 193-212. O poziție corectivă: R. García Cárcel, Felipe V y los españoles, Barcelona, Plaza Janés, 2002.
130 „[„Naționalitatea Catalană” Prat de la Riba]”, Mitjorn (Palma de Mallorca), nr. 7, iulie 1907, reprodus în Anselm Llull [G. Mir], Mallorcanismul politic 1840-1936. De la regionalism la

naționalism, Paris, Edicions Catalanes de Paris, 1975, voi. 1, citat p. 222.

131 C. Duran Tort, Propuneri de catalanism fără compromisuri. Dezbatere despre Espunga, Cuba și Catalonia (1890-1899), Barcelona, Dalmau, 1999.

1 32 Vezi J. Coll i Amargos și J. Llorens i Vila, Els quadres del primer Catalanismo (1882-1900), Barcelona, Abadia de Montserrat, 2000.

133 P. Aldavert, „A tome for Morería [sic]”, în P. Aldavert. Să o omoare pentru o vreme [sic/, Barcelona, La Renaixensa. 1907, pp. 167-181 (citare p. 176); tot pe „Cafrería”, din aceeași, „Qui te gossos a casa tren ossos al carrer”, în P. Aldavert, Contant y font la nieva, Barcelona, La Renaixensa, 1906, pp. 61-86 (în special p. 72-74).

134 Pentru ideea centrală a lui Martí și Julià, vezi svi Per Catalunya, Barcelona, Associació Catalanista de Gracia, 1913. Despre personaj, vezi studiul lui Jaunie Colomer, „Contribuția lui Doménec Martí și Julia la catalanismul politic. ", în ediția Per Catalunya și alte texte, Barcelona, La Magrana, 1984; Tot de Colomer, Uniunea Catalană și formarea naționalismului radical (1895-1917). (Opera Dr. Martí și Julia), Teză de doctorat, Universitatea din Barcelona, 1984, 2 volume.

135 D. Martí și Julia, „Naționalism și imperialism”, Joventul, nr. 6, 11) august 1905, reprodus în V. Cacho Viu (ed.), The modernists and cultural nationalism. Antologie, Barcelona, La Magrana, 1984, pp. 313-315.

136 A se vedea, ca exemplu, fuziunea în loc de contrast, realizată la vremea respectivă: [E.] Prat de la Riba și Dr. [D.] Martí i Julia, Iberismo i socialisme, Barcelona, La Novella Nova, II. , nu.. 68, sf

137 Pentru încorporarea majoritară a naţionalismului radical catalan în marxiştii catalani din anii 1930: E. Ucelay-Da Cal, The Shadow of a Doubt: Fascist and Communist Alternatives in Catalan Separatism, 1919-1939, Working Paper nr. 198, Institutul de Științe Politice și Sociale, Barcelona, 2002; precum și o interpretare a sociologiei de bază, de către el însuși, „The permanent initiation: radical nationalisms in Catalonia since the Restauration”, Proceedings of the International History Congress „Catalunya and the Restored, 1875-1923”, Manresa, Center of Bages Studies, 1992, pp. 127-134; de asemenea: „Criza naţionaliştilor radicali catalani (1931-1932)”, Cercetare, nr. 8, 1978, pp. 159-206; și, „Socialisti și comuniști în Catalonia în timpul războiului civil: un eseu de interpretare”, Annales de Historia de Fundación Pablo Iglesias, vol. 2, 1987, nr. monografie Socialism and civil war (S. Julia, ed.), pp. 295-324.

138 A se vedea în general: S. Fnedrichsmayer, S. Lennox și S. Zanttop (eds.), The Imperialist Imagination. Cernían Colonialism and Its Legacy, Ann Arbor, University of Micliigan Press, 1998.

139 J. Carner, «Converses de n'Oleguer Recò», Catalonia, nr. 39, 1905, p. 5-8, reprodus parțial în A. Manent, Josep Carner i el Noucentisme. Viață, opera și legendă, Barcelona, Edicions 62, 1969, p. 85.

140 S. de Madanaga, Spania. Eseu de istorie contemporană, Buenos Aires, Editorial Hernies, 1955, pp. 252-252; Este curios să

comparăm textul spaniol cu versiunea în limba engleză, a lui Madariaga însuși, subtil diferită: S. de Madariaga, Spania. A Modern History, New York: Praeger, 1958, pp. 216-217.

III. „Imperiul” visat al catalaniştilor

Capitolul 6. Contextul spaniol al ideilor lui Prat și aspirația către „intervenționismul” catalan în afacerile Spaniei

1 După cum a subliniat geograful ultracatalan M.-A. Vila, Conceptul Spaniei Catalanilor, Caracas, Centre Català, 1978.

2 După istoricul ultraspaniol L. Suárez Fernández, Monarquía hispana y revolución trastámara, Madrid, Real Academia de la Historia, 1994, pp. 83-84. Vezi, în general: M. Coll i Alentorn, „Despre cuvântul „spaniol””, Studii romane, XIII, 1963-1968 [1970], pp. 27-41; JA Maravall, „Note despre originea „spaniolei””, Studia hispa-nica in honorem R. Lapesa, Madrid, Gredos, 1974, pp. 343-354.

3 A. Simon, „Patriotism and nationalism in modern Catalonia. Mituri, tradiții și conștiință colectivă”, L'Avenç, nr. 167, februarie 1993, pp. 8-16; de asemenea R. García Cárcel și H. Nicolau Baguer, «Enfentamiento ideológico. Controversa Castilla-Catalu

Enric Ucelay-Da Cal

929

4

5

6

7

8

9

10

И

12

13

14

15

16

17

născut în 1640», Historia 16, nr. 48, aprilie 1980, p. 55-66; A. Simon i Tarrés, «Imaginea Castiliei în Catalonia. Război de propagandă în timpul revoltei din 1640», Historia 16, nr. 193, mai 1992, pp. 91-102. Dintr-o perspectivă naționalistă catalană: M. Solé i Sanabre, Gândirea politică în Catalonia în secolul al XVII-lea: un studiu ideologic al recoltei catalane din 1640, Teză de licență, Universitatea Autonomă din Barcelona, anul universitar 1982-1983; de asemenea: R. García Cárcel, „Conceptul Spaniei în secolele al XVII-lea și al XVII-lea”, L'Avenç, nr. 100, ianuarie 1987, pp. 38-50; FX Burgos și M. Peña Díaz, „Contribuții la confruntarea ideologică dintre Castilla și Catalonia în secolul al XVII-lea”, Proceedings. Primul Congres de Istorie Modernă a Cataloniei, Barcelona, Universitatea din Barcelona, 1984, vol. II, pp. 557-567; MT Pérez Picazo, Jurnalismul spaniol în războiul de succesiune, Madrid, CSIC, 1966, 2 vol.; RM Alabrús și Iglesias, „Publicitatea războiului [evenimentelor]”, L'Avenç, nr. 206, septembrie 1996, pp. 40-45, și, din aceeași, „Gândire și părere în Catalonia în secolul al XVIII-lea”, Istoria socială, nr. 24, 1996 (I), pp. 83-94; și, în

sfârșit: P. Solervicens și Bo, Els Països Catalans i Espanya: ser o non ser, Valencia, Tres i Quatre, 1988.
J. Vicens i Vives și M. Llorens, Industriași și politicieni (secolul al XIX-lea) [1958], Barcelona, Ed. Vicens-Vives, 1980.
MT Pérez Picado, A. Segura, L. Ferrer (eds.), The Catalans in Spain, 1760-1914, Barcelona, University of Barcelona-Generalitat de Catalunya, 1996.
F. Cabana, biergesia catalană. O aproximare istorică, Barcelona, Proa, 1996, pp. 34-42. M. de Montoliu, Aribau i la Catalonia del sen temps, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1936; JM Poblet, Aribau abatís și mai târziu, Barcelona, Rafael Dalmati, 1963. Caracterul discutabil al acestei efemeride: A. Maduell, „Știință, pietate și literatură în edițiile catalane înainte de Aribau (1801-1830)”, Proceedings of the Colocviu Internațional despre Renaștere (18-22 decembrie 1984), I, Estudis Universitarie Catalans, 3a época, voi. XXVII, 1992, pp. 13-55; pentru codificarea Renașterii: M. Tomás, „Însemnări despre Renaștere și originile ei”, Cercetări, nr. 9, 1979, pp. 133-153.
JM Casacuberta, „Catalanul adevărat”. Primul organ jurnalistic al Renașterii, Barcelona, Barcino, 1956, citat p. 51; in general nici unul XI.
J. Cortada, Catalonia and the Catalans, San Gervasio (Barcelona), Imp. de Miguel Blanchard, 1860, pp. 56-57; de asemenea, pentru utilizarea cuvântului „mânie”: „În Benjamí”, „To Don Fran-cesch Pelay Briz”, El Telegrafo, 22 aprilie 1866, reprodus în A. Ghamine, Joan Cortada: Catalonia and the Catalans in the 19th secolul , Barcelona, Abația de la Montserrat, 1995, p. 212.
J. Cortada, Catalonia..., op. cit., pp. 58-59.
Ibid., pp. 63, 63, 63, 64, 65, 64-65.
J. Cortada, „Leul a scuturat coama”, El Telégrafo, 10 februarie 1860, reprodus în A. Ghamine, op. cit., pp. 191-193.
A. Ghamine, op. cit., p. 174.
JM Fradera, Cultura națională într-o societate divizată. Patriotism și cultură în Catalonia (1838-1868), Barcelona, Curial, 1992; de asemenea JM Fradera, «Proiectul liberal catalan și imperativele dublu patriotism», în AM García (ed.), Spania, Națiunea Națiunilor?, nr. Monografia lui Ayer, nr. 35, 1999, p. 87-100.
JM Fradera, „Materia tuturor viselor”, Revista de carte, nr. 63, martie 2002, p. 3-6 (citat p. 5).
Vezi, în general: JM Pradera, Jaunie Balinese. Els fonanients rationáis d'ima política catolica, Fri, Etimo, 1996.
Pentru o mostră, utilă pentru trecerea în revistă a bibliografiei, a efectului wild card care l-a caracterizat întotdeauna pe gânditorul și clerul catalan: JF Acedo Castilla, Jaime Balines, pollino de concordia, Sevilla, Editorial Católica Española, 1951.

18 Vezi, în general:}. M. Arnaud de Lasarte, Miniștri catalani la Madrid, Barcelona, Planeta, 1996.
19 L. Domènech y Montaner, „Chestiunea catalană”, La Lectura, Madrid, anul II, nr. 13, ianuarie 1902, pp. 33-57 (citare p. 38).
20 V. Balaguer, Las calles de Barcelona, Barcelona, Editorial de Salvador Mañero, 1865, 2 vol.; S. Michonneau, Les politiques de mémoire à Barcelona 1860-1930, Teză de doctorat, École des

Hautes Études en Sciences Sociales (Dept. d'Histoire), Paris, 1998, voi.
I, pp. 47-72; de asemenea cartea sa: S. Michonneau, Barcelona: memorie şi identitate. Monumente, comemorări și mituri, Vie, Eumo, 2002, pp. 35-55.
21 M. Comas i Glieli, „Victor Balaguer, „Surge et ambula"", Revista de Catalunya, nr. 110, septembrie 1996, pp. 73-89; de asemenea tratarea lui Balaguer în P. Anguera, The precedents of Catalanism. Catalanitate și centralism: 1808-1868, Barcelona, Empúries, 2000.
22 „Un ziar german" citat de T. Llórente y Olivares, „El renacimiento de las literaturas peninsulares", Las Provincias, 26 august 1880, reprodus în T. Llórente y Olivares, Scrieri politice (1866-1908), Valencia, Institució Alfons Magnaniul, 2001, pp. 300-303 (citare p. 301).
23 JM Pradera, „Víctor Balaguer și politica colonială spaniolă", în El sepie romantic. Lucrările Simpozionului de Romantism, Vilanova i la Geltrú, Biblioteca-Muzeu Victor Balaguer, 1997, pp. 455-462.
24 J.-R. Aymes, „Interpretări ale trecutului spaniol în prima jumătate a secolului al XIX-lea: controverse majore și tratamentul comunităților considerate apatride", și G. Martinez Gros, „Istoriografia minorităților în Spania în anii 1860", în C. Serrano (r.), Națiunile în căutarea trecutului. Peninsula Iberică (secolele XIX-XX), Paris, Presses de l'Université de Paris-Sorbonne, 2000, respectiv pp. 33-54 și 55-71.
25 V. Balaguer, Bellezas de la Historia de Cataluña, Barcelona, lmp. de Narciso Ramírez, 1853, vol. eu, p. 8.
26 A. Carbonell, Literatura catalana del sepie XIX, Barcelona, Jonc, 1986, pp. 104-112.
27 Vezi articolele de mai jos. M. Pradera, „Vizibilitatea şi invizibilitatea lui Víctor Balaguen>; R. Grau, „Víctor Balaguer și cultura săritorilor", P. Farrés, „Victor Balaguer și literatura catalană"; J.-L. Marfany, „Víctor Balaguer și jocurile Floráis"; și E. Riu-Barrera, „La Bibho-teca-Museu Balaguer and the musties at the end of the XVIII Century" în L'Avenç, nr. 262, octombrie 2001.
28 S. Michonneau, „Le monument à Colomb: un projet national catalan pour l'Espagne", în C. Serrano (dir.), Nations..., op. cit., pp. 109-123. S-ar putea să fi existat o mai mare contestație în celebrarea „al patrulea centenar" al călătoriei columbiene din 1892, așa cum sugerează J. Fontana, „A trip and five centenaries", Research, nr. 27, nr. monografia 1492, pp 7-18, deși nu este clar.
29 R. Bendix, Nation State and Citizenship [titlul original: Nation-Biiildinp and Citizenship. Studies of Our Changinp Social Order, 1964], Buenos Aires, Amorrrortu, 1974, cap. 5.
30 M. Jorba, Manuel Mila i Fontanals en la seva època, Barcelona, Curial, 1984.
31 A se vedea, în general: H. Juretschke, «Milá y Fontanals», în H. Juretschke, Menéndez y Pelayo y el romanticismo, Madrid, Editora Nacional, 1956, pp. 223-245; de asemenea, A. del Castillo Yurrita, Barcelona din Menéndez y Pelayo, 1871 -1873, Barcelona, Universitatea din B ircelona/Consiliul orașului Barcelona, 1956.
32 A. Manent, «Catalanophiles in Spain», La Vanguardia, 17 iulie 2000, p. 25.

33 M. de Unamuno, „Lo que puede aprender Castilla de los poetas Catalanes”, prelegere susținută la Teatro Lope de Vega, din Valladolid, la 8 mai 1915, în M.

de Unamuno, Obras Completas, vol. IX, Discursuri γ articole, Madrid, Escelicer, 1971, pp. 317-331 (citare p. 318).
34 O interpretare greșită foarte indicativă în C. Alonso de los Ríos, Li izquierda γ la nación. Una Traición politic incorectă, Barcelona, Planeta, 1999, pp.' 151-154. Pentru contextualizarea lui Llórente, vezi F. Archilés și M. Martí, «Satisfactions gens innocents. O reconsiderare a Renașterii din Valencia», Afaceri, nr. 38, 2001, pp. 157-178.
35 M. Jorba, „Introducere în epopeea catalană a secolului al XIX-lea”, Attuari Verdaguer 1986, Vie, Elimo, 1987, pp. 11-33.
36 J. Verdaguer, „Atlantida” enj. Verdaguer, Lucrări alese, Barcelona, Kapel, 1982, p. 91. În spaniolă: «Ve amanecer con el español imperio / el árbol santo de la Cruz en el otro hemsiferio / y el mundo a su sombra florecer; / întruchipează înțelepciunea din cer; / și le spune celor care se ridică la sarcina lui: / „Zboară lui Columb... acum pot să mor”.
37 JJ Lahuerta, „The trip leaving Verdaguer to North Africa or the naif orientalist”, în JM Fradera et al., Catalonia and overseas. Puterea și negarea în coloniile spaniole (1750-1914), Barcelona, Museu Maritim Drassanes de Barcelona, 1995, pp. 144-154; de asemenea M. Rodrigo, „Business initiative and colonial business: the first Marchiz of Comillas”, ibid., pp. 135-143.
38 M. Condeminas, Geneza „Atlantidei”, Barcelona, Universitatea din Barcelona/Curial, 1978, pp. 12-13, 98-99.
39 JM Solà i Camps, „De la Columb la Atlantida”, în Jacint Verdaguer 1877-1977, Barcelona, Fundació Carulla-Font, 1977, pp. 40-74; pe Orellana, Enciclopedia Espasa, voi. 40, p. 256. Francisco José de Orellana a fost un economist, născut în orașul Granada Albuñol în 1820, dar s-a mutat la Barcelona, unde a murit în 1891, urmat în mormânt de elogiile lui Frédéric Rahola și Pere Estasén în Promovarea de Munca Nationala. Pe vremea sa de adept al lui Prim, Orellana și-a câștigat faima, nu pentru dezchizițiile sale economice, ci ca autor de pamflete precum El conde de España, o la Inquisición militar (1856), la care a adăugat în curând Cristóbal Colón, biografie populară. (1858) , un text bine folosit de poetul catalan.
40 Verdaguer s-a folosit și de «Colón. Eseul epic» în lucrarea Ensayos poéticos, publicată în 1861, de poetul uitat Teodoro Martel y Fernández de Córdoba, conte de Villaverde la Alta și autor (de exemplu, Recreațiile sale creștine) care a știut să rămână în gustul bun-credincios al timpul. De asemenea, a adunat Romancero de Cristóbal Colón (1866) de Ventura García de Escobar, un alt serializator romantic obscur, care a trăit între 1817 și 1859, a cărui notorietate cea mai mare provine din romanul său Los comuneros, precum și biografii ale americanului Washington Irving's Discoverer of The Feathers (în traducere) și franceză Rosselly de Lorgues (în limba originală). M. Condeminas, Geneza..., op. cit., p. 93-94. Pentru o biografie a lui Teodoro Martel care, din cauza inconsecvenței sale, nici măcar nu furnizează datele sale de naștere și de deces, vezi Enciclopedia Espasa, voi. 33, p. 441.

41 R. de Campoamor, Colón. Poeme [1854], Valencia, Biblioteca Selecta/Lib. de Pascual Aguilar, [circa 1883].
42 J. Molas și Batllori, „Jacint Verdaguer”, în M. de Riquer, A. Molas, J. Molas (eds.), Istoria literaturii catalane, voi. VII, J. Molas (ed.), Part Moderna, Barcelona, Ariel, 1986, pp. 223-289 (despre Atlantida, p. 237-250); M. Condeminas, Geneza..., op. cit.·, precum și M. Condeminas, „Mediul lui Colom, poem neterminat de Jacint Verdaguer”, în Studii de limbă și literatură catalană/lV, Miscellaiiia Pere Bohigas 2, Barcelona, Abadía de Montserrat, 1982, pp. 227-251; de asemenea JM Casacuberta, „Despre geneza „Atlantidei” de Jacint Verdaguer” [1952-1952], în JM Casacuberta, Studies on I '<■/-dagtier, Vic/Barcelona, Eumo/Barcino/Institut d'F Studii catalane, 1986 p. 93-150
932 --- Imperialism Catalan
43 E. Sánchez Reves, Don Marcelino Menéndez y Pelayo, Barcelona, Aedos, 1959, pp. 176-177, 340.
44 JJ Lahuerta, Antoni Gandí, Madrid, Electa, 1999, pp. 7-65 (în special p. 29).
45 Ibid., p. 18; de asemenea, în general: S. Michonneau, op. cit-, pp. 123-141.
46 JJ Lahuerta, Antoni Gandí..., op. cit., p. 17. Pentru biografie: GEC, voi. 5, p. 398.
47 A se vedea, în acest sens concret: M. Régnant, Etapes reivindicativos de la teoria nacional Catalana, Gaüses (Girona), Llibres del Segle, 1996, pp. 69-94 (pe Verdaguer).
48 M. de Montoliu, La Renaixença i les ¡os floráis/Verdaguer, Barcelona, Alpha, 1962, pp. 209-210.
49 Pentru mutabilitatea simbolismului verdaguerian și lectura sa opusă: R. Vinyes, „Metafora de bronz. Procesul de monumentalizare la J. Verdaguer (1902-1924)”, Spagna Contemporanea, VI, nr. 11, 1997, pp. 65-86.
50 J. Torrent și Fàbregas, „''Canigó'' și trezirea conștiinței în Reselló”, în Ais 75 de ani din poemul Canigó, Criterion, nr. 7, 1961, pp. 123-144 (vezi pp. 132-134); biografia lui Pepratx: GEC voi. 17, p. 394.
51 J. Massot i Muntaner, «Pròleg», enj. Verdaguer, Lucrări alese, Barcelona, Kapel, 1982, p. 9; De asemenea, de la Don Marcelino: „Printre poeții acestei renașteri [catalane], nimeni nu va ezita să acorde palma lui Mosén Jacinto Verdaguer, care nu va ieși niciodată în dezavantaj în comparație cu orice alt poet care trăiește astăzi.” M. Menéndez y Pelayo, Studii de critică literară, seria a cincea, pp. 58-61, reprodus în M. Menéndez y Pelayo (J. Vigón, ed.), Historia de España [¿1933?], Valladolid, Cultura Española, 1938, p. 335.
52 S. Juan Arbó, Di vida trágica de mosén Jacinto Verdaguer, Barcelona, Planeta, 1970, p. 243.
53 J. Moneva y Pujol, Memorii, Zaragoza, Arte grafice „El Noticiero”, 1952, pp. 426. 5 I X. Aviñoa, «“L'Atlàntida” în muzică», Anuari Verdaguer 1986, Fri, Eumo, 1987,
pp. 171-181.
55 Lucrarea avea să fie finalizată de Ernesto Halffter și a avut premiera în 1961: L. Campodonico, Manuel de Falla, Barcelona, Edicions 62. 1991, pp. 121-127.
56 Monumentalizarea complexă a lui Verdaguer la Barcelona, cu un joc ideologic încrucișat (monumentul a fost promovat inițial

de baronul de Viver în 1902), vezi R. Vinyes, op. cit., p. 65-86; S. Michonneau, op. cit., p. 153-158, 267-271.
57 J. Estelrich, ««Institutul de Studii Hispanice»», enj. Estelrich, Falsa pace, Barcelona, Montaner și Simón, 1949, p. 171.
58 E. Sánchez Reyes, op. cit., p. 254, citează o scrisoare a lui Menéndez către romancierul catalan Narcis Oller, din 13 decembrie 1885: „Deși sunt un mare admirator al poporului catalan și simt o adevărată simpatie pentru renașterea modernă a culturii lor, am experimentat întotdeauna o adevărată repulsie față de personajul arhaic, romantic, învechit, fals trubadur pe care l-a avut în primii pași, chiar și sub condeiul unor inteligențe eminente. Ați știut instinctiv sau reflexiv că o literatură care începe astfel trebuie să fie neapărat un caput mortuum și că singura modalitate de a salva școala catalană este să o facem să intre în realități vii.»; iar altul criticului barcelonean Josep Yxart, din 25 iulie 1890: „Deoarece mișcarea literară catalană este un lucru foarte serios, trebuie împiedicată cu orice preț să degenereze în romantism trans-age, în jingoism sau într-un anume rău. -legea grosolănia realistă, care unora li se pare legitimă poezia rustică. Pagesii încep să mă enerveze la fel de mult pe cât știu Gay și Trubaduri.»
59 J. Folguera, „Jacint Verdaguer”, enj. Folguera (E. Sulla, ed.), Noile valori ale poeziei catalane, Barcelona, Edicions 62, 1985, pp. 33-35 (citare pp. 33-34).
60 M. Fernández Almagro, Cánovas, su vida y su politica, Madrid, Tebas, 1972, p. 442, nr.

61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
J. Martori, Proiecția lui Angel Gtiimera la Madrid (1891-1924), Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1995. Pentru paralela Vardaguer-Guimerà: A. Carbonell, Literatura catalana del sepie XIX, Barcelona, Jonc, 1986, pp. 104-156.
Despre Almirall: JM Figueres, Latenti Almirall. Falsificatorul catalanismului politic, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1990; de asemenea, JJ Trias Vejarano, Almirall y los orígenes del catalanismo, Madrid, Siglo XXI, 1975.
Iertarea lui Villacampa ca inflexiune politică a fost o temă repetată de observatorii străini: E. Latimer, Spain in the Nineteenth Century, Chicago, AC McClurg, 1898, pp. 385-386; H.

Butler Clarke, Spania modernă 1815-1898, Cambridge (G.B.), Cambridge University Press, 1906, pp. 438-440.
C. Dardé, «The long night of the Restoration, 1875-1900», în N. Townson (ed.), Republicanism in Spain (1830-1977), Madrid, Alianza Universidad, 1994, pp. 112-135; pentru o abordare locală în Catalonia: A. Duarte, Possibilistes i federáis. Politică și cultură republicană la Reus (1864-1899), Reus, Associació d'Estudis Reusencs, 1992; și, de Duarte însuși, El républicanisme catalá alafi del segle XIX, Vie, Eumo, 1987.
„Proiect de Constituție pentru Statul Catalan" și „Proiect de Constituție pentru Statul Galician" enj. A. Santamaría Pastor, E. Orduña Rebollo, R. Martín-Artajo, Documente pentru istoria regionalismului în Spania, Madrid, Institutul de Studii de Administrație Locală, 1977, pp. 157-174, 420-436; J. Acosta Sánchez, Constituția de la Antequera. Studiu teoretico-critic, Sevilla, Fundația Blas Infante, 1983.
În cheie catalană: J. Pich și Mitjana, „Regionalism tradiționalist, monarhic, catolic și spaniol. Revista regională La España», El Contemporani, nr. 18, 1999, pp. 36-45; alt punct de vedere în: JP Fusi, Spania. Evoluția identității naționale, Madrid, Temas de Hoy, 2000, pp. 202-208.
F. Romani și Puigdengolas, Federalism in Spain, Barcelona, Imp. de Magriñá și Subi-rana, 1869.
Biografie: J. Mestres i Campi (dir.), Dicționar de istorie a Cataloniei, Barcelona, Edicions 62, 1993, pp. 934-935; GEC, wow. 19, p. 481; Alberti, vol. IV, p. 145.
Biografie: Dicționar de istorie a Cataloniei, p. 522; GEC, voi. 12, pp. 276-277; Alberti, vol. II, p. 359.
Biografie: GEC, vol. 20, p. 426; Alberti, vol. IV, p. 243.
L Costa și Fernandez, Josep Pella și Forgas și catalanismul, Barcelona, Dalmau, 1997, pp. 61-65; pentru Coroleus: GEC, voi. 8, p. 217; Alberti, vol. Și, de exemplu 624.
J. Coroleu și J. Pella y Forgas, Los fueros de Cataluña, Barcelona, Imp. L. Tasso, 1878. C. Basions i Vivanco și J. Estrudi i Tobella, Catalonia în literatura castiliană, Barcelona, Generalitat de Cataluña, 1997, pp. 70-77.
J. Valero de Tornos („un Madrileño de la nici o academie"), Barcelona așa cum este, Barcelona, Tip. Urmașii lui Ramírez, 1888.
M. Jové i Campmajor, „Controverse, așteptări și evaluări în jurul concursului", în P. Hereu Payet (r.), Arhitectură și cintai la Expoziția Universală de la Barcelona, 1888, Barcelona, Universitat! Polifonia Cataloniei, 1988, pp. 39-70; cu un impresionism amabil îl poți vedea și tu în: JM Poblet, Li Barcelona histórica ¡toresca deis dei Serafl Pitarra, Barcelona, Dopesa. 1979, cap. 16-18 Fenomenul Expoziției a fost tratat din toate unghiurile posibile în: R. Grati (dir.) și M. López (coord.), Expoziția Universală de la Barcelona. Uibrc del centenari 1888-1898, Barcelona, Comisia cetățenească pentru Comemorarea Centenarului Expoziției Universale {...], 1988. S. Barjau et al., Formarea Eixample de Barcelona. Abordări ale fenomenului meu tirhà, Barcelona, Olimpiada culturală, 1990; A. García Espuche, Piața de Aur. Centro de la Baicelona modernista, Barcelona, Lunwerg, 1990.

77 H. Hiña, Castilia și Catalonia în dezbaterea culturală 1714-1939, Barcelona, Peninsula, 1986, pp. 227-232; J. I'ich i Mitjana, Centrul Caíala. Prima asociere cu politica catalană (1882-1894), Catrroja/Barcelona, Afers, 2002, pp. 186-211.
78 J. del Castillo și Soriano, Núñez de Arce. Note pentru biografia sa, Madrid, Imp. de los Hijos de MG Hernández, 1907, cap. IX; J. Romano, Núñez de Arce, Madrid, National Editor, 1944, cap. XVI.
79 G. Núñez de Arce, Discurs citit la Ateneul științific și literar din Madrid, 8 noiembrie 1886, reprodus în selecții în C. Bastons i Vivanco yj. Estrudi i Tobella, Catalonia în literatura spaniolă, Barcelona, Generalità! al Cataloniei, 1997, p. 179-185 (citări p. 179, 180, 181-182, 183-184, 184).
80V '. Almirall, Răspuns la discursul citit de domnul Gaspar Núñez de Arce la Ateneo de Madrid cu ocazia deschiderii scaunelor sale în anul curent, Madrid, Biblioteca Antonio San-martín/Barcelona, Lib. de I. López, [1886?]. Retraducem textul în catalană Con-testació a Núncz de Arce reprodus în A. Plana, Les idees politiques d'en Valenti Almirall, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, [1915], pp. 149-209; Data din 1887 a lui Plana este cu siguranță greșită.
81 Vezi Almirall, Răspunsul lui Núñez de Arce reprodus în A. Plana, op. cit., p. 163, 164, 186-187, 169, 191, 159.
82 A. Plana, op. cit., p. 7.
83 Vezi Almirall, La immoralitate! a Espanya, reprodusă în ibid., pp. 211-219 (citări p. 218).
84 J. Valera, «Despre conceptul de Spanie care se formează astăzi» (1868), enj. Valera, Opere alese, vol. XIV, Eseuri II, Madrid, Biblioteca Nouă, 1928, pp. 75-117; de asemenea J. Valera, «Despre perversiunea morală a Spaniei zilelor noastre» (1876), enj. Valera, Opere alese-, vol. XV, Eseuri III, Madrid, Biblioteca Nouă, 1929, pp. 131-170.
85 Scrisoare de la Menéndez y Pelavo către Juan Valera, 7 august 1887, în M. Artigas Ferrando și P. Sainz Rodríguez, Epistolario de Valera y Menéndez Pelayo, 1877-1905, Madrid, Espa-sa-Calpe, 1946, pp. 395-397 (citare p. 396); de asemenea E. Sánchez Reyes, op. cit., p. 254.
86 J. Mañé și Flaquer, Regionalism, Barcelona, Imprimeria Barcelona, 1887 (ed. a doua)
87 Evaluarea catalanistă contemporană a lui Mañé în necrolog, prezentată în Fomento del Trabajo Nacional, de G. Graell, D. Juan Mañé y Flaquer. Biografia lui, Barcelona, Sfat. de Domingo Casanovas, 1903; pentru funcția sa în fața lui Cánovas: B. de Riquer și Permanyer, Contemporary Identities: Catalonia and Spain, Vie, Etimo, 2000.
88 JL Nieva Zardoya, Ideea enskara a Navarrei (1864-1902), Bilbao, Fundación Sabino Arana, 1999, pp. 154-155.
89 J. Mañé y Flaquer, El regionalismo, Barcelona, Imprenta Barcelonesa, 1900 (ed. a treia), pp. 2-3, 6-7, 96-98.
90 J. Mañé y Flaquer, „Este regionalismul un pericol?” enj. Mañé y Flaquer, El regionalismo, Barcelona, Imprenta Barcelonesa, 1887 (ed. a doua), pp. 149-164 (citare p. 155, 158).
91 J del Castillo y Soriano, Núñez de Arce..., op. cit., pp. 130-131; G. Núñez de Arce, litera aj. Mañé și Flaquer, 4 ianuarie 1887, reprodus ca „Anexă” enj. Mañé y Flaquer, Regionalismul..., op. cit., 1887 (ed. a doua), pp. 165-170 (citare p. 168-169).

92 J del Castillo y Soriano, Núñez de Arce..., op. cit., p. 132.
93 J. Mañé și Flaquer, „Epílogo” (1900), în ibid., p. 142.
94 J. Mañé y Flaquer, Regionalism..., op. cit., 1887 (ed. a doua), pp. 149-150. Mañé a suprimat „Este regionalismul un pericol?” şi „Apendicele” de Núñez de Arce în a treia ediţie din 1900: vezi J. Pich i Mitjana, op. cit., pp. 210-211.
95 Citatul din A. Manent, „Los intelectuales españoles ante la lengua catalana”, în Club Arnau de Vilanova, Para entendernos. Marile teme ale dezbaterii Spania-Catalunia, Barcelona, Ariel, 1996, pp. 194-205 (citare p. 194).

96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
O primă încercare de a combina explicarea traiectoriilor naționalismului catalan, basc și galic enj. L. de la Granja, J. Beramendi, P. Anguera, Spania naționalismelor și autonomiilor, Madrid, Sinteză, 2001.
J. Miracle, Jocs Floráis restaurați, Barcelona, Aymá, 1960; vezi şi P. Anguera (ed.), Escrits polítics del segle XIX, vol. I, Catalanism cultural, vineri, UPF/Eumo, 1998.
C. Basions i Vivanco și J. Estrudi i Tobella, op. cit., p. 70-77.
C. Hermida Gulías, Rosalía de Castro în presa din Barcelona (1863-1899), sl, Consiliul de administrație al Rosalía de Castro, 1993.
A. Brañas, Regionalism. Studiu social, istoric și literar, Barcelona, Jaime Molinas, Ed., 1889, p. 165. Vezi și JG Beramendi, Alfredo Brañas in Galician regionalism, Santiago de Compostela, Fundația Alfredo Brañas, 1998.
Vezi V. Risco, Manuel Murgtiía, Vigo, Galaxia, 1976, pentru texte, pp. 133-177 (citate din «Originile...», p. 138-139). Vezi și JG Beramendi, Manuel Murguía, sl, Xunta de Galicia, 1998.
Vezi discursurile ambilor în La Patria Gallega, I, nr. 7-8, 15 iulie 1891, p. 1-9, facsimil în X. Alonso Montero (ed.), «Dia das letras Galegas. Murguía în două reviste. Prefață la ediția în facsimil La Patria Gallega (15-7-1891) și Buletinul Academiei Regale Galice (20-11-1906)”, Santiago de Compostela, Universitatea din Santiago, Departamentul de Filologie Galizia, 2000.

Înțelegem că această percepție stă la baza j. G. Beramendi, «Proiecte galiciene pentru articularea politică a Spaniei», Ieri, nr. 35, 1999, p. 147-169.
J.L. Nieva Zardoya, op. cit., p. 215-219, 228-232.
A. García-Sanz Marcotegui, „“The Young Navarre”: the Pamplona liberal newspaper of 1860”, în M. Tuñón de Lara (dir.), The Press in the 19th y 20th Centuries. I Press History Encounter, sl, Serviciul de publicații al Universității din Țara Bascilor, 1986, pp. 511-524.
JJ Lopez Anthony, „Atitudinea lingvistică a lui Campion. Catolicism, tradiție și foralitate», în R. Jimeno Aranguren (coord.), Etiskera în vremea bascilor, Pamplona, Guvernul Navarrei, 2000, pp. 63-104.
A. Campión, «Diseurs de gracias/Discurso de gracias», citit la Jocurile Florale de la Barcelona, 17 mai 1891; și, din aceeași, «Originea și dezvoltarea regionalismului Nabarro [sic]», citită în Liga Cataloniei, 3 iunie 1891, reprodus în Discursuri politice și literare de Arturo Campión, Bilbao, Ed. La Gran Enciclopedia Vasca, 1976 , pp. 5-47 (citări, din textul al doilea, p. 43, 46).
Pentru o perspectivă a fondului foral-religios, vezi C. Rubio Pobes, «What happened to the “foral oaza”? (Despre izbucnirea celui de-al doilea război carlist în Țara Bascilor)», Ieri, nr. 38, 2000, p. 65-89.
Pentru o descriere detaliată a Jocurilor Florale din perioada 1889-1901, vezi R. Tasis, Els Jocs Floráis de Barcelona en l'evolució del pensament de Catalunya (1859-1958), Barcelona, Diputado de Barcelona, 1997 , cap. v.
S. Famés, «Patria regională. Scrisori către un biscaí (IV)». La Renaixensa, 29 iulie 1888, reprodus în S. Famés, Articles catalanistes (1888-1891), Barcelona, Edicions 62, 1982, pp. 45-48 (citare pp. 45-46).
JJ López Antón, «Cultural Vasquismo and Political Vasquismo in La Gamazada (1893-1894) — Napartarras, Sabinianos and Catalanistas-», în M. del M. Larraza (coord.). Gdinu-zada. Opt studii pentru un centenar, Pamplona, Eunsa, 1995, pp. 167-213.
A. García-Sanz Marcotegui, «Insurecția fuerista din 1893. Foralismul oficial versus foralismul popular în timpul Gamazada», Príncipe de Piana, anul 49, nr. 185, septembrie-octombrie 1988, pp. 659-708.
L. Bonet, Literatură, regionalism și luptă de clasă: Caldos, Pereda, Narcis Oller și Ramon D. Peres, Barcelona, Edicions de la Universitat de Barcelona, 1983, pp. 1 17-1 18; pe

funcţie a discursului lui Pereda: M. Suárez Cortina, Casonas, hidalgos y lineajes. Invenția tradiției cantabrice, Santander, Limit, 1994.
113 R. Maíz, O regionalismo galego: organización c ideologia (1886-1907), La Coruna, Edicions do Castro, 1984, pp. 135-137: citat din A. Brairas, „Regionalism in Northern Europe”, La España Regional, XIV, 1893, în ibid., p. 136.
114 JM Pereda, «Discurs ca întreținător al Jocurilor Florale de la Barcelona din 1892», reprodus integral enj. Montero, Pereda. Glose și comentarii despre viața și cărțile ingeniosului Hidalgo Montañés, Madrid, Imp. al Institutului Național pentru Surzi și Orbi, 1919, pp. 220-221, 222, 228-229.

1 15 R. Carvalho Calero, „Murguía împotriva Valera”, Graal, nr. 55, ianuarie-martie 1977, pp. 102-105; textul din V. Risco, op. cit., pp. 178–189.
116 Pentru Girona, vezi dosarul amplu al lui X. Camianiu, C. Puig, G. Granell, 1. Grana, „Jocs Floráis a Girona. Un impuls cultural în oraș”, Revista de Girona, nr. 205, martie-aprilie 2001, pp. 58-85; pentru Olot: M. Casacuberta și L. Rius, Els Jocs Floráis a Olot (1890-1921), Olot, Editora de Batet, 1988.
117 F Cambó, Memorii (1876-1936), Barcelona, Alpha, 1981, p. 30
118 Pentru traiectoria academică a fraților Arana: Arxiu General i Historie de la Universitat de Barcelona, Expediente: «Arana și Goiri, Sabino»; cea a „Arana y Goiri, Luís”, la Școala Tehnică Superioară de Arhitectură din Barcelona. Versiunea canonică a „revelației” naționaliste”: C. de Jemein și Lanbarri, Biografia lui Arana-Goi-ri Far' Sabin și istoria grafică a naționalismului [1935], Bilbao, Geu, 1977, pp. 202-210; P. Basaldua, Eliberatorul basc Sabino Arana Goiri [1953], Bilbao, Geu-Agitaldaria, 1977, cap. III; JC Larronde, Naționalismul basc: originile și ideologia sa în opera lui Sabino Arana și Goiri, San Sebastian, Txertoa, 1977, pp. 66-7 A existat un bogat repertoriu conceptual și cumulativ al forahsmului basc – cu autori precum părintele iezuit Manuel María de Larraniendi – pe baza căruia Sabino de Arana și-a putut construi teoretizarea sa particulară; vezi: F. Fernández Pardo, The Basque Independence. Disputa asupra fueros, Madrid, Nerea, 1990; J. Fernandez Sebastian, Geneza lui [verismo. Presa c idei politice în criza Vechiului Regim (Ţara Bască, 1750-1840), Madrid, secolul XXI, 1991; chiar, privind mai în urmă: J. Juaristi, Vestiges of Babel. Pentru o arheologie a naționalismelor spaniole, Madrid, secolul XXI, 1992.
119 J. Palomas, „Ideologia politică a lui Víctor Balaguer în restaurare”, în Secolul romantic..., op. cit., pp. 511-519.
120 L. Zuccaro, Víctor [sic] Balaguer l'autore dei "Recuerdos de Italia", Roma, Tip. della R. Accademia del Lincei, 1904.
121 V. Balaguer, «Discurs citit de domnul Balaguer în actul celebrării Jocurilor Florale», El regionalismo y los juegos Jlorafes, Vilanova i la Geltrú, Instituto Bibliote-ca-Museo-Balaguer, 1896, pp. 113-115, 131. Alte voci hispanice au fost de acord: de exemplu, Murguía scria în Revista Gallega din A Coruña în 1899 că: «Regionalismul, atunci, în Spania, pleacă de la recunoașterea clară, sinceră, explicită a legalității existente. Se afirmă uniunea de neîntrerupt a fiecărei regiuni cu restul Spaniei. Este în sine un regim de libertate”. M. Murguía, «Regionalism», Revista Galician. Regional Literature and Interests Weekly, 26 februarie și 5 martie 1899, reprodus în F. Fernández del Riego, Pensamento galeguista do seculo XIX, Vigo, Galaxia, 1983, pp. 122-130 (citate pp. 124-125, retradus în spaniolă).
122 JA Rocamora, „A failed nationalism: el Iberismo”, Espacio, Tiempo y Forma, Seria V, nr. 2, 1989, pp. 29-56.
123 V. Balaguer, „La Roma del autor”, fragment din Apuntamcnts y datos, care de la prolech la aceste poezii, poate fi folosit şi pentru istoria literaturii catalane moderne, în V. Bala-

124
125

126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
guer, Esperanzas y recort, Barcelona, Est. tip de Jaunie Jepús, 1866, pp. 29-40. report-ducido enj. Molas, M. Jorba, A. Tayadella (eds.), Renașterea. Surse pentru acest studiu, 1815-1877, Barcelona, Universitatea din Barcelona/Universitat Autónoma de Barcelona, 1984, pp. 266-270 (citare p. 268-269).
J. Valera, „Spania și Portugalia” (1861-1862), enj. Valera, Lucrări alese, vol. XIII, Eseuri I, Madrid, Biblioteca Nueva, 1928, pp. 196-257.
Leonardon, În căutarea unui rege, Barcelona, Ed. Poliglot, 1930, cap. VII, ca să citez o lucrare prologată într-un moment cheie de Joan Estelrich, pe atunci executorul lui Cambó, și, deci, reprezentant al canonului catalanist.
J. García Barzanallana, Liga Vamală Iberică [1861], Madrid, Imp. și Lib. de Eduardo Martínez, 1878; și în favoarea intereselor de plută (de ruda romancierului catalan Caries Bosch de la Trinxeria), M. de Trinchería, Broșura suplimentară a Raportului privind Liga Vamală Hispano-Portugheză, Gerona, Imp. de Pablo Puigblanquer, sa [1894 ?].
F. Martínez Lumbreras, The Peninsular Revolution, Madrid, Tip. Gutenberg, 1881, p. 32. [S.] Magalhães Lima, Li Fédération Ibérique, Paris, Guillard, Aillaud, sf [1893], cap. VIII. ibid., p. 197.
F. Martínez Lumbreras, op. cit., p. 118.
Pentru rândul catalan: JA Rocamora, Naționalismul iberic 1792-1936, Valladolid, Publicațiile Universității din Valladolid, 1994, cap. 5. Tradiția federală în: MV López Cordon, Gândirea politico-internațională a federalismului spaniol (1868-1874), Barcelona, Planeta, 1975, caps. 4-5.
T. Martin Martin, „Iberismul: o moștenire a stângii secolului al XIX-lea”, în I. Sotelo și colab., Cuatro ensayos de historia de España, Madrid, Edicusa, 1875, pp. 45-73.
CE Nowell, Harta Rose-Colorcd. Portugalia Attempi to Bttild an African Empire frani the Atlantic to the Indian Ocean, Lisboa, Junta de Investigações Científicas do Ultramar, 1982; P. Vázquez Cuesta, A Espanha ante o «ultimatum», Lisabona, Horizonte, 1975.
Víase A. Horta Fernandes y A. P. Duarte, Portugalia e o Equilibrio Peninsular, Lisabona, Europa-América, 1998, pp. 80-86.
V. Martínez-Gil, The nascent EI of Catalanist P iberisme, Barcelona, Curial, 1997, passim; F. Cucurull, „Ribera și Rovira, portugheză și iberică”, în F. Cucurull, Dos pables ibérics, Barcelona, Selecta, 1967, pp. 71-85.

Folosesc un articol inedit al lui Angel Duarte, „Unele aspecte ale Tibensme în Catalonia la începutul secolului: republicanii și idealul iberic”.
J. Casas-Carbó, „Iberismul castilian și iberismul catalan”, în I. de. L, Ribera i Rovira, Iberisme, Barcelona, „Avansul”, 1907, pp. 7-10 (citări pp. 8, 9, 10); Poziția lui Casas-Carbó a rămas neclintită, așa cum o demonstrează articolul său circular din 1924, centrul unei campanii culese în 1933, care reproduce propoziții întregi din textul său din 1907: J. Cases-Carbó, Un Ilibre stel? Problema peninsulară 1924-1932, Barcelona, Llibreria Catalónia, 1933, cap. eu; o biografie a Caselor: GEC, voi. 6, p. 399.
I de L. Ribera i Rovira, „Portugalia și Catalonia”, în I. de L. Ribera i Rovira, op. cit., cap. I (citare p. 30); vezi și Ribera y Rovira [sic], Integritatea patriei. Catalonia înaintea spiritului Castilla, Barcelona, Librería Científico-Literaria, sf Pentru un rezumat al carierei lui Ribera: O. Costa Ruibal, Imaginația imperială. Fl Noucentism catalan și politică internațională, Barcelona, Institut Cambó, 2002, pp. 57-(>7. Braga a oferit un eseu, "D'iberisme", lui Ribera i Rovira, para su Iberisme..., op. cit., pp. 11-27. Pentru alte răspunsuri portugheze: F. Cucurull, " Catalonia și naționalitățile iberice", în F. Cucurull, op. cit., p. 89-104, dedicat studiului lui Júlio Navarro y Mon/o, autorul Catalunha și as nacionalidades ibéricas. Lisabona. Liv. Central de Gomes Carvalho ,

Ed,, 1908; în mod semnificativ, opera lui Navarro apare în biblioteca personală a lui Maragall; vezi și: Bruno [sic], Portugal e aguerra daí nações, Liv. Chardron, 1906, pp. 455-478.
141 H. Hiña, op. cit., pp. 252-266.
142 J. Coli și Amargos, Narcis Verdaguer și Collis (1862-1918) și catalanismul posibilist, Barcelona, Abadia de Monsterrat, 1998; J. Llorens Vila, Di Lliga de Catalunya și Centre Escolar Catalanista. Două asociații ale primului catalanism politic, Barcelona, Rafael Dal-mau, 1996.
143 N. Bilbenv, „Naționalismul funcțional al lui Enne Prat de la Riba în contextul modernizării europene”, în S Rus Rufino și J Zamora Bonilla (coord.), O controversă și o generație. Motivul istoric al anului 1898, León, Secretariatul de Publicații al Universității din León, 1999, pp. 57-66.
144 R. Campi, „Joan Maragall și JW Goethe. Influența scriitorului german asupra gândirii civile a lui Maragall”, Els Marges, nr. 68, 2000, pp. 13-49 (citare p. 13).
145 JM de Nadal, Amintiri ale unui student! bandoni, Barcelona, Dalmati ijover, 1952, p. 31.
146 J.-L. Marfany, „Prolog”, aj. Maragall, Articole politice, Barcelona, La Magrana, 1988, pp. v-xxv.
147 M. Batllori, „Confuzia religioasă a lui Maragall”, în M. Batllori, Galeria de perso-natges, Barcelona, Vicens-Vives, 1975, pp. 199-210.
148 (JA Maragall i Noble, ed.), Torras i Bages– Joan Maragall, Barcelona, Ariel, 1961, pp. 18-38. „Afirmația veșnică”, Pastoral de Torras i Bages, 13 decembrie 1901 [în text: 1909], și J. Maragall, „Afirmația veșnică”, Diario de Barcelona, 16 ianuarie 1902.

149 Ibid., pp. 88-99. Scrisoare a episcopului de Vie către ministrul Grației și Justiției despre reformele ecleziastice, 15 februarie 1902, și J. Maragall, „O scrisoare solemnă”, Diario de Barcelona, 16 martie 1902.
150 N. Carolerà, „Prezentare”, în J. Verdaguer (N. Garolera, ed.), Patria (1888], Barcelona, Edicions de 1984, 2002, p. 7-15. În mod semnificativ, există speculații despre o posibil model francez -Belga pentru opera verdagueriana.
151 J. Collell, „Prolog” ¡ójuiuo 1888], enj. Verdaguer, Patria..., op. cit., pp. 17-22 (citat p. 22).
152 I. Consul, Verdaguer și Maragall, Jocul oglinzilor, Barcelona, Proa, 2002, 2 volume.
153 Vezi articolele „Maragall, poet regeneraţionist” şi „Despre evoluţia ideologică a lui Maragall”, în J.-L. Marfany, Aspecte ale modernismului, Barcelona, Curial, 1975.
154 Citatele lui Terry sunt folosite pentru a depăși ceea ce susține el: A. Terry, La poesía de Joan Maragall, Barcelona, Barcino, 1963, pp. 90-92. Pentru contrastul Maragall-Gener: P. Ilie, „Nietzsche in Spain: 1890-1910”, Publications of the Modern Langtiage Association, voi. LXXIX, nr. 1, martie 1964, p. 80-96.
155 E. Trias, „Maragall și mitologia națională wagneriană”, La Catalunya Ciutat și alte eseuri, Barcelona, L'Avenç, 1984, pp. 97-104.
156 Ca o mostră a interpretării îngăduitoare: F. Lázaro Carreter, «Joan Maragall, şaptezeci de ani mai târziu», Cuenta y Razón, nr. 4, toamna 1981, p. 51-64 (citat p. 51). Vezi, în general: A. Vilanova, «Maragall and 98, or Catalonia and the regeneration of Spain», în A. Vilanova și A. Sotelo Vázquez (eds.), Criza spaniolă de la sfârșitul secolului și generația de 98 , Proceedings of the International Symposium (Barcelona, noiembrie 1998), Barcelona, University of Barcelona/PPU, 1999, pp. 255-276.
157 M. Serrahima, Joan Maragall [1966], Barcelona, Edicions 62, 1990, pp. 86-87; J. Vicens i Vives și M. Llorens, op. cit., p. 292-298, fără menţionarea lui Maragall; de asemenea, G Ribbans, «„Nu plânge, râzi, cântă”: Câteva vederi alternative asupra dezbaterii generației 9S/Modernismo», enj. P. Gabriele (ed.), New perspectives on 98, Frankfurt am Main/Madrid, Vervuert/Iberoamericana, 1999, pp. 131-159.

158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172

173
174
175
176
R. de la Torre del Río, Anglia și Spania cu 1898, Madrid, Eudema, 1988, pp. 193-219. A se vedea, de exemplu, cartea critică a anilor 1990 a lui „John Chamberlain” (Tomás Giménez Valdiviesa), El atraso de España [1909], Madrid, Banco Extenor Foundation, 1989. J. Maragall, „Discursul lui Lord Salisbury”, 11/mai . 18, 1898^, enj. Maragall, Opere complete, vol. XVII, Problemele zilei, Barcelona, Sala Parés Llibreria, 1934, pp. 252-264 (citări pp. 261-262, 263).
B. Semmel, Imperialism și reformă socială. Gândirea social-imperială engleză 1895-1914, Garden City (NY), Doubleday, 1968; vezi, de asemenea, critica lui G. Eley a conceptului, „Defining Social Imperialism: Use and Abuse of an Idea”, Social History, nr. 1 (1967), p. 265-290.
W. Strauss, Joseph Chamberlain și teoria imperialismului, New York: Howard Fertig, 1971.
W. Mocк, «The Function of “Race” in Imperialist Ideologies: the Example of Joseph Chamberlain”, în P. Kennedy și A. Nicholls (eds.), Naționalist and Racialist Movements in Britain and Germany before 1914, Londra, Macmillan, 1981, p. 190-203; de asemenea
D. Judd, Empire. The British Imperial Experience, de la 1765 până în prezent, Londra: HarperCollins, 1996, p. 196.
J. Maragall, «Finlanda», 30 august 1899, enj. Maragall, Opere complete, vol. II, Opera spaniolă, Barcelona, Selecta, 1960, p. 584-586 (citare p. 586).
J. Maragall, «La patria nueva», 11 septembrie 1902, în ibid., p. 653-655 (citări p. 653, 654, 655).
J. Pijoan, El теп Don Joan Maragall, Barcelona, Llibreria Catalónia, sf, p. 70.
R. Campi, „Joan Maragall și JW Goethe...”, op. cit., p. 19. Nici relația lui cu „Brusi” nu a fost lină, de când a părăsit Diari de Barcelona în 1903, s-a întors în 1905, l-a părăsit din nou în 1907, pentru a se întoarce în 1911, înainte de moartea sa,
J. Chabás, Juan Maragall, poet și cetățean, Madrid, Espasa-Calpe, 1935, p. 127.
Ibid., p. 116.
M. Vilanova, España en Maragall, Barcelona, Ediții 62, 1968; de asemenea Gaziel, „La patria după Maragall”, în Diversi autori, Joan Maragall. Conferințe de comemorare a centenarului nașterii sale (1860) și a cincizecea aniversare a morții sale (1911), Barcelona, Selecta, 1963, pp. 135-167; J. Xifra Heras, Juan Maragall, gânditor politic, Barcelona, se, 1969; P. Gabancho, Deșteaptă-te printre adormiți. Joan Maragall și sfârșitul secolului la Barcelona, Barcelona, Museu d'Història de la Ciutat/Proa, 1998.
Epistolario Miguel de Unannino-Jtian Maragall, cu scrieri complementare, Barcelona, Catalunia, 1976; J. Tarin-Iglesias, Unamuno și prietenii săi catalani (Istoria unei prietenii), Barcelona, Ed. Peñíscola, 1966.
„Omagiu lui En Joan Maragall”, Catalonia, nr. 17, 15 septembrie 1903, p. ccxvii. Azorín, «Abordarea lui Maragall», introducere aj. Maragall, Viii și morții, Barcelona, Destino, 1946, p. 15.

Textul este datat «August 1943, Madrid». În ciuda garanțiilor falangiste, ediția a fost reținută timp de trei ani din cauza cenzurii.
X. Rubert de Ventos, The labyrinth of hispanidad, Barcelona, Planeta, 1987, cap. 13. F. Pujols, Concept general de știință catalană [1918] Barcelona, Portic, 1982, p. 287. MA Cerdà i Surroca, Miturile modernismului în Catalonia, Lénda, Pagès Editors, 1993; O. Saltor Soler, Di conciencia juridica en la opera poética Maragalliana, Barcelona, Academia de Jurisprudencia y Legislación de Barcelona, 1960.
J. Maragall, „Independența Cataloniei”, în j. Maragall, Opere complete, vol. XIII Sentimentul patriei, regia Joan Estelrich, Barcelona, Sala Parés Llibreria, 1932, pp. 163-165: „Acest scenariu datat 1897 a fost luat din însemnările pe care Maragall nu le publicase niciodată”.

177 J. Maragall, «La vida regional», 11 martie 1893, Articole ideologii, sociais i polítics, Obres completes, vol, II, opera spaniolă, Barcelona, Editorial Selecta, 1961, p. 351.
178 J. Maragall, «Patria y región (III)», 28 aprilie 1897, ibid., p. 519.
179 I Maragall, «La democracia», 18 martie 1893, ibid., p. 354.
180 J. Maragall, «Conflictul tragic», 4 septembrie 1902, Opere complete ale lui J. Maragall, seria spaniolă, Articole, IV, 1902-1906, Barcelona, Gustavo Gilí, 1912, pp. 1-6 (p. 5-6).
181 J. Maragall, «La Patria nueva», 11 septembrie 1902, ibid., pp. 7-123 (pag. 7).
182 J. Maragall, "El sentimiento catalanista", 1-1902 [sic], Obras completas dej. Maragall, serie castellana, Artículos, III, 1899-1902, Barcelona, Gustavo Gilí, 1912, p. 233-240 (citare p. 238-239).
183 Ibid., pp. 239-240.
184 J. Maragall, „Idealul iberic”, martie 1906, Obras completas de J. Maragall, seria spaniolă, Articole, V, 1906-1911, Barcelona, Gustavo Gilí, 1913, pp. 37-38.
185 J. Maragall, „Idealul iberic”, martie 1906, ibid., pp. 40-41.
186 V. Martínez-Gil, op. cit.; F. Cucurull, „Maragall: Portugalia și iberismul”, în F. Cucurull, op. cit., pp. 17-67.
187 J. Maragall, „Trăiască Spania!”, 5 mai 1908, enj. Maragall, Opere complete, vol. XIII, El sentiment de patria, Barcelona, Sala Parés Llibreria, 1932, pp. 91-93.
188 J. Maragall, „„Catalunya i avant””, 5 octombrie 1909, Articole ideologice, sociale și politice, Obres complete, vol. II, opera spaniolă, Barcelona, Editorial Selecta, 1961, p. 759. Pentru Una- mimo: J. García Morejón, Unamuno γ Portugalia, Madrid, Gredos, 1971.
189 J. Maragall, „Integritatea țării (dialog tragic)”, 2 ianuarie 1909, Articole ideologice, sociale și politice, Obres completas, vol. II, Opera spaniolă, Barcelona, Editorial Selecta, 1961, p. 750
190 J. Maragall, „La verdadera cuestión previa”, 29 iunie 1910, ibid., p. 770.
191 J. Maragall, «L'alçament», 13 aprilie 1907, enj. Maragall, Obres completes, voi. XIII, op. cit., p. 87-88.

192 M. de Unamuno, „Civilization is civility” (Salamanca, aprilie 1907), în M. de Unamimo, My religion and other brief eses, Madrid, Espasa-Calpe, 1964, pp. 68-74 (citat p. 69).
193 M. de Unamuno, «Mai multe despre criza patriotismului» (martie 1906), în M. de Unamuno, Unele considerații asupra literaturii hispano-americane, Madrid, Espasa-Calpe, 1968 (citări pp. 13, 28). Pentru a aprecia gândirea complexă și chiar contradictorie a lui U'iamuno, vezi și: «Criza patriotismului» și «Despre limba spaniolă» (noiembrie 1901), în M. de Unamuno, La dignidad humana, Madrid, Espasa-Calpe , 1967. ; „Despre europenizare (arbitraritate)” (noiembrie 1906), în M. de Unamuno, Câteva considerații..., op. cit.
194 J. Maragall, „Trăiască Spania!”, 5 mai 1908, enj. Maragall, Opere complete, vol. XIII, Sentimentul patriei,..., op. cit., pp. 91-93.
195 Vezi un rezumat foarte semnificativ: P. Jordi de Barcelona, "L'única Espanya. Meditația maragalliană. Despre carte: Epistolario entre Unamuno y Maragall», Maragall 1-60-1911, nr. Monografia de criterii, nr. 4, 1960, pp. 115-128.
196 J. Pijoan, „Catalunia pentru libertățile spaniole”, La Ueu de Catalunya, 27 februarie 1906, enj. Pijoan (J. Castellanos, ed.), Politică și cultură, Barcelona, La Magrana/Diputació de Barcelona, 1990, pp. 81-82 (citare p. 82).
197 Scrisoare de la M. de Unamuno către J. Martínez Ruiz, Salamanca, 14 mai 1907, reprodusă parțial în JM Vaiverde, Azorín, Barcelona, Planeta, 1971, p. 283.
198 G. Mir, Miquel deis Sauts Oliver. Naționalismul și sinteza liberal-conservatoare (1898-1918), Palma de Mallorca, Miquel Font, Ed., 1993; de asemenea G. Mir, «Introducere» la MS Oliver, Literatura dezastrelor, Barcelona, Peninsula, 1974, pp. 7-57.

199 D. Pons i Pons, Ideologie și cultură în Mallorca între două secole (1886-1905), Palma de Mallorca, Lleonard Muntaner, ed., 1998.
200 A se vedea M. Tomás, Maria Aguilò, Palma de Mallorca, Consiliul orașului Palma, 1984, pp. 67 și următoarele; în general: B. Mesquida și Amengual, Majorcans in Barcelona, Barcelona, Consiliul orașului Barcelona, 1980; de asemenea JM Llompart, Literatura modernă în Balcars, Palma de Mallorca, Moll, 1964.
201 A. Company i Mates, „The journalists of the Balearic Islands in the Barcelona daily press (1900-1936)”, în S. Serra i Busquets (ed.), Culture and compromise in contemporary Mallorca. Intelectualii în sfera culturală catalană, Palma de Mallorca, Fundado Emili Darder, 1995, pp. 91-108.
202 Véase B. Peñarrubia și Marquès, Mallorca înainte de centralism (1868-1910), Barcelona, Curial, 1980.
203 Miquel deis Sants Oliver, „[La teoria regionalista de ...]”, din diferite articole publicate în La Almudaina în cursul anului 1898, culese în cartea La Cuestión Regional, Palma de Mallorca, 1899, reprodusă în Anselin Llull [G. Mir], Mallorcanismul politic 1840-1936. De la regionalism la naționalism, Paris, Edicions Catalanes de Paris, 1975, voi. Și, citate pp. 104-105, 106, 110.
204 B. de Riquer, Liga regionalistă: burghezia catalană și naționalismul, Barcelona, Edicions 62, 1977.

205 J. Romero-Maura, „Trandafirul de foc”. Clasa muncitoare din Barcelona din 1899 până în 1909, Barcelona, Grijalbo, 1974.
206 P. Aldavert, „Laus tibí Christe”, în P. Aldavert, Nos ab nos [sic]. Ardeles d'are [sic], Barcelona, La Renaixensa, 1904, pp. 255-268 (citare p. 267).
207 P. Aldavert, „No lii temps que no tourni”, în P. Aldavert, A la taleya [sic], Barcelona, La Renaixensa, 1906, pp. 195-206 (citări p. 201, 202-203).
208 I. Molas, op. cit., voi. Și șefii. V-VIII.
209 G. Mir, Miquel deb Sants Oliver..., op. cit., У parte, cap. 1: „Catalunia: hegemonie sau particularism?”; de asemenea A. Balcells, „Evoluţia gândirii politice a lui Prat de la Riba”, în E. Prat de la Riba (A. Balcells şi JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul I, 1887-1898, Barcelona , Proa, 2000, p. 72.
210 MS Oliver, „El problema Catalan ¿Particularismo o hegemónía?”, 10 níarzo-21 aprilie 1906, în MS Oliver, Entre dos Españas (crónica γ artículos), Barcelona, Gustavo Gilí, 1906, pp. 269-309 (citări pp. 2o9-270, 296-297).

Capitolul 7. „Intervenționismul” ca superioritate catalană

1 „Gaziel” [A. Calvet], Toate drumurile duc la Roma, Barcelona, Aedos, 1953, cap. XIV.
2 J.-C. Mainer, „De la orașe la capitale: dialogul dificil al două naționalisme, 1898-1914”, în X. Bru de Sala, J. Tusell, M. Peran (comps.), Barcelona-Madrid 1898-1998. Tuning and distances, Barcelona, CCCB/Diputació de Barcelona, 1997, pp. 44-53.
3 C. Carreras, Geografia urbană a Barcelonei. Spațiul mediteranean și timpul european, Barcelona, Oikos Tau, 1993.
4 M Rivière, Problema. Madrid-Barcelona, Madrid, Temas de Hoy, 1996.
5 Foarte general, în cadrul puţinului abordat despre implicaţiile sociale ale birocraţiei: F. Villacorta Baños, Profesionişti şi birocraţi. Statul și puterea corporativă în Spania secolului XX, 1890-1923, Madrid, Secolul XXI, 1989; de asemenea A. Nieto, La retribiuion de funcionarios en España. Istorie și actualitate, Madrid, Revista ile Occidente, 1 '><>7.

Spre deosebire, vezi: J. Casassas Intelectuali, profesioniști și politicieni în Catalonia contemporană (1850-1920), Barcelona, Els líbres de la Frontera, 1989.
6 Aceste paragrafe depind de E. Ucelay-Da Cal, Llegar a capital: rango urbano, rivalidades uite-rrourbanas y la imaginación nationalista en España del siglo XΛ', Papers de la Fundació, 137 Barcelona, Fundació Rafael Campalans, 2002.
7 A. Alonso. Castiliană, spaniolă, limbă națională. Istoria spirituală a trei numere [1943], Buenos Aires, Losada, 1968, p. 111.
8 Expresia provine din William Foley, The Papnan Langnages of New Guinea, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1986, citat în D. Nettle & S. Romaine, Camsh-ing Coices. The Extinction of'thc IVorld's Langnages, Oxford (GB), Oxford University Press, 2000, p. 88.
9 D Sevilla Andrés, Antonio Maura. Revoluția de sus, Barcelona, Aedos, 1954, p. 167.

10 Pentru valoarea sa indicativă, a se vedea JR Lodares, El paraíso poliglota. Istoriile limbilor în Spania modernă spuse fără prejudecăți, Madrid, 2000.
11 J. Mañé și Flaquer, Regionalism, Barcelona, Imprenta Barcelona, 1900 (ed. a treia), pp. Ю2, 104 și următoarele.
12 Vezi „Contradițiile domnului amiral”, enj. Torras şi Bages, Regionalism, voi. VIII, Obres Completes, Barcelona, Biblioteca Balmes, 1925, p. 153 și următoarele.
13 R. Altamira, Psicología del pueblo español [1902, revizuit pe larg în 1917], Madrid, Doncel. 1976, p. 231.
14 P. Casabó y Pagés, Spania evreiască: note pentru istoria adevărată a evreilor din Spania, Barcelona, Est. tip de Francisco Beltrán, 1891, pp. 82-83.
15 P. Gener, «Chestiunea catalană. III. tendinte autonomiste. - Organizația ta politică. IV -I i rezolvarea problemei », Timpul nostru, nr. 29, mai 1903, p. 705-719 (citare p. 705). Vezi comentariul similar în P. Gener, Things of Spain (Erezii naționale / The Renaissance of Catalonia), Barcelona, Juan Llordachs, 1903, p. 51, scris mult mai devreme, în 1886.
16 P. Gener, «Chestiunea catalană. III», op. cit., p. 706-708 (citări p. 707).
17 P. Gener, Erezii. Studiu de critică inductivă asupra afacerilor spaniole, Madrid/Barcelona, Lib. de Fernando Fe/Llordachs, 1887, inclus în P. Gener, Lucruri din Spania..., op. cit., citarea pp. 19-20.
18 P Gener, «Jean Richepin, Poetul Pasionat», în P. Gener, Prieteni..., op. cit., p. 46-74 (citare pp. 57-58).
19 F d'Ors, «Ce începe și ce se termină în expozițiile internaționale», Glosar nou, Madrid, Aguilar, 1947, voi. II, p. 611-612.
20 P. Gener, Moartea și diavolul. Istoria și filosofia celor două negații supreme [1880/3] (prol.
E. Littré), Barcelona, Atlante, nd [după 1907], 2 vol.; pentru atitudinea sa față de Littré: P Gener, «E. Littré, Înțeleptul metodic», în P. Gener, Prieteni..., op. cit., p. 187-210.
21 Scrisoare de la Juan Valera către Menéndez y Pelayo, 16 septembrie 1887, în M. Artigas Ferrando și P. Sainz Rodríguez, Epistolario de Calera y Menéndez Pelayo, 1877-1905, Madrid, Espasa-Calpe, 1946, pp. 402-403 (citare p. 403); de asemenea, în general: H. Hiña, Castilia și Catalonia în dezbaterea culturală 1714-1939, Barcelona, Peninsula, 1986, pp. 233-236, corectat cu detalii din C. Tnviño Anzola, Pompea Gener y el modernismo, Madrid, Ver-bum, 2000.
22 P. Gener, «Chestiunea catalană. III», op. cit., p. 708.
23 V. Panyella, Santiago Rusiñol, umblătorul pământului, Barcelona, Edicions 62, 2003, passim.
24 P. Estasen, «Teoria evoluţiei aplicată istoriei», Revista Contemporană, IV, 1876; „Reacția protecționistă. Studiu economic», Revista Contemporană, XXII,

25
26
27
28
29

30
31
32
33
3. 4
35
36
37
1879; Protecție și comerț liber (Considerații generale privind organizarea economică a naționalităților și libertatea comerțului), Barcelona, Sfat. a succ. din Ramirez, 1880; reprodus în D. Núñez (ed.), Darwinism in Spain, Madrid, Castalia, 1969, pp. 283-285, 311-322.
Se remarcă, de exemplu, asemănarea titlurilor dintre P. Gener, P. Gener, Inducții: eseuri de filosofie și critică, Barcelona, Lib. de J. Llordachs, 1901, și H. Spencer, Inducțiile sociologiei și instituțiilor domestice, Madrid, La España Moderna, sf P. Gener, «H. Taine, Filosoful», în P. Gener, Prieteni și profesori [1897], Barcelona, Maucci, 1915, pp. 105-126 (citări p. 108, 126).
P. Gener, «Chestiunea catalană. III», op. cit., p. 708-709.
Citat în R. Shattuck (ed.), What is "Pataphysics"?, Issue Issue: Evergreen Review, voi. 4, nr. 13, mai-iunie 1960, p. 105. Despre Fénéon: J. Ungersma Halperin, Félix Fénéon. Art et anarchie dans le Paris fin de siècle, Paris, Gallimard, 1991.
P. Gener, «Filozofii vieţii ascendente», în P. Gener, Prieteni şi profesori..., op. cit., p. 347-376.
P. Gener, „Federic Nietzsche and His Tendencies" (datat Paris 1895-1900), în P. Gener, Inductions…, op. cit., p. 100-1 267-325, în special p. 267-325. 282-283, 322-323; de asemenea P. Ilie, „Nietzsche in Spain: 1890-1910", Publications of the Modem Language Association, vol. LXX1X, nr. 1, martie 1964, p. 80-9
P. Gener, „Chestiunea Catalană. III", op. cit., p. 709.
P. Gener, Erezii, în P. Gener, Lucruri din Spania..., op. cit., citat pp. 236-2
Pentru relația cu Nietzsche: P. Gener, „Federico Nietzsche și tendințele lui", Inducții..., op. cit.; pentru închinarea sa în Șervet: P. Gener, Șervet: reformă împotriva renașterii; calvinism împotriva umanismului; studiu istorico-critic despre descoperitorul circulației sanguine și timpul său, Barcelona, Maucci, 1911; de fapt a elaborat tema în diverse versiuni: P. Gener, Ultimos momentos de Miquel Șervet. Roman istoric, sl, Imp. de José Blass y Cía, 1907, și din nou, Pasión y muerte de Miguel Șervet. Novela histórica sau Historia novelesca con apéndice, Paris, [Paul Dupont], [¿1910?]; pentru adaptarea informativă: P. Gener, I.. Zurdo de Olivares,}. Aladern, Trei martiri ai librepensamiento: Miguel Șervet, Caballero de la Barre și Giordano Bruno, Barcelona, Imp. de José Aladern, 1911; pe Aladern: P. Anguera, Literatură, patrie și societate. Intelectualii și națiunea, Vie, Eumo, 1999, pp. 157-182.
Faptul că Gener a servit drept ghid nu înseamnă că doctrina sa, între conflictul de rase și „supraoameni" amabili, nu era mai degrabă confuză, mai ales văzută din presupusa clarviziune muncitorească de mai târziu: vezi eseurile sale „La prima 1 mai – Pentru muncitori» (1891) şi «Dischiziţii asupra problemei sociale –Socialismul?», în P. Gener. «Federico Nietzsche și tendințele sale», Inducții..., op. cit., p. 155-176, 177-192. Pentru

Maragall și Corominas, vezi G. Rib-bans, ««La Propaganda del Fet»: Some Notes on the Efiects of Anarchist Terrorism on the Catalan Bourgeoisie of the Late Nineteenth Century», în P. Boehne, J. Mas-sot i Muntaner și NB Smith (eds.), Actes del Tercer Colloqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica (Toronto, 1982). Studii în onoarea lui Josep Roca-Pons, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1983, pp. 289-302.
P. Gener, «Chestiunea catalană. III», op. cit., p. 710.
L. Poliakov, Mitul arian, Paris, Calmann-Lévy, 1971, cap. V. Despre Gobineau și impactul său: GM Spring, The Vitalism oj Caunt de Gobineau. New York, Institutul de Studii Franceze, 1932; J. Boissel, Gobineau, Paris, Hachette, 1981. De fapt, nu a existat nicio traducere spaniolă a lui Gobineau până în anii treizeci ai secolului XX, fiind publicată ironic în Ciudad Condal în plin război civil: Count de

Gobineau (trad. Francisco Susanna), Eseu despre inegalitatea raselor umane, Barcelona, Apollo, 1937.
38 Ca exemplu: G. Lecomte, Spania, Paris, Charpentier & Fasquelle, 1896, cap. VI.
39 J. Huxley, The Race Problem in Europe, Oxford (GB), International Issues: Oxford University Press Notebooks, 1940, pp. 20-22, 24-25. Citatele sunt din F. Max Müller, Übcr die Resultate der Sprachivisseiischaft: Volestnig gehaltcii in der kaiser-lichen Universitat zìi Strassburg am 23 niai 1872, Strasbourg, Trübner, 1872, reprodus în I. Ousby, London, The Road to Pim Verlico, 2002, p. 180, 181 și, din acestea, Biographies of TVords, and the Home of the Aryas, Londra: Longmans, 1888, reprodus în J. Huxley, op. cit., p. 25.
40 EA Freeman, „Race and Language”, Contemporary Review, voi. 29, 1877, în MD Bid-diss (ed.), Images of Race, New York, Holmes &c Meier, 1979, pp. 205-235.
41 I Gumplowicz, La lutte des races. Recherches sociologiques, Paris, Guillamin, 1893.
42 H. Spencer, „The Comparative Psychology of Man”, Popular Science Monthly, voi. 8, 1876, în MD Biddiss (ed.), op. cit., p. 187-204.
43 H. Spencer, The Man versus the State [1884], Harmondsworth (GB), Penguin, 1969.
44 H. Spencer (J. Gerschel, trad.), L'individu contre l'État, Paris, Félix Alcan, 1885; H. Spencer (Siró García del Mazo, trad.), Individul împotriva statului: noii conservatori, sclavia viitorului, greșelile legiuitorilor, marea superstiție politică, Sevilla,}. M. Ariza, 1885.
45 H. Spencer (T. Monegai, trad.), L'Home contra l'Estât (Omul versus stat), Barcelona, Joventut 1905. Biografia: Diccionari d'História de Catalunya, p. 702.
46 Problema lui Gener ca „anarhist nietzschean” sau ca „aristocrat radical” este tratată în U. Rukser, Nietzsche in der Híspanla. Ein Beitrag zur hispanischen Kidtur– und Geis-tesgeschichte, Bema/München, Francke Verlag, 1962, pp. 102, 267, 339.
47]. Novicow (trad. José González Alonso), Viitorul rasei albe. Critica pesimismului contemporan, Madrid, La España

Moderna, nd; J. Finot (trad. José Prat), Prejudecata curselor, Valencia, Sempere, nd, 2 vol.
48 HS Chamberlain (G. Mosse, ed.), Foiindalions o/ the Nineteenth Century [1899/1910], New York, Howard Fertig, 1968, 2 vol. Vezi, în general: M. Woodroffe, „Racial Theories or History and Pohtics: the Example of Houston Stewart Chamberlain”, în P Kennedy și A. Nicholls (eds.), Londra, Macmillan, 1981, pp. 143-153.
49 P Gener, Moartea şi cl diavolul..., op. cit., voi. Eu, băieți. I & VI.
50 HS Chamberlain, The Wagnerian Drama [1902], Barcelona, New Art Thor Editions, 1980. A se vedea studiul foarte complet de A. Janés i Nadal, L'obra de Richard
ncr din Barcelona, Barcelona, Fundació Vives Casajoana/Institutul Municipal de Istorie, 1983; hace juego antologia de texte Wagner și Catalonia, Barcelona, Cotai, 1983; vezi și M. Infiesta, El Wagnerisme a Catalunya, Barcelona, Infiesta Ed., 2001. Pentru contextul wagnerian din Germania, Franța, Italia, Rusia și țările anglofone, dar nu și Spania: DC Large și W. Weber (eds. .) , IVagnerism in European Culture and Politics, Ithaca (NY), Cornell University Press, 1984. Trebuie subliniat, însă, că influența Asociație Wagneriană din Barcelona, înființată în 1901, a anunțat într-adevăr traducerea în catalană a Teoreticului. Lucrări și critici la adresa „Geniului din Bayreuth”, el nu a inclus printre acestea notorii Judentuni in der Musik din 1850: vezi I Wagner, „Musica del pervin-dre”/L’Art i la revolució, Barcelona, Associació Wagneriana, 1909. Puede que predilecția madrilenă a fost inspirată de „umanitarismul” mai generic pe care unii critici l-au putut găsi în opera compozitorului italian: vezi I. Berlin, „La „naïveté’ de Verdi”, în I. Berlin (H. Hardy, ed.), împotriva curentului. Eseuri despre istoria ideilor, México DF, FCE, 1979, pp. 365-374.
Enric Ucelay-Da Cal
945
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
P. Gener, „Cose d'en Peins”. Amintiri anecdotice, serioase și pline de umor ale vieții înzăpezite, Barcelona, Llibreria Varia, [¿1921?], pp. 54-62, 87-91.
F. Pérez Gutiérrez, Renan în Spania (Religie, etică și politică), Madrid, Taiirus, 1988, pp. 143-148, 257-258; P. General, «E. Renan, gânditorul religios», în P. Gener,

Prieteni..., op. cit., p. 127-186; P. Gener, «Epístola a un discípulo», L'Avenç, ianuarie 1893, în P. Gener, Inducții..., op. cit., p. 193-211; de asemenea, viziunea sceptică a lui E. Valenti i Fiol, «Programul antimodernist al lui Torras i Bages», Buletinul Academiei Regale de Bune Litere din Barcelona, XXIV, 1971-1972, în special pp. 9-12.
M. Gómez Espinosa, Rubén Darío patriot, Madrid, Triana, 1966, pp. 23-24. De asemenea, din cauza etnicismului său, să spunem „bună" și cultul său de oameni mari de orice neam, vezi, de Gener, Historia de la literatura, Barcelona, Montaner y Simón, 1902.
A. Elorza, «“Tornatrás”, ei numesc rasism rezidual”, El Periódico, 4 martie 2001, p. 12. Pentru viziunea mai dezvoltată a lui Elorza asupra rasismului sabimano, vezi: A. Elorza, Un pueblo escogido. Geneza, definiția și dezvoltarea naționalismului basc, Barcelona, Crítica, 2001, cap. 6.
V. Almirall, Lo catalanisme, Barcelona, Edicions 62/La Caixa, 1979, pp. 32, 43.
H. T. Buckle, „Spanish Intellect from the Fifth to the Nineteenth Century”, The History of Civilization in England [1861], Hearst’s International Library, 1913, voi. II, partea I, p. 1-122; pentru o biografie de epocă: Encyclopedia Britannica (ediția a unsprezecea: 1911), voi. IV, p. 732. A se vedea, în general: E. Ucelay-Da Cal, «Idei preconcepute şi stereotipuri în interpretările războiului civil spaniol: spatele solidarităţii», Istoria socială, nr. 6, iarna 1990, p. 23-43.
JC Ridpath, Istoria universală, Cincinnati, The Jones Brothers Publishing Co., 1894, voi. IV, p. 460; de asemenea, Kelburne King, „An Inquiry into the Causes which have condus the Rise and Fall of Nations”, Anthropologia, 1876, în MD Biddiss (ed.), op. cit., p. 171-186.
P. Gener, Lucrurile Spaniei..., op. cit.
Vezi, despre Sales și Ferré: M. Nuñez Encabo, Manuel Sales și Ferré: the origins of sociology in Spain, Madrid, Edicusa, 1976; R. Jerez Mir, Introducerea sociologiei în Spania. Manuel Sales și Ferré: o experiență trunchiată, Madrid, Ayuso, 1980; mai general: D. Núñez Ruiz, Mentalitatea pozitivă în Spania: dezvoltare și criză, Madrid, Tricar, 1975. A se vedea interpretarea lui I. Molas, „El libéralisme de Valenti Almirall”, L'Avenç, nr. 92, aprilie 1986, p. 11-22.
În general: L. Litvak, Latini și anglo-saxoni: originile unei controverse, Barcelona, Privili, 1980. Pasquale Villari [G. Spadolini, ed.], Italia, civilizația latină c civilizația germanică [1862], Florența, Societatea Toscana pentru Istoria Risorgimentului, 1989; pentru interesul german: J.-J.-A. Bertrand, Romantismul german și poezia romană, Paris, Lib. Henry Didier, 1924; HW Sullivan, Calderon in the German Lands and the Low Countries: His Reception and Influence, 1654-1980, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1983, în special cap. 6-9
R. Horsman, Rasa și destinul manifest. Origins of North American Racial Anglo-Sajoiiism, Mexico DF, FCE, 1985; al aceluiaşi Horsman, „Origins of Racial Anglo-Saxonism in Great Britain before 1S50”, Journal of the History of Ideas, XXXVII, 1976, pp. 387-410.
F. Corral, Gândul lui Rafael Barrett. Criza de la sfârşitul secolului, tineretul de! 98 și anarhismul, Madrid, Siglo XXI, 1994, în special cap. 4, «Profilul inițial».

M. Moya, «Idealul politic al rasei latine», în M. Moya, Conflicte între puterile statului. Studiu politic, Madrid, Imp. and Stereotype of El Liberal, 1890, pp. 223-256 (citarea j 244). Ca un indiciu: A. da Costa Dias, La cris:· de la conciencia pcqtieño-lmrgncsa cu Portugalia. Naționalismul literar 1:1 al generației din 1890, Barcelona, Peninsula, 1966.

67 «Anolci» (Edmond Demolins), À quoi tient la supériorité des français sur les anglo-saxons, Paris, Fayard Frères, 1899' L. Bazalgette, .4 quoi tient la infériorité française, [Paris?], Lib. Fischbacher, 1900; G. Sergi, Declinul națiunilor latine, Barcelona, Antonio López, 1901; L. Bazalgette, LI problema viitorului latin, Madrid/Barcelona, Fernando Fe/Anto-m) López, 1904; N. Colajanni, Rasele superioare și rasele inferioare sau Latinos și anglo-saxoni, Barcelona, Hennch y Cía, 1904, 2 vol.
68 G Sergi, op. cit., p. 221, 241, 100.
69 Pentru prologul lui Alba: S. Alba, Problemas de España, Madrid, Hesperia, 1916 (datat decembrie 1898-ianuarie 1899), p. 56 și următoarele. Pentru Alba: M. García Venero, Santiago Alba, monarhul rațiunii, Madrid, Aguilar, 1963; JM Marín Arce, Santiago Alba și criza restaurării, Madrid, UNED, 1991.
70 P. Corominas, „Opera lui Ángel Ganivet”, La Revista Blanca, 1 ianuarie 1899, în P. Corominas, Opera completă în limba spaniolă, Madrid, Gredos, 1975, pp. 32-34 (citat p. 33).
71 Pentru școala italiană: R. Canosa, Storia della criminalità in Italia 1845-1945, Torino, Einaudi, 1991, cap. X; pentru şcoala franceză: P. Darmon, Médecins et assassins à la Bell·Epoque, Paris, Seuil, 1989; R. Huertas García-Alejo, Nebunia și degenerarea. Psihiatrie și societate în pozitivismul francez, Madrid, CSIC, 1987; pentru impactul în Spania:}. Sala Catalá, Ideologie și știință biologică în Spania între 1860 și 1881, Madrid, CSIC, 1987; L. Maristany, Cabinetul doctorului Lombroso (Crima și sfârșitul secolului în Spania), Barcelona, Anagrama, 1’ 73. De asemenea: E Zola (L. Bonet, ed.), Naturalism, Barcelona, Peninsula, 1998.
72 Către García Benítez, «C. Bernaldo de Quirós și subversia în Andaluzia”, în C. Bernaldo de Quirós, Colonizarea și subversia în Andaluzia în secolele Xl'III-XIX, Sevilla, F húmales Andaluzas Unidas, 1986, pp. 9-36. Baroja avea o anumită prietenie cu Bazalget-te, dar, în mod semnificativ din punctul de vedere al argumentării noastre, romancierul spaniol a găsit de neînțeles interesul eseistului francez pentru Thoreau, pe care nu l-a cunoscut până când acesta din urmă i-a trimis o carte [de-a lui?] despre gânditorul nord-american și pe care Baroja nici nu l-a înțeles - este explicația lui - și nici nu i-a părut deloc interesant. P. Baroja, Bagatelas de otoño [1949], Madrid, Caro Raggio, 1983, pp. 229-236.
73 N. Leys Stepan, „Ora lui Eugenios”. Race, Gender and Nation in Latin America, Ithaca (NY), Cornell University Press, 1991; R. Graham (ed.), The Idea of Race in Latin America, 1870-1940, Austin, University of Texas Press, 1990.
74 A se vedea, ca reprezentativ pentru context (deși nu atât în ceea ce este indicat aici), replica publicistului libertar spaniol Ricardo Mella către Lombroso: C. Lombroso și R. Mella, Los anarquistas, Gijón, Júcar, 1977.

75 G. Grilli, „Risorgimento and Renaissance”, Proceedings of the International Coloquium on the Renaissance (18-22 decembrie 1984), I, Estudis Universitaris Catalans, 3a época, voi. XXVII, 1992, pp. 407-421.
76 Vezi romanul lui Álvaro Carrillo, ¡Despierta España! Episoade de actualitate [¿1898?], Barcelona, Est. Ed. de Rafael Torrens, sf, 2 volume.
77 K W. Swart, The Sense of Decadente in XIX-Century France, Haga, Martinus Nij-hoff, 1964; chestiunea neputinţei Franţei ca «mare putere» în: P. Milza şi R. Poidevin (dirs.), La puissance française à la «Belle Epoque». Mythe ou réalité?, Bruxelles;, Complexe, 1992.
78 R. Gilman, Decadenţa. Viața ciudată a unui epitlic, New York: Farrar, Straus & Giroux, 1979.
79 D. Pick, Faces of Degenerativii. O tulburare europeană, c. 1848—c. 1918, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1989; și văzută ca frică în diverse domenii de activitate științifică sau culturală:}. E. Chamberlain și SL Gilman (eds.), Degeneration The Dark Side of Progress, New York: Columbia University Press, 1985.

80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94

RA Nye, „Degenerarea și modelul medical al degenerării”, în S. Drescher, D. Sabean și A. Sharlin (eds.), Politicai Symbolisai in Modern Europe. Eseuri în onoarea lui George L. Mosse, New Brunswick (NJ), Transaction Books, 1982, pp. 100-111. 19-4

M. Nordau (A. Gomez Pinilla, trad.), Minciunile convenționale ale civilizației noastre, Valencia, Sempere, sf, 2 vol. Vezi în general: A. Herman, The Idea of Decline in Western History, New York, Free Press, 1997.

M. Nordau, Dégénérescence, Paris, Félix Alean, 1899, 2 vol.; Nordau putea, fără probleme, să-și întoarcă argumentul, să-l transforme din negativ în pozitiv: vezi Psico-fisiologia sa del genio y del talento, Madrid, Daniel Jorro, 1910; Traducerea a fost de Nicolas Salmerón y García, fiul eroului republican. Despre relația sa complexă cu sionismul evreiesc: M. Stamslawski, Zionism and the Fin de Siècle, Berkeley (Cal.), University of California Press, 2001, cap. 2-4.

P. Gener, Literaturi nesănătoase. Studiu de patologie literară contemporană [1894], Barcelona, Juan Llordachs, 1900, p. VIII; H. Hina, op. cit., p. 233-236; C. Trivino Anzola, op. cit. Vezi P.

Gener, Cazul Clarín. Impulsiv monomania: studiu de psihiatrie, Madrid/Barcelona, Fernando Fe/Llordachs, 1891. Doi ani mai târziu, un tânăr Prat și-a făcut reputația de polemist într-un duel cu criticul asturian R. Olivar Bertrand: Prat de la Riba, Barcelona , Aedos, 1964, p. 121-125; E. Prat de la Riba, „A En Clarín', Lii Renaixensa, 19 februarie și 1 aprilie 1896, în E. Prat de la Riba, Articole, Barcelona, Lliga Catalana, 1934, pp. 7-23.
C. Trivino Anzola, op. cit., p. 103.
P. Gener, «Los supernacionales de Catalunya», Vida Nueva, 4 februarie 1900, citat pe larg în C. Triviño Anzola, op. cit., p. 98-105.
E. Bark, Modernism, Madrid, Biblioteca Germinal, 1901.
C. Bravo Villasante, Biografia lui Don Juan Valera, Barcelona, Aedos, 1959, p. 324.
Citat în întregime: P. Gener, «The Catalan question. I. (adică catalanismul)», Timpul nostru, nr. 24 decembrie 1902, p. 731-738; «II. –Conflictul”, nr. 26, februarie 1903, p. 201-211; «III. tendinte autonomiste. – Organizația ta politică. IV.-Rezolvarea problemei», nr. 29, mai 1903, p. 705-719.
José León Pagano, Pompcyo Gener. Studiu critic biografic, Buenos Aires. lib. Berdahl, [1901?]; A existat și o ediție datată la Barcelona, 1901, dar tipărită la Florența (E. Sevieri, Tip. Campoimi).
José León Pagano, Al través de la España literaria, Tomo I: Interviuri [sic] cu Angel Calmerà, Pompeyo Gener, Juan Maragall, Iacinto Verdaguer, Narciso Oller, Apeles Mestres, Ignacio Iglesias, Francisco Matheu, Santiago Rusiñol, Alejandro de Riquer, Víctor Catalá, Adrián Guai, Emilio Vilanova, Barcelona, Maucci, [¿1902?], pp. 58, 59.
R. Livondès, Problema catalană, Teză de doctorat, Universitatea din Montpellier, Facultatea de Drept, Montpellier, Imp. Serre et Roumégous, 1908, p. 13.
B. Robert, „Opening speakers of the course 1900-1901”, Proces-verbal al ședinței publice ținute la Universitatea din Barcelona la 1 decembrie 1900, Barcelona, Estampa de „La Renaixensa”, 1901, pp. 21-59 (citări p. 21).
Dr. J. Freixas, „Universitatea din Barcelona. „Cursa catalană”, Conferință susținută de dr. Bartomeu Robert”, La Veti de Catalunya, 15 martie 1899 (după-amiază), p. 2.
Pentru biografii în cheie catalanistă: E. Jardí, El Doctor Robert i cl seu temps, Barcelona, Aedos, 1969; S. Izquierdo, Doctor Robert (1842-1902). Medicină și angajament poh-tic, Barcelona, Proa, 2002. În mod curios, neo-nazismul catalan îngust din ultimele decenii ale secolului XX nu a găsit Penis Gener interesant, dar l-a considerat demn pe Dr. Robert: Dr. Robert: naționalist catalan [sic], Barcelona, CEDE

95
96
97
98
99
100
101

102
103
104
105
106
107
108
1979; J. Mota i Aras, Dr. Robert, Geni Nostra/Infiesta Ed., 2000, în special pp. 31-39.
B. Robert, „Discurs...”, op. cit., p. 30-31. Termenul „mesaticefalie” nu apare în dicționarele actuale.
B. Roben, «Catalanismul în conceptul naturalist», La Lectura, Madrid, an II, nr. 13, ianuarie 1902, p. 12-13. Discursurile lui Dr. Robert au fost imediat adunate. Dgis-latura din 1901, Barcelona, lmp. din Henrich și C1, 1902.
Pentru Maragall, caracteristica cheie a lui Robert, mai mult decât inteligența sa, era simpatia lui, pe care a putut să o transmită cu electricitate unui public, fără să scoată un cuvânt: J. Maragall, „La muerte del Dr. Robert», 17 aprilie 1902, Obras completas de J. Maragall, seria spaniolă, Articole, III, 1899-1902, Barcelona, Gustavo Gilí, 1912, pp. 279-283. Despre monumentele lui Robert: S. Michonneau, „Monumentul lui Dr. Robert, primul Hoc al memoriei naţionaliste»: JM Huertas, «Un hidden ineitat, mei-tat public»; V. Panyella, „Monumentul pe care Sitges îl dedică Dr. Robert", L'Avenç, nr. 239, septembrie 1999, pp. 53-63; de asemenea S. Michonneau, Barcelona: memorie şi identitate. Monumente, comemorări și mituri, Vie, Etimo, 2002, pp. 148-152.
E. Jardí, Els Folcii i Torres i la Catalunya del seti temps, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1995.
Manei Folch y Torres, L'obra del Dr. Robert, conferinţă donată la 19 mai 1907 în Sala d'Actes a Ligii Regionaliste din Sabadell, Sabadell, Tipografia Vives, 1907, pp. 6, 9, 4-5, 7, 14-15.
A. Santamaría, «Imigrația, naționalismul și rasismul. Cazul catalan», El Viejo Topo, nr. 152, mai 2001, p. 38-50; G. Alvarez Chilhda, Antisemitismul în Spania. Imaginea evreului (1812-2002), Madrid, Marcia Pons, 2002, pp. 240-245.
A. Botti, «L'antisemitismo espagnolo dalla Restaurazione borbonica al 1898», Spagna contemporanea, nr. 21, 2002, p. 19-81 (vezi pp. 39-45).
S. de Arana, «Errores catalanistas», Bizkaitarra, 22 aprilie 1894, în S. de Arana, Obras completas- San Sebastián, Sendoa, [¿1980?], vol. eu, p. 401-407.
M. Rossell i Vilà [sic], Diferențele dintre catalani și castiliani. Mentalități specifice, Barcelona. Avansul, 1917; biografia sa: GEC, vol. 20, p. 18.
O afirmație recentă: R. Alcoberro, „Rasismul în Catalonia: Rossell și Vilar”, în R. Alcoberro, A. Alcoberro, A. Badia, J. Sales și Coderch, M. Rius, J. Torres, Elpensament a Catalunya/ 1 , Barcelona, El Llamp, 1987, pp. 85-93.
Vezi, ca model: E. Ucelay-Da Cal, „The Influence of Animal Breeding on Politics and Racism”, History of European Ideas, voi. 15, nr. 4-6, 1992, pp. 717-725.
PGJ Pulzer, Ihe Rise of Politicai Anti-Semitism in Germany and Austria, New York, J. Wiley &: Sons, 1964; B. Hamann, Viena lui

Hitler. A Dictator's Apprenticeship, New York, Oxford University Press, 1999.
U. Tal, Creștini și Jetas în Germania. Religie, Politics and Idcology in the Second Reich, 1870-1914, Ithaca (NY), Cornell University Press, 1975; RS Levy, The Fall of the Anti-Scmitic Politicai Parties in Imperial Germany, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1975.
H. Arendt, Originile totalitarismului [1951], Cleveland, Meridian, 1958, p. 42-45 și passim; KP Fischer, Istoria unei obsesii. Jiideophobia germană și Holocaustul, Londra, Constable. 114-117; de asemenea, WM Blumenthal, The Invisible Wall. Germans andJcws, Washington DC, Counterpoint, 1998, cap. VI-VII; pentru numeroasele implicații ale diviziunii în cultura evreiască în Europa Centrală și de Est: V. Karady, The Jews in European Modernity. Experiența violenței și utopiei, Madrid, secolul XXI, 2001, pp. 83-91.
Enric Ucelay-The Cal
949
109
110
111
112
И3
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
JW Boyer, Politicai Radicalism in Late Imperiai Vienna. Originile mișcării sociale creștine, 1848-1897, Chicago, University of Chicago Press, 1981; y, del mismo, Cultura și Criza Politică la Viena. Christian Socialism in Power, 1897-1918, Chicago, University of Chicago Press, 1995.
La Tralla, núm. 82, 19 mai 1905.
J. Miracle, Josep Maria Folch i Torres, Tárrega, F. Camps Calmet, ed., 1971, pp. 170-179. MA Capmany, Feminism in Catalonia, Barcelona, Nova Terra, sf, pp. 49-63. „Elisabeth Malgrat” [pseud. folosit de Vicenç A. Ballester], „Era castiliană...!”, La Tralla, an V, nr. 152, 15 ianuarie 1907, p. 3.
J. Torrent și R. Tasis, Istoria presei catalane, Barcelona, Bruguera, 1966, voi. I, pp. 358-362.
A. Llopis y Pérez, Istoria politică și parlamentară a lui D. Nicolas Salmerón y Alonso, Madrid, Congresul Deputaților, 1915, pp. 676-677, 669.
Pentru CADCI: M. Lladonosa, Centrul Autonom de Comerț și Industrie Dependenți între 1903 și 1923, teză de doctorat, Universitatea din Barcelona, 1979, vol. eu; M. Lladonosa și J. Ferrer, „Naționalismul catalan și reformismul social în muncitorii mercantili din Barcelona între 1903 și 1939. CADCI”,

în A. Balcells (ed.), Teoria și practica mișcării muncitorești în Spania (1900-1936).), Valencia, Fernando Torres, 1977, pp. 282-329; M. Lladonosa, Catalanismul și mișcarea muncitorească: CADCI între 1903 și 1923, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1988.
Interpretarea interactivă a relației dintre catalaniștii radicali și moderați în:
E. Ucelay-Da Cal, „The permanent initiation: radical nationalisms in Catalonia since the Restauration", în Actes del Congrès International d'História „Catalunya and the Restored, 1875-1923", Manresa, Centre d'Estudis del Bages, 1992 , pp. 127-134; de asemenea, din aceeași: „Tineretul și naționalismul catalan radical, 1901-1987", în E. Ucelay-Da Cal (dir.), Tineretul în Catalonia în secolul XX. Materiale pentru o istorie, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987, vol. I, pp. 182-193.
J.-L. Marfiny, „Catalunia și Spania", L'Avenç, nr. 216, iulie-august 1997, pp. 6-11; de asemenea, de același Marfany, Cultura catalanismului. Naționalismul catalan la început, Barcelona, Empúries, 1995.
Aceste paragrafe profită de o schiță a ideii de „societate familială" în
E. Ucelay-Da Cal, „Los huéspedes problemáticos/Els hostes problemáticos", El Periódico de Catalunya, 4 martie 2001, p. 28. Pentru această idee, în prezent: P. Cullell și A. Farrás, L'oasi catata. O călătorie prin familiile bune din Barcelona, Barcelona, Planeta, 2001. Ca indicație interpretativă (chiar dacă se bazează pe experiența de la Lisabona): MM Rocha, ""Entre nosos n'ha proti amb la paratila" : reţelele de creditare nu se formalizează din perspectivă istorică», Cercetare, nr. 39, 1999, pp. 171-190.
F. Martínez, Los señores de Barcelona. Istoria celor mai bogați bărbați din Catalonia și a celor mai influenți magnați din Spania, Madrid, La Esfera" de los Libros, 2002, p. 43-44. E. Escarra, El desarrollo industrial de Cataluña (1900-1908) [1908], Barcelona, Grijalbo, 1970.
Fără a fi un citat, aceste rânduri sunt argumentul sugestiv al lui P. Scranton, Endless Novclty. Speciality Production and Industrialization, 1865-1925, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1997, pp. 18-19.
I. Torradas Saborit, Coloniile industriale. Un studiu în jurul cazului Ametlla de Merola, Barcelona, Laia, 1979; R. Frigola şi E. Llarch, Viladomiu Noti: Colonia industriai. Economie industrială, Barcelona, Graó, 1987.
Vease MFR Kets de Vries și D. Miller, Neurotic Organization, Barcelona, Apóstrofe, 1993.

126 L Molas, „Identitate și forme de naționalism: matricele gândirii politice catalane contemporane", în I. Molas, Rădăcinile teoretice ale stângacilor catalani, Barcelona, Edicions 62, 2002, pp. 23-37.
127 J. Torras i Bages, „Consideraţii sociologice asupra regionalismului" (1893), enj. Torras i Bages, Despre regionalism..., op. cit., pp. 9-87 (citare p. 52).
128 Ca proces general: TH von Laue, The World Revolution, of Westernization. The Twentieth Century in Global Perspective, Nueva York, Oxford University Press, 1987. Pentru perspectiva din

interior: F. Cabana, The Catalan bourgeoisie. O aproximare istorică, Barcelona, Proa, 1996.
129 Vezi frumosul articol al lui P. Gabriel, „În vremuri de burghezi, profesioniști și muncitori: construcția dificilă și contradictorie a unei Catalonie urbane și europene, 1875-1910”, în A. Nicolau, L Ubero, P. Vivas (coms. .), Gatídí-Verdaguer, Barcelona, Ajuntament de Ivrcelona/Tri.ingle, 2002, pp. 31-53.
130 Vease A. Simón i Tarrés, Abordarea gândirii demografice în Catalonia, Barcelona, Curial, 1995.
131 M. Livi-Bacci, „Fertilitatea și creșterea populației în Spania în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea”, Daedalus, nr. monografie despre „Studii istorice ale populației”, primăvara 1968, pp. 523-535. În general, a se vedea: A. Cabré, El sistema, catalá de reproducelo, Barcelona, Proa, 1999.
132 M Gómez Olivé, Les migraciones a Catalunya al segle XX, Barcelona, Barcanova, 1992. S-a dorit să se vadă în romanele lui Narcis Oller, în special romanul său La febre d'or (1891), ca pasul de auto-recunoaștere națională catalană în ceea ce privește funcția identitară a societății civile: vezi M. Régnant, Etapes vindicatives de la teoría nacional Catalana, Gaüses (Girona), Llibres del Segle, 1996, pp. 94-121.
133 A de Miguel, Zece erori asupra populației spaniole, Madrid, Tecnos, 1982, cap. 7, «Naționalismul demografic catalan».
134 E. Ucelay-Da Cal, «Formele de grup masculin în societatea catalană: o ipoteză de lucru asupra mecanismelor fundamentale ale asociației catalane», Buletinul Societății Spaniole de Psihoterapie și Tehnici de Grup, perioada IV, nr. 10, decembrie 1996, p.11-44.
135 S de Arana, «Errores catalanistas», op.cit.
136 F. Giner de los Ríos, «Individul și statul», în F. Giner de los Ríos, Persoana socială. Studii și fragmente, Madrid, Espasa-Calpe, 1924, volumul II (volumul IX al Operelor complete'), p. 48.
137 Vezi CE Ehrlich, «The Lliga Regionalista and the Catalan Industrial Burgeoisie», Journal of Contemporary History, voi. 33, nr. 3, iunie 1998, pp. 399-417. Din păcate, pentru a susține limitarea relativă a Lliga ca „partid burghez”, autorul se concentrează asupra perioadei de după 1919, când competiția antisindicală a distrus orice posibilitate de a susține tipul de monopol ideologic în catalanism care i-a dat reputația regionalismului. . .
138 Cu condiția, desigur, să nu se insiste pe ideea interpretativă a unui „rasism cultural”, așa cum s-a făcut pentru naționalismul francez contemporan: vezi Z. Stemhell, „The Politicai Culture of Naționalism”, în R. Tombs. (ed. .), Națiunea și naționalismul în Franța de la Boulangtsm la Creat IVar, 1889-1918, Londra: HarperCollins, 1991, pp. 22-38.
139 P Gener, Lucruri din Spania..., op. cit., citat p. 346; în P. Gener, „The Catalan issue. IV”, op. cit., p. 717: „același lucru s-ar întâmpla cu Austria și Ungaria, și ca Anglia și Australia”, ceea ce sugerează că ceva - sau cineva - i-a atras atenția asupra Noii Zeelande
140 Vezi portretul succint și acut al lui Gener de Francese Pujols în A. Biade Desumvila, Francese Pujols de el însuși, Barcelona, Portic, 1967, pp. 211-216.
Enric Ucelay-Da Cal

141 Citatul din: P. Corominas, „Los jóvenes de Bizancio”, El Democrata, organ al Fuziunii Republicane din Mataró și Districtul său, an V, nr. 241, 23 noiembrie 1899, p. 1. Vezi A. Duarte, „The Catalanism of Pere Coromines: citizenship and republican politics” în P. Corominas, Apologia de Barcelona și alte scrieri, Barcelona, La Magrana, 1989, pp. xi-xxxvi.
142 P. Corominas [sic], «Politica chestiunii catalane», «Chestiunea catalană», eseu datat la Madrid, l-VII-1901, Articole, discursuri și studii politice, Operă completă în limba spaniolă..., op. cit., citate pp. 295, 296-297.
143 P. Corominas [sic], „Temeiurile indestructibile ale chestiunii catalane” Conferinţa la teatrul Novetats (1910), în P. Corominas [A. Duarte (cur.)], Apologia..., op. cit.. pp. 56-65.
144 P. Corominas [sic], „My tribute to en Prat de la Riba”, El Poble Català, TI decembrie 1910, în ibid., pp. 74-75 (citare p. 74).
145 D. Ruiz, Lospiamonteses de España (Scrisoare deschisă către cetățeanul Lcrroux), Barcelona,}. Horta, 1907, citat pp. 9-10 Biografie: A. Manent, GEC, voi. 20, p. 67.
146 S. Rusiñol, Catalanul „La Mancha” [1914], Barcelona, Selecta, 1986; M. Casacuberta, Santiago Rusiñol: viață, literatură și mit, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1997, pp. 515-525.
147 P. Aldavert, „Forța [sic] Tradiției”, în P. Aldavert, A vol d'aucell [sic], Barcelona, La Renaixensa, 1907, pp. 161-167 (citare p. 165).
148 S. Moret y Prendergast, Centralizare, descentralizare, regionalism, prelegere susținută la Ateneo de Madrid la 30 martie 1900, Madrid, Imp. de Eduardo Arias, 1900, pp. 6-7, 13.
1 49 Ibid., p. 48.
150 Ibid., pp. 25-26.
151 E. Ucelay-Da Cal, «Catalanismul înainte de Castilla, sau antagonistul ignorat», în A. Morales Moya (dir.), Castilla înainte de istorie, Salamanca, Universitatea din Salamanca, în presă.
152 Vezi, pentru paralelismul dintre catalanism și lerrouxism și percepția spaniolismului ca ideologie specific catalană: J.-L. Marfany, «Catalanistes i lerrouxistes», Recerques, nr. 29, 1994, p. 41-60.
153 J. Martos O'Neale și J. Amado și Reygonaud de Villebardet, National Danger. Studii și impresii despre catalanism, Madrid, (ed. autori), 1901; și răspunsul: A. Pons și Umbert, Despre regionalismul în Catalonia (comentarii la o carte), Conferință cititā la Academia Regală de Jurisprudență și Legislație, 21 ianuarie 1902, Madrid, Imp. de la Revista de Legislación, 1902.
154 R. Núñez Florencio, „Mentalitatea militară în cadrul restaurării canoviste”, Cuadernos de Historia Contemporánea, nr. 14, 1992, pp. 31-53.
155 JM Solé i Sabaté și J. Villarroya i Font, Armata și Catalonia (1898-1936). Presa militară spaniolă și Catalan Jet, Barcelona, index, 1990.
156 J. Romero-Maura, Armata spaniolă și Catatonía: The «Cu-Ciit! Incident» și legea jurisdicțiilor, 1905-1906, Londra, Sage, 1976.

157 După cum se arată, pamfletul republicanului E. Navarro („Juan de la Purria”), Separatismo solidario (politica în Catalonia), Barcelona, Imp. José Ortega, 1907.
158 JB Culla, El Rouxist Republicanism in Catalonia (1901-1923), Barcelona, Curial, 198(>.

Capitolul 8. Răspunsul spaniol la asumarea superiorității catalane

1 V. Cacho Viu, Naționalismul catalan ca factor de modernizare, Barcelona, Qu.iderns Crema/Residencia de Estudiantes, 1998.

2 «Note politice. Adio Patrie!”, Di Veu de Catalunya, 18 martie 1899 (după-amiază), p. 1. Despre Romero, vezi J. Ayala Pérez, A restauration politician: Romero Robledo, Antequera, Antequerana Library, 1974, deși nu se ocupă de dimensiunea sa anticatalanistă.
3 M. de Unamuno, Los Lunes de El Imparcial, 31 decembrie 1906, citat în C. Alonso, Intellectuals in crisis. Pío Baroja, militant radical (1905-1911), Alicante, Institutul de Studii Juan Gil-Albert, 1985, p. 113.
4 J. Llorens i Vila, „Uniunea Catalană și Adunările Catalane”, Afaceri, nr. 13, O sută de ani de catalanism, 1992, pp. 31-41 (în special p. 38).
5 R. Ruiz Descalzo, Marruecos y Oceania, Zaragoza, Biblioteca Económica de Ciencias Militares, 1890, pp. 145-146.
6 M. Fernández Almagro, Istoria politică a Spaniei contemporane, voi. 2: 1885-1897, Madrid, Alianza, 1968, pp. 175-176.
7 Pentru tonul așa-zisului „patriotism” al Războiului din 98: C. García Barrón, Cancionero del 98, Madrid, Edicusa, 1974.
8 E Reverter Delmas, Filipinas por España, Barcelona, Alberto Martín, 1897, voi. 1, pp. iv-ix.
9 Pentru densitatea durabilă a imaginii Spaniei ca „mamă nenorocită”, vezi J. Ávarez Junco, Máter Dolorosa. Ideea Spaniei în secolul al XIX-lea, Madrid, Taur, 2001.
10 A. Carrillo, ¡Trezește-te Spania!..., op. cit., pp. vi-vii
11 J. Coll i Amargos, Catalanismul conservator înaintea Afacerii Dreyfus (1894-1906), Barcelona. Curial, 1994, pp. 112-120.
12 Pentru Drumont, a se vedea M. Winock, Edouard Drumont et Cie. Anti-sémitisme et fascisme en France, Paris, Seuil, 1982, cap. 2; Drumont a fost o figură surprinzător de justificată: G. Bernanos, La grande peur des bien-pensants [1931], Paris, Grasset, 1969; E Beau de Loménie, (ed.) Edouard Drumont ou l'anticapitalisme nationale, Paris, JJ Pau-vert, 1968. Coincidenţele cronologice ale ascensiunii lui Drumont la ascensiunea catalanismului au fost marcate: «magnum opus» al său, La France juive , a apărut în 1886, a avut 201 ediții în limba franceză (reușesc ediția a 115-a: E. Drumont, La France juive. Essai d'histoire contemporaine, Paris Marpon & Flammarion, nd, 2 vol.) și una tradusă în spaniolă; în 1892 și-a publicat ziarul La Labre Parole. Pentru mediul antisemit catolic din Franța: P. Sorlin, La Croix et les Juifs (1880-1899), Paris, Grasset 1967.
13 J Coll i Amargos, op. cit., pp. 124-129; Z. Sternhell, Dreapta revoluționară, 1885-1914. Originile franceze ale

fascismului, Paris, Seuil, 1978, pp. 232-235. Vease Întrebarea Catalană. Spania și Catalonia, Notificare adresată presei europene de către Comitetul Naționalist Catalan din Paris, París, Imp. de D. Demoulin, 1898.
14 C.R. Ageron, „Francez, evrei și musulmani: uniunea imposibilă”, „Naissance d’une Nation”, în C.-R. Ageron, Algeria francezilor, Paris, Seuil-L'Histoire, 1993, pp. Ю3-117 și 185-206.
15 C.R. Ageron, Istoria Algeriei contemporane, Paris, PUF, 1994, p. 54.
It P. Birnbaum, «Allane Dreyfus, culture catholique et antisemitisme», în M. Winock (dir.), Histoire de l'extrême droite en France, Paris, Seuil, 1993, pp. 83-123 (vezi p. 90 şi urm.); B. Joly, „The Jeunesse Antisémite et Nationaliste, 1894-1904”, în R. Tombs (ed.), Natiou-hood and Xationalism in France front Botdangism to the Creat War, 1889-1918, Londra: HarperCollins, 1991, pp. 147-158.
ï7 Luis Cabot și Negrevernis, Nici republicani, nici anexistenți, Barcelona, Imp. «La Catalana» dej. Puigventos, 1900.
18 Ca sinteză reprezentativă, vezi F. Gutiérrez Lasanta, Pensadores políticos del siglo XIX, Madrid, Editora Nacional, 1949, cap. VIII.
19 Scrisoare rămasă Valera fiicei sale, 28 august 1901, în C. Bravo Villasante, op. cit., p. 326.
Enric Ucelay-Da Cal
953
douăzeci
douăzeci și unu
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
„John Chamberlain” (Tomás Giménez Valdivieso), op. cit., pp. 62, 68.
J. Coroleu, „La rahó del catalanisme”, separat de Jochs Florais de Barcelona Anul XXXVIII de llar restaració, Barcelona, 1886, pp. 127-145 (citare p. 144-145). Pentru biografia sa: GEC, vol. 8, p. 217; Alberti, vol. Și, de exemplu 624.

E Prat de la Riba, „Vorbitori în Centrul Catalanist din Vilafranca, la 27 mai 1897”, Les Quatre Barres, 30 mai-1 iunie-6 iunie 1897, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Operă completă, volumul I, 1887-1898, Barcelona, Proa, 1998, pp. 440-446 (citări p. 443).
E. Prat de la Riba, „Naționalismul catalan și separatismul spaniol”, La Ven de Catalunya, 20 august 1899, în E. Prat de la Riba, Articole, Barcelona, Lliga Catalana, 1934, pp. 44-46 (citări pp. 45-46).
RK Merton, „The Self-Fulfilling Prophecy”, în RK Merton, Social Theory and Social Structure, New York, Free Press, 1968, pp. 475-490.
J. Costa, „Victimele Republicii”, discurs rostit la Teatrul Pignatelli, Zaragoza, 13 februarie 1906, enj. Costa, Politica chirurgicala, voi. VIII, Obras Completas, Madrid, Biblioteca Costa, 1914, cap. I (citare p. 13).
V. Gay, Regionalism..., op. cit., p. 24.
Citat în V. Gay, Constituția și viața poporului spaniol. Studiu despre etnologia și psihologia raselor din Spania contemporană, Madrid, Biblioteca Internațională de Științe Sociale, 1905, „Publicațiile lui V. Gay”; tot în V. Gay, Imperialism and the European War. Principii naționaliste și iberism, Madrid, Francisco Beltrán, 1915. Deși a fost prezentat ca vol. Eu, Gay nu am mai realizat niciun volum ulterior, fapt subliniat de autori precum Altarnira.
V. Gay, Constituție și viață..., op. cit., p. 178.
V. Gay, regionalismul modern și naționalismul în formarea statelor. Discurs rostit în Círculo Liberal de Valladolid la 25 martie 1908, Valladolid, Imp. Castellana, 1908, p. 5. Vezi A. Miroglio, La psychologie des peuples, Paris, PUF, 1971, pp. 24-28.
V. Gay, Constituție și viață..., op. cit., p. 247.
ibid., p. 278.
ibid., p. 155-156, 167-168, 267, 270-271. De fapt, Vázquez de Mella s-a născut în Asturias.
ibid., p. 361-362.
V. Gay, Regionalism..., op. cit., p. 8.
ibid., p. 9.
ibid., p. 17.
ibid., p. 17.
ibid., p. 23.
Pentru dinamica dintre afirmarea societății catalane ca mijloc de regenerare a stăpânirii Spaniei și răspunsul concludent de negare a partidului spaniol (bio-logizare în afară): A. Moliner Prada, «El catalanismo político y la regeneración de España» , Trieniu , nr. 40, noiembrie 2002, p. 105-155.
F. Alvarado, Problema naționalistă (studiu sentimental), Madrid, Imp. de los Hijos de MG Hernández, 1919, p. cincisprezece.
Luăm conceptul de „pre-politic” – destul de dubios din cauza teleologismului său, dar iniiv didactic – de la E. Hobsbawm, Primitive Rebels, New York. W. W. Norton, 1965.
R Darío, «În Barcelona», din 1 ianuarie 1899, La Nación (BA), publicație nedatată, în R. Dañó, Spania contemporană | 19011, Barcelona, I limen, 10X7, pp. U-11 (citate pp. 35-36).

44 C. Dardé Morales, Ideea Spaniei în istoriografia secolului Л'.Ѵ, Santander, Universitatea din Cantabria, 1999.
45 Servește ca un indiciu al succesului unui pictor de societate precum José Cusachs, entuziast – în calitate de militar care fusese – să înfățișeze armata spaniolă în bogata ei uniformă, precum și o înaltă burghezie catalană dedicată călăriei. Vezi catalogul: P. Mora Piris (coni.), Josep Cusachs i Cusachs (1851-1908). 150 de ani, Barcelona, Muzeul Militar Montjuic, 2001.
46 Pentru creșterea naționalismului radical și relația sa de dragoste/ura cu Liga, vezi: J. Colomer, The separatist tentation in Catalonia. Originile (1895-1917), Barcelona, Columna, 1995.
47 JM del Castillo y Jiménez, The Katipunan, or the Filibusterism in the Philippines, Madrid, Imp. de la Asilo de Hérfanos al SC de Jesús, 1897.
48 L. Morote, Sagasta. Melilla Cuba, Paris, Lib. Paul Ollendorff, 1908, pp. 268-269.
49 A. Maduell, Les Bases de Manresa i la Pastoral de Morgades (1900), Barcelona, Rafael Dalmati, 1992. A se vedea: Figuerola i Carreta, El bisbe Morgades i la firmado de l'Esglesia catalan coiiteniporàiiia, Barcelona, Abbey of Montserrat, 1994, Partea a IV-a; de asemenea, A. Masnera, Li Pastoral del Exento și limuzina. Señor Obispo de Barcelona din 6 ianuarie 1900, contestat sau apărat de domnii Silvela, Romero Robledo, Dávila, Cillanueva, Cruz Oclioa, Dato Iradicr, Cañe-lías, Sallares, Abadal, Poveda, Malaix, Soto Hermoso, de Cavia, Bruñas , Polo și Peyrolón, Dorao, Rubio și Lluch, Sarda și Salvany, Palles, Cabot Negreveriiis, Rivera, Mestre Noè, Perdió, Sabotar, Calis Sabat, Ferré și Corrió, Bonei etc., Barcelona, Imp. de Subirana Hennanos, 1901.
50 D. Sevilla Andrés, op. cit., p. 167.
51 F. Silvela, „El catalanismo y sus alivios”, La Lectura, Madrid, an II, nr. 13, ianuarie 1902, pp. 1-10 (citări pp. 1, 2, 3, 6).
52 \ cazul F. Ferrer şi Girones, Catalanofibia. Gândirea anticatalană prin istorie, Barcelona, Edicions 62, 2000; F. Ferrer și Girones, The politic persecution of the catalan language, Barcelona, Edicions 62, 1985; de asemenea JM Ainaud de Lasarte, Cartea neagră a Cataloniei. De la Filip al V-lea la ABC, Barcelona, La Campana, 1995.
53 Vezi JM Delgado, «Catalunya i les Filipines», în V. Villatoro (curator), «Escolta, Espanya». Catalunya i la crisi del 98, Barcelona, Proa/Generalitat de Catalunya, 1998, pp. 38-45; Despre Rizal: G. Fischer, José Rizal, Filipine 1861-1896, Paris, Maspero, 1970; Eu . Navarro de Francisco, M. de la Peña, M. Sánchez González, JL Vázquez Gómez, Rizal și criza din 1998, Madrid, Parteluz, 1997. Pentru interesul catalanist față de figura sa (deși autorul era castilian): WE Retana , Rizal, Barcelona, L'Avenç, 1910.
54L . Araquistain, «Platon în catalană», La Coz, reprodus fără dată (1926?), în Catalonia înaintea Spaniei, Cuadernos de La Gaceta Literaria, nr. 4, 1930, p. 213-215.

55 Gaziel, «Un posibil discurs», El Sol, reprodus fără dată (1926?), în Catalonia împotriva Spaniei..., op. cit., p. 215-266 (citat, p. 216).
56 S. Moret și Prendergast, Centralizare, descentralizare, regionalism, prelegere susținută la Ateneo de Madrid la 30 martie 1900, Madrid, Imp. de Eduardo Arias, 1900, pp. 36-38.
57 Ibid., p. 28.
58 V. Ballestee Soto, Microbul separatist, Madrid, Successors of Hernando, 1916, p. 65. 5'1 G. de Azcárate, «Programul Manresa», La Lectura, Madrid, an II, nr. 13, ianuarie 1902, p. 22-32 (citările 22, 24, 30, 31, 32). Acest articol este cules în G. Azcárate, Municipalism and regionalism, Madrid, Institute of Local Administration Studies, 1979.
60 F Ferrer i Gironès, Catalanofibia..., op. cit.
61 M. Ei bine, «Imperialismul catalan. Vanitatea unui popor", El Mundo, 25 noiembrie 1907, p. 1. Nu am reușit să-l localizez pe „antropologul Babington" citat.

62 M. Ei bine, «A catalanismului. Să fim sinceri», El Mundo, 18 decembrie 1907, p. 1.
63 A. Royo Villanova, Treizeci de ani de politică antispaniolă, Valladolid, Santarén, 1940.
64 A. Royo Villanova, Descentralizare și regionalism (note curente), Zaragoza, Lib. de Cecilio Gasea, 1900 (prolog de Costa).
65 J. Maragall, „Regenerarea politică", 18 februarie 1899, Articole ideologice, sociale și politice, Obres Completes, voi. II, Opera spaniolă, Barcelona, Editorial Selecta, 1961, pp. 575-580.
66 R. Robledo Hernández, „Atitudinea castiliană față de catalanism", Recerques, nr. 5, 1975, pp. 217-273.
67 M. Cabrera, F. Comin, JL García Delgado, Santiago Alba. Un program de reformă economică în Spania în prima treime a secolului XX, Madrid, Instituto de estudios Fiscales, 1989, pp. 31-43, 67-68.
68 A. Royo Villanova, Problema catalană. (Tipărire de la tnt travel la Barcelona), Madrid, Lib. de Victoriano Suárez, p. 1908, p. 166.
69 II d., p. 169.
70 O evaluare a acestei relații negative, dintr-o perspectivă catalană:}. M. Terri-cabras, «Solidaritatea pusă la îndoială», în Club Arnau de Vilanova, A înțelege. Marile teme ale dezbaterii Spania-Catalunia, Barcelona, Ariel, 1996, pp. 246-157.
71 W. Benz, Holocaustul. A Short History, Londra: Profile Books, 2000, p. 16.
72 A. Royo Villanova, Bazele doctrinale ale naționalismului, Prelegere susținută în ședința publică din 12 ianuarie 1917, Academia Regală de Jurisprudență și Legislație, Madrid, Instituția tipografică Jaime Rates, 1917, pp. 12-16.
73 A. Royo Villanova, prolog, la traducerea sa din E. Prat de la Riba, La nacionalidad catalana [1917], Barcelona, Aymá, 1982, pp. 15, 28-30.
74 A. Royo Villanova, Naționalismul regionalist și politica internațională a Spaniei, Madrid, Imp. de Justo Martínez, 1918, pp. 15-17

75 S. Canals, „Naționalitatea catalană, de Enrique Prat de la Riba”, III, „Ideario del nationalismo catalan”, în S. Canals, Problema catalană din punct de vedere spaniol. Antecedente, Madrid, Imprenta de la Viuda de Prudencio Pérez de Velasco, 1919, p. 240

76 „În Valera și regionalismul”, Catalonia, nr. 13, 15 iulie 1903, pp. xxxv-xli (citările XXXV, xxxvi, xxxvii).

77 A. Rovira i Virgili, „Els anticatalans”, 1914, în A. Rovira i Virgili, Debates sobre'l (sicj catalanisme), Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, 1915, p. 159-161 (citare p. . 159) .

Capitolul 9. Reformatorul Prat, construirea societatii civile a viitorului

1 Luăm ideea lui Z. Sternhell, Ni droite, ni gauche. Ideologia fascistă în Franța, Paris, Seuil, 1983.

2 V. Cacho Viu, „Franţa 1870-España 1898”, în V. Cacho Viu, Repensarei ninety y ocho, Madrid, Biblioteca Nueva, 1997, pp. 77-115.

3 J.-L. Marfany, „Mitologia Renașterii și mitologia naționalistă”, L'Avenç, nr. 164, noiembrie 1992, pp. 26-29.

4 În general: E. Ucelay-Da Cal, „Imágenes centenarias de la Revolucion Francesa (una perspectiva desde España)”, în International Coloquium „Revoltició i socialisme”, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, 1990, vol. I : Prezentări, pp. 47-69.

5 JM Figueres, Proces militar la Prat de la Riba. Lucrările Consiliului de (hierra de 1902, Barcelona, Llibres de l'index, 1996.

6 J. Coll i Amargos, Catalanism conservator before the Dreyfus affair (1894-190(4, Barcelona, Curial, 1994, pp. 124-129; C.-R. Atteron. "Français, juifs et musulmans l'union).

7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

imposibil”, „Naissance of a Nation”, în C.-R. Ageron, L'Algérie des Français, Pans, Seuil-L Histoire, 1993, pp. 103-117 și 185-206; C.-R. Ageron, Histoire de l'Algérie contemporaine, Paris, PUF, 1994, pp. 53-54. În orice caz, existau legături curioase între noua dreaptă franceză și gândirea politică nord-americană: marchizul de Mores, un proeminent drumontian și boulangist, ucis de tuaregi în 1896, trăise o lungă aventură ca proprietar în Dakota și carrùcola. om de afaceri din Statele Unite ale Americii, din al căror eșec a ieșit noua și mai faimoasă fază

politică: RF Bymes, „Mores, „The First National Socialist”, The Review of Politics, vol. 12, iulie 1950, p. 341-362. Pentru catolicismul social francez de la începutul secolului, vezi: P. Pierrard, L'Église et les ouvriers en France (1840-1940), Paris, Hachette, 1984, în special cap. IX. Stilul deosebit al acestor medii, cu recondiționarea lui de idei noi cu cele vechi, provenind din vechea gândire contrarevoluționară, în: C. Brosser (ed.), La pensée sociale de Albert Di Mim, Marsilia, Publiroc, 1929; Sunt utile şi biografiile mai mult sau mai puţin evlavioase, precum: G. Guitton, La vie ardente et feconde de Leon Harrnel, Paris, Spes, 1929. Din perspectiva spaniolă:}. Roger, Idei politice ale catolicilor francezi, Barcelona, CSIC, 1951. J. Solé Tura, op. cit., cap. X-XI. Poziția „oficială” (precedată de o scrisoare a președintelui Pujol și publicată la editura cambogiană) despre Prat în acest sens în E. Jardí, El pensament de Prat de la Riba, Barcelona, Alpha, 1983.
J. Canal, El carlismo, Madrid, Alianza, 2000, pp. 220-255.
J. Bonet și C. Martí, Integralismul în Catalonia. Marile controverse 1881-1888, Barcelona, Vicens Vives/Caixa de Barcelona, 1990; P. Anguera, Carlismul în Catalonia, 1827-1936, Barcelona, Empernes, 1999, cap. 6.
R Albo i Marti, Barcelona caritativa, benefica y social, Barcelona, "La Hormiga de Oro", 1914, 2 vol.; pe Albo: A. Folch i Soler, Ramon Albo i Martí, Vilassar de Mar (Barcelona), Oikos-Tau, 1995.
J. Llorens Vila, Uniunea Catalană și originile catalanismului politic, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1992.
B. de Riquer, Liga Regionalistă..., op. citat
G. Trujillo, Introducere în federalismul spaniol. Ideologii și formule constituționale, Madrid, Cuadernos para el Diálogo, 1967, pp. 51-54; de asemenea}. Tenues, anarhism și sindicalism în Spania. Prima Internațională, 1864-1881, Barcelona, Ariel, 1972, și a aceluiași Termes, Federalism, anarho-sindicalism și catalanism, Barcelona. Anagrama, 1976. Pentru citarea: F. Pi y Margall (A. Jutglar, ed.), La Reacción y la Revolución [1854], Barcelona, 1982, p. 246.
A. Jutglar, Federalism și revoluție. Ideile sociale ale lui Pi y Margall, Barcelona, Universitatea din Barcelona, 1966, și ale aceleiași, Pi y Margall și federalismul spaniol, Madrid, Taur, 1976, în special vol. II, partea a cincea.
L. Legaz Lacambra, J. Sobrequés, J.Vallet de Goytisolo, J. Lalinde Abadía, A. García-Gallo,
L. Sánchez-Agesta, Pactismul în istoria Spaniei, Madrid, Institutul Spaniei, 1980.
F. Pi y Margall (]. Pi y Arsuaga, ed.), Las nationalidades [1876], Madrid, Lib. Bergua, 1936, Cartea I, cap. XIV (citare p. 112).
M. Arnold, Culture and Anarchy [1868], Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1966, p. 75.
I Molas, «Francese Pi i Margall: democracia i fédéralisme», în I. Molas, Les arrels teóriques de les esquerres catalanes, Barcelona, Edicions 62, 2002, pp. 59-73.
Folosesc celebrele categorii ale lui Isaiah Berlin în eseul său „Two Concepts of Liberty”, în I Berlin (H. Hardy și R. Hausheer, eds.), The Proper Study of Mankind. An Anthology of E. ays, Londra: Chatto & Windus, 1997, pp. 191-242; în spaniolă în A.

Quinton (ed.), Filosofa política, México DF, FCE, 1974, pp. 216-233.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
O prezentare clasică a administrației militarizate din Catalonia: J. Mercader, Els captaini generalais (segle xvili) [1957], Barcelona, Vicens-Vives, 1980.
JM Jover Zamora, „Federalismul în Spania: chipul și crucea unei experiențe istorice”, în G. Gortázar, ed., Națiune și stat în Spania liberală, Madrid, Ed. Noesis, 1994, pp. 105-167.
Ioan Althusius (Althusius) [P. Mariño și A. Truyol i Serra, eds.], Politica concepută metodic ilustrată cu exemple sacre și profane [1614], Madrid, Centrul de Studii Constituționale, 1990; de asemenea O. von Gierke, Giovanni Althusius e lo sviluppo storico delle teorie politiche iiisnatiiralistiche [1880], Torino, Einaudi, 1974, în special cap. VA Ferguson, Assaig despre istoria societății! civil [1767], Barcelona, Edicions 62/Diputació de Barcelona, 1989.
I. Berlin, „Herder and the Enlightenment”, în I. Berlin (H. Hardy și R. Hausheer, eds.), The Proper Study of Mankind..., op. cit., p. 359-435.
D.H. Greșit, Problema ordinii. IVIat Units and Divides Society, New York: The Free Press, 1994, pp. 86-87, urmând aj. G. Merquior.
ML Salvadori, Putere și libertate în lumea modernă. John C. Calhoun: an embarrassing genius, Roma/Bari, Laterza, 1996.
F. Bancroft, Calhotin and the South Carolina Nullification Movemcnt [1928], Gloucester (Mass.), Peter Smith, 1966; CM Wiltse, John C. Calhoun. Nidifier 1829-1839, Indianapolis (In.), Bobbs-Merrill, 1949.
J. A. González Casanova, Fédéralisme i autonomia a Catalunya (1868-1938), Barcelona, Curial, 1974; J. Ternies, «Federalismul catalan în perioada revoluţionară! de 1868-1874», Recerques, nr. 2, 1972, p. 33-69; M. Nieto, Prima republică la Barcelona, Barcelona, Universitatea din Barcelona, 1974. De asemenea MV López Cordón, Gândirea politico-internațională a federalismului spaniol (1868-1874), Barcelona, Planeta, 1975 ; În general, pentru influențele americane notabile de atunci:}. Oltra, Influența nord-americană asupra Constituției Spaniole din 1869, Madrid, Institutul de Studii Administrative, 1972; A. Carro

Martínez, Constituția Spaniolă din 1869, Madrid, Institutul de Cultură Hispanică, 1952.
Pentru contradicțiile interne ale „naționalismului confederat”, vezi PD Escott, Áftcr Sécession. Jefferson Davis și Faihire of Confederate Nationalism, Baton Rouge [La.], Lou-siana State University Press, 1978, cap. 2 și, deja în mijlocul Războiului Civil, cap. 6.; de asemenea
E. M. Thomas, The Confederate Nation, 1861-1865, New York, Harper & Row, 1979. A. de Albornoz, The Republican Party, Madrid, Biblioteca Nueva, nd; de asemenea E. Castelar, Istoria mişcării republicane în Europa, Madnd, Casa Ed. Vda. de Rodríguez, 1878, 2 vol.; pentru federalism: JJ Trías și A. Elorza, Federalism and social reform in Spain. 1840-1870, Madrid, Seminarii și ediții, 1975; pentru fondul patriotic: E. Rodríguez Solís, History of the Spanish Republican Party, Madnd, Imp. de Fernando Cao și Domingo de Val, 1894, 2 vol.
JA Rocamora, Naționalismul iberic, 1792-1936, Valladolid, Publicațiile Universității din Valladolid, 1994; MV López Cordón, op. cit.
E. Ucelay-Da Cal, «Catalanism against Castilla», întâlnirea «Castilla in the Histories of Spain (Around 98)», Salamanca, noiembrie 1996, în așteptarea publicării.
F. McDonald, Drepturile statelor și Uniunea. Imperium in Imperio, 1776-1876, Lawrence (Ks.), University of Kansas Press, 2000.
J. Ferrando Badia, «Gândirea politică a lui Pi y Margal!: cheile sistemului lor», în Estudios cu omagiu lui Diego Sevilla Andrés. Istorie, politică și drept. Valencia, Secretariatul de Publicații al Universității din Valencia, 1984, vol. eu, p. 369-424.
F. Pujols, Conceptul general al științei catalane [1918] Barcelona, Portic, 1982, pp. 240, 242.
958
imperialismul catalan
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
De exemplu: A. Duarte, Possibilistes ¡federáis. Politica si cultura republicana la Reus (1864-1899), Reus, Asociatia de Studii Reusencs, 1992; mai general: din același Duarte, El republicanisme Catalan alaft dei segle XIX, Vie, Eumo, 1987.

S. Martín-Retortillo și E. Argullol, „Descentralizarea de la 1812 la 1931”, în S. Martín-Retortillo (dir.), Descentralizare administrativă și organizare politică, Madrid, Alfaguara, 1973, voi. I, Aproximare istorică (1812-1931), citat p. 180
B. de Riquer i Permanyer, Contemporary identities: Catalonia and Spain, Vie, Eumo, 2000. F. Pi y Margall, „Las Bases de Manresa”, 16 aprilie 1892. în F. Pi y Margall (G. Alomar, cur.), Articole, Barcelona, L'Anuari, 1908, pp. 45-46 (citat p. 45).
F Pi y Margall, „Los federales y los catalanistas”, 24 august 1901, în ibid., pp. 92-93 (citare p. 92). Vezi și traducerea catalană: F. Pi y Margall (A. Rovira i Virigili, cur.), La quesió de Catalunya (Escrits i discursos), Barcelona, Societat d'Edicions, 1913. De remarcat că atât Antologia lui Alomar și Rovira se concentrează exclusiv pe scrierile lui Pi din anii nouăzeci și până la moartea sa, neavând un repertoriu accesibil care să acopere întreaga sa carieră.
P. Gabriel, „Catalanismul și republicanismul federal al anilor optzeci”, în P. Anguera, J. Clara, P. Cornelia, A. Duarte, et al., El catalanisme d'esquerres, Girona, Centrul de Studii Istorice și Sociale, 1997, pp. 31-82.
L. Duran i Ventosa (F. de Carreras, ed.), Regionalism ¡fédéralisme [1905], Barcelona, La Magrana, 1993, «index», pp. 266-267.
În cheie naționalistă:]. M. Figueres, Valenti Almirall, falsificator al catalanismului politic, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1990. Mai sunt: J. Solé Tura, Idcarì de Valenti Almirall, Barcelona, Edicions 62, 1974.
A. Ossorio y Gallardo, Conversație despre catalanism f.../cu tineretul conservator din Madrid ¡...J, Madrid, Est. tip Jaime Ratés, 1912, p. 17.
A. Plana, Ideile politice ale eu Valenti Almirall, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, [1915], p. 60
În general: G. Sauser-Hall, Guide politique suisse, Lausanne, Payot, 1965.
V. Bérard, La France et Guillaume 11, Paris, Armand Colin, 1907, pp. 128-129, Ibid., p. 129.
F. Iglesias, Scurtă istorie contemporană a Braziliei, Mexic DF, FCE, 1994, pp. 25-27. Acesta servește ca eșantion J. Daniel Infante, Unitarism și Federație, Rosario de Santa Fe, Est. Gráf. Felix Wolflin, 1895 [1894, în interior]. Daniel Infante a fost un refugiat de la revoltele republicane din Spania din anii 1980, care a devenit un protagonist al agitației hispano-republicane în rândul emigrației din Rosario. Vezi o. Duarte, „Spania în Argentina. O reflecție asupra patriotismului spaniol în tranziția de la secolul al XIX-lea la al XX-lea», în O. Echevarría și L. Lionetti (eds.), O nouă istorie politică? Intelectuali, idei și proiecte politice în Argentina, Tandil/Buenos Aires, UNICEN, în presă.
Despre experiența castnsta venezueleană: M. Picón Salas, The days of Cipriano Castro, Caracas, First Venezuelan Book Festival, 1948.
I Molas, Ideario de Pi y Margall, Barcelona, Peninsula, 1966, p. douăzeci și unu.
G. Berti, Il pensiero anarchico dal Settecento al Novecento, Madrina, Piero Lacaita Ed., 1998, pp. 731-762; de asemenea J. Pérez Adán, «Note pentru pregătirea unei istorii uitate:

ipotezele ideologice ale anarhismului anglo-saxon», Journal of Political Studies (Nueva Epoca), nr. 53, septembrie-octombrie 1986, pp. 199-212; pentru republicanismul spaniol: M. Suárez Cortina, El gorro frigio. Liberalism, democrație și republicanism în restaurare, Madrid, New Library, 2000.
P. Corominas [sic], «La cuestión catalana», eseu datat Madrid, l-VII-1901, în P. Corominas [sic], Obra completa en castellano, Madrid, Gredos, 1975, p. 295.

56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
H. Taine, Excursie în Pirinei [1855], Madrid, Espasa-Calpe, 1963; de asemenea, într-o măsură mult mai mică: H. Taine, Viaje por Italia [1865], Madrid, Espasa-Calpe, 1930.
F. Cambó (trad. H. Cambó), Amintiri (1876-1936), Madrid, Alianza, 1987, p. 51. Ibid., p. 44-45. Totuși, trebuie adăugat că, în anii următori, Originile Franței Contemporane a fost tradusă și publicată de editori mai strâns asociați cu stânga, precum Sempere din Valencia și La España Moderna din Madrid.
R. Pozzi, Hippolyte Taine. Scienza humane e politica nell'ottocento, Veneția. Marsilio, 1993, cap. 4 (în special p. 142-145).
Ibid., passim.
Această problemă foarte complicată este rezumată admirabil în ES Morgan, The Puritan Dilemma. Povestea lui John Winthrop, Boston: Little Brown, 1958, pp. 76-82, 181-183.
H. R. Trevor-Roper, Religie, reforma și schimbare socială și alte eseuri, Barcelona, Argos-Vergara, 1985, în special cap. IV.
Vezi A. Ardao, Racionalismo y liberalismo en el Uruguay, Montevideo, Publications of the University of the Republic, 1962; în general: J.-P. Bastían, Protestantismele și modernitatea latino-americană. Istoria minorităților religioase active din America Latină, Mexic
DF, FCE, 1994, cap. III, „Societăți protestante și modernitate liberală”.
B. Groethuysen, Origines de l'esprit bourgeoise en France [1927], Paris, Gallimard, 1977. O expoziţie recentă: F. Ribas, «Elements calvinistes en el origenes del capitalisme a Catalunya», Revista de Catalunya, nr. 163, iunie 2001, pp. 43-49.

M. Weber, The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism [1904-1905], Barcelona, Peninsula, 1979. Vezi bibliografia extinsă despre „Teza protestantism-capitalism” (pentru a numi ceva) în RH Tawney, „Prefață”. până în 1936', în RH Tawney, Religion and the Rise of Capitalism [1922], Londra, John Murray, 1964, pp. ix-x, num. 1. De asemenea, în general, pentru sensul post-protestantismului american, vezi discuția lui Emerson în R. Rulând și M. Bradbury, From Puritanism to Postmodernism. A History of American Literature, New York: Penguin, 1992, pp. 118-130.

S. J. Gould, Milenio, Barcelona, Critica, 1997, pp. 39-41.

T. G. Masaryk, „The Situation of Religions in Austria-Bohemia [sic]”, și CW Wendte (ed.), Freedom and Fellowship in Religion. Proceedings and Papers of the Fourth International Congress of Liberal Religions, ținut la Boston 22-27 septembrie 1907, Boston, International Council of Unitarian and Other Liberal Religious Thinkers and Workers, sf, pp. 142-1

S. Tsuru, „Imagini japoneze ale Americii” și AM Schlesinger Jr. și M. White, Paths of American Thought, Boston, Houghton Mifflin. 520-521; deși neagă, Gandhi a derivat o măsură importantă a gândirii sale din Ruskin, Emerson și mai ales Thoreau, pe care (împreună cu Carlyle) i-a citit în scena sa sud-africană: L. Fischer, Canditi [1950], Barcelona, Plaza Janés. , 1982, 1982, p. 100-1 61-6

J. Balines, Protestantism compared to Catholicism [1842], Opere complete, volumul IV, Madrid, Biblioteca autorilor creștini, 1949; răspunsul lui la Lamennais, p. 616 și următoarele; lui Guizot, cap. LXX; pentru Guizot în Spania: domnul [sic] Guizot, Istoria generală a civilizației Europei. Curs de istorie modernă, Madrid, Est. Sfat. de FP de Mellado, 1847. Vezi discuţia inteligentă enj. M. Fradera, Palmes. Elsfonaments racionalis d'u-na politică catolică, Vie, Eumo, 1996, pp. 97-117.

J. Balines, Pío IX [1847], în Escritos políticos 2", în Obras Completas, volumul VII, Madrid, Biblioteca de Autores Cristianos, 1950, p. í)6(Ȃ)(·A: vezi în special capitolele V. « 1 independență a Italiei”, și VII, „Sistem de rezistență absolută”.

[. Balinez, Din Catalonia, în Escritos políticos 2'', în Obras Completas, tomo V, l:\tmlio·· apologéticos..., Madrid, Biblioteca de Autores Cristianos, 1949, pp. 891-1002.

73 J. Balines, «Prospectul „Gândului neamului”», [ianuarie 1844], în Scrieri politice, în Opere complete, Volumul VI, Madnd, Biblioteca autorilor creștini, 1950, pp. 381-382.

74 Trebuie menționată, fie doar în treacăt, dezbaterea susținută asupra relației dintre naționalism și religie, care, asemenea unei Guadiane, apare și reapare în literatura interpretativă: pentru o primă formulare, vezi Salo Wittmayer Baron, Modern Naționalism and Religion. , New York, Frații Harper, 1947; mai târziu ideea a fost explicată de istoricul nord-american (catolic) și specialist în subiectul naționalismului C JH Hayes, El nacionalismo, tina religio [1960], Mexico City, UTEHA, 1966; Recent, într-un exercițiu destul de discutabil, Liah Greenfeld a dorit să corecteze vechiul model weberian cu noțiunea că factorul esențial pentru decolarea industrială nu a fost protestantismul, ci naționalismul: L.

Greenfeld, The Spirit of Capitalism. Nationalism and Economic Gromth, Cambridge (Ma.), Harvard University Press, 2001.
75 T. Carlyle și RW Emerson (trad. Luis de Terán, profesor la Ateneul din Madrid), Epistola între [...] γ [...], Madrid, Spania modernă, p.
76 H van Dyke, „Emerson”, Encyclopaedia Britannica, Ed. II, voi. IX, New York, 1910-1911, pp. 332-335.
77 În general: C.-J. Bertrand, Bisericile din Statele Unite, Paris, PUF, 1975.
78 GM Trevelyan, English Social History [1942], New York, David McKay, 1965, p. 515.
79 R. Hofstader, Social Danvinism in American Thought [1944], Boston, Beacon Press, 1955.
80 SL Robertson, Emerson în predicile sale. A Man-Made Self, Columbia (Miss.), University of Missouri Press, 1995.
81 CR Vanden Bossche, Carlyle and the Scardi for Anthority, Columbus, Ohio State University Press, 1991; pentru viața lui personală notorie, vezi capitolele pertinente din P. Rose, Parallel Lines. Fine Victorian Marriages, Londra, Penguin, 1985.
82 P. Gay, The Cultivation of Hatred, New York, WW Norton, 1993.
83 A se vedea: E Cassirer, The Myth of the State [1946], Mexico DF, FCE, 1972, cap. XV; R. Williams, Culture and Society, 1780-1950 [1958], Hannondsworth (GB), Penguin, 1963, P art I, cap. IV.
84 CA Bodelson, Studies in Mid-Victorian Imperialism, New York, Knopf, 1925, în special pp. 22-32 și ss.
85 DT Rodgers, The IVork Ethic in Industrial America, 1850-1920, Chicago, University of Chicago, 1979, p. 13.
86 RA Bosco, „The „Somewhat Spirerai and Infinite” in Every Man: Emerson’s The-ory of Biography” și AJ von Frank, „‘Build These Your Own World’: Emerson’s Constructions of the “Intimate Sphere””, în WT Mott și RE Burkholder (eds.), Emersoman Circles. Eseuri în onoarea lui Joci Myerson, Rochester (NY), University of Rochester Press, 1997, pp. 67-103 și 1-10.
87 A. Bergnes de las Casas, Adevărul despre republica federală, Barcelona, Imp. a lui Thomas Gorchs, 1872, citat p. 12 nr. 1. Biografie: GEC, voi. 4, p. 450.
88 G. Sky Painting, Victorian Minds [1952]. Chicago, Ivan R. Dee, 1995, p. 277.
89 În total, folosim: A. Ralli, Beware of Carlyle [1920], New York, Haskell House, 1969, 2 vol.
90 T. Carlyle, Eroii, trad. de Julián G. Orbón și introducere de L. Alas, Madrid, Manuel Fernández y Lasanta, 1893; versiunea lui Pedro Humbert, Barcelona, Hennch y Cía., 1907, a fost ulterior republicată de Aguilar în 1927 și altele mai târziu; de asemenea editura din Barcelona, mai degrabă republicană, F. Granada, a realizat o traducere în 1906. Editura madrilenă La España Moderna, risipitoare în traduceri, a publicat mai mult sau mai puțin pe vremea aceea (nu își ura edițiile), pe lângă Epistolario-ul dintre ambii autori, The Rovo-

French Illion și Carlyle's Past and Present, precum și The Law of Life, Symbolic Men [sic] a lui Emerson, An Essay on Nature, England and English Character și Twenty Essays.

91 T. Carlyle, Eroii. Cultul eroilor și eroismul în istorie, trad. a lui P. Umbert (1907), Mexico DF, Porrua, 1986, pp. 103,
92 RW Emerson, reprezentantul nostru. Seven Lectures [1850], Cambridge (Ma.), Belknap Press/Harvard University Press, 1996. Vezi, în general: G Wills, A Necessary Evil. O istorie a neîncrederii americane în guvern, New York, Simon & Schuster, 1999.
93 RF Teichgraeber III, Gânduri sublime/Penny Wisdom. Situating Emerson and Ritorcati in the American Market, Baltimore, The Johns Hopkins University Press, 1995.
94 RW Emerson, «Încrederea în sine», în RW Emerson, Eseuri, Madrid, Aguilar, 1962, pp. 57-101 (citare p. 58). Ca o mostră de traduceri contemporane, pe lângă cele deja menționate, vezi RW Emerson, England and the English character, traducere de Rafael Cansino-Assens, Madrid, La España Moderna, 1905.
95 RW Emerson, „Eroismul”, în RW Emerson, Eseuri..., op. cit., p. 233-251 (citare p. 240).
96 RW Emerson, „The Character”, în ibid., pp. 421-446.
97 RW Emerson, „Politics”, în ibid., pp. 516-538 (în special p. 517).
98 J. Maragall, «Tomás Carlyle and democracy», 14 februarie 1901, Obras completas de J. Maragall, seria spaniolă, Articole, III, 1899-1902, op. cit., p. 123-127. Maragall, de altfel, avea în biblioteca sa versiunea din 1893 a Eroilor.
99 În general, a se vedea: MJ Heale, American Anticommunism. Combating the Encmy Within, 1830-1970, Baltimore, The Johns Hopkins University Press, 1990, cap. 1; de asemenea, pentru mediul protestant în politica americană: SM Lipset și E Raab, The Politics of Unreason. Extremismul de dreapta în America, 1790-1970, New York: Harper & Row, 1970, cap. 2 și mai ales 3, „Cruciadele protestante de la războiul civil până la primul război mondial”.
100 J. Maragall, «La Festa de la Beilesa a Palafrugell. Discursuri prezidențiale”, inj. Maragall, Opere complete, vol. I, Opera catalană, Barcelona, Editorial Selecta, 1960, pp. 800-802. Interesul maragallian pentru Emerson se reflectă, nu în prezența în biblioteca sa a versiunii din 1900 a lui El Hombre y el mundo (traducere de Pedro Márquez, Madrid, Rodríguez Serra, 1900), ci în faptul că, deja la sfârșitul lui viața sa a dobândit lucrările mai mult sau mai puțin complete în limba engleză (RW Emerson, Works of London, George Routledge & Sons, 1910). Dar, foarte semnificativ, curiozitatea lui venea dintr-o sursă franceză; în biblioteca sa se afla și: C. Jannet [1844-1894] (cu scrisoare introductivă de Le Play), Les États-Unis contemporaines, ou les meurs, les institutions et les idées depuis la Guerre de Sécession, Paris, Plon, 1871.
101 JM Capdevila, „Emerson and the „Diseurs de la Festa de la Beilesa””, Revista de Catalunya, nr. 85, aprilie 1938, p. 515-515-518 (citare p. 515).
102 A. Almendros Morcillo, Francese Cambó: forja unui politician, Barcelona, Abadía de Montserrat, 2000.
103 S. Pollard, The Genesis of Modern Management, Hannondsworth (GB), Penguin, 1968.
104 J. Carreras i Artau, „Filosofia scoțiană în Catalonia” [1958], reprodus în PL Font (ed.), Centenar Joaquim Carreras i Artau (1894-1994), Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1994, pp.

15-29. Referitor la validitatea dezbaterii despre „bunul simț” ca „filozofie națională catalană” în cheie naționalistă, Jaunie Roura comentează că „filozofia „bunului simț” [...], inițial nu a fost un corp de doctrină și nici un import de idei scoțiane, ci o atitudine metodică și constante ale gândirii strâns înrădăcinate în fizionomia mentală catalană»: J. Roura, «Marti d Li xalà», GEC, voi. 14, p. 438; vezi lui Ramon Martí d'Eixala si Ai filosofía catalana del aglc \l\.
962 --- Imperialism Cathay
Barcelona, Abbey of Montserrat, 1980. În general, din același J. Roura i Roca, „Renașterea și Scoția”, zlcfes al Colocviului Internațional asupra Renașterii (18-22 decembrie 1984), I, Universitatea Catalană Studii , У епока, voi. XXVII, 1992, pp. 353-375.
105 J Carreras şi Artau, op. cit., p. 29; vezi și J. Carreras și Artau, „The philosophical training of Menéndez y Pelayo”, în Conferințe susținute cu ocazia centenarului lui Marce Dffo Menéndez γ Pelayo, Barcelona, Universidad de Barcelona, 1956, pp. 47-67.
1 06 E Lluch, Gândirea economică în Catalonia (1760-1840). Ideologiile anterioare ale protecționismului și conștientizarea burgheziei catalane, Barcelona, Edicions 62, 1973.
107 R. Casteràs, Franklin y Catalunya/Franklin and Catatonia, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992. Există o oarecare dezbatere în rândul savanților muncitori, în special în Andaluzia, cu privire la impactul relativ al protestantismului în formarea unui criteriu anticlerical popular: o poziţie sceptică, care arată totuşi o viziune foarte îngustă asupra posibilelor influenţe: D. Castro Alfin, «Anarhism and Protestantism. Reflecții asupra unui argument vechi». Studiu istoric. Istorie contemporană, nr. 16, 1998, p. 197-220.
108 Pentru indicii despre relația dintre America și Scoția în cheia revoluției din 1776: OD Edwards și D. Shepperson (eds.), Scotland, Europe and the American Revolution, Edinburgh: New Edinburgh Review, 1976.
109 J. Nadal, Eșecul revoluției industriale în Spania, 1814-1913, Barcelona, Ariel, 1975.
110 G Jordana, „The New Yorkers of Catalonia”, Avut, 15 octombrie 2001, p. 17.
111 Despre Excelsior de Pedrell, vezi notele lui F. Bonastre, Barcelona și Orchestra Simfonică Națională din Catalonia, Stagiunea 2000-2001, Concertul nr. 7, 17-19 noiembrie 2000; Rezonanța mondială a lui Longfellow este descrisă elegant înj. D. McClatchy, „Retur la Gitche Gumee”, The New York Times Book Review, 5 noiembrie 2000, p. 39.
112 În general: H. Koht, Influența americană în Europa, Barcelona, Editorial Hispano-Europea, 1957; G. Herm, SUA cucerește Europa, Barcelona, Noguer, 1969; de asemenea: J. Martin Evans, America. The View front Europe, New York, WW Norton, 1976.
113 J. Güell y Mercader, Regionalism in the nation, Barcelona, Impremía La Renaixensa, 1889, p. 10.
114 P Gener, «Filozofii vieții ascendente», în P. Gener, Prieteni și profesori [1897], Barcelona, Maucci, 1915, p. 353. Cu cunoscută erudiție, Gener se referă la Baltasar Gracián, autor, printre alte lucrări, a lui El Héroe (1637). Se poate observa cum

Xénius nu a preluat indiciul lăsat de Peius. D'Ors, în ciuda interesului său pentru eroism ca subiect, nu se referă la Gracián de mai multe ori, și în treacăt, în Glosarul său între 1906 și 1910 și, de asemenea, face aluzie o singură dată în Noul său Glosar din 1920-1926; Referințele încep să abundă abia din 1927, ceea ce lasă suspiciunea că d'Ors nc nu o citise până atunci.
! 1 8 P Gener, scrisoare către F. Urales reprodusă de acesta din urmă în F. Urales, La evolucion de la filosofa en España [1900-1902], Barcelona, Laia, 1977, pp. 179-184, comentat de Urales ci pp. H.H.
116 Γ Pérez Gutiérrez, Renan în Spania (Religie, etică și politică), Madrid. Taur, 1988, p. 144.
117 P W. Emerson (trad. C. de Montoliu), Confidence in si matéis L'awístaf, Barcelona, L'Avenç, 1904.
118 R. Rojas, José Martí: invenția Cubei, Madrid, Colibrí, 2000, cap. IV; Vezi si}. Bailón, Autonomia culturală americană: Emerson y Martí, Madrid, Pliegos, 1986
119 MS Oliver, „The will and revenge of Catalonia”, 3 aprilie 1912, enj. Maragall, Articole ideologice, sociale și politice, Opere complete, voi. II, lucrare spaniolă Barcelona, Editura al Enric Ucelay-Da Cal
963
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
Selecta, 1961, pp. 974, 978. Pentru insistenţe ulterioare: JM Capdevila, „Maragall. Câteva influențe asupra esteticii sale” [1938], enj. M. Capdevila, Studii și lecturi, Barcelona, Selecta, 1965, pp. 88-106.
A. Duarte Montserrat, Pere Coromines: del republicanisme ais cercles' Ilibertaris (1888-1896), Barcelona, Abbey of Montserrat, 1988, pp. 34-43. Vezi P. Coromines, „Pregătirea mea intelectuală”, La Revista Blanca, 1 ianuarie 1903, în P. Coromines (J. Coromines, comp.), Operă completă în limba spaniolă..., op. cit., pp. 69-70 (citat p. 70).
E. Ors, «Pera epilech a uns articles d'en Gabriel Alomar». Catalonia, nr. 7, 15 aprilie 1903, p. CCCIX-CCCX, nota 2.
E. d'Ors, «Perita biblioteca de l'escolar desatent», Glossari de Xenius MCMVII, Obra catalana completa, Barcelona, Editorial Selecta, 1950, pp. 564-565.

S. Ricard, Théodore Roosevelt et la justification de l'imperialisme, Aix-en-Provence, Université de Provence, 1986, p. 80.
T Roosevelt, «Latitudine și longitudine printre reformatori» [iunie 1901], în T. Roosevelt, Las dos Américas, Barcelona, Guarner, Taberner and Ca, sf, pp. 99-118.
H.W. Brands, Bound to Empire. Statele Unite și Filipine, New York: Oxford University Press, 1992, p. 14.
P.Gay, op. cit., p. 116-127.
E. d'Ors, „„Măsura forţelor proprii...””, Glosarul lui Xenius MCMVIII, Obra catalana..., op. cit., p. 833.
E. d'Ors, „Pacea acasă”, Glosarul lui Xcuius MCMVI; „Judecata Candida”, Glosar al lui Xènius MCMVIII; ibid., pp. 312-313; 746-747.
E. d'Ors, „El doctor Gòngora”, Glosarul lui Xènius MCMVIII, ibid., pp. 783-785 (citare p. 784).
J. Brossa, „Spiritul universalist”, El Poble Català, 11 decembrie 1907, enj. Brossa (J.-L. Marfany, ed.), Regenerationism and modernism, Barcelona, Edicions 62, 1969, pp. 53-58 (citat p. 56).
R. al Turnului Râului, Anglia și Spania în 1898, Madrid, Eudema, 1988, cap. 6; de asemenea LE Togores Sanchez, „Imperialismul, burghezia și redistribuirea colonială. Kipling înaintea crizei „Harții de culoare roz”, Caiete de istorie contemporană, nr. 12 , 1990 , p. 111 - 12 . 87-1 Citatul Chesterton din GK Chesterton, The Crimes of England, Londra, Cecil Palmer & Hayward, 1915, p. 109.
J. Maragall, „Poetizarea forței”, 25 aprilie 1900, în Opere complete ale lui J. Maragall, seria spaniolă, Articole, III, 1899-1902, op. cit., p. 100-1 41-45 (citat pp. 44-45).
A se vedea foarte cuprinzător A. Calvera, La formado del pensament de William Morris, Barcelona, Destino, 1992, precum și EP Thompson, William Morris. Romantic to Revolutio-ttary, Londra, Merlin, 1977. Pentru context: E. Trenc Ballestee, «Alexandre de Riquer, ambassadeur de l'art anglais et nordamericain en Catalogne», Mélanges de la Casa de Velâzquez, volumul XVIII/1, 1982 , p. 312-359, și «Rapports de Alexandre de Riquer avec l'art français, belge, allemande, autrichien et italien», ibid., volumul XIX, 1983, pp. 317-346.
J. Maragall, «Novalis», 3 aprilie 1901, în Opere complete ale lui f. Maragall, seria spaniolă, Articole, III, 1899-1902, op. cit., p. 159-163 (citare p. 160).
Pentru Fichte, ibid., p. 162; Pentru Nietzsche-Emerson: J. Maragall, «Lecturi cuvioase», 2'1 septembrie 1900, în ibid., pp. 83-87 (citare p. 86).
F. O. Mathiesen, Renașterea americană. Art and Expression in the Age of Emerson and ¡(human [1941]), New York, Oxford University Press, 1968.
RWB Lewis, Adam american. Inocență, tragedie și iradiere în secolul \inctecuth, Chicago. University of Chicago Press, 1955, pp. 7 și passim.

138
139
140
141

142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
E. Bentley, The Cult of the Superman [1944], Gloucester (Mass.), Peter Smith, 1969; prin legătura lui Nietzsche cu Emerson şi Carlyle: C. Bnnton, Nietzsche, Buenos Aires, Losada, 1947, p. 86.
A. Campión, „Discurso en el Círculo Regional Tradicionalista de Pamplona”, 29 mai 1892, reprodus în Discursuri politice și literare de Arturo Campión, Bilbao, Ed. La Gran Enciclopedia Vasca, 1976, pp. 48-71 (citat p. 53).
Pentru aluziile lui Prat la Roosevelt: E. Prat de la Riba, La nacionalitat catalana, Barcelona, Barcino, 1934, pp. 102-104.
Citatul este din R. Hofstadter, The American Politicai Tradition [1962], Londra: Jonathan Cape, 1971, cap. IX.
E. Prat de la Riba, La Nacionalidad catalana, traducere și prolog de Antonio Royo Villanova [1917], Barcelona, Aymá, 1982, pp. 130-131.
ibid., p. 131, 132.
M. Esteve, „Biografia lui Don Enne Prat de la Riba”, Quadents d'Estndi, An III, voi.
Și, nu. 1, octombrie 1917, p. 47.
E. d'Ors, „Un răspuns la întrebarea „Cine face istoria?”. Cine face istorie? (1929), Glosar nou, voi. II (MCMXXVII-MCMXXXIII), Madrid: Aguilar, 1947, p. 390
HS Commager, Life and Spirit of North America, Esplugues del Llobregat, Ariel, 1955, ambele citate pp. 475-476.
Citat, fără dată, în Lord Elton, Imperial Commonwealth, London, Collins, 1945, p. 397.
EL Tuveson, Națiunea Mântuitorului. The Idea of America's Millenial Role, Chicago, University of Chicago Press, 1968, în special cap. v.
E. d'Ors, „Mediul 1 educație a voinței (VI)”, Glosar al lui Xenius MCMVI, Operă catalană completă, Barcelona, Editorial Selecta, 1950, p. 252.
M. de Montohu, „Eugeni d'Ors”, nedatat, în M. de Montoliu, Estudis de literatura catalana, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, 1912, pp. 156-163 (citare p. 161).
E. d'Ors, „Urmează preliminariile: Soler şi Miquel”, în E. d'Ors, Glossario completo, voi. I (MCMXX-MCMXXVI), Madrid, Aguilar, 1947, pp. 540-542 (citări p. 540-541). RW Emerson, Istorie și politică, versiunea Tabărului S. Valenti, Barcelona, Minerva, [1917]. T. Carlyle, Eroii, trad. J. Farran y Mayoral (1938), Barcelona, Iberia, 1984 (citare, „Introducere”, p. xv); biografia lui Farran: GEC, voi. 10, p. 485; traducerea sa din R . W.

Emerson, Hombres representativos (1943) în T. Carlyle, Los héroes și RW Emerson, Hombres representativos, Barcelona, Ed. Ocean, 1998.
A se vedea, în general: N. Bilbeny, Contemporary philosophy in Catalonia, Barcelona, Edhasa, 1985.
J. D. Dueñas Lorente, Cestismo și anarhism în litere aragoneze. Grupul Tallón (Samblancat, Alaiz, Achí, Bel, Maurín), Zaragoza, Rolde de Estudios Aragoneses, 2000, pp. 101-102, ca răspuns la R. Pérez de la Dehesa, «Studiu preliminar», lui F. Urales, op. cit., p. 60-61.
RW Emerson, Confiança en un mateix (trad. de C. de Montohu și JM de Sucre) Barcelona, Editorial Nonna, 1936. O ediție recentă a Trust in yourself (trad. de MJ Vázquez Alonso), în Barcelona's Edicions 29 , 1987, a fost republicat în 1994. 1995, 1996, 1997 și 2000.
RW Tnne (trad. F. Chment), Reînnoire socială, Barcelona, A. Roch, nd; OS Mars-den, Will a rezolvat (voi. XXXVII) Barcelona, A. Roch, sf și anunțurile incluse în ambele. Pentru Smiles, cu o interpretare deja foarte vintage: RJ Morris, „Samuel Smiles and the Genesis of Self-Help: the Retreat to a Petit-Bourgeois Utopia", The Histérica! Jurnal, du-te. 24, nr. 1, 1981, p. 89-100.
Enric Ucelay-Da Cal
965
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
17?
173
După cum se arată: Victor Delfino, Fl alcoolismul y efectele sale asupra individului, familiei și societății, Barcrelona, Atlante, [¿1908?], în special ultimul capitol.
S. Vázquez de Parga, Adventure Heroes, Barcelona, Planeta, 1983; pentru relevanța teosofismului pentru „modernism": CL Jrade, Modernismo, Moderhity and the Development cf Spanish American Literature, Austin: University of Texas Press, 1998.
Ca exemplu semnificativ, lucrarea timpurie a părintelui Joan Tusquets, El teosofismo, Barcelona, Llibreria Catalónia, 1927, cu un prolog al părintelui Miquel d'Esplugues; în general, vezi P. Washington, The Mandrill of Madame Blavatsky. Istoria teosofiei și delguni occidentali, Barcelona, Destino, 1995.
J. Just Lloret, Anglia, arbitru pentru Spania! (treburile curente), Madrid, Lib. de Fernando Fe, 1906, pp. 51-62, 100-103, 116-117.

Vezi A. Rodés și Català, Fondatorii FC Barcelona, Barcelona, Ediciones Joi-ca, 2000; despre „Barça” și catalanism: J. Sobrequés (cu M. Tomás i Bleenguer și F. Vilanova i Vila-Abadal), Istoria FC Barcelona, Barça: un club, o țară, o țară, vol. I, Origini și consolidare 1898-1931, Barcelona, Labour, 1993; de asemenea JJ Artells, Barça, Barça, Barça. FC Barcelona, sport și cetățenie, Barcelona, Laia, 1972.
C. de Zulueta, Misionare, feministe, educatoare. Istoria Institutului Internațional, Madrid, Castalia, 1984.
„Civism” este un termen, provenit din Revoluția Franceză (neologism din latinescul civcs, cetățean), care indică ansamblul principiilor sau idealurilor bunei cetățenie. Conform Diccionari de Pompen Fabra (1932): «zcl pels intéressas i les institutions de la patria». În engleză, mai ales în SUA, „Civics” ar fi ramura științei politice care se ocupă de treburile publice și de îndatoririle și drepturile cetățenilor. Pentru a citi Renan în această cheie: R. Sentmarí (ed.), Clàssics del nationalisme, Barcelona, Pórtic, 2001, cap. 8: A. Cucó (ed.), «S-a născut Ernest Renan și modelul civic». Pentru conceptul „Whig theory of History7”: H. Butterfield, The Whig Interpretation of History [1931], New York, WW Norton, 1965; vezi, de asemenea, E. Jones, The English Nation. Marele mit, Phoenix Mill (Gloustershire), Sutton, 1998.
RA Giesey, Dacă nu, nu. Jurământul Aragonezilor și Legile Legcndary din Sobarbe, Princeton [NJ], Princeton Umversity Press, 1968.
JW Ely, Jr., Gardianul tuturor celorlalte drepturi. A Constitutional History of Propcrty Rights, New York, Oxford University Press, 1992, pp. 100-100. 13-14, 54-55,
De asemenea, servește, în același sens, și atracției krausismului madrilen în Valencia^. A. Blasco Carrascosa, Krausism valencian, Valencia, Institut Allons el Magnànim,
J. Sanz del Rio (E. Terrón, ed.), Texte alese, Barcelona, ediții de Cultura Populară, 1968; E. Terrón, Societatea și ideologia în originile Spaniei contemporane, Barcelona, Peninsula, 1969.
J. Lopez-Morillas, Krausismul spaniol [1956], Mexico DF, FCE, 1980.
JB Trend, The Origins of Modern Spain [1934], New York, Russell A Russell, 1965; MD Gómez Moheda, Reformatorii Spaniei contemporane, Madrid, CSIC, 1966. V. Cacho Viu, Instituția Liberă de Învățământ. I. Origini și etapa universitară (1860-1881), Madrid, Rialp, 1962; A. Jiménez-Landi, Instituția liberă de educație și mediul său, Madrid, Ministerul Educației și Culturii, 1996, vol. I.
Vezi M. Suárez Cortina, „Republicanismul instituțional în Restaurare”, în Ayer, nr. 39, 2000, monografie despre republicanismul spaniol (A. Duarte și P. Gabriel, eds.), pp. 61-81.
Γ de los Píos, Filosofia dreptului în Don Francisco Giner, Madrid. Coroana, 1916, p. 205-208 (citare p. 207).

174
175
176
177

178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
În general, despre Azcárate, vezi studiul lui Elias Díaz în bilosojia socială del krau-seismo español, Valencia, Fernando Torres, 1983.
F. Luna, Yrigoyen [1954], Buenos Aires, Ed. Sudamericana, 1999, pp. 59-62.
Mai exact, Manuel de la Revilla considera că krausismul avea o componentă de „creștinism unitar sau liberal”; vezi JM Marco, Eranasco Giner de los Ríos. Pedagogie și putere, Barcelona, Peninsula, 2002, p. 240.
V. Cacho Viu, „The Free Teaching Institution and Catalan nationalism”, în V. Cacho Viu, Catalanism as a factor of modernization, Barcelona/Madnd, Quaderns Crema/Residencia de Estudiantes, 1998, pp. 171-231 (citări p. 177-178). Citatul lui Carner a fost retradus.
P. Rigobon, „Enne Prat de la Riba: ideologia pragmatismului naționalist catalan”, Spagna contemporanea, nr. 1, 1992, pp. 25-48 (în special p. 31).
Pentru o interpretare diferită, a se vedea JM Marco, op. cit., pp. 327-330.
„Gaziel” [A Calvet], Tots les contins ducii a Roma, Barcelona, Aedos, 1953, cap. XIX; V Cacho Viu, „Școala liberă de educație și naționalismul catalan”, op. cit.; și, din aceeași: „Josep Pijoan și Instituția de predare liberă”, Ínsula, XXX, nr. 344-345, iulie-august 1975, pp. 11, 21-22.
H Giner de los Ríos, Limba spaniolă. Discurs ținut pentru Patria și pentru Limbă, Barcelona, The Radical Republican Youth of Barcelona, 1916. Pentru cariera lui Giner la Barcelona, a se vedea JB Culla, El républicanisme lerroixista a Catalunya (1901-1923), Barcelona, Curial, 1986.
B. Delgado, The Free Institution of Education in Sabadell, Sabadell, Fundació Bosch i Cardellach, 1979.
J. Castillejo, Războiul ideilor în Spania, Madrid, Revista de Occidente, 1976, pp. 1 IOI 1 1 ; de asemenea V. Cacho Viu, «Instituţia liberă de învăţământ şi naţionalismul catalan», op. cit.
AJ Mayer, Persistenta Vechiului Regim. Europa la Războiul Creativ. New York: Pantheon, 1981; vezi, ca o corectare a unora dintre extremele binecunoscutului studiu al lui Arno Mayer: D. Leiven, The Aristocracy in Europe 1815-1914, Londra: Macmillan, 1992.
D. Cannadine, l'hc Decline and Tali of the British Aristocracy, Londra: Papennac, 1996. Pentru evoluţia conceptuală nord-

americană, vezi: L. Menaud, The Metaphysical Club. Istoria ideilor în America, Barcelona, Destino, 2002.
A. [G.] Posada, «Noua orientare a dreptului politic», în L. Duguit, Transformarea statului; Madnd, Lib. de Fernando Fé, [1909?], citează pp. 39, 87; vezi şi L. Duguit (Q. Saldaña, ed.), Legal pragmatism, Madrid, Francisco Beltrán, [¿1924?].
Este posibil să se evidențieze distanța abordării catalaniste față de modelul „Nordului” față de abordarea militantist catolic, fundamentalistă a lui Sabino Arana, fără o componentă „nordic” mai mare decât sensul său rasist chel: vezi A. Elorza, «El nacionalismo sabiniano-iano» , în A. Elorza, Religie politică, San Sebastián, R & B, 1995, pp. 29-56.
A. Enrevé, «La Ule République, hile du protestantisme?», L'Histoire, nr. 21, martie 1980, p. 30-38. Despre stilul de viață protestant în Franța, vezi j. Gamsson, L'hom-me protestant, Bruxelles, Complexe, 1986.
V/. James, Pragmatism. Numiți noi moduri vechi de gândire. Conferințe populare de filosofie [1907], traducere de Santos Rubiano, Madrid, Daniel Jorro, ed., 1923. Se mai poate sublinia importanța pe care James a acordat-o numeroaselor „unități” perceptive ca puncte de plecare pentru reflecție (pp. 138 - 147), la fel cum a făcut Prat în schema sa.

191 F. Cambó, «Norman Davis: records», Buenos Aires, 5 iulie 1944, Meditacions. Ei dictează (1941-1946), Barcelona, Alpha, 1982, pp. 1477-1478. Davis și senatorul Hollys au fost delegații lui Wilson pentru a negocia un credit pentru achiziționarea de catâri pentru Corpul Expeditionar American din Europa și au ajuns epuizați de ineficacitatea ministrului de stat Dato, până când Cambó și Ventosa au rezolvat problema într-o întâlnire informală în care toți ceilalți participanți spanioli (Dato și Maura, de când ministrul González Besada se scuzase) s-au retras, lăsându-i pe cei doi catalani. Davis a spus, mai precis, «într-o spaniolă am pronunțat Yankee: „Tu. seamănă mai mult cu noi decât cu domnii plecați.”»
Capitolul 10. Catalanismul înaintea raclei: societatea civilă istorică
1 J. Canal, Carlismul catalan Zeul Spania Restauraţiei. Un eseu despre modernizarea politică (1888-1900), Vie, Eumo, 1998.
2 J. Figuerola, Biserica și societatea la începutul secolului al XIX-lea. Societatea Osona și Episcopul Strauch în timpul crizei vechiului regim, Vie, Eumo, 1988.
3 S. Aznar, Probleme sociale actuale. Prima serie, Barcelona, Acción Social Popular, 1914, p. 24. De fapt, Aznar citează „un ilustru scriitor englez” (WT Stead) care a efectuat un sondaj în Review of Reviews în 1906 pentru a afla sursele laborismului; dar ceea ce pentru Stead a fost o veste pozitivă, pentru Aznar nu. O biografie a lui Aznar: Enciclopedia Espasa, vol. 1 Anexă (1930), p. 1160
4 Pentru prezența masonică: P. Sánchez i Ferré, Masoneria în Catalonia 1868-1936, Barcelona, Edicions 62/Consiliul orașului Barcelona, 1990; X. Cazinouri, Zidăria în Barcelona de la început până în prezent, Barcelona, La Busca, 2000.
5 P. Sánchez Ferré, „Masonería y colonialismo español”, enj. A. Ferrer Bemmeli (dir.), Masonry and its international impact,

Madrid, Universidad Complutense de Madrid, El Escorial Summer Courses 1988, pp. 11-26.
6 Pentru librepensamiento catalan: M. Vicente Izquierdo, Josep Llunas și Pujáis (1852-1905). La Tramontana și gândirea catalană radicală liberă, Reus, Asociația de Studii Reus-senes, 1999.
7 A se vedea: A. Brande, Radical Spirits: Spiritualism and Women's Rights in Nineteenth Century America, Boston, Beacon Press, 1989; B. Goldsmith, Alte Puteri. The Age of Suffrage, Spiritualism, and the Scandalotis Victoria Woodhidl, New York, Knopf, 1998; pentru Anglia: L. Barrow, Independent Spirits. Spiritualism and English Plebians 1850-1910, Londra, Routledge & Kegan Paul, 1986.
8 G. Horta, „Spiritismul şi modernizarea catalană. Zei spiritualişti mistici ai secolului al XIX-lea şi ocultişti ai secolului al XIX-lea”, Afaceri, nr. 38, 2001, pp. 191-211; de asemenea, de același autor: IЛ mistica la baricade. Introducere în spiritismul catalan al secolului al XIX-lea în contextul ocult european, Barcelona, Proa, 2001.
9 M. Delgado, „Anarhie și spiritualism”, El País, 29 aprilie 2002, p. 3.
10 A. Domingo y Soler, Spiritismul respingând erorile romano-catolicismului. Culegere de articole, San Martín deis Provensals [sic], Imp. Juan Torrens, 1880. Pentru informații despre Domingo y Soler, decedat în 1909: GEC, voi. 9, p. 242.
11 JM Serrate (Kecter), «Congrese. Expoziția Universală de la Barcelona», Studii asupra Expoziției Universale de la Barcelona, inaugurată la 20 mai și închisă la 9 decembrie 1888, Barcelona, Est. Tip. din Jurnalul Mercantil, 1888, p. 134.
12 X. Zece, utopie sexuală pentru presa anarhistă din Catalonia. Revista Ethics-hmiales (192 .. 1937), Lérida, Pagés Eds,, 2001.

13 Vezi, de Humbert Torres, liderul tineretului republican, principala organizație a orașului, Apărarea sa mctapsíqinca. Patru prelegeri polemice la Ateneu Lleidata, Lérida, Tip. „Tinerețe”, 1929.
14 Vezi G. Horta, «Verdaguer i els espiritistes», Avui, 28/29 martie 2002, Cultura pp. iv-v. Este suficient să subliniem că criminologul italian Lombroso, atât de influent în Catalonia, a ajuns ca spiritist. A existat cel puțin curiozitate intelectuală din partea comunității științifice, în fața durului „obscurantism” catolic, așa cum a arătat Josep Comas i Sola (1868-1937), fondator și director al Observatorului Fabra care a fost dispus să investigheze un mediu cunoscut, cu critici de rezultate: M. Díaz Prieto, „Și dacă celelalte nu există?”, La Vanguardia, 16 decembrie 2001, Revista p. 7. Pentru mediu: [R. Turró] Verdaguer justificat de un catalan (prol. E. Marquma), Barcelona, Biblioteca Spaniolă, 1903; vezi Dr. P. Domingo Sanjuan, „Turró y Mosén Cinto Verdaguer”, în Turró, hombre de ciencia mediterráneo, Barcelona, Pórtic, 1970, pp. 101-123 (în special p. 115).
1 Părintele carmelit Francese Palau i Quer, născut la Aitona (Segriá) în 1811 și murit la Tarragona în 1872, renumit pentru întemeierea Congregației Carmeliților Misionari Terțiari Descalzi și, la Barcelona, l'Escola de la Virtut, servește ca un exemplu..

Pentru viziunile și exorcismele sale: Fr. Gregorio de Jesús Crucificado, Brasa entre ashes. Biografia RP Francisco Palau y Quer, OCD, Bilbao, Desclée de Brouwer, 1956, cap. XV; mai deranjat este un biograf mai recent: E. Pacho, French Palau y Quer. O pasiune eclesială, Roma, Carmélites Missioneres, 1987, pp. 54-56, 73-74.

16 J. Pabón, Drama lui Mosén Jacinto, Barcelona, Alpha, 1954; P. Basilio de Rubí, Ultimul ceas al tragediei. Spre o trecere în revistă a cazului Verdaguer, Madrid, Ed. Franciscana, 1958; M. Condeminas, Els exorcismes ijacint Verdaguer, Barcelona, se, 1970.

17 E. Weber, Satan Franc Mason. La mystification de Leo Taxil, Paris, Juillard, 1964. Paradoxal, jocul în care contrariile se aseamănă este atât de mult la fel încât și astăzi există suspiciunea că în spatele religiozității lui Eusebi Güell, arhitectul său Gaudi și gustul ambelor din cauza opera poetului Verdaguer, toți catolici credincioși, a fost ascunsă o afinitate pentru simbolistica masonică și, asta implică, pentru aceeași societate secretă; Într-o asemenea lumină, versiunea care ar rezulta din cazul Verdaguer ar fi cu adevărat paranoică. Vezi: M. Gómez Anuarbe, Francmasoneria și Sfinția. Los Caprichos de Gandí în grădinile din Comellas, Tórrela Vega, Editorial Besaya, 2002.

18 Potrivit mărturiei date acestui autor de celebrul specialist în agitație „anti-sectară”, Pr. Joan Tusquets, chestionat cu privire la preocuparea sa deosebită, a explicat că vrăjmășia sa față de loji venea din cauza masoneriei fiind „o liturghie alternativă” la cea catolică. unu.

19 Lucrarea preotului chilian JI Víctor Eyzaguirre, El catolicismo en presencia de sus disidentes, Barcelona, Lib. Religious, 1856, al cărui prim volum relatează o călătorie prin Statele Unite, Marea Britanie, Olanda, Germania și Austria.

20 Ca exemplu, tratarea lui Torras i Bages ca post-carlist: G. Brenan, The Spanish Labyrinth [1943], Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1962, p. 28.

21 Citat, din Extrasul de discuţii al Academiei, în S. Moret şi Prendergast, Centralizare, descentralizare, regionalism, prelegere susţinută la Ateneo de Madrid la 30 martie 1900, Madrid, Imp. de Eduardo Arias, 1900, p. 35.

22 C. Seco Serrano, „Opțiunea catalană a contelui de Montemolín”; în C. Seco Serrano, Tríptico carlista, Barcelona, Ariel, 1973, pp. 63-120; J. Camps i Giró, Războiul celor din mine și catalanismul politic (1846-1849), Barcelona. Curial, 1978; LF Toledano González, Carlins și catalanismul. Apărarea fiurilor catalane și a religiei în ultima Carlinada, 1868-1875, St. Vicenç de Castellet, Farell, 200?.

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32
33
34
35
De exemplu: Severo Catalina, La verdad dei progresso, Madrid, Lib. de A. de San Martín, 1862, cap. VIII, „A așa-zisei școli neo-catolice”. Vezi, în general: B. Urigüen, Originea și evoluția dreptei spaniole: el neocatolicismo, Madrid, CSIC, 1986.
În general: J. Canal, El carlismo, Madrid, Alianza, 2000; Despre mișcarea din Catalonia: P. Anguera, Carlism in Catalonia, 1827-1936, Barcelona, Empúries, 1999.
R. Tasis, Jocurile florale de la Barcelona în evoluția gândirii în Catalonia (1859-1958), Barcelona, Diputació de Barcelona, 1997, p. 169.
Vezi cele cinci volume de Discursuri în R. Nocedal, Opere, Madrid, Imp. de Fonta-net, 1910, tomos I, II, V, Vili, IX, X.
Vezi F. Lafage, L'Espagne de la contra-revolution. Développement et déclin .\ViIie-.\.\e siècles, Paris, L'Harmattan, 1993, pp. 167-168. Un autor ultramontan la fel de semnificativ ca Francisco Navarro Villoslada (1818-1895), autor al celebrului roman Amaya, sau bascii din secolul vɯ (1878), care a popularizat atât de eficient discursul rasial-ancestral euzkal-dun, a publicat versiunea sa a unui hagiografia președintelui-martir ecuadorian în 1892: RPA Barthe, García Moreno, președinte al Republicii Ecuador, răzbunător și martir al dreptei creștine, traducere de F. Navarro Villoslada, Paris, Víctor Retaux and Son, 1892, 2 vol. O idee despre influența durabilă a exemplului ecuadorian este dată de o biografie scrisă de un iezuit și publicată la Bilbao în 1921: „La mijlocul secolului al XIX-lea, a ridicat steagul lui Hristos care a fost târât de-a lungul pământului. de guverne înspăimântate și dominate de o sectă sacrilegă: și în cinstea acelui steag și-a încins sabia și a impus legile; și desfășurându-l în vânt, în fruntea Națiunii sale, el singur a stat împotriva curentului vremii, i-a călcat în picioare politica falsă, i-a disprețuit impietatea și, ca răspuns la declamațiile zadarnice în favoarea libertății, a demonstrat cu faptele. cum un guvern creștin poate restabili în scurt timp pacea, prosperitatea și onoarea unei națiuni”. A. Fiori, SJ, Viața lui Garcia Moreno. Erou și martir al religiei și al patriei 1821-1875, Bilbao, Adm. al „El Mensajero del Corazón de Jesús”, 1921, pp. 4-5. În rest, câteva portrete recente: P. Ponce, García Moreno, Madrid, Cambio 16, 1987; mai indulgenți: JB Ruiz Rivera, García Moreno, Madrid, Anaya, 1988.
Ramón Nocedal, „Discurs rostit în promovarea muncii”, 19 noiembrie 1892, în R. Nocedal Discourses, IV, Catalonia and the Promotion of National Work. Tăieri din 1901-1902, Lucrări..., op. cit., volumul VIII, pp. 1-55 (citare p. 23).
Vezi, în general: J. Corroerá, Origins, ideology and organization of Basque nationalism (1876-1904), Madrid, Siglo XXI, 1979; JC Larronde, Naționalismul basc: originea și ideologia sa în opera lui Sabino Arana y Goiri, San Sebastián, Txertoa, 1977; JJ Solozábal, Primul naționalism basc, Madrid, Túcar, 1975.
Cu toate acestea, unii cataleniști incipiente nu au încetat să idealizeze sabmismul:
C. Omar y Barrera, Justificació del regionalismo, Perpignan, Llibrería de Joseph Payret, 1901, cap. III.

Ramón Nocedal, în întrebarea sa parlamentară din 7 mai 1902, i-a denunțat pe cei care au fluierat sau au atacat drapelul spaniol, care în lucrarea sa adunată apare ca declarația sa foarte negativă asupra „catalanismului”: R. Nocedal, Discursuri, IV , op. cit., p. 209-224.
J. Pía, Un bărbat din Barcelona, Barcelona, Destino, 1945, p. 33. Cea mai echilibrată biografie catolică a lui Pius al IX-lea rămâne: EEY Hales, Pius Nono, Garden City (NY), Doubleday-Image, 1962; o mostră din hagiografiile care au circulat despre pontif în Catalonia: RP Huguet [sic] (trad. P. Antonio Salvador), The Spirit of Pius IX [.../, Barcelona, Las Maravillas-! ib. a văduvei Plá 1868
În general: KO von Aretin, The Papacy and the Modern World, New York: McGraw Hill, 1970. Pentru poziția lui Lamennais, vezi Aflains de Rome. Des maux de I'i-.yiiч·

et de la Société, Paris, Garnier, nd (pentru evaluarea sa asupra Bisericii Spaniole, pp. 260-284). Sintagma „o Biserică liberă într-o societate liberă” a fost atribuită omului de stat piemontez Cavour.
36 Pentru cultul fundamentalist spaniol al admirației față de Ecuador: «Condamnation of Liberalism in its three grade of radical Liberalism, moderated Liberalism and Catholic Liberalism or liberal Catholicism». Scrisoarea pastorală pe care Episcopii Ecuadorului au reunit-o în Consiliul Provincial o adresează eparhiilor lor (1885), Barcelona, La Verdadera Ciencia Española, nd; Pentru Țările de Jos în general: EH Kossmann, The Lou > Cointnes 1780-1940, Oxford (GB), Oxford University Press, 1988, pp. 35(1-361; modelul clasic în A. Lijphart, The Politics of Accommodation, Berkeley (Cal.), University of California Press, 1975.
37 J. McManners, Church and State iu France, 1870-1914, New York, Harper <5¿ Row, 1972, cap. 8; Havard de la Montagne [sic], Istoria democrației creștine, Madrid, Editura Tradiționalistă, 1950, cap. IV.
38 R. Griffiths, The Reactionary Revolution, lhe Catholic Revival in French Literature, 1870-1914, New York, Frederick Ungar, 1965; pentru afacerea Dreyfus: J. McManners, Church and State…, op. cit., cap. 9; separare și guvernare Combes: M. Larkin, Biserica și Statul după Afacerea Dreyfus. The Separation Issue in France, New York, Barnes &: Noble, 1974.
39 C. Seton-Watson, Italia de la liberalism la fascism, 1870-1925 [1967], Bari/Roma, Laterza, 1999, pp.318-328.
40 I de Carli, Pius X and His Time, Barcelona, Caralt/Plaza Janes, 1962.
41 Pentru Merry del Val: Pr. Dal-Gal, Cardinal Merry del Val, Madrid, Sapientia, 1954; JM Javierre, Merry del Val, Barcelona, Juan Flors, Ed., 1961; E. Davallon, «“La Sapi-ni Ire” o scurtă istorie a organizaţiei fundamentaliste», enj. Folliet, L. Guissard, L. Davallon, Progressiveness and Fundamentalism, Madnd, Zyx, 1966, pp. 65-112; de asemenea M. Arboleya Martínez, Otra Masonería: el integrismo contra la Compañía de Jesús y contra el Papa, Madrid, CIAP, 1930.
42 Este obișnuit să presupunem că «'[integrismo» este un cuvânt de origine franceză apărut în țara vecină în 1910, din cauza

disputei dintre catolici intransigenți și moderniști»: L. Escribano, El fundamentalismo islámico, Madrid, Acento, 2001, p. 17.
43 E exhaustiv E. Poulat, Criza modernistă (Istorie, dogmă și critică), Madrid, Taur, 1974.
44 A. Botti, La Spagna e la crisi modernista. Culture, società civile c religiosa tra Otto e Novecento, Brescia, Morcelliana, 1987.
45 A. Dansette, Histoire religieuse de la France contemporaine, voi. II, Sous la Troisième République, Paris, Flammarion, 1951, pp. 573-575.
46 F Montero, The Catholic Movement in Spain, Madrid, Eudema, 1993, p. 7.
47 M. Invernezzi, I cattolici contro l'unità d'Italia? L'Opera dei Congressi (1874-1904), Monferrato (Alessandria), Piemme, 2002.
48 Vezi Cronica celui de-al patrulea congres catolic spaniol. Discursuri rostite la ședințele publice, trecerea în revistă a rapoartelor și lucrărilor prezentate la ședințe și a altor documente referitoare la respectiva adunare, ținută la Tarragona în octombrie 1894, Tarragona, est. Tip. de F. Aris și Fiul, 1894.
4° Ibid., p. 34. Pentru biografia lui Casañas: GEC, vol. 6, p. 395.
50 J. Agirreazkenuaga, „Oportunitățile pentru construcția statului liberal foral: La „España Forai"", în AM García (ed.), España, ¿Nación de Naciones?, Ayer, nr. 35, 1999, pp. 121-146. Pentru Pella și Forgas, a se vedea: J. Pella și Forgas, Llibertats y ancii govern de Catalunya, Barcelona, Llibreria de Francese Puig, 1905.
51 J. Pella y Forgas, Criza catalanismului, Barcelona, Tip. Henrich și Ca, 1906; de asemenea L. Costa și Fernández, Josep Pella și Forgas și catalanismul, Barcelona, Dalmau, 1997.

52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
Ca eșantion: M. Campomar Formelles, „Menéndez Pelayo în conflictul dintre tradiționalism și liberalism", în Studies on Menéndez Pelayo, nr. extraordinar în onoarea lui Don Manuel Revuelta Sañudo, Buletinul Bibliotecii Menéndez Pelayo, Santander, Sociedad Menéndez Pelayo, 1994, pp. 109-134.

S. Juan Arbó, Viața tragică a preotului Jacinto Verdaguer, Barcelona, Planeta, 1970, p. 602.

J. Bonet şi C. Marti, Integrismul în Catalonia. Les gratis polemiques 1881-1888, Barcelona, Vicens-Vives/Caixa de Barcelona, 1990, cap. XVIII

J. Torras i Bages, „Practica regionalismului”, note nedatate, enj. Torras i Bages, Despre regionalism..., op. cit., pp. 168-169 (citări p. 168).

Pentru scrierea unui text pentru Unire, vezi „Limba regională în templu”, enj. Torras i Bages, De regionalisme, voi. VIII, Obres Completes, Barcelona, Biblioteca Balines, 1925, pp. 151-152.

J. Torras i Bages, „Considerații sociale și politice asupra regionalismului”, note inedite, în ibid., pp. 169-182 (citări p. 176).

J. Torras i Bages, „Considerații sociologice despre regionalism” (1893), în ibid., pp. 9-87 (citarea 13).

A. Masriera, Pastorala Excelenței. și Pto. Señor Obispo de Barcelona din 6 ianuarie 1900, contestat sau apărat de domnii Silvela, Romero Robledo, Dâvila, Villanueva, Cruz Ochoa, Dato Iradier, Cañellas, Sallares, Abadal, Poveda, Matai.x, Soto Hermoso, de Cavia, Brañas , Polo și Peyrolón, Dorao, Rabió și Lluch, Sarda și Salvany, Dallés, Cabot Negrevernis, Rivera, Mestre Noè, Perelló, Sabatcr, Valls Sabat, Ferré și Carrió, Bonet etc., Barcelona, Imp. de Subi-rana Hermanos, 1901; J. Figuerola i Garreta, Episcopul Morgadcs și formarea Bisericii Catalane contemporane, Barcelona, Abația Montserrat, 1994, partea a IV-a.

Vezi, cu titlu indicativ: V. Serra y Boldú, „Jurnalist Verdaguer”, în Jurnalism pentru jurnaliști. Raiul conferințelor jurnalistice /.../, Barcelona, Asociación de Periodistas de Barcelona, [¿1915?], pp. 81-88.

G. van Hensbergen, Antoni Gandí, Barcelona, Plaza Janés, 2001.

Pentru relația cu Torras și Mallorcan Seo: JJ Lahuerta, „Reforma catedralei din Palma și restaurarea politică a Bisericii din Catalonia și Mallorca” , Cercetare, nr. 25, 1992, pp. 7-29.

A Nicolau, L. Ubero, P. Vivas, „Universul simbolic al lui Verdaguer și Gaudi”, în A. Nicolao, L. Ubero, P. Vivas (coms.), Gatídí-Verdagucr, Barcelona, Consiliul orașului Barcelona / Triunghi, 2002, pp. 103-137.

J. Bergós, Gaudi, ГIютс și opera [1954], Barcelona, Lunwerg/«La Caixa», 1999, pp. 32, 44-46.

J. Fatili, „Liga cealaltă, centenarul”. Astăzi, 18 aprilie 1999, p. 25; de asemenea despre Liga Spirituală; GEC, wow. 14, p. 77.

De exemplu de colaborări este Carnet: A. Manent, Trei scriitori catalani: Camer, Riba, Pia, Madrid, Gredos, 1973, p. 25; ca mostră a tratamentului în ziarul regionalist, La Veu de Catalunya, 17 aprilie 1917 (după-amiază), p. 2, unde manifestul «Per la nostra pietat i la nostra llengua» al Ligii Spirituale apare cu egală atenție la actele de propagandă de la Molins de Rei ale radiodifuzorului pancatalanist «Nostra Parla».

Liga Regionalistă, așadar, nu a putut niciodată să îndeplinească o funcție de instrument de convertire religioasă sau de recrutare catolica care, de exemplu, a fost una dintre „atractiile” L'ActionJrançaise: vezi F. Gugelot, Li conversion deis intellectiiales au latholI< isino en Franța (1885-1935), Paris, CNRS, 1998, cap. 12.

Luăm conceptul dej. M. Iñurntegui Rodriguez și J. Viejo Yharrasarry, «The Tomist in the Courts. Trecut confesional și timp constituțional", în JM Iñurritegui y

J M. Portillo (eds.), Constituția în Spania, Madnd, Centrul de Studii Politice și Constituționale, 1998, pp. 17-23.

68 E. Prat de la Riba, „Vorbitori la Liga Spirituală a Maicii Domnului din Montserrat la 29 decembrie 1906", Montserrat, VII, nr. 66, iunie 1906, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și M. Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, 1906-1917, volumul II, Barcelona, Proa, 2000, pp. 94-96 (citat p. 95).

69 E. Jardí, El Cercle Artistic de Sânt Une, Barcelona, Destino, 1976. Véase también Mη. Caries Cardó, Doctrina estetică a Dr. Torras i Bages, Barcelona, Editorial Catalana, 1919.

70 Marele exemplu a fost în zorii politicii franceze moderne, în restaurarea Bourbon sub Ludovic al XVIII-lea, când partidul „ultra" (adică ultra-catolic) a fost acuzat că controlează mecanismele camerei alese printr-o societate secretă în mâinile religioase, „Congrégation de la Vierge", lucru pe care sectorul în cauză l-a negat: vezi acuzațiile lui Montlosier (R. Casanova, Montlosier et le parti prêtre, Paris, Robert Laflont, 1970) și celebrul roman de Stendhal , Le rouge et le noir (1830), care tratează direct problema. Problema s-a târât prin mai bine de un secol de istoriografie galică, cu argumente contradictorii din stânga (care insista asupra rolului sinistru al «Congregației») și din dreapta (care, dimpotrivă, repeta că nu era decât un entitate pioasă): vezi, pentru o demonstrație catolică: CA Geoffroy de Grand-maison, U Congrégation (1801-1830), Paris, Plon-Nourrite, 1889. În cele din urmă, istoricul catolic Guillaume Bertier de Sauvigny a demonstrat, cu lucrări ale unui protagonist , strămoșul său, că, de fapt, „Congrégația" fusese o asociație pentru rememorare și că opinia „ultra" a fost coordonată printr-o altă organizație, „Cavalerii de la Foi", cu mulți dintre aceiași parteneri, care, întrucât era secret, nu a putut fi descoperit pentru a spăla reputația Congregației. Vezi G. Bertier de Sauvigny, Un type d'ultra-royaliste. L·' comte Bertier de Sauvigny (1782-1864) ct l'enigme de la Congrégation, Paris, Imp. des Presses Continentales, 1948. Toate acestea au dus la reflecţii similare cu prelatura Opus Dei: J. Artigues [pseud. j, Opus Dei în Spania, I, Evoluția sa ideologică și politică, 1928-1957, Paris, Ruedo Ibérico, 1968; J. Ynfante, Prodigioasa aventură a Opus Dei. Geneza și dezvoltarea Santa Mafia, Paris, Ruedo Ibérico, 1970; sau ediția sa corectată:}. Ynfante, Opus Dei, Barcelona, Grijalbo, 1996.

71 Vezi O. Mallo şi A. Martí, En tierra de fariseos. Călătorie la izvoarele catalanismului catolic, Madrid, Espasa-Calpe, 2000.

72 După cum se arată: O. Colomer i Caries, Josep Torras i Bages (1846-1916) O sută cincizeci de ani, Sabadell, Fundació Amies de les Arts i de les Lletres de Sabadell, 1996.

73 F. Pujols, O viziune artistică și religioasă a lui Candi [1927], Barcelona, Quaderns Crema, 2002, p. 56.

74 E Prat de la Riba, „Insistent. Radicalismul dreptei", La Veu de Catalunya, 17 septembrie 1909, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și M. Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă..., op. cit., voi. II, pp. 458-461 (citare p. 461).

75 V. Cacho Viu, «Catalanismo y catolicismo en el ambiente intelectual fin de siècle», în M. Andrés, V. Cacho Viu, JM Cuenca, A. Domínguez Ortiz, S. Folgado Florez, JM García Escudero,}. Longares, C. Martí, M. Revuelta,}. Tusell, Abordarea istoriei sociale a Bisericii Spaniole contemporane, El Escorial, Real Monasterio del Escorial, 1978, pp. 297-321 (citare p. 314); inclus și în V. Cacho Viu, Naționalismul catalan ca factor de modernizare, Barcelona, Quaderns Crema/Residencia de Estudiantes, 1998.
76 }. Bada, II Clericalism și anticlericalism, Milano. }aca Book, 1996, pp. 62-66.
77 C. Taylor, „Nationalism and the intelligentsia in Quebec” [1965], în C. Taylor, Bringing Solitudes Closer. Federalism and nationalism in Canada, San Sebastián, Gakoa, 1999, pp. 29-56.

78 J. Andrés Gallego, Politica religioasă în Spania 1889-1913, Madrid, Editora Nacional, 1975, p. 141.
79 Arhiva Generală și Istorie a Universității din Barcelona, Fișiere: „Prat de la Riba, Enne”.
80 J. Solé Tura, Catalanismul și revoluția burgheză, Barcelona, Edicions· 62, 1967, cap. Ili, X-XII; apărarea lui E. Jardí, Gândul lui Prat de la Riba, Barcelona, Alpha, 1983, pp. 143-156, care plasează și formarea adolescentului Prat în „Entități catolice” (p. 41-44).
81 P. Coromines, „Institutul de Studii Catalane. Primii săi XXXV ani” (1935), reprodus în Centenarul nașterii lui Enric Prat de la Riba, Barcelona, Nadala Lluís Garulla, 1970, fără paginare. Despre Bastardas, există o revendicare exhaustivă: A. Pérez-Bastardas, Republici naționaliste și catalanism politic: Albert Bastardas și Sampcrc (1871-1944), Barcelona, Edicions 62, 1987, 2 vol.
82 J. Llorens i Vila, „Uniunea Catalanistă și Adunările Catalaniste”, Afaceri, nr. 13, O sută de ani de catalanism, 1992, pp. 31-41 (în special p. 39).
83 E Prat de la Riba, Naţionalitatea catalană..., op. cit., p. 38; cele două propoziţii se repetă textual în E. Prat de la Riba, „Proleg. Opera lui Duran în evoluția gândirii politice catalane”, în L. Duran i Ventosa, op. cit., p. 18.
84 P. Coromines, „Institutul de Studii Catalane...”, op. citat
85 J. Andrés Gallego, op. cit., p. 339; J. de Camps i Arboix, Bugetul culturii, 1908. O problemă de activitate, Barcelona, Rafael Dalmau, 1974.
86 J. Andrés Gallego, op. cit., pp. 339, 485.
87 J. Comella y Colom, Prbo., The Cosmopolitan Revolution and Protestantism, Barcelona, Fomento de la Prensa Tradicionalista/La Hormiga de Oro, 1908.
88 Joan Balanzó i Pons, Scrisori catalaniste către mou bon amidi don Albert Rusiñol, Barcelona, Fidel Giró, imp., 1904, p. 7. Autorul a fost fratele unui cunoscut catolic alfabetizat în catalană, barceloneanul Llorenç Balanzó i Pons (1860-1927), înnobilat de Papa Benedict al XV-lea ca marchiz de Balanzó. Vezi GEC, voi. 4, p. 65.
89 J. Alsina și Bover, Spania regionalistă și mișcarea catalană, Barcelona, Imp. de Francisco Altés, 1908.

90 Γ Sarda y Salvany, Pbro., „¿Romerias? Ce scoateți din asta?”, în F. Sardá, Propaganda Catolică [1883], Barcelona, Lib. și Tip. Catolică, 1907, text LXXXIII, pp. 499-504 (citare pp. 502-503).

91 J. Massot i Muntaner, „Gaietá Soler și solidaritatea catalană”, Cercetare, nr. 17, 1985, pp. 105-122 (p. 106-111).

92 Ibid., pp. 11-113; G. Mir, „O controversă despre catolicism și catalanism (Despre Miquel deis Sants Oliver și criza de gestionare a „Diario de Barcelona”, 1906)”, Recerques, nr. 6, 1976, pp. 93-118; este reprodus. acolo: CS, „Sano regionalismo”, Diario de Barcelona, 26 iunie 1906; „El reverso de la medalla”, ibid., 3 iulie 1906, și, răspunsul lui Prat, „De dret y de revés”, La Voice of Catalonia, 9 iulie 1906.

93 A se vedea J. Massot, „Interviu cu Miquel Batllori”, La Vanguardia, 2 aprilie 2000, pp. 49, 51 (citare p. 49); versiunea publică a chestiunii enj. Andrés Gallego, op. cit., pp. 334-337; originile lui Casanovas: M. Batllori, „Ignasi Casanovas. Servitoarea unui istoric de oraș”, în M. Batllori, Galería de personajes, Barcelona, Vicens-Vives, 1975, pp. 219-230; pentru biografia lui Casanovas: CEC, voi. 6, p. 397.

94 J. Massot i Muntaner, „Antoni M. Alcover sau catalanismul inconsecvent”, în j. Massot i Muntaner, Biserica și societatea în Mallorca în secolul XX, Barcelona, Curial, 197/, pp. 21-45; de asemenea: GEC, voi. 1. pp. 422-423.

95 J. Massot, „Interviu cu Miquel Batllori”,</>/>. cit., p. 49; J. Massot şi Muntaner. „Gaieta Soler și Solidaritatea Catalană”, op. cit., pp. 113-117.

96 P. Fullana Puigserver, Mișcarea catolică din Mallorca (1875-1912), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1994, p. 380-386.

97 B. de Rubí, „Părintele Miquel d'Espluges și „Idealul milostivirii”, Estudios Franciscanos, vol. 79, nr. 362-363, aprilie-decembrie 1978, pp. 406-461 (p. 412-419) J. Massot i Muntaner, „Gaietá Soler și solidaritatea catalană”, op. cit., pp. 121-122.

98 X. Tornatoci!, Catalanismul, carlismul și republicanismul în Vie (1899-1909), Barcelona, Abația Montserrat. 2002, pp. 73-74.

99 PJ de Abadal, SJ, The Catholic Alliance, Barcelona, Gustavo Gilí, ed., 1907, pp. 96, 99.

100 Cayetano Soler, Biserica separată de stat. Probleme politico-religioase, Barcelona, Gustavo Gilí, ed., 1911, pp. 117, 118-119. Biografie: GEC, voi. 21, p. 320

101 Vezi editorii El Siglo Futuro în A. Masriera, La Pastoral..., op. cit., pp. 265-282.

102 F Sarda și Salvany, „¡Gracias, mil gracias!”, Revista Popular, 25 ianuarie 1900, în ibid., pp. 343-345 (citări p. 343).

103 A. Moliner Prada, Félix Sarda i Salvany y el integrismo en la Restauración, Bellaterra, Servei de Publications de la UAB, 2000, pp. 45-51.

104 J M. de Sagarra, Memorii [1954], Barcelona, Aedos, 1964, p. 196.

105 Vezi biografia lui, scrisă de Joan Fuster, în GEC, voi. 8, p. 184.

106 JM Laboa, El integrismo, un talante limited e excluyeme, Madrid, Narcea, 1985, pp. 65-70.

107 «Carlos María Negón» [sic], Cindirias regionalistas, pamflet nr. 1: «Regionalismul spaniol», Valencia, Biblioteca Españolista, 1904, p. 10 («Către un catalanist», «Războiul „Los Segadors»»), enj. DM Corbató, Diverse broșuri de doctrină spaniolă, Benima-net (Valencia), Biblioteca Spaniolă, nd, grupa II.
108 Ibid., p. 4-5 („Regionalismul este catolic”).
109 Ibid., p. 14 („Regionalismul catalan”),
110 Ibid., p. 16-18.
111 «Proiectul de program fundamental al unei confederații regionaliste», ibid., p. 19.
1 12 „Carlos Maria Negon” [sic], Regionalist Cindirias, pamflet nr. 3: „Separatismul deghizat”, Valencia, Biblioteca Española, 1905, pp. 3-4 („Catalunia și Castilia”), enj. DM Corbató, Pamflete diverse ale doctrinei spaniole…, op. cit., grupa II.
115 M. Peset Reig, «Carlismul și naționalismul valencian. Doi idealiști diferiți: Aparisi și Guijarro și părintele Corbató”, în Nations et Nationalités en Espagne, xiXe. et XXe. pp., Paris, 1 - ndație Singer-Polignac, 1985, pp. 213-2
114 Marele proiect spaniol. Scutul Inimii lui Isus pe steagul Spaniei. Cronica contemporană a domniei sociale a Inimii lui Isus în Spania. De mai multe doamne Lovers of the Sacred Heart, Alcoy, The Good Press, 1916; Marele proiect spaniol. Pliant dedicat-ri < către SMC regele Alfonso XIII ¡...J, Valencia, Tip. Modern, 1917.
115 J. la Cueva Mermo, „Católicos en la calle: lá mobilización de los católicos españoles, 1899-1923”, Historia y Política, nr. 3, 2000/1, pp. 57-79 (pag. 64).
116 A se vedea E. Oleína, El carlismo y las autonomías regionales, Madrid, Seminarios y Ediciones, SA, 1974; de asemenea, din aceeași, primele două capitole ale sale Carlism și autonomie în Țara Valenciană, Valencia, Tres i Quatre, 1976.
117 J. Vilamitjana, De la peseta la euro. Istoria pesetei: 1868-2001, Girona, Fundació Caixa de Girona, 2001, pp. 34-35.
1 18 În general: M. Rodríguez Carrajo, Cázqucz de Mella: sobre su vida y su obra, Madrid, Revista «Estudios», 1973.
119 J. Vázquez de Mella, «Apoteoza Spaniei și viziunea catastrofei», discurs în Congresul Deputaților, 8 iulie 1896, în J. Vázquez de Mella y Fanjul, Selección, Barcelona, Junta del Homenaje a Mella, 1935, voi. I de Opere Complete (ediție economică), ciras pp. 116.

120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133

134
135
136
137
138
139
140
141
J. Vázquez de Mella, «Sfârșitul Imperiului nostru colonial. Fără plâns și puțin curaj», El Correo Español, 26 august 1898, enj. Vázquez de Mella y Fanjul, International Issues, Barcelona, Casa Subirana, 1934, vol. XXIII din Opere complete, citat p. 93.
J. Vázquez de Mella, Persecuția religioasă și Biserica independentă a statului ateu, Barcelona, Junta del Homenaje a Mella, 1935, vol. II din Opere complete (ediție economică), pp. 182-183.
ibid., p. 184.
ibid., p. 184-185.
J. Vázquez de Mella, „La Barcelona", „Fragment dintr-un discurs rostit la 24 iunie 1903", J. Vázquez de Mella y Fanjul, Regionalismo, I, Madrid, Editorial E. Subirana, 1935, vol. XXVI din Opere complete, p. 150.
J. Vázquez de Mella, «Mărturie de recunoștință. Glories of Catalonia, Extras dintr-un toast la un banchet ținut la Madrid la 18 noiembrie 1906», ibid., p. 178. M. Fernández („Peñaflor"), „Note pentru o biografie" [1930], enj. Vázquez de Mella y Fanjul, Selecție de elocvență și istorie, Barcelona, Casa Subirana, 1932, vol. I din Opere complete, p. xli. Vezi J. Canal, Carlism..., op. cit., p. 276-277.
A. Ribalta, Catalanism militant, Madrid, Imp. de Romero, 1901, p. 39.
K.O. von Aretin, op. cit.
Folosesc rezumatul, oarecum anacronic în context, de Alberto Martín Artajo, Doctrina política de los Papas, Madrid, Biblioteca de Autores Cristianos, 1959, pp. 41-44, 26-27; vezi, în general: C. Millon-Delsol, Le principe de la subsidiarité, Paris, PUF, 1993. J. Vázquez de Mella, «Din săptămâna regionalistă de Santiago», Discurs rostit la 31 iulie 1918, enj. Vázquez de Mella y Fanjul, Regionalism, II, 1935, Barcelona, Editorial E. Subirana, voi. XXII din Opere complete, citat p. 211.
J. Vázquez de Mella, «Libertate, regionalism, neutralitate» (secțiunea «Adevărata libertate»), El Correo Español, 25 aprilie 1916, în ibid., citează p. 158.
J. Vázquez de Mella, «A Săptămânii Regionaliste din Santiago», op. cit., enj. Vázquez de Mella y Fanjul, Regionalismo, II, citate pp. 253-254.
Ibid., citează pp. 305, 307-308.
J. Vázquez de Mella, «Libertate, regionalism, neutralitate» (secțiunea «Legătura limbii»), op. cit., enj. Vázquez de Mella y Fanjul, Regionalismo, II, citate pp. 164-165. Ibid., citează pp. 166, 167.
R. Lezcano, Legea jurisdicțiilor, 1905-1906, Madrid, Akal, 1978; pentru convergențele din Cortes: Solidaritat Catalana, Discursuri împotriva Legii Jurisdicțiilor în Senat și în. Congres, Barcelona, Sfat. Anuarul de export, 1906.

C.   Alonso, Intelectualii în criză. Rio Baroja, militant radical (1905-1911), Alicante, Institutul de Studii Juan Gil-Albert, 1985, p. 31.
Preluăm datele din micul portret din FC Sainz de Robles, Promovarea «El Cuento Semanal» 1907-1925, Madrid, Espasa-Calpe, 1975, p. 2. 3. 4.
FC Sainz de Robles, Manuel Bueno, sau intelectualul meu iritabil și sceptic, Madnd, Fundación Universitaria Española, 1975, pp. 14-18.
J. Nogales, «We have talked enough», El Liberal, 25 iunie 1905, citat în AM Rodríguez Castillo, Vida y obra dejosé Nogales, Huelva, Diputación de Huelva, 1999, pp. 73-75 (citat p. 75).
Toată relatarea de față depinde de C. Alonso, «The ''revisionistas'' intellectuals in the crisis of 1905”, articol originar din 1982, în C. Alonso, op. at, pp. 15-52. tot E. Gil Bera , Baroja sau frica, biografie neautorizată, Barcelona, Peninsula, 2000.
976
imperialismul catalan
142   A se vedea: J. de Camps i Arboix, Historia de la Solidantat Catalana, Barcelona, Destino, 1970; R. Lezcano, op. cit.
143   R. Ahberch, Ensebio Bertrand Serra, Barcelona, Juan Sabadell Graphic Arts, 1952, p. 210.
144   M. Suarez Cortina, Qorro frigian. Liberalism, democrație și republicanism în restaurare, Madrid, New Library, 2000, p. 280-281; pentru iberismul lui Salmerón, p. 123.
145   E. Ucelay-Da Cal, Francese Macia. O viață în imatgcs. Barcelona, Generalita! al Cataloniei, 1984, p. 50-57.
14C> J. Romero-Maura, «Trandafirul de foc». Mișcarea muncitorească de la Barcelona din 1899 până în 1909, Barcelona, Grijalbo, 1974, pp. 400-419.
IV.   Cambó și d'Ors se gândesc la ideea „imperială”.
Capitolul 1 1. Politician protagonist 1:1 înaintea ideologului: Cambó, Prat γ ideea «imperiai»
1   R de Maeztu, Placía otra España (introducere de Javier Varela), Madrid, Biblioteca Nueva, 1997, pp. 200-201.
2   M de Unamuno, «¿?», Los Limes de El Imparcial, 31 decembrie 1906, citat în C. Alonso, Intelectuali în criză. Pio Baroja, militant radical (1905-1911), Alicante, Instituto de f studios Juan Gil-Albert, 1985, p. 113.
3   1 A. Duran, Agrarismul și mobilizarea țărănească în țara Galițiană (1875-1912), Madrid, secolul XXI, 1977.
4   C Ametlla, Amintiri politice 1890-1917, Barcelona, Portic, 1963, p. 329.
5   Pentru explicarea armoniei perfecte a Lliga în gura lui Cambó într-un interviu realizat în jurul anului 1917, vezi: El Caballero Audaz, Galería, Ediciones EGA, 1943, pp. 607-615 (pag. 610).
6   1 biografie oficială a lui Cambó, publicată de editorul familiei sale: J. Pabón, Cambó, Barcelona, Alpha, 1952-1969, 3 volume. Alte biografii sunt: M. García Venero, T la de Cambó, Barcelona, Aedos, 1952; I. Buqueras, Cambó, Barcelona, Plaza Janes, 1987; E. Jardí, Cambó. Biografie de profil, Barcelona, Portic, 1995; sunt și biografii ale altor lideri: E Jardí, Puig i Cadafalch, Barcelona, Ariel, 1975; JM Tavera, Juan f ntosa γ Calvell, Barcelona, Fundația Ruiz-Mateos, 1977; J. Camps i

Arboix, Raimen d'Abadal i Caldero, Vie, Patronat d'Estudis Ausonencs, 1985, precum şi F. de Carreras, „Studiu preliminar”, în L. Duran i Ventosa, Regionalisme i federalismo, Barcelona, La Migraña , 1993. Pe Liga în general, munca fundamentală continuă să fie I. Molas, Lliga Catalana. Un studiu de estasiologie, Barcelona, Edicions 62, 1974, 2 vol.

7 În Almendros Morcillo, Francese Cambó: the making of a policy maker, Barcelona, Abadia de Montserrat, 2000, p. 40.

8 Plecând de la aceleași texte folosite aici, o lectură diferită despre tactică și comunicare: A. Almendros, „Enric Prat de la Riba și Francese Cambó: abordare a două moduri de a face politică înțeleasă”, Revista de Catalunya, nr. 37, ianuarie 1990, pp. 29-40.

9 Γ Cambó, „Pentru autonomia Cataloniei și măreția Spaniei”, ședințe din 30 noiembrie și 6 decembrie 1934, în F. Cambó, Discursos parlamentaris (1907-1935), Barcelona, Editorial Alpha, 1991 , de ex. 844. Memoria sa i-a făcut un deserviciu în Cambó: Prat a scris manifestul España Grande cu mai mult de un an înainte de a muri.

10 Γ Cambó, Memorii (1876-1936), Barcelona, Alpha, 1981, p. 68.

11 V Cacho Viu, «Profilul public al Cambó», în V. Cacho Viu, El nacionalismo catalan soto factor de modernización, Barcelona, Quaderns Crema/Residencia de Estudiantes, 1998, pp. 105-131 (vezi pp. 114-115).

12 F Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 39.

13 Ibid., p. 43.

14 Ibid., p. 53; vezi E. Prat de la Riba, „Speakers in the Academy La Joventut Católica de Barcelona [sic]”, La Renaixensa, 1 ianuarie 1898, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.) , Operă completă, volumul I, 1887-1898, Barcelona, Proa, 2000, pp. 559-566.

15 F Cambó, Amintiri..., op. cit., pp. 60-61.

16 E. Sánchez Reyes, Don Marcelino Menéndez y Pelayo, Barcelona, Aedos, 1959, pp. 176, 253-254.

17 N. Verdaguer și Callís, Prima victorie a catalanismului, Publicațiile „La Revista”, 1919; în general: A. Comalada Negre, Catalonia înainte de centralism, Barcelona, Sirocco, 1984.

18 J. Coll i Amargos, Narcis Verdaguer i Callís (1862-1918) și catalanismul posibilist, Barcelona, Abadia de Monsterrat, 1998.

19 GW McDonogh, Familiile bune din Barcelona. Istoria socială a puterii în era industrială, Barcelona, Omega, 1989, p. 111.

20 A. Almendros, „Tânărul Cambó: un străin”, Revista de Catalunya, nr. 41, mai 1990, pp. 29-40.

21 V. Cacho Viu, „Profilul public al Cambó”, op. citat, p. 107; Citatul lui Cambó este din articolul său „Conflictul tragic”, La Veu de Catalunya, 8 octombrie 1906.

22 E Jardí, Cambó..., op. cit., p. 272-276.

23 J. Harrison, „Lumea marii industrie și eșecul naționalismului de dreapta catalan (1901-1923)”, Recerques, nr. 7, 1978, pp. 83-98 (traducere din „Big Business and the Failure of Right-Wing Catalan Nationalism [1901-1923]”, The HistoricalJournal, 4, 1976); M. Olivan, Regionalismo catalano, stato c padronato fra il 1898 e il 1917, Milano, Franco Angeli. 1983

24 F. Cambó, „Politica externă: procesul Dreyfus și Curtea de Casație [sic]”, La Veu de Catalunya, 3 iunie 1899, citat enj. Coll i Amargos, Catalanismul conservator înainte de do Dreyfus (1894-1906), Barcelona, Curial, 1994, p. 108.
25 F. Cambó, «¿?», Ld Veu de Catalunya, ¿? noiembrie 1899, citat enj. Miró și Ardévol, „Constituția catalană”, Avui, 11 august 2000, p. 16. Nu am putut localiza originalul.
26 JM de Nadal, Amintiri ale unui student! bandoni, Barcelona, Dalmati i Jover, 1952, p. 134.
27 Mulți au asigurat că obiectivul real fusese tocmai Salmerón. R. Alberch, Eusebio Bertrand Serra, Barcelona, Artes Gráficas Juan Sabadell, 1952, p. 220
28 Vezi hagiografiile lui Prat de Jaunie Bofill i Mates și Martí Esteve: J. Bofill i Mates (J. Casassas, ed.), Prat de la Riba i la cultura catalana [1910], Barcelona, Edicions 62, 1979; M. Esteve, „Biografia lui Don Enríe Prat de la Riba”, Quaderns d'Estndi, Anul III, vol. Si nu. 1 octombrie 1917 („Caiet dedicat lui Enric Prat de la Riba”),
29 A. Pérez-Bastardas, Francese Moragas și Fondul de pensii (1868-1955), Barcelona, Edicions 62, 1999.
30 Și idealizarea naționalistă ulterioară a lui Prat în: J M. Ainaud de Lasarte și E Jardí, Prat de la Riba: home de govem, Esplugues del Llobregat, Ariel, 1973.
31 E. Marquina, In Flanders the Sun Has Set, Madrid, Renaissance, 19 14. Despre Mar-quina, vezi: M. de la Nuez, Eduardo Marquina, sl, Twayne, 1976 (pentru In Flanders..., pp. 141-142).. 44-50), J. Montero Alonso, Viața lui Eduardo Marquina, Madrid, National Publishers, 1965 (p. 151-159).

32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
4''
50
51
F. Cambó, „Apărarea votului corporativ”, ședința din 24 februarie 1908, în F. Cambo, Discursuri parlamentare..., op. cit., pp. 66, 72.
Ibid., p. 73.
F. Cambó „Catalanismul Un articol din Cambó”, El Mundo, 15 ianuarie 1908, pp. 1-2. B. Amengual, Studiu privind organizarea

corporativă oficială a comercianților și industriașilor cu baza conio străină pentru reorganizarea Camerelor oficiale de comerț, industrie și navigație spaniole, Barcelona, Imp. Modern de Guinart și Pujolar, [1910]. Pentru o biografie: GEC, voi. 2, p. 177.
R. Perpiñá, De economía hispana infrasestructura, historia, Barcelona, Ariel, 1972, p. 65. Scrisoare de la F. Cambó către E. Prat de la Riba, 12 ianuarie 1908, reprodusă în R. Olivar Bertrand, Prat de la Riba, Barcelona, Aedos, 1964. p. 324, nr. 4.
E. Prat de la Riba, „Solidaritate și hegemonie”, La Veu de Catalunya, 14 aprilie 1906, în E. Prat de la Riba, Articole, Barcelona, Lliga Catalana, 1934, pp. Í8>-~П (citări p. 76, 77).
F. Pujols, Concept general al științei catalane [1918] Barcelona, Pórtic, 1982, pp. 285-286. F. Cambó, „Regionalismul francez”, Paris, 18 aprilie 1940, Méditations. Dictări (1936-1939), voi. 2, Barcelona, Alpha, 1982, pp. 751-752 (citări p. 752).
F. Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 59. Pentru a ne imagina lectura lui Cambó despre Taine, vezi comentariile acute ale criticului nord-american Edmund Wilson, în clasicul său Hacia la Estación de Finlandia [1940], Madrid, Alianza, 1972, cap. 7 (citat p. 62): „Taine nu încearcă să se întoarcă în trecut, ci se confruntă cu prezentul. Dar, făcând acest lucru, evidențiază unele dintre calitățile mai puțin atractive ale acelui prezent.”
Atribuirea paternității „naționalismului” conform comentariului L’Action française din 15 septembrie 1900 la Programul lui Nancy Barresiano: M. Barrès, Scènes et doctrines du nationalisme, Paris, Emile-Paul, [1902], p . 431, nr. 1.
M. Barrés, „Notes sur les idées fédéralistes” (1895), în ibid., pp. 483-507 (citări p. 498, 504-505).
R Girardet, Ideea colonială în Franța de la 1871 la 1962, Paris, La Table Ronde/Pluriel, 1978, cap. I-IV
J. Coll i Amargos, „League of Catalonia”, în I. Molas (ed.), Dicționarul partidelor politice din Catalonia, secolul XX, Barcelona, Enciclopédia Catalana, 2000, p. 151.
Vezi eseul lui S. Bernstein, „La ligue”, în J.-F. Sirinelh (ed.), Histoires des droites en France, voi. II, Culturi, Paris, Gallimard, 1992, cap. II; mai general, în voi. III, Sensibilités, din aceeași lucrare, eseurile lui P. Barrai, „La terre” (cap. II), de G. Rossi-Landi, „La région” (cap. III), din nou de P. Barrai, « La patrie» (cap. IV) și M. Michel, «La colonisation» (cap. V), acesta din urmă cu noțiunea de «une droite impériale» mai ales pentru perioada interbelică (pp., 141- 148). Pentru Liga Filipine: WE Retana, Rizal. Note biografice, Barcelona, L'Avenç, 1910; G. Fischer, José Rizal, Filipine, 1861-1896, Paris, Maspero, 1970; manifestul Ligii Galice, 5 februarie 1899: reprodus în F. Fernández del Riego, Pensamento Galeguista do sècolo XIX, Vigo, Galaxia, 1983, pp. 191-195.
F Cambó, Amintiri..., op, cit., p. 51.
Vezi R. Soucv, Fascismul în Franţa. Cazul lui Maurice Barres, Berkeley, Universitatea din California Prt^ss, 1972; Z. Sternhell, Maurice Barres et le nationalisme français, Paris, FNSP, 1972, și, de același autor, La droite révolutionnaire, 1885-1914. Les origines françaises du fas cisme, Paris, Sevilla, 1978.

De la Barrés însuși, fundamentalele sale Scènes et doctrines du nationalisme..., op. cit.
J. Coll i Amargos, El catalanisme..., op. cit.
XV. Benjamin, „Despre situația socială pe care scriitorul francez o ocupă în prezent” [1934], în W. Benjamin, Imaginație și societate. Iluminări I, Madrid, Taur, 1990, p. 71.

52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
S. Minguijon, Criza tradiționalismului în Spania, Zaragoza, Tip. de F. Carra, 1914, p. 57.
J. Coll și Amargos, „Brunetière, Barrés and finisecular Catalanism”, L'Avenç, nr. 232, ianuarie 1999, pp. 8-12; J. Coll și Amargos, Narcis Verdaguer și Callís..., op. cit., pp. 296-299, 344-351; de asemenea J. Coll i Amargos, Catalanism conservator..., op. cit., pp. 75-85.
M. Barrés, Greco ou le secrete de Tolède [1911], Bruxelles, Complexe, 1988.
M. Barres, Du sang, de la volupté et de la mort [1894], Paris, Union Générale ¿'Éditions, 1988, p. 136.
M. Barrés, Caietele mele, voi. I, 1896-1898, Paris, Plon, 1929, p. 183.
M. Barrés, Caietele mele, voi. II, 1898-1902, Paris, Plon, 1930, p. 69; M. Barrés, Caietele mele, voi. V, 1906-1907, Paris, Plon, 1932, p. 249; M. Barrés, Caietele mele, voi. VI, 1907-1908, Paris, Plon, 1933, pp. 156-157.
D. Clark Cabeen, The African Novels of Louis Bertrand: A Phase of the Renaissance of National Energy in France, teză de doctorat, Universitatea din Pennsylvania (Philadelphia, Westbrook Publishirig Co., 1923).
V. Blasco Ibáñez, „Maurice Barrés”, Prolog lui M. Barrés, În slujba lui German ία/Colette Baiidoche, Valencia, Prometheus, [1919?], pp. 24-2
C utat în H. Charriualt, Intim Alphonse XIII, Paris, Tânărul Felix, 1908, p. 163.
În cazul în care ideea nu a fost bine înțeleasă, Maurras a avertizat: „Eu nu sunt unul dintre acei provencali himeric, care, după unii dușmani ai Provencei noastre, această patrie anume i-ar putea face să uite de patria comună”. C. Maurras, L'Etang de Berre, Paris, Édouard Champion, Ed., 1915, p. 158.

A.-M. Thiesse, Ecrire la France. Le mouvement littéraire regionaliste de langue française entre la Belle Epoque et la Libération, Paris, PUF, 1991, pp. 65-69. Inutil să spun că, totuși, Maurras a „trădat” punctul de plecare al societății Félibrige însăși. întemeiată ca urmare a unei convorbiri indignate între poet și câțiva prieteni despre „trădarea” idiomatică a elitelor provensale a onoarei lingvistice a țării lor, după însuși Mistral: vezi F. Mistral, Mémoires et Récits, Arles, Culture Provençale et Méridionale. , 1981, p. 444 (text provensal), 445 (franceză).
J. Bainville, La Guerre et l'Italie, Paris, Fayard, [1916?], p. 96.
Pentru relația dintre Félibrige și catalanismul literar: A. Biade i Desumvila, Felibres et catalans, Barcelona, Rafael Dalmau, 1961; R. Aramon i Serra, Frédéric Mistral și Renașterea catalană, Barcelona, Rafael Dalmau, 1985; J. Cantera Ortiz de Urbino, „Federico Mistral and Catalonia”, Miscelania omagiu în onoarea lui Pedro Sainz Rodriguez, Madrid, Fundația Universității Spaniole, 1987, voi. III, ρρ. 121-128; P. Martel, «Occitans et Catalans au XIXe siècle: rêves et réalités», 48/14. Revue du Musée d'Orsay, nr. 15, toamna 2002, p. 74-79; de asemenea, S. Juan Arbó, Viața tragică a lui Mosen Jacinto Verdaguer, Barcelona, Planeta, 1970.
contemporary "national" models . Presa catalană și mișcările naționaliste contemporane, 1861-1901, teză de doctorat, Universitat Autònoma de Barcelona, 1999, pp. 159-192.
J. Folguera, „Poezia Renașterii catalane”, în j. Folguera (E. Sulla, ed.). Noile valori ale poeziei catalane [1919], Barcelona, Edicions 62, 1976, pp. 29-31 (citări p. 30). J. Paul-Boncour și C. Maurras (et al.), La République et la Decentrali cation. I'ιι dezbatere din 1903, Paris, Nouvelle Librairie Nationale, 1923; în general: V. Nguyen, Aux Origines de ¡'Action Française, Paris, Fayard, 1991.
C Maurras, Enquête su la Monarchie, Paris, Nouvelle l librarie Nationale, sf [¿1909?], p. 304.

69 C. Maurras (trad. F. Bertrán), Inquiry on the Monarchy, Madrid, Spanish Library Society, 1935, p. 69. 715.
70 Vezi B. Joly, „Le parti royaliste et l'affaire Dreyfus (1898-1900)”, Renne Historique, CCL-XIX/2, nr. 546, aprilie-iunie 1983, pp. 311-364.
71 C. Maurras, Survey on the Monarchy, Madrid, General Spanish Library Society, 1935, pp. 213-214; originalul, C. Maurras, Enquête ..., op. cit., p. 20-21. Maurras a rămas fidel frazei, bazându-se pe ea în anii războiului civil spaniol și, mai târziu, sub „Statul francez” al lui Pétain: C. Maurras, Vers l'Espagne de Franco, Paris, Editions du Livre Moderne, 1943, p. . 99.
72 JM Corredor, Un spirit mediteranean: Joan Maragall, Toulouse, Imp. Régionale, 1951, p. 154.
73 C. Maurras, Vers l'Espagne..., op. cit., p. 99.
74 E. Prat de la Riba, „The anorganic universal suffrage and the corporate universal suffrage”, Revista Jurídica de Cataluña, I, NJ 5, 1897, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Arnaud de Lasarte, eds. .), Operă completă, volumul I, op, cit., pp. 281-286.

75 C Maurras, Vers l'Espagne de Franco..., pp. 96-101.
76 A. Rovira i Virgili, „Mișcarea politică din jurul Memorialului lui Greuges (anul 1885)”, Revista de Catalunya, nr. 88, iulie 1938, p. 333-355 (citare p. 345).
77 A. Wilhelmsen, „The Theory of Spanish Politicai Tradiționalism (1810-1875): Realism and Carhsm”, în SG Payne (dir.). Identitate și naționalism în Spania contemporană: Carlismo, 1833-1975, Madrid, Proceedings, 1996, pp. 33-5
78 Azorin, Un discurs al L<i Cierva, în Operele sale complete, voi. XIV, Madrid, Caro Raggio, 1921, pp. 193-1
79 Acest lucru a fost subliniat de R. Girardet (ed.), Le nationalisme française 1871-1914, Paris, A. Colin, 1966, pp. 216-218, care ajunge să vorbească de „două atitudini, două școli, două tradiții” atunci când opune pe Barrés și Maurras, pentru a respinge omologarea ușoară și eronată dintre cei doi.
80 A se vedea catalogul monumental: B. Leal, MT Ocaña, et al., Paris-Barcelona, 1888-1937, Paris/Barcelona, Réunion des Musées Nationaux/Consiliul Municipal Barcelona, 2002.
81 L. Daudet, L'Entre-deux-guerres, Paris, Nouvelle Librairie Nationale, 1915, pp. 109-127. Despre Daudet: E Vatré, Léon Daudet ou le libre réactionnaire, Paris, France-Empire, 1987; vezi și V. Panyella, Santiago Rusiñol, umblătorul pământului, Barcelona, Edicions 62, 2003, în special pp. 317-318, 403-404.
82 Biografii ale lui Albert Rusiñol: GEC, voi. 20, pp. 79-80; Alberti, vol. IV, pp. 172-174.
83 M. Casacuberta, Santiago Rusiñol și teatrul din interior, Barcelona, Deputat al Barcelona-Institut del Teatre, 1999, pp. 211-252; M. Casacuberta, Numele lui Rusiñol, Barcelona, Quaderns Crema, 1999, pp. 109-129.
84 R. Rémond, Les Droites en France, Paris, Aubier, 1982.
85 JM Cuenca Tonbio, Parlamentarismul și antiparlamentarismul în Spania, Madrid, Congresul Deputaților, 1995; pentru modelul vecin omniprezent: J. Defrasne, L'antipar-lamentarisme en France, Paris, PUF, 1990.
86 J Coll i Amargos, El catalanisme..., op. cit., p. 124-129.
81 A se vedea evoluția perspectivei catalaniste spre dinamica franceză de la sfârșitul anilor optzeci până la începutul secolului în: J. Burgaya, op. cit., p. 193-234.
88 M. Barres, Trăsăturile eterne ale Franței [1916], sl, se, sf; M. Barres, Les diverse familles spirituelles de la France, Paris, Emile-Paul Frères, 1917.
89 M. Barrés, Dezrădăcinații [1897], Paris, Uniunea Generală a Edițiilor, 1986; véase A.-M. Thiesse, op. cit., pp. 69-78.

Enric Ucelay-Da Cal

981
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

101
102
103
104
105
106
107
108
J. Casassas, »Configurația sectorului „intelectual-profesional” în Catalonia restaurată (despre Jaume Bofill și Mates)”, Research, nr. 8, 1978, pp. 103-131; del mismo, Intelectuali, profesioniști și politicieni în Catalonia contemporană (1850-1920), Barcelona, Els Llibres de la Frontera, 1989.
E. d'Ors, „Rasa cosmică” şi Federico Marés”, Intermedio.-Ejercicios espirituales hacia el termino de la guerra, Ñoñísimo Glossario, MCMXXXXIV-MCMXXXXV, Madrid, Aguí-lar. 1946, pp. 717-718.
J. Charles-Brun (trad. JG Acuña), El regionalismo [1911], Madrid, Francisco Beltrán, 1918, pp. 79-81, plus anexa I din Acuña, pp. 264-267. Vezi şi T. Flory, Le mouvement regionaliste français. Surse și evoluții, Paris, PUF, 1966, cap. I, 1-2; II, 1.
Citat în ibid., p. 267; A. Dauzat, J. Dubois, H. Mitterand, Nouveau Dictionnaire Etymologique et Historique, Paris, Larousse, 1969, p. 639, acceptă această dată (sau, mai bine zis, 1875).
Vezi în general: JE Reece, The Bretons Against France. Ethnie Minority Naționalism in Tiventieth-Centiiry Brittany, Chapei Hill, NC, University of North Carolina Press, 1977, cap. 23.
JG Acuña, «Anexa Io» enj. Charles-Brun, op. cit., p. 269-271.
Marqués de la Vega de Annijo, «Infonne citită de [...] pe un articol al domnului Benoist [...] „Europa fără Austria”», Ofertă din volumul IV al Memoriilor Academiei Regale de Științe Morale și Politici, Madrid, 1905, pp. 149-156 (citare p. 155).
AJ May, The Passing of the Hapsburg Monarchy, 1914-1918, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1968, voi. eu, p. 244-245.
Vezi J.-P. Rioux, Nationalisme et Conservatisme. La Ligne de la Patrie Française 1899-1904, Paris, Beauchesne, 1977.
P. Aldavert, «La trei două cele bestiesas! [sic]”, în P. Aldavert, A salt de mata, Barcelona, La Renaixensa, 1908, pp. 119-125 (citări p. 123, 121).
Pentru această comparaţie, vezi S. Jacobson şi J. Moreno Luzón, „The Politicai System of the Restoration, 1875-1914: Politicai and Social Elites”, enj. Alvarez Junco și A. Shubert (eds.), Spanish History since 1808, Londra, Arnold, 2000, pp. 93-121 (pag. 102). În general, vezi: M. Curtis, Three Against the Third Republie. Sorel, Barres și Maurras, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1959.
JES Hayward, „Filosofia socială oficială a celei de-a treia republici franceze: Léon Bourgeois și solidaritatea”, Revista internațională de istorie socială, vol. 6, nr. 1, 1961, pp. 19-41; de asemenea T. Zeldin, Histoire des passions françaises, voi. 4, Colère et politique, Paris, Seuil, 1981, pp. 319-365; pentru primirea în Spania a acestor idei, vezi intrările „Solidaridad” și „Solidarismo” din Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana, Madrid, Espasa-Calpe, 1927, voi. LVII, pp. 141-147.

Pentru solidaritatea filipinezilor: WE Retana, op. cit.; G. Fischer, op. oraș...
J. Torras i Bages, Lì tradicione catalan [1892], Barcelona, Edicions 62, 1981, de exemplu, p. 63: „Marele principiu al solidarităţii umane are dreptul de a fi principal în viaţa regională [...]”.
G L. Duprat, Solidaritatea socială [1907], Madrid, Daniel Jorro, 1913, partea a II-a, cap. IL A. Combes, «Ideologia masonică în Republica a Treia Franceză», enj. A. Ferrer Benimeli (dir.), Francmasoneria Lì și impactul său internațional, Madrid, Universitatea Complutense din Madrid, Cursurile de vară El Escorial 1988, pp. 27-37.
J. Benet, Maragall and the Tragic Week, Barcelona, Edicions 62, 1964.
G. Best, Humanity in Warfare. Istoria modernă a dreptului internațional al conflictelor armate, Londra: Methuen, 1983, cap. Bună; SE Cooper, Patriotic Pa<i/i,i.-т. piiyшу

Maron Marin Europa, 1815-1914, New York, Oxford University Press, 1991, cap. 1-3.
109 V. Grossi, Le pacifisme européen, Bruxelles, Bruylant, 1994, pp. 31-42 (citare pp. 34-35).
1 10 JM Solé i Sabaté și J. Villarroya i Font, Armata și Catalonia (1898-1936). Centura militară spaniolă și efectul catalan, Barcelona, l'index, 1990; J. Martell [sic], Lovitura spaniolă și Catalonia, Barcelona, El Llamp, 1988. În general: R. Núñez Florencio, Militarismo y antimilitarismo en España (1888-1906), Madrid, CSIC, 1990.
111 Ca anticipare: L. Morote, De la dictatură la republică, Valencia, Prometeo, 1908; A Vivero și A. de la Villa, Cómo cae un trono (Revoluția în Portugalia), Madrid, Renacimiento, 1910; J. Brissa, Revoluția portugheză, Barcelona, Maucci, 1911.
112 Dr. Martínez Vargas, Vizita mea pe frontul francez, Barcelona, Imp. părăsi Vives, 1919, p. 87.
113 RG Jensen, Intelectual Foundations of Dictatorship: Spanish Military Mriters and their Quest for Cultural Regénération, 1898-1921, teză de doctorat, Universitatea Yale, pp. 65-70, MINO.
1 14 D. Johnson, „The Two Frenchmen: The Historical Debate”, în V. Wight (ed.), Conflict and Cionsesus in France, Londra, Frank Cass, 1979, pp. 3-23.
115 V. Cacho Viu, «Ortega și imaginea celor două Spanii», în V. Cacho Viu, Intelectuali și politică. Profilul public al lui Ortega y Gasset, Madrid, Biblioteca Nueva, 2000, pp. 101-129.
116 J. Varela, Spune romanul Spaniei. Intelectualii și problema Spaniei, Madnd, Taur, 1999.
1 17 Ribera și Rovira [sic], Portugalia și Națiunea Galiției. Identitatea etnică, istorică, literară, filologică și artistică, Barcelona, R. Tobella, Imp., 1911, pp. 15, 16, 33.
1 18 E, Prat de la Riba, «Chestiunea catalană. Senatorii și deputații regionaliști, la țară», în E. Prat de la Riba (A. Balcells i JM Ainaud de Lasarte, curs.), Operă completă, 1906-1917, volumul III, Barcelona, Proa, 2000, pp. 20-37.
1 19 Întrebarea catalană. Senatori și deputați regionaliști la țară, Lérida, Sol y Benet, 1906, citează pp. 4, 6, 10-11.
120 Ibid., p. 11, 15, 9, 6, 7, 17.

121 Ibid., p. 17.
122 R. Cnado Cervera, Regionalism and Descentralization, Valencia, Imp. de Manuel Alufre, 1906, p. 8.
123 Citat, fără sursă, în: R. Lavondès, La question catalane, Thèse pour le Doctorat, Université de Montpellier, Faculté de Droit, Montpellier, Imp. Serre et Roumégous, 1908, pp. 131-132.
124 JA Rocamora, Naționalismul iberic, 1792-1936, Valladolid, Universidad de Valladolid, 1994, cap. 5-7
125 E. Prat de la Riba, naționalitate catalană, Éarcelona, Barcino, 1934, pp. 9-10, 35-37.
126 În general, despre Freidnch von Schlegel, vezi, J. Droz, Le romantisme allemand en l'É-tat, Paris, Payot, 1966, esp. pp. 50-65, 168-173, 248-266.
127 E. Prat de la Riba, Doctrina Catalanista, Barcelona, Illustrano Catalana (Lectura Popular, vol. XIV, nr. 228), sf, pp. 5-6
128 E. Ucelay-Da Cal, „"El Mirali de Catalunya": modele internaţionale în dezvoltarea naţionalismului şi separatismului catalan, 1875-1923", Estudios de Historia Social, nr. 28-29, ianuarie-iunie 1984, pp. 213-219; J. Llorens Vila, Catalanismul și mișcările naționaliste contemporane (1885-1901), Barcelona, 1988.
129 E Prat de la Riba, „Disseurs pronunțate la Diputació de Barcelona înaintea regilor Alfons XIII și Victoria Eugènia la 22 octombrie 1908", Diario de Barcelona, 23 octombrie 1908, în E Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.). Opera completă, 1906-1917, volumul III, op. cit., pp. 401-403 (citare p. 403).

130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
C. Seco Serrano, Militarism γ civilism in contemporary Spain, Madrid, Espasa-Calpe, 1984.
J. Sanchez de Toca, Criza actuală a Partidului Conservator. Sediul γ idealurile, Madrid, Imp. Copiii lui MG Hernandez,
J. Sanchez de Toca, Centralizare și regionalism înaintea politicii patriei mari (1899) enj. Sanchez de Toca, Regionalism,

municipalism and centralization, Madrid, Ed. Revis, 1921, pp. 1-73 (citări pp. 3, 16, 38, 29, 40). Sánchez de Toca confundă în mod clar atracția modelului imperial britanic – „Dominiile” precum Canada – cu structura Regatului Unit ca atare.
J. Sánchez de Toca, Mișcarea antimilitaristă în Europa, Madrid, Imp. del Asilo de Huérfanos del SC de Jesús, 1910, pp. 5, 7; Biografie: N. González Ruiz, Sánchez de Toca, Madrid, Purcalla, 1948.
G Hervé, Patria bogaților, Barcelona, F. Granada, sf
V. Cacho Viu, «Franţa 1870 Spania 1898», în V. Cacho Viu, Rethinking ninety-eight, Madrid, New Library, 1997, pp. 77-115.
J. Sánchez de Toca, Mișcarea..., op. cit., p. 13, 31, 31, 32, 42.
Ibid., pp. 57-62.
A. Rovira i Virgih, „Els prehistórics”, 1913, în A. Rovira i Virgili, Debates sobre'l [sic] catalanisme, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, 1915, pp. 155-157 (citare p. 157). Vezi în general: J. Sánchez de Toca, La crisis de nuestro parlamentarismo, Madrid, Imp. de Isidro Perales, 1914.
J. Sánchez de Toca, Mișcarea..., op. cit., p. 32.
A. Hurtado, Patruzeci de ani de avocat, Esplugues de Llobregat, Ariel, 1969, voi. Si nu. VIII. S. Bengoechea, Els dirigeais patronais i Sctmana Tràgica, Barcelona, Caietele Seminari d'Història de Barcelona, 2000; poţi contrasta poveştile contemporane precum MH Villaescusa, Revoluţia de iulie la Barcelona, Barcelona, Herederos de Juan Gilí, 1910, denunţând clar responsabilităţile stângii, cu J. Brissa, Revoluţia de iulie la Barcelona. Reprimarea lui Sus víctimas, proces de Ferrer, Barcelona, Maucci, 1910, scris pentru un public ceva mai de stânga, care a mutat ponderea evenimentelor asupra senzaționalului proces ulterior și a protestelor pe care le-a ridicat. J Benet, Maragall și săptămâna tragică, Barcelona, Edicions 62, 1964.
J. Civera Sonnaní, B. de Rubí, X. Casasses, A. Griera, Acțiunea socială populară în Catalonia (1906-1936), Criterion, nr. 11, 1962: J. de Peray March, Barcelona în 1908. Nouă impresii, Barcelona, Imp. F. Altés, 1909, pp. 10-13.
Dr. Saguer, Solidaritatea Catalană. Sunt un proces. Rccostituycnts that can enrage it, Conferință susținută la Centrul Catalanist din Girona și regiunea sa, în ajunul zilei de 11 decembrie 1908, Gerona, Banages, Gmans., [¿1909?], „Anexa: „Nom autonomy” », citează p. 31.
J. Castellanos, Raimon Casellas și modernismul, Barcelona, Curial/Abadía de Montserrat, 1992, voi. 2, p. 48.
B. de Riquer, „Intelectualul „diletant” și politicianul imobil. Relațiile dintre José Ortega y Gasset și Francese Cambó în anii 1930-1931”, în M. Suarez Cortina (ed.), Cultura spaniolă în restaurare, Santander, Sociedad Menéndez y Pelayo, 1999, pp. 565-584.
M. Ainaud de Lasarte și E. Jardí, op. citat
J. Pijoan, „Tutela Marocului”, Di Leu de Catalunya, 2 aprilie 1908, enj. Pijoan (J. Castellanos, ed.), Politică și cultură, Barcelona, La Magrana/Diputació de Barcelona, 1900, pp. 132-134 (citare p. 133-134).

Capitolul 12. Reinventarea unității catalane prin imaginea artistică

1 A se vedea Proceedings of the Legal Congress of Barcelona, septembrie 1888, publicate de Comitetul de Organizare, Barcelona, Imp. de Jaime Jepús y Roviralta, 1889.

2 „Criza catalanismului”, El Poble Català, 12 noiembrie 1904, reprodus (în traducere spaniolă) în MC García Nieto, JM Donézar, L. López Puerta, Criza sistemului canonist 1898-1923, volumul 5, Bazele documentare ale Spania Contemporană, Madrid, Guadiana, 1972, pp. 139-142 (citare p. 141, retradusă).

3 A. Rovira i Virgili, „Datoria naționaliștilor”, 1913, în A. Rovira i Virgili, Debates sobre'l [sici Catalanisme, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, 1915, pp. 151-154 (citare p. 152).

4 În general: M. Lladonosa, „Câteva considerații în jurul Solidarității Catalane și Solidarității Muncitorilor”, Cercetare, nr. 14, 1983, pp. 61-67.

5 E. Prat de la Riba, „Inamicii Solidarității: cei fără compromis”, La Ven de Catalunya, 11 mai 1906; „Inamicii Solidarității: solvenții”, LVC, 12 mai 1906; „Inamicii Solidarității: căpetenii”, LVC, 16 mai 1906; „Cinism”, LVC, 15 mai 1906; în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, 1906-1917, volumul III, Barcelona, Proa, 2000, pp. 106-111.

6 M. Arnold, Culture and Amirchy [1868], Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1966, pp. 74-75.

7 MH Villaescusa, Revoluția de iulie la Barcelona. Fapte, cauze și remedii, Barcelona, Herederos de Juan Gilí, 1910.

8 Scrisoarea Maragall lui Enrique de Fuentes, 15 august 1909, reprodus în P. Voltes, La Semana Trágica, Madrid, Espasa Calpe, 1995, p. 148.

9 E. Trias, „Oraș platonic și retorică în haos (Controversa lui Maragall și Xenius în jurul ideii de oraș)”, La Catalunya Ciutat și alte eseuri, Barcelona, L'Avenç, 1984, pp. 47-66.

10 PI Casanovas, Starea noastră [sic] socială. Voi comenta despre jidiol revolado. Prelegeri, Barcelona, Gustau Gilí, 1910, pp. 45 și urm., 69 și urm., 121. Și pentru relația Casano-vas-Maragall pe această carte: M. Batllori, "L'inconfonnisme religios de Maragall", în M. Batllori, Galería de personajes, Barcelona, Vicens - Vives, 1975, pp. 199-210 (în special p. 208). Mai general: M. Batllori, Balines i Casanovas, Barcelona, Ed. Balinez, 1959.

11 JM Mas și Solench, Ivon l'Escop and the Good Word League, Barcelona, La Fomúga d'Or, 1992; Dr. J. Torras şi Bages, Împotriva blasfemiei. Îndemn pastoral, Vie, Imp. din Llluciá Anglada, ianuarie 1909; În Joan Maragall și Liga del Bon Mot, Barcelona, Liga del Bon Mot, sf

12 A se vedea, ca exemplu al modului în care procesul Ferrer a închis sau a transformat-o discuția politică: J. Brissa, Líi revolución de julio en Barcelona. Reprimarea lui, victimele sale, procesul lui Ferrer, B ircelona, Maucci, 1910; S. Canais, Evenimentele Spaniei în 1909. Cronică documentată, M ind, Imp. Germania, 1910, 2 vol.

13 „Manifestul senatorilor și deputaților regionaliști, Protestul nostru”, nedatat, în Leopoldo Bonafulla, La Revolución de Julio. Barcelona 1909, Barcelona, T. Taberner, sf [¿1909?]. p.s. pp. 41-50 (citări pp. 44, 49-50).

14 J. Castellanos, Raiman Cascllas și modernismul, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1992, voi. 2, pp. 52-60. Pentru o viziune catalanistă contrară, care prezintă Catalonia ca un organ unitar al Ligii: A. Guirao, „Procesul de naționalizare în Catalonia”, Cercles. Revista de istorie culturală, nr. 5, ianuarie 2002, pp. 104-115; pentru mai multe detalii, vezi teza sa de doctorat, care trece în revistă în detaliu conținutul revistei: A. Guirao Motis, La Cataluña. Ideologie și putere în Catalonia secolului al XIX-lea, Facultatea de Geografie și Istorie, Universitatea din Barcelona, 1998, vol. 1.

15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

Citat enj. M. Tallada, Noi orientări, Barcelona, Tip. R. Cradona, 1910, p. 17.

L. de Zulueta, „¿Un nuevo catalanismo?”, Nuestro Tiempo, IX. Nu. 131, noiembrie 1909, p. 190-199 [Articol din 15 mai 1909; citate pp. 195, 195-196, 196-197]. O interpretare diversă în: O. Costa Ruibal, Imaginația imperială. Noucntismul catalan și politica internațională, Barcelona, Institut Cambó, 2002, cap. II.

J Castellanos, Raiman Casellas..., op. cit., voi. 2, p. 53 și următoarele.

M. Barrés, Scènes et doctrines du nationalisme, Paris, Emile-Paul, [1902], p. 431: conform comentariului L'Action française din 15 septembrie 1900 la Programul lui Nancy Barresiano: „Barrés a composé ces trois idées: nationalisme, protectionisme et socialisme [sic: italic original], dans un système fort séduisant”.

F. Sans i Buigas, Sobre catalanismo statista (A proposito de una disensión), Barcelona, Sección de Bibliography de La Cataluña, 1910.

Despre Joaquim Folch i Torres, vezi M. Vidal i Jansà, Theory and critical in Modernism: Joaquim Folcii i Torres, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1991.

A. Jiménez-Landi, „Luís de Zulueta (1878-1964)”, nota biografică a lucrării M. de Unamuno y L. de Zulueta, Cartas (1903-1933), Madrid, Aguilar, 1972, p. 17.
O biografie a lui Alomar, dintr-o perspectivă majorcană: A. Serra, Gabriel Alomar (leii dificili-tedate), Palma de Mallorca, Consiliul municipal din Palma, 1984; de asemenea A. Serra, Gabriel Alomar, Mallorca și o societate în criză, Palma de Mallorca, Consiliul municipal din Palma, 1984.
G. Mir, Mallorcanii și modernitatea, Palma de Mallorca, Molí, 1981, pp. 72-83.
G. Alomar, „Regionalism și descentralizare”, La Veu de Catalunya, 5 august/9 septembrie 1901, în G. Alomar, Despre liberalism și naționalism, Palma de Mallorca, Moll/Con-sell Insular de Mallorca, 1988, pp. 57-65. Vezi excelenta lucrare: D. Pons, „Afirmarea individualităţii în opera iniţială a lui Gabriel Aloman”, Revista de Catalunya, nr. 121, septembrie 1997, pp. 59-80.
J. Massot i Muntaner, „Gabriel Alomar şi clerul intelectual”, enj. M. Sans i Tra-vé și F. Balada i Bosch (coords.), Diverse în onoarea doctorului Casimir Martí, Barcelona, Fundació Salvador Vives i Casajoana, 1994, pp. 301-312. Pentru scrisoare: R. Olivar Bertrand, Prat de la Riba, Barcelona, Aedos, 1964, p. 315-316.
G Alomar, Un oraș care moare/Tot passant, Barcelona, L'Avenç, 1904, pp. 26-27. Vezi, pentru poezia sa: G. Alomar, La columna de foc [1911], Palma de Mallorca, Molí, 1973; pentru evaluările contemporane ale lui Alomar și semnificația sa: MS Oliver, „Literatura în Mallorca” în MS Oliver, Ensayos críticos, Barcelona, Amengual y Muntaner, 1903: despre Alomar: pp. 255-267 (citare p. 255); „Informat”, Catalonia. Revista lunară, II, nr. XXIX, mai 1904, p. 129.
J.-L. Marfany, „Gabriel Alomar, uitat”, în J.-L. Marfany, Aspecte ale modernismului, Barcelona, Curial, 1975, pp. 253-165.
G. Alomar, «Els Jocs Floráis», Catalonia, nr. 9, 15 mai 1903, p. ccclxxxv-ccclxxx-vii.
G. Alomar, «Armonizarea curentului socialist cu cel naţionalist». Revista juridică a Cataloniei, nr. 8, 1902, p. 404-409; num. 10, 1904, p. 102-109; num. 11, 1905, p. 577-582; num. 12, 1906, p. 539-547; num. 13, 1907, p. 521-529; num. 22, 1916, p. 600-605.
Ibid., Revista juridică a Cataloniei, nr. 8, 1902, p. 404-409 (citare pp. 404-405).
Ibid., Revista juridică a Cataloniei, nr. 10, 1904, p. 102-109 (citare p. 103).
ibid., p. 108.
Ibid., Legal Review of Catalonia, numărul 12, 1906, pp. 539-547 (citare p. 539).
G. Alomar (ed. J. Castellanos), Futurisme. Articles d'EI Poblé Catata (1 904-1 9()(>), ()bie> completes, II, Palma de Mallorca, Molí, 2000, în special prologul lui Castellanos «Gabriel

37
38
39
40
41
42

43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
Alomar și modernismul”; vezi şi ediţia A.-L. Ferrer, Futurism and other cwtaigs, Barcelona, Edicions 62, 1970.
Como muestra: P. Cavallé, Catalonia-ciiitat: fantasies i reahtats, Conferință susținută la „Asociația Naționalistă Catalană” din Barcelona în noaptea de 14 noiembrie 1908, Reus, Imp. Cariere și oraș, 1908.
M. de Montoliu, „Gabriel Alomar”, în M. de Montoliu, Studii de literatură catalană, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, 1912, pp. 21-30; A. Plana, „Alomar 1873”, în A. Plana, Antologia poeților catalani moderni, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, 1914, pp. 65-74.
Azorín, „Gabriel Alomar”, în Azorín, Obras Completas, Madrid, Aguilar, 1975, voi. I, pp. 1215-1217 (citări p. 1215, 1216); în 1913, Azorín l-a susținut și pe Alomar într-una dintre numeroasele sale opoziții frustrate: „Notas epilógales –Gabriel Alomar”, în ibid., 1273-1274.
Ibid., Revista juridică a Cataloniei, nr. 13, 1907, pp. 521-529 (citări pp. 521, 521, 527, 527-528).
G. Alomar, Negacions i affimiaciones del Catalanisme, prelegere susținută la Teatrul „Circo Barcelonés” la 4 decembrie 1910 și organizată pentru săptămânalul politic [sic] L·' Campana de Gracia, Barcelona, Antoni Lopez, sf , pp. 6, 7, 9, 11, 8, 12, 11.
G. Alomar, „Catalanismul socialist”, conferință organizată de Ateneu Enciclopedic și citită la Teatre Principal la 18 decembrie, El Poble Català, 19 decembrie 1910, pp. 1-2.
R. Mella, „Două conferințe: Maeztu și Alomar”, Acción Libertaria (Gijón), nr. 6, 23 decembrie 1910, reprodus în R. Mella, Ideario [1926], Barcelona, Producciones Editoriales, 1978, pp. 259-262.
G Alomar, „Catalanismul socialist”, op. cit., p. 2.
E. Ucelay-Da Cal, Catalonia populistă: imagine, cultură și politică în etapa republicană, 1931-1939, Barcelona, La Magrana, 1982.
Nu există prea multe informații despre Sans, care nici măcar nu apare în GEC: vezi Alberti, vol. IV, p. 222.
F. Sans y Buigas, Despre catalanism..., op. cit., citate pp. 3-4, 4, 6-7, 7, 10-11, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 25-26, 37.
A. Manent, Josep Camer și Noucentisme. Viață, opera și legendă, Barcelona, Edicions 62, 1969, pp. 87, 89.
R. Rucabado, Despre catalanism. Cicntífich Catalanism and moral Catalanism, Palafrugell, P. Ribas, Imp. (Publicația [sic] Associació Catalana Autonimista de Sant Feliu de Guixols), 1911, p. 6. Pentru biografia sa: M. Rucabado și Verdaguer, Ramon Rucabado 1884-1994; Sauta Maria del Mar, Γ a opta sabie; Cronologia bioblogràftca, Barcelona, [privat], 1984; pentru jocul

legăturilor de familie: A. Duarte, „Mayordomos y contramaestres. Ierarhia fabricii în industria bumbacului catalană, 1879-1890”, Historia Social, N 4, 1989, pp. 3-20

R. Rucabado, De Catalanisme..., op. cit., pp. 36, 37, 39.

JM Tallada, Noi orientări..., op. citat Discursul președintelui [...] la evenimentul inaugural al cursului 1910 al Tineretului Naționalist (4 martie 1910), citează pp. 6, 25, 29, 7, 9, 20-21, 12, 28.

WA Lewis, Planificare economică, México DF, FCE, 1952, pp. 9-11

Pentru alegerile din 1910: A. Balcells, JB Culla, C. Mir, Alegerile generale în Catalonia. 1901-1923, Barcelona, Fundația Jaume Bofill, 1982, pp. 155-188; S. Alberti, Republicanismul catalan și restaurarea monarhiei 1875-1923, Barcelona, Alberti, 1972, pp. 296-302.

54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71

J. Pabon, Cambo..., op. cit., voi. I, pp. 338 urm., 373-376.

F. Cambó, Catalonia și Solidaritatea. Prelegere susținută la Teatrul Principal la 26 mai 1910, Barcelona, Estampa Filis D. Casanovas, 1910, citate, pp. 6, 6-7, 7, 8-9, 9, 64.

D. Marti y Julià, Starea actuală a politicii catalane. Orientare de urmat, prelegere publică susținută la teatrul Granvia la 12 iunie 1910, Barcelona, Unió Catalanista, 1910, citate pp. 12, 19, 37.

Despre Folguera: J. Sellares, Manuel Folguera i Duran, marele antorós de Catalunya, Barcelona, Rafael Dalmati, 1978; I. Carner i Graner, Manuel Folguera i Duran and the origins of Sabadell Catalanism, SaLadell, Fundació Bosch i Cardellach, 1987.

J. Garcés, „Convorbire cu Jaume Bofill i Mates”, Revista de Catalunya, IV, nr. 31, ianuarie 1927, Cinci conversații cu Joaquim Rnyra, Víctor Català, Pompen Fabra, Josep Carner, Citerait de Liost, Barcelona, Columna, 1985, pp. 71-81 (citare pp. 78-79).

A. Guirao și Motis, „Autori mallorcani în Catalonia”, în S. Serra și Busquéis (ed.), Culture and compromise in contemporary Mallorca. Intelectualii în sfera culturală catalană, Palma de Mallorca, Fundația Emili Darder, 1995, pp. 109-117.

R. Olivar Bertrand, op. cit., pp. 223-225. Vezi J. Maragall, „El homenaje”, Di Cataluña, IV, nr. 168, 24 decembrie 1910, p. 810.
M. Esteve, „Biografia lui Don Enric Prat de la Riba”, Qiaderns d'Estudi, Anul III, vol. Si nu. 1, octombrie 1917 („Quadem dedicat lui Enric Prat de la Riba”), p. 55.
J. Casassas, Jaume Bofill i Mates (1878-1933), Barcelona, Curial, 1980, pp. 127-135. Vezi „Discurs de D. Jaume Bofill i Mates la sesiunea academică a „Tineretului Naţionalist”, La Cataluña, IV, nr. 168, 24 decembrie 1910, p. 813-815.
J. Castellanos, Raiman Casellas..., op. cit., voi. 2, cap. 5; „Discurs de D. José Ma. Tallada Președintele „Tineretului Național ist” în sesiunea de omagiu academic din Prat de la Riba”, La Cataluña, IV, nr. 168, 24 decembrie 1910, p. 811. Absența lui Cambó din organul central al omagiului a fost acoperită de un articol nesemnat publicat de La Vea de Catalunya, care îl cita pe larg: „La Prensa catalanista. Politica Prat de la Riba. Școala „Ligă”, ibid., pp. 820-821.
J. Rubio și Balaguer, „Cele două echipe ale lui Prat de la Riba”, enj. Rubio și Balaguer, Mes-tres, compaños i amies, Barcelona, Abadía de Montserrat, 1991, pp. 37-43 (citat p. 43). După cum se arată, cap. VII și X din Naționalitatea catalană, reprodus în La Cataluña, nr. 168, op. citat
Proiect de scrisoare a lui F. Macia către R. d'Abadal i Caldero, nedatată, dar din 1912, reprodusă fotografic în E. Ucelay-Da Cal, Francese Macià. O viață în imagini, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1984, pp. 62, 68.
J. Rubio și Balaguer, „Triumful lui Abadal asupra împrejurărilor”, enj. Rubio și Balaguer, op. cit., pp. 169-178 (p. 172). Despre Abadal și Vinyals: F. Vilanova d'Abadal, Ramon d'Abadal: între istorie și politică, Lérida, Pagés Editors, 1996.
J Castellanos, Raiman Casellas..., op. cit., voi. 2, citat pp. 60-61.
Ambele conferințe sunt retraduse în spaniolă enj. Torras y Bages, J. Maragall, F. Cambó (L. Duran y Ventosa, prezentare), The traditional attitude in Catalonia, Madrid, Rialp, 1961.
F. Agrilló i Vidal, „Sentint a n en Cambó. El diseurs de Saragossa”, La Ven de Catalunya, 22 decembrie 1911 (dimineața), p. 3.
„Moartea lui Maragall”, La Veu de Catalunya, 22 decembrie 1911 (dimineața), p. 3; editorul „Al Día. Obit”, a fost semnat de „Poi”, pseudonimul lui Ferran Agulló, care a acoperit succesul conferinței Cambon; pe Agulló: E. Corral și Coll de Ram, Ferran lló "Poi", sl, Edicions Rondas, 1984.

72 „Sobre'l diseurs den Cambó [sic]”, La Ven de Catalunya, 23 decembrie 1911 (dimineața), p. 4.
73 „În ziua. Around the diseurs of Zaragoza», La Ven de Catalunya, 23 decembrie 1911 (după-amiază), p. 1.
74 J. Pabón, Cambó..., op. cit., voi. I, pp. 386-388; I. Boqueras, Cambó..., op. cit., pp. 89-94.
75 E. Ucelay-Da Cal, „La Diputació i la Mancomunitat: 1914-1923”, în B. de Riquer (dir.), Historia de la Diputació de Barcelona, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987 , vol. II, pp. 36-177.

76 E. Ucelay-Da Cal, „La Diputació i la Mancomunitat: 1914-1923”, în B. de Riquer (dir.), Historia..., op. cit.; interpretarea naționalistă opusă în A. Balcells, cu E. Pujol și J. Sabater, La Mancomunitat de Catalunya i ¡'autonomia, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1996.
77 G. Mir, Miquel deis Sauts Oliver. Naționalismul și sinteza liberal-conservatoare (1898-1918), Palma de Mallorca, Miquel Font, Ed., 1993, 3 părți, cap. 2-3; A. Guirao și Motis, „Autori maiorcani în Catalonia”, în S. Serra și Busquets, op. citat
78 JM Minguet Batllori, „Noucentismul împotriva cinematografului (Campania anticinematografică a revistei Cataluña)”, Cinematograph (Aunais al Federației Catalane de Cine-Clubs), voi. 3, 1986, pp. 19-86; JM Minguet Batllori, Cinema, modernitate) și avan-chitară (1920-1936), Valencia, Tres i Quatre, 2000, pp. 11, 27.
79 F. Carreras Candi, „Noucentistes!!!”, La Ven de Catalunya, 28 februarie 1911 (după-amiază), p. 2.
80 Ideea străbate lucrarea foarte amplă: A. Gali, Historia de les institutions i del moviment culturala Catalunya, 1900-1936, Barcelona, Fundació Alexandre Gali, volume XIX, 1979-1986.
81 R. Rucabado, op. cit., pp. 19-20
82 H. Cotter, „When New Art Was All Called Art Nouveau”, New Tork Times, 5 noiembrie 2000, secțiunea de artă, pp. 21, 23 (citat p. 21). Este adevărat că trebuie să fii atent la clasificarea conceptelor – și mai ales a celor care grupează presupuse mari curente estetice – care sunt reificate (sau, conform anglicismului în uz, „reificate”), cu uimitoare ușurință ca dar devin idei în artefacte cvasi-fizice; în acest context, vezi: T. Llorens, «The question of Modernism in Catalonia and Valencia»; en en V Bozal (coord.), Los 98' ibéricos y el mar/Os 98' ibéricos eo mar, Lisboa, Pabellón de E paña Expo '98, 1998, pp. 103-112.
83 O. Spengler, The Decline of the West [1918], New York: Modern Library [ed. abrv.], 1962, cap. XIII, „Orașe și popoare”.
84 Pentru conceptul de „răzvrătire a provinciilor”; KJ Sembach, Modernism, Köln, Taschen, 1991; acelaşi lucru este dezvoltat de E. Ucelay-Da Cal, „Criza postbelică”, Primeros avantguardes 1918-1930, voi. VIII de P. Gabriel (dir.), Istoria culturii catalane, Barcelona, Edicions 62, 1997, pp. 31-80. Pentru Rio: JD Needell, A Tropical Belle Epoque. Cultura și societatea de elită la Rio de Janeiro la începutul secolului, Cambridge [GB], Cambridge University Press, 1987.
85 J. Sureda Pons, Torres García. Pasiune clasică, Madrid, Akal, 1998, cap. III-V; N. Comadira, „Torres-García and Mediterraneanism”, în C. Mendoza (dir.), Torres-García: Tintures de Mou Repos, Caixa de Terrassa/National Art Museum of Catalonia [MNAC], 1995, pp. 27-33.
86 M. Loosveldt, „D'Ors and Clara: philosophy, art and structure in search of a new metaphysics”, în E. Vázquez Ramio et al., Josep Clara and the years of Paris, 1900-1931. Sufletul vibrant, Sabadell/Olot, Fundació Caixa de Sabadell/Museu Comarcal d'Olot, 2000, pp. 47-51.
Я"7 A se vedea, în general: C. Dupláa, „Femeile și gândirea conservatoare catalană contemporană”, în M. Nash (ed.), Més llà del silenci, Barcelona, Generalità! al Cataloniei, 1988, pp. 173-189; de asemenea G. Díaz-Plaja, „Femeia în opera lui Eugenio

d’Ors”, în G Díaz-Plaja, Socialul în Eugenio d’Ors și alte studii, Barcelona, Cotai, 1982, pp. 95-106.

88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
E. d Ors (E. Jardí ed.), La ben plantada, urmat de Galeria de noucentistes, Barcelona, Selecta. 1980. Ani mai târziu, într-un prolog la reeditare, d'Ors a încercat să anuleze orice confuzie rasistă şi a asigurat că atunci se luptă cu HS Chamberlain şi Gobineau.
A se vedea, în general: P. Rousseau, „Eugeni d'Ors et l'esthétique méditerranéene du nou-centisme”, 48/14. Renii din Musée d'Orsay, nr. 15, toamna 2002, pp. 62-73; S. Lemoine, ed. (cu M. Le Pommeré și M. Andreose), De la Puvis de Chavannes la Matisse și Picasso. Spre arta modernă, Catalog, Veneția, Bompiani, 2002, p. 369; X. Febrés, „Maillol, controversat”, La Vanguardia, 3 septembrie 2000, p. 2, secțiunea „Locuirea în Barcelona”.
P. Bertrana, „Arístides Maillol”, La Patria, 12 iunie 1914, reprodus în ML Borras (coord.), Maillol, Barcelona, La Caixa de Pensions, 1979, p. 23.
V. Panyella, „Pictorul vieții moderne (Paris, 1896-1910)”, și N. Comadira, „Sun-yer, 1908-1918: un deceniu prodigios”, în C. Mendoza și M. Doñate (coms.) , Joaquim Sunyer. Construcția unui aspect, Barcelona, MNAC/Fundación Mapre Vida, 1999, pp. 35-55, 57-69.
F. Calvo Serraller, „Timpul de a ilumina negrul: tientos sobre Julio Romero De Torres”, în Julio Romero de Torres (1874-1930), Madrid, Fundación Mapire Vida, 1993, pp. 19-75.
Joan Corominas [sic], „Pompen Fabra, lingvist”, enj. Corominas, JR Xirau, J. de C. Serra Ràfols, JM Batista i Roca, Y. Barbaza, C. Carrère, J. Palladi, V. Hurtado, 8 conferințe despre Catalonia, Barcelona, Proa, 1971, pp. 9-32 (în special pp. 22-23). C. Geertz, «Deep Play: a Description of a Balmese Cockfight» [1972], în J.S. Bruner, A. Jolly și K. Sylva (eds.), Play. Rolul și dezvoltarea sa, Harmondsworth (GB), Pen-guin, 1976, pp. 656-674.
C. Geertz, „Local Knowledge: Fact and Law in Comparative Perspective”, în C. Geertz, Local Knowledge [1983], Londra, Fontana, 1993, pp. 167-234.

A. Manent, Caries Riba, Barcelona, Alcides, 1963, p. 16; scrisoare de la C. Riba aj. M. López-Picó, 11 ianuarie 1914, în Epistolar JM López-Picó – Caries Riba (O. Cardona, cur.), Barcelona, Barcino, 1976, pp. 33-34.
A se vedea, drept dovadă: S. Valenti Camp, Vicisitudes y anhelos del pueblo español, Barcelona, Antonio Virgili, 1911, în special partea a treia a acesteia: „Concepții sociologice contemporane și probleme de regenerare spaniolă”.
AM Blasco și Bardas, Jean Maragall și Josep Pijoan. Ediția și studiul pistolarului, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1992, pp. 397-409.
J. Rubio și Balaguer, „Cele două echipe ale lui Prat de la Riba”, enj. Rubio și Balaguer, op. cit., citat p. 42.
Manuel Llanas, Gazici: jurnalism de viață și literatură, Barcelona, Abadía de Montserrat, 1998, pp. 27-30.
Pleacă de asemenea Castellanos, Raimon Casellas..., op. cit., vezi Castellanos, „Raimon Casellas și Modernismul” și F. Fontbona, „Raimon Casellas, critic de artă”, în B. Bassegoda (dir.) și A. Laborda (coord.), Li Col-leccio Raimon Casellas. Desene și gravuri de la baroc la modernism ale Muzeului Național de Artă al Cataloniei, Barcelona, MNAC, 1992, respectiv pp. 12-29 și 30-37.
J. Brossa, „Spiritul universalist”, El Poble Caíala, 11 decembrie 1907, enj. Brossa (J.-L. Marfany, ed.), Regcneracionisme i modernisme, Barcelona, Ediciones 62, 19(>9, pp. 53-58 (citare pp. 54-55).
J. Bofill și Matas, tineretul catalan. Politică și naționalism: Socialism: În Prat de la Riba, Barcelona, "La Revista", 1919.
990 -- --- ---
Imperialismul catalan
104 JM Calsamiglia, „Gândirea catalană din Renaștere”, enj. M. Calsami-glia, Æ's<ri(p· și conferințe, Barcelona, Ariel, 1986, pp. 115-128 (citate și aluzii pp. 127-128).
Capitolul 13. Trio de „regi-împărați”, exemplu de bluff pentru jucătorii plini de speranță
1 F. von Schiller, Don Carlos, Infant non Spanieii. Etn draniatisches Gedichte, Stuttgart, Philipp Reclam Jun., 1974, Actul 1, scena 6; C. North (J.Wilson), Noctes Antbrosianae, nr. 20 aprilie 1829; pentru North, vezi A. Herman, Host the Scots Invented the Modem World, New York, Three Rivers Press, 2001, cap. 13.
2 Edward Dicey, «Mr Gladstone and our Empire», The Ninetecth Century, septembrie 1877, en M. Goodwill (ed.), Nineteenth-Cntiiry Opinion. An Anthology of Extracts front the First Fifty Voluntes ofThe Ninetecth Century, 1877-1901, W' sport (Ct.), Greenwood, 1979, pp. 259-264 (cita p. 260).
3 D. Judd, Empire. The British Imperial Expérience, front 1765 to the Present, Londres, HarperCollins, 1996, cap. 12.
4 KW Swart, The Scuse of Decadence in Nineteeiith-Cciitury France, La Haya, Martinus NijhofT, 1964; E Weber, Francia, fin de siglo, Madrid, Debate, 1989, cap. 1.
5 P. Estasén, Catalonia. Studiu despre condițiile măririi și bogăției sale, Barcelona, F. Seix, 1900 (reeditat în facsimil: Barcelona, Basa Editorială, 2000), pp. 8-9, 10; despre Estasén, vezi introducerea lui Francese Roca la reeditarea din 2000;

precum şi F. Artal, „Conţinutul economic al regionalismului politic catalan”, Afiers, nr. 13, 1992, pp. 103-120.
6 F Prat de la Riba, „Profitosa initiative”, La Veu de Catalunya, 27 martie 1909, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și M. Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, 1906-1917 , volumul III, Barcelona, Proa, 2000, pp. 411-415 (citare p. 412).
7 E. Prat de la Riba [Ramon d'Abadal, Francese Cambó, Marqués de Camps, Josep Puig i Cadafalch, Narcis Verdaguer i Callís], «Manifestul Ligii Regionaliste în orașul Barcelona cu ocazia alegerilor legislative» , La Ven de Catalunya, 4 mai 1910, în ibid., pp. 489-497 (citare p. 493). Încă din vremea studenției, Prat a manifestat un interes insultat pentru perioada vizigotă; Într-un examen de înregistrare care face parte din palmaresul său universitar (și nu este inclus în Opera sa completă), el a argumentat (în prima parte a exercițiului său): „Importanța poporului vizigot în dezvoltarea succesivă a naționalităților spaniole, în principal, Castilian-Leonese că stadiul civilizației lor are [sic] mare utilitate și semnificație pentru a cunoaște aceeași ființă a Spaniei în epocile ulterioare. Trebuie să distingem trei faze în studiul organului, relig. Polit și civil al poporului Visig. [sic] Io când în stare barbară și-au plantat calm vitele în pădurile umbroase ale patriei lor până când sunt mânați de Provincie sau [sic] de invaziile dinspre mare sau din lipsa mijloacelor de Asistență se repezi ca un torent devastator peste. imperiul oriental [roman] 2. Deoarece în contact cu civilizația și cultura romană și-au construit obiceiurile primind doctrinele mai perfecte decât ale lor și [sic] foarte eronate de la [?] de către Vifilas, Godo ca ei până la stabilirea deja în Spania jură pe arianism urmând exemplul lui. Recaredo; iar a 3-a se întinde de la a 3-a. Concep Toledo până la Invazia Spaniei de către frizerii musulmani comandați de Tanc-Ben-Fayad [sic?]. — Datele pe care le avem despre civilizația vizigotă în prima perioadă menționată sunt foarte incomplete și rudimentare și nu există nicio îndoială că erau organizate în triburi și că oamenii liberi ai regiunii se întâlneau anual.

8
9
10
И
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
națiune să se ocupe de treburile [ilizibile], formând amallo [sic?] care la franci se numesc Campos de Mayo. Religia era foarte simplă și foarte asemănătoare [sic] cu cea a celorlalte familii germanice. Războinicii care au murit pe câmpul de luptă au găsit ușile [Val?]hallei deschise.- În a 2-a perioadă că în

Hist. de Esp. este perioada Vo, adică Pr. [sic] Amano, în ceea ce privește Religia, au continuat aceeași organizare. Adevăratul conducător militar rege a fost ales de toți oamenii liberi ai [n]iunii. [...]» Arhiva Generală și Istoria Universității! din Barcelona Expédienți: «Prat de la Riba, Enric».

C. Petit, «Detnmentum Rei Publicæ. Constituţia Spaniei în Guineea», enj. M. Iñu-rritegui și JM Portillo (eds.), Constituția în Spania, iMadrid, Centrul de Studii Politice și Constituționale, 1998, pp. 425-509.

E. Ucelay-Da Cal, «“El Mirali de Catalunya”: modele internaționale în dezvoltarea naționalismului și a separatismului catalan, 1875-1923», Estudios de Historia Social, nr. 28-29, ianuarie-iunie 1984, pp. 213-219.

A se vedea, despre Duran și modelul austro-ungar: CE Ehrlich, «The Early Twentieth-Cen-tury Catalan Regionalist Theory: Lluís Duran i Ventosa, his Times, and the Influence of the Austrian Empire», Națiunile și Naționalismul, vol. 4, nr. . 2, 1998, p. 207-226.

G. Mondami, La colonisation anglaise, Paris, Bossard, 1920, voi. eu, cap. 2, 3, 4: în funcție de ceea ce va veni mai târziu, este de remarcat că mă ocup de o copie care a aparținut lui Josep Carbonell i Gener. Vezi în general: R. Shannon, The Crisis of Imperialism 1865-1915, London: Paladin, 1976; AP Thornton, The Imperial Idea and its Ene-mics. A Study in British Power, Londra: Macmillan, 1959.

A. Murphy, The Ideology of French Imperialism 1871-1881, Washington, DC, The Cat-holic University of America Press, 1948.

Pentru orientarea economistă a discuției, a se vedea P. Cain, „Economic Imperialism and the Future of Britain: Some Fin-de-Century Speculations, 1890-1903” și comentariul lui R. Church, „The Fin-de-Century Debate on Economie Imperialism and the Future of Britain, 1890-1903: Interesting but Irrelevant?” în I. Burdiel și R. Church (eds.), Old and New Empires. Spania și Marea Britanie, s. XVII-XIX, Valencia, Episteme. 13-35, 37-4

K. Beckson, Londra în anii 1890. A Cultural History, New York, WW Norton, 1992, p. 345.

P. Renouvin, «Les idées et les projets d'Union européennee au xixe siècle», Carnegie Endowment for the Paix Internationale. Buletin, nr. 6, 1931, p. 463-483; pentru Saint-Simonians: S. Charléty, History of Saint-Simonianism, Madrid, Alianza, 1969.

E. Barker, „Empire”, Encyclopedia Britannica (ed. 11), voi. IX, New York, 1910-1911, pp. 347-356.

Pentru minimizarea relevanței „imperialismului”: E. Stokes, The Political Ideas of English Imperialism, Londra: Oxford University Press, 1960.

Noțiunea de „Republică Imperială” a fost un subiect de auto-laudă în Statele Unite până în 1898 și o realitate „practică” după aceea: vezi HC Hockett și AM Schlesinger, Political and Social Evolution of the United States, Volumul II, 1865- 1951. , Buenos Aires, Kraft, 1954, cap. XII: „Imperialismul în practică: realizarea unui Imperiu dintr-o republică” (citare p. 341).

G Freyre, Ordine și progres. Brazii frani Monarhia la Republica, New York. Knopf. 1970. Lord G. Hamilton, Parliamcntary Reminiscences and Re/lcctions 1886-1906, Londra, John Murray, 1922, p. 312.

O. von Bismarck, Reacții și reminiscențe, New York, Harper & Row, 1908, p. 63; HF Nohbauer, Ludwig II, Köln, Taschen, 1998.

22 VR Berghahn, Militarism. Istoria unei dezbateri internaționale 1861-1979, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1984, p. 15.
23 A. Graziosi, Război și revoluții în Europa, 1905-1956, Bologna, 11 Mill, 2001, în special p. 124; L. von Mises (A. Graziosi, cur.), Stat, Națiune și Economie [1919), Torino, Bollati Boringhieri,
24 IT Berend, Decenii de criză. Europa de Est și Centrală înainte de al Doilea Război Mondial, Berkeley (Ca.), University of California Press, 1998, p. 28. Berend îi menționează pe sociologii Ferenc Erdei (1910-1971) și István Bibó (1911-1979) drept cei mai disprețuiți apărători ai modelului, dar nu însoțește afirmarea sa de referințe.
25 J. Burgaya, Formarea catalanismului conservator și a modelelor „naționale” contemporane. Practica catalanistă și mișcările naționaliste contemporane, 1861-1901, teză de doctorat, Universitat Autónoma de Barcelona, 1999.
26 P. Aldavert, „Los cinematógrafos [sic]”, în P. Aldavert, Per no desdir, Barcelona, La Renaixensa, 1909, pp. 43-55 (citat p. 51).
27 P. Aldavert, „Totul este [sic] rău care ucide”, în P. Aldavert, Gantant y fent la nieva, Barcelona, La Renaixensa, 1906, pp. 100-109 (citare p. 100).
28 P. Aldavert, „Plugul [sic] nu rătăcesc, nu”, în P. Aldavert, Cantant..., op. cit., pp. 127-137 (citare p. 133).
29 P. Aldavert, „Rolling stone does not grow moss”, în P. Aldavert, Per matar la estona [sic¡, Barcelona, La Renaixensa, 1907, pp. 227-248 (citare p. 230).
30 J. Pella y Forgas, „Problema regionalismului”, La Lectura, Madrid, anul II, nr. 13, ianuarie 1902, pp. 58-65 (citări pp. 59-60, 64).
31 GEC, voi. 12, pp. 172-173 (F. Artal); Alberti, vol. II, p. 339.
32 G. Graell, Problema catalană, Barcelona, A. López Robert, Imp., 1902, p. 145.
33 F. Pi y Margall, „Mesajul către reijordi”, El Nuevo Régimen, 20 martie 1897 (tradus în catalană), în F. Pi y Margall (A. Rovira i Virigili, ed.), La qiiestio de Catalunya (Scrisuri și discursuri), Barcelona, Societat d'Edicions, 1913, pp. 22-24 (citat p. 24, retradus).
34 A. Reszler, Le génie de Γ Autriche-Hongrie, Paris, Georg Éditeur, 2001.
35 U. O'Connor, A Terrible Beauty Is Boni: The Irish Troubles, 1912-1922, Londra, Hamish Hamilton, 1975, pp. 26-27.
36 J. Burgaya, op. cit., pp. 409-482.
37 CJH Hayes, A Generation of Materialism, 1871-1900 [1941], New York, Harper & Row, 1963, pp. 273-275. Vezi B. Auerbach, Les Races et les Nationalités en Autriche-Hongrie, Paris, Félix Alcan, [ed. a II-a. 1915?]
38 R. Binkley, Realism and Nationalism, 1852-1871 [1935], New York: Harper & Row, 1963; C. J. H. Hayes, op. cit., p. 251. Un portret de familie devastator în Contele C. Lon-yay, Rudolf The

Tragedy of Mayerling, New York, Scribner's, 1949: Printre multitudinea de relatări despre sinuciderea dublului moștenitor al tronului în 1889, această lucrare răuvoitoare și anti-sentimentală , deoarece a fost scrisă de nepotul celui de-al doilea soț maghiar al văduvei lui Rodolfo cu materialele sale private, dă o mărturie aprigă a relațiilor interne ale dinastiei.
39 A se vedea argumentele lui C. Valenziani, Petite Histoire de la SDN [sief Paris, Nouvelle Revue Critique, 1936, cap. I-II, deosebit de interesant ca sursă de apărare a punctului de vedere fascist italian.
40 MM Kovács, Profesii liberale și politică iliberală. Ungaria de la Habsburgi la Holocaust, Washington DC/ Nueva York, Woodrow Wilson Center Press/Oxford University Press, 1994, cap. 1.
41 WA Jenks, Austria under the Iron Ring, 1879-1893, Charlottesville (Va.), University Press of Virginia, 1965; de asemenea: CA Macartney, Imperiul Habsburgic 1790-1918, Nue-

42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
și York, Macmillan, 1969, cap. 14; J. Béranger, Imperiul Habsburgic 1273-1918, Barcelona, Critica, 1992, pp. 588-591; L. Hobelt, „Partides and Parliament: Austrian Pre-War Domestic Politics”, în M. Cornwall (ed.), The Last Years of Austria-Hungary, Exeter (GB), University of Exeter Press; 41-6
CA Macartney, op. пгщеар. 15; G. Jeszenszky, „Hungary through World War I and the End of the Dual Monarchy”, în PF Sugar, P. Hanâk, T. Frank (eds.), A History of Hungary, Bloomington (Ind.), University of Indiana Press , 1994 , pp. 267-294; T. Zsuppân, „The Hungarian Politicai Scene, 1908-1918”, în M. Cornwall (ed.), op cit., pp. 63-7 A. Sinclair, Death By Fame. A Life of Elizabeth, Empress of Austria, New York, St.Martin's Press, 1998, pp. 48-49, 56-57 și passim.
Ibid., cap. 9; pentru atmosferă: F. Morton, A Nervous Splendor. Viena 1888-1889, Boston, Atlantic Monthly Press, 1979.
M. Muret, Arhiducele Francisc-Ferdinand, Paris, Grasset, 1932, mai ales cap. X;
H. Pauli, Secretul Sarajevoi. Istoria lui Francisco Ferdinand și Sofa, Barcelona, Tinerețe, 1970, pp. 107-1 28-29, 34-35, 157-158, 163-165.
L. Valiani, Sfârșitul Austro-Ungariei, Londra, Secker & Warburg, 1973, cap. 1 (ediție preferabilă, pentru mai multă completitudine, versiunii italiene, La dissoluzione dell'Aiistria-Lhig-heria, Milano, Il Saggiatore, 1966).

R. Kann, The Multinational Empire: Naționalism and National Reform in the Habsburg Monarchy: 1848-1918, New York: Octagon, 1977, voi. II, p. 196-207; de asemenea V. Nemoia-nu, «Un néoconservateur jeffersonien dans la Vienne de fin de siècle: Aurel C. Popo-vici», în M. Molnár și A. Reszler (dirs.), Le génie de l'Autriche-Hongrie. Etat, société, culture, Geneva-Paris, Instut Universitaire d'Etudes Européens/PUF, 1989, pp. 31-42. Nu trebuie exagerat: în același timp în care acționa ca federalist „neo-jeffersonian" pentru așa-zisa „curte Belvedere" din Viena, Popovici, în timp ce un regionalist ardelean era, în același timp, un naționalist român. , și era foarte apropiat de Nicolae lorga, dar avea o datorie intelectuală considerabilă față de marele antisemit HS Chamberlain, vezi L. Volo-vici, Naționalist Ideology and Antisemitism. The Case of Romanian Intectuals in the 1930s, Oxford (GB), Pergamon, 1991, pp. 39-41.
Per total: N. Malcolm, Bosnia. O scurtă istorie, Londra, Papermac, 1994, cap. 11.
I. Goldstein, Croaţia. A History, [Montreal], McGill-Queen's University Press; 91-107; M. Tanner, Croaţia. A Nation Forged in War, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1974, pp. 110-114; de asemenea JA Arenz, Slovenia in European Affairs, New York/Washington DC, 1958, pp. 57-63.
J. A. Mikus, Slovacia. A Politicai History: 1918-1950, Milwaukee (Wis.), Marquette University Press, 1963, p. xxxiii; F. D'Orcival, Dunărea era neagră. Er Cause of Independent Slovakia, sl, The Round Table, 1968, pp. 62-63; Y. Jelinek, The Parisi) Republic: Hlin-ka's Slovak People's Party 1939-1945, Boulder (Col.), Eastern European Monographies, 1976, pp. 100-111. 2-3
RW Seton-Watson, The Southern Slav Question and the Habsburg Monarchy [1911], New York, Howard Fertig, 1969; J. Pleterski, „The Southern Slav Question, 1908-1918", și M. Cornwall (ed.), op. cit., p. 100-1 77-1
L Valiani, Sfârşitul..., op. cit.
În general: E. Wiskemann, Cehi și Gcrmans, Londra, Royal Institute of International Affairs (RILA), 1938, cap. VII.
L. Namier, „The Fall of the Habsburg Monarchy" [1921], în L. Namier, Vam-shed Suprentacies, New York, Harper ¿V Row, 1963, pp. 112-1
M. Csàky, „Problema pluralismului în regiunea mitteleuropeană", în M. Molnár și A. Reszler (dire.), op. cit., p. 100-1 19-2

56 E. Crankshaw, The Fall of the House of Habsburg, Londra, Macmillan, 1981, p. 308.
57 Pentru «nostalgia K. u. K.", vezi J. Rothschild, Eastern Central Europe between the Imo World Wars, Seattle, University of Washington, 1974 (vol. IX: A History of East Central Europe), pp. 12, 19-20 și passim.
58 Pe lângă R. Kann, op. cit., voi. II, despre căderea monarhiei duale, vezi în general: AJ May, The Passing of the Hapsburg Monarchy, 1914-1918, Philadelphia, Umversity of Pennsylvania Press, 1968, 2 vol.; F. Fejtô, Recviem pentru un imperiu defunct. Istoria distrugerii austro-ungare, sl, Lieu jjommun, 1989; B. Michel, Căderea Imperiului Austro-Ungar 1916-1918, Paris, Robert Laffont, 1991.

59 F. Cambó, „Cum eșuează în practică principiul autodeterminarii”, Saint-Alexis, 10 iulie 1939, Meditații. Jurnal (1936-1940), Barcelona, Alpha, 1982, pp. 573-575 (citare p. 573-574).
60 Ibid., citat p. 575.
61 V. Cacho Viu, „Moderniştii şi naţionalismul cultural (1881-1906)”, în V. Cacho Viu (ed.), Moderniştii şi naţionalismul cultural. Antologie, Barcelona, La Magrana, 1984, pp. v-xxxvii. Llorens Vila dă frica demonstrată de Cacho, care este mai mult decât discutabilă: J. Llorens Vila, Uniunea Catalană și originile catalanismului politic, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1992, pp. 242-248.
62 HW Steed, Mes Souvenirs 1892-1914, Paris, Plon, 1926, voi. Și, de exemplu 239; de asemenea R. Kann, op. cit., voi. II, p. 196.
63 Z. Zeman, Masaryhs. The Making of Czechoslovakia, Londra, IB Tauris, 1990, pp. 72-73, 78.
64 G Bolton, Czech Tragedy, Londra, Watts, 1955, pp. 7-10, 82-83. Mai multe detalii: P. Bélina, P Cornej, J. Pokomÿ, Historié des pays chèques, Paris, Seuil, 1995, cap. X.
65 C. Maurras, Vers l'Espagne de Franco, Paris, Editions du Livre Moderne, 1943, p. 99.
66 E. Ucelay-Da Cal, „La ce se gândeau? Monarhiile dualiste, federale și marile ducate i-au inspirat pe redactorii [bazelor de la Manresa]» Qtiadern de Cultura. El Pais, 26 martie 1992, p. 3.
67 V Cacho Viu, „Los modelos europeos parlamentarios”, în V. Cacho Viu, Naționalismul catalan ca factor de modernizare, Barcelona, Quaderns Crema/Residencia de Estudiantes, 1998, pp. 90-98.
68 C. André (dir.), Le pangermanisme philosophique (1800-1914), Paris, Louis Conard, 1917, precum și volumele succesive ale acestui mare efort de a interpreta germanismul academic francez în război: Les origines du pangermanisme, 1800 to 1888; Le pangermanisme continentale sous Guillaume II; Le pangermanisme coloniale sous Guillaume II.
6Q Gustav Schmoller, pe la 1900, citat, tradus, enj. Ellis Barker, Modern Germany: Its Rise, Growth, Downfall and Future (New Vork, 1919, pp. 84-95) și reprodus în LL Snyder (ed.), The Imperialism Reader. Documents and Readings on Modem Expansionism, Princeton (NJ), Van Nostrand, 1962, pp. 128-129. Pentru impactul Schmo-11er în Catalonia: GEC, vol. 20, p. 480; Ictineu. Diccionari de les Ciències de la Societat als Països Catalans, Barcelona, Edicions 62, 1979, passim.
70 P. Landau, „Max v. Seydel -Lector în dreptul statului bavarez în regiunea Bismarck», ing. Boh-nert, C. Gramm, U. Kindhauser, J. Lege, A. Rinken, G. Robbers (eds.), Translation—Philosophy—Church. Comemorarea lui Alexander Hollerbach la cea de-a 70-a aniversare, Berlin, Dun-ker & Humblot, 2001, pp. 59-79 (în special pp. 68-71).
71 G. Jellinek (trad. lui F. de los Ríos), Teoria generală a statului [1900], Buenos Aires, Editura Albatros, 1973, în special Cartea a III-a, cap. XXI, „Uniunile statelor”.
7? M Garcia Pelayo, Drept lonstituțional comparat, Madrid, Journal of the West, 1951, cap. VII, „Uniuni de stat și stat federal”.

995
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
JW Bendersky, Cari Schmitt, Teoretician pentru Reich, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1983.
E. Feuchtwanger, Germania imperială 1850-1918, Londres, Routledge, 2001, p. xviii.
A. Confino, Națiunea ca metaforă locală. Württemburg, Germania imperială și memoria națională, 1871-1918, Chapel Hill (NC), University of North Carolina Press, 1997;
C. Applegate, A Nation of Provincials. Ideea germană a lui Heimat, Berkeley (Cal.), University of California Press, 1990.
M. Stümrer, Imperiul German 1870-1918, New York, Biblioteca Modem, 2000, cap. 3. Pentru funcționarea Kaiserreich: BE Howard, The German Empire [1906], New York, AMS Press, 1969.
G. Eley, „Some Thoughts on the Nationalist Pressure Groups in Imperial Germany", în P. Kennedy și A. Nicholls (eds.), Nationalist and Racialist Movements in Britain and Germany Before 1914, Londra, Macmillan, 1981, pp. 1 -11. 40-67 (citat tradus p. 59).
H. Pakula, O femeie neobișnuită. The Empress Frederick, New York, Simon & Schuster, 1997, p. 462; de asemenea M. Stürmer, op. cit., p. 100-1 4-5
B. B. Hayes, Bismarck și Mitteleuropa, Londra/Toronto, Associated University Presses, 1994, în special. cap. 1, „Problema".
Vezi textul lui Franz von List, A Central-European Confederation, tradus de L. Jiménez de Astia și Julio Bejarano y Lozano ca propagandă antigermană: Ce va face Germania dacă va câștiga, Madrid, se, 1915; pentru ideea de cooperare: E. Busek, „Concepte de cooperare în Europa Centrală", în RL Rudolph și DF Good (eds.), Naționalism and Empire. Monarhia Habsburgică și Uniunea Sovietică, New York: St. Martins, 1992, pp. 185-195.
N. Ferguson, The Pity of War, Londra: Penguin, 1999, pp. 172-173.
Pentru discuția maghiară a „constituției sale istorice": E. Nagy, „Rapports politiques entre la Hongrie et l'Autriche", enj.

deJekelfalussy (dir.), L'Etat Hongrois millénaire et son peuple, Budapesta, «Kosmos», 1896, pp. 235-247.
J. Burgaya, op. cit. pp. 100-1 339-379.
HWC Davis, The Politicai Thought of Heinrich von Treitschke, New York, Scrib-ner's, 1915, p. 104.
A. Balcells, „Catalunia Împotriva Mili”, Aventura istoriei, 2, No 22, august 2000, pp. 24-3
J. Costa, „Victimele Republicii”, discurs rostit la Teatro Pignatelli, Zaragoza, 13 februarie 1906, enj. Coasta, Politica chirurgicala, voi. VIII, Opere complete, Madrid, Biblioteca Coastei, 1914, cap. I (citat p. 41).
B. Heckart, De la Bassermann la Bebel. The Grand Bloc's Quest for Reform in the Kaiserreich, 1900-1914, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1974.
Ibíd. pp. 100-1 91-121.
F. Meinecke, Cosmopolitanism and the National State, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1970.
M. Garcia Pelayo, Drept constituțional..., op. cit., p. 100-1 199-200, nr. 19, după F. Meinecke, Weltbürgertum tind Nationalstaat, München-Berlin, 1915, p. 2; vezi F. Mei-necke, „Observaţii generale”, op. cit., p. 100-1 9-33, în special pp. 9-33. 10-11.
V. Goldsworthy, Inventing Britain. Imperialism of the Imagination, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1998.
P. Kennedy, „Idealiști și realiști: vederi britanice asupra Germaniei, 1864-1939”, Transa, -leii Societății Regale Istorice, 1975, pp. 137-156; K. Robe, „The Bntish Empire hst Intelligentsia and the Kaiserreich”, în P. Kennedy și A. Nicholls (eds.), op. ,aceasta. pp. 100-1 139 142 .

93 F. Eyck, Gladstone [1938], Londra, Frank Cass, 1966, p. 138-1
94 Pentru o trecere în revistă a dezbaterii politice și, de asemenea, pentru dezbaterea istoriografică actuală asupra simpatiilor pro-federale sau confederate ale muncitorilor din textile: T. Barley, Myths of the Slave Power. Sclavia Confederată, Muncitorii din Lancashire și Alabama, Liverpool, The Coach House, 1992, pp. 63-107.
95 „Dilke, Sir Charles Wentworth (1810-1869)” și „Dilke, Sir Charles Wentworth (1843—)”, Encyclopedia Britannica, ed. a 11-a, New York, 1911, voi VIII, pp. 271-272.
96 Pentru reforma electorală într-o logică strict metropolitană: C. Dardé, «Democracy in Great Britain: the electoral reforma of 1867-1868», enj. Tusell, ed., Sufragiul universal, nr. Monografia lui Ayer, nr. 3, 1991, p. 63-82. În general, pentru toate sistemele electorale europene de la sfârșitul secolului: Lefèvre-Pontalis [sic], Les élections en Europe à la fin du xixe siècle, Paris, Plon, 1902.
97 D. Judd, op. cit., cap. 8.
98 T. Carlyle, Occasional Discourse on the Nigger Question (1849), în LL Snyder (ed.), op. cit., p. 108-111 (în special p. 109-111).
99 F. Williams, De la Columb la Castro. The History of the Caribbean, I492-1969 [1971], New York, Vintage, 1984, pp. 398-402.

100 N. Ferguson, Imperiul. How Britain Made the Modem World , Londra , Allen Lane , 2003 , pp. 191-195 (citare p. 195); pentru opinia lui Dilke despre Eyre: D. Nicholls, The Los! Prim-ministru. A Life of Sir Charles Dilke, Londra, Hambledon Press, 1995, p.

101 Pentru republicanismul britanic: A. Taylor, „Dotati With the Crown”. British Anti-Monar-chisni and Debates about Royalty din 1790, Londra, Reaction, 1999, cap. 3-4

102 C. Dilke, Greater Britain: A Record of Travet in English-Speaking Country, Londra, 1868, 2 vol. (citare vol. 2, p. 407), reprodus în L L. Snyder (ed.), op. cit., p. 111-114 (citare p. 114). Vezi, de asemenea, CA Bodelson, Studios in Mid-Victorian Imperialism, New York: Knopf, 1925, pp. 60-75. Un rezumat care apără radicalismul său de bază în D. Nicholls, op. cit., cap. 2: se poate remarca, în treacăt, cum, în călătoria sa, Dilke l-a cunoscut și admirat pe Emerson și, în cartea sa, a dorit în mod conștient să-l imite pe Tocqueville la o scară geografică „anglo-saxonă” mai mare.

103 Pentru context: A. Zwerdlmg, Improvisad Europeans. American Literary Expatriates și asediul Londrei, New York: Basic Books, 1998, cap. 1

104 Către Taylor, op. cit., cap. 5.

105 RW Emerson, «The Race», în RW Emerson (M. Lebreton, ed.) English Traits [1856], Paris, Aubier (ediție bilingvă), 1934, p. 28. Acest eseu este semnalat ca o piatră de hotar în dezvoltarea „anglo-saxonismului” rasist în Statele Unite: T. Gossett, Race: The History of an Idea in America [1963], New York, Oxford University Press, 1997. , p. 299-200. 97-98.

106 J. Ruskin, Lectures in Art (1870), citat în A. Thomas, Rhodes: The Race for Africa, New York, St. Martin's Press, 1996, p. 102.

107 WE Gladstone, „Misiunea Angliei”, The Nineteeth Century, septembrie 1878, în M. Goodwin (ed.), op. cit., p. 100-1 268-272 (citare p. 268).

108 Vezi formularea clasică. R. McKenzie și A. Silver, Îngeri în marmură. Conservatorii clasei muncitoare din Anglia urbană , Chicago , University of Chicago Press , 1968 .

109 Pe tot parcursul acestei relatări și în secțiunea următoare, urmărim rezumatul strălucit al lui M. García-Pelayo, El Imperio Británico, Madrid, Revista de Occidente, 1945, în special cap. VI, «Gândirea în jurul Imperiului și proiectele de organizare imperială»; de asemenea, pentru unele detalii, JP Kenyon (ed.), The Wordsworth Dictionary of British History, Cumberland House (Hertfortshire, GB), Wordsworth, 1994; și, așa cum tu...

Timon contemporan: Lady Lugard, „Imperiul Britanic”, Encyclopedia Britannica (ed. a 11-a), New York, 1911, voi. IV, p. 606-615.

110 B. Disraeli, discurs din 24 jumo 1872, la Crystal Palace, citat în WF Moncy-penny și GE Buckle, The Life of Benjamin Disraeli, Londra, 1929,' vol. II, p. 536, reprodus în LL Snyder (ed.), op. cit., p. 100-1 114-115 (citare p. 115).

111 D. Washbrook, «După Mutmy. De la regina la regina imparateasa”, History Today, vol. 49, nr. 9, septembrie 1997, p. 10-1

112 R. Blake, Disraeli, New York, St. Louis. Martin's Press , 1967 , pp. 562-563; HCG Matthew, Gladstone 1809-1898, Oxford (GB), Clarendon Press, 1997, p. 266; E. Eyck, op. cit., p. 253.
113 C. Weatherly, „Knighthood and Cavalry”, Encyclopcdia Britannica (ed. a 11-a), New York, 1911, voi. XV, p. 100-1 851-8
114 D. Cannadine, Ornamcntalism. De la britanic Sam Imperiul lor, Londra, Pinguin,
115 R. Jenkins, Sir Charles Dilke. O tragedie victoriană, Londra: Collins, 1958.
116 Vezi biografia masivă: PT Marsh, Joseph Chamberlain: Entrepreneur in Politics, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1994.
117 GM Trevelyan, English Social History [1942], New York, David McKay, 1965, pp. 495-497, 509-517.
118 DW Bebbington, Conștiința neîncrezătoare. Capela și politica, 1870-1914, Londra, George Allen și Unwin, 1982, cap. 5.
119 ATQ Stewart, Criza din Ulster. Resistance to Home Rule, 1912-14, Londra, Faber ôc Faber, 1969, pp. 19-23.
120 MY Ostrogorski (G. Quagliariello, ed.), Democrazia e partiti politici [1910, deși părțile despre Anglia datează din 1893], Milano, Rusconi, 1991, pp. 154-233.
121 Despre Parnell: FSL Lyons, Charles Stcmart Pariteli, Londra: Fontana, 1977; P. Bew, Charles Stcmart Parnell, Dublin, Gill & Macmillan, 1991. Pentru adaptarea sa la contextul catalan: E. Ucelay-Da Cal, «Almirall, Parnell, and the literary model of History», Qnadern de Cultura. El Pats, 7 martie 1991, p. 7. Reacții catalane contemporane la Home Rule în anii 1886-1887 în: J. Llorens Vila, La Unió Catalanista..., op. cit., p. 238-242. Mai general, pentru o perspectivă pe termen lung, a se vedea: XM Núñez Seixas, «The myth of Irish nationalism and its influence on Galician, Basque and Catalan nationalism (1880-1936)», Spagna Contemporanea, nr. 2,
' 1992, p. 25-57.
122 DW Bebbington, op. cit., cap. 6.
123 G. Best, Mid-Victorian Britain 1851-75 [1971], Londra: Fontana, 1985, p. 308.
124 R. al Turnului Riverului, Anglia și Spania în 1898, Madrid, Eudema, 1988, cap. 6.
125 „Smith, Goldwin”, Encyclopaedia Britannica, ed. a 11-a, voi. XXV, New York, 1910-1911, p. 262; Wolf, Lucien, „Antisemitism”, ibid., voi. II, p. 107-1 134-146 (p. 145).
126 W. Hunt, „Freeman, Edward Augustus”, ed. a 11-a, voi. XI, New York, 1910-1911, pp. 76-77.
127 Pentru Froude și relația sa torturată cu Carlyle, vezi G. Himmelfarb, Victorian Minds [1952], Chicago, Ivan R. Dee, 1995, cap. VIII.
128 W. Hunt, „Froude, James Anthony (1818-1894)”, ibid. XI, New York, 1910-1911, pp. 252-253; W. Hunt, „Seeley, Sir John Robert (1834-1895)”, ibid., ibid. XXIV, p. 100-1 580-581. De asemenea, balanța lui Froude din CA Bodel-son, op. cit., p. 100-1 176-2
129 JR Seeley, Expansiunea Angliei (1883), p. 8, 25-26, citat în V. Bogdanor, The Monarchy and the Constitution, Oxford (GB), Oxford University Press, 1997, p. 241. A se vedea discuția despre Seeley de CA Bodelson, op. cit., p. 100-1 149-1

130 JR Seeley, The English Span. Due Corsi di Lezioni (1883), Bari, Laterza, 1928, p. 43. A remarca interesul din Italia fascistă, în a doua jumătate a anilor douăzeci, pentru ideile deja vechi ale lui Seeley asupra conceptului de imperiu.
131 D. Armitage, The Ideologica! Origins of the British Empire, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 2000, pp. 16-20; de asemenea N. Ferguson, Empire..., op. cit., p. 100-1 246-2
H. Tulloch, Commonwealth-ul american al lui James Bryce. The Angloamencan Background, sl, The Royal Historical Society, 1988, în special cap. 2.
133 F. Merk, Manifest Destiiiy and Mission in American History, Nueva York, Knopf, 1963, pp. 238-241.
134 D. Gilmour, La vida imperial de Rudyard Kipling, Barcelona, Seix Barrai, 2003, cap. 12.
135 C. Barnett, The Collapse of British Power [1972], Phoenix Mili (GB), Sutton, 1997, p. 166.
136 S. Newton, «Joseph Chamberlain and Tarriff [sic] Reform: British Radicalism, Modern-nization and Naționalism», en R. Stradling, S. Newton y D. Bates (eds.), Conflict and Coexistence. Naționalism and Dcmocracy in Modem Europe, Cardili, University of Wales Press, 1997, pp. 84-106.
137 WL Strauss, Joseph Chamberlain și teoria imperialismului, Nueva York, Howard Fertig, 1971.
138 K. Sinclair, Imperial Fédération: a Study of New Zealand Policy and Opinion, 1880-1914, Londres, University of London/Athlone Press, 1955.
139 JDB Miller, Richard Jebb and the Problem of Empire, Londres, University of London/Athlone Press, 1956; la cifra es de CA Bodelson, op. cit., p. 131.
140 CA Bodelson, op. cit., p. 60-75. Nu trebuie, însă, subestimat radicalismul profund al lui Dilke, care a fost unul dintre puținii care s-au opus, în Parlamentul britanic, pierderii votului de către africani și „colorați” în coloniile engleze (Cape Colony, Natal) când au fuzionat cu republicile cucerite „Afrikaners” (Transvaal, Orange River), pentru a crea Uniunea Africii de Sud în 1909 („South Africa A(t”), F. Welsh, A History of South Africa, Londra, HarperCollins, 2000, 373.
141 C Barnett, op. cit., p. 166.
142 Perspectiva imperială oficială în A. Conan-Doyle, The War in South Africa. Cauzele și modul de a face acest lucru, Londra, Smith, Elder/Madrid, Imp. de Antonio Marzo, 1902; pentru opoziţia engleză la concurs: S. Koss, The Pro-Boers. The Anatomy of an Antibel Movement, Chicago: University of Chicago Press, 1973; DP McCracken, The Risii Pro-Boers, 1877-1902, Johannesburg: Perskor, 1989.
143 Pentru Australia: S. Macintyre, A Concise History of Australia, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1999, pp. 136-148; F. Welsh, op. cit., cap. 14.
144 JL Granatstein, Conscription in the World War, 1939-1945. A Study in Political Management, Toronto: Ryerson Press, 1969, cap. L; vezi în general: C. Barnett, op. cit.
145 Despre Conferința din 1911 și problemele de fond, vezi D. Judd, op. cit., cap. 17
146 Continuă să valideze în multe sensuri interpretarea clasică şi strălucită a lui G. Dan-gerfield, The Strânge Death of Liberal England, 1910-1914 (1935), New York, Peri-gree, 1980; vezi și The

Damnable Question. A Study in Anglo-Irish Relations, Londra, Quartet, 1976; de asemenea, articolele relevante din: SJ Connolly (ed.), The Oxford Companion to Irish History, Oxford (GB), Oxford University Press, Í998.
147 S. Ching-Yan Cheng, Schemes for the Federation of the British Empire [1931], New York, AMS Press, 1968; M. Burgess, „The Roots ofBritish Federalism”, în PL Gar-side și M. Hebbet (eds.), British Regionalism, 1900-2000, Londra, Mansell, 1989, pp. 100-100. 20-3

148 F. Cambó, Amintiri (1876-1936), Barcelona, Alpha, 1981, pp. 51-52 (citat p. 52).
149 E. Prat de la Riba, «La fî d'un poblé», Diari de Catalunya, 9 iunie 1900, în, în E. Prat de la Riba (A. Balcells şi JM Ainaud de Lasarte, eds.), Complete. lucrări , 1898-1905, volumul II, Barcelona, Proa, 1998, p. 373.
150 Legătura cu Ruskin este o idee avansată de biograful Basil Williams (1921) și repetată de atunci (de exemplu: W. Plomer, Cecil Rhodes, London, Thomas Nelson, 1938, pp. 23-24). Este contestat de RI Rotberg (cu MF Shore), Fondatorul. Cecil Rhodes și căutarea puterii, New York: Oxford University Press, 1988, pp. 89. 94-95.
151 Către Toma, op. cit., p. 112.
152 S. Cloete, Portrete africane. O biografie a lui Paul Kriiger, Cecil Rhodes și Lobengula, Londra: Collins, 1946, p. 192.
153 Vezi A. Thomas, op. cit.; de asemenea FSL Lyons, Charles Stewart Pariteli [1977], Londra: Fontana, 1991, pp. 442-444.
154 D. Judd, op. cit., cap. cincisprezece.
155 A se vedea J. Donaldson, Relații economice internaționale, Barcelona, El Consultor Bibliográfico, 1930, vol. eu, p. 244-245; pentru partea catalană: M. Pugés, Cum a triumfat protecționismul în Spania. Formarea politicii tarifare spaniole, Barcelona, Youth, 1931.
156 Statements to The Tintes, 7 noiembrie 1911, citat în: N. Angelí, La grande ilusión, Paris, Thomas Nelson & Sons, [1913], p. 166.
157 F. Cambó, «El problema català», discurs din 7 iunie 1916, în F. Cambó, Discursuri..., op. cit., p. 320.
158 Vezi Bérard, L'Anglaterre et l'imperialisme, Paris, Armand Colin, 1907.
159 E. Jardí, Eugeni d'Ors, Barcelona, Aymá, 1967, p. 178.
160 JB Trend, A Pictare of Modern Spain, Londra: Constable, 1921, pp. 152-153, comentând punctele de bază ale sistemului lui Pi, din discursul său prezidențial la Jocurile Florale de la Barcelona din 1909, reprodus semnificativ în revista madrilenă alia-dófila España, în iunie 1916.
161 A. Toynbee, „The Present Point in History” [1947], în A. Toynbee, Civilization on Trial and The World and the West (New York: Meridian, 1958), pp. 26-36 (citat p. 28).
162 G. Ferrerò, L'unité du monde, Paris, Simon Kra, 1927, p. 39.

Capitolul 14. Promovarea unui „imperiu al societății civile”: Cambó γ transgresiunea ideologică

1 Pentru preocuparea caracteristică a Ligii cu imaginea sa de sine ca grup istoric de experiențe, vezi: Catalan League, Historia d'ima política. Acţiuni şi documente ale Ligii Regionaliste. 1901-1933, Barcelona, Bib. al Ligii Catalane, 1933.
2 Citat enj. Keay, ultima postare. The End of Empire in the Far East, Londra, John Murray, 1997, p. 35.
3 Pentru campaniile monarhice portugheze: V. de Bragança-Cunha, Revoliitioiiaiy Portugal (1910-1936), Londra, James Clarck and Co., [¿1937?].
4 Justificarea monarhică în, de exemplu, J. Ameal, Bref Résumé de ¡'Histoire du Portugal, Lisabona, SNI, sf, pp. 79-80; pentru o mostră de ultraj asupra anticlericalismului: PL Gonzaga de Azevedo, SJ. («Versiunea spaniolă», 1'. C. Egui.i Ruiz, SJ), Revoluţia Portugaliei din 1910. Proscrisă, Madrid, Raţiune şi credinţă, 1912. În general:
D. L. Wheeler, cercetător portughez. A Politicai History, /9//)-/926, Madison (Wis.'l.
1000 --
---------------- -Imperialismul catalan
University of Wisconsin Press, 1978; J. Verissimo Serrão, Istoria Portugaliei (1910-1926), Lisabona, Verbo, 1989.
5 CE Nowell, A History of Portugal, Princeton (NJ), Van Nostrand, 1958, p. 212-213, 223 și ss.
6 E. Ashcroft, De Gaulle, Barcelona, Destino, 1964, p. 32.
7 Raport privind performanța și organizarea Școlii de funcționari de administrație locală, Barcelona, Consiliul Provincial Barcelona, septembrie 1914, în special pp. 286-295.
8 M Gilbert, Churchill: O viață. Londra, Heinemann, 1991, p. 208.
9 Pentru tezele dreptei socialiste: A. Ascher, „Imperialists within Gemían Social Democracy before 1914”, Journal of Central European Affaire, vol. XX, 1960-1961, p. 397-422; para la izquierda, del mismo: „Imperiul „radical” din cadrul social-democrației Gemían, 1912-1918”, Politicai Science Quarterly, voi. 76, 1961, pp. 555-575.
10 C Hervé, La patria de los richos, Barcelona, F. Granada y Cia., sf
11 J. Ramsay MacDonald, Labour and the Empire, Londra, George Allen, 1907; pentru Justo: J. Abelardo Ramos, The Marxism of the Indies, Barcelona, Planeta, 1973, pp. 32-36.
12 SF Bloom, Lumea Națiunilor. The national problem in Marx [1941], Madrid, Siglo XXI, 1975; R. Rosdolsky, Friedrich Engels și problema popoarelor „fără istorie”, Mexico City, Siglo XXI, 1980; M. Rubel (ed.), Marx y Engels împotriva Rusiei, Buenos Aires, I íbera, 1965.
13 HB Davis, Naționalism și socialism. Teoriile marxiste și muncitorești asupra naționalismului până în 1917, Barcelona, Peninsula, 1972.
14 K. Kautsky, Socialism and Colonial Policy: an Analysis, Belfast: Athol, 1975; în general: E. Bernstein, E. Belfort Bax, K. Kautsky, K. Renner, R. Calwer, H. van Kol, O. Bauer, J. Strasser, A. Pannekoek, The Second International and the national and colonial problem , Mexic
DF, Siglo XXL 1978, 2 vol.; pentru punctul culminant al social-democraţiei ruse: G. Haupt, M. Lowy, C. Weill, Les Marxistes et la question nationale 1848-1914, Paris, Maspero, 1974; K. Marx,

F. Engels, K. Kautsy, O. Bauer, R. Luxemburg, VI Lemn, JV Stalin (J. Colomer, ed.), Marxismul și problema națională, Barcelona, Avance, 1976.
15 V I. Lenin, Dreptul națiunilor la autodeterminare, Barcelona, De Barris, 2000, citate p. 82.
16 AD Low, Lenin on the Question of Nationality, New York: Bookman, 1958, cap. 1-2.
17 A. del Rosal, Congresele internaționale ale muncitorilor în secolul XX, Barcelona, Gnjalbo, 1975, cap. YO; Pentru informații de bază: A. del Rosal, Congresele internaționale ale muncitorilor în secolul al XIX-lea, Barcelona, Grijalbo, 1975.
18 C. André, Le socialisme impérialiste dans Γ Allemagne contemporaine, Paris, Bossard, 1918.
19 HJ Tobias, The Jewish Btind in Rusia. Front its Origins to 1905, Stanford (Cal.), Stanford University Press, 1972; în general: R. Î'earson, Minorităţi naţionale în Europa de Est. 1848-1915, Londra, Macmillan, 1983.
20 AG Whiteside, Național-socialismul austriac înainte de 1918, Haga, Martinus Nijhoff, 1962.
21 O. Bauer, The question of nationalities and social-democracy, Mexico DF, Siglo XXI, 1979; „Synopticus” (K. Renner), „Stat și națiune”; în E. Bernstein, Belfort Bax, Kautsky, Renner, The Second International..., op. cit., voi. 1, p. 145-180; şij. Strasser, „Muncitorul și națiunea”, în R. Calwer, H. van Kol, O. Bauer, J. Strasser, A. Pannekoek, A doua internațională..., op. cit., voi. 2, p. 189-247. Vezi și eseul: AG Kogan, „The Social Democrats and the Conflict of Nationalities in the Habsburg Monarchy”, The Journal of Modern History, voi. XXI, nr. 3, septembrie 1949, p. 204-217.
22 M. García-Pelayo, Problema naționalităților. Teoria națiunii în Otto Bauer, Madrid, Fundația Pablo Iglesias, 1979, pp. 21-22; O. Bauer, „Observații asupra întrebării

23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
al naționalităților” și „Muncitorul și națiunea”, în R. Calwer, H. van Kol, O. Bauer, J. Strasser, A. Pannekoek, Ltf Second International..., op. cit., voi. 2, pp. 172-185, 248-256; O. Bauer, Întrebarea..., op. cit., cap. IV. De asemenea R. Sentmarí (ed.), Clasicii naționalismului, Barcelona, Pòrtic, 2001, cap. 9: M. Caminal (ed.), „Otto Bauer: Socialism and nation”.

J-P. Bled, François-Joseph, Paris, Fayard, 1987, pp. 596-602.
G. Renard, cu colaborarea lui A. Berthod, G. Fréville, A. Landry, P. Mantoux, F. Simiand, Le Socialisme à l'oeuvre. Ce qu'on a fait. Ce qu'on peut faire, Paris, E. Comély et Cie., 1907, p. 329.
Despre „Bunestreuc”; A. Jiménez Blanco, Relațiile de funcționare între puterea centrală și entitățile teritoriale, Madrid, Institutul de Studii privind Administrația Locală, 1985, pp. 95-108.
Vezi, pentru contextul marxist european: RS Wistnch, Socialism and the Jews. The Dilemmes of Assimilation in Germany and Austria-Ungaria, East Brunswick (NJ), Associated University Presses/Farleigh Dickenson University Press, 1982.
F. Cambó, «El problema català», discurs din 7 iunie 1916, în F. Cambó, Discursos parlamentarii (1907-1935), Barcelona, Alpha, 1991, p. 321.
„Aspirațiile Cataloniei. Palabras de Cambó», Spania, II, nr. 72, 8 iunie 1916, p. 439-440 (citare p. 440).
H. de la Torre, Antagonismul și fractura peninsulară. Spania-Portugalia 1910-1919, Madrid, Spania-Calpe, 1983; pentru latura portugheză a iberismului: CA Molina, Sobre el iberismo y otros escritos de literatura portuguesa, Madrid, Akal, 1990, pp. 14-142.
M. Villas și Chalamanch, „Iberismul: un factor de revitalizare al cunoașterii între Catalonia și Portugalia”, Studii de limbă și literatură catalană, vol. XXIV, Miscel-lània Jordi Carbonell 3, Barcelona, Abația Montserrat, 1992, pp. 231-256; V. Martínez-Gil, Nașterea iberismului catalanist, Barcelona, Curial, 1997.
M. Anderson, „Europe's Quest for International Peace, 1870-1914”, în R. Stradling, S. Newton şi D. Bates (eds.), op. cit., pp. 66-83.
Influența este sugerată de C. Seco Serrano, Historia del conservatismo español, Madrid, Temas de Hoy, 2000, p. 292.
În general, a se vedea: J. Tusell și J. Avilés, The contemporary Spanish right. Originile sale: Maurismo, Madrid, Espasa Calpe, 1986.
VR Berghahn, Militarism. The History of an International Debate 1861-1979, Cambridge: Cambridge University Press, 1981; Pentru dezbaterea tarifară din Spania: E. Hernández Sandoica, „Controversa tarifară și problema colonială în criza creșterii capitalului național: Spania, 1868-1900”, Studii de istorie socială, nr. 22-23, iulie-decembrie 1982, pp. 279-319.
E. López Campillo, «Militarii și intelectualii spanioli între Primul Război Mondial și dictatura Primo de Rivera: două elite concurente», j. Extramiana (ed.), Les élites espagnoles à l'époque contemporaine. Actes du Colloque d'Histoire Sociale d'Espagne, 14-16 martie 1982, Cahiers de l'Université [de Pau], nr. 1, 1983, p. 191-200.
C. Seco Serrano, Militarismul și civilizația în Spania contemporană, Madrid, Espasa-Calpe, 1984.
MS Anderson, Ascendanța Europei. Aspecte ale istoriei europene 1815-1914, Londra: Longman, 1972, p. 168.
Despre Cobden, un text elocvent pentru sensul antiimperialist al autorului său: JA Hob-son, Richard Cobden. The International Man [1919], Londra, Ernest Benn, 19(>8; G. Ferrerò, Militarism

[1902], New York, Benjamin Blom, 1971, cap. I: „Pace și război la sfârșitul secolului al XIX-lea” .

39 JA Schumpeter, „Imperialism” [1919], enj. A. Schumpeter, Imperialism and Social Classes, New York, Meridian, 1960.
40 D. Martí i Juhà (ed. J. Colomer), Per Catalunya [1913], Barcelona, La Magrana, 1984.
41 J. Casanovas, Cartea de studii. Planuri literare Eseuri dramatice, Barcelona, Sfat. Catalan, 1907, pp. 123-127.
42 La Lliga, în ciuda întorsăturii și a atenției acordate curentelor pacifiste europene, nu a fost dispusă să intre în dezbaterea privind transformarea forței armate într-o organizație democratică, așa cum a susținut socialistul francez Jean Jaurès în 1910, cu respingerea acestuia a lui Hervé. antipatriotismul și revendicarea sa a experienței revoluționare a secolului al XVIII-lea ca trecut național comun francezilor; În mod semnificativ, opera jauresiană nu a fost tradusă în spaniolă până la reforma militară a lui Azaña, fiind apoi considerată „o carte de o relevanță turbată”, potrivit editorului său: J. Jaurès [sic], El Nuevo Ejército, Madrid, Aguilar, 1932.
43 Carlos [sic] Malato, Filosofía de un ideal [1894?], Barcelona, Biblioteca Vértice, sf, p. 32.
44 M. Sabaté Sort, Protecționism legitimat. Politica tarifară spaniolă la începutul secolului, Madrid/Zaragoza, Ed. Civitas/Prensas Universitarias de Zaragoza, 1996, p. 148.
45 A. Milner, The Nation and the Empire [1913], Londra: Routledge/Thoemmes, 1998.
46 R. Thurlow, Fascismul în Marea Britanie. O istorie, 1918-1985, Oxford (GB), Basil Blackwell, 1987, pp. 3-4.
47 L. de Sainte Lorette, L'idée d'Union federale européenne, Paris, Armand Colin, 1955, cap. IV.
48 E. Prat de la Riba, „Mesaj către Regele Jordi deis Hellens”, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Arnaud de Lasarte, eds.), Opera completă, 1887-1898, volumul I, Barcelona, Proa, 1998, pp. 428-429 (plus comentariile sale, pp. 430-431); J. Llorens Vila, Catalanismul și mișcările naționaliste contemporane (1885-1901), Barcelona, Dalmati, 1988, pp. 56-62.
49 L. Bourgeois, Pour la Société des Nations, Pans, Georges Grès, sf Pentru biografia sa: P. Pie-rrard, Dictionnaire de la Troisième République, Paris, Larousse, 1968, pp. 42-43.
50 Pentru o speculație asupra sensului reiterativ al „cafăturilor imperiului”, vezi J.-P. Rioux, Fin d'empires, Paris, Plon/Le Monde Editions, 1992: pentru cazul specific anilor 1917-1918: J. Becker, „Quatre disparus de la Grande Guerre”, pp. 289-297.
51 F. Cambó, «El problema catalá», discurs din 7 iunie 1916, în F. Cambó, Discursuri..., op. cit., p. 319-320.
52 Id, p. 320.
53 RF Betts, L'alba illusoria. L'imperialismo europeo nell'ottocento, Bologna, Il Mulino, 1986, pp. 299-307.

Capitolul 15. Tabla de resonare intelectuală: d'Ors şi jocul din influenţe ideologice

1 Deși nu toată lumea l-a înțeles – și mai ales în vremurile unui catalan pre-normalizat – d’Ors avea o distincție foarte clară între o „glossa” și ceea ce considera că face, sau „glossa”;

„Scriu „glose”, improvizații, cântece dacă merită, cu excepția celor din epopeea minusculă a glosatorului Mallorca, inspirate din realitatea circumstanțială care îl înconjoară; nu „glos/s/cs” apostilat ca ale unui alexandrin sau al unui bolognez care operează pe texte moarte. Glosările pot fi un enfiali de contados, nu un vocabular de cuvinte.”: Scrisoare de la E. d'Ors către J. Bofill și Mates, 8 noiembrie 1918, în E. Bou și J. Murgades (eds.), „Correspondența lui Eugeni d’Ors cu
Enric Ucelay-Da Cal
1003
2
3
4
5
6
7
8
9
10
И
12
13
14
cincisprezece
16
17
18
19
Jaunie Bofill i Mates (Gerau de Liost)», Els Marges, nr. 56, octombrie 1996, p. 99-108 (scrisoarea pp. 107-108).
M. de Unamuno, «Lo de Cataluña», Revista politică și parlamentară, 15 mai 1900, în M. de Unamuno, Opere complete, vol. IX, Discursuri și articole, Madrid, Escelicer, 1971, pp. 799-802 (citare p. 800).
D. Ridurejo, «Glosa para el glosador», în D. Ridurejo, În unele ocazii. Cronici și comentarii 1943-1956, Madrid, Aguilar, 1960, p. 372.
După cum au subliniat, cu vădită răutate, JM Capdevila, Eugeni Ors. Etapa Barcelona (1906-1920), Barcelona, Barcino, 1965, pp. 8-9.
X. Pia, „Eugeni d'Ors. personaj, mască”, Qttadeni de Cnltnra/El País, 19 octombrie 2000, p. 7; E. Jardí, Eugeni d'Ors, Barcelona, Aymá, 1967, p. 21.
F. Pujols, Concept general de știință catalană [1918], Barcelona, Portic, 1982, p. 319. J. Tusquets, Imperialismul cultural al lui Eugeni d'Ors, Barcelona, Columna, 1989, pp. 27-28;
E. Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., pp. 36-37 și urm.
A. Duarte Montserrat, „Universitatea din Barcelona și mișcările studențești (1890-1893)”, Proceedings of the 5th Conference of History of Γ Educado, Vie, Escola Universitária Balines de Mestres d'Osona, 1982, vol. II, pp. 211-224; în general, vezi A. Duarte Montserrat, Pere Coromines: del républicanisme ais cercles libertaris (1888-1896), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1988.
G. Ferrerò, Militarismul [1902], New York, Benjamin Blom, 1971, cap. I: «Pace și război la sfârșitul secolului al XIX-lea».

T. Packenham, The Boer War [1979], New York: Avon, 1992, p. 23. Pentru „incidentul Fashoda” în contextul african propriu-zis: D. Leavering Lewis, The Race to Fashoda. Colonialismul european și rezistența africană în scramble far Africa, New York: Weidenfeld & Nicolson, 1987; pentru entuziasmul pro-boer în Franța: B. Lugan, Hugonots et français ils ont fait l'Afrique du Sud, Paris, La Table Ronde, 1988, cap. XL

D. P. McCracken, The Irish Pro-Boers, 1877-1902, Johannesburg: Perskor, 1989.

„Van Poel Krupp” (Ramiro de Maeztu), Războiul din Transvaal și misterele băncilor londoneze [1900-1901], Madrid, Taur, 1974; Vicente Vera, O călătorie în Transvaal în timpul războiului, Madrid, Imp. de Fontanet, 1902.

J. Burgaya, Laformacici del catalanism conservator și copiii „naționali” contemporani. Presa catalană și mișcările naționaliste contemporane, 1861-1901, teză de doctorat, Universitat Autònoma de Barcelona, 1999, pp. 529-532; N. Gonzalez, „Două note catalane”, La Vanguardia, 15 noiembrie 1983, p. 6.

AJ Kaminski, I lagăr de concentrare din 1896 până la ogf. Storia, funciones, tipologia [1982], Torino, Bollati Boringhieri, 1997, pp. 38-41; J. Koutek și P. Rigoulot, Il secolo del campi. Detenzione, coiiccntramcnto e sterminio: 1900-2000, Milano, Mondadori, 2001, pp. 29-52.

J. Pijoan, „Criza Transvaalului și 1714”, La Renaixensa, 8 octombrie 1899, enj. Pijoan (J. Castellanos, ed.), Politică și cultură, Barcelona, La Magrana/Diputació de Barcelona, 1990, pp. 20-22 (citare p. 21).

J. Ors Rovira, «Idealul politic al Cataloniei», La Ven de Catalunya, 17 mai 1903, în V. Cacho (ed.), Modernists and cultural nationalism, Barcelona, La Magrana, 1984, text nr. 61, pp. 277-279 (citare p. 278-279).

Joseph E. Ors Rovira, „Criza internațională”, Catalonia, nr. 4, 28 februarie 1903, p. cliii-clv (citări pp. cliv, clv).

E. Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., pp. 21, 29, 42; V. Cacho (ed.), Moderniştii .... op. ut., p. 359; de asemenea M. Puig i Reixach, The Catalan University Congresses. Catalamtzaaó și

1004 -- --- -Hei. imperialismul catalan

autonomie a Universității!, Barcelona, Undarius, 1977. Într-o coincidență aproape literară, cele mai mari două influențe asupra tânărului Eugeni, fratele său și Gabriel Alomar (decedat în 1941), au murit la un an distanță în capitala egipteană.

20 A. Cortada, „Idei noi pentru „Catalunia””, Catalonia, nr. 1, 25 februarie 1898, p. 8-12, inV. Cacho (ed.), Moderniştii ..., op. cit., textul nr. 40, pp. 172-178. Biografie: GEC, voi. 8, p. 246.

21 E. d'Ors, „Universitatea mesajelor”, Glosarul lui Xenius MCMVI, Operă catalană completă, Barcelona, Editorial Selecta, 1950, vol. 1 (unită), pp. 64-66 (citat p. 65).

22 E Prat de la Riba, „Vorbitori în Centrul Catalanist din Vilafranca, la 27 mai 1897”, Les Quatre Barres, 30 mai-1 iunie-6 iunie 1897, în E. Prat de la Riba (A. Balcells yj. M. . Arnaud de Lasarte, eds.), Opera completă, volumul I, 1887-1898, Barcelona, Proa, 1998, pp. 440-446 (citări p. 446).

23 G. Sobejano, Nietzsche în Spania, Madrid, Gredos, 1967, pp. 36-45, 156-174; E. Valenti Fiol, „Joan Maragall, modernist și nietzschean”, în E. Valenti Fiol, Clasicii și literatura catalană modernă, Barcelona, Curial, 1973, pp. 123-151.
24 Salvador Canals, Problema catalană din punct de vedere spaniol, Madrid, Imprenta de la Viuda de Prudencio Pérez de Velasco, 1919, p. 239, nota 1.
25 Paragraful citat este format din material pe care Gener l-a șters din ultimul capitol al lui P. Gener, Things of Spain (Erezii naționale/Renașterea Cataloniei), Barcelona, Juan Llordachs, 1903, dar care făcea parte din «The Catalan întrebare» , pe care a publicat-o în același an în revista Madrid Canals, Nuestro Tiempo, nr. 29, mai 1903, p. 705-719 (citare p. 712).
26 J. Pijoan, «Persecucions», La Renaixensa, 20 octombrie 1899, enj. Pijoán, op. cit., p. 22-24 (citat p. 23).
27 În Glossariul catalan între 1906 și 1910, există o singură referință ridiculizantă, în timp ce d'Ors glumește cu prostiile pozitiviștilor depășiți: E. d'Ors, «Sorpresa», Gloss-sari de Xenius MCMX, Obra catalana completa. ..., op. cit, p. 1476-1478.
28 După cum se arată: P. Gener, „Coses d'en Peius”. Amintiri anecdotice serioase și pline de umor din viața mea, Barcelona, Librería Varia, sf
2.0 Necrologul, în paralel cu cel al lui Alexandre de Riquer, în care d'Ors insistă asupra perenei tinereţe a lui Gener, „a un tiempo, su encanto y su castigo”: E. d'Ors, „Dos muertos: Pompeyo January», Nuevo Glossario, Madrid, Aguilar, 1947, vol. Și, ρρ. 337-338.
30 D'Ors a reiterat, iar și iar, că, în ciuda faptului că Gener a întruchipat sfârșitul de secol, uitarea operei sale a fost nemeritată și că încă mai conținea idei de interes: «Vezi acea carte Moartea și Diavolul de către Pompeyo Gener ; carte, de altfel, demnita de o memorie mai buna decat cea de care te bucuri; cel puțin, în prima parte; apoi, când trece de la „istorie” la „filozofia” celor două „negații supreme”, autorul se face deja o mizerie...», în E. d'Ors, «Exorcisme în arta populară», Newest. Glosar XXXXIV-XXXXV, Madrid, Aguilar, 1946, pp. 93-94 (citare p. 94); E. d'Ors, «Numărând înapoi, -a) Noucentistasi. b) „sfârşitul secolului”, c) Epoca Turnului Eiffel», Noul Glosar, vol. eu, p. 596-597; vezi aluzia: «nuul Pompeyo Gener» în E. d'Ors, «Ce începe şi ce se termină în expoziţiile internaţionale», Glosar nou, M'irid, Aguilar, 1947, voi. II, p. 611-612; și în aceeași linie: ««Rasa cosmică» și Federico Marés», Cel mai nou glosar, pp. 716-718.
31 E Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., pp. 36-37, 47.
32 Urmează în această interpretare C. Garriga, La restaurado clásica d'Eigeni d'Ors, Barcelona, University of Barcelona/Curial, 1981, p. 24, care asigură că acest conținut poate fi derivat din două articole orsiene, pentru mine, extrem de criptice - „Tornada de neșters”, El Poble Català, nr. 32, 17 iunie 1905 și „Nopțile de iunie”, ibid., nr. 34, 1 iulie

33
34
35
36

37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
1905, reprodus în E. d'Ors (J. Castellanos, ed.), Papers before the Glosări, Barcelona, Quaderns Crema, 1994, pp. 155-158. În orice caz, noțiunea descrisă continuă în circulație, fiind redescoperită (cu oarecare aluzie la Ors): P. de Lagarde, Le grand duel: Esprit nomade, culture sédentaire, Paris, Buchet/Chastel, 1997.
E. d'Ors, scrisoarea nr. Iar lui E. Prat de la Riba, din Paris, 17 martie 1907, în V. Cacho Viu, Revisión de Eugenio d'Ors (1902-1930), urmată de un epistolar inedit, Barcelona, Quaderns Crema/Residencia de Estudiantes , 1997 , pp. 170-171. Drept corectiv, vezi critica aspra dej. Alberti și Oriol, „Recenzia merge șchiop. Referitor la „Revisión de Eugenio d'Ors"», Revista de Catalunya, nr. 125, ianuarie 1998, pp. 167-171.
E. d'Ors, „Păcatul", Noul glosar..., op. cit., voi. I, pp. 1201-1202.
E. d'Ors, „Eximplio", ibid., voi. I, pp. 1203-1204.
E. Jardí, Gândul lui Prat de la Riba, Barcelona, Alpha, 1983, p. 141-143; pentru citatul orsian: E. d'Ors, „Envío", Nuevo Glosario..., op. cit., voi. Și, de exemplu 1205.
E. Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., pp. 110-111.
E. d'Ors, „Escarmiento", Glosar nou..., op. cit., voi. I, pp. 1204-1205 (citare p. 1204). R. Olivar Bertrand, Prat de la Riba, Barcelona, Editorial Aedos, 1964, pp. 213-214.
JM Sucre, Memorii. Primii pași ai anului 1900, Barcelona, Ed. Barna, 1963, vol. II, p. 38-39; E. Jardí, El meu pare i el sen món, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1999, pp. 13-14. De adăugat că familia medicului menține o versiune mult mai modestă a morții sale și a urmei acesteia, conform căreia acesta a murit în urma unui infarct la masa familiei („Eu mor", a exclamat el), în timp ce insista. că păstrează până și scaunul în care a murit: J. Luna, „Interviu cu ambasadorul Fernando Perpiñá-Robert, strănepotul Dr. Robert", La Vanguardia, 11 aprilie 2002, Living in Barcelona, p. 4.
J. Fuster, Literatura catalană contemporană ία, Barcelona, Curial, 1980, p. 157.
P. Aldavert, «Un toni per Morería [sic]», în P. Aldavert, Per matar la estona ¡sic], Barcelona, La Renaixensa, 1907, pp. 167-181 (citare p. 177).
Unii susțin că Fichte – și Herder – au fost o influență doctrinară fixă asupra catalanismului, până când au înflorit la Prat: vezi M. Régnant, Etapes vindicatives de la teoría nacional

catalana, Gaüses (Gerona), Llibres del Segle, 1996, passim (în special pp. 124-129).
B. Russell, In Praise of Idleness [1935], Londra: Unwin, 1962, citate p. 59, în cap. V, „Strămoșii fascismului”. Pentru relația de bază a lui Fichte cu Kant, al cărui discipol infidel: I. Berlin, „Kant as an Unfamiliar Source of Naționalism”, în I. Berlin (H. Hardy, ed.), The Scuse of Reality. Studios in Ideas and their History, Londra: Pimlico, 1997, pp. 232-248.
G. A. Kelly, „Introducere”, ed. G. Fichte, Addresses to the German Nation, New York: Harper & Row, 1968, p. xxxii. În general, a se vedea: J. Droz, Le romantisme allemand et l'Etat, Paris: Payot, 1966.
F. d'Ors, „Naţionalism, Acţiune”, Noul Glosar..., op. cit., voi. I, pp. 79-80.
Mai mult, pe măsură ce Maurras a ajuns să observe ceva surprinzător, puterea lui Fichte era în natura sa ca gândire privată înțeleasă ca publică și, prin urmare, în serviciile statului, și nu invers. C. Maurras, Survey on the Monarchy, Madrid, Sociedad General Española de Librería, 1935, pp. 128-129.
E. d'Ors, „„Naționalitatea catalană” și generația noucentista”, Glosarul lui Xenius MCM-VI, Operă catalană completă..., op. cit., pp. 183-184.
Citat enj. Castellanos, Raimon Casellas și modernismul, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1992, voi. 2, p. 25.
Ibid., voi. 2, secțiunea V.

51 Ibid., voi. 2, pp. 35-36; J. Castellanos, „Modernismul și stetocrația”, Cercetări, nr. 12, 1982, pp. 117-136.
52 J. Castellanos, Raiman Casellas..., op. cit., voi. 2, pp. 13-14, 18. De asemenea:} Castellanos, «Noucentisme și cenzură. Despre scrisorile lui Eugeni d'Ors către Casellas”, Els Marges, núm.s 22-23, 1981, pp. 73-79.
53 Interpretarea clasică a lui d'Ors, văzută ca un set, în catalană şi spaniolă:}. LL Aranguren, Filosofia lui Eugenio d'Ors, Madrid, Espasa Calpe, 1981; G. Díaz-Plaja, El combat por la luz. Isprava intelectuală a lui Eugenio d'Ors, Madrid, Espasa Calpe, 1981, și, de același autor, Lo social en Eugenio d'Ors y otros estudios, Barcelona, Cotai, 1982; interpretări mai recente, centrate pe noțiunea de „imperialism”: N. Bilbeny, Eugeni d'Ors and the ideology of the noucentisme, Barcelona, La Magrana, 1988; de asemenea, N. Bilbeny, „Aristocrația lui Eugeni d’Ors”, în A. Balcells (ed.), Gândirea politică catalană din secolul al XIX-lea până la mijlocul secolului al XX-lea, Barcelona, Edicions 62, 1988, pp. . 193-203; M. Rius, La filosofia d'Eugeni d'Ors, Barcelona, Curial, 1991, precum și opera curioasă a notoriului și vechiului preot Joan Tusquets, The cultural imperialism of Eugeni d'Ors, Barcelona, Columna, 1989.
54 În general, a se vedea: E. Ucelay-Da Cal, „Catalan „modernism”: fashions, urban markets and historical imagination”, în L. García Delgado și M. Tuñón de Lara (eds.), Cultural origins of the Second Republic. , Madrid, Siglo XXI, 1993, p. 293-335.
55 A. Manent, Carner şi Noucentisme. Viață, opera și legendă, Barcelona, Edicions 62, 1969, cap. IV.

56 L. Duran i Ventosa, „Prefață la prima ediție”, J. Bofill i Mates, La llengtia catalana [1916], Barcelona, Joventut de Lliga Catalana, 1933, p. 12.
57]. Maragall, „La patria nueva”, 11 septembrie 1902, enj. Maragall, Obres completes, vol II, Obra castellana, Barcelona, Selecta, 1960, p. 653-655 (citare p. 653).
58 I. Consul, Verdaguer și Maragall, Jocul oglinzilor, Barcelona, Proa, 2002, voi. Maragall, p. 25.
59 Scrisori de la d'Ors către Maragall: 29 aprilie 1904; 22 iunie 1906; 9 ianuarie 1909, în V. Cacho Viu, Revista..., op. cit., pp. 155, 165, 183.
60 N. Bilbeny, „Joan Maragall şi societatea plurală”, Politica noucentista. De la Maragall la d'Ors, Catarroja, Afers, 1999, pp. 24-31; de asemenea, mai general: P. Rouquette, „Joan Maragall și ideea de civilizație”, în Diversos Autors, Joan Maragall. Conferințe de comemorare a centenarului nașterii sale (1860) și a cincizecea aniversare a morții sale (1911), Barcelona, Selecta, 1963, pp. 67-96.
61 N. Bilbeny, „Naționalismul funcțional al lui Prat de la Riba”, Politica noucentista..., op. cit., pp. 139-153 (citare p. 141).
62 R. Campi, „Joan Maragall și JW Goethe. Influența scriitorului german asupra gândirii civile a lui Maragall”, Els Marges, núm,- 68, 2000, pp. 13-49; vezi și M. de Montoliu, Goethe în literatura catalană, Barcelona, La Revista, 1935.
63 M. Serrahima, Joan Maragall [1966], Barcelona, Edicions 62, 1990, pp. 119-120.
64 H. Taine, Viaje por Italia [1866], Madrid, Espasa-Calpe, 1930, vol, II, p. 265.
65 C. Maurras, „Une Revue latine” (martie 1902), în C. Maurras, Quand les français ne s'aimaient pas. Chronique d'une renaissance, 1895-1905, Paris, Nouvelle Nationale Nationale, 1916, pp. 119-125 (citare p. 125).
66 P. Gener, Intelectul elen. Poezia-Arta dramatică-Lafilosofa, Barcelona, F. Granada y Cia., sf; J. Vallcorba, Noucentisme, mediteranismul și clasicismul. Note pentru istoria esteticii, Barcelona, Quaderns Crema, 1994; C. Garriga, op. citat Pentru contextul francez: JD Herbert, Fauve Painting. The Making of Cultural Politics, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1992, în special cap. 4, „Epoca de aur și patrimoniul național francez”; difuzarea mesajului lui Puvis de Chavannes este exhaustivă

67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78

79
80
81
82
documentată în S. Lemoine, ed. (cu M. Le Pommeré și M. Andreose), De la Pwis de Chavannes la Matisse și Picasso. Spre arta modernă, Veneția, Bompiani, 2002.
O perspectivă catalană: N. Comadira, «On the Mediterranean: some notes», Quadcrns d'Arquitectura i Urbanisme, nr. 153, septembrie 1982, p. 46-51,.
G. Díaz-Plaja, Modernism against ninety-8 [1951], Madrid, Espasa-Calpe, 1979, pp. 333-334; Díaz-Plaja a insistat asupra importanței lui Barres pentru d'Ors, dar nici nu a făcut distincția efectivă între romancierul Loreno și Maurras; pentru a realiza un amestec fluid, este necesar să profităm și de o parte din decorația romancierului și dramaturgului italian Gabriele D'Annunzio: vezi G. Díaz-Plaja, El combate por la luz..., op. cit., p. 279-298.
C. Dupláa, «Naționalismul biologic al lui Maurice Barres i Eugeni d'Ors», LAvenç, nr. 105, iunie 1987, p. 40-45.
Vezi setul de texte din 1924: E. d'Ors, «Barrés and anarhie»; „Barres și jansenismul”; «Barrés și sfârșitul secolului»; „Barrés și Orientul”; «Calitatea lui Barrés», în E. d'Ors, Noul glosar..:, op. cit., voi. eu, p. 787-790.
E. d'Ors, «Strauss», Glossari de Xenius MCMVП, Obra catalana completa..., op. cit., p. 477-480; de asemenea «Hernández Cata, noucentista», «Viena» și «Els professionals de l'espaterra-ment», Glossari de Xenius MCMX, op. cit., p. 1348-1349, 1528-1529, 1546-1550.
G. Díaz-Plaja, Lupta pentru lumină..., op. cit., p. 279-298.
Pentru o evaluare externă și contemporană: G. Guy-Grand, La Philosophie Nationaliste, Paris, Bernard Grasset, 1911.
După cum se arată: A. Comte, Discurs despre spiritul pozitiv [1844], Madrid, Revista de Occidente, 1934, p. 72.
Q. Girardet, Nationalismes et nations, Bruxelles, Complexe, 1996, p. 22.
D. Ridureio, În unele ocazii. Cronici și comentarii 1943-1956, Madrid, Aguilar, 1960, p. 391.
M. L. Brown Jr., Contele de Chambord. Regele fără compromisuri al celei de-a treia republici, Durham (NC), Duke University Press, 1967; SM Osgood, Regalismul francez sub cele trei și a patra republici, Haga, Martinus Nijhoff, 1960.
W. Benjamin, „Despre situația socială pe care scriitorul francez o ocupă în prezent” [1934], în W. Benjamin, Imagination and society. Iluminări I, Madrid, Taur, 1990, p. 69.
PH Simon, Istoria literaturii franceze contemporane (1900-1950), Barcelona, Ver-gara, 1958, voi. Eu, partea, cap. IV (citări p. 93, 94).
J. Cabot, „Maurras in the Academy”, Revista de Catalunya, nr. 88, iulie 1938, p. 456-457 (citare p. 457). Despre Cabot: V. Soler, „Doar Cabot: un jurnalist mitic, un critic uitat”, enj. Cabot, Indignații și provocări, Barcelona, Edicions 62, 1992, pp. 7-47.
J. VallcorbaPlana, „Influenţa lui Charles Maurras în Catalonia”, El Pais/Qiiadcm de Cultura, I, nr. 12, 25 decembrie 1982, p. 1; foarte complet: PC Gonzalez Cuevas, „Charles Maurras in

Catalonia”, Buletinul Academiei Regale de Istorie, Tomo CXCV, Cuaderno II, 1998, pp. 309-362.
În această chestiune, a fost fundamentală relația dintre Maurras și Maurice Blondel, care a încercat să asigure reconversia religioasă, în cadrul Bisericii Romane, a ateului Maurras, în anii 1886-1887, până la ruptura sa personală din 1893 în urma publicării teza primei: vezi V. Nguyen, Яi/.v origines de ¡'Action Française. Intelligence et politique à l'aube de XXe siècle, Paris, Fayard, 1991, pp. 230-231, 583. Teza lui Blondel, L'.4-tion. Essai d'une critique de la vie et d'une science de la practice (1893), susţinea că acţiunea era răspunsul necesar la dorinţa de infinit, imposibil de satisfăcut, deschisă de filozofie. Răspunsul lui Maurras - a cărui pulsație spirituală a fost definită ulterior drept „acțiune” - nu a putut suporta interpretarea religioasă a activității sale ca cale.

spre credință. Pentru un rezumat al lui Blondel, J. Roger, Esquema del pensamiento francés en la postguerra, Madrid, CSIC, 1950, pp. 66-71.
83 Vezi Cacho Viu, Review..., op. cit.; M. Rius, op. cit.; pentru Maurras: Charlotte Captain Peter, Charles Maurras et I'ideologie d'Action Française, Paris, Seuil, 1972.
84 Citat în A. Rama, «Democratizarea mascată a timpului modernist», în A. Rama, Critica culturii în America Latină, Caracas, Ayacucho, 1985, pp. 117-128 (citare p. 117).
85 E. Zamacois, .ceartă cu mizerie şi râs. Autobiografie 1893-1916, Madrid, Renaștere, [¿1924?], p. 207.
86 P. Gener, Intelectul elen..., op. cit., p. 13.
87 Mη B. Costa, Mu. Costa i Llobera. Assaig biografie, Mallorca [sic], Biblioteca „Les Ules d’Or”, 1936.
88 NR Orringer, „1898 and Regeneration through Return to Classical Antiquity”, în JP Gabriele (ed.), Nuevas perspectivas sobre el 98, Frankfurt am Main/Madrid, Ver-vuert/Iberoamericana, 1999, pp. 11-32.
89 F Vatré, Léon Daudet sau reacționarul liber, Paris, Franța-Imperiu, 1987.
90 L. Daudet, Prostul secol al XIX-lea, Paris, Noua Bibliotecă Naţională, 1922, cap. II, „Aberația romantică și consecințele ei”; C. Maurras, Romantism and Revolution [reediția The Future of Intelligence (1904) și Three Romantic Ideas (1898)], Versalles, Library of Political Works, 1928.
91 Jean Moréas, «Le Symbolisme», Le Figaro, 11 septembrie 1886, Supliment Littéraire, pp. 1-2, reprodus la: <http://www.twics.com/~berlol/chrono/chrl886a.htm>.
92 Pentru o discuție îndelungată a propunerilor lui Benjamin, vezi M. Affron și M. Antliff, „Art and Ideology” in France and Italy: An Introduction”, în M. Affron și M. Antliff (eds.), Fascist Visions. Artă și ideologie în Franța și Italia, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1997, în special pp. 9-14.
93 E. Nolte, Fascismul în vremea lui, Barcelona, Peninsula, 1967; R. Soucy, Fascismul în Franţa. Cazul lui Maurice Barres, Berkeley, University of California Press, 1972; în contrast cu pragmatismul interpretativ relativ al lui E.Weber, Action Française, Stanford (Cai.), Stanford University Press, 1962.

94 H. Massis, La vida intelectual de Francia en tiempo de Maurras [1951], Madrid, Rialp, 1956; para los efectos a largo plazo: P. Serant, Les dissidents de T Action Française, Paris, Copernic, 1978; JL Loubet de Bayle, Nonconformists of the 1930s, Paris, Seuil, 1969.
95 E. Zuleta Alvarez, «Azorin and Maurras», Arbor, nr. 362, februarie 1976, p. 75-94. Ambiguitatea azoriniană avea însă un dublu sens, tipic rădăcinilor sale alicantene, care putea lua o formă indulgentă pentru tezele catalane: în articolul său „Gobineau and the Republic", publicat pe ABC la 21 februarie 1916, afirma că: „Într-un stat în care coexistă diverse națiuni, cum putem vorbi de o limbă națională?»; citat în A. Manent, «Intelectualii spanioli înainte de limba catalană», în Club Arnau de Vila-nova, Para entendimos. Marile teme ale dezbaterii Spania-Catahiña, Barcelona, Ariel, 1996, pp. 194-205 (p. 196).
96 În general, a se vedea: PC González Cuevas, «Charles Maurras y España», Hispania, LIV/188, 1994, pp. 993-1040; PC González Cuevas, «Charles Maurras in Catalonia», Buletinul Academiei Regale de Istorie, Volumul CXCV, Caiet II, 1998, pp. 309-362.
97 J. Camba, „Despre turism", J. Camba, Sobre casi nada [1928], Madrid, Espasa-Calpe, 1947 p. 128.
98 V. Cacho Viu, Revista..., op. cit., pp. 29-34, „Introducere în fascismul timpuriu în Catalonia".

99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
S. Sauquet (coord.), Auguste Rodin și relația sa cu Spania, Barcelona, Fundația „La Caixa", 1996; C. González López și M. Marti Ayxelà (com.), pictori spanioli la Paris, 1880-1910, Fundația „La Caixa", 1999; într-un alt sens: C. Stoullig (cu C. Roulet-Cugni) (eds.), Steilein and the era of 1900, Barcelona, Consiliul Municipal Barcelona, 2000.
GJG Cheyne (ed.), Renașterea ideală: epistolarul lui Joaquín Costa și Rafael Altamira (1888-1911), Alicante, Instituto Juan Gil-Albert, 1992, p. 16.
S. de Madanaga, Spania. Eseu de istorie contemporană, Buenos Aires, Hermes, 1955, p. 114.
A se vedea: V. Cacho, «El triangle Paris-Barcelona-Madrid», în Barcelona-Madrid 1898-1998, Barcelona, CCCB/Diputació de Barcelona, 1998, pp. 170-183; E. Ucelay-Da Cal, „Introducción: la crisi de la postguerra", în P. Gabriel (dir.), Primores

avantgiiardes 1918-1930 de P. Gabriel (dir.), Istoria culturii catalane, Barcelona, Edicions 62, 1997, p. 31-80; M. Espadas Burgos, «Germany and Spain: From the Bismarckian era to the Great War», în WL Bernecker (ed.), Spain and Germany in the Contemporary Age, Frankfurt am Main, Verveurt, 1992, pp. 63-88.
Vezi critica sa foarte deliberată anti-wagneriană: E. d'Ors, «Concert»; «Wagner», Cíes-sari de Xènius MCMX, Obra catalana completa..., op. cit., p. 1443-1145.
Doctor Bellido [sic], «Studii științifice în Catalonia», în Catalonia înaintea Spaniei, Cuadernos de La Gaceta Literaria, nr. 4, 1930, p. 165-178 (citare p. 172); biografie în ibid. și GEC, voi. 4.
E. Valenti, Primul modernism literar catalan și fundamentele sale ideologice, Esplugues del Llobregat, Anel, 1973, pp. 327-340; N. Bilbeny, „Nietzsche en Maragall”, Politica secolelor nouă..., op. cit., pp. 32-49.
E. d'Ors, „Marinetti şi futurismul”, în E. d'Ors, Novísimo Glossario XXXXIV-XXXXV, op. cit., pp. 457-459 (citare p. 458).
J. Le Rider, Nietzsche în Franţa. De la fui du XIXe siècle au temps présent, Paris, PUF, 1999, cap. IV.
Profit de interpretarea sensibilă a lui Crane Brinton: vezi C. Brinton, Nietzsche, Buenos Aires, Losada, 1947, cap. IV-V.
G. Alomar, „Regionalism și descentralizare”, La Veu de Catalunya, 5 august/9 septembrie 1901, în G. Alomar, Despre liberalism și naționalism, Palma de Mallorca, Moll/Con-sell Insular de Mallorca, 1988, pp. 57-65.
E. Ors, „Pera epilech câteva articole de Gabriel Alomar”. Catalonia, nr. 7, 15 aprilie 1903, pp. CCCIX-CCCX.
C. Maurras, „Une Revue latine” (martie 1902), în C. Maurras, Quand les français..., op. cit., p. 124.
V. Balaguer, Frumusețile istoriei Cataloniei, Barcelona, Imp. de Narciso Ramírez, 1853, vol. I, pp. 9-13 Pentru conceptul Whig al istoriei engleze, vezi H. Butterfield, The Whig Interpretation of History, New York, WW Norton, 1965.
E. d'Ors, „Separarea democraţiei şi a artelor”, Glosar al lui Xènius MCMX, Operă catalană completă..., op. cit., pp. 1534-1536 (citare p. 1534-1535).
R. Hinton Thomas, Nietzsche in German Politics and Society 1890-1918, Manchester (GB), Manchester University Press, 1983; SE Ascheim, The Nietzsche Legacy in Germany 1890-1990, Berkeley (Cai.), University of California Press, 1992; de asemenea excelenta compilație a lui A. Moraleja (ed.), Nietzsche și „marea politică”. Antidoturi și otrăvuri ale gândirii nietzscheene, monografie ile Cuadernos Cris, nr. 5, 2001, cu eseuri contemporane de Brandes, Franz Mehring, D'Annunzio și Tónnies, printre alții. Contrar a ceea ce susținem, pentru G. Sobejano, op. cit., p. 565-

574, vede o „influență palidă” a filozofului german în d'Ors, în contrast puternic cu Ortega.
115 RC Holub, „Nietszche’s Colonialist Imagination: New Germania, Good Europeanism, and Great Politics”, în S. Friedrichsmayer, S. Lennox & S. Zanttop (eds.), The Imperialist Imagination. Colonialismul german și moștenirea sa, Ann Arbor, University of Michigan Press. 33-4

116 W Kaufmann, Nietzsche. Filosof, Psiholog, Antihrist, New York, Meridian Books, 1956, în special prolog și cap. 10-11.
117 J. Brossa Roger, „Himere contemporane”, L'Avenç, Any V, nr. 1, 15 ianuarie 1893, p. 12-1
i 18 B. Detwiler, Nietzsche and the Politics of Aristocratic Radicalism, Chicago, University of Chicago Press, 1990, p. 189 și ss.; I I. Gregsen, Ibsen și Spania. A Stndy in Comparative Drama, Cambridge (Mass.), Harvard University Press, 1936, în special cap. IV.
119 Λ. Renault, Era individului, Barcelona, Destino, 1993, pp. 250-251.
120 G. Alomar, Politica idealistă (proiecții și reflectări ale sufletului), Barcelona, Editorial Minerva, sf, pp. 198-199.
121 J. Connellv Ullman, Săptămâna tragică. Studii despre oboseala socioeconomică a anticlericalismului în Spania (1898-1912), Barcelona, Ariel, 1972.
122 (Leroy, Los secretos del anarchismo, México [sic], se, 1913; este o sursă respinsă de apologeții lui Ferrer, pe motiv că Leroy a fost un „snitch” pentru poliție, 1) care nu dovedește nimic: vezi X Cuadrat , Socialism și anarhism în Catalonia. Originile CNT, Madrid, Ed. Revista del Trabajo, 1976.
123 JJ Roth, Cultul violenței. Sorel and the Sorelians, Berkeley (Cal.), University of California Press, 1980, pp. 43, 77, 91, 100–106.
124 Pentru naţionaliştii italieni: F. Gaeta, Il nazionalism Italiano [1965], Roma-Bari, Laterza, 1981; A J. De Grand, Asociația Naționalistă Italiană și Ascensiunea Fascismului în Italia, Lincoln (Neb.), University of Nebraska Press, 1978; RS Cunsolo, Naționalismul italian, Malabar (Fia.), Robert E. Krieger.
125 C Ametlla, Memorii politice 1890-1917, Barcelona, Portic, 1963, p. 206.
126 J. Casassas, „Configurația sectorului „intelectual-profesional” din Catalonia pentru restaurare (despre Jaume Bofill i Mates)”, Recerques, nr. 8, 1978, pp. 103-131; del mismo, Intelectuali, profesioniști și politicieni în Catalonia contemporană (1850-1920), Barcelona, Els Llibres de la Frontera, 1989; pentru interpretarea lui Sorel: A. Reszler, La estética anarquista, México DF, FCE, 1974, cap. V (în special p. 79 și ss.).
127 E Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., p. 39.
128 A. Reszler, op. cit., cap. VI (mai ales pp. 101-104).

Capitolul 16. Decolarea „imperialismului” orsian: ideea de „imperiu”
ca stadion cultural

1 E d'Ors, „Anul Nou în Norvegia”, Glosarul lui Xenius MCMVI, Opere complete catalane, Barcelona, Editorial Selecta, 1950, vol. 1 (unic), p. 23.
2 E Jardí, Eugeni d'Ors, Barcelona, Aymá, 1967, p. 47, nr. 20.
3 Ibid., pp. 55-56.
4 A se vedea ediţia aceleiaşi în Obra Catalana d'Etigeni d'Ors, de J. Murgades şi J. Castellanos, voi. Și, lucrările anterioare? în Glossari, Barcelona Quaderns Crema, 1994, pp. 211-212, 478.

5 Pentru discursul catalanist anterior al tensiunii din Suedia-Norvegia: J. Burgaya, Lû format din catalanismul conservator și modelele „naționale” contemporane. Presa catalană și mișcările naționaliste contemporane, 1861-1901, teză de doctorat, Universitat Autònoma de Barcelona, 1999, pp. 393-405.
6 C. Soldevila, Geniul nostru: Antoni Revira i Virgili, Barcelona, Llibreria Catalònia, [¿1930?], p. 32; A. Rovira i Virgili, „Oamenii CNR”, Revista de Catalunya, VI, Anul IV, nr. 31, ianuarie 1927, p. 1-15. Pentru incipienta Rovira, vezi X. Ferré Trill, „Editor catalanist în regiunile Tarragona”, enj. M. Roig (ed.), Rovira i Virgili 50 de ani mai târziu, Valls, Cossettània, 2000, precum și M. Sunyer Molné, „Începuturile literare ale lui Antoru Rovira i Virgili” și M. Corrteger Sáez, „Civitatea republicană și catalanismul”. lăsat în estetica patriotică și neomodernistă a lui Rovira și Virgili”, în ibid., respectiv pp. 17-30 și pp. 31-48; de asemenea A. Bladé i Desunívía, Antoni Rovira i Virgili i el sen temps, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casa-joana, 1984.
7 Vezi P. Anguera, «Modelul, imposibil, din nord. Independenţa Norvegiei în presa catalană», precum şi G. Stang, «Uniunea suedo-norvegiană şi dizolvarea ei (1814-1905). Puncte de plecare pentru o analiză», și E. Vedung, «De ce secesiunea Norvegiei în 1905 nu a dus la război?», în E. Martínez Ruiz și M. de Pazzis Pi Corrales (eds.), Când a venit lumina din nordul. Suedia, Norvegia și Catalonia modernistă, Madrid, Fundația Berndt Wistedt, 2001, respectiv pp. 105-144, 83-104, 145-172.
8 JJ Fol, Țările nordice în secolele al XIX-lea și al XX-lea, Barcelona, Labour, 1984, pp. 79-87; JF Battali, R. Boyer, V. Fourrier, Les sociétés escandinavos de la Réforma à nos jours, Paris, PUF, 1992, pp. 437-439.
9 Vezi TI Leiren, Monarhia națională și Norvegia, 1898-1905, Teză de doctorat nepublicată, Universitatea de Stat din North Texas (Denton, Texas), 1978 (Ann Arbor, University Microfilms) .
10 R. Ferguson, Eniama. Viața lui Knut Hamsun, New York: Farrar, Straus & Giroux, 1987, p. 212 nr.
11 M. Signan, «Modelele Nordului și „Drama ideilor”»; R. Pia, „Idealizarea nordului la sfârşitul secolului”; și, de asemenea, M. Mõrner, «Catalonia and Swedish-Norwegian relations with Spain, 1890-1905», în E. Martínez Ruiz, M. de Pazzis Pi Corrales (eds.), Cuando la luz..., op. cit., p. 25-46, 47-62, 11-24.
12 E. d'Ors, «L'esguard escrutador d'Enric Ibsen», Glossari de Xenius MCMVI, Obra catalana completa..., op. cit., p. 152-153; Influența lui Ibsen în Spania a fost mai presus de toate teatrală, așa că lui d'Ors îi plăcea să sublinieze că aprecia în mod deosebit lirica lui Ibsen: E. d'Ors, «Ibsen poeta», Glossari de Xènius MCMVII, ibid., pp. . 443-444. Vezi, în general: H. Gregersen, Ibsen și Spania. A Stndy in Comparative Drama, Cambridge (Ma.), Harvard University Press, 1936.
13 J. de Coussange, La Scandinavie. Le nationalisme scandinavian, Paris, Plon, 1914, cap. V și VI; calificat cu P. Jeannin, Histoire des Pays Scandinaves, Paris, PUF, 1956, pp. 102-103; F.-C. Mougel, L'Europe du Nord au XXe siècle, Paris, PUF, 1999, pp. 28-33.
14 Vezi O. Cauly, Les philosophes Scandinaves, Paris, PUF, 1998.

15 E. d'Ors, „Bjoernsterne-Bjoernson [sic]”, Glosar de Xènius MCM\, Operă catalană completă..., op. cit., pp. 1343-1345 (citare p. 1344).
16 A se vedea, în general: J. Castellanos, "Eugeni d'Ors: del nacionalismo a ['imperialismo", în J. Castellanos, Iiitellectiials, cultura i poder, Barcelona, La Magrana, 1998, pp. 151-185; de asemenea J. Castellanos, „Prezentare”, Papéis antcnors al Glosan, Barcelona, Quaderns Cre-ma 1994, pp. xiii-lv.

17 E. d'Ors, „Chamberlain”, Glosarul lui Xenius MCMVI, Obra catalana completa..., op. cit., p. 203.
18 Și d'Ors, „Paternitate! deis empires”, Glosarul lui Xènius MCMVI, ibid., p. 221.
19 E d'Ors, „Proporţia”, Glosarul lui Xenius MCMVI, ibid., pp. 135-136.
20 A se vedea interpretarea lui M. de Montoliu, Goethe în literatura catalană, Barcelona, La Revista, 1935, cap. VIII.
21 Pentru conceptul de imperialism social: B. Semmel, Imperialism & Social Rcforni. Gândirea social-imperială engleză 1895-1914, Garden City (NY), Doubleday, 1968.
22 H. Bergson, L'Évolution créatrice [1907], Paris, Félix Alean, 1927, în special cap. IV (citări p. 273, 307).
23 E d'Ors, „Dantec şi ştiinţa ca măsură”, E. d'Ors, „Glosa imperial”, Glosarul lui Xenius MCMVII, Operă catalană completă..., op. cit., p. 623, 626; din același, „Deis „logo-arhiști””, Glosarul lui Xenius MCMVIII, ibid., p. 760
24 E d'Ors, „Glosele la conferinţa de la Heidelberg (II)”, Glosarul lui Xenius MCMVIII, ibid., p. 809.
25 A se vedea recenzia lui Julien Benda, Le Bergsonisme ou une Philosophie de la Mobilité, Paris, Mercure de France, 1917.
26 G. Deleuze, El bergsonisme, Madrid, Cátedra, 1996, pp. 28-29 şi următoarele, 37-46. Pe de altă parte, mai puternic decât William James, Bergson era atractiv pentru avangardele culturale contemporane din Franța, care ar fi putut avea un alt punct de intrare în mediul cultural de la Barcelona: vezi M. Antliff și P. Leighten, Cubism and Culture , Londra, Thames & Hudson, 2001.
27 Vezi J. Solé Tura, Catalanism and bourgeois revolution, Madrid, Edicusa, 1970, esp. cap. IX.
28 E. d'Ors, «Glosa imperial», Glossari de Xenius MCMVII, Obra catalana completa, op. cit. p. 356.
29 E d'Ors, „French Cambó, noucentista”, Glosar de Xenius MCMVI, Operă catalană completă op. cit., pp. 277-278.
30 I și primul citat în F. Aisa, Una História de Barcelona. Ateneu Enciclopedic Popular (1902-1999), Barcelona, Virus, 2000, pp. 44-45; al doilea în A, Manent, „Miquel de Unamuno și Josep Carner entre el „Mite de l’Espingarda””, în A. Manent, Literatura catalana en débat, Barcelona, Selecta, 1969, pp. 9-19 (citare p. 10).
31 E. d'Ors, „Cum războiul, aşa puşca”, Glosar al lui Xenius MCMVI, Operă catalană completă .., op. cit., pp. 280-281.
32 E d'Ors, „L'espingarda i el máuser”, în ibid., pp. 281-282 (citare p. 282).
33 E. d'Ors, „Primul Congres Espingarda”, în ibid., pp. 282-283 (citări p. 282, 282-283).

34 E. d'Ors, „Al războiului civil”, Glosar de Xénitis MCMVII, în ibid., pp. 616-617. În realitate, așa cum a sugerat un tânăr adept al lui Xenius, poetul Joaquim Folguera, adevărata comparație cu o „afacere Dreyfus” în stil catalan a fost scandalul ultimilor ani a lui „mosseli Cinto” Verdaguer, îmbrățișat în mod paradoxal de stânga și pedepsit de autorităţile ecleziastice, o încetare a vieţii intelectuale cum a fost, la fel, afacerea Wilde din Anglia. Vezi J. Folguera, recenzia „Mosseti Jacinto Verdaguer. amintiri din ultimii șapte ani de viață, urmate de o impresie asupra cauzei nenorocirilor sale, de Valeri Serra i Boldú», enj. Folguera, Articole, Barcelona, Publicațiile „La Revista”, 1920, pp. 33-35.
35 V. Gay, regionalismul modern și naționalismul în formarea statelor. Discurs rostit în Círculo Liberal de Valladolid la 25 martie 1908, Valladolid, Imp. Castellana, 1908.
36 Vezi, în general: XM Núñez, «The Region as Essence of the Fatherland: Regiona-

37
38
39
40
41
42
43
44
Patru cinci
46
47
48
49
cincizeci
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
list Variants of Spanish Nationalism (1840-1936)”, European History Qiiarterly, vol. 31, nr. 4, 2001, p. 483-518 (p. 514).
E. d'Ors, «Imperalisme i liberalisme», Glossari de Xenius MCMIX, Obra catalana completa..., op. cit., p. 1084-1085.
F. d'Ors, „Epileg”, Glossari de Xenius MCMIX, ibld., pp. 1090-1091.
În general, asupra acestei relații (în ciuda ideologizării sale puternice): M. Conroy, Education as cultural imperialism [1974], Mexico City, Siglo XXI, 1993.
E. d'Ors, «El Marroc i l'actitud catalanista», Glossari de Xènius MCMIX, ibid., pp. 1093-1094.

E. d'Ors, „După o săptămână tragică. Pacienții”, Glosarul lui Xènius MCMIX, ibid., pp. 1107.
În general, vezi: A. Manent, Jaume Bofill și Mates – Cerati de Liost. Omul, poetul, politicianul, Barcelona, Edicions 62, 1979.
J. Bofill și Mates, „Clasicismul național” (1907), enj. Bofill și Mates (J. Casassas, ed.), Cealaltă concordie și alte texte despre catalanism, Barcelona, La Magrana, 1983, pp. 3-32 (citări pp. 3, 4, 5).
Ibid., citează pp. 6, 7, 8, 9, 10, 16.
Ibid., citează pp. 26, 27-28, 29.
Ibid., citează pp. 30, 31, 32.
E. d'Ors, „Epileg”, Glosarul lui Xènius MCMIX, Operă catalană completă..., op. cit., p. 1090
E. d'Ors, „Aici, acasă”, Glosarul lui Xènius MCMIX, ibid., pp. 1089-1090.
Pentru aplicarea conceptului Orsiano de către un discipol semnificativ: G. Díaz-Plaja, Estructura y sentido del novecentismo español, Madrid, Alianza, 1975.
E. d'Ors, „Noucentiştii spanioli”, Glosarul lui Xènius MCMVII, Operă catalană completă..., op. cit., pp. 500-501; toate numele și prenumele apar cu caractere cursive în original.
P. Aldavert, „Siguemhi [sic]”, în P. Aldavert, Furgant per tote ture, Barcelona, La Renaixensa, 1906, pp. 5-14 (citare p. 13).
P. Aldavert, „Vrăjitoarea a intrat în noi”, în P. Aldavert, Perfer la dozena, Barcelona, La Renaixensa, 1908, pp. 201-211 (citare p. 209).
C. Maurras, „Une Revue latine” (1902), în C. Maurras, Quand les français ne s'aimaint pas. Chronique d'une renaissance, 1895-1905, Paris, Nouvelle Nationale Nationale, 1916, pp. 119-125 (citare p. 124).
Întrebarea catalană. Los Senadores y Deputados regionalistas al País, Lérida, Sol &: Benet, 1906, p. 6.
JB Culla și Clara, Republicanismul icrouxist în Catalonia (1901-1923), Barcelona, Curial, 1986; J. Alvarez Junco, Împăratul paralelei. Lerroiix și demagogia populistă, Madrid, Alianza, 1990.
E d'Ors, „Glosar de dreptate socială, despre problemele Barcelonei”, Glosar de Xenius MCMVII, Operă catalană completă..., op. cit., pp. 383-385.
S. Kiihl, Legătura nazistă. Eugénies, rasismul american și socialismul național german, New York, Oxford University Press, 1994.
E. d'Ors, „A doua glosă a justiţiei sociale, aplicată la problemele Barcelonei”, Glosarul lui Xènius MCMVII, Operă catalană completă..., op. cit., p. 385.
E. d'Ors, „Despre apărarea Barcelonei”, Glosar al lui Xènius MCMVTI, ibid., pp. 394-395. E. d'Ors, „Apărarea, încă”, Glosarul lui Xènius MCMIX, ibid., p. 1112.
J. Bryce, Instituţiile politice din Statele Unite, Madrid, La España Moderna, [1910].
E. d'Ors, „Els motees”, Glosarul lui Xènius MCMIX, op. cit., p. 1206

63 E. d'Ors, „Problema răului în Catalonia”, Glosarul lui Xenius MCMIX, ibid., p. 1153.

64 E. d'Ors, „Încă pe „domn””, Glosarul lui Xènius MCMIX, ibid., pp. 993-995.
Au fost traduceri foarte incomplete în catalană de către frații Cebrià și Manuel de Montoliu, respectiv Natura. Aplecit d'Estudis i descriptions de sas bellesas, Barcelona, Joventut, 1903, și Els lliris del jardí de la Reina, Barcelona, L'Avenç, 1905. A fost tradus și ca Estudios sociales, Madrid, Fernando Fe, sf, scrierile sale despre economia politică. Textul care a vehiculat Ruskin în Spania a fost mai degrabă o antologie haotică selectată și tradusă de Edmundo González-Blanco, Obra escogida, Madrid, La España Moderna, 2 vol. [1909-1910?], despre care bănuim că este opera la care face aluzie Xenius, stricată.
65 Citat în A. Thomas, Rhodes: The Race for Africa, New York, St. Martin's Press, 1996, p. 329; în general: A. Milner, The Nation and the Empire [1913], Londra: Routled-ge/Thoemnres Press, 1998.
66 HK Beale, Théodore Roosevelt și ascensiunea Americii la puterea mondială, Baltimore: Johns Hopkins Press, 1956, pp. 31-36, 68-69; F. Zakaria, De la bogăție la putere. The Universal Origins of America's World Role, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1998, p. 164; S. Ricard, Théodore Roosevelt et la justification de l'imperialisme, Aix-en-Provence, Université de Provence, 1986, pp. 80-87.
67 Vezi F Zakaria, op. cit.
68 E. Prat de la Riba, La Nacionalidad catalana, traducere și prolog de Antonio Royo Villanova [1917], Barcelona, Ayniá, 1982, p. 131; de asemenea E. Prat de la Riba, La nacionalitat catalana, Barcelona, Barcino, 1934, pp. 102-104.
(>9 Г Prat de la Riba, La Nacionalidad.,., op. cit., p. 131.
70 Ibid., p. 131.
71 Ibid., p. 132.
72 Ibid., pp. 132-133.
73 Ibid., p. 133.
74 J. Pijoan, „Este aceasta viața intensă? Cowboys of politics”, La Veu de Catalunya, 20 februarie 1906, enj. Pijoan, op. cit., pp. 79-81 (citare p. 80).
75 E. d'Ors, „Încă pe urbanitate”, Glosar al lui Xènius MCMVI, Operă catalană completă..., op. cit., pp. 123-125 (citare p. 124).
76 Г d'Ors, „Pacea acasă”, Glosarul lui Xènius MCMVI, ibid., pp. 312-313 (citare p. 312).
77 E d Ors, „El doctor Gòngora”, Glosarul lui Xènius MCMVIII, ibid., pp. 783-785.
78 De exemplu: E. d'Ors, „Judecata Candida”; „Capells capitol, împărțit în glose cmc. (1) Raționamentul prost”, Glosar al lui Xènius MCMVIII, Operă catalană completă, ibid., pp. 746-747, 761-762.
79 A. Zwerdling, Etiopieni improvizați. Expatriați literari americani și asediul Londrei,
New York, Cărți de bază, 1998, pp. 3-4 '
80 E. d'Ors, „Monarh?”; „Reîncarnare”, „Autonomie”, Glosar al lui Xènius MCMX, Operă catalană completă..., op. cit., pp. 1338-1340; 1389-1390; 1423-1425.
81 T. Roosevelt, American Ideáis and Other Essays, Social and Politicai, Nueva York, GP Putnam's, 1897, 2 vol., (în special, în vol. I, eseurile „American Ideáis”, „True Americanism”, „The

Manly Virtues”. and Practicai Pohtics»); de asemenea subiecte similare în
T. Roosevelt, Cele două Americi, Barcelona, Guarner, Taberner și Ca, nd; aceeași editură din Barcelona a publicat o traducere a lui The American Ideal.
82 Ca exemplu: E. d'Ors, «Simbiosi», Glossari de Xènius MCMVIII, Obra catalana completa..., op. cit., p. 794-797.
83 1 . Roosevelt, Noul Naționalism, citat parțial în H. Howland, Théodore Roosevelt and His Times. A Chronicle of the Progressive Movement, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1921, pp. 196-197 (citări p. 197).

84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
Pentru impactul noului naționalism rooseveltian asupra naționalismului latino-american, vezi AP Whitaker și DC Jordan, Naționalism in Contemporary Latin America, New York: The Free Press, 1966, p. 7.
JM Cooper Jr., Războinicul și preotul. Woodrow Wilson și Théodore Roosevelt, Cambridge (Ma.), Harvard University Press, 1983, pp. 137, 144-146, 152.
E d'Ors, «L'estrella nova», Glossari de Xènius MCMVIII, Obra catalana completa, op. cit., p. 789-790.
De remarcat că Cambó, foarte contrar lui Prat și d'Ors, nu a lăsat semne mari de entuziasm rooseveltian; Théodore Roosevelt este complet absent din paginile Memòries, scrise în 1936, și din jurnalul, Meditacions, care l-a ocupat de-a lungul anilor următori. Este posibil ca memoria sa să fi fost ștearsă de părerea slabă a lui Cambó despre vărul său îndepărtat, Franklin Delano Roosevelt, care va fi președintele SUA pentru o bună parte a anilor 1930 și 1940.
E. Ucelay-Da Cal, «Wilson i no Lenin: l'esquerra catalana i Гапу 1917», L'Avenç, nr. 9, X. 1978, pp. 53-58.
E d'Ors, «L'autonomia de l'Alsàcia-Lorena», Glossari de Xenius MCMX, Obra catalana completa, op. cit., p. 1300-1301.
Ca mostră: J. Maragall, «Finlandia», enj. Maragall, Obres completes, vol II, Obra castellana, Barcelona, Selecta, 1960, p.

584-586; în general: J. Llorens Vila, Catalanismul și mișcările naționaliste contemporane (1885-1901), Barcelona, 1988.
E. d'Ors, «Finis Finlandiae», Glossari de Xenius MCMX, Obra catalana completa..., op. cit., p. 1381.
Vezi controversatul studiu al lui V. Pulido Valente, A «República velha» (1910-1917). Eseu, Lisabona, Gradiva, 1997.
Ca exemplu: A. Vivero și A. de la Villa, Cum cade un tron (Revoluția în Portugalia), Madrid, Renaștere, 1910, cu un prolog de Rodrigo Soriano și „impresii” de Pérez Galdós, eroii republicani portughezi Teófilo Braga și Bernardino Machado, poetul Guerra Junqueiro și França Borges; de asemenea: J. Brissa, Revoluţia portugheză (1910). Colecție completă de evenimente, narațiuni și comentarii, Barcelona, Maucci, 1911.
J. Canalejas, „Precizarea programului guvernului”, discurs în Congres, 8 octombrie 1910, hotărârea Canalejas. discursuri parlamentare. Tribunalele din 1910, Valencia, Sem-pere, sf, mai ales pp. 72-75.
E. d'Ors, «La joventut italiana davant la revolució portuguesa», Glossari de Xènius MCMX, Obra catalana completa..., op. cit., p. 1481-1482.
D. Mack Smith, Mazzini, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1994.
J. A. Thayer, Italia și Războiul Creativ. Politică și cultură 1870-1915, Madison (Wis.), University of Wisconsin Press, 1964, p. 193.
A Ghirelli, Storia del caldo in Italia [1954], Torino, Einaudi, 1990, cap. 1.
D. Rossini, Il mito americano nell'Italia della Grande Guerra, Roma/Bari, Laterza, 2000, pp. 23, 230.
G Papini, Pragmatism (1903-1911), Florența, Vallecchi, 1920.
E. Gentile, „Lupta pentru modernitate: ecouri ale afacerii Dreyfus în cultura politică italiană, 1898-1912”, Journal of Contemporary History, voi. 33, nr. 4, octombrie 1998, p. 497-511.
Pentru textura economică solidă favorabilă unei politici expansioniste, vezi RA Webster, L'imperialismo industriale italiano, 1908-1915. Studio sul pre/ascis/no, Torino, Einaudi, 1974. Unul dintre promotorii practici ai acestui „imperialism industrial” antebelic a fost venețianul Giuseppe Volpi, contele de Misurata și, ulterior, personalitate marcantă.
1016

103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
И3
114
115
116
117

118
119
120
121
de pe frontul economic al regimului fascist, care a fost prieten cu Cambó după război, când catalanul a cumpărat o fermă în Abbazia, în Istria. Vezi un portret amar în „La desgracia del comte Volpi", 8 octombrie 1943, în F. Cambó, Meditacions. Dictan (1941-1946), Barcelona, Alpha, 1982, pp. 1372-1373, printre alte aluzii de-a lungul celor două volume.
A. Balcells, „Evoluția gândirii politice a lui Prat de la Riba", în E. Prat de la Riba (A. Balcells și M. Arnaud de Lasarte, eds.), Opera completă, 1887-1898, volumul I, Barcelona , Proa , 2000, pp. 70-71.
Vezi excelentul studiu al lui J. Casassas, «O problemă a relaţiei naţionalism-burgheoisie. Imperialismul în teoria și strategia lui E. Prat de la Riba», Estudios de Historia Social, nr. 28-29, ianuarie-iunie 1984, pp. 169-181.
F. Cambó (H. Cambó de Guardans, trad.), Memorii, Madrid, Alianza, 1987, p. 185; F. Cambó, Amintiri (1876-1936), Barcelona, Alpha, 1981, p. 192.
AJ De Grand, Die Italian Naționalist Association and the Rise of Fascism in Italy, Lincoln (Neb.), University of Nebraska Press, 1978, pp. 24-25; F. Gaeta, Il nazionalismo italiano, Roma/Bari, Laterza, 1981, pp. 110-128.
Vezi în general: R. Drake, „The Theory and Practice of Italian Naționalism, 1900-1906", Journal of Modern History, vol. 53, iunie 1981, p. 213-241.
E. Corradini, «Sindicalistism, nationalism, imperialism», decembrie 1909, în E. Corradini, Discursuri politice (1902-1924), Florencia, Vaivecchi, 1925, pp. 51-69 (citas y allusiones pp. 59, 63, 65); véase también E. Corradini (L. Strappini, cur.), Discursuri scrise 1902-1914, Torino, Einaudi, 1980.
E. Corradini, «Principii ale naționalismului», relación al Primer Congreso Nacionalista, 3 decembrie 1910, în E. Corradini, Discursuri politice..., op. cit., pp. 89-102 (pag. 94).
E. Corradini, «Proletarian nations and nationalism», enero de 1911, en ibid., pp. Ю3-118 (citate p. 109).
J. Revol, La Guerre Italo-Turque (1911-1912), Paris, Henri Charles-Lavauzelle, 1915. S. Sighele, Naționalismul și partidele politice, Milán, Fratelli Treves, 1911, pp. 104-105, 114-120.
Ibid., p. 74 (cap. II «Imperialismul»).
«Regionalismo e decentramento», în ibid., p. 122.
ibid., p. 124.
J. A. Thayer, op. cit., p. 211-215; AJ DeGrand, op. cit., p. 34-36.
Pentru contrastul dintre naționalismul italian și colonialismul expansionist, vezi antologia de L. Coglia și L. Grassi, Il colonialismo italiano da Adua all'impero [1981], Roma-Bari, Laterza, 1993.
Ca o mostră a entuziasmului catalanist republican pentru naționalismul italian, vezi A. Rovira i Virgili, Historia de los movimientos nacionalistas, Barcelona, Ed. Minerva sf, pp. 253-274.
E d'Ors, «On a llibret by Georges Sorel», Glossari by Xènius MCMIX, Obra catalana completa..., op. cit., p. 1059.

E d'Ors, „Georges Sorel, în Europa agitată”, în E. d'Ors, Glosar complet, voi.
Il (MCMXXVII-MCMXXXIII), Madnd, Aguilar, 1947, pp. 56-57 (citări p. 56). Acesta este, la rândul său, un comentariu asupra evaluărilor soreliane ale scriitorului peruan, locuitor la Paris, Francisco García Calderón, Europa inquieta, Madrid, Mundo Latino, 1926. Pentru sistemul autonom alsacian: H. Lichtenberger, «Les revendications autonomistes en Alsace -Lorraine», în E. La visse (ed.), Les Aspirations autonomistes en Europe Paris, Félix Alcan, 1913, pp. 1-21; pentru incidentele din Zabern: P. Dollinger, «Pouvoir allemand et conscience alsacienne», în AA.VV., L'Alsace de 1900 à nos

122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
zile, Toulouse, Privat, 1979, pp. 53-56; DP Silverman, Uniunea reticentă. Alsacia-Lorena și Germania imperială, 1871-1918, University Park (Penn.), The Pennsylvania State University Press, 1972, cap. 10; R. Hanser, Putsch! Hoт Hitler a făcut revoluția, New York, Pyramid, 1971, pp. 71-7
În toți indicii Glosarelor catalane și spaniole d'Ors, există o singură referire, foarte târziu, la Seillière care nu indică o cunoaștere orsiană a operei sale: E d'Ors, «“Europa” Revista», în New. Glosar, Madrid, Aguilar, 1949, voi. III, p. 189-190; acelaşi lucru se poate spune despre G. Sobejano, op. cit., p. 90. Poziția foarte antinietzscheană a lui Seillière este subliniată în j. Le Rider, Nietzsche în Franţa..., op. cit., p. 72.
E. Seillière, Introduction to the Philosophie de l'imperialisme, Paris, Félix Alcan, 1911, p. 10. Vezi, în general, a lui: Mysticisme et domination. Essais de critique imperialiste, Paris, Félix Alcan, 1913.
C. Sprietsma, IVc Imperialists, Notes on Ernest Seillière's Philosophy of Imperialism [1930], New York: AMS Press, 1967, p. 9.
KW Grundy și MA Weinstein, Ideologiile violenței, Madrid, Tecnos, 1976, cap. 3.
O evaluare critică a relației Ors-Maragall: E. Jardí, Tres digiieni-iie desarrclats: Pijoan, Ors, Gazici, Barcelona, Selecta, 1966, pp. 77-92.

E. d'Ors, publicat inițial în catalană ca prolog la Operele complete ale lui Joan Maragall, voi. XXIII, Epistolar, III [1936], în E. d'Ors, Estilos del pensar, Madrid, Ediciones y Publicaciones Españolas, 1945, p. 57.
Ibid., pp. 63, 65.
JF Ràfols, Modernism and modernists [1949], Barcelona, Destino, 1982, pp. 295-296.
E. d'Ors, „Epileg” (Glosar din 10 noiembrie 1910), în R. Casellas, Etapes cstètiqiies, Barcelona, Societat Catalana d'Edicions, 1916, pp. 209-212 (citare p. 212); M. Casacuberta, „Cele două morți ale lui Isidre Nonell”, El País/Quadern, 2 martie 2000, pp. 1-3
„Agathon”, Young people today, [1913], Paris, Plon-Nourrit, 1914. Véase W. Lepe-nies, Betiveen Literature and Science: the Risc oj Sociology, Cambridge (GB), Maison des Sciences of Man-Cambridge University Press, 1988, cap. 2, „Agathon și alții: literatură și sociologie în Franța la sfârșitul secolului”.
F. Hugenin, La școala de acțiune franceză, sl, JC Lattès, 1998, I parte, cap. VII (mai ales p. 227-231).
Véase, în general: A. Assmann, Construcția memoriei naționale. O scurtă istorie a ideii germane a Bildung, Paris, Maison des Sciences de l'Homme, 1994.
E. d'Ors, „Catalunya...orient”, Glossari de Xènius MCMVI, Obra catalana completa..., op. cit., pp. 271-272.
E. d'Ors, „„Ziua Imperiului””, Glossari de Xènius MCMVIII, ibid., pp. 756-757.
E. d'Ors, „Autoritate şi libertate”, Glosar din 1916, Barcelona, Quaderns d'Estudi, 1918, pp. 72, citat în M. Rius, Filosofia lui Eugeni d'Ors, Barcelona, Curial, 1991, pp. 44-45, care o tratează exclusiv în cheie orsiană.
J. Tusquets, op. cit., p. 28; E. Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., pp. 135-136.
E. Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., pp. 143-147; Gaziel, Toate drumurile duc la Roma. Istoria unui destin (1893-1914) [1953], Barcelona, Aedos, 1967, p. 171; A. Balcells, Antoni Rtibió i Lindi, istoric și tipografi președinte al Institutului de Studii Catalane, Barcelona, Institutul de Studii Catalane, 2001, p. 15.
R. Gibert, „Hermanos enemigos (Observații asupra relațiilor dintre Eugenio d'Ors și José Ortega y Gasset)”, Revista de Occidente, nr. 120, mai 1991, pp. 96-107 (cit. 102).

140 traiectoria Institutului, în cheie naționalistă, alături de d'Ors: R. Guerrero (dir.), Institut d'Estudis Catalans 90 de ani, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1997.
141 Eugeni d'Ors, Diseurs llcgit in the 1st annual party of the institute, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 191S (deși apare techa MCMXXXVIII), citat pp. 271-272 [sic]. A fost publicată și în La Veti de Catalunya, 15 (după-amiază) și 17 (dimineața) iunie 1918.
142 T Garcés, „Convorbire cu Jaume Bofill și Mates”, Revista de Catalunya, IV, nr. 31, ianuarie 1927, în T. Garcés, Cinci conversații cu Joaquim Ruyra, Victor Català, Pompen Fabra, Josep Carner, Guerau de Liost, Barcelona, Columna, 1985, pp. 71-81 (citare p. 81).

143 M. Casacuberta, Santiago Rusiñol: viață, literatură și mit, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1997, pp. 352-363.
144 J-L Marfany, „Rusiñol, refugiat al Modernismului. Despre L'héroc”, eu J.-L. Marfany Aspecte ale modernismului, Barcelona, Curial, 1975, pp. 211-227; C. Serrano, <De la moștenitor la erou: antimilitarism și catalanism în L'héroe de Santiago Rusiñol”, în C. Serrano și M.-C. Zimmermann (dit.), Santiago Rusiñol și fiul Temps. Actes du Colloque International, 14-15 ianuarie 1993, Paris, Éditions Hispanices, 1993, pp. 201-216.
145 E. d'Ors, „Universitatea mesajelor”, Glosarul lui Xènius MCMVI, Obra catalana completa..., op. cit., pp. 64-66 (citat p. 65).
146 J. Moneva y Pujol, Memorias, Zaragoza, Atres Gráficas "El Noticiero", 1952, p. 416.
147 A se vedea JM Minguet Batllori, „Noucentismul împotriva cinematografiei (Campania anti-cinematografică a revistei Cataluña)”, Cinematograf (Analul Federației Catalane de Cine-Clubs), voi. 3, 1986, pp. 19-86.
148 PI Casanovas, SJ, Starea noastră [sic] socială. Comentarii la revolta din iulie!, Barcelona, Gustau Glii, 1910. pp. 56-57.
149 Ibid., p. 59.
150 După cum am observat) discipolul său Josep Mana Capdevila, care avea să se rupă curând de el: M. Serrahima, Josep María Capdevila. Biografia Assiag, Barcelona, Barcino, 1974, p. 17.
151 Despre „heliomaqura”: G. Díaz-Plaja, El combate por la luz. Isprava intelectuală a lui Eugenio d'Ors, Madrid, Espasa Calpe, 1981.
152 Vezi ideile rezumate pe scurt în L. Daudet, Le stupide xtxe siècle, Paris, Nouvelle Librairie Nationale, 1922, cap. IL
153 JM Rodés și E. Ucelay-Da Cal, „Naționalism și internaționalism în Catalonia: „Prietenii Europei” și „Messidor”, 1914-1921”, L'Avenç, nr. 69, martie 1984, p. 62-72.
154 J. Casassas, Jaunie Bofill i Mates (1878-1933), Barcelona, Curial, 1980, pp. 237-245; de asemenea J. Casassas, „Los 1 noucentistes” împotriva lui Xenius: Jaume Bofill înaintea lui E. d'Ors în situaţia critică a anului 1920”, Destino, nr. 2129, 27 iulie-2 august 1978, pp. 6-7
155 Pentru căderea politică a lui d'Ors: G. Díaz-Plaja, La defenestració de Xenius, Andorra la Velia, Editorial Andorra, 1967; E. Jardí, Eugeni d'Ors..., op. cit., cap. VII.
156 J. Bamville, La Guerre et l'Italie, Paris, Fayard, [1916?], p. 95-98, 269-280. Despre Bain-ville: WE Keylor, Jacques Bainville and the Rciiaissaince of Royalist History in Tiventieth-Century Frqnce, Baton-Rouge (La.), Louisiana State University Press, 1987, în special pp: 111-112.
157 E. d'Ors, două dizertaţii din 1928 şi 1930 publicate iniţial în Boletín de la Biblioteca Menéndez y Pelayo [1930], culese în E. d'Ors, «Menéndez y Pelayo», în E. d'Ors, Estilos del pensar , Madrid, Ediții și publicații spaniole, 1945, pp. 11-53 (citări pp. 39-41).
158 E. d'Ors, „(II) Despre Imperiu”, în Glosar nou, Madrid, Aguilar, 1949, voi. III, p. 625.

Capitolul 17. Metafore libere în lume: «Ideea catalană» printre alternativele de proiecție internațională a Spaniei

1 J C. Mainer, Epoca de argint (1902-1931). Eseu despre interpretarea unui proces cultural, Barcelona, Libros de la Frontera, 1975; această noțiune a devenit deja un clișeu: P. Laín Entralgo, The Silver Age of Culture, Madrid, Espasa-Calpe, 1993.

2 S Ramón y Cajal, Discuții de cafea. Gânduri, anecdote și confidențe [1921, prima versiune], Madrid, Espasa-Calpe, 1941, pp. 254, 255.

3 A. Gramsci, El «Risorgimento», Buenos Aires, Granica, 1974, pp. 67-68.

4 A. Miserachs, The American Copyright Compared with Copyright in England and Spain, Barcelona, Bosch, 1946.

5 B. Anderson, Comunicații imaginare. Reflcctiotis on the Origiii and Spread of Naționalism, Londra, Verso, 1983, cap. 2-3

6 H. Arendt, Originile totalitarismului [1951], Cleveland, Meridian, 1958, cap. 8.

7 CJH Hayes, A Generation of Materialism, 1871-1900 [1941], New York, Harper & Row, 1963; tot de Hayes, A Politicai and Cultural History of Modern Europe, voi. 2, A Century of Predominantly Industrial Society, 1830-1935, New York, Macmillan, 1937.

8 V. Gay, regionalismul modern și naționalismul în formarea statelor. Discurs rostit în Círculo Liberal de Valladolid la 25 martie 1908, Valladolid, Imp. Castellana, 1908, pp. 22-23.

9 După cum se arată: R. Nieto, El Romanticismo, Madrid, Acento, 1998, cap. 1.

10 SG Xydis, „Modern Greek Naționalism”, în PF Sugar și IJ Lederer (eds.). Nationalism in Eastern Europe, Seattle, University of Washington Press, 1969, pp. 207-258.

11 H. Kohn, The Idea of Nationalism [1944], New York: Collier, 1967, cap. VII.

12 H. Kohn, Panslavism. Istoria și ideologia sa, Paris, Payot, 1963; A. Walicki, O utopie conservatoare. Storia deqli Slavophilia, Torino, Einaudi, 1973; de asemenea O. Novikova (comp.), Rusia și Occidentul, Madrid, Technos, 1997; pentru Pangennanism: vezi C. André (dir.), The Philosophical Pangermanism (1800 to 1914), Paris, Louis Conard, 1917.

13 Pentru naționalismul italian, a se vedea evaluarea unor astfel de istorici italieni clasici precum Luigi Salvatorelli. The Resurrection: Thought and Action [1943], New York, Harper A Row, 1970; Federico Chabod, Ideea națiunii [1943-1944], Bari, Laterza, 1961, pp. 61-83; de asemenea: Pasquale Stanislao Mancini, Despre naționalitate [1851-1852], Madrid, Technos,

14 E. Tersen, Garibaldi, Paris, French Book Club, 1962, caps, П-Ш.

15 Pentru iberism: JA Rocamora, Iberian Nationalism 1792-1936, Valladolid, University of Valladolid Publications, 1994; pentru ilirism și marele sârbism: I. Banac, The National Question in Iugoslavia. Origins, History, Politics, Ithaca (NY), Cornell University Press, 1984; de asemenea LJ. Lederer, „Naționalismul și iubitorii de Ytigos”, în PF Sugar și IJ. Conducători (eds.), op. cit,, p. 100-1 396-438; JR Lampe, Iugoslavia ca istorie. Tivicc There is More Country, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1996, pp. 101-1 43-46, 52; pentru apariția «scandinavismului»: J.-F. Batail, R. Boyer, V. Fournier,

Societăţile scandinave ale reformei până în prezent, Paris. PUF 1992, p. 362-3
16 Ca mostră elocventă: P. Henry, The Problem of Nationalities, Paris, Armand Colin, 1937.
17 MJ Van Aken, Panhispanicism. Originea și dezvoltarea sa până în 1866, Berkeley (Cal), University of California Press, 1959.
1020
imperialismul catalan
18 JA Navas Sierra, Utopia și utopia hispanismului. Proiectul Confederației Hispanice a lui Francisco Antonio Zea, Madrid, Encuentro,
19 Pentru panamericanism: AP Whitaker, The Western Hemsiphere Idea: Its Rise and Decline, Ithaca (NY), Cornell University Press, 1954.
20 MJ Van Aken, op. cit.
21 T. Schoonover, „America Latină”, în J.W. Cortada (ed.), Spania în lumea secolului al XIX-lea. Eseuri despre diplomația spaniolă, 1789-1898, Wesport (Ct.), Greenwood Press. 113-130.
22 Citat în JL Suarez, Mitre și Spania. Referitor la expoziţia ibero-americană de la Sentila, Madrid, Imp. de E Maestre, 1929, p. 25.
23 M. Lévy-Leboyer, Les Banques eiropées et l'Industrialisation internationale dans la première moitié du XIXe siècle, Paris, PUF, 1964, pp. 384-393.
24 HU Faulkner, American Economic History, New York: Harper Brothers, 1924, pp. 304-307; LM Hacker, Dezvoltarea economiei în Statele Unite [1957], Buenos Aires, Troquel, 1967, pp. 69-70; JM Skaggs, O istorie interpretativă a economiei americane, Columbus (Oh.), Grip, 1975, pp. 361-367.
25 A. Ardao, «Romania y América Latina», în A. Ardao, América Latina y la latinidad, México DF, UNAM, 1993, pp. 271-392.
26 P. Voltes, Istoria pesetei, Barcelona, Edhasa, 2001, pp. 139-142.
27 WFV Vanthoor, European Monetary Union Silica 1848. A Political and Historical Analysis, Cheltenham (Gloss., UK), Edward Elgar, 1997, pp. 31-37.
28 Vezi biografiile maurrasiene ale lui Mistral: M. André, La vie harmonieuse de Mistral, Paris, Plon, 1928 (cap. VII pentru proiectul „Confederația latină”); C. Maurras (trad. Jaume Bofill i Ferro), Mistral, Barcelona, Lauro, 1943; replica republicană: Achille Rey, Frédéric Mistral, Poète républicain, Cavailon, Mistral Imp.-Ed., 1929.
29 J. León Pagano, Through literary Spain, Volumul I: Interviuri [sic] cu Angel Giiinic-rá, Pompeyo Gener, Juan Maragall, Jacinto Verdaguer, Narciso Ollcr, Apeles Mestres, Ignacio Iglesias, Francisco Mathcti, Santiago Rusiñol, Alejandro de Riquer , Víctor Catalá, Adrián Cual, Emilio Vilanova, Barcelona, Maucci, [¿1902?], p. 62.
30 L Litvak, Latinos și anglo-saxoni: originile unei controverse, Barcelona, Puvill, 1980.
31 CN Ronnmg, Drept și politică în diplomația inter-americană, Mexic DF, UTEHA, 1965, pp. 11-13.
3? L. Lafore, The Long Fuse. O interpretare a originilor Primului Război Mondial, Philadelphia,}. B. Lippincott, 1971.
33 În contextul francez: J.-P. Biondi și G. Morin, Les anticolonialistes (1881-1962), Paris, Robert Laffont, 1992.

34 R. Hofstader, Social Darwinisti! în American Thought [1944], Boston: Beacon Press, 1955; P. Thuillier, Darwin & C°, Bruxelles, Complexe, 1981.
35 G. Mazzini (N. Gangulee, ed.), Selected Writings, Londra: Lindsay Drummond, 1945. 3G M. Korinman, Deutschland über ailes. Le pangermanisme 1890-1945, Paris, Fayard, 1999.
37 J. Plumyène, Le nazione romantice. Istoria naționalismului în secolul al XIX-lea, Florența, Sansoni, 1982, pp. 345-348.
38 RG Usher, Pangermanism [1913], Madrid, Bib. Corona, 1915; C. Andler, Pangermanismul. Planurile sale de expansiune germană în lume, Paris, Armand Colin, 1915. Lectura catalanistă a unor astfel de materiale este demonstrată, într-un context ulterior: F. Vergés, «El pangermanisme abans de Hitler», Revista de Catalunya, nr. 87, iunie 1938, p. 213-225.
39 C. Malato, Filosofa de un ideal [1894?], Barcelona, Biblioteca Vértice, sf, p. douăzeci și unu.
4(Pentru Panturanianism, vezi lucrarea foarte clară a vremii: AA Mcdonnell, „Pan-Turanianism”, Encyclopedia Britannica, ed. a 11-a, New Volumes, New York, 1922,

Enric Ucelay-Da Cal

1021

41

42

43

44

Patru cinci

46

47

48

49

cincizeci

51

52

53

54

55

vol. XXXII, p. 100-1 29-3 Serviciile britanice de informare au realizat o traducere a lui Tekin Alp, The Turkish and Pan-Ttirkish Ideal, Londra, Statul Major de Război al Amiralității, Divizia de Informații, [1916]. Vezi, în general: D. Fromkin, A Peate To End All Pea-ce. Căderea Imperiului Otoman și crearea Orientului Mijlociu modern, New York, Avon, 1989.
Pentru panislamism: P. Mansfield, The Arabs, Hamiondsworth (GB), Penguin, 1982, cap. 7; vezi şi: M. Barceló, «L'Islam entre l'imperialisme i el fundamentalisme religios (1914-1980)», L'Avenç, nr. 54, noiembrie 1982, p. 22-29; de asemenea, în același sens ca în nota anterioară. DS Margoliouth, „Pan-Islamism”, Encyclopedia Britannica, 11 ed., New Volumes, New York, 1922, voi. XXXII, p. 26-29; pentru puntea dintre curentele turcești și mișcarea modernă a „Frăției Musulmane” a lui Hasan al-Bana, vezi D. Hiro, Islamic Fnndanientalism, London: Paladin, 1988, cap. 3-4; Reacția spaniolă în M. Martinez Feduchy, Panislamism (Studiu despre islam și politica imperialistă), Madrid, Espasa-Calpe, 1934.
R. Pinon, L'Europe et la Jeune Turquie, Paris, Perrin, 1911, cap. XI.

For the Origins of Pan-Arabism: R. Khalidi, L. Anderson, M. Musih, RS Simon (eds.), The Origins of Arab Naționalism, New York, Columbia University Press, 1991. For Zionism: W. Laquer, Histoire du Sionism, Paris, Calmann-Levy, 1973; S. Avine-ri, The Making of Modem Sionism, New York, Basic Books, 1981.
D. Seddon, „Dreams and Disappointments: Postcolonial Constructions of „The Magh-rib”, în A. Abdullatif Ahmida, Beyond Colonialism and Nationalism in the Maghrib -231.
S. Howe, Afrocentrism. Mythical Pasts and Imagined Homes, Londra, Verso, 1998; de asemenea, din perspectivă francofonă: P. Decraene, Le Panafricanisme, Paris, PUF, 1970. Ideea „All-India”, atât în sens teritorial, cât și în acela de unire a tuturor religiilor, începând cu hinduși și Musulmanii, au marcat decisiv naționalismul indian: vezi J. Masselos, Indian Naționalism. An History, New Delhi, Sterling Publis-hers, 1985; pentru el. Sistemul britanic: L. James, Raj. The Making and Unmaking of British India, Londra: Abacus, 1997.
„Indonezia”, un termen inventat în anii 1940 de un domnul Logan, a fost folosit ca un răspuns naționalist la „Insulinde” sau „Insulinda”, neologismul favorizat de liberalii olandezi din secolul al XIX-lea pentru a caracteriza vastul arhipelag într-un sens în care nu era cea a unităţii politice impuse de ambele «Indiilor de Est Olandeze» de colonialismul însuşi:}. Keays, ultima postare. The End of Empire in the Far East, Londra, John Murray, 1997, p. 226.
H. von Treitschke (H. Kohn, ed.), Politica, New York: Harcourt, Brace World, 1963, p. 13.
J. Vasconcelos, La Tormenta [1936], Memorii, Mexic, DF, Fondo de Cultura Económica, 1983, citate pp. 479, 487. În general, a se vedea: G. De Beer, José Vasconcelos ami his IVorld, New York, Las Américas, 1966, pp. 244 și următoarele.
JJ Blanco, Numele lui era Vasconcelos, Mexico DF, FCE, 1977, pp. 115-122.
C. Shore, „Community”, în W. Outhwaite și T. Bottmore (eds), The Blackwell Dictio-nary of Twentieth-Citity Social Thought, Oxford (GB), Blackwell, 1993, pp. 98-99. M. Hernández Sanchez-Barba, Formarea națiunilor ibero-americane (secolul I), Madrid, Anaya, 1988.
I> Sarmiento, citat, fără surse, în D. Cuneo, Sarmiento și Unamuno [1948], și reluat în D. Cuneo, Leopoldo Ltigones, Buenos Aires, Jorge Alvarez, 1968, p. 7.
F. Fukuyama, Sfârșitul istoriei și ultimul om, Barcelona, Planeta, 1992; V. Hugo, Napoleon cel Mic [1852], Barcelona, Sopeña, sf
1022
imperialismul catalan
56 M. Bernal Rodríguez, La Andalucía de los libros de via/es del siglo XIX, Sevilla, Editoriales Andaluzas Unidas, 1985; A. Gonzalez Troyano (com.), Imaginea Andaluziei în călătorii romantici, Malaga, Consiliul Provincial Malaga, 1987; A. López Ontiveros, «Peisajul Andaluziei prin călătorii romantici: crearea și supraviețuirea ñuto-ului andaluz din perspectivă geografică», enj. Gómez Mendoza și N. Ortega Cantero, Călători și peisaje, Madrid, Alianza, 1988, pp. 31-65.
57 Conceptul de «naționalism instituțional» în B. de Riquer și E. Ucelay-Da Cal, «An Analysis of Nationalisms in Spain: A

Proposal for an Integrated Historical Model», enj. G. Beramendi, R. Máiz, XM Núñez (eds.), Naționalismul în Europa. Acte trecute și prezente ale Congresului Internațional „Naționalismele în Europa. Trecut și prezent», Santiago de Compostela, Universitatea din Santiago, 1994, voi. II, p. 275-301.

58 Vezi A. de Blas Guerrero, Tradiția republicană și naționalismul spaniol (1876-1930), Madrid, Tecnos, 1991.

59 Desigur, aceste teme au fost generale și în gândirea politică fin-de-siècle în Europa, dar, având în vedere accentul pus pe sursele europene, pare valid să subliniem alte căi intelectuale. Vezi în general: G. Masur, Proplicts oj У sterday. Studii în cultura europeană, 1890-1914, New York: Harper & Row, 1961.

60 G. Sergi, The decadence of Latin nations, Barcelona, Antonio López, 1901. Opera lui Sergi a fost revizuită foarte nefavorabil de Maragall: vezi „Estudios de decadencia (y 11)”, 11 și 24 aprilie 1902, Obras completas. deJ. Maragall, seria spaniolă, Arriados, III, 1899-1902, Barcelona, Gustavo Gili, 1912, pp. 267-277.

61 H C. Hockett și AM Schlesinger, Evolución política y social de los Estados Unidos, tomo II, 1865-1951, Buenos Aires, Kraft, 1954, p. 250.

62 O reflecție în acest sens în E. Ucelay-Da Cal, «Idei preconcepute și stereotipuri în interpretările războiului civil spaniol: spatele solidarităţii», Istoria socială, nr. 6, iarna 1990, p. 23-43; de asemenea, din aceeași, „Imaginea internațională a Spaniei în perioada interbelică: reminiscențe, stereotipuri, dramatizarea neoromantică și consecințele ei istoriografice”, Spagna Contemporanea, Anno VIII, nr. 15, 1999, p. 23-52.

63 Mons. Bougaud [sic], Creștinismul și vremurile prezente (trad. EA Villelga Rodríguez, Pbro.), Barcelona, Herederos de Juan Gilí, Eds., 1907, vol. IV, Biserica, p. 300.

64 M. Ramírez, Europa în conștiința spaniolă și alte studii, Madrid, Trotta, 1996.

65 JM Beneyto, Tragedie și rațiune. Europa cu gândirea spaniolă a secolului al XIX-lea, Madnd, Tau-rus, 1999.

66 C. Morón Arroyo, «En tomo al casticismo y el'ideario del primer Unamuno», în A. Vila-nova și A. Sotelo Vázquez (eds.), Criza spaniolă a sfârșitului de secol și generația lui 98. , Actas al Simpozionului Internațional (Barcelona, noiembrie 1998), Barcelona, Universitatea din Barcelona/PPU, 1999, pp. 99-119.

6/ HC Raley, Ortega y Gasset, filosof al unității europene, Madrid, Revista de Occidente, 1977, în special pp. 200-202.

68 A. Lago Carballo, „Ortega, americanul” în A. Lago Carballo, America în conștiința spaniolă a timpului nostru, Madrid, Trotta, 1997, pp. 42-58.

69 H. Gros Espiell, Spania și soluția pașnică a conflictelor de frontieră în Hispano-America, Madrid, Civitas, 1984, ceea ce arată că o asemenea funcție arbitrală era rară.

70 I. Sepúlveda Muñoz, Cultural Community and Hispanic Americanism, 1885-1936, Madrid, UNED, 1994, p. 187.

71 Ibid., p. 284-285 și următoarele.

72 EM Fernandez Nadal, «Proiectul unității continentale în secolul al XIX-lea. Realidad y utopia”, în A. Andrés Roig (ed.), Gândirea socială și politică ibero-americană a secolului al XIX-lea, Madrid, Ed. Trotta/CSIC, 2000, pp. 41-63; o perspectivă spaniolă în: FG Fer-nández-Shaw, „Hispanoamericanismo, panamericanismo, interamericanismo”, Revista de Estudios Políticos, nr. 107, septembrie-octombrie 1959, pp. 163-190; F. Fernández-Shaw, Organizația Statelor Americane OAS, Madrid, Ed. Cultura Hispanică, 1963, cap. I-III.

73 J. Santana Castillo, «Identitatea culturală a unui continent: America Latină și America Saxonă. De la doctrina Monroe la războiul cubanez», în A. Andrés Roig (ed.), op. cit., p. 19-39. Pentru propunerile de drept „emisferic”: CN Ronning, Drept și politică în diplomația inter-americană, Mexico City, UTEHA, 1965.

74 FB Pike, Hispanismo 1898-1936, Notre Dame (Ind.), Notre Dame University Press, 1971; de asemenea WB Bristol, Hispanidad în America de Sud, 1936-1945, teză de doctorat nepublicată, Universitatea din Pennsylvania, 1947 (UMI), cap. I-II.

75 R. Vehils (Secretar General) și F. Rahola (Președinte), Casa de America: Manifest – Programul „Instituto de Estudios Americanistas”, Barcelona, 12 octombrie 1911 (nepaginat).

76 H. Clementi, Formarea conștiinței americane, Buenos Aires, La Pléyade, 1972, cap. IV.

77 C. Graña, «Naționalismul cultural: ideea destinului istoric în Hispano-America», enj. F. Marsal (ed.), Intelectuali politici, Buenos Aires, New Vision, 1971, pp. 207-245.

78 R. Darío, Poesías, Caracas, Ayacucho, 1977, pp. 255-256; un repertoriu al atitudinilor naționaliste ale poetului (inclusiv omagiul lui Peius Gener și îndelungata sa relație polemică cu Roosevelt) în M. Gómez Espinosa, Rubén Darío patriota, Madrid, Triana, 1966. O încercare de a teoretiza toată această interacțiune pe baza metodologiei «culturale» . studii»: IM Zavala, Colonialism and Culture. Hispanic Modernisms and the Social Imaginary, Bloomington (Ind.), Indiana University Press, 1992. În repetate rânduri, „Modernismo” s-a încercat să fie privit ca o mișcare ideologică compactă, când în realitate era un curent intelectual cu toată difuziunea pe care aceasta implică.; ca o mostră recentă: CL Jrade, Modernismo, Modernity and the Development of Spanish American Literature, Austin, University of Texas Press, 1998. Pentru opera lui Bilbao, vezi: AJ Varona, Francisco Bilbao, Revolucionario de América, Panama, Excelsior, 1973 .

79 P. Salinas, «The problem of modernism in Spain» [1938], în P. Salinas, Spanish Literature siglo XX [1941], Madrid, Alianza, 1985, p. 24.

80 Desigur, aceste teme au fost generale și în gândirea politică fin-de-siècle în Europa, dar, având în vedere accentul pus pe sursele europene, pare valid să subliniem alte căi intelectuale. Vezi în general: G. Masur, Prophcts of Ycster-day. Studies in European Culture, 1890-1914, New York, Harper 8c Row, 1961.

81 JM Vargas Vila, Înaintea barbarilor, enj. M. Vargas Vila, Opere complete, voi. 55, Barcelona, Ramón Palacio Viso, Ed., 1930, pp. 176-177.

82 G. Ferrerò, L'unité du monde, Paris, Simon Kra, 1927, citate pp. 90, 91.
83 JL Abellán, Ideea Americii. Origine și evoluție, Madrid, Istmo, 1972, cap. 6.
84 E. Prado, The Yankee illusion [titlul original: iluzia americană), [1893J, Madrid, Editorial-América, sf, p. 243.
85 JM Vargas Vil i, op. cit., p. 131-132.
86 Ibid., p. 82-83.
87 Rufino Blanco Fombona, Americanization of the World, Amsterdam, Imp. Electrique, 1902; Manuel Ugarte, Viitorul Americii Spaniole: rasă, integritate teritorială și morală, organizare internă, Valencia, Prometeo, 1910; Manuel Ugarte, Destinul unui continent, Madrid, Lumea Latină, 1923.

88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
ino ini
102
103
104
În general: MT Martínez Blanco, Identitatea culturală a Americii Latine. Europeanism and American originality, Madrid, Editorial de la Universidad Complutense, 1988; de asemenea: W Rex Crawford, A Century of Latin-American Thought [1944], New York: Praeger, 1966. A se vedea: JE Rodó, Aricl/Motivo de Proteo, Caracas, Biblioteca Ayacucho, 1976; J. Vasconcelos, Rasa cosmică [1925], Mexico DF, Espasa-Calpe, 1966; M. Ugarte, Destinul unui continent [1923], Buenos Aires, Ediciones de la Patria Grande, 1962.
Vezi contrastul dintre Ganivet, Rodó și bolivianul Alcides Arguedas în: M. Aron-na, „Pueblos Eufemios”. The Discussion of lllness in the Tiim-of-thc-Century Spanish and Latin American Essay, Chapel Hill (NC), North Carolina Studies in the Romance Languages and Literatures, 1999.
Cairancá și Trujillo, Evoluția politică a Americii Latine, Madrid, 1925, p. 197, citat în V. Jiménez y Núñez, Doctrina Drago și politica internațională, Imp. Artística de Saéz Hermanos, 1927, p. 22.
H și material preluat de la E. Ucelav -Da Cal, «Cum să transformi învinși în câștigători? Un eseu despre proiecția identității de la sfârșitul secolului în țările mai puțin industrializate», în A. Morales Moya (coord.), Los 98 Ibéricos y el mar, Madrid, Sociedad Estatal Lisboa '98, 1998, volumul II, pp. 161-191.
Cu titlu indicativ: Y. Segnini, L<i Editorial-América de Rufino Blanco-Fombona. Madrid 1915-1933, Madrid, Asociația Vechilor Librări, 2000.

V Cacho Viu, «Criza pozitivismului, înfrângerea din 1898 și morala colectivă», în V. Cacho Viu, Rethinking ninety-eight, Madrid, Biblioteca Nueva, 1997, pp. 53-75. JL Morales și Marín, Iconografia descoperirii Americii, Valencia, Generalitat Valenciana, 1992.
E Storm, «Al treilea centenar al lui Don Quijote în 1905 și naționalismul spaniol», Híspanla, LVII/3, nr. 199, 1998, p. 625-654.
Pentru Núñez de Arce: J. del Castillo y Soriano, Núñez de Arce, Madrid, Tipărirea copiilor lui MG Hernández, 1907, p. 131; I. Zavala, Sfârșitul secolului: Modernismul, 98 și Boemia, Madrid, Edicusa/Los Suplementos, 1974, pp. 8-20.
Vezi utilul compendiu de teme literare enj. L. Abellán (comp.), Viziunea Spaniei în generația lui 98, Madrid, Emesa, 1968.
P. Descouzis, Cervantes și generația lui 98. A patra lansare a lui Don Quijote, Madrid, EISA, 1970.
C Riera, Recepția celui de-al treilea Centenar al lui El Quijote în presa din Barcelona (1905), Discurs citit la 18 iunie 2002 la recepția publică a […], Barcelona, Academia Regală a Literelor Bune, 2002 , în special pp. 13, 40-41, 92-95. J. del Nido y Segalerva, L: Union Ibérica. Studiu critic, istoric al acestei probleme, Madrid, Tip. de Prudencio P. de Velasco, 1914, p. 363.
R. Vehils (Secretar General) și F. Rahola (Președinte), Casa de America: Manifest..., op. citat
JM Tallada, Economia perioadei postbelice. Bani și credit, Barcelona, Minerva, 1926, p. 187.
JL Pagano, Pompcyo Gener. Studiu critic biografic, Buenos Aires. lib. Berdahl, [1901?];
C. Triviño Anzola, Pompen Gener și modernismul, Madrid, Verbum, 2000, cap. A VĂZUT; P. Gener, «Vargas Vila, poetul Gânditorul», în P. Gener, Prieteni și profesori [1897], Barcelona, Maucci, 1915, pp. 313-332.
D. Vázquez Díaz, «De ce l-am pictat pe Rubén Darío îmbrăcat în călugăr?», ABC, 19 octombrie 1956, reprodus în D. Vázquez Díaz, Articolele mele în «ABC», Madrid, Ibérico Europea de Ediciones, 1974, pp. . 11-17.
Enric Ucelay-Da Cal
1025
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121

Amado Nervo, «El catalán y la supremacía del castellano», Buletinul Secretariatului de Instrucțiune Publică (Mexico DF), [¿1911?], reprodus în S. Mattalia (ed.), Modernidad γ Fin del Siglo en Hispanoamérica, vol. . II, Antologia gândirii hispano-americane, Alicante, Institutul Juan Gil-Albert / Generalitat Valenciana, 1996, pp. 302-303.
S.   Matalia, Privirile spre sfârșitul secolului: lecturi moderniste, Valencia, Triant lo Blanch Libros/Universitat de Valencia, 1997, pp. 41-44.
A. Peláez Cueto, «Las realidades de España» (Mexic, 1918), în A. Peláez Cueto, Criticrónicas (1916-1920), Madrid, Ed. Reus, 1920, pp. 86-91.
M. Gálvez, El solar de la raza [1913], Madrid, Saturnino Calleja, 1920, citează pp. 157-158.
E.   d'Ors, «Hernández Catá, noucentista», Glossari de Xenius MCMX, Obra catalana completa, Barcelona, Editorial Selecta, 1950, vol. 1 (unic), p. 1348-1349: «Reacția spirituală a aceleiași care ia dat lui José Enrique Rodó seninătatea senină renică/...]» (p. 1349). A. Torres-Rioseco, „José Enrique Rodó and his Idealistic Philosophy”, în A. Torres-Ríoseco, Aspects of Spanish-American Literature, Seattle: University of Washington Press, 1963, pp. 31-50. Vezi, în general, și dej. E. Rodó, Ariel/Motif de Proteo..., op. cit., la colecția sa de eseuri (J. Pedro Segundo, ed.), El mirador ile Próspero [1913], Obras completas, vol. IV, Montevideo, Barreiro și Ramos, 1958.
T.   Bremer, „„În acest minunat pământ italian, unde ochii citesc unitatea unei tradiții și a unui spirit”. O. Ette și T. Heydenreich (eds.), José Enrique Rodó y su tiempo. Cien años de «Ariel », Frankfurt pe Main, Vervuert, 2000, p. 213-231.
JE Rodó, «Naționalismul catalan. O problemă politică interesantă”, inj. E. Rodó, El camino de Paros [Barcelona, Cervantes, 1928], reprodus în S. Matalia (ed.), Modernidad..., op. cit., p. 307-315 (citări pp. 313-314, 314, 315).
JE Rodó, „În vremea Commonwealth”, enj. E. Rodó, El camino de Paros, reprodus în Pere Balañá i Abadia (ed.), Visio cosmopolitan de Catalunya, voi. II. Ştafeta călătorilor şi scriitorilor (secolul XX), Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1993, pp. 57-65 (citare p. 64-65); reprodus și ca „Barcelona (1916)” în Estuardo Núñez, España vista por viajeros hispanoamericanos, Madrid, Ediciones Cultura Hispánica (ICI), 1985, pp. 209-216.
Vezi G. Lafond, L'effort français en Amérique latine, Paris, Payot, 1917.
S. Lanaro, «Tutte le patrie posibil. Franţa în război”, în S. Lanaro, Patria. Cir-cumnavegazione di una idea controvertida, Venecia, Marsilio, 1996, pp. 59-135.
Vezi opiniile militarilor peruvian R. Zárate, España y América. Proiecții și probleme derivate din război, Madrid, Calleja, 1917.
F.   Rahola, Aspecte economice ale Marelui Război, Barcelona, Minerva, [1917].
F. Rahola, «Presa în viitorul cursei», în Jurnalism de jurnaliști. Cerul conferințelor jurnalistice [...], Barcelona, Asociația Jurnaliștilor din Barcelona, [¿1915?], pp. 243-249 (citare p. 247).
Á Duarte, Republica emigrantă. Cultura politică a spaniolului în Argentina (1875-1910), Lérida, Milenio, 1998.

J. Womack, Jr., Zapata and the Mexican Revolution, New York, Vintage, I960, pp. 31, 33, 58.
A 6-a coloană arată: P. Marroquín y Aguirrc, Amor a España, Madrid, Imp. de Juan Pueyo, 1919 (ediția a doua, mult mărită, a unei lucrări publicate anterior în Mexic în 1 1 1); vezi în special articolul «The Spanish in the revolution in Mexico» (pp 2<V> 273), publicat în Mundo Nuevo din Madrid la 13 martie 1916.
1026
imperialismul catalan
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
Doctor JM Albiñana, Aventuras tropicales, Madrid, Espasa Calpe, 1928 (roman, dar include fotografii ale autorului ca personaj); din aceeași, Sub ciclul mexican, Madrid, CIAP, 1930. Vezi J. Gil Pecharromán, «On nemuritoare Spania, numai Dumnezeu». José María Albiñana și Partidul Naționalist Spaniol (1930-1937), Madrid, UNED, 2000, pp. 28-33.
C. Badia Malagrida, Ideologia coloniei spaniole. Organizația și programul tău, Mexic
D. F., Dimensiuni Tip. Don Quijote, [1921].
Vezi, ca exemplu: AJ Restrepo, El moderno imperialismo. Protecţionism şi comerţ liber: pluralitate de industrii; Industria cafelei din America; Columbia Economică, Barcelona, Maucci, [1919].
I. Fabela, Statele Unite împotriva libertății. Studii de istorie diplomatică americană (Cuba, Filipine, Panama, Nicaragua, Republica Dominicană), Barcelona, Talleres Gráficos «Lux», sf, pp. 303-305.
R. Velnls (Secretar General) și F. Rahola (Președinte), Casa de America: Manifest..., op. cit.
A. Pedraz Marcos, Himerele Africii: Societatea Africaniștilor și Colonialiștilor; Colonialismul spaniol la sfârșitul secolului al XIX-lea, Madrid, Polifemo, 2000.
J. M. Jover Zamora, «Caracteres de la política exterior de España en el siglo xix», în JM Jover Zamora, Política, diplomacia y humanismo popular en la España del siglo XIX, Madrid, Turner, 1976, pp. 83-138 (vezi pp. 122-125).
T. Packenham, The Scramble for Africa. IVInte Man's Conquest of the Darle Continent din 1876 până în 1902, New York: Avon, 1992; A. Hochschild, Fantoma regelui Leopold, Londra: Macmillan, 1999, cap. 1-6.

A. Guimarães, «A ideologia coloni dista em Portugal no último cuartel do século xix», Ler Flistória, nr. 1, ianuarie-aprilie 1983, pp. 69-79; de Guimarães însuși, Urna corrente do colonialismo português. A Sociedade de Geografia de Lisboa, 1875-1895, Lisabona, Horizonte, 1984; vezi şi], Duffy, Portugal in Africa, Baltimore (Md.), Penguin, 1963, pp. 117-124.
G. de Reparaz. Politica Spaniei în Africa, Barcelona, Imp. Barcelona, 1907, p. 282. R. Ruiz Descalzo, Maroc și Oceania, Zaragoza, Biblioteca Economică de Științe Militare, 1890, p. 7.
A. Llanos Alcaraz, Campania Mollila din 1893-1894 [1894], Melilla, Ed. Algaza/UNED Melilla, 1994; R. Guerrero, Războiul Rifului, Barcelona, Maucci, 1895.
P. Araguas, «Le style mudejar et l'architecture néo-mudéjare as composantes de l'ideologie nationaliste dans l'Espagne de la fm du xixe siècle et du début du xxe siècle», în C. Serrano (dir.), Nations. en quete de passé. La Péninsule Ibérique (xiXe-XXe siècles), Paris, Presses de LUniversité de Paris-SorboVine, 2000, pp. 73-92.
A. Arnavat, „Catalunia și Maroc în secolul al XIX-lea. Visions of cultural history”, în JA Carbonell (curator), Lisions del Al-Maghrib, sl, Catalan Institute of the Mediterranean, 2001 (ed. trilingv), pp. 27-53.
Vezi (deși se concentrează pe secolul XX) prezentarea optimistă a lui: F. Castro Morales (ed.), Al-Andalus: a shared identity. Ideologia și predarea artei în protectoratul spaniol din Maroc, Madrid, Universidad Carlos III/BOE, 1999.
Vezi revendicarea optimistă a „penetrării pașnice” spaniole de G. Maura Gamazo, The question of Maurruecos, desde el punto de vista español, Madrid, M. Romero, Imp., 1905.
JM Serrate (Kecter), «Expoziția universală din Barcelona. Prima secțiune. Industrie și comerț, inclusiv studiile Secțiunii Oficiale a Spaniei și ale fiecăreia dintre națiunile care au participat la concurs”, Studii asupra expoziției

Universal de Barcelona, inaugurat pe 20 mai și închis pe 9 decembrie 1888, Barcelona, Est. Tip. din Jurnalul Mercantil, 1888, pp. 1-376 (citări p. 75).
139 A. Riera, Spania în Maroc. Cronica campaniei din 1909, Barcelona, Maucci, 1909; saltul de la dinamica exterioară la cea interioară: S. Canals., Evenimentele Spaniei în 1909. Cronica documentată, Madrid, Imp. germană, 1910, voi. 1; pentru literatură antirăzboi testimonială: Eugenio Noel, Ce am văzut în război. Jurnalul unui soldat, Barcelona, se, 1912.
140 E. Bayón del Puerto, „Implicarea catalană în eforturile imperiale în Africa de Nord”, în Islam și Catalonia, Barcelona, Institut Català de la Mediterrània/Lunwerg/Museu d'Histò-ria de Catalunya, 1998, pp. 317-323; ACUM. Carbonell (r.), Maria Fortuny. Desene înregistrate la Muzeul Salvador Vilaseca, Vilafranca del Penedès, Fundació Caixa Penedès, 1997; de asemenea (în parte din cauza semnificației autorilor săi în literatura catalană): A. Maseras și C. Fages de Climent, Fortuny, la mitad de una vida, Madrid, Espasa-Calpe, 1932, cap. XII-XV.
141 J. Creus, „Guinea Ecuatorială, 1883-1911: invenția unei identități”, Cercetări, nr. 30, 1994, pp. 103-119; G. Nerin,

Guineea Ecuatorială, historia en blanco y negro, Barcelona, Peninsula, 1998.

142 C. Hernandez de Herrera și T. García Figueres, Acțiunea Spaniei în Maroc. Documente c index de nume proprii, Madrid, Imp. Municipal, 1930, pp. 103-104, reprodus în MC García-Nieto, JM Donezar, L. López Puerta, La crisis del sistema canonista ¡898-1923, Madrid, Guadiana de Publicaciones, 1972, pp. 76-77; în general: A. Ba-choud, Spaniolul... op. cit., cap. III.

143 I. Sepúlveda Muñoz, «Instrumentalizarea naționalistă a iredentismului: Gibraltar și naționalismul spaniol», Spagna Contemporanea, nr. 9, 1996, p. 79-100.

144 R. Altamira, «Dato (recuerdos personales» [sf]), în R. Altamira, Temas de Historia de España, Tomo II, vol. IX, Obras completas, Madrid, CIAP, 1929, p. 137-139 (cit. p. 136).

145 I. Prieto, Spania și Maroc, Toulouse, Partidul Muncitoresc Socialist Spaniol, sf (1956?), p. 6; pentru „Africaniştii”: Africaniştii. Umor comic-liric [...] versuri de G. Merino și E. Lopez Marin, muzică de maeștrii Knight and Beautiful, Madrid, Florencio Fiscowich, Ed.,

146 R. Ricard, „A Contribution to the Study of the Africanist Movement in Spain”, Hispanic Bulletin, XLVII, 1946, pp. 247-2

147 F. Coello, The Question of the Rio Muni, prelegere la 9 ianuarie 1889 la Societatea Geografică din Madrid, Madrid, Fortanet Typographic Establishment, 1889, pp. 12-1

148 V. Morales Lezcano, Africanism and Spanish Orientalism in the 19th century, Madrid, UNED, 1988; E. Fernandez Clemente, Joaquín Costil y cl africanismo español, Zaragoza, Publicaciones Porvivir Independiente, 1977. Pentru «orientalism» estetic și plastic: M. Stevens (ed.), The Orientalists. European Pointers in North Africa and the Near East, Londra, Wiedenfeld și Nicolson, 1984; M. Verrier, Orientaliştii, Londra: Ediţiile Academiei, 1979; AE Pérez Sánchez și colab., Pictura orientalistă spaniolă (1830-1930), Madrid, Fundația Banco Exterior, 1988; de asemenea JA Carbonell, «Viziuni ale Magrebului la pictura catalană Vuitentista», enj. A. Carbonell (coni.), Disions del Al-Maghrib..., op. cit., p. 55-87. De asemenea: C. Grossier, L'Islam des romantiques, 1811-1840, Paris, Masionneuve & Larose, 1984.; L. Litvak, Calea tigrului. Exotismul în literatura spaniolă la sfârșitul secolului al XIX-lea, Madrid, Tauros, 1983, și, de același autor, id jardin de Allah. Teme ale exotismului musulman în Spania, 1880-1913, Granada, Don Quijote, 1985.

149 M. Fernández Rodríguez, Spania și Marocul în primii ani ai Restaurației (1875-1894), Madrid, Consiliul Superior pentru Cercetări Științifice, Centrul de Studii Istorice, 1985; A. Bachoud, Spaniolii înainte de campaniile din Maroc, Madrid, Universitatea Espasa, 1988; pentru traducere la nivelul geografiei mai mult sau mai puțin cunoscute: H. Capel, E Camps, MA del Castillo, ș.a., Geografa for all. Geografia în educația spaniolă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Sant Cugat del Vallès (Barcelona), Los libros de la Frontera, 1985.

150 Marqués de la Vega de Amiijo, «Maroc și puterile europene», raport al ședinței din 19 ianuarie 1903, separat de volumul IX al Memoriilor Academiei Regale de Științe Morale și Politice, Madrid, 1905, p. . 308-309.

151 H. Nimschowski, „Extinderea semi-colonială în Maroc, 1871-1898”, în H. Stoeker (ed.), German Imperialism in Africa. From the Bcginnings until the World War, Londra, C. Hurst, 1986, pp. 127-135.
152 Pentru negocierile dintre 1901 și 1904: JM Campoamor, The attitude of Spain before the question of Morocco, Madrid, Institute of African Studies (IDEA), 1951; Spania controlase deja de câteva decenii la mijlocul secolului al XIX-lea obiceiurile marocane: O. Rodríguez Esteller, «El comerç del Marroc segons la intervenció duanera espan-yola, 1862-1884», Ules i Impcris, nr. 4, ianuarie 2001, p. 25-48.
153 H. Stoeker și H. Nimschowski, «Maroc, 1898-1914», în H. Stoeker (ed.), op. cit., p. 230-249.
154 L C. Barlow, The Agadir Crisis [1940], Hamden (Ct.), Archon, 1977.
155 A se vedea O. Costa Ruib.il, Recepţia gândirii imperialiste în elitele barceloneze din anii 1900, Teză de doctorat, Dept. de Istorie Contemporană, Facilitat de Geografía i Historia, Università! din Barcelona, 1989.
156 C. García Montoro, «Contribuția la studiul africanismului spaniol: „Fomento Comercial Hispano Marroquí de Málaga” (1906-1909)”, Anuar, Málaga, Centrul Asociat al UNED din Málaga, 1988, voi. II, p. 95-119.
157 Citat în V. Morales Lezcano, «El africanismo español: 1860-1975», în Les élites espagnoles a l'époque contemporaine, Actes du Colloque d'Histoire Sociale d'Espagne, 14-16 martie 1982, Cahiers de l' Universitatea (Universitatea din Pau), nr. 1, sf, pp. 157-178 (citare p. 161).
158 B López García, Socialism spaniol și anticolonialism (1898-1914), Madrid, Edicu-sa (Suplimentele nr. 76), 1976.
159 T. Garcia Figueras, Africa in Spanish Action, Madrid, Institutul de Studii Africane, 1949. pp. 138-1
160 J. Ganiage, Expansiunea colonială a Franței sub a treia republică (1871-1914), Paris, Payot, 1968, pp. 165-169; C.-R. Ageron, „Partidul colonial”, L'histoire, nr. 69, 1984, monografie The Time of the Tolonies, pp. 72-81.
16 1 I. Gonzalez, Întoarcerea evreilor, Madrid, Nerea, 1991; de asemenea H. Avni, Spania, Franco şi evreii, Madrid, Altalena, 1982, pp. 1-26; M. Berthelot, „Întoarcerea și apropierea: Spania și evreii”, în H. Vidal Sephiha (coord.), Spania contemporană și evreii, Marges (Universitatea din Perpignan), nr. 8, 1991, pp. 59-1
162 S. Leibovici, „La Tetouan, în 1860: recuperările sefard-spaniole în oglinda presei”, în H. Vidal Sephiha (coord.), Spania contemporană și evreii…, op. cit., p. 100-1 9-32; pentru romanul lui Galdós Aita Tettauen (1905), vezi: N. Rehrmann, „The Coexistence—and Sephardic Thematics by Benito Pérez Galdós in Context of New Culture—and Literary Historical Research”, Iberoamericana, 63/64, 1996, pp. 107-1 34-5
163 A. Botti, „The Sephardic Question and Nell'Ottocent Spanish Anti-Semitism”, Contemporary Spagna, nr. 20, 2002, pp. 13-7

164
165
166

167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
C. Bravo Villasante, Biografia lui Don Juan Valera, Barcelona, Aedos, 1959, caps. XXIII-XXIV.
Foarte general, a se vedea: V. Morales Lezcano, Spain and the Eastern Question, Madrid, Ministerul Afacerilor Externe, 1992.
A. Marquina și GI Ospina, Spania și evreii în secolul XX, Madnd, Espasa Calpe, 1987, pp. 18-19.
J. Valera, „Note diplomatice” (22 aprilie 1897), Istorie și politică (1896-1903), lucrări complete, volumul XL, Madrid, Tipografia Germană, 1914, citate pp. 55-56.
JA Lisboa, Întoarcere la Sepharad. Politica Spaniei față de evreii săi în secolul XX, Barcelona, Riopiedras, 1993; P. Díaz-Mas, Sefarzii. Istorie, limbă și cultură [1986], Barcelona, Riopiedras, 1997; H. Méchoulan (ed.), Evreii din Spania. History of a diaspora (1492-1992), Madrid, Trotta/Fundación Amigos de Sefarad/Fifth Centenary, 1993.
J. Israel Garzón, «Introduction», la A. Pulido, Los israelitas españoles y el idioma castellano [Madrid, Est. Tipografic „Sucesores de Rivadeneyra”, 1904], facsimil Barcelona, Rio-piedras Ediciones, 1992, pp. XII-XIII.
A. Pulido, Israeliții spanioli..., op. cit., 1992, p. 23, 27-28, 63.
Această percepție îi datorez tânărului cercetător grec Kostas Katsoudas, Spania, Grecia și evreii sefarzi 1936-1944, Treball de nou credits, Departamentul de Istorie Modernă și Contemporană, Universitat Autònoma de Barcelona, 2001.
A. Pulido (MA Bel Bravo, ed.), Homeless Spaniards y the Sephardic Race [1906], Granada, Universitatea din Granada, 1993, pp. 551-552, 566-567,
A. Pulido, Sanitația populațiilor spaniole, Madrid, Publicațiile Direcției Generale de Sănătate, 1902.
A. Delgado și A.Niño, „Emigration, Teaching, and Nationality in Hispanic-Non-France Relations”, Contemporary History, nr. 10, 1993, pp. 51-1
J. Rubio, Emigrația spaniolă în Franța, Esplugues del Llobregat, Ariel, 1974.
Pentru mediteranismul catalan:}. Casassas, „Catalanismul și Mediterana”, în M.-A. Roqué, Estetica și valorile mediteraneene

în Catalonia, Barcelona, Proa, 2001, pp. 111-130. P. Corominas, „Preludiile unei Renașteri mediteraneene", Conferințe din 1930 în America, Havana, Institución Hispano-Cubana de Cultura, din inițiativa președintelui său Fernando Ortiz, în P. Corominas, Opera completă în limba spaniolă, Madrid, Gredos, 1975 , pp. 367-369 (citările 367, 368).
JA Ferrer Benimeli, „Preocuparea francmasoneriei din Tanger pentru educație și pace în Maroc (1905-1920)", Cuadernos de Historia Contemporánea, nr. 14, 1992, pp. 75-89.
I. González, „El antisemitismo en la derecha española în timpul Republicii a II-a", Cua-demos Republicanos, nr. 45, aprilie 2001, p. 49-73; din acelaşi: „Antisemitismul în Spania contemporană", L'Avenç, nr. 198, decembrie 1995, pp. 56-62.
H. Avni, Argentina şi evreii. A History of Jewish Immigration, Tuscaloosa (Ala.), University of Alabama Press, 1991.
H. Clementi, „Antisemitismul în Argentina", Totul este istorie, nr. 179, aprilie 1982, p. 9-32, plus «Cronologia comunității evreiești din Argentina», ibid., pp. 40-48.
H. Vidal Sephiha, l'agonie des judéo-espagnoles, Paris, Ed. Entente, 1977, pp. 43-48. G. Álvarez Chillida, Antisemitismul în Spania. Imaginea evreului (1812-2002), Madrid, Marcia Pons, 2002, cap. IX.
I. Sepúlveda Muñoz, op. cit., p. 73-77.
R. Altannra, «Segismundo Moret» [1921], în R. Altamira, Temas de Historia de España, Tomo II, op. cit., p. 129-135 (citare p. 133).

186 J. Guixé, Din nation without aiuta (Eseuri politice despre criza spaniolă), Madrid, Typographical Establishment of El Liberal, 1917, p. 74.
187 F. Tngo, Războiul european, criza unei civilizații [1915], Madrid, Renașterea, 1919, p. 84?
188 P. Lliande, Our Latin Sister Spain, Barcelona/Dublin, Bloud & Gay, 1919.
189 A. Ardao, America Latină și latinitatea, Mexic DF, UNAM, 1993, pp. 179-1
190 AM Espinosa, America Spaniolă sau America Hispanică. Termenul „America Latină" este eronat, Madrid [publicat la San Francisco?], Comisariatul Regia de Turism și Cultură Artistică,
191 „A Diplomat" [sic], Paul Camban, Ambassadeur de France (1843-1924), Paris, Pion, 1937, pp. 116-117.
192 Vezi J. Mañach, Border Theory, San Juan de PR, Universitatea din Puerto Rico, 1970.
193 M. Gutman și T. Reese (eds.), Buenos Aires 1910. Imaginarul pentru o mare capitală, Buenos Aires, Eudeba, 1999; H. Vázquez-Rial (dir.), Buenos Aires 1880-1930. Capitala unui imperiu imaginar, Madrid, Alianza, 1996.
194 R. Altamira, «Segismundo Moret», op, cit., p. 133.
195 A. Marvaud, L'Espagne au XXe siècle. Etude politique et économique, Paris, A. Colin, 1915, pp. pp. 459-460 si passim.
196 C M. Rama, Istoria relaţiilor culturale dintre Spania şi America Latină. XIX, Mexico City, FCE, 1982, cap. III.
167 A. Alonso, spaniolă, spaniolă, limbă națională. Istoria spirituală a trei nume [1943]. Buenos Aires, Losada, 1968, p. 101-1 113-1

198 A. Stejar, o limbă și o rasă. Jertfa Spaniei cu ocazia celui de-al treilea centenar al morții lui Cervantes, Bogota, Arboleda și Valencia, 1916, citat pp. 97-98.
199 JM de Echáverri și Vivanco, L7 legătura juridico-mercantil cut Spania și America, prelegeri susținute la 3 și 5 aprilie 1924, Valladolid, Universitatea din Valladolid, Publicațiile Secției de Studii Americaniste, Prima Serie, nr. IV,
si
260 A Bachoud, „Mitul patriei în politica externă spaniolă. The Gaffes of the Duke of Amalfi”, în Mitologiile hispanice în a doua jumătate a secolului XX, Hispanística XX, Dijon, 1986, pp. 123-1
201 După cum se arată: José León Suárez (profesor la Universitatea din Buenos Aires), Personaj al revoluției americane. Un nou, mai adevărat și mai corect punct de vedere asupra independenței hispano-americane, Buenos Aires, Lib. „Facultatea”, 1917.
202 M. Rodríguez, «El 12 de octubre: entre el IV y el V Centenario», în R. Biancaforte (ed.), Cultură și identitate națională, MéxicOtD.F., FCE/Consiliul Național pentru Cultură și Arte, 1994 , p. 127-162. Basilica del Pilar din Zaragoza a fost deja declarată monument național în 1904.
203 W. Crampton, The Complete Care to Flags, Londra: Kingfisher, 1989, p. 20. Ponderea relativă a impulsului hispanic poate fi judecată de faptul că, la acea vreme, cele mai noi două state ale Uniunii Nord-Americane - Arizona și New Mexico, care au intrat în 1912 - au adaptat steaguri cu aceeași culoare roșie în memorie. a lor « moştenirea spaniolă. butonul deja înainte, în 1911, făcuse Colorado.
204 G. Díaz-Plaja, A period to be structured: Spanish Noucentisme, Madrid, Fundación Universitaria Española, 1975, p. 17.
205 FB Pike, op. cit.
206 J. Estelrich, «Cartea spaniolă», enj. Estelrich, Falsa pace, Barcelona, Montaner și Simón, 1949, pp.168-169.
Enric Ucelay-Da Cal
1031
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226

227
228
F B. Pike, op. cit.; L Sepulveda Munoz, op. cit.; L. Delgado Gomez-Escalonilla, Imperiul hârtiei. Acţiune culturală γ politică externă în timpul primului franquism, Madrid, CSIC, 1992; E. Gonzalez Calleja & F. Snow Lemon, Hispanicitatea ca instrument de luptă. Rasa și imperiul în presa franceză în timpul războiului civil spaniol, Madrid, CSIC,
J. Rubio i Balaguer, «Rubén Darío i Rubio i Lluch a Barcelona», enj. Rubio i Balaguer, Mestres, companii și prieteni, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1991, pp. 7-14; pentru o evaluare a poziției sale față de Spania: MC Carbonell, «Rubén Darío ante la España del fin de siglo: España contemporánea», în A. Vilano va și A. Sotelo Vázquez (eds.), op, cit., pp. 369-384.
A. Jiménez-Landi, Instituția liberă de învățământ și mediul său, [Madrid], Universitatea Complutense, 1996, IV vol.
V. Cacho Viu, „Consiliul de extindere a studiilor, între Instituția Liberă de Învățământ și Generația din 1914”, în V. Cacho Viu, Intelectuali și politică. Profilul public al lui Ortega y Gasset, Madrid, Biblioteca Nueva, 2000, pp. 153-185.
A. Jiménez-Landi, Instituția liberă..., op. cit., voi. IV, cap. II, III, IX.
R. Guerrero (dir.), Institut d'Estudis Catalans 90<aiiys, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1997.
J. Rubio și Balaguer, „Cele două echipe ale lui Prat de la Riba”, enj. Rubio și Balaguer, op. cit., pp. 42.
R. Carnicer, Viața și opera lui Pablo Piferrer, Madrid, CSIC, 1963.
M. Valls i Gorina, Istoria muzicii catalane, Barcelona, Taber, 1969, pp. 139-146. A. Livennore, Historia de la música española, Barcelona, Barrai, 1974, cap. VII („Muzica spaniolă cu privire la Europa”); C. Le Bordays, La musique espagnole, Paris, PUF, 1977, cap. v.
JF Montesinos, Costumbrismo y novela. Eseu despre redescoperirea realității spaniole, Madrid, Castalia, 1965, pp. 46-47, 94, 121.
V. Bozal, «Criza anului 98 și artele plastice»; în V. Bozal (coord.), Los 98' Ibéricos y el mar/Os 98' Ibéricos eo mar, Lisabona, Pabellón de España Expo '98, 1998, pp. 25-50. C. Pena López (coni), Centru și periferie în modernizarea picturii spaniole, 1880-1918, Madrid, Ministerul Culturii, 1993.
J. Tusell & A. Martínez-Novillo, Landscape and figure of 98, Madrid, Fundación Central Hispano, 1997.
C. Zelich (com.), Fotografia pictorialistă în Spania, 1900-1936, Barcelona, Fundația «La Caixa», 1998.
J. Tusell et al., Sorolla and the Hispanic Society. O viziune a Spaniei între secole, Madrid, Ministerul Educației și Culturii, 1998.
L. Litvak (porumb), Grădinile Spaniei (1870-1936), Madrid, Fundación Mapire Vida,
1999.
M. Zugaza, «Arhipelagul Peninsular. Un peisaj verosimil pentru arta spaniolă la începutul secolului»; iar în V. Botul (coord.), op. cit p. 100-1 51-77.
G. Lohmann Villena, Menendez Pelayo și Hispanicitatea, Madrid, Rialp, 1957, p. 194. A. Guttmann, Jocuri și imperii. Modem Sports

mid Cultural Imperialism, New York, Columbia University Press, 1994, cap. 9.
P. Bourdieu și L. Wacquant, The Arguments of Imperialist Reason, Barcelona, P.iidos, 2001, p. 7.
JN Pieterse y B. Parekh, „Șilinguri imaginare: decolonizare, decolonizare internă, postcolonialitate”, ing. N. Pieterse și B._ Parekh (eds.), The Decolonization of Imagination. Culture, Knowledge and Power, Londies, Zed, 1995, pp. 101-1 1-19.
1032 --
--------------------------------.-Imperialismul catalan
229 A. Duarte, „Spania în Argentina. O reflecție asupra patriotismului spaniol în tranziția de la secolul al XIX-lea la al XX-lea», în O. Echevarría și L. Lionetti (eds.), O nouă istorie politică? Intelectuali, idei și proiecte politice în Argentina, Tandil/Buenos Aires, UNI-CEN, în presă.
230 A. Appadurai, Modemitatea în general. Dimensiunile culturale ale globalizării, Minneapolis (Minn.), University of Minnesota Press, 1996, pp. 16-17.
231 G. Doval, Politica spaniolă în Maroc, prelegere susținută în ședința publică din 14 februarie 1916, Madrid, Academia Regală de Jurisprudență și Legislație, 1916, p. 9.
Capitolul 18. Se naște proiectul Cambó și dilema lui crește
1 JM Corredor, Joan Maragall, Barcelona, Aedos, 1960, cap. V; „Gaziel”, Toate drumurile duc la Roma, Barcelona, Aedos, 1953, cap. XIV.
2 Vezi F. Villacorta Baños, Profesionişti şi birocraţi. Statul și puterea corporativă în Spania secolului XX, 1890-1923, Madrid, Siglo XXI, 1989.
3 J. Marichal, „Generația de intelectuali” și politica (1909-1914)”, inj. L. Abellán și colab., La crisis de fin de siglo: ideología y literatura, Barcelona, Ariel, 1975, pp. 25-41.
4 „Cuvinte de Cambó”, Spania (Madrid), II, nr. 72, 8 jumo 1916, pp. 3-4 [439-440].
5 Vezi X. Ayén, «Barcelona a descoperit și a lansat marii autori ai generației literare din '98», La Vanguardia, 8 noiembrie 2002, p. 39, care cuprinde abordările avansate în congresul «Barcelona și literele spaniole din 1902», desfășurat la Centrul de Cultură Contemporană din Barcelona.
6 JM López-Picó, A mig aire del temps, Barcelona, «La Revista», 1933, pp. 101-105; S-a completat cu câteva detalii preluate din A. Manent, «Intelectualii spanioli înainte de limba catalană», în Club Aman de Vilanova, A se înțelege. Marile teme ale dezbaterii Spania-Catalunia, Barcelona, Ariel, 1996, pp. 194-205.
7 M. de la Nuez, Eduardo Marquina, Boston, Twayne, 1976, p. 18.
8 V. Cacho Viu, «Instituția liberă de educație și naționalismul catalan», în V. Cacho Viu, Naționalismul catalan ca factor de modernizare, Barcelona, Quadems Crema/Residencia de Estudiantes, 1998, pp. 171-231.
9 E. Weber, Action Française, Stanford (Cal.), Stanford University Press, 1962, pp. 36-39.
10 Vezi F. Javier Baladia, Before time erases it. Memoria anilor de splendoare și boemie ai burgheziei catalane, Barcelona, Tinerețe, 2003.

11 F Navarro, Istoria critică a oamenilor republicanismului catalan în ultimul deceniu (1905-1914), Barcelona, Ortega și Artís Imps., 1915, pp. 263-268.
12 F. Ferrer și Girones, The politic persecution of the catalan language, Barcelona, Edicions 62, 1985, p. 101; F. Ferrer i Gironés, Catalanophibia. Gândirea prietenoasă prin istorie, Barcelona, Edicions 62, 2000, pp. 191-192; de asemenea J. Pérez Villanueva, Ramón Menéndez P'dal. Viața și timpul său, Madrid, Espasa-Calpe, 1991, p. 192.
13 MS Ohver, „La literatura y el patriotismo”, octombrie 1913, în MS Oliver, Hojas del sábado. IV. Comentarii despre politică și patriotism, Barcelona, Gustavo Gilí, 1919, pp. 64-70 (citări pp. 65-66, 70).
14 J. Maragall, „Integritatea patriei (dialog tragic)”, 2 ianuarie 1909, Obras completas, serie castellana, Artículos, V, 1906-1911, Barcelona, Gustavo Gilí, 1913, pp. 169-175 (citare p. 174-175).
15 Scrisoare de la Cambó către Prat de la Riba, 5 noviembrel916, Arhiva Prat de la Riba, citată în Borja de Riquer, Liga regionalistă: burghezia catalană și naționalismul (1898-1904), G ircelona, Edicions 62, 1977, p. . 311.

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
F. Cambo, Amintiri (1876-1936), Barcelona, Alpha, 1981, pp. 370-371.
J. Pia, Francese Cambó, voi. 25 din lucrarea completă, Barcelona, Destino, 1973, p. 575.
R. Altamira, „Errores de Historia española contemporanea” [1925], în R. Altamira, Temas de Historia de España, vol. VIII, Opere complete, Madrid, CIAP, 1929, p. 148. Pentru susținerea actuală a acestui argument: J. Maluquer de Motes, Spania în criza din 1898: de la Marea Depresiune la modernizarea economică a secolului XX, Barcelona, Peninsula,
1999
[E. Prat de la Riba], „Chestiunea Marocului. Dinamica culturală”, La Veu de Catalunya, 4 mai 1911, în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Ainaud de Lasarte, eds.), Opera completă, voi. III: 1906-1917, Barcelona, Proa, 2000, pp. 588-590 (citare p. 588-589).

[E. Prat de la Riba], „Resurgerea mării noastre”, La Ven de Catalunya, 11 noiembrie
1911, în ibid., pp. 590-593 (citare p. 591).
O idee despre dezbaterea asupra suveranității și regimului comercial poate fi făcută de la: Marqués de Olivart, Despre dislocarea politicii spaniole în Maroc, conferință citită la Ateneo de Madrid la 16 mai 1910, Madrid, Drept internațional și politică externă Revista, 1910; Marquis de Camarasa, The question of Morocco and its solution, sl, Publicația Centrelor Comerciale Hispano-Marocane, [¿1911?]; Societatea Hispano-Africană de Credit și Dezvoltare, Spania în Maroc. O încercare patriotică, Madnd, Est. Tip. de Fontanet, 1911.
V. Morales Lezcano, Colonialismul luspanico-francez în Maroc, 1898-1927, Madrid, secolul XXI, 1976.
J. Sánchez de Toca, Reconstituirea Spaniei în viață. Economia politică actuală, Madrid, Jaime Ratés Martín, 1911, pp. 23, 28, 35, 43, 46, 54, 159, 176, 187, 206, 215.
J. Pijoan, „Lucrurile din Africa. O moștenire istorică”, Li Veu de Catalunya, 28 octombrie
1912, ing. Pijoan (J. Castellanos, ed.), Politică și cultură, Barcelona, La Magrana/Diputația Barcelona, 1990, pp. 169-172 (citare p. 170, 172).
G. Alomar, Politica idealistă (proiecții și reflectări ale sufletului), Barcelona, Editorial Minerva, sf., pp. 188-189.
F. Rahola, Catehismul cetățeniei, Barcelona, Ilustrație catalană, sf [1919], pp. 43-44.
S. Ramón y Cajal, Discuții de cafea. Gânduri, anecdote și confidențe, Madrid, Espasa-Calpe, 1941, p. 269.
Sánchez de Toca a devenit celebru cu cartea Despre puterea navală în Spania și politica sa economică pentru naționalitatea ibero-americană [1898], Madrid, Editorial Naval, 1986; J. Vázquez de Mella, Opere complete, vol. III și XXIII, Probleme internaționale, Barcelona/Madrid, Subirana/SELE, 1934; vezi, de asemenea, I. Sepúlveda Muñoz, „Nationalist Instrumentalization of Irredentism: Gibraltar and Spanish Nationalism”, Spagna Contemporanea, nr. 9, 1996, pp. 79-1
JA Rocamora, The Iberian Nationalism 1792-1936, Valladolid, University of Valladolid Publications, 1994, pp. 148-149; vezi A. Sardinha, „The Territory and Race”, în Lusitano Integralism, The Iberian Question, Lisabona, Almeida, Miranda Sousa, 1916, pp. 9-76.
MR din Madariaga, Spania și Rif. Cronica unei istorii aproape uitate, Melilla, UNED,
2000, p. 101-1 233-241.
FB Pike, Hispanism, 1898-1936. Spanisi: Conservatives and Liberais ami Their Relation* miti: Spanisi: America, Notre Dame (Ind.), University of Notre Dame Press, 1971, p. 254. Citatul a fost retras din engleză. Pike îl citează ca sursă pe Pr. Maximilano Estebanez. „Crònica de España”, Spania și Amónica, LXXV, iulie august 1922, p. 151, dar ori gin.d nu corespunde deloc unui astfel de text; În ciuda îndoielii, l-am păstrat pentru

indicați cum ar putea fi citit sau interpretat Cambó, pentru a-l face să spună mult mai mult decât a afirmat de fapt.

32 Distincţia (fără menţionarea specifică a Spaniei) în B. Vandervort, IVars oj Imperlili Con-quest in Africa, 1830-1914, Londra, UCL Press, 1998.
33 F. Cambó, „Din banca albastră, replică domnului Alba (Sedintele din 24 și 25 octombrie 1918)”, în F. Cambó, Discursos parlameli taris (1907-1935), Barcelona, Editorial Alpha, 1991, p . 574.
34 F Cambó, „Debate asupra Marocului”, ședința din 30 iunie 1922, în ibid., citează pp. 778, 779, 782.
35 În general: I. Sepúlveda Muñoz, Comunidad cultural e hispano-americanismo, 1885-1936, Madrid, UNED, 1994.
36 O. Costa Ruibal, Imaginația imperială. Noucentisme caiala și politica internațională, Barcelona, Institut Cambó, 2002, cap. Ш-IV.
37 A. Almendros, „Tânărul Cambó: un străin”, Revista de Catalunya, nr. 41, mai 1990, pp. 29-40 (pag. 37).
38 C Yáñez Gallardo, Americanismul burgheziei catalane, 1898-1929, Un proiect imperialist, Teză de licență, Universitatea Autonomă din Barcelona, 1985.
39 J. Maragall, «La yeast», 16 ianuarie 1906, Obras completas de J. Maragall, seria castiliană, Articole, IV, 1902-1906, Barcelona, Gustavo Gilí, 1912, pp. 325-329 (citare p. 329).
40 A se vedea O. Costa Ruibal, Di recepción del pensamiento imperialista en las élites barcelonas del novecientos, teză de doctorat, Dept. d'Històna Contemporánia, Facultatea de Geografie și Istorie, Universitatea din Barcelona, 1989; precum și AJ Beretta Curi, The trade between the port of Barcelona and Latin America (1898-1931): the americanist program of the Catalan bourgeoisie, teză de doctorat, Dept. of Contemporary History, Faculty of Geography and ((istòria, Universitat de Barcelona, 1985.
41 M. García Vemro, Catalonia, sinteza unei regiuni, Madrid, Editora Nacional, 1954, p. 300
42 A se vedea ca exemplu: JM Buades i Juan, „Benet Pons i Fàbregues și dreptul străin în Mallorca”, în S. Serra i Busquets (cur.) și A. Company i Mates (coord.), El món deis professionals i deis intelectuali: Benet Pons i Fàbregues (1855-1922), Palma de Mallorca, Fundația Emili Darder, 1999, pp. 65-77 (în special p. 71).
43 F. Cambó, „Regionalismul ca factor în restaurantele Spaniei. Extras de stenografie!! a conferinței susținute la Zaragoza de [...]”, La Veu de Catalunya, 23 decembrie 1911 (după-amiază), p. 3.
44 V. Galsworthy, Inventing Ruritania. Plic Imperialism of the Imagination, New Haven (Ct.), Yale University Press, 1998.
45 Pentru fond, vezi lucrarea fundamentală dej. M. Fradera, Cultura națională în societatea mea divizată. Patriotism și cultură în Catalonia (1838-1868), Barcelona, Curial, 1992; de asemenea JM Fradera, „Proiectul liberal catalan și imperativele dublu patriotism”, în AM García (ed.), España, ¿Nación de Naciones?, nr. monografia de ieri, nr. 35, 1999, pp. 87-100.
46 F Cambó, Amintiri ..., op. cit., pp. 305-314.
47 A se vedea argumentele, formulate mult mai târziu, de J. Iglesias, Orașele catalane, Barcelona, Dalmau, 1995, pp. 51-52.
48 E Ucelay-Da Cal, „É1 Mirali de Catalunya”, op. cit., pp. 213-219; din aceeași, „Strategia duală catalană·*!! a doua

republică”, X. Vidal-Folch (ed.), Catalanii și puterea, Madrid, El País/Aguilar, 1994, pp. 113-123.
49 J. Ruiz Marín, Cronica Zaragoza an de an, Volumul I (1900-1920), Zaragoza, Biblioteca Generală, [¿1998?], p. 228.

cincizeci
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
A. Marvaud, L'Espagne an xè siècle, étude politique et économique [1913], Paris, Librairie Armand Colin, 1915, pp. 113-114.
L. Urrutia, „Pío Baroja și „Țara Bascilor””, în Națiuni și naționalități din Spania, XlXe. et XXe. pp., Pans, Fundația Singer-Pohgnac, 1985, pp. 345-355; în general, vezi panegiric republican al lui Francisco Pina, Pío Baroja, Valencia, Sempere, 1928 (de exemplu, pp. 76-78).
L. Otis, Memoria organică. Istoria și corpul la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, Lincoln (Neb.), University of Nebraska Press, 1994, pp. 75-92.
Vezi nota barojiană despre Royo în Revista Contemporană, 30 ianuarie 1899, reprodusă în P. Baroja (M. Longares, ed.), Writings of Youth (1890-1904), Madrid, Edi-cusa, 1972, pp. 315-316.
A. Elorza, „“Tornatrás”, Call for Residual Racism”, El Periódico, 4 martie 2001, p. 12. G. Alvarez Chillida, Antisemitismul în Spania. Imaginea evreului (18 12-2002), Madrid, Marcia Pons, 2002, pp. 245-2
A. Bori i Fontestá, Lo Trovador català [sic]. Llibre de lectura en vers destinat ais colegís, de noys y noyas, de Catalunya, Barcelona, Imp. de Henrich y C'., 1892, pp. 139-140, poezia A matar Juéus»: «L-au batjocorit pe Domnul nostru/cu strigăte şi batjocură, i-au scuipat/pe frunte;/cu crengi şi cu toiag l-au biciuit/pe Calvar l-au răstignit/ pe Omul lui Dumnezeu. [...] Ressurexit! aleluia!/Isus a înviat;/să vină ciocanul și buzduganul/să dezvăluie cartierul./Să-l stropim cu apă sfințită,/și din biserică, cu o mie de glasuri,/să ieșim să omorâm demoni,/ vom ucide evrei!» Biografie: GEC, voi. 5 p. 231. Antisemitismul fundamentalist contemporan a fost pe deplin conștient de această tradiție -pe care a considerat-o deosebit de intensă în „muntanya” catalană, precum și în Mallorca- și și-a revendicat manifestarea în romance populare care sunt inspirația evidentă pentru Bori: P. Casabó y Pagés, Spania evreiască: note pentru adevărata istorie a evreilor din Spania, Barcelona, Sfat est. de Francisco Beltrán, 1891, p. 126-127.

Pentru citarea de popularitate: Alberti, vol. eu, p. 331.
AA Sicroff, Les controverses des statuts de «pureté de sang» en Espagne du Xt'e au XVIIe siècle, Paris, Didier, 1960.
J. Lynch, «Spain after the Expulsion», în E. Kedourie (ed.), Spaili and thcjews. Experiența Sep-hardi. 1492 și După, Londra: Thames & Hudson, 1992, p. 140-161.
J. Juaristi, Vestiges of Babel. Pentru o arheologie a naționalismelor spaniole, Madrid, Siglo XXI, 1992.
J. Aranzadi, Milenarismul basc. Epoca de aur, etnie și nativism, Madrid, Taur, 1981, Partea a treia, cap. 1, secțiunile 2-3; vezi dezbaterea dintre Juaristi si Aranzadi enj. Aranzadi, J. Juaristi, P. Unzueta, Ordin de încetare (Rasa, Națiunea și Violența în Țara Bascilor), Madrid, El País/Aguilar, 1994.
Pentru dihotomia clasică dintre tema catalanului ca beligerant mofturos și ca neobosit neobosit, vezi în general: J. de Gracia, Cataluña juzgada por escritores non catalanes, Barcelona, Lib. de Francisco Puig, 1906; B. de Montsià, catalani judecați de alții. Barcelona, Barcino, 1927.
O antologie interpretativă a principalelor contribuții antisemite catolice în P. Airiau, L'antisémitisme catholique au xixe et XXe siècles, Paris, Berg International, 2002.
E. Drumont (trad. Rafiei Pijoan), Franța evreiască, Barcelona, Imp. și Lib. de la Inmaculada, 1889: acest exemplar se află în moștenirea lui Soler i Palet din Terrassa; Mă ocup de originalul francez: E. Drumont, La France juive. Essai d'histoire, Paris, G. Marpon et F. Flammarion, [¿1886?].
1036
imperialismul catalan
65
66
67
68
69
70
71
7?
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
P. Casabó și Pagés, op. cit.; De remarcat că Casabe, deși a denunțat concomitențele Diario de Barcelona cu nedeterminate (maniceros evrei), a folosit ca ziar de referință „Brusi”; prin citatele sale el arată cum presa din Barcelona era plină de aluzii la anti protestanți. -Curente semitice ale Berlinului, cu ajutorul cărora se poate observa că fundamentalismul barcelonesc a adunat teme care nu erau doar franceze, ci pe aceste curente germane: PGJ Pulzer, The Rise of Politician Antisemitism in Germany and Austria, New York, J. Wiley, 1964. , în special

capitolele 10. -12; și RS Lewy, The Downjall of anti-Semitic Politicai Parties in Imperial Germany, New Haven (Ct.), Yale University Press. 1975; pentru contextul ideologic: U.Tal, Christians and Jems în Germania. Religion, Politics, and Ideology in t,ic Second Reich, 1870-1914, Ithaca (NY), Cornell University Press, 1975. Tanyeman, Jewish Europe. Scurtă observație despre originea acestei rase, comportamentul ei și aspirațiile ei actuale , Barcelona, „Furnica de aur”, 1896.
D. I. Kretzer, Papii împotriva evreilor: rolul Vaticanului în riscul antisemitismului modern, New York: Knopf, 2002.
În general: J. Bonet și C. Martí, L'integrisme a Catalunya. Les graus polemiques 1881-1888, Barcelona, Vicens-Vives/Caixa de Barcelona, 1990; pentru alte latitudini hispanice: A. Botti, «Una fonte antisemita d'inizio novecento. Florencio Alonso și „dominanța ebraică”, Spania contemporană, nr. 15, 1999, p. 121-146.
JA Ferrer Benimeli, Conspirația judeo-masóíico-comunista, Madrid, Istmo, 1982.
E. Weber, Satan Tratte Mason. Di mystification de Leo Taxil, Paris, Juillard, 1964; a existat o abundentă publicitate antimasonică în Spania; vezi, de exemplu, clasicul: V. De la Fuente, Istoria societăților secrete antice și moderne în Spania și mai ales a Francmasoneriei, Lugo, Imp. de Soto Freire, 1870-1871, 3 vol.
L Poliakov, Cauzalitate diabolică. Eseu despre originea persecuțiilor, Barcelona, Muchnik, 1982.
Citat, fără sursă, în J.-L. Marfany, «Rusiñol, fugar din Modernisme. Despre „L'/iéroe””, în J.-L. Marfany, Aspecte ale Modernismului, Barcelona, Curial, 1975, pp. 211-227 (citare p. 222); de asemenea, citatul lui Gener, p. 225.
R. Santervás, «Maeztu și Araquistain: doi jurnaliști mânați de transformarea Spaniei», Cuadernos de Historia Contemporánea, nr. 12, 1990, p. 133-154.
M. Pérez Ferrerò, Viața lui Pío Baroja, Madrid, Învățătura spaniolă, 1972, pp. 121-124. Controversa asupra La Madre de Rusiñol este pe larg detaliată în excelentul studiu al lui M. Casacuberta, Santiago Rusiñol. Viață, literatură și limită, Barcelona, Curial/Aba-dia de Montserrat, 1997, pp. 470-477.
H. Hiña, Castilia și Catalonia în dezbaterea culturală 1714-1939, Barcelona, Peninsula, 1986, pp. 250-251.
PC Smith, «Despre evrei și catalani în Baroja», El Capercoillie, III, nr. 15, mai-iunie 197?. pp. 102-105.
P. Baroja, «Problema catalană. Influența evreiască”, El Mundo, 15-11-1907, reprodus în C. Alonso, Intelectuali în criză. Pío Baroja, militant radical (1905-1911), Alicante, Institutul de Studii Juan Gil-Albert, 1985, pp. 147-154 (citări pp. 147-148, 150, 150-151, 151, 152, 151, 152).
ibid, p. 153.
Ibid., p. 154.
M. Perez Ferrero, op. cit., p,
P. Baroja, «Divagații despre Barcelona», prelegere citită la Casa Poporului, Barcelona, 25 martie 1910, în P. Baroja, Opere complete, vol. V, Madnd, Bibliotecă nouă, 1948, pp. 524-537 (citat p. 526).
Ibid., p. 527.
Enric Ucelay-The Cal

84 Ibid., p. 531.
85 Ibid., pp. 524, 526.
86 Ibid., pp. 532-534.
87 E. d'Ors, „Scrisoare deschisă către Martinez Sierra (judaizant evreu),” New Spain, 2 decembrie 1907; G. Martinez Sierra, „Response to Eugenio d'Ors”, New Spain, 5 decembrie 1907; reprodus în C. Alonso, op. cit., p. 100-1 154-158.
88 A. Manent, „Intelectualii...”, op. cit., pp. 195-196; M. Casacuberta, op. cit., pp. 477-482.
89 J. Camer, „Scrisoare către D. Pío Baroja”, La Veti de Catalunya, 19 noiembrie 1907 (dimineața), p. 1.
90 J. Carner, „Scrisoare către D. Pío Baroja. II», La Ven de Catalunya, 21 noiembrie 1907 (dimineața), p. 1. Vezi L. Sánchez-Massoch (J. Casas-Carbó, trad.), Historietes Galizzianes, Barcelona, L'Avenç, 1903.
91 I Carner, „Scrisoare către D. Pío Baroja. și III”, La Veu de Catalunya, 22 noiembrie 1907 (dimineața), p. 1.
92 „Fosfor” [G. Alomar], «Sportula. Semitismul nostru”, El Poble Catalá, 29 noiembrie 1907, p. 1.
93 Γ Gil Bera, Baroja sau frica. Biografie neautorizată, Barcelona, Peninsula, 2000, pp. 246-249; comentariile de! Baroja însuși în „Divagații despre Barcelona”, op. cit., p. 525.
94 M. Pérez Ferrerò, op. cit., p. 154, 153.
95 H. Hina, op. cit., p. 324-328.
96 P. Baroja, «Digresiuni despre Barcelona», op. cit., citarea p. 527.
97 P. Baroja, De la ultima cotitură a drumului (Memorii IV). Galeria de tipuri ale vremii, Madrid, Caro Raggio, 1983, p. 156.
98 P. Baroja, Opere complete, XV, pp. 230-231, citat în P. Baroja (M. Sanchez-Ostiz, ed.), Opinii și paradoxuri, Barcelona, Tusquets/Caro Raggio, 2000, p. 55. Pentru analogie, a se vedea E. Gil Bera, op. cit.; volumul tenninul lui A. Trapiello, „Barojicide”, The Vanguard, 2 februarie 2001, Cărți pp. 8-9
99 P. Baroja, Intuiția și stilul [1948], Madrid, Caro Raggio, 1983, p. 271.
100 P. Baroja, „Cultură și rasă”, Divagații pasionate, în P. Baroja, Opere complete, voi. V, op. cit., citat pp. 515-517.
101 Totuși, pozițiile rigide în rândul intelectualilor ar trebui clarificate, întrucât, după cine, un admirator al lui Baroja, i-ar putea agăța eticheta lui «Azorín», care s-a jucat mereu cu sensibilitatea catalană: vezi cartea haotică a articolelor de presă dej. Raimundo Bartrés, Pío Baroja și „Azorín” (Inamicul Cataloniei), Barcelona, Catalunia, 1981; dar Azorín, de exemplu, i-a dedicat lui Prat un interviu la ABC («Domnul Prat de la Riba este un om simplu, rezervat, te privește zâmbind, amabil, își freacă mâinile ușor, [...]») . , publicat cu mândrie de La Veu de Catalunya la 18 aprilie 1906: reprodus în E. Prat de la Riba (A. Balcells și JM Arnaud de Lasarte, eds.), Obra completa, vol. III, op. cit., p. 86-88. Pentru campania de interviuri catalane, îi încredințezi pe Martínez Ruiz pentru ținta familiei Luca de Tena: JM Vaiverde, Azorín, Barcelona, Planeta, 1971, p. 282.
Ю2 J. Finot (trad. José Prat), Prejudecata curselor. Valencia, Sempere, s. L, 2 voi. O justificare a semnificației antirasiste a lui Finot în TF Gossett, Race The History of an Idea in America [1963], New York: Oxford University Press, 1997, pp. 413-415.

Pentru credibilitatea științifică a rasismului: N. Stepan, The Idea of Race in Science: Creat Britain 1800-1960, Londra: Macmillan, 1982; L. Barkan, Lite Retient oj Sueiiti-fic Racism. Changiiig Concepts of Race in Britain and the Ihiiled States betiveen the ll oild bVars, Cambridge (GB), Cambridge University Press, 1992.
1038
- Imperialismul catalan
103
1П4
105
106
107
108
109
110
111
1 12
113
114
115
116
117
118
119
120
121
Reproduce în «La questionó catalana i la premsa. Sobre el diseurs d'en Cambo», La Ven de Catalunya, 13 iunie 1916, p. 1. Pentru parlamentar: P. Gómez Aparicio, Istoria jurnalismului spaniol: De la războaiele coloniale la dictatură, Madrid, National Editor, 1974, pp. 412-420.
A. Rovira i Virgili (dir.), Attuari de Catalunya. 1917, Barcelona, Editorial Minerva, s. f, p. 155. De asemenea, să se zică, anarho-sindicaliștii și-au însușit simbolul catalan al phoenixului, care renaște din cenușa lui, în măsura în care naționaliștii radicali l-au abandonat, ca depășit (a fost înlocuit de barurile catalane cu stea singuratică, într-o copie nerușinată a drapelului cubanez); Geneticienii au folosit phoenixul, nu ca o emblemă organizațională (pentru asta, l-au pus pe Samson să ucidă leul cu mâinile goale), ci ca o metaforă descriptivă veșnică a naturii mișcării lor, capabilă să se refacă după fiecare represiune.
C. Peiró Menéndez, Arta de a cunoaște evreii noștri, Barcelona, Imp. «La Catalana», 1917, pp. 123, 16, 9-11.
GL Mosse, Către soluția finală. O istorie a rasismului european, Londra, JM Dent & Sons, 1978.
C. Peiro Menendez, op. cit., p. 100-1 153, 41, 13-1
T Hall, Spania în Silhouette, New York, Macmillan, 1923, p. 48-4
JC Estébanez Gil, Francisco Grandmontagne și generația lui 98. Aventura sa biografică și literară, Burgos, Editorial La Olmeda,
P. Baroja, Din ultima cotitură a drumului (Memorii), voi. IV, Galeria de tipuri ale perioadei, Madrid, Caro Raggio, 1983, pp. 160-1
Pentru stilul său și basca sa creolă: F. Grandmontagne, The Prosperous Immigrants, Madrid, Aguilar, s. f

(Alonso, op. cit., p. 129,
F. Grandmontagne, «En los Juegos Florales de Valladolid», El Ultraproteccióniismo, Haro, Imprenta de Viela e Iturbe, 1908, p. 66, citat inj. C. Estébanez Gil, Francisco Grand-moutagne..., op. cit., p. 98. Nu am reușit să găsesc opera originală a lui Grandmontagne, așa că o citez, în mod constant în această secțiune, din studiul lui Estébanez Gil. Pentru Unamuno, vezi P. Ribas, «Unamuno and the agrarian problem» în J L. Abellán et al., op. cit., p. 252-272.
F. Grandmontagne, «În Jocurile Florale din Valladolid», Ultraprotecţionism, p. 83, citat în ibid., p. 98.
Citat din F. Grandmontagne, «En los Juegos Florales de Valladolid», El Ultraproteccionismo, p. 7, citat în ibid., p. 97.
J. Girbau i Alavedra, Soluția tarifară. Discursuri și studii politico-economice, Madrid, Tip Establishment. din «The Liberal», 1894. '
În general a se vedea: I. Arana Pérez, Liga Vizcaína a Producătorilor și politica economică a restaurării, 1894-1914, Bilbao, Vizcaína Savings Bank, 1988.
F. Grandmontagne, «În Jocurile Florale din Valladolid», Ultraprotecţionismul..., p. 102, ex. C. Estébanez Gil, Francisco Grandmontagne..., op. citat, p. 92.
Citat din F. Grandmontagne, „En los Juegos Florales de Valladolid”, El Ultraproteccióniismo, în ibid., p. 93.
Citat din F. Grandmontagne, „En los Juegos Florales de Valladolid”, El Ultraproteccióniismo, p. 116, în ibid., , pp. 93, 94.
F. Grandmontagne, «The Spanish United States», El Imparcial, 1 noiembrie 1907 [?], citat în R. Lavondès, La question catalane, Thèse pour le Doctorat, Université de Montpellier, Faculté de Droit, Montpellier, Imp. Serre et Roumegous, 1908, p. 132.

122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
Citat din F. Grandmontagne, «En los Juegos Florales de Valladolid», El Ultraproteccionismo, p. 133, ex. C. Estébanez Gil, Francisco Grandmontagne..., op. cit., p. 94.

Citat din F. Grandmontagne, «En los Juegos Florales de Valladolid», El Ultraprotcccio-nismo, p. 133, în ibid., p. 94.
Citat de F. Grandmontagne, „În jocurile florale din Valladolid”, The Ultraprotectionism, pp. p. 135, 133, 7, 135, în ibid. 95, 97.
Biografia lui Edmund și Pedro Gonzalez Blanco: Spanish Encyclopedia, vol. 26, p. 648.
E. González-Blanco, Socialismul, patria γ războiul, Madrid, R. Velasco, Imp., 1912 (citări pp. 47, 46-47, 47-48, 48).
S. Dawn, Problems of Spain, Madrid, Hesperia, 1916 (din decembrie 1898-ianuarie 1899).
O revizuire utilă a literaturii sociale într-o cheie explicită a „pesimismului” în A. de Miguel și R.-L. Barbeito, Sfârșitul unui secol de pesimism (1898-1998), Barcelona, Planeta, 1998, cap. 1, deși, în mod inexplicabil, lipsește opera paradigmatică a lui Cambó. De asemenea, este posibil să găsim la liderul catalan un ecou al tezei autonomismului cubanez, exprimat în importanta conferință de Elíseo Giberga, «Pesimismul în politica cubaneză», la Círculo Autonomista din Havana la 31 mai 1887. Pentru Giberga, „pesimismul” s-a exprimat în neîncrederea autorităților spaniole față de toate funcțiile publice non-spaniole, cu abuzurile și corupția în consecință. Vezi M. Bizcarrondo, «Autonomia Cubei ca proiect politic», studiu preliminar către RM de Labra et al., The contemporary colonial problem, Oviedo, Universitatea din Oviedo, 1998, pp. xi-xviii (comentat la pp. xxxi-xxxii).
F. Cambó, «Catalunia înainte de Castilla», prelegere susținută la Círculo Mercantil de Zaragoza, 15 martie 1908, enj. Torras i Bages, J. Maragall, F. Cambó (L. Duran y Ventosa, prezentare), The traditional attitude in Catalonia, Madrid, Rialp, 1961, pp. 219–242 (p. 225, 230, 231).
F. Cambó, Pesimismul spaniol, Madrid, Hesperia, 1917, pp. 5-8.
ibid., p. 22.
ibid., p. 55-67.
ibid., p. 66-67, 67-68, 114-115.
ibid., p. 96-97.
ibid., p. 118-119, 127-128.
M. de Unamuno, «Ce poate învăţa Castilla de la poeţii catalani», prelegere susţinută la Teatrul Lope de Vega din Valladolid, la 8 mai 1915, în M. de Unamuno, Obras completas, vol. IX, Discursuri și articole, Madrid, Escelicer, 1971, pp. 317-331 (citări pp. 318-319, 319, 319-320).
Pentru durabilitatea unei astfel de dezbateri, vezi: JR Lodares, El paraíso poliglota. Istoriile limbilor în Spania modernă spuse fără prejudecăți, Madrid, Taur, 2000; omologul în: F. Ferrer i Gironés, Persecuția politică..., op. cit.
J Ucelay-Da Cal, «Modernismul catalan: modă, piețe urbane și imaginație istorică», M. Tuñón de Lara și JL García Delgado (eds.), Originile culturale ale a doua republică, Madrid, Siglo XXI, 1993. , pp. 293-335.
JJ Pennanyer, Discursos, Barcelona, Ilustrație catalană (Lectură populară, vol. XIX. nr. 313), sf, p. 17.
N. Bilbeny, Eugeni d'Ors şi ideologia noucentismului. Barcelona, La Magrana, 1988, p 186.
F. Cambó, «Acţiunea politică. Discursul lui Cambó în Liga Regionalistă, despre reprezentarea corporativă în Consiliile Locale și proiectul legii Adnnnis tración locale», La Cataluña, an II, nr. 16, 18 ianuarie 1908, p. 33-38 (citări p. 33, 35).

142 M. Roger, Geneza Monarhiei Catalane, Barcelona, LAvenç, 1914, citează pp. 92, 93. Biografie: GEC, voi. 19.
143 Pretenția lui Data: C. Seco Serrano, Human γ policy profile of a Restauration statesman. Eduardo Dato prin arhiva sa, Madrid, Academia Regală de Istorie, 1978; Seco Serrano, Alfonso XIII și criza Restaurației, Madrid, Rialp, 1979.
144 În general: MJ Gonzalez Hernandez, Citizenship and Action. Conservatorismul mau-rista, 1907-1923, Madrid, Siglo XXI, 1990; de asemenea, MJ Gonzalez, Universul conservator al lui Antonio Maura. Biografie și proiect de stat, Madrid, Biblioteca Nouă, 1997; J. Tusell, Antonio Maura. O biografie politică, Madrid, Alianza, 1994; precum și recenzia neoficială a lui M. Fernández Almagro și a Ducelui de Maura, De ce a căzut Alfonso XIII. Evoluția și dizolvarea partidelor istorice în timpul domniei sale, Madrid, Ambos Mundos, 1948.
145 P. Fullana i Puigserver, Antoni Maura și maurismul în Mallorca (1853-1925), Palma de Mallorca, Lleonard Muntaner, Ed., 1998. Vezi biografiile Hennanos Gabriel, Barto-meu, Miquel, Antoni și Francese Maura și Montaner în GEC, voi. 15, pp. 17-18.
146 M. Cabrera Calvo-Sotelo, „Maura și regeneraționismul conservator”, în S. Rus Rufino și jj. Zamora Bonilla (coords.), O controversă și o generație. Motivul istoric al anului 1898, León, Secretariatul de Publicații al Universității din León, 1999, pp. 39-55 (vezi, în special, p. 46-48).
147 J. Costa, Oligarchy and caciquismo as the current form of government in Spain: urgente and way to change it, Madrid, Ateneo Científico y Literario de Madrid, 1903; există o listă lungă de studii și/sau biografii despre Costa, fiecare indicând o direcție ideologică diferită; Cu titlu indicativ, dintre cele mai recente: în cheie de stânga, G. Cheyne, Joaquín Costa, marele necunoscut, Barcelona, Ariel, 1972; în cheie națională spaniolă: C. Martín-Retortillo, Joaquín Costa, promotor al reconstrucției naționale, Barcelona, Aedos, 1961; ca experienţă populistă:}. Maurice și C. Serrano, Joaquín Costa: criza restaurării și populismului, 1876-1911, Madrid, secolul XXI, 1977.
! 48 J. Alvarez Junco, Împăratul paralelei. Lcrroux și demagogia populistă, Madrid, Alianza, 1990.
149 A. Barrio Alonso, «Un parlamento industrial en España», text nepublicat, comentat în M. Suárez Cortina, El gorro frigio. Liberalism, democratie and republicanism in the Restauration, Madrid, New Library, 2000, p. 175.
150 A. Barrio Alonso, Visul democraţiei industriale. Unionism și politică în Spania, 1917-1923, Santander, Serviciul de Publicații al Universității din Cantabria, 1996.
151 E. Ucelay-Da Cal, «În căutarea răscoalei plebiscitare: insurecţionalism şi alegeri», Ieri, Număr monografic: Politica cu a doua republică [editor: S. Juliá], n" 20, 1995, p. 49-80.
152 A se vedea analiza sofisticată a lui G. Brunn, „Die Organizationen der Katalanishen Bewe-gung”, în T. Scheider și O. Dann (dirs.), Nationale Bewegung și soziale Organisation I, München-Viena, R. Oldenbourg, 1978, pp. 281-568.
153 F. Cambó, «Sobre el project de Ilei de bases per a la Ilei municipal», ședința din 15 februarie 1935, în F. Cambó, Discursos

parlamcntaris (1907-1935), Barcelona, Editorial Alp-ha, 1991. . citare pp. 871-872.
154 Pentru originea termenului «capital social», vezi discuția din F Fukuyama, La gran rupture, Madrid, Suma de Letras, 2001, pp. 42-57; pentru „capital social”: P. Bourdieu, Language and Symbolic Power, Cambridge (GB), Polity Press, 1991, pp. 72-76 și passim.

155 A se vedea formularea acestei probleme, evident într-un alt context social și cronologic: RD Putnam, Bowling Alone. Prăbușirea și renașterea comunității americane, New York: Simon & Schuster, 2001, cap. 3.
156 E. Prat de la Riba, «L'atetemptat contra el sufragi», La Veti de Catalunya, 10 ianuarie 1908, în E. Prat de la Riba (A. Balcells şi JM Ainaud de Lasarte, eds.), Obra completa , vol. III, op. cit., p. 373-379 (citare p. 375); vezi şi J. Solé Tura, Catalanism and bourgeois revolution, Madrid, Edicusa, 1970, pp. 228-230.
157 JB Culla, El républicanisme lerrouxista a Catalunya (1901-1923), Barcelona, Curial, 1986;
J. B. Culla și A. Duarte, La premsa republicana, Barcelona, Diputado de Barcelona/Collegi de Periodistes, 1990; MC Sierra Pellón, Lerrouxismul feminin: rolul „Doamnelor” în Partidul Radical, Teză de licență, Universitat Autònoma de Barcelona, 1984.
158 X. Cuadrat, Socialism şi anarhism în Catalonia (1899-1911). Originile CNT, Madrid, Revista del Trabajo, 1976.
159 Almanach deis noucentistcs [1911], ediție facsimil, Barcelona, JJ de Olañeta, Ed., 1980, nenumerotat (intrare «mai»),
160 Este greu de crezut că, în romanul său San Manuel Bueno, mártir (1931), înfățișând un preot care nu crede în religia sa, Unamuno nu făcea o ironie, cel puțin parțial, cu scriitorul omonim, de un cinism atât de notoriu.
161 De exemplu, de Scipio Sighele, Contro il Parlamentarismo. Saggio de Psicologia collettiva, Milano, Treves, 1895. Vezi și: V. Pareto (N. Bobbio, ed.), Pareto e il sistema sociale, Florența, Sansoni, 1973.
162 M. Vidal Guardiola,}. M. Bassols, C. Jordà, JM Tallada, F. Sans Buigas, L. Puig de la Bellacasa, The Proportional Representation, Barcelona, Publication of the "Nationalist Youth", 1910.
163 E. Ucelay-Da Cal, „Restaurarea. Regenerarea și ciocnirea naționalismelor, 1875-1914», enj. Alvarez Junco și A. Shubert, Spanish Llistory Silice 1808, Londra, Arnold, 2000, pp. 120-136.
164 A se vedea, în general: B. de Riquer, „Francese Cambó: a regenerationist overwhelmed by mass politics”, în T. Carnero Arbat (ed.), The reign of Alfonso XШ, număr monografic de Ieri, nr. 28, 1997, pp. 91-125.
165 N. Angelí, La grande ilusión, Paris, Thomas Nelson & Sons, [1913], p. 136. Pentru context: J. Maluquer de Motes, Spania în criza din 1898..., op. citat
166 JB, «Prefață», în TG Masaryk, The Problem of Small Nations in the European Crisis, Londra, The Council for the Study of International Relations, 1916, p. 2. Prin natura sa, aluzia poate fi considerată o reflectare a gândirii proprii lui Masaryk.

167 S. Baldwin, O» England and Other Addresses [1926], Harmondsworth (GB), Penguin, 1938.
168 J. Pía, Cambó. Materiale pentru o istorie a acestor ultimi ani, voi. III, Barcelona, Llibre-ria Catalònia, 1930, pp. 190-192.

Capitolul 19. „Marea Spanie” γ Partidul Unității sau apogeul ideologic abrupt al Ligii

1 J. Pabón, Cambó, voi. I, 1876-1918, Barcelona, Alpha, 1952.
2 J. Cases-Carbó, Un Ilibre stol? Problema peninsulară 1924-1932, Barcelona, Llibreria Catalònia, 1933, p. 381.
3 H. Hiña, Castilla și Catalonia în dezbaterea culturală 1714-1939, Barcelona, Peninsula. 1(>8(> pp. 297-299.

4 În general, despre Canalejas: D. Sevilla Andrés, Canalejas, Barcelona, Aedos, 1956; pentru antecedente: S. Forner Mtiñoz, Canalejas și Partidul Liberal Democrat (1900-1910), Madrid, Președinte, 1993.
5 Versiunea lui Cambó, într-o scriere în Romanones din 1944, reprodusă în: Duquesa Viuda de Canalejas, La oída intima de Canalejas, Madrid, Afrodisio Aguado, s. f, pp. 217-218.
6 Scrisoare de la A. Royo Villanova aj. Cases-Carbó, 14 februarie 1924, reprodus enj. Case-Carbó, op. cit., pp. 32-33.
7 J. Moreno Luzon, Romanones. Caciquismo γ politică liberală, Madrid, Alianza, 1998.
8 Vezi E. Ucelay-Da Cal, „La Diputació i la Mancomunitat: 1914-1923”, în B. de Riquer (dir.), Historia de la Diputació de Barcelona, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987, voi. IL pp. 36-177; în contrast explicit, vezi A. Balcells, E Pujol, J. Sabater, La Manocniunitat de Catalunya i l'autonomia, Barcelona, Proa, 1996.
9 C. Seco Serrano, Profilul politic și uman al omului de stat restaurator: Eduardo Dato prin arhiva sa, Madrid, Academia Regală de Istorie, 1978; C. Seco, «The social flex of restauration: Data and Canalejas», în G. Gortázar, ed., Nation and State in liberal Spain, Madrid, Ed. Noesis, 1994, pp. 195-208; de asemenea M. Garcia Venero, Eduardo Dato. Viața și sacrificiul unui politician conservator, Vitoria, Consiliul Provincial Alava, 1965.
10 Ca o mostră de furie mauristă: domnul Maura și Partidul Conservator înainte de aviz. Documente culese și publicate de tineretul conservator din Madrid, Madrid, Imp. germană, 1913. Pentru interpretarea pe fond ideologic: MJ González Hernández, Cetățenie și acțiune. Conservatorismul maurist, 1907-1923, Madrid, secolul XXI, 1990.
11 S. Alberti, Republicanismul catalan și monarhia restaurată, Barcelona, Alberti, 1972, pp. 361-370 și ss.; JB Culla, Republicanismul El Rouxist în Catalonia (1901-1923), Barcelona, Curial, 1986, cap. 7; de asemenea S. Izquierdo, Pere Coromines, Catarroja, Afers, 2001.
12 FJ Romero Salvado, Spania 1914-1918: Between War and Revolution, Londra, Routledge, 1999.
13 „Neutralități care ucid”, El Diario Universal, 19 august 1914, reprodus în L. Antón del Olmet yj. de Torres Bernai, Los grandes españoles. Romanones, Madrid, Imp. de Juan Pueyo, 1922, pp. 176-178.

1 4 D. Martínez Fiol, „Voluntarii catalani” în Marele Război (1914-1918), Barcelona, Publicațiile lui Γ Abadía de Montserrat, 1991; de asemenea D. Martínez Fiol (ed.), Catalanism and the Great War (1914-1918) Antology, Barcelona, La Magrana, 1988.
15 P. Coraminas, Zonele neutre ca instrument în economia naţională, Madrid, Imp. Clasic spaniol, 1915; J. Elias de Molíns [sic], Porturi și zone libere, Barcelona, Tip. The Export Yearbook, sf; Gândirea Catalană înaintea Confietului European. Conferințe ale vorbitorilor regionaliști, Barcelona, Liga regionalistă, 1915, vezi A. Colomines și Companys, Catalanism and the State, Barcelona, Abadía de Montserrat, 1993, pp. 253-269.
16 M. García Venero, Santiago Alba, monarhul rațiunii, Madrid, Aguilar, 1963; JM Marín Arce, Santiago Alba și criza restaurării, Madrid, UNED, 1991.
17 S. de Madariaga, «Spania [1910-1921]», Encyclopedia Britannica (11 Ed.), New York, 1911, voi. XXXII (1922), p. 549-558, care este un rezumat valoros al evoluției politice spaniole; pentru promisiunea Legii Jurisdicțiilor: A. Llopis y Pérez, Historia política y parlamentaria de D. Nicolás Salmerón y Alonso, Madrid, Congresul Deputaților, 1915, p. 672.
18 Text din El Imparcial, 15 iulie 1915, reprodus în Conde de Torre-Vélez, El bandolerismo político, Prima parte din La acción nacional revolucionaria, Madrid, Est. Tip. din „El Imparcial”, 1917, pp. 294-295.

19
douăzeci
douăzeci și unu
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
A. Almendros Morcillo, Francese Cambó: forja unui decident, Barcelona, Abadia de Montserrat, 2000, p. 30
F. Ferrer Girones, Persecuția politică a limbii catalane, Barcelona, Edicions 62, 1985, pp. 107-139.
J. Carner, „Imperiul lumii”, La Ven de Catalunya, 14 noiembrie 1914 (după-amiază), p. 3. Textul spaniol a fost difuzat în biografia spaniolă a lui Prat, aproape neoficial sau, cel puțin,

subvenționat de Liga: A. și A. García Carraffa, Prat de la Riba, Barcelona, Hijos de Domingo Casanovas, 1917, citas pp. 215, 215-216, 217-218, 218-219, 220-221, 222-224, 225-226. Versiunea originală catalană în Istoria politică. Performanţă* şi documente ale Ligii Regionaliste. 1901-1933, Barcelona, Bib. al Ligii Catalane, 1933, pp. 176-186.
O. Costa Ruibal, Imaginația imperială. Noucntismul calala și politica internațională, Barcelona, Institut Cambó, 2002, cap. v.
H. de la Torre, Imperiul regelui. Alfonso XШ, Portugalia și englezii (1907-1916), Menda, Junta de Extremadura, 2002.
R. Martínez Sol, De la Canalejas la Tribunalul Responsabilităților (anecdotar nepublicat despre dizolvarea unei domnii), Madrid, Dédalo, 1933, pp. 16-18.
J. Vázquez de Mella, Idealul Spaniei. Cele trei dogme naționale, Discurs rostit la Teatro de la Zarzuela din Madrid la 31 mai 1915, Madrid, Imprenta Clásica Española, 1915. Vezi, în general, excelentul studiu al lui JR de Andrés, El schism mellista. Istoria unei ambiții politice, Madrid, Acte, 2000.
G. de Balparda, Conjurarea alianțelor și independența gândirii spaniole, Bilbao, Sabino Ruiz, [februarie 1915]; V. Gay, imperialismul și războiul european. Principii naționaliste și iberism, Madrid, Francisco Beltrán, 1915; E. González-Blanco [sic], Iberismul și germanismul. Spania înainte de conflictul european (trei studii), Valencia, Editorial Cervantes, 1917.
E. Xammar, Against the idea of empire, Edinburgh, New York, Londra, Thomas Nelson Se Sons, 1916: folosiți versiunea în D. Martínez Fiol (ed.), El catalanisme..., op. cit., 1988, pp. 3-12.
„Gaziel” [A. Calvet], Toate drumurile duc la Roma, Barcelona, Aedos, 1953, p. 481.
„Domnul Cambó”, La Veu de Catalunya, 21 mai 1916 (după-amiază), p. 2. Xenius, „Glosări: Unitat”, La Veu de Catalunya, 23 mai 1916 (după-amiază), p. 1. „Partid”, La Veu de Catalunya, 18 mai 1916 (după-amiază), p. 1.
E. Ucelay-Da Cal, Catalonia populistă: Imagine, cultură și politică în etapa republicană, 1931-1939. Barcelona, La Magrana, 1982; de asemenea, din aceeași, „Rădăcinile zilei de 14 aprilie în Catalonia”, Historia Contemporánea, nr. 1, 1988, pp. 69-93.
O. Pi de Cabanyes, „Cerul se ridică”, La Vanguardia, 27 august 2001, p. 27; E. d'Ors (J. Vallcorba, ed.), Lecția plictiselii în tată, altfel numită Oceanografia plictiselii [1918], Barcelona, Quaderns Crema, 1994.
F d'Ors, Lecţia plictiselii la tată..., op. cit., pp. 63, 75.
„La Mercè (Mijlocire mariană)”; „La Mercè (templul din Barcelona)”; A. Pladevall, „merce-dari-ària”, GEC, voi. 15, pp. 100-102.
B. de Rubi, „Părintele Miquel d'Espluges și „Idealul milostivirii”, Estudios Franciscanos, voi. 79, nr. 362-363, aprilie-decembrie 1978, pp. 406-461.
M. de Esplugues, Nostra Setiyora de la Mercè. Studiul psihologiei cinico-religioase a Cataloniei, Barcelona, Ed. Iberic, 1916.
Ibid., pp. 29-30.
Ibid., pp. 29-30.
Ibid., pp. 104-125 (citare p. 122).

42 Ibid., pp. 227, 234-235.

43 Ibid., pp. 236-237 și urm. (mai ales pp. 250-251).
44 Ibid., pp. 266, 267.
45 Citat în A. Duarte, „Orașul, peisajul și națiunea. O lectură a operei lui Pere Coro-mines”, Studiu general, nr. 13, 1993, pp. 97-112 (citare p. 110).
46 P. Scanu, Alghero and Catalonia, Cagliari, Editrice Sarda-Fratelli Fossataro, 1962, pp. 117 și următoarele; R. Caria, „Reuniuni” la Alghero în secolele al XIX-lea și al XX-lea”, inj. Carbonell și F. Man-coni (eds.), Catalans in Sardinia, Barcelona, Enciclopédia Catalana, 1984, p. 183- 186.
47 C. Ametlla, Memorii politice 1890-1917, Barcelona, Pòrtic, 1963, p. 351.
48 E. d'Ors, „Gentil carta”, La Veu de Catalunya, 4 enero 1913 (târzie), p. 1.
49 Vease M. Corretger, Alfons Maseras: intcllectual d'accio i literat, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1995.
50 A. Maseras, Pancatalanisnie. Tesi per a senar defionament a una doctrina, Barcelona, se, 1915.
51 GH Solitoti, „Jean Pélissier și boffice Centrale des Nationalités, 1911-1918: Un agent al guvernului francez cu naționalități”, în GH Soutou (dir.), Research on France and the problem of Nationalities during the First World War (Polonia). -Lithtia-nie-Ukraine), Paris, Presses de l'Universite de Paris-Sorbonne, 1995, pp. 11-38.
52 DR Watson, „Jean Pélissier și Biroul Central al Naționalităților, 1912-1919”, English Historical Rcvieiv, CX, nr. 439, noiembrie 1995, p. 1191-1206; ca mostră a producţiei iniţiale: C. Seignobos (ed.), The Autonomous Aspirations in Europe, Paris, Felix Alcan, 1913.
53 XM Núñez Seixas, „Spioni, idealiști și intelectuali: Union des Nationalités și politica naționalităților în timpul Primului Război Mondial (1912-1919)”, Spațiu, timp și formă, seria V, And Contemporànea, Vol. pp. 100 -1 117-150; tot de XM Núñez Seixas, „Naționalismul catalan și diplomația spaniolă în fața sistemului de protecție a minorităților naționale ale Societății Națiunilor (1919-1930)”, Istoria relațiilor internaționale, IX, nr. 2, 1993, pp. 3-65.
54 AE Semi, „Garlawa: A Study in Emigré Intrigue, 1915-1917”, The Slavonie and East European Reviciv, voi. XLV, 1976, p. 411-424; pentru o mostră de argumente: J. Gabrys, Le Problème des Nationalités et la Paix durable, Lausanne, Librairie Central des Nationalités, 1917.
55 Prelegere susținută de domnul Francisco Cambó la Teatro de los Campos Elíseos, din Bilbao, la 28 ianuarie 1917, s. 1., dacă, da; Prelegere susținută de D. Francisco Cambó la Teatrul de Arte Frumoase din Donostia la 15 aprilie 1917, Bilbao, Jesús Álvarez Press, sf
56 A. Royo Villanova, Bazele doctrinale ale naționalismului, Prelegere susținută în ședința publică din 12 ianuarie 1917, Academia Regală de Jurisprudență și Legislație, Madrid, Instituția tipografică Jaime Rates, 1917.
57 A. Maseras, «Catalans», în Office Central de l'Union des Nationalités, Revendications des Nationalités Opprimées, recueil des mémoires, rapports et documents présentés à la Illme Confi /enee des Nationalités, Lausanne 27-29 iunie 1916, pp. 30-35.

58 D. Martinez Fiol, Daniel Domingo Montserrat (1900-1968) Între marxism și naționalism radical, Barcelona, Abadia de Montserrat, 2001, caps. 1-2.
56 A. Maseras, Pancatalanisnie..., op. cit., p. 6, 7, 8-9, 9.
60 Ibid., p. 11-12, 14.
61 F. Pujols, Conceptul general al științei catalane [1918] Barcelona, Pòrtic, 1982, p. 243.
62 Iau expresia din Joan Fuster, Qüestió de noms, Barcelona, Aportado Catalana, 1962.
63 A. Rovira i Virgili, Nationalization of Catalonia, Barcelona, Societar Catalana d'Edi-cions, 1914.

64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
I. Grana i Zapata, L'accio pancatalanista i la llengua: Nostra Parla (1916-1924), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1995.
J. Holtz Kay, Asphalt Nation, Berkeley (Ca.), University of California Press, 1997, cap.
7, „Model T, Model City”; de asemenea, RM Wik, Henry Ford și Qrass-roots America, Ann Aroor (Mi.), University of Michigan Press, 1973.
Pentru intersecția modelelor urbane nord-americane, germane și engleze în Barcelona: F. Roca, Política económica i territori a Catalunya 1901-1939, Barcelona, Ketres, 1979.
O privire de ansamblu clasică: JD Chambers, Atelierul lumii. Istoria economică britanică între 1820 și 1880, Londra: Oxford University Press, 1968.
K. Hutchinson, The Decline and Fall of British Capitalism [1951], Hamden (Ct.), Archon, 1966. M. Werner, English Culture and the Decline of the Industrial Spirit, 1850-1980, Harmondsworth (GB), Penguin, 1985.
C. Barnett, The Collapse of British Power [1972], Phoenix Mili (GB), Sutton, 1997. J. Nadal Oller și J. Maluquer de Motes, Catalonia, the factory of Spain, 1833-1936. Un secol de

industrializare catalană, Barcelona, Consiliul municipal din Barcelona, 1985.
Societatea de Studii Economice, Informare publica despre necesitate! pentru a crea o bancă catalană, Barcelona, Estampa de la Vda. de D. Casanovas, 1908; F. Cabana, Banca în Catalonia. Note pentru o poveste, Barcelona, Edicions 62, 1965.
În general: JM Sánchez Ron și A. Lafuente (eds.), Un secol de știință în Spania, Madrid, Residencia de Estudiantes, 1998.
T. Veblen, Germania imperială și revoluția industrială [1915], Westport (Ct.), Greenwood Press, 1984, în special cap. III, IV, V și VI; Iau ideea de „dezalianță fructuoasă” - de fapt cea mai matrimonială „dezalianță fructuoasă”, care nu are o traducere adecvată în spaniolă - din comentariul lui Dahrendorf la tezele lui Veblen: R. Dahrendorf, Society and Democracy in Germany, Garden City (NY).) Doubleday, 1969, p. 33. În general, pentru critica lui Veblen: JP Diggins, The Bard of Savagery. Thorstcin Veblen și teoria socială modernă, Mexic DF, FCE, 1983.
F. Cambó (trad. H. Cambó), Amintiri (1876-1936), Madrid, Alianza, 1987, p. 252. Ibid., p. 252-253 (citare p. 252).
Vezi E. Ucelay-Da Cal, «Getting to the capital: urban range, interurban rivalities and the nationalist imagination in 20th-century Spain», în A. Morales Moya (ed.), Dis claves de la España del siglo XX. Ideologii și mișcări politice, Madrid, Spania New Millennium State Society, 2001, pp. 221-263.
«Manifestul parlamentarilor regionaliști către țară», reprodus (în catalană) în Historia d'una política..., op. cit., p. 205-211 (citările, p. 206, 207, 207, 205, 209, 210, 209); M. Esteve, «Biografia de Don Enne Prat de la Riba», Quaderns d'Estudi, Număr monografic dedicat lui Prat de la Riba, Anul III, vol. Eu nu. 1, octombrie 1917, p. 74-75, R Olivar Bertrand, Prat de la Riba, Barcelona, Aedos, 1964, pp. 256-259.
La Veu de Catalunya, 26 iulie 1917 (dimineața), p. 4; ibid., 26 iulie 1917 (după-amiază), p. 7; ibid., 27 iulie 1917 (dimineața), p. 8; ibid., 2 august 1917 (dimineața), p. 6.
F Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 263.
JM Ainaud de Lasarte și E. Jardí, Prat de la Riba: rușinea guvernului, Esplugues del Llobre-gat, Ariel, 1973.
La Ven de Catalunya, 5 iulie 1917 (dimineața), p. 3.
La Veu de Catalunya, 4 iulie 1917 (după-amiază), p. 1.
La Veu de Catalunya, 6 iulie 1917 (dimineața), p. 1; ibid., 7 iulie 1917 (dimineața), p. 1; ibid., 9 iulie 1917 (dimineața), p. 1.
Costa de Ponent (Vilanova și Geltrú), 20 iulie 1917, p. 3; ibid., 21 iulie 1917, p. 2. Ibid., 21 iulie 1917, p. 3.

87 La Ven de Catalunya, 27 iulie 1917 (dimineața), p. 8; ibid., 27 iulie 1917 (după-amiază), p. 8; ibid., 28 iulie 1917 (după-amiază), p. 8; ibid., 31 iulie 1917 (dimineața), p. 2.
88 LaVeu de Catalunya, 31 iulie 1917 (după-amiază), p. 3; ibid., 1 august 1917 (după-amiază), p. 7.
89 jL; Vocea Cataloniei, 30 iulie 1917 (după-amiază), p. 3; ibid., p. 7.
90 LaVeu de Catalunya, 30 iulie 1917 (dimineața), p. 8; ibid., 30 iulie 1917 (după-amiază), p.8.

91 LaVeu de Catalunya, 1 august 1917 (dimineața), p. 2. Presa nu a clarificat dacă „doc-
tor Esquerdo» în discuţie era Pere Esquerdo şi Esquerdo sau fratele său mai mic Alvar, ambii medici pe atunci influenţi la Barcelona: vezi GEC, voi. 10, pp. 261, pentru biografia ambilor.
92 E d'Ors, „Castelltersol” [sic], La Veu de Catalunya, 1 august 1917 (după-amiază), p. 1.
93 La Veu de Catalunya, 2 august 1917 (dimineața), pp. 3-4
94 Lj Veu de Catalunya, 3 august 1917 (dimineața), p. 6.
95 La Veu de Catalunya, 2 august 1917 (dimineața), p. 11.
96 „Grandios enterrament”, La Veu de Catalunya, 4 august 1917 (după-amiază), p. 11; losactos
pot fi urmărite în ibid., 3 august 1917 (dimineața), pp. 3-6,8-9,11; ibid., 4 august
1917, pp. 3, 6-9; ibid., 5 august 1917 (dimineața), pp. 10-11; ibid., 7 august 1917 (dimineața), p. 4.
97 I.1 Veu de Catalunya, 5 august 1917 (dimineața), p. 11.
98 E. d'Ors, „A moderaţiei sale”, La Ven de Catalunya, 7 august 1917 (după-amiază), p. 1.
99 La Veu de Catalunya, 4 august 1917 (dimineața), p. 6.
I00 La Veu de Catalunya, 2 august 1917 (după-amiază), pp. 6-7
101 J. Bofill i Mates, „Președintele nostru”, La Veu de Catalunya, 4 august 1917 (după-amiază), p. 6.
102 J. Folch i Torres, „În Prat de la Riba și renașterea noastră artistică”, din 8 august, La Veu de Catalunya, 13 august 1917 (dimineața), p. 4.
103 J. Camer, „In memoriam. Cu fața la munte”, Lu Veu de Catalunya, 6 august 1917 (dimineața), p. 4: „În fața muntelui, încăpățânați împotriva durerii, / Aud vântul, în care se sună, fără să se stingă, / oboi și timpani de elegie eroică. / Totul este vântul, vântul, care știe să plângă cu. aripile."
104 A. Rovira i Virgili, „Prat de la Riba”, La Ven de Catalunya, 2 august 1917 (dimineața), p. 5.
105 „În faţa unei morţi auguste”, La Veu de Catalunya, 7 august 1917 (după-amiază), p. 1.
106 R Aliberch, „El miilor record”, La Veu de Catalunya, 2 august 1917 (dimineața), p. 5.
107 M. Raventós, „Sarcina lui En Prat”, La Veu de Catalunya, 9 august 1917 (după-amiază), p. 4.
108 R. Rucabado, „Гe Deum laudamus”, La Veu de Catalunya, 7 august 1917 (după-amiază), p. 1.
109 LC [Lluís Carreras], „Enrique Prat de la Riba” (din Revista Popular), La Veu de Catalunya, 14 august 1917 (după-amiază), p. 1.
110 J. Bofill și Mates, „Eficacitate postumă”, La Veu de Catalunya, 13 august 1917 (dimineața), p. 1.
111 „Talking with En Cambó”, El Pueblo Cántabro, datat iulie 1917, reprodus (în spaniolă), în La Veu de Catalunya, 7 august 1917 (dimineața), p. 4.
112 „Declarațiile lui Cambó”, La Veu de Catalunya, 8 august 1917 (după-amiază), p. 4.
113 F. Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 265.
114 O interpretare diferită în: N. Bilbeny, „Eugeni d'Ors: la Mediterràma coni a pansamento d'action”, în M.-Á. Roqué, Estetică și valori mediteraneene în Catalonia. Barcelona, Proa, 2001, pp. 101-110.

115 P. Gay, The Cultivation of Hatred, New York, WW Norton, 1993.
11'5 „Problema Spaniei. Descentralizat și autonomie”, Spania economică și financiară, reprodusă (în spaniolă), în La Veu de Catalunya, 11 august 1917 (după-amiază), p. 5.
117 J. Pabón, op. cit., pp. 470-477.

118 Prelegere susținută de D. Francisco Cambó în Teatrul Champs-Elysees, Bilbao, la 28 ianuarie 1917, s. 1., că, sf; Prelegere susținută de D. Francisco Cambó la Teatrul de Arte Frumoase din Donostia la 15 aprilie 1917, Bilbao, Tipografia Jesus Alvarez, sf
119 GH Soutou, „Jean Pélissier and the Central Office of Nationalities, 1911-1918: An Agent of the French Government Among Nationalities”, în GH Soutou (dir.), op. cit., p. 100-1 11-38; DR Watson, „Jean Pelissier și Biroul Central al Naționalităților, 1912-1919” op. cit., p. 100-1 1191-1206; AE Senn, „Garlawa: A Study in Emigrant Intrigue, 1915-1917”, op. cit., p. 100-1 411-424; XM Núñez Seixas, „Spioni, idealiști și intelectuali”, op. cit., p. 100-1 117-150; XM Núñez Seixas, „Naționalismul catalan și diplomația spaniolă...”, op. cit., p. 100-1 3-65.
120 F. Soldevilla, Trei revoluții (Note și note). Comisiile de Apărare. Adunarea Parlamentară. Greva generală, Madrid, Imp. de Julio Cosano, 1917; A. Rovira Virgili, Criza regimului, Barcelona, Ed. catalană, 1918; J. Buxadé, Spania în criză. Bullanga misterioasă din 1917. Istoria critică a acesteia formată din documente, versiuni și fapte notorii, Barcelona, Bauzá, 1918; Manuel de Burgos y Mazo, Fida política española: Páginas históricas de 1917, Madrid, Casa Ed. de M. Núñez Samper, sf [¿1918?]; Los Sucesos de Agosto în fața Parlamentului, prolog de Doctor Simarro, Madrid, Tipografía Artística, 1918. A predominat interpretarea unei „revoluții burgheze” frustrate, odată cu anunțarea viitoarei reliefuri a „burgheziei”, ca clasă cu un misiune istorică, de către „proletariat”: versiunea istoriografică clasică este JA Lacomba, La crisis española de 1917, Madrid, Ciencia Nueva, 1970; pentru contextul clasei muncitoare: GH Meaker, Stânga revoluționară în Spania, 1914-1923, Barcelona, Ariel, 1978.
121 Versiunea detaliată Cambón în: F. Cambó, Amintiri..., op. cit., p. 266-267.
122 „Manifestul parlamentarilor regionali din țară”, în Istoria subiectului politic..., op. cit., p. 206.
123 A. Ossorio, „A asemănarea lui En Prat”, La Ven de Catalunya, 15 august 1917 (după-amiază), pp. 1-2 (citare p. 2).
124 J. Santasugna, „Prat de la Riba”, Les Ciraimstàncics (Reus), 1 august 1930, reprodus enj. Santasusagna (A. Sallés, prol.), Opțiunea pentru democrație. Editoriale din 1930 în Les Cir-cumstancies, Reus, Centrul de lectură, 2000, pp. 50-51.
125 A. & A. García Carraffa, op. citat
126 E. Prat de la Riba (A. Royo Villanova, prol. & trad.), naţionalitate catalană [1917], Barcelona, Aymá, 1982.
127 E. Weber, „Naționalism, Socialism, and National-Socialism in France”, Frendi Historical Studies, voi. II, nr. 3, primăvara 1962, pp. 273-307 (cit. p. 291 n.)

128 Pentru căderea politică a lui d'Ors: G. Díaz-Plaja, La dcfeiiestració de Xenius, Andorra la Velia, Editorial Andorra, 1967; E. Jardí, Eugeni d'Ors, Barcelona, Aymá, 1967, cap. VII.
VI. concluzie
Capitolul 20. FI provocarea metaforelor și Liga ca mișcare de publicitate
1 Această idee, argumentată din perspectivă catalanistă în: M. Régnant. Etapei reivindicativos de la teoría national Catalan, Gaüses (Girona), Llibres del Segle, l>9<), cap. IV.
1048
imperialismul catalan
2 G. Díaz-Plaja, «En tomo a las traducciones» [1931], în G. Díaz-Plaja, Vanguardism and protests in Spain acum o jumătate de secol, Barcelona, Libros de la Frontera, 1975, citează p. 82; În ciuda susținerii unui prolog de către José-Carlos Mainer, este evident că Díaz-Plaja nu a reținut în mod sistematic sursele în decupările sale și, prin urmare, data este doar orientativă.
3 „Puterea antreprenorială” a fost asumată mai mult decât studiată în Spania” S-au bănuit și foarte gratuit despre funcția sa socială și exprimarea sa ideologică. A se vedea, în general, contribuția recentă a lui M. Cabrera și F. del Rey, El poder de los empresarios. Politică și economie și Spania contemporană (1875-2000), Madrid, Taur, 2002.
4 Nu știm cine este (un anume „Vendrell”, deja mort în 1918).
5 F. Pujols, Concept general de știință catalană [1918], Barcelona, Portic, 1982, pp. 404-405.
6 M Duverger, Introduction à la politique, Paris, Gallimard, 1964, pp. 15-23.
7 Ca exemplu de încredere a lui Higuera, vezi publicațiile Diputación de Barcelona în cei zece ani: M. Raventós, La política contemporània (1848-1900), Barcelona, Minerva nr. secolul 21 f; J. Palau Vera, Continentele coloniale, Barcelona, Minerva nr. X XV, sf
8 SD Krasner, Suveranitatea, ipocrizia organizată, Barcelona, Paidós, 2001, pp. 17-18.
9 J. Camps i Arboix, Historia de la Solidaritat Catalana, Barcelona, Destino, 1970.
10 E. Ucelay-Da Cal, „La Diputació i la Mancomunitat: 1914-1923” în B. de Riquer (dir.), Historia tic la Diputació de liarcelona, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987, vol. II, pp. 36-177; istoriografia naţionalistă pare să considere această posibilitate drept o ruşine: A. Balcells, E. Pujol, J. Sabater. Commonwealth of Catalonia și autonomia, Barcelona, Proa, 1996.
1 1 Fără aşteptările marxiste ale unei „revoluţii burgheze” zădărnicite, la asta se reduce naraţiunea enj. A. Lacomba, Criza spaniolă din 1917, Madrid, Ciencia Nueva, 1970.
12 J M. Capo, España desnuda, La Habana, Publications España, 1938, p. 167. Capo a fost coautorul lucrării secundare: Ex-colonel [B.] Márquez yj. M. Capo, Las Juntas Mili-t tres de Defensa, Barcelona, Librería Sintes, 1923.
13 Şi Ucelay-Da Cal, „La Diputació i la Mancomunitat...”, op. cit.; pentru interpretarea militantă naționalistă: A. Colomines and Companys, El catalanisme i l'Estat, Barcelona, Aba-di i de Montserrat, 1993.

14 Pentru o formulare teoretică: G. St. J. Barclay, Révolutions of Olir Time: 20th Century Nationalism, Londra, Weidenfeld & Nicolson, 1971.
15 J Breuilly, Nationalism and State, Barcelona, Prmarés-Corredor, 1990, p. 22.
16 TJ Jackson Lears, „The Concept of Cultural Hegemony: Problems and Possibilities”, American Historical Review, 90, iunie 1985, pp. 567-593.
17 C Katona, Societatea consumului de masă, Madrid, Rialp, 1968.
18 J. Baudrillard, Societatea de consum. Mituri și structuri, Londra, Sage, 1998.
19 G. Tarde, Opinia și mulțimea [1901], Madrid, Taur, 1986.
20 P. Prat Gabalí, O nouă tehnică. Publicitate științifică, Lecții explicate la orele de Educație Mercantilă ale respectivei Corporații în cursul 1915-16, Barcelona, Cámara de Comercio y Navegación/Imp. de Heinrich and Co., 1917, pp. 13-14 (ed. fácsiiml Camera de Comerț, Industrie și Navigație din Barcelona, 1992). Vezi și: în cuvântul „Publicitate” din Enciclopedia Espasa, Anexa voi. 8 (1933), pp. 1015-1' 37. În general: S. Baijau, „Începuturile gândirii publicitare: Pere Prat Gaballí, R ifael Bori și Clubul Publi. Teoria și practica publicității „raționale” în Catalonia între 1915 și 1939”, Buletinul Societății Catalane de Studii de Istorie, X, 1999, pp. 8 < -105.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
3. 4
35
36
E. Servan, Exemplul american. Prețul timpului în Statele Unite [1917], Barcelona, Sociedad General de Publicaciones, [¿1920?], pp. 140, 141.
Desigur, agenții de publicitate erau conștienți de dimensiunea politică a muncii lor; de exemplu: J. Aubeyzon Llopis, Influența afișului asupra mulțimii, Barcelona, „Conferința ciclului organizată de „Publi-Club” susținută în sala de întruniri a „Fomento del Trabajo Nacional” pe 27 februarie, 1929».
TJ Jackson Lears, Fabele abundenței. A Cultural History of Advertising in America, New York: Basic Books, 1994; P. Walker Laird, Advertising Progress. American Business and Rise of Consumer Marketing, Baltimore și Londra, Johns Hopkins University Press, 1998; pentru Spania: MA Pérez Ruiz, Publicitate în Spania. Agenții de publicitate, agenții și mass-media 1850-1950, Madrid,

Ed. Fragua, 2001 și, de asemenea, C. Velasco, R. Eguizábal, R. Sanchidrián, N. Alvarez (dir.), Publicitate și consum: mai mult de un secol de istorie, Santander , Institutul Naţional al Consumatorului/UIMP, 2000; pentru Catalonia:

E. Satué, El libre deis anuncias, vol. I: Tempsurile meșterilor (1830-1930), Barcelona, Alta-fulla, 1985.

M Thomas (cur), The Young Catalonia, Barcelona, La Magrana, 1992; pentru nostalgia papistă: R. Rémond, The Right Wing in France. Din 1815 până la De Canile, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1969; M. Vaussard, Sfârşitul puterii temporale a papilor, Paris, Spes, 1964, cap. VII; pentru sudismul american: GM Foster, Ghosts of the Confederacy. Defeat, The Lost Cause and The Emergence of the New South, New York, Oxford University Press, 1987; de asemenea, GW Gallagher și AT Noian (eds.), The Myth of the Lost Cause and Civil War History, Bloomington (Ind.), Indiana University Press, 2000.

Vezi R. Joñas, Franța și cultul Inimii Sacre. An Epic for Modern Times, Berkeley (Cal.), University of California Press, 2000.

Vezi A. Zamoyski, Holy Madness. Romantici, Patrioți și Revoluționari, Londra, Wei-denfeld și Nicolson.

D. L. Loudon și AJ Della Bitta, Consumer Behavior. Concepte și aplicații, México DF, McGraw-Hill, 1995.

JM Marco, Francisco Giner de los Ríos. Pedagogie și putere, Barcelona, Peninsula, 2002.

L. Bourgeois, Solidaritatea, p. 11, enj. M. Tallada, Noi orientări, vorbitori în Pactul inaugural al Tineretului Naționalist, Barcelona, 4 martie 1910, Barcelona, Tipografía R. Cardona, 1910, p. 10.

Acest model este dezvoltat în: E. Ucelay-Da Cal, „The permanent initiation: radical nationalisms in Catalonia since the Restauration”, în Actes del Congrès Internacional d'Història „Catalunya and the Restoration, 1875-1923”, Manresa , Center for Bages Studies, 1992, pp. 127-134; vezi de asemenea, din aceeași: „Modernismul” catalan: mode, piețe urbane și imaginație istorică”, în M. Timón de Lara (dir.) [ed. de JL García Delgado], Originile culturale ale celei de-a doua republici, Madrid, Siglo XXI, 1993, pp. 293-335.

Thorton Wilder (D. Gallup, ed.), The Journals of [...], 1939-1961, New Haven (Ct), Yale University Press, 1985, pp. 153-156 (înregistrări din 6-7 noiembrie 1951).

C. Wright Mills, The Sociologica! Imaginație, New York, Grove Press. 1961, p. 37. J. Habermas, Istoria critică a opiniei publice. Lt transformarea structurală a vieții publice, Barcelona, Gustavo Gilí, 2002, cap. VII, secțiunea 24.

R. Sentmarí (ed.), Clasici ale naționalismului, Barcelona, Portic, 2001, cap. (r. M. Zgusto-vá (ed.), „Masaryk și dorul de libertate”.

(. Wright Mills, op. cit., pp. 38-40.

F. C. Bartlett, Propaganda politică, México DF, FCE, 1941, p. 19.

37 HW Fowler (cu Sir Ernest Gowers), A Dictionary of Modern English Usage [1926], Oxford (GB), Oxford University Press, 1965, pp. 359-363 (voce «Metaforă»), În general, pentru problemele utilizării metaforice în publicitate: A. López Eire, Lo rétórica

de la publicidad, Madrid Arco Libros, 1998; A. Feraz, Limbajul publicității, Madrid Arco Libros, 2000.
38 C C. Hopkins, My life in advertising [1932], Barcelona, Lib. Dalmati, 1945 (prefaţă de P. Prat i Gaballi).
39 S. Pender, Managing the Press. Origins of the Media Presidency, 1897-1933, New York: Paigrave, 2000, cap. 2.
40 A se vedea, în general: A. Pizarrosa Quintero, Historia de la propaganda, Madrid, Eudema, 1993, caps. 12-13.
41 G Almond și S. Verba, Cultura civică, Madrid, Euramerica, 1963.
42 Argumentul că macianismul reprezintă un „populism excepțional” în E. Uce-lay Da Cal, La Catalunya populista, Barcelona, La Magrana, 1982, precum și, de același autor, „Las raíces del 14 de abril Catalan” , Historia Contemporană, nr. 1, 1988, pp. 69-93, unde acest argument este extins. Pentru sensul în care este folosit conceptul: E. Ucelay-Da Cal, „Despre conceptul de populism”, Historia Social, nr. 2, toamna 1988, pp. 51-74.
43 Acesta a fost „redescoperit” în împrejurări succesive: de exemplu, S. Cardús și Ros, „Un falso adversario”, La Vanguardia, 4 aprilie 2001, p. 21: „[...] cred că criza pujo-lismului își are punctul de plecare în incapacitatea sa de a analiza societatea pe care el însuși [sic] a creat-o”.
44 C. Ametlla, Memorii politice 1890-1917, Barcelona, Pòrtic, 1963, pp. 323, 325, 327.
45 PF Lazarsfeld, „Campania electorală s-a încheiat” (1953); ME McCombs, „Mass Communication in Political Campaigns: Information, Gratification, and Persuasion” (1975), în M. de Moragas (ed.), Sociology of Mass Communication. III. Propaganda politică și opinia publică, Barcelona, Gustavo Gilí, 1985, pp. 20-39; 95-121.
46 Împrumutăm ideea de Kitsch de la: D. Washbrook, „After the Mutiny: From Queen to Queen-en Empress”, History Today, voi. 49, nr. 9, septembrie 1997, p. 10-15.
47 Împrumutăm ideile din aceste paragrafe de la M. Gladwell, The Tipping Point, Londra: Abacus, 2001.
48 J. Pelliccila, El nostre impérialisme (ideea imperială a lui Prat de la Riba), Barcelona, Joventut de la Lliga Regionalista, august 1930.
49 A se vedea, ca exemplu: R. Campalans, Hacia la España de todos, Madrid, Espasa-Calpe, 1932 (prol. G. Alomar). Despre Campalans: A. Balcells, Rafael Campalans, socialismul catalan, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1985.
50 D. Cannadme, Ornamentalism. Hoιν the British'Sata Their Empire, Londra, Penguin, 2001.
51 Pentru Franța: B. Lugan, Huguenots et français ils ont fait l'Afrique du Sud, Paris, La Table Ronde, 1988, cap. XI; Atitudinile irlandeze pot fi extrase din S. Koss (ed.), The Pro-boers. The Anatomy of an Anti-Ivar Movement, Chicago, University of Chicago Press, 1973.
52 T A. Hobson, The Psychology of jingoism, Londra, Grant Richards, 1901.
5 A se vedea, ca rezumat în limba spaniolă: J. Companys Monclús, La prensa amarilla norteamericana en 1898, Madrid, Sílex, 1998.

54 N. Acherson, The King Incorporated. Léopold al doilea și Congo [1963], Londra, Granta, 1999; A. Hochschild, Fantoma regelui Leopold, Londra, MacmiUan, 1999.
55 Frédéric Rahola, „Guinea Spaniolă. Ce am făcut până acum”, La Veu de Catalunya, 29 noiembrie 1911 (după-amiază), p. 2. Pentru prezența catalană în rândul intereselor cacaoului în posesiunile spaniole din Africa Ecuatorială: G. Sanz Casas, Problems of colonial agriculture: the Spanish Territories of the Gulf of Guinea, 1940-1960, Teza de licență,

56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72

Facultatea de Litere, Universitatea Autonomă din Barcelona, 1975; Vezi articolul său „Uniunea fermierilor din Guineea Spaniolă” (1923-1935)”, L'Avenç, nr. 19, septembrie 1979, pp. 62-70; în general: G. Nerín, Guineea Ecuatorială, historia en blanco y negro, Barcelona, Peninsula, 1998.
D. Martí și Julia (publicat de Colomer), Per Catalunya [1913], Barcelona, La Magrana, 1984.
J. Romero-Maura, Armata Spaniolă anã Catatonia: The «Cu-Cut! Incident» și Latv ofjurisdictions, 1905-1906, Londra, Sage, 1976.
J. Colomer, Uniunea Catalanistă și formarea naționalismului radical (1895-1917), Teză de doctorat, Universitatea din Barcelona, 1984, 2 volume.
E. Goula i Goula, Centrul Naționalist al Republicii Barcelona (1907-1910), Teză de licență, Facultatea de Geografie și Istorie, Universitatea din Barcelona, 1975.
J. Alvarez Junco, Împăratul paralelei. Lerroux și demagogia populistă, Madrid, Alianza, 1990.
Vezi argumentul falangistului istoric JM Cordero Torres, From federalism to regionalism: the evolution of contemporary federalisms, Madnd, Royal Academy of Moral Sciences, 1970.
A. Almendros Morcillo, Francese Cambó: forja unui maher politic, Barcelona, Abbey of Montserrat, 2000.
E. J. Hobsbawm, Națiunile și naționalismul din 1780, Barcelona, Critica, 1991.
marchiz de Olivart. Problema catalană în fața dreptului internațional. Două scrisori deschise, una veche și una nouă (1892-1907), Madrid, Revista de Derecho Internacional y Política Exterior, 1909, p. 26.

Evoluția globală a Uniunii în: J. Llorens Vila, Di Unió Catalanista și originile catalanismului politic, Barcelona, Abbey of Montserrat, 1992; mai exact, în raport cu Martí: J. Colomer i Pous, Uniunea Catalană și formarea naționalismului radical ..., op. citat; pentru dezvoltarea unui naționalism radical opus Ligii în creștere: J. Colomer, De tentație separatistă în Catalonia. Originile (1895-1917), Barcelona, Columna, 1995. Pentru schema alterității (fără a presupune argumentul de ansamblu al autorilor), vezi
M. Hardt și A. Negri, Imperio [2000], Barcelona, Paidós, 2002, pp. 123-130.
Pentru o narațiune detaliată: E. Ucelay-Da Cal, Naționalismul radical catalan și rezistența la dictatură a lui Primo de Rivera, 1923-1931, teză de doctorat, Universidad Autónoma de Barcelona, 1983, vol. Și șefii. 4, 6, 7.
I. Molas, „Federaţia Naţionalistă Democrată”, Cercetare, nr. 2, 1972, pp. 137-153. Vezi, pentru un model mai larg: E. Ucelay-Da Cal, „The permanent initiation: radical nationalisms in Catalonia since the Restauration”, în Proceedings of the International History Congress „Catalunia and the Restoration, 1875-1923” , Manresa, Center for Studii Bages. 1992, pp. 127-134.
M. Folguera i Duran, „Notele biografice ale lui Joaquim Folguera”, enj. Folguera, Poezii complete, Barcelona, Selecta, 1947, pp. 21-31; O. Cardona. Joaquim Folguera, poet și critic, Sabadell, Fundația Bosch i Cardellach, 1969.
Ca exemplu: J. Arús, Expansiunea noastră literară, Sabadell, „La Nougràtìca”, 1919; C. Riba (semnat Jordi March), „Extinderea noastră literară”, La V'eu de Catalunya, 5 iunie 1 9 19, în C. Riba (E. Sulla, ed.), Complete Works/2, Critique/1 , Barcelona, Edițiile 02, 1985, pp. 125-126; pentru evaluarea critică de către Arús a lui Folguera: J. Arus, „Joaquim bol güera, poeta”, Di Revista, V, № 92, 1919, pp. 207-210; J. Arús, „Els primeis temps ile Joaquim Folguera”, La Nova Revista, III, nr. 9, 1927, pp. 47-55.
J. V. Foix, Opere complete, vol. IИ (editat de M. Carbonell), Articole și eseuri politice, Barcelona, Edicions 62, 1985; J. Carbonell, „Monitor” și naratorii din Frames Cambó. lhe-

Risme și Politica Națională Catalană, Barcelona, Edițiile „Monitor”, 1923; V. Panyella, Josep Carbonell i Gener (Sitges, 1897-1979), Barcelona, Edicions 62, 2000; }. M. Jnnoy, Combat Conferences 1919-1923, Barcelona, Ed. catalană, 1923; J. VallcorbaPlana [sic], «Studiu»,}. M. Junoy, Opera poetică, Barcelona, Quaderns Crema, 1984; În general:}. Casassas (coord.), Inteligență și putere în Catalonia (1808-1975), Barcelona, Pórtic, 1999.
73 În general:}. VallcorbaPlana [sic], Nouceiitism, mediteranism și clasicism. Note pentru istoria esteticii, Barcelona, Quaderns Crema, 1994.
74 În termeni literari: A. Camps și Olivé, Recepția lui Gabriele D'Annunzio în Catalonia, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1996, și, de același autor, Recepția lui Gabriele D'Annunzio în Catalonia. Traduceri și texte traduse, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1999.

75 Despre Salvat-Papasseit: }.V. Gavaldá, Tradiția de avangardă catalană, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1988;}. Bilbeny, Independența lui Salvat-Papasseit, Barcelona, Sirius, 1991. Vezi şi: E. Ucelay-Da Cal; „Daniel Cardona și Civit și vechea opțiune a naționalismului radical catalan (1890-1943)”, în D. Cardona și Civit [E. Ucelay-Da Cal, cur.]; „Bătălia” și alte texte, Barcelona, La Magrana, 1984, pp. v-lix. Pentru importanţa conceptului de „futurism” în Catalonia:}. Molas, Literatura catalană de avangardă 1916-1938, Barcelona, Antoni Bosch, 1983; E.}ardí, Mișcări de avangardă la Barcelona, Barcelona, Cotai, 1983; C. Arenas și N. Cabré, Avangarda în Europa și Catalonia, Barcelona, La Magrana, 1990.

76 E. Ucelay-Da Cal, Naționalismul radical catalan..., op. cit., cap. 6-7; también del mismo, Estai Catalá: The Strategies of Separation and Revolution of Catalan Radical Nationalism (1919-1933), Teză de doctorat, Universitatea Columbia, 1979 (Ann Arbor [Micia.]: University Microfilms International, 1979).

77 E. Ucelay-Da Cai, „Modele catalanismului: I - Reflecţii într-o oglindă de aur; II – Zâmbete irlandeze cu gust italian”, Caiet de cultură. El País, 2 mai 1991, pp. 2/4; X.-M. Núñez Seixas, „Mitul naționalismului irlandez și influența sa asupra naționalismului galic, basc și catalan”, Spagna Contemporanea, nr. 2, 1992, pp. 25-57.

78 Vezi E. Gentile, Le origine dell'ideologia fascista, 1918-1925 [1975], Bologna, Il Mulino, 1996; și, cu o altă interpretare: Z. Sternhell (cu M. Sznajder și M. Asheri), Naissance de l'ideologie fasciste, Paris, Fayard, 1989.

79 V. Panyella, JV Foix and the Catalan Idea, Barcelona, Edicions 62, 1989.

80 Pentru căderea politică a lui d'Ors: G. Diaz-Plaja, La defenestració de Xènius, Andorra la Velia, Editorial Andorra, 1967; de asemenea}. Casassas, „Noucentiştii” împotriva lui Xenius: }au-me Bofill înaintea lui E. d'Ors în situaţia critică a anului 1920”, Destino, nr. 2129, 27 iulie-2 august 1978, pp. 6-7; de asemenea}. Casassas, Jaunie Bofill i Mates (1878-1933), Barcelona, Curial, 1980.

81 În general, pentru tineret neo-maurrasismo după 1919 și impactul său asupra Cataloniei:}. Vall-corba Plana, „Influența lui Charles Maurras în Catalonia”, El País/Quadern de Cultura, 25 decembrie 1982, p. 1; V. Panyella, JR Foix ..., op. cit., pp. 32-34, 110-113; A. M ment, „Note despre primirea lui Charles Maurras în Catalonia”, în A. Manent, Del noucentisme a l'exili. Despre cultura catalană a secolului al XIX-lea, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1997, pp. 205-226.

82 }. Cocteau, Le Rappel à ¡'Ordre, Paris, Stock, 1926; vezi KE Silver, Esprit de Corps. The Art of the Parisian Avant-Garde and the First World War, 1914-1925, Princeton (N.}.), Princeton University Press, 1989.

83 M. Villaverde Cabrai, „The Aesthetics of Nationalism: Modernism and Authoritarianism in Early Twentieth-Century Portugal”, Luso-Brazilian Review, XXVI, nr. 1, 1989, p. 15-43. În contrast: K. Passuth, Les avant-gardes de l'Europe Centrale, Paris, Flam-

Marión, 1988. Pentru paralelismul cu curentele germane contemporane: vezi J. Herí, Reactionary Modernism. Tehnologie, cultură și politică în Weimar și al treilea Reich, Cambridge: Cambridge University Press, 1984.

84 B.-H. Lévy, L'ideologie française, Paris: Grasset, 1981.

85 A trebuit să eșueze dictatorul? Răspuns la întrebarea formulată de un șef pensionar, Barcelona, Impresos Costa, 1930, p. 85.

86 Ca mostre reprezentative:}. M. Capdevila, Eugeni d'Ors. etapa Barcelona (1906-1920), Barcelona, Barcino, 1965; Academia del Faro de San Cristóbal, Omagiu lui Eugenio d'Ors, Madrid, Editora Nacional, 1968; G. Díaz-Plaja, El combat por la luz. Isprava intelectuală a lui Eugenio d'Ors, Madrid, Espasa Calpe, 1981.

87 E. Ucelay-Da Cal, „La Diputació i la Mancomunitat: 1914-1923”, în B. de Riquer (dir.), Historia de la Diputació de Barcelona, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987 , vol. II, pp. 36-177 (cu unele erori); G. Díaz-Plaja, Defenestração... op. cit., E. Jardí, Eugeni d'Ors, Barcelona, Aymá, 1967, cap. VIL

88 J. Estelrich, For the international value of Catalonia, conferință la Associació Catalanista de Valls, 14 martie 1920, Barcelona, Editorial Catalana, 1920; vezi și: I. Grana și Zapata, Acțiunea pancatalană și limbajul: Nostra Parla (1916-1924), Barcelona, Abadía de Montserrat, 1995.

89 J. Tusquets, Imperialismul cultural al lui Eugeni d'Ors, Barcelona, Columna, 1989.

90 Pentru relaţia orsiană: J.-C. Mainer, »O confluență. Școala Romană din Pirinei și Eugenio d'Ors» în Falanja și literatura sa, Barcelona, Labor, 1971, pp. 21-23; de asemenea}. L. Rodriguez Jiménez, Istoria Falangelor Spaniole din JONS, Madrid, Alianța, 2000, p. 157. Pentru revista Hermes, în general: J.-C. Mainer, regionalism, burghezie și cultură. Cazurile Jurnalului de Aragon (1900-1905) și Hermes (1917-1922), Barcelona, A. Redondo, 1974, pp. 126-223; JP Fusi, «Hermes 1917-1922», studiu preliminar la reedificarea primului volum din Hermes, pp. V-XXVII, reprodus enj. P. Fusi, Țara Bascilor. Pluralism și naționalitate, Madrid, Alianță, 1984, pp. 127-145. Pentru ideile lui Sarria și rudele:}, ale lui Sarria, Ideologia naționalismului basc, Bilbao, E. Verdes, 1918; J. de Sarria, Oligarhi și cetățeni, Bilbao, Ed. bască, 1919; E. de Landeta, „The Bizkaitarra Problem”, Hermes, nr. 5, mai 1917, pp. 326-331; E. de Landeta și Aburto, Erorile naționalismului basc și remediile lor, prelegere susținută de la Centrul Basc din Bilbao la 5 mai 1923, Bilbao, Imp. J. Sfinții,

91 În general: G. Moran, Los españoles que dejaron de serlo. Euskadi, 1957-1981, Barcelona, Planeta, 1982.

92 E. Ucelay-Da Cal, „La Diputació în timpul dictaturii: 1923-1930”, în B. de Riquer (dir.), Historia de la Diputació de Barcelona, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987 , voi. II pp. 178-259.

93 G. Queipo de Llano, Intelectualii și dictatura lui Primo de Rivera, Madrid, Alianza, 1988.

Capitolul 21. Epilog: Implicațiile pentru viitorul „imperialismului catalan”

1 Vezi rezumatul elegant al lui L. James, The Risk and Fall oj the British Empire, Londra, Abacus, 1997, partea 4, cap. 1-2, 6-8.

2 HG Wells (con Ernest Barker, HH Johnston, Ray Lankester, Gilbert Murray), The Outline Of History [1920], Garden City (NY), Doubleday, 1930, p. 492.
3 G. Bernard Shaw, The Intelligent Woman's Caution against Socialism, Capitalism, Sovietism ami Fascism [1928], Harmondsworth (GB), Penguin, 1982, pp. 101-111. 360-361.

4 D. Heater, Citizenship: The Civic Ideal iu World History, Politics and Education, Londra, Longman, 1990, pp. 100-100. 127-131,
5 Ibid., cap.
6 Aspirațiile armenești sunt descrise grafic de romancierul F. Weriel, The Party Days of Musa Dagli [1933], New York: Modem Library, 1934; pentru problema de bază în termeni generali: M. Glenny, Balcanii, 1804-1999. Nationalism, War and the Creative Powers, Londra: Granta, 1999.
7 H. Rogger, „Russia”, în H. Regger și E. Weber (eds.), The European Right. A Historical Profile, Berkeley (Cal.), University of California Press, 1966, pp. 443-500.
8 Vezi comentariile pesimiste ale lui A. Siegfried, The British crisis in the 20th century [1931], Madrid, Ed. Spania, 1932.
9 RW Seton-Watson, J Dover Wilson, AE Zimmern, A. Greenwood, War and Democracy, Madrid, Hijos de Reus, 1917, cap. IV.
10 Lenin, Raportul asupra păcii. Discursuri și intervine, Moscova, Progres, sf; AJ Mayer, Politica și diplomația pacificării. Containment and Counterrevolution at Versailles 1918-1^19, New York, Knopf, 1967.
11 Vezi, ca mărturie directă americană: S. Bonsai, Sui tors and Suppliants. The Little Nations at Versailles, [1946], Port Washington (NY), Kennikat Press, 1969.
1? M. Voslensky, Nomenclatura. Privilegiații din URSS, Barcelona, Argos-Ver-gara, 1981.
13 Vezi, în special, T. Martin, The Affirmative Action Empire. Națiunile și Naționalismul în Uniunea Sovietică, 1923-1939, Ithaca (NY), Cornell University Press, 2001. În general, de asemenea: M. Heller, The new Soviet man, Barcelona, Planeta, 1985; C. Jelen, Orbire voită. Socialiștii și nașterea mitului sovietic, Barcelona. Planet, 1985; M. Reichhold, Adio iluziei proletare. Sfârșitul unui mit revoluționar, Madrid, Institutul de Studii Politice, 1975; de asemenea, clasicul R. Aron, L'opium des intellectuels [1955], Paris, NRF-Gallimard, 1968.
14 A se vedea, ca semn al așteptării spaniole cu privire la chestiune, un discurs de la mijlocul lui mai 1918 al politicianului galic M. Lezón y Fernández, Regionalismo, prelegere rostită în ședința publică din 14 mai 1918, Madrid, Real Academia de Jurisprudencia și legislația, 1918.
și 5 Evaluarea „eroarei catalaniste” de către maurul A. Goicoechea servește drept indicație, El proyecto de Estatuto regional y las aspiraciones autonomistas, conferințe susținute la 17 și 20 ianuarie 1919, Madnd, Real Academia de Jurisprudencia y I legislație. , 1919.
16 E. Ucelay-Da Cal, "La Diputació i Ja Mancomunitat: 1914-1923", în B. de Riquer (dir.), Historia de la Diputació de

Barcelona, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987 , vol. II, pp. 36-177 (vezi, în special, pp. 93-139).
17 G. Díaz-Plaja, La defenestració de Xenius, Andorra la Velia, Editorial Andorra, 1967. Nici d'Ors nu a putut suporta trecerea la stânga: vezi, ca expresie a maximului său îndrăzneală: E. d'Ors, Glosses de la greva din 1919, Barcelona, Imp. Ráfols, [¿1920?].
18 JN Pieterse și B. Parekh, „Shifting Imaginarles: Decolonization, Internai Decolonization, Postcoloniality", enj. N. Pieterse și B. Parekh (eds.), The Decolonization of Imagination. Culture, Knowledge and Power, Londra: Zed, 1995, pp. 1-19. Ideea derivă, destul de evident, din celebra „schimbare de paradigmă" a lui Kuhn.
19 M. Menéndez Alzamora, «José Ortega y Gasset, 1914: Vieja y nueva política», Comunicare și Studii Universitare, 1990, pp. 95-138. Vezi, de asemenea, R. Wohl, The Generation of 1914, Cambridge (Mass.), Harvard University Press, 1981 (pentru Ortega, cap. 4). Despre Ortega, în general: V. Cacho Viu, „Imperiul intelectual al lui Ortega", în V. Cacho

douăzeci
douăzeci și unu
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
Viu, Intelectuali și politică. Profilul public al lui Ortega y Cassct, Madrid, Biblioteca Nue-va, 2000, pp. 187-202. Pentru critica lui Ortega ca protofascist: A. Elorza, La razón y la sombra. O lectură politică a lui Ortega y Gasset, Barcelona, Anagrama, 1984; F. Ariel del Val, Filosofie și ideologie liberală, fascismul, Valencia, Fernando Torres, 1976; și, de aceeași, Istoria și ilegitimitatea. Falimentul statului liberal din Ortega. Fragmente de sociologie a puterii, Madrid, Universitatea Complutense, 1984.
AJ Mayer, Persistența Vechiului Regim. Europa către Marele Război, New York: Pantheon, 1981; vezi critica nuanţată în D. Leiven, The Aristocracy in Europe 1815-1914, Londra: Macmillan, 1992.
VI Lenin, Imperialism, The Highest Stage of Capitalism (1916), New York, International Publishers, 1939.
A se vedea, în general: M. Pérez Yruela și S. Giner (eds.), Corporatism in Spain, Barcelona, Ariei, 1988; de asemenea PC Schmitter, „Stili the Century of Corporativism?", în
F. B. Pike și T. Stritch (eds.), The New Corporativism. Structuri social-politice în lumea iberică, Notre Dame (Ind.), University of Notre Dame Press, 1988, pp. 875-131. Vezi, pentru

relația Simmel-Ortega: M. de los Reyes Mate, «Criza intelectualilor europeni și a Spaniei», în S. Rus Rufino și J. Zamora Bonilla (coords.), O polemică și o generație. Motivul istoric al anului 1898, León, Secretariatul de Publicații al Universității din León, 1999, pp. 321-332.

A. Joaniquet, Alfonso Sala Argemí, Contele de Egara, Madrid, Espasa-Calpe, 1955; de asemenea J. Puy, Alfíms Sala i Argemí. Industrială și politică 1863-1945, Terrassa, Arxiu Tobella, 1983.

A. TQ Stewart, Criza din Ulster. Resistance to Home Rule, 1912-14, Londra, Faber & Faber, 1969.

L. Sturzo, Nacionalismo c internacionalismo [1946], Buenos Aires, Ediciones del Atlántico, 1960. Federico Federici, «Il nazionalismo spagnolo. Geiiesi-Essenza-Mito», Storia e Politica Internazionale, nr. 3, 30 septembrie 1939, p. 3-20; Mă ocup de o retipărire trimisă de autor profesorului Tomás Carreras i Artau, fost militant Lliga.

E. Santarelli, «Mussolini e l'ideologia imperialista», în E. Santarelli, Fascismo c neofascismo. Studi e problemi di recerca, Roma, Ed. Riuniti, 1974, pp. 51-91.

B. Mussolini, „Discursul de la Napoli” [24 octombrie 1922], Scrieri și discursuri (ediție definitivă), voi. II. Revoluția fascistă (23 martie 1919 – 28 octombrie 1922), Barcelona, Bosch, 1935, pp. 363-372 (citări p. 363, 369-371, 372).

Interpretarea mai mult sau mai puțin naționalistă în: J. Casassas și Ymbert, „Francese Cambó: the policy discourse of Catalan regenerationism”, în A. Balcells (ed.), Catalan politic thinking from the 18th century to the 20th century, Barcelona, Ediții 62, 1988, pp. 205-247.

F. Cambó, Perla Concordia, Barcelona, Llibrena Catalònia, 1929; F. Cambó, Porla Concordia, Madrid, Espasa Calpe, 1929, dar vehiculat, în ciclostil și semnat clandestin de Catalonia, cu titlul Tăcerile Cataloniei: există cel puțin un exemplar în acest format în Institutul Municipal de Istorie din Barcelona S-a făcut și o ediție argentiniană: F. Cambó, España, Cataluña y la nueva Constitución (traducere în catalană), Madrid, Editorial Independencia, 1929.

C. Riba, „O generație fără roman”, prelegere la Ateneu Barcelona la 5 iunie 1925, publicată în La Veu de Catalunya, I, 7 iunie 1925; II, 12 iunie 1925, în C. Riba (Enne Sulla, ed.), Obres completes/2, Crítica, 1, Barcelona, Edicions 62, 1985, pp. 311-319 (citare p. 317). Pentru implicațiile literare, vezi A. Yates, ¿Una generation excuse novella? Romanul ponosit catalan 1900 și 1925, Barcelona, Edicions 62. 1975.

Pentru Font și Sagué: E. Ucelay-Da Cal, „Provmcialists against dualists: the Dictatorship of Primo de Rivera and Catalonia văzut prin provincia Girona”, j. Clara, J. Dome -

nech, F. Ferrer, A. Jiménez, S. Marques,}, Puigbert, J. Soler, E. Ucelay-Da Cal, The Dictatorship of Primo de Rivera. Studii asupra județelor Girona, Girona, Cercle d Estudis Histories i Sociais, 1992, pp. 5-45. Acest lucru este respins de A. Balcells, E. Pujol, J. Saba-ter, Commonwealth of Catalonia and autonomy, Barcelona, Proa, 1996, pp. 493-494 η.

34 Vezi E. Ucelay-Da Cal, „Legenda celor trei preşedinţi”, L'Avenç, nr. 50, iunie 1982, pp. 60-66.

35 Pentru context: C. Pi Sunyer, La República y la Guerra. Amintiri ale unui politician catalan, México DF, Oasis, 1975.
36 C. Pi și Sunyer, „Universalism și particularism”, Revista de Catalunya, voi. XVII, X, nr. 88, 15 iulie 1938, p. 323-331 (citare p. 326-327).
37 C Pi i Sunyer, Catalonia in the Spanish Civil War, Barcelona, Fundació Caries Pi i Sunyer, 1993, pp. 32-33 („Recuperarea Cataloniei”).
38 S. de Madanaga, Spania. Eseu de istorie contemporană, Buenos Aires, Hermes, 1955, pp. 255, 252.
39 D Ridruejo, „În conversație cu Caries Riba”, în D. Ridruejo, En algunas ocazii. Cronici și comentarii 1943-1956, Madrid, Aguilar, 1960, pp. 338-347 (citare p. 342).
40 J. Fontana, „Reflecţii asupra unităţii istorice a Ţărilor Catalane”, în X. Romeu Jover (ed.). Dezbatere despre Țările Catalane, Prezentări și comunicări ale zilelor de dezbatere despre Țările Catalane (octombrie 1976), Barcelona, Curial, 1977, pp. 46-55 (citat p. 54).
41 Pentru Franța: P. Bodineau și M. Verpeaux, Histoire de la Décentralisation, Paris, PUF, 1993.
42 S. Canals, „Prolog”, din aprilie 1915, în J. Charles-Brun, El regionalismo, Madrid, Francisco Beltrán, 1918, p. 9; pentru scepticismul anti-catalan al comentatorului: S. Canals, Di cuistão catalana desile el pointo de vista español. Antecedente, Madrid, Imprenta de la Viuda de Prudencio Pérez de Velasco, 1919.
43 T. Llórente, „Diseurs a Elx”, Lis Provincias, 18 noiembrie 1908, reprodus în A. Cucó și R. Blasco (eds.), The Valencian Thought (1868-1939), Barcelona, La Magrana/Deputy of Barcelona, 1992, pp. 94-97 (citare p. 96).
44 S Canals, La Solidaridad Catalana, Madrid, 1907, citat în MJ González, The conservative universe of Antonio Maura. Biografie și proiect de stat, Madrid, Biblioteca Nueva, 1997, p. 282.
45 Evident, în ultimul caz recurg la vechea formulă a lui K. Nkrumah, Neo-Colonialism. „['The Last Stage of Imperialism, New York, International Publishers^l 965.
46 A Cucó, Valencianism politic, Valencia, Garbi, 1971.
47 JJ Ellis, Frații Foimdiiig. The Revolutionary Generation, New York, Vintage Books, 2000, cap. 6.
48 Pentru sistemele naționale de partide, a se vedea, în general: M. Moreno Recio, Los partidos políticos europeos (până în 1914). Istoria ei, doctrinele sale, oamenii săi, Madrid, Biblioteca Nueva, [¿1919?].
49 F W. RafFerty, The Future of Party Politics, Londra: Allen & Unwin, 1918.
50 P. Rosanvallon, Le sacre du citoyen. Istoria votului universal în Franța, Paris, Gallimard, 1992.
51 P.. Michels, Political Parties [1911], New York: Dover, 1959, pp. 345-361.
52 Argumentul este derivat din L. Valiani, The End of Austria-Hungary, Londra, Secker X Warburg, 1973, pp. 255-256.
53 T. Garcés, «Contra l'Imperi», Proa, nr. bis, decembrie 1921, p. 1.
54K . E. Silver, Esprit de Corps. The Art of the Parisian Avant-Garde and the First World War, 1914-1925, Princeton (NJ), Princeton University Press, 1989.

55 O interpretare diferită de cea prezentată aici în PC Gonzalez Cuevas, «Charles Maurras in Spain», în PC Gonzalez Cuevas, La tradición bloqueada. Trei idei politice în

Spania: primul Ramiro de Maeztu, Charles Maurras și Cari Schmitt, Madrid, Biblioteca Nueva, 2002, cap. 2; de asemenea, din aceeași: «Recepția gândirii conservatoare-radicale europene în Spania (1913-1930)», în Ayer, Monografică: Carlism și contrarevoluție în Spania contemporană, [Redactor: J. Millán], nr. 3Ș, 2000, pp. 211-231.

56 J. Carbonell, «Monitor» și povestitorii lui Francese Cambó. Iberismul și politica națională catalană, Barcelona, Edițiile „Monitor", 1923; JM Junoy, Conferences de combat 1919-1923, Barcelona, Editorial Catalana, 1923.

57 Pentru puntea literară: A. Camps i Olivé, Recepția lui Gabriele D'Annunzio în Catalonia, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1996 și, de același autor, Recepția lui Gabriele D'Annunzio în Catalonia. Traduceri și texte inedite, Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1999; pentru jocul contradicţiilor fundamentale italiene: V. Salierno, D'Annnzio şi Mussolini. Storia di una cordiale inimicizia, Milano, Mursia, 1988.

58 J. Vallcorba, JV Foix, Omega, 2002, p. 4.

59 J. Pia, „Naționalismul catalan și „Action Française"", Buletinul Ics Joventuts Nacionalistas, nr. 4, ianuarie 192Ï, pp. 5-6; JV Foix, „Naționalismul catalan și „Action Française"", nr. 2, ianuarie-februarie 1921, reprodus în j. V. Foix, Opere complete, vol. Ili (M. Carbonell, dir.), Articole și întâlniri politice, Barcelona, Edicions 62, 1985, pp. >6 1-368. Controversa a continuat, nesemnată: „Italia, fascism și stat", Acciò Catalana, I, nr. 8, 21 septembrie 1922, p. 64, reproducând o parte dintr-un articol din „Volt" de Gerarchia; luego: „Un fascism catalan", Acciò Catalana, I, nr. 9, 28 septembrie 1922, p. 70-71, unde se spunea: „Este însă simptomatic că Josep Pia, un antifascist în Italia, într-o scrisoare de-a sa despre evenimentele de la Bisbai, apărută în La Publicitai (24 septembrie) face apel la luptă. echipe, arditti catalani care, în cazuri concrete, își aplică sancțiunea dușmanilor țării care locuiesc acolo cu perfide" (p. 71). Pentru viziunea Pia: M. Gustá, „Fascioul primului ceas văzut de Josep Pía", L'Avenç, nr. 186, noiembrie 1994, pp. 10-15; de asemenea: J. Pía, Coses vistes 1920-1925, Barcelona, Edicions Diana, 1925 ("Maurras"), pp. 250-251.

60 F. Cambó, Vuit mesas al Ministeri de Foment, Barcelona, Editorial Catalana, 1919; F Cambó, Criza economică și Conferința de la Genova, Madrid, Reședința studenților, 1922; F Cambó, Proiect de lege pentru modificarea impozitelor și reforma trezoreriei locale, prezentat la Cortes, Madrid, Ministerul Finanțelor, 1922; F. Cambó, La crise économique anglaise, Paris, Imp. J. Solsona, 1924.

61 JM Serrano Sanz, «Francese Cambó», în F. Comin ct al., Lt Hacienda de la miniștrii săi. De la 98 până la războiul civil, Zaragoza, Zaragoza University Press, 2000, pp. 247-279; F. Pelecha Zozaya, Criza industrială spaniolă și tariful din 1922, Barcelona, Universitatea din Barcelona, 1975; de asemenea, din

aceeași, Protecționismul industrial în Spania (1914-1931), Barcelona, PPU, 1987.
62 F. Cambó, Visions d'Orient [1924]; Mediul fascismului italian (1924), Dictatorii [1929], todos en F. Cambó, Llibres, Barcelona, Alpha, 1984.
63 I. Polo, „Trinitatea fascistă spaniolă face declarații în „L'Opinió"", L'Opinió, 26 aprilie 1934, p. 5, reprodus în I. Gibson, En busca de José Antonio, Barcelona, Planeta, 1980, pp. 284-288. În general, despre Albiñana: J. Gil Pecharromán, «Sobre España inmortal, sólo Dios», José María Albiñana y el Partido Nacionalista Español, Madrid, UNED, 2000.
64 HR Southworth, Antifalange, París, Ruedo Ibérico, 1967. Este remarcabilă insistența de a interpreta falangismul exclusiv în ceea ce privește poziția sa în raport cu mișcarea muncitorească contemporană: de exemplu, M. Bócker, Ideologie und Programmatile im spanischcn Faschismus der Zwciten Repitbhk, Frankfurt pe Main, Peter Lang, 1996.

65 M. Blinkhorn, «Spania: „Problema spaniolă" și Imperia! Mit", Jurnalul de istorie contemporană, vol. 15, nr. 1, ianuarie 1980, p. 5-23. Vezi lucrarea recentă solidă a lui I. Saz, España contra España. Naționalismele lui Franco, Madrid, Marcial Pons, 2003, caps. 3, 6, 7, care însă subsumează abordarea „imperială" în cadrul strictei construcții naționaliste.
66 FB Pike, Hispanismo 1898-1936, Notre Dame (Ind.), Notre Dame University Press, 1971.
67 S. Balfour, The End of the Spanish Empire 1898-1923, Oxford (GB), Oxford University Press, 1997; S. Balfour, Marocco and the Road to the Spanish Civil War, Nueva York, Oxford University Press, 2002.
68 Există o vastă literatură despre «imperialismul» primului regim franquista, care îl reduce la o decorație ideologică: E. González Calleja și F. Limón Nevado, La hispanidad conio instrumento de combate. Rasă și imperiu în presa franquista în timpul războiului civil spaniol, Madrid, CSIC, 1988; L. Delgado Gómez-Escalonilla, Imperiul hârtiei. Acţiune culturală şi politică externă în timpul primului franquism, Madrid, CSIC, 1992; R. Pérez Montfort, Hispanism și Falange. Visele imperiale ale dreptei spaniole, Mexic DF, FCE, 1992; MA Escudero, The Image of Latin America Diseminated by the Franco Regime: Repercussions in the Configuration of a National Identity, teză de doctorat, Universitatea din California, San Diego, 1994 (University Microfilms). Contribuții noi foarte semnificative, în sensul reevaluării conținutului politic al «imperialismului» spaniol: N. Goda, Tomorrow the World: Hitler, Northwest Africa and the Patii to America, College Station (Tex.), Texas AG M University Press, 1998; W. H. Bowen, spanioli și Germania nazistă. Collaboration in the New Order, Columbia (Mis.), University of Missouri Press, 2000. Vezi și: G. Nerin și A. Bosch, The Empire That Was. Aventura colonială discutată la Hendaye, Barcelona, Plaza-Janés, 2001; și F. Rodao, Franco și Imperiul Japonez, Barcelona. Plaza-Janes, 2002.
69 E. Gentile, Le origine dell'ideologia fascista, 1918-1925 [1975], Bologna, Il Mulino, 1996.

70 F. Ferrer și Girones, CatalanoJobia. Gândirea prietenoasă prin istorie, Barcelona, Edicions 62, 2000, pp. 195.
71 J. Pellicena, Imperialismul nostru (ideea imperială a lui Prat de la Riba), Barcelona, Tineretul Ligii Regionaliste, august 1930.
72 În general: G. Díaz-Plaja, La poesía y el pensamiento de Ramón de Basterra, Barcelona,
Tinerețe, 1941; CA Areán, Ramón de Basterra, Madrid, Institutul de Cultură Hispanică, 1953. De asemenea, o biografie recentă a lui Lequerica, cu un titlu oarecum confuz: MJ Cava Mesa, diplomații lui Franco : JF de Lequerica. Temper și tenacitate (1890-1963), Bilbao, Universitatea din Deusto, 1989. În general: JM de Areilza, le-am văzut așa, Barcelona, Pianeta, 1974. ,
73 O biografie de afaceri, nu una politică: E. Torres Villanueva, Ramón de la Sota, 1857-1936. Un om de afaceri basc, Madrid, LID, 1998; fiul său, care a fost președinte al Consiliului Provincial Vizcaya: M. de Ugalde, „Interviu cu Ramón de la Sota y Aburto”, în M. de Ugalde, Hablando con vascos, Esplugues de Llobregat, 1974, pp. 53-79.
74 S. de Pablo, L. Mees, JA Rodríguez Ranz, Pendulul patriotic. Istoria Partidului Naționalist Basc. I: 1896-1936, Barcelona, Critica, 1999; vezi și rezumatul mic, dar util: JL de la Granja Sainz, Naționalismul basc (1876-1975), Madrid, Arco, 2000.
75 Conferință susținută de domnul Francisco Cambó în Teatro de los Campos Elíseos, Bilbao, la 28 ianuarie 1917, s. 1., s. e, sf; Prelegere susținută de D. Francisco Cambó la Teatro de Bellas Artes de Donostia la 15 aprilie 1917, Bilbao, Imprenta de J sus Álvarez, sf

76 GH Soutou, «Jean Pélissier and the Central Office of Nationalities, 1911-1918: An agent of the French Government with the Nationalities», în GH Soutou (dir.), Recherches stir la France et the problem of Nationalities during the First War. Lumea (Polonia-Lithia-nie-Ucraina), Paris, Presses de l'Universite de Paris-Sorbonne, 1995, pp. 11-38; M. Ferro, „Politica de naționalitate a guvernului provizoriu (februarie-octombrie 1917)”, Cahiers du Monde Russo et Sovietique, 1961, nr. 2, pp. 131-165; DR Watson, «Jean Pélissier and the Central Office of Nationalities, 1912-1919», English Historical Review, CX, nr. 439, noiembrie 1995, pp. 1191-1206; XM Núñez Seixas, «Spioni, idealiști și intelectuali: Uniunea Naționalităților și politica naționalităților în timpul Primului Război Mondial (1912-1919)», Espacio, Tiempo y Forma, seria V, H3 Contemporànea, Tomo 10, 1997 , pp. . 117-150; tot de XM Núñez Seixas, „Naționalismul catalan și diplomația spaniolă în fața sistemului de protecție a minorităților naționale din Liga Națiunilor (1919-1930)”. Istoria relaţiilor internaţionale, IX, nr. 2, 1993, pp. 3-65.
77 J.-C. Mainer, regionalism, burghezie și cultură. Cazurile Jurnalului de Aragon (1900-1905) și Hermes (1917-1922), Barcelona, A. Redondo, 1974, pp. 126-2 JP Fusi, «Hermes 1917-1922», studiu preliminar la reedificarea primului volum din Hermes, pp. V-XXVII, reprodus enj. P. Fusi, Țara Bascilor. Pluralism și naționalitate, Madrid, Alianță, 1984, pp. 127-145; de asemenea P. Escalante, Hermes, revista Țării Bascilor, Bilbao, Vizcaina Savings Bank, 1989.

78 E. Gallastegui, „Sf. Concerte economice”, în E. Gallastegui, „Gudari”, For Basque Freedom, Bilbao, E. Verdes Typographical Workshops, 1933, pp. 71-76; A. Zabala și Ozamiz-Tremoya, „Kondaño”, „Naționalism imperialist”, Aberri, 9 septembrie 1921, reprodus în Kondaño (I. Anasagasti, ed.), Early Years of Nationalism, sl, Alderdi, [1985?], 1985 ; p. 70.
79 O reformulare a legitimării: L. Mees, «Sabino Arana i Fera de l'imperi», L'Avenç, nr. 201, martie 1996, p. 20-23. În general, vezi: A. Elorza, Ideologies of Basque nationalism, San Sebastián, L. Haranburu, 1978.
80 G. de Balparda, Erori ale naţionalismului basc, Madrid, Imp. Juan Pueyo, 1918; vezi: J. Cangas de Icaza, Gregorio de Balparda (forja și destinul unui liberal), Bilbao, Laida, 1990.
81 A. Royo Villanova, Bazele doctrinale ale naționalismului, Prelegere susținută în ședința publică din 12 ianuarie 1917, Academia Regală de Jurisprudență și Legislație, Madrid, Instituția tipografică Jaime Rates, 1917; V. Pradera, naţionalismul basc şi catalan. Refutare în Congresul Deputaților din 16, 17 și 18 aprilie 1918, s. 1., Imp. de „El Pensamiento Navarro”, sf
82 În general, despre stânga catalană și Messidor, a se vedea: JM Rodés și E. Ucelay-Da Cal, „Naționalism and internationalism in Catalonia: „The Friends of Europe” and „Messidor”, 1914-1921”, L'Avenç , Nu. 69, martie 1984, p. 62-72; a apărut și în: Studii de istorie socială, nr. 28-29, ianuarie-iunie 1984, pp. 363-373.
83 R. Sierra Bustamante, Euzkadi, de la Sabino Arana la José Antonio Aguirre. Note pentru istoria naționalismului basc, Madrid, Editora Nacional, 1941; J. de Ybarra, Politica națională în Vizcaya, Madrid, Institutul de Studii Politice, 1948.
84 JR de Andrés, Schisma mellista. Istoria unei ambiții politice, Madrid, Actas, 2000.
85 IL Arana Pérez, Monarhismul în Vizcaya în timpul crizei domniei lui Alfonso XIII (1917-1931), Pamplona, Eunsa, 1982.
86 M. García Venero, Santiago Alba, monarhist al rațiunii, Madrid, Aguilar, 1963; JM Marín Arce, Santiago Alba și criza restaurării, Madrid, UNED, 1991; M. Cabrera Calvo-Sotelo, F. Comín Comín, JL García Delgado (r.), Santiago Alba. Un program de reformă economică în Spania în prima treime a secolului al XX-lea, Madrid, Instituto de Estudios Fiscales, 1989.
87 SG Payne, Naționalismul basc, Barcelona, Dopesa, 1974, pp. 162-163.

88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

101

Vezi E. Ucelay-Da Cal, „The permanent initiation: radical nationalisms in Catalonia since the Restauration”, în Actes del Congrès International d'Htstória „Catalunya and the Restoration, 1875-1923”, Manresa, Centre d'Estudis del Bages, 1992, pp. 127-134.

Pentru relația orsiană: J.-C. Mainer, „O confluență. Școala Romană din Pirinei și Eugenio d'Ors" în Falange și literatură, Barcelona, Labor, 1971, pp. 21-23; de asemenea JL Rodríguez Jiménez, Historia de Falange Española de las JONS, Madrid, Alianza, 2000, p. 157.

G. Moran, Los españoles que dejaron serlo. Enskadi, 1937-1981, Barcelona, Planeta, 1982.

E. d'Ors, „Temas para la Nueva Jomada. III. De unificare”, în Nuevo Glosario, Madrid, Aguilar, 1947, voi. III, p. 599.

Articolele despre fascismul italian și marșul asupra Romei care l-au făcut celebru pe Sánchez Mazas în R. Sánchez Mazas, Las terceras de ABC, Madrid, Prensa Española, 1977; cel mai expresiv din Basterra: G. Díaz-Plaja (ed.), Papeles inéditos y dispersos de Ramón de Basterra, Madrid, Ministerul Afacerilor Externe, 1970; Jurnalismul lui Lequerica în: JF de Lequerica, Soldații și politicienii, [Madrid?], Editorial Voluntad, 1928.

D. Ridruejo, Umbre și bulgări, Barcelona, Destinație, 1983, pp. 91, 23.

A. López Quintas, Gândirea filosofică a lui Ortega y d'Ors, Madrid, Guadarrama, 1972; V. Aguilera Cerni, Ortega y d'Ors în cultura artistică spaniolă, Madrid, Ciencia Nueva, 1966. Vezi, pentru jocul cultural interurban în rivalitatea Ors-Ortega: J.-C. Mainer, „Între Barcelona și Madrid: invenția Novecentismo”, J.-C. Mainer, Historia, literatura, sociedad (y una coda española), Madrid, Biblioteca Nueva, 2000, pp. 295-330; de asemenea E. Trias, „Ortega y Gasset înainte de Catalonia-Ciutat”, în E. Trias, La C italunya Ciutat și alte eseuri, Barcelona, L'Avenç, 1984, pp. 67-78.

P. Sáinz Rodríguez, Testimonio y recuerdos, Barcelona, Planeta, 1978, pp. 260-261; de același autor, o altă versiune, mai mult sau mai puțin identică, în Su: Semblanzas, Barcelona, Planeta, 1988, pp.91-92.

S. Aznar, „The theory of the Hispanic Empire” (1922), reprodus în S. Aznar, Impressions of a Christian Democrat. Ecouri ale catolicismului social în Spania, Madrid, Ed. bibliografică spaniolă, 1950, pp. 143-145.

JM Pemán, Faptul și ideea Uniunii Patriotice, Madrid, Junta de Propaganda Patriotica y Ciudadana, 1929, pp. 253-255. Despre Pemán, în general: J. Álvarez Chillida, José María Pemán. Gândirea și traiectoria unui monarhist (1897-1941), Cádiz, Serviciul de Publicații al Universității din Cádiz, 1996 (în special p. 290-295); J. Tusell și j. Álvarez Chillida, Peman. O călătorie intelectuală de la extrema dreaptă la democrație, Barcelona, Planeta, 1998, cap. YO.

JM Pemán, Faptul..., op. cit., p. 282. ,

Pentru acțiunea spaniolă, a se vedea, în general: V. Marrero, Maeztu, Madrid, Rialo, 1955; R. Morodo, Acţiunea Spaniolă. Originile ideologice ale franquismului, Madrid, Tucar, 1980;

C. Garay Vera, Traditionalism and the Origins of the Spanish Civil War (1927-1937), Santiago de Chile, Hernandez Blanco, 1987;

A. Botti, Raiul și banii. NacioualCatolicism in Spain (1881-1975), Madrid, Alliance, 1992 (sp. pp. 59-100); și, ca un studiu mai recent: PC González Cuevas, Spanish Action. Teologia politică și naționalismul autoritar în Spania (1913-1936), Madrid, Tecnos, 1998.
E. d'Ors, „Recollections of Jose Antonio”, în New Glossary, Madrid, Aguilar, 1949, ibid. III, p. 107-1 708-7
Vezi G. Díaz-Plaja, Lupta pentru lumină. Isprava intelectuală a lui Eugenio d'Ors, Madrid, Espasa Calpe, 1981, pp. 184-186. Pentru textul orsian: E. d'Ors, Epos de los destinos (II. Los Reyes Católicos), Madrid, National Editor, 1943.

102 E d'Ors, «Amintirile lui José Antonio», în Glosar nou, op. citat, du-te III, p. 708-712.
103 Vezi R. Sanchez Mazas, «Câteva imagini ale Renașterii și Imperiului», conferință susținută la Ateneo de Santander în noaptea de 24 ianuarie 1927, Buletinul Bibliotecii Menéndez y Pelayo, XI, nr. 1, ianuarie-martie 1927, pp. 47-71; R. Sánchez Mazas, «Natiune. Unitate. Imperiu.”, Sus, nr. 1, 21 martie 1935, reprodus în R. Sánchez Mazas, Fundación, Hermandad y Destino. Madrid, Edițiile Mișcării, 1957, pp. 259-266. Sánchez Mazas și-a recăpătat recent notorietatea datorită unui roman semi-biografic: Javier Cercas, Soldados de Sala-mina, Barcelona, Tusquets, 2001; pentru o evaluare mai serioasă, a se vedea lucrarea lui M. și P. Carbajosa, La corte literaria de José Antonio. Prima generație culturală a Falangei, Barcelona, Crítica, 2003, care urmărește evoluția lui Sánchez Mazas, ca protagonist central, de la nucleul „Școlii” din Bilbao la falangism, acordând o recunoaștere trecătoare lui d' Ors şi subordonându-l pe Giménez acestui curent.
104 P. Sainz Rodríguez, Mărturii și amintiri, Barcelona, Planeta, 1978; de asemenea J. Escribano Hernández, Pedro Sainz Rodríguez, de la monarhie la republică, Madrid, Fundația Universității Spaniole, 1998.
1C'5 Estelrich încă nu are biografia pe care o merită: vezi J. Pomar (coord.), Misceblània Joan Estelrich, Palma de Mallorca, El Tali, 1997.
106 Acest subiect a fost studiat exhaustiv de X.-M. Núñez Seixas, Problema naționalităților în Europa între pământuri. Congresul Naţionalităţilor Europene (1925-1938), Teză de doctorat, Institutul Universitar European din Florenţa, 1992; există o versiune redusă în carte: X.-M. Núñez Seixas, Între Geneva și Berlin. Problema minorităţilor naţionale şi politica internaţională în Europa, 1914-1939, Madrid, Akal, 2001; Vezi, de asemenea, pentru acţiunea bască în acest domeniu, împletită frecvent cu iniţiative catalane de alt semn: X. Estevez, De la Tripla Alianţă la Pactul de la San Sebastián (1923-1930). Antecedentele lui Galetizca, San Sebastián, Universitatea din Deusto (în SS), [1991?]; precum și partea pertinentă a lui A. Ugalde Zubiri, Acțiunea externă a naționalismului basc (1890-1939): Istorie, gândire și relații internaționale, s. 1., Guvernul Basc, [1996?].
107 M. Corretger i Sáez, „Alfons Maseras, colaborator al lui Joan Estelrich între 1919 și 1928”, enj. Pomar (coord.), Diverse..., op. cit., pp. 133-161.

108 J. Pia, „Criza Autorității în Catalonia și vremea „Action Française” (Note de critică politică)”, Revista de Catalunya, vol. Eu, Anul I, nu. 1, iulie 1924, p. 11-21; J. Clara, „Corespondente între Josep Pia și Francese Macia”, Revista de Girotta, nr. 173, noiembrie-decembrie 1995, pp. 30-33; E. Xammar [X. Pia (comp.)], Scrisori către Josep Pia, Barcelona, Quaderns Crema, 2000. În general, a se vedea: M. Gusta, Originile ideologice și literare ale lui Josep Pia, Barcelona, Curial, 1995.
109 C. Badosa, Josep Pia, echilibrul dificil dintre literatură și politică 1927-1939, Barcelona, Curial, 1994.
110 La Gaceta Uteraria a primit o mare atenţie, dar nu în sensul indicat aici. Ca indicație selectivă: MA Hernando, Li Gaceta Literaria (1927-1932). Biografie și evaluare, Valladolid, Universitatea, 1974; MA Hernando, Proza de avangardă în generația lui '27 (Gecé și La Gaceta Literaria), Madrid, Presa spaniolă, 1975; MJ del R. Rojo Martín, Evoluția mișcării de avangardă. Studiu bazat pe Gazeta literară (1927-1932), Madrid, Fundația Juan March, 1982; JC Mainer, „Notes on The Literary Gazette (1927-1932)”, enj. C. Mainer, The Shattered Crown (1930-1960), Barcelona, PPU, 1989, pp. 11-24.

111 Pentru relația lui «Gecé» cu mediul portughez și expunerile încrucișate portugheză-spaniolă: CA Molina, Sobre el iberismo y otros escritos de literatura portuguesa, Madrid, Akal, 1990, pp. 89-100, 123-128. Pentru relația sa cu nucleele sefarde: N. Rehnnann, «The Sefardim as an “anex” of Hispanidad: Ernesto Giménez Caballero and La Gaceta Literaria», în M. Albert (ed.), Winning is not convinging. Literatura și ideologia fascismului spaniol, Frankfurt pe Main/Madrid, Vervuert-Iboeroamericana, 1998, pp. 51-74; A. Marquina Barrio, «Acțiunea externă a Spaniei și a evreilor sefarzi în Balcani», în F. Ruiz Gómez și M. Espadas Burgos (coords.), Encuentros en Sefarad. Actele conferinței internaționale „Evreii în istoria Spaniei”, Ciudad Real, Instituto de Estudios Manchegos, 1987, pp. 417-440.
112 Expoziţia Cărţii Catalane. Madrid (5-21 decembrie 1927). I. Câteva note despre cartea în limba catalană 1900-1927, Barcelona, López Llausás, [1927].
113 Sangróniz este un alt personaj care strigă după o biografie bună, datorită capacității sale de a acționa ca o punte între lumea liberală din Madrid, avangarda culturală și extrema dreaptă; pentru a-și aminti rolul său central în promovarea rolului lui Franco după lovitura de stat eșuată din iulie 1936. Principalele sale scrieri sunt: JA de Sangróniz, Expansiunea culturală a Spaniei în străinătate și în principal în America hispanica. Madrid-Ceuta, Editorial Hercules, 1925; JA din Sangróniz, Maroc. Condițiile sale fizice, locuitorii și instituțiile indigene, Madrid, Successors of Rivadeneyra, 1926 (ediția a II-a).
114 F. Cambó, Amintiri (1876-1936), Barcelona, Alpha, 1981, p. 388.
115 F. Cambó (trad. H. Cambó), Amintiri (1876-1936), Madrid, Alianza, 1987, pp. 375-376; sursa originală: F. Cambó, Memorii, op. cit., p. 388.
116 Г Cambó (trad. H. Cambó), Memorii. ., op. citat, p. 375.

117 E. Giménez Caballero, Circuitul Imperial, Madrid, Gazeta literară, 1929.
118 Doar pentru a indica principalele surse recente: DW Foard, Ernesto Giménez Caballero (sau revoluția poetului), Madrid, Institutul de Studii Politice, 1975; DW Foard, „The Forgotten Falangist: Ernesto Giménez Caballero”, Journal of Contemporary History, voi. 10, nr. 1, ianuarie 1975, p. 3-18; I. Saz, «Trei observații despre originile, dezvoltarea și criza fascismului spaniol», Revista de Estudios Políticos, nr. 50, martie-aprilie 1986, pp. 179-211; DW Foard, Revolta esteților. Ernesto Giménez Caballero și Originile fascismului spaniol, New York, Peter Lang, 1989; E. Selva Roca de Togores, „Giménez Caballero în originile ideologice ale fascismului spaniol”, Estudis d'História Contemporánia del País Valencia, nr. 9, Francoismul, 1990, pp. 183-213, precum și E. Selva, Ernesto Giménez Caballero între avangarda și fascism, Valencia, Pretexte, 2000; M. Albert, ««The Saetazo de Roma»— Ernesto Giménez Caballero and Fascist Italy», în T. Heydenreich (ed.), Cultura italiana e spaglinola a confronto: anni 1918-1939/Culturas italiana y española face to face: years 1918-1939, Tübingen, Stauffenburg Verlag, 1992, pp. 95-111; V. Peña Sánchez, Intelectualii și fascismul. Cultura italiană a fascistului Ventennio și repercusiunea ei în Spania, Granada, Adhara, 1993; A. Monclús, «Teoria naționalistă a lui Ernesto Giménez Caballero», enj. L. Abellán și A. Monclús (coords.), Gândirea spaniolă contemporană și ideea Americii, vol. I, Gândirea în Spania din 1939, Barcelona, Anthropos, 1989, pp. 33-71.
119 În general, a se vedea: V. Peña Sánchez, op. cit.; de asemenea I. Saz Campos, «Falanga si Italia. Aspecte puțin cunoscute ale fascismului spaniol», Estudis d'História Contemporánia del País Valencia, nr. 3, 1982, p. 237-283; M. Albert, «“El saetazo de Roma”— Ernesto Giménez Caballero y la Italia fascista», în T. Heydenreich (ed.), Cultura italiana c spaglinola a confronto: anni 1918-1939/Cultiiras italiana y española face to face: anii 1918-1939, op. cit., p. 95-111.

120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131

D. Berenguer, De la dictatură la republică, Madrid, Plus Ultra, 1946; E. Mola, Tempestad, calma, intrigue γ crisis y El rumbamiento de la Monarquía en Obras completas, Valladolid, Santarén, 1940.
J. Ventalle», Intelectualii castiliani și Catalonia, Barcelona, Galba, 1976; mărturii catalane importante sunt, de exemplu, relatarea președintelui regionalist al Diputației din Barcelona,

Joan Maluquer i Viladot, Una mica d'históría, Barcelona, L. Gilí, 1934, pp. 58-62, sau Amadeu Hurtado, Patruzeci de ani de avocat, Esplugues de Llobre-gat, Ariel, 1969, voi. I, pp. 569-572 (care notează prima apariție publică importantă a lui Azaña).
E. Giménez Caballero, Catalonia înaintea Spaniei, Cuadernos de La Gaceta Literaria, nr. 4, 1930.
Pentru Centrul Constituţional: I. Molas, Catalanism hegemonic. Cambó și Centrul Constituțional, Barcelona, A. Redondo, 1972; pentru problema dinastică și implicațiile ei: E. Ucelay-Da Cal, „Opțiunile politice de bază ale opoziției la dictatură, 1923-1931", în R. Amigó, J. Tous și E. Ucelay-Da Cal, Evarist Fàbrcgas i cl sen temps, Reus, Centre de Lectura, 1990, pp. 43-85.
M. Cabrera și A. Elorza, „Ortega-Urgoiti and the National Party", în M. Tuñón de Lara (dir.), III Coloquio de Segovia, JL García Delgado (eds.), The Second Spanish Republic . Primul bieniu, Madrid, Siglo XXI, 1987, pp. 233-264; B. de Riquer, «Intelectualul „diletant" și politicianul imobil. Relații între José Ortega y Gasset și Francese Cambó în anii 1930-1931», în M. Suarez Cortina (ed.), La cultura española en la Restauración, Santander, Sociedad Menéndez y Pelayo, 1999, pp. 565-584. La Nati, citat în Las Noticias, 11 martie 1931, p. 2.
E. Selva Roca de Togores, «Criza „La Gaceta Literaria" și scindarea intelectualilor în trecerea de la dictatură la a doua republică», Comunicare și Studii Universitare, nr. 3, 1993, p. 133-158.
A. Marquina Barrio, «Acțiunea externă a Spaniei și a evreilor sefarzi în Balcani», op. cit.
Textele dezbaterii «Gecé» -Borges enj. C. Rovira (ed.), Cultural identity and literature, Anthology of Hispanic American thought VII, Alicante, Institutul de Cultură Juan Gil-Albert / Generalitat Valenciana, 1992, pp. 105-112; de asemenea, mai general: V. Farias, Ut metafisica del arrabal. Dimensiunea speranței mele: o carte necunoscută de Jorge Luis Borges, Madrid, Anaya și Mario Muchnik, 1992.
G. Gregori i Soldevila, „Discuția de avangardă valenciană", Studii Mengua și Literatură Catalană, XIV, 1987, Miscelània Antoni M. Badia i Mărgărit, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1987, pp. 343-366. Poate fi urmărită parțial prin J. Iborra (comp.), Taula de Lletres Valencianos. Selecție de texte, Valencia, Alfons the Magnánim, 1982. De asemenea, vezi: V. Simbor, Caries Salvador i Gimeno: mía obra decisivea, Valencia, Diputació Provincial, 1983, pp. 123-137; M. Aznar Soler și R. Blasco, Politica culturală în Țara Valenciană 1927-1939, Valencia, Alfons el Magnánim, 1985; E. Ferrer, Literatură și societate. Țara Valencia, secolul XX, Valencia, Eliseti Climent, 1981.
Și Giménez Caballero, „Aventura în Concord", Revista de Catalunya, vol. XIII, anul VII, nr. 67, martie 1931, p. 233-240.
E. Giménez Caballero, „Aventura în Concord", op. cit., citate pp. 234, 235: aici retradus din catalană. Lucrarea la care face aluzie Giménez este J. Estelrich, Catalunya ciulim. Barcelona, Catalunia, 1930. Versiunea anterioară este E. Giménez Caballero, «Mensaje a Cataluña. Concordia, in aventura", La Caceta Literaria, IV, nr. 96, 15 decembrie 1930, p. 1-2.

132 C Araúz de Robles, Catalonia și Marea Mediterană, Madrid, Voluntad, 1930.
133 PM Rossell i Vilar, „A friend of Catalonia”, Revista de Catalunya, vol. XIV, an Vil, nr. 72, august 1931, pp. 130-149; Cea mai cunoscută lucrare a rasismului rossellian a fost: PM Rossell i Vilar, La Raça, Barcelona, Llibreria Catalònia, 1930.
134 J. Massot i Muntaner, Antoni M. Sbert, intelectual și politic, Barcelona, Institutul de Studii Catalane, 2000; J. Massot i Muntaner, Antoni M. Sbert: agitator, politician și promotor cultural, Barcelona, Abbey of Montserrat, 2000.
135 A. Maseras, Republica Catalană, Barcelona, Llibreria Catalònia, 1931.
136 A. Balcells, Rafael Campalans, caiala socialism, Barcelona, Abația Montserrat, 1985; din același, „Socialismul catalan al lui Rafael Campalans” în M. Tuñón de Lara (dir.), JL García Delgado (comp.), Li crisis de la Restauration. Spania, între primul război mondial și ¡[República, Madrid, Siglo XXI, 1986, pp. 165-175. Despre Uniunea Socialistă: R. Alcaraz, Li Unió Socialista de Catalunya (1923-1936), Barcelona, La Magrana, 1987.
137 R. Campalans (prol. G. Alomar), Hacia la España de todos (Cuvinte castiliane ale unui deputat pentru Catalonia), Madrid, Espasa-Calpe, 1932, pp. 48.
138 Ibid., pp. 49-51.
139 Ibid., pp. 152-153, 154-155, 161.
140 J. Rodés, „Social-democrația catalană și problema națională (1910-1934)”, Cercetări, nr.
8, 1977, pp. 125-143; pentru contextul juridic: M. Gerpe, Statutul de autonomie al Cataloniei și a statului cuprinzător, Barcelona, Edicions 62, 1977.
141 M. Utrillo, Anecdotari de'En Francese Pujols, Barcelona, BCAI, 1937, pp. 38-39. În catalană, mesianismul și macianismul sunt omonime virtuale.
142 E. Giménez Caballero, Azaña [1932], Madrid, Turner, 1975, p. 156.
143 E. Giménez Caballero, „The Spanish Republic as a Catalan Affair”, La Gaceta Literaria, An V, Nr. 115, 1 octombrie 1931, p 7. Accentul este pus pe original.
144 E. Gimenez Knight, Trabalenguas despre Spania, op. cit., cap. VIII, „Itinerarul voluntariatului: Catalonia”, pp. 97-104 (citări pp. 102-104).
145 Ibid., p. 104.
146 Ibid., pp. 102-1
147 A. Marquina și GI Ospina, Spain and the Jews in the Twentieth Century, Madrid, Espasa Calpe, 1987 (despre Giménez, vezi pp. 49-53, 89).
148 E Giménez Caballero, „Republica Spaniolă ca afacere catalană”, op. cit., p.
149 E. Ucelay-Da Cal, «Avangarda, fascismul și interacțiunea dintre naționalismul spaniol și catalan: proiectul catalan al lui Ernesto Giménez Caballero și unele idei actuale în cercurile intelectuale din Barcelona, 1927-1933», în Justo G. Beramendi și Ramón Máiz (dir.), Naționalismele în Spania celei de-a doua republici, Madrid, secolul XXI, 1991, pp. 39-9
1 50 Este remarcabil cum insistă să-l dezvinovăţească pe Foix, un poet incontestabil excelent, cu argumentul că „îşi apăra pământul”, de parcă nu aceasta ar fi voinţa fiecărui naţionalist

atras de fascism: vezi, fără efort exhaustiv: V. Pen-yella, „Abordarea gândirii politice dej. V. Foix», Catalan Review, I, nr. 1, iunie 1986, p. 141-169; P. Boehne, „JV Foix and the Spanish Civil War, 1936-1939”, tot în Catalan Review, I, nr. 1, iunie 1986; cel mai recent:} Vallcor-ba, «Stânga catalanismului fascist. V. Foix”, La Vanguardia, 3 mai 2002, Libros/p. 7; J. Vallcorba, „Investigatorul în poezie”, enj. Vallcorba, JV Foix..., op. citat, pp. 12-123.
151 Pentru contextul de fond: I. Saz, Mussolini împotriva celei de-a doua republici, Valencia, Alfons el Magnànim, 1986.

152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
Deocamdată, această problemă este încă foarte prost pusă: vezi, de exemplu:
F. Arzalier, Perdanţi. Deriva fascistă a mișcărilor autonomiste și independente în secolul XX, Paris, La Découverte, 1990.
J. Estelrich, Phoenix sau spiritul Renașterii [1934], Palma de Mallorca, Ed. Moll/Consiliul Insular din Mallorca, 1988, pp. 76, 77, 78, 79, 80.
JM López-Picó (J. de D. Domènech, cur.), Dietetic (1929-1959), Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 1999, p. 76, intrare din 1 aprilie 1934.
JV Foix și J. Carbonell, Revoluția Catalană, Barcelona, "Monitor", 1934.
V. Panyella, Josep Carbonell i Gener (Sitges, 1897-1979), Barcelona, Edicions 62, 2000. A. Sallés și E. Ucelay-Da Cal, „Corespondența Aguirre-Cambó, 1931-1936: unele reflecții” , în M. González Portilla, J. Maluquer de Motes și B. de Riquer (dir.), Industrialization and nationalism. Analize comparative, Bellaterra, Universidad Autónoma de Barcelona, 1985, pp. 471-499.
În acest sens, a se vedea interpretarea lui E. Ucelay-Da Cal, „José María Gil-Robles y Quiñones”, enj. Antón Mellón și M. Caminal (coords.), Gândirea politică în Spania contemporană, 1800-1950, Barcelona, Teide, 1992, pp. 937-958.
E. Giménez Caballero, Azana..., op. cit. Vezi comentariile lui: J. Bécarud, «Despre o carte obligatorie: Manuel Azaña», Sistema, nr. 6, iulie 1974, reprodusă ca anexă în reeditarea cărții lui Turner; de asemenea F. Meregalli, „Manuel Azaña”, Aima-li di Ca'Foscari, voi. VIII, 1969, faza. 2; C. Serrano, «Un curieux 'ami” Giménez Caballero face à Manuel Azaña», în J.-P. Amalric și

P. Aubert (eds.), Azaña et son temps, Madrid, Casa de Velâzquez, 1993, pp. 193-201. Evocarea lui martie: E. Giménez Caballero, El Dinero y España, Madrid, Afrodisio Aguado, 1964; Giménez și-a lăsat versiunea foarte interesată a evoluției sale în: E. Giménez Caballero, Memories of a dictator, Barcelona, Planeta, 1979; la fel, E. Giménez Caballero, Portrete spaniole (destul de asemănătoare), Barcelona, Planeta, 1985.
Printre lucrările Estelrich se numără toată documentația prezenței sale, prezentarea sa, precum și o mare parte din materialul de la întâlnire, a cărui consultare am putut-o realiza datorită prof. Manuel Jorba. A se vedea, pentru versiunea publicată: Reale Accademia d'Italia/Fon-dazione Alessando Volta, Atti dei Convegno 2, Convegno di scienza morale e storiche, 14-23 Novembre 1932, Subiect: L'Europa, vol. I, Atti preliminari-Processi verbalii, Roma, 1933. JL de la Granja, «Alianţa naţionalismelor periferice în a doua republică: Galeuz-ca», enj. L. de la Granja, Republica și războiul civil în Euzhadi, Oñate, HAEE/IVAP, 1991, pp. 123-152. Calificarea argumentelor lui Granja pentru politica catalană, E. Ucelay-Da Cal, «Outside politics, home politics: an assessment of the relation between Catalan and Basque nationalists, 1923-1936», în M. Tuñón de Lara et al., Gemika: 50 ani mai târziu (1957-1987). Naţionalism, Republică, Război Civil., s. 1.: Universitatea din Țara Bascilor, [1987], pp. 71-97.
J. Estelrich, Catalanism and Hispanic Reform, Barcelona, Montaner and Simón, 1932, pp. 117-118.
JV Foix, «Entesa per al feixisme» (La Publicitat, 25 octombrie 1933), reprodus în Articolele i assaigs politics..., op. cit., p. 280-281.
JJ Sadkovich, «Esitant Opportunism: the decisione di appoggiare il croato separatismo: 1927-1929», Storia Contemporanea, an XVI, nr. 3, iunie 1985, p. 401-426. R. de la Cierva, Fascismul și dreapta radicală spaniolă (1934-1936), Madrid, ARG Editores, 1997, p. 137.
Ibid., citat p. 137.
E. Giménez Caballero, «Dimensiunile politice și ideologice ale crizei în Europa», Aunáis din Arhiva «Bibliotecii Forran Calis i Taberner»: Studios ni the History of Politi-

cal Thotight, Filosofie Politică și Morală, Etică în Afaceri și Medicală, Sănătate Publică și Juridica! Literatura, nr. 1/2, 1988, p. 151-166 (citare p. 164). Acest articol este un rezumat și o reformulare a poziției lui Giménez între «Convegno Volta» și Noua catolicitate.
168 E. Giménez Caballero, Noua catolicitate. Teoria generală asupra fascismului în Europa și Spania, Madrid, «La Gaceta Literaria», 1933 [21 Ed.], p. 48.
169 R. Gubem, Moon Projector. Generația lui 27 și cinema, Barcelona, Anagrama, 1999.
170 R. de Maeztu, «Geniul Spaniei. O carte de stimuli», La Prensa (Buenos Aires), 30 februarie 1932; precum și R. de Maeztu, «Genio de España», ABC, 30 iunie 1932, ambele articole neincluse în extinsa lucrare completă Maeztuan. Este dificil să nu interpretăm excluderea scrierilor despre Giménez Caballero din vasta compilație Maeztuan realizată de Pérez Embid și alții ca un

„ninguneo” cu drepturi depline, semn al urii considerabile acumulate împotriva personajului.
171 R. de Maeztu, Defense of Hispanicity [1934], Buenos Aires, Ediciones Poblet, 1952.
172 Pentru impactul lui Menéndez: A. Santoveña Setién, Menéndez y Pelayo și drepturile în Spania, Santander, Ayuntamiento de Santander/Estudio, 1994.
173 E. Giménez Caballero, Noua catolicitate, Madrid, La Gaceta Literaria, 1933.
174 E. Montes, «Introducere. Discurs asupra catolicității spaniole”, Berlin, martie 1934, în Acción Española. Antologie, Burgos, or. XVIII, 1937, p. 186-203 (citările pp. 189, 193, 194, 195, 196, 197, 203, 202).
175 J. Martínez de Bedoya, Amintiri din satul meu, Valladolid, Ámbito, 1996, pp. 76-78.
176 J. Muñoz Garrigós, Vida y obra de Ramón Sijé, Murcia, Secretariatul pentru Publicații al Universității din Murcia/Caja Rural Central de Orihuela, 1987; A. Sánchez Vidal, Miguel Hernández, dezgajat și întors, Barcelona, Planeta, 1992. Conceptul de «Sijé» în d'Ors: LF González-Cruz, El fervor del metodo. Universul creativ al lui Eugenio d'Ors, Madrid, Orígenes, 1989. Celălalt „fascist” remarcabil din avangardismul spaniol a fost José Mana Hinojosa din Málaga, care nu ținea în sens falangist, ci -cu un sălbatic simț al contradicției. - la albiñanismo; vezi J. Neira, „Surrealism in José María Hinojosa (Sketch)”, în V. García de la Concha (ed.), Surrealism, Madnd, Taurus, 1982, pp. 271-285; J. Neira, «Surrealism and Spain: the Case of Hiño-josa», în CB Morris (ed.), The Surrealist Adventure in Spain, Ottowa, Ottowa Hispanic Studies 6/Dovehouse Editions, 1991, pp. 101-118; J. Neira, „El caso Hinojosa (bis): „Prietenii periculoase” de Manuel Altolaguirre”, în G. Morelli (coord.), Treizeci de ani de avangarda spaniolă, Sevilla, El Carro de la Nieve, 1991, pp. 177-191.
177 E Giménez Caballero, Tongue Twister..., op. cit., cap. Vili; E. Gunénez Caballero, Geniul Spaniei, Madrid, La Gaceta Literaria, 1932 (2 ed.); E. Giménez Caballero, Spune noua catolicitate..., op. citat
178 În general, biografiile susținătorilor lui Ledesma nu analizează relația lui specifică cu catalanismul: Ramiro Ledesma fondator al JONS, Madnd, Vicesecretariatul pentru Educație Populară, 1941 (cu un capitol „În căutarea naționalului”); E. Aguado, Ramiro Ledesma în criza din Spania, Madrid, National Editor, Í942; T. Borrás, Ramiro Ledesma Ramos, Madrid, Editor Național, 1971; JM Sánchez Diana, Ramiro Ledesma Ramos. Biografía política, Madrid, National Editor, 1975; J. Cuadrado Costa, Ramiro Ledesma Ramos, un romantism de oțel, Madrid, Barbarossa, 1990.
179 J. Aparicio, Aniversarea cuceririi statului, Madrid, Publicaţii spaniole, 1951; JC Mainer, «Literatura și fascismul: opera lui Guillén Salaya», enj. C. Mai-nr, Coroana zdrobită..., op. cit., p. 69-100.
180 J. Aparicio, «Prolog», p. xii, enj. Aparicio, Cucerirea statului. Antologie, Barcelona, Ediții Faith, 1939.

181

182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
Text ilustrat, Cucerirea statului, nr. 8, 2 mai 1931, p. 6.
E. Ucelay-Da Cal, «Visele moderne girondine: italieni, portughezi și catalani în revoluția republicană spaniolă (1923-1938)», Quaderni del Circolo Rosselli, număr monografic (A. Landuyt, ed.), Carlos Rosselli e gli Italiani nella Catalonia Antifascistă, 2, 1996, pp. 67-86.
R. Ledesma Ramos, «Carta comandantului Franco. ¡Hay que hacer la Revolución!», La Conquista del Estado, núm. 9, 9 mai 1931, p. 1.
E. Ucelay-Da Cal, «Moderni sogni girondini...», op. cit.; E. Ucelay-Da Cal și S. Tave-ra, „O revoluție în altul: logica insurecției în politica spaniolă, 1924-1934”, Ayer. Monografie: Violență și politică în Spania [Redactor: J. Arostegui], nr. 13, 1994, pp. 115-146; E. Ucelay-Da Cal, „Buscando el levantamiento plebiscitario: insur-reccionalismo y elecciones”, Ayer Monográfico: Política en la Segunda República [Redactor: S. Julia], nr. 20, 1995, pp. 49-80; JA Balbontín, La España de mi experiencia, México DF, Aquelarre, 1952, pp. 233-235.
M. Requena, „Acțiunea insurecțională în provinciile Castilla-La Mancha”, L'Avenç, nr. 196, octombrie 1995, pp. 12-17.
Giovanni Bassanesi, Quand Ramón Franco coulait tuer Mussolini, Nice, Editions Paix, Justice, Liberté, iulie 1937, reprodus și tradus din franceză în italiană în F. Fucci, Ali contro Mussolini. I raid aeri antifascisti degli anni trenta, Milano, Mursia, 1978, pp. 201-219 (vezi p. 212 pentru explicații). Importanța sursei provine din faptul că este o mărturie de stânga, scrisă ca o plângere împotriva unui Ramón Franco devenit francoist.
JR Montero, CEDA. Catolicismul social și politic în a doua republică, Madrid, Revista del Trabajo, 1977, 2 vol.; de asemenea RAH Richardson, Originile Spaniei Franco. The Right, the Republie and the Revolution (1931-1936), Pittsburgh (Penn.), University of Pittsburgh Press, 1970. Teza socialistă a „vinovăției” unui CEDA „fascist” este reflectată în P. Preston, The Destruction. a democrației în Spania. Reacție, reformă și revoluție în a doua republică, Madrid, Turner, 1978. Celebra justificare: JM Gil-Robles, Peace was not possible, Barcelona, Ariel, 1968; pentru presiunea monarhică asupra CEDA: J. Cortes Cavanillas, Gil Robles monarhic? Misterele unei politici, Madrid, San Martín, 1935; de asemeneaj. Gutiérrez-Ravé, Gil Robles, frustrated caudillo, Madrid, Spanish Press, 1967.
S. Montero Díaz, Los separatismos, Valencia, Cuadernos de Cultura (XXXIX), 1931. Pentru rolul său în pregătirea Statutului de Autonomie al Galiției: B. Cores Trasmonte, Statutul Galiției (acte și documente), La Cortina, Libригai , 1976. Vezi, în general, pentru Montero et al: E. Norling, Las fONS

revolucionarias. Însoțitorii lui Ramiro Ledesma: ceilalți jonsistas. Profiluri și texte, Barcelona, Nueva República Ediciones, 2002. Abordarea lui Ledesma în S. Montero Díaz, Fascismo, Valencia, Criaderos de Cultura (LUI), 1932; primele contacte: S. Montero Díaz, «O scrisoare către „Cucerirea statului"», Cucerirea statului, I, nr. 16, 27 iunie 1931, p. 4. Evaluarea monteriană a lui Ledesma în S. Montero Díaz, «Studiu preliminar», în R. Ledesma Ramos, La filosofa, disciplina imperial [1941], Madrid, Tecnos, 1983, pp. xxx-xxxi. Același text biografic a apărut și ca: S. Montero Díaz, Ramiro Ledesma Ramos, Madrid, Imp. José Ruiz Alonso, 1962.
JA Primo de Rivera, «Patria. Cimpoiul și lira» (FE, nr. 2, 11 ianuarie 1934), în
A. del Río Cisneros (ed), Texte de doctrină politică:]. A. Primo de Rivera, Opere complete (ediție cronologică), Madrid, FET y de las JONS, 1959, pp. 111-112.
Onesim rotund. Caudillo de Castilla, Valladolid, Ediciones Libertad, 1937; JL Mínguez Goyanes, Onésimo Redondo, 1905-1936. Precursor sindicalist, Madrid, Ed. San Mar
1068 -- -
imperialismul catalan
tablă, 1990; Runda Onesim. Biografie și scrieri (I), Oviedo, Tarfe, 1994; de asemenea, în general: RM Martin de Gardă, Informare și Propaganda în Presa Mișcării: Libertatea Valladolid, 1931-1979, Valladolid, Universitatea din Valladolid, 1994; pentru lucrare: O. Redondo, Opere complete, Madrid, Direcţia Generală de Informaţii, 1954, 2 vol.
192 A. Coast Pinto, Cămășile Azui. Ideologie, elite și mișcări fasciste cm Portugalia, 1914-1945, Lisabona, Stamp, 1994, pp. 138-1
193 JM de Areilza, Așa le-am văzut…, op. cit.
194 D. Abad de Santillán, Amintiri, 1897-1936, Barcelona, Planeta, 1977, pp. 217, 220, 273-274; de asemenea AM de Lera, Angel Pestaña, portretul unui anarhist nn, Barcelona, Argos, 1975, pp. 309-311. Pe de altă parte: Guillen Salaya, Anecdotario de las JON-S. Istoria și anecdota Juntas de Ofensiva Nacional-Sindicalista, San Sebastián, Yugo y Flechas, 1938, cap. X
195 A se vedea relatarea -mai mult sau mai puțin demnă de încredere- a unui interviu între Jaunie Compte, o figură proeminentă a Estât Catalá Partit Proletari (mai târziu Partit Catalá Proletari), și Juan García Oliver de către un jurnalist Lerrouxist, Leopoldo Martínez Puig, Los traidores a la CNT Hi Istoria luptelor sociale, Barcelona, Solidaritatea Națională, [1951], p. cincisprezece.
196 E. Giménez Caballero, Cămașă albastră și beretă roșie, Madrid, Imp. E. Giménez, 1940.
197 E. Jungle, Ernesto Gimenez Knight..., op. cit., p. 100-1 258-259.
198 J. Ruiz de Alda, Opere completă, Barcelona, Editura Națională, 1939.
199 R. Serrano Súñer, Semblanza dejóse Antonio, tânăr, Barcelona, Cuplu și șters, 1958, p. 42.
200 JA Primo de Rivera, «Catalonia», în A. del Río Cisneros (ed.), Texte de doctrină politică: JA Primo de Rivera, Opere complete (ediție cronologică), Madrid, FET și de las JONS, 1959, p. 459.

201 A se vedea, în general: J. Gil Pecharromán, Subversive Conservatives. Dreapta autoritara alfonsina (1913-1936), Madrid, Eudema, 1994; de asemenea R. de la Cierva, Fascismul și dreapta radicală spaniolă (1934-1936), Madrid, ARC Editores, 1997. De asemenea: L. Alvarez Rey, Right in the Second Republic: Seville, 1931-1936, Sevilla, University and Seville Consiliul Local, 1993; A. López López, Boicotul de dreapta a reformelor celei de-a doua republici. Minoritatea agrară, respingerea constituțională și problema pământului, Madrid, Institutul de Studii Agrare, Pescuitului și Alimentației, 1984.
202]. A Primo de Rivera, «Catalunia», în A. del Río Cisneros (ed.), Texte..., op. cit, p. 458-459.
203 JA Primo de Rivera, «Discurs rostit în Parlament la 30 noiembrie 1934» în ibid., pp. 383-384.
204 JA Primo de Rivera, «Bascii și Spania: „discurs rostit în Parlament la 28 februarie 1934», enj. A. Primo de Rivera, Opere complete, Madrid, FET-JONS, 1945, pp. 263-264.
205 Efortul discursiv al lui José Antonio ar fi colectat selectiv în timpul Războiului Civil ca pamflet de propagandă adresat opiniei catalane: La Falange y Cataluña, Zaragoza, Delegación Nacional de Prensa y Propaganda de FET y de las JONS, sf [¿1938?] .
206 JA Primo de Rivera, «Catalunia», în A. del Río Cisneros (ed.), Texte..., op. cit., p. 109-110 (citare p. 110). Contextul în: J. Gil Pecharromán, José Antonio Primo de Rivera. Portretul unui vizionar, Madrid, Temas de Hoy, 1996, pp. 304-310.
207 JA Primo de Rivera, „Catalunia” (discurs rostit în parlament la 4 ianuarie 1934), în A. del Río Cisneros (ed.), Textos..., op. cit., pp. 109-110.
208 J.-L. Marfany, „Catalunia și Spania”, L'Avenç, nr. 216, iulie-august 1997, pp. 6-11.

209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222

E. d Ors, «Figura lui adevărată», în Nuevo Glossario, Madrid, Aguilar, 1947, voi. II, p. 914; E. d'Ors, „Figura lui adevărată”, în Noul glosar, Madrid, Aguilar, 1949, voi. III, p. 655-657; E. d'Ors, „Eleganța lui José Antonio”, în Noul glosar, voi. III, p. 651.
F. Cambó, Amintiri... op. cit., p. 479; F. Cambo, Meditaţii. Dietari (1941-1946), Barcelona, Alpha, 1982, intrare din 3 iunie 1945, p. 1617.
F. Cambó, Amintiri... op. cit., p. 388.

Vezi încorporarea interpretativă a dimensiunii naționaliste catalane în SG Payne, Franco γ Jose Antonio. Cazul ciudat al fascismului spaniol, Barcelona, Planeta, 1997, în contrast cu versiunea sa clasică: SG Payne, Falange. O istorie a fascismului spaniol, Stanford (Cal.), Stanford University Press, 1961.
Vezi JL Jerez Riesco, Falange Imperial. Chronicle of the Toledo Falange, Madrid, FN Editorial, 1998. De asemenea, pentru FE-JONS din Melilla: R. Fernández de Castro y Pedrera, Melilla, the first in the Uprising.Towards the routes of a new Spanie, Melilla, Graphic Arts. Carte poștală expresă, 1940, cap. IV.
J. Gutierrez Palacio, Eugenio Montes. Proza din 27, Orense, Banca Provincială de Economii din Orense, 1989; asupra conceptului de „imperiu", cap. III.
Disprețul falangist față de Giménez Caballero poate fi văzut în M. García Venero, Falange in the War of Spain: the unification and Hedida, Paris, Ruedo Ibérico, 1967, p. 181, 199, 276, 353.
R. Ledesma Ramos, Discourse to the youth of Spain, Barcelona, Ediciones Fe, 1939. Ledesma a răspuns lui J. Maurín, Towards the second revolution (vezi J. Maurín, Revolution and counterrevolution in Spain [versiunea a treia a Către...], Paris, Inelul Iberic, 1966). Există o literatură foarte extinsă despre Maurín: A. Monreal, El pensamiento político de Joaquín Maurín, Barcelona, Peninsula, 1984; L. Rourera Farré, Joaquín Maurín și timpul lui, Barcelona, Claret, 1992; A. Bonson Aventín, Joaquín Maurín (1896-1973). Impulsul moral de a face politică, Huesca, Diputación de Huesca/Institutos de Estudios Altoaragoneses, 1994; Y. Riuttot, Joaquín Maurín. Din Anarho-Syndicalisme au Communisme (1919-1936), Paris, L'Harmattan, 1997. Despre BOC: F. Bonamusa, El Bloc Obrer i Camperol (1930-1932), Barcelona, Curial, 1974; A. Durgan, BOC 1930-1936. Blocul Muncitorilor și Fermierilor, Barcelona, Laertes, 1996; V. Alba și S. Schwartz, Comunismul spaniol versus comunismul sovietic. A History of the POUM, New Brunswick (NJ), Tranzacție, 1988.
E. Ucelay-Da Cal, „The Doriot case and its reception in Catalonia", în AA.W., Projesor Nazario González/Una historia abierta, Barcelona, Publications Universitat de Barcelona/Universitat Autònoma de Barcelona, 1998, pp. 466-475.
Z. Sternhell, „Ideologia fascistă", în W. Laqueur (ed.), Fascism. A Cader's Guide, Berkeley (Cal.), University of California Press, 1976, pp. 315-376 (vezi p. 325, 335).
K. H. Silvert, «The Costs of anti-Nationalism: Argentina», în KH Silvert (ed.), Expectant Coples: Nationalism and Development, Nueva York, Random House, 1963, cap. 10 (p. 359-360).
R. Campalans, Piada la España de todos..., op. citat
I. Molas, Liga Catalană, Barcelona, Edițiile 62, 1972, vol. I, pp. 213-263.
J. Reig Rodríguez, Conceptul doctrinar al valencianismului, Valencia: L'Estel, [1932). Sursa lui (la care se face aluzie în mod repetat, dar se scrie întotdeauna greșit numele autorului) este: AE Zinmiem, The Third British Empire, Westport (Conn.), Greenwood Press, 1979; prima ediție a fost din 1926, a treia din 1934. În general], vezi: R. Valls, Di Derecha Regional Valenciana (1930-1936), Valencia, Alfons el Magnánim, 1992, și, de același autor, El partit catolic , Valencia, Universitatea din Valencia, 1993. De asemenea, A. Bosch,

A.   M. Cervera, V. Comes, A. Girona, Studii despre a doua republică, Valencia, Alfons el Magnànim, 1993.
223   A se vedea, în general: V. Harlow, Origins and purpose. Handbook of the British Commonwealth of Nations and Empire, Londra, [publicație oficială de propagandă, fără editor], 1944; J.-C. Redonnet, Le Commonwealth. Politiques, coopération et développements anglophones, Paris, PUF, 1998.
224   Ca semn al admirației mai mult sau mai puțin contemporane a dreptului francez pentru instituțiile „imperial britanic”: J. Chastenet, Churchill y la Inglaterra del siglo XX, Barcelona, Ariel, 1957, pp. 121-126.
225   Servește ca eșantion S. Gemma, L'Impero Britannico, Bologna, Instituto Nazionale Fascista di Cultura (Ed. Nicola Zanichelli), 1933; pentru relația constant bună dintre 1?. Politica externă italiană și britanică, până în 1936, și sensul ei: R. Lamb, Mussolini e gli inglese, Milano, TEA, 2002.
226   Vezi de E. Ucelay Da Cal în colaborare cu A. Sallés, «L'analogia falsa: el nacionalisme base davant de la República Catalana i la Generalitat provisional, aprilie-iulie 1931», precum și «The Aguirre-Cambó correspondence , 1931 -1936: unele reflecţii», în M. González Portilla, J. Maluquer de Motes şi B. de Riquer (dirs.), Industrialización y nacionalismo. Analiză comparativă, Bellaterra, Universitatea Autonomă din Barcelona, 1985, respectiv pp. 443-470 și 471-499. Despre «Galeuzca»: JL de la Granja, «Alianţa naţionalismelor periferice în a doua republică: Galeuzca», op. cit. Despre naționalismul basc, în general: JL de la Granja, Nacionalismo y II República en el País Vasco, Madrid, C1S, 1986; JP Fusi, The Basque problem in the Second Republic, Madrid, Turner, 1979. Pentru galicism și astfel de proiecte: X. M Núñez Seixas, «Galicia no espello europeo. Ca relații internaționale ale naționalismului galic (1916-1936)», A Trabe de Ouro, II, voi. IV, octombrie-decembrie 1991, pp. 507-520.
2°7 Jocul este implicit în propunerea lui J. Tusell, History of the Christian Democracy in Spain I. Antecedentele. CEDA și a doua republică; II Naţionalisme basc şi catalan. Cel singuratic, Madrid, Edicusa, 1974, 2 vol.
228 XM Núñez Seixas, «The Region as Essence of the Fatherland: Regionalist Variants of Spanish Nationalism (1840-1936)», European History Quarterly, voi. 31, nr. 4, octombrie 2001, p. 483-518.
2n9 Perspectiva dreptei spaniole enj. Arrarás, Istoria celei de-a doua republici spaniole, Madrid, National Editor, 1964, voi. II, p. 193.
230   E. Ucelay-Da Cal, «Strategia duală catalană în a doua republică», în X. Vidal-Folch (dir.), Los catalanes y el poder, Madrid, El París/Aguilar, 1994, pp. 113-123.
231   El Pueblo, 1 iulie și 12 octombrie 1932, citat în A. Cucó, Roig i blau, la transitioni democrática Valenciana, Valencia, Tándem, 2002, p. 24.
232   Jaume Carrera și Pujal. Pentru o ordine politică și economică. Democrație sau dictatură? Economia individuală sau corporativă?, Barcelona, Llibreria Catalònia, 1935.

233 F. Cambó, „Pentru autonomia Cataloniei și măreția Spaniei (I și II)”, ședințe din 30 noiembrie și 6 decembrie 1934, precum și „Cu privire la proiectul legilor de înființare pentru Ilei municipal”, sesiunea de 15 februarie 1935, în F. Cambó, Discursuri parlamentare (1907-1935), Barcelona, Editorial Alpha, 1991, pp. 835-864, 865-878.
234 J. Carbonell i Gener, „Politica externă a Cataloniei”, în I Congresul Uniunii Democratice din Catalonia 1932, [Vie, Tipografìa Franciscana] 1932, pp. 36-38.
235 În general, cu o interpretare diferită, mult mai îngăduitoare: H. Raguer, Unió Democrática de Catalunya i el sen temps, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1976; de asemenea P. Garcia Jordan, Catolicii catalani și a doua republică (1931-1936), Barcelona,

236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252

Abbey of Montserrat, 1986. Pentru biografii ale figurilor militante: A. Balcells, Miquel Coll și Aleatorii. Istoriografie și democrație (1904-1990), Barcelona, Proa, 1999; F. Câmpii şi jj. Monclús, Joan Baptista Roca i Cabali (1898-1976). Impulsor de la pan civil, Barcelona, Proa, 1998.
B. Estornés Lasa, Istoria Țării Bascilor, Zarauz, Editorial Basque, SL, 1933, pp. 321, 327. VeziJ. M. Quintana, Nicolati María Rubio i Tudurí (1891-1981), Barcelona, Curial/Abadia de Montserrat, 2002.
Las Noticias, 26 martie 1931, p. 2.
M. Baras, Catalan Action 1922-1936, Barcelona, Curial, 1984.
A. Ugalde Zubiri, La action exterior..., op. cit., pp. 379-519.
Despre Batista și Roca, vezi materialele executorului său: V. Castells, El 6 d'octubre. Palestra i Batista i Roca, Barcelona, Rafael Dalmau, 2000; V. Castells, cur., Omagiu lui Batista i Roca, texte politice și pedagogii, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1993.
Vezi articolele despre Foch enj. M. Batista i Roca (V. Castells, ed.), Scrieri de caracter și națiune (1928-1954), Barcelona, Barcelonesa d'Edicions, 1996.
Scrisoare a lui JM Batista și Roca către C. Riba, 2 ianuarie 1954, reprodusă în ibid., pp. 139-154 (citare p. 152-153).

Adesea, JM Batista și Roca nu au produs un efect convingător asupra interlocutorilor neconvinși în prealabil: vezi J. Langdon-Davies, Behind Spanish Barricades, London, Secker & Warburg, 1937, pp. 28-31.
Pentru numeroasele contradicții interne dintre opțiunile fasciste și comuniste în naționalismul radical catalan: E. Ucelay-Da Cal, The Shadow of a Doiibt: Fascist and Communist Alternatives in Catalan Separatism, 1919-1939, Barcelona, Institutul de Științe Politice și Sociale Document de lucru nr. 198, 2002.
JM Bayarri, Expertul catalan, Valencia, Conseil Valencia de Publications, sf [1932]. E. Ucelay-Da Cai, „Mișcarea Naționalistă Totalitariană”, în I. Molas (ed.), Dicționarul partidelor politice din Catalonia, secolul XX, Barcelona, Enciclopédia Catalana, 2000, p. 169, cu informații dintr-un interviu cu Jacint Goday și Prats; vezi și cele patru numere ale Ferms!, organ al MNT. Pentru mediul universitar de atunci: A. Girici, El temps barrat, Barcelona, Destino, 1973.
XM Núñez Seixas, «Naționalisme periferice și fascism: Despre un memorandum catalanist către Germania nazistă (1936)», Istorie contemporană, nr. 7, 1992, p. 311-333.De asemenea, un interviu cu Blasi.
J. Perez Villanueva, Ramon Menendez Pidal. Viața și timpul său, Madrid, Espasa-Calpe, 1991, p. 329; vezi HJ Hüffer (prol. lui R. Menéndez Pidal), La idea imperial española, Madrid, Centro de Intercambio Intelectual Germano-Español, 1933.
Vezi plângerea hispanistului olandez J. Brouwer, Het Mysterie van Spanje [1939], Amsterdam,}. M. Meulenhoff, 1946, p. 175-179.
L. M. Ribo Duran, Ordine și comandă. Legile în zona națională, Barcelona, Bruguera, 1977, pp. 32-33.
A. Viñas, Germania nazistă și 18 iulie, Madrid, Alianza, 1977; R. García Pérez, Francoismul și al treilea Reich, Madrid, Centrul de Studii Constituționale, 1994; K. Ruhl, Franco, Falange și III Reich. Spania în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Madrid, Akal, 1986. Ca exemplu de confuzie nazistă, vezi (în ciuda faptului că este un exemplu anacronic), fabulosul Puerto Rico din filmul La Habanera de Detlef Sierck, considerat la acea vreme ca o lucrare care reflecta Valori ideologice național-socialiste (deși directorul nu a fost personal simpatizant cu mișcarea): Bruce Babmgton, „Scris de vânt: Sierck/Sirk’s La Habanera (1937),” Forum for Modern Lau-guage Studies, 31, numărul 1 , 1995, p. 24-36.

253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265

266
267
268
Serviciul de presă și propagandă al CREDINȚEI JON-S, Imperiul Spaniei, Valla-dolid-Palencia, Ediciones Libertad, [1936]; vezi de asemenea: A. Tovar, The Empire of Spain, Madnd, Watery Aphrodisiac, 1941 (ed. a IV-a). Pentru scandal: R. Garríga, Nicolás ¡mineo, Vrăjitorul Hemion, Barcelona, Planeta, 1980, pp. 107-1 122-128. Pentru Portugalia: I. Delgado, Portugalia ea Războiul civil spaniol, Lisabona, Publicațiile Europe-America, s. f; C. Oliveira, Salazar și războiul civil spaniol, Lisabona, „Jurnalul",
Acest lucru a facilitat o legătură regională cu mediul portughez: vezi A. Pena Rodríguez, Galicia, Franco și Salazar. Emigrația galiției în Portugalia și schimbul ideologic dintre franquism și salazarism (1936-1939), Vigo, Serviciul de Publicații al Universității din Vigo, 1999.
Mai precis, însuși Alfonso Carlos a fost cel care, ca un fel de testament în așteptarea dispariției sale, a emis „regența" prin „decret regal" credincioșilor săi la 23 ianuarie 1936: vezi M. de Santa Cruz, Apuntes y documents. pentru istoria tradiționalismului spaniol 1939-1966, Zamora, Ediciones Monte Casino, 1984, voi. 1, p. 13-15.
«Echipa NH», «Ar putea fi Franco Regele Spaniei?», Nueva Historia, I, nr. 3, aprilie 1977, p. 16-24.
R. Fernandez Cuesta [sic], „Ce înseamnă cuvântul Imperiu pentru noi", Falanja spaniolă tradiționalistă și JONS în străinătate, Santander, Talleres Aldus, s. L, sp C Pettinato, La Spagna di Franco, Milano, ISPI, 1939.
După cum se arată: F. Ferrando Badia, Regimul lui Franco: o abordare politico-juridică, Madrid, Tecnos, 1984, pp. 56-59.
JM Torres i Pladellorens (ed.), Spania și al doilea război mondial la „The Times" (1939-1945), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1997, p. 19 (intrare din 8 august 1939).
O analiză juridică este utilă: CL Clark, The Evolution of the Franco Regime, Report to the Department of State, Washington DC, 1950, 2 vol.
ZL Nagy, „Revoluție, contrarevoluție, consolidare (II)" și M. Ornaos, „The Early Interbel Years, 1921-1938", în PF Sugar, P. Hanák și T. Frank (eds.), A History of Himgary, Bloomington (Ind.), University of Indiana Press, 1994, vezi pp. 313, 336. J. Solé-Tura, Introduction to the Spanish Regimeij/pOlitic, Esplugues del Llobregat, Ariel, 1971, pp. 33-3 de asemeneaj. Testas, Instituţiile spaniole, Paris, PUF, 1975, în special cap. III; M. Ramirez, Spania 1939-1975. Regim politic și ideologie, Barcelona, Gua-darrama-Labor,
G. Mammucari, 11 Caudillo al Spaniei și succesorul său, Roma, Editura Ateneo,
Explicația care a condus traducerea oficială a așa-numitelor «Legi fundamentale» în engleză este elocventă; „Spania are un sistem constituțional deschis care a fost instituit în 1938." Constitutia Spaniei. Legile fundamentale ale statului. Documente politice, Madrid, SIE, 1967, p. unsprezece; de asemenea: Constituția Spaniei. Latos fundamentale ale statului. Documente politice, Madrid, SIE, 1972. Ca o mostră a dezbaterilor istoriografice pe această temă: J. Aróstegui, «Opresión y pseudo-

juricidad. Again on the nature of Francoism», în Imaginaires et symboliques dans l'Espagne du franquisme, Bulletin d'Histoire Contemporaine de l'Espagne, nr. 24, decembrie 1996, p. 31-46. E Giménez Caballero, Amintiri..., op. cit., cap. VIII-IX.
V. Gay, Ce este imperialismul, Madrid, Universal Graphics, 1941.
L. Morire Marino, Generația celor 36. Amintiri din Salamanca și Burgos, La Coruña, Edi-ciós do Castro, 1989; J. Sinova, Cenzura presei în timpul regimului Franco, Madrid, Espasa Calpe, 1989, pp. 84-102. Acest proces este romanizat, oarecum stângaci, de F. Umbral, Legenda vizionarului César, Barcelona, Seix Barrai, 1991.

269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
F. Garcia Lahiguera, Ramón Serrano Suñer. Un document pentru istorie, Barcelona, Argos-Vergara, 1983, pp. 17-18.
R. Serrano Suñer, Between the Silence y the Hope, The History as It Was, Barcelona, Planeta, 1977, p. 91; I. Nave, Cambodgia, Barcelona, Piața Janes, 1987, pp. 254-256.
F. Garcia Lahiguera, op. cit., p. 100-1 237-2
R. Serrano Visând, Între tăcere..., op. cit., p. 100-1 394-400; Palatele lui Isus, Spania totalitară. Rădăcinile Francoismului: 1934-1946, Barcelona, Planeta, 1999, p. 529 (Arhiva Franco, leg. 206, fol. 119).
Și Ucelay-Da Cal, „Istoriografia anilor 60 și 70: marxismul, naționalismul și piața culturală catalană”, J. Nadal, B. Riquer, A. Simón, J. Sobrequés, J. Termes, E. Ucelay-Da Cal, Istoriografia catalană. Bilanț și perspective, Gerona, Cercul de studii istorice și sociale, 1990, pp. 53-89; există o versiune prescurtată tradusă în spaniolă: „Istoriografia în Catalonia (1960-1980): marxism, naţionalism şi piaţă culturală”, Hi îtoria y Crítica [Santiago de Compostela], nr. 1, 1991, pp. 131-153.
A. Manent, „1936: cum au fost salvați liderii Ligii Catalane”, Serra d'Or, nr. 333, iunie 1987, p. 31-37.
B. de Riquer, „Un document excepțional: declarația de sprijin pentru revolta militară din 1936 de către o sută de catalani”, Miscellanía d'liomenatge a Josep Benct, Barcelona, Abadia de Montserrat, s. f, pp. 497-516; de asemenea, de același autor, „1936: „sinuciderea politică” a Ligii”, Avui, 25 aprilie 1991, p. 13; în general, B. de Riquer, El último Cambó, Vie, Eumo, 1997, pp. 278-282; de asemenea Jesús Palacios, Spania totalitară..., op. cit., p. 78.
O mostră de reticență: M. Sabaté, „El no d'en Cambó, a Genova, Gapu 1936”, L'Avenç, nr. 39, iunie 1981, p. 14-15. Domnul. Caries Sentís a fost destul de amabil să-și confirme mărturia despre această întâlnire.

D. Barrass, „Repercusiunile diplomatice ale independenței „de facto” a Generalității din iulie 1936”, Aines, nr. 3, decembrie 1977, ps 47-52; L. Colomer, „Pregătirea pentru independenţa Cataloniei în timpul războiului civil”, L'Avenç, nr. 73, iulie-august 1984, pp. 604-612; J. Avilés, „Franța și naționalismul catalan la începutul războiului civil”, L'Avenç, nr. 223, martie 1998, pp. 16-20; E. Mora-diellos, „Guvernul britanic și Catalonia în timpul celei de-a doua republici”, L'Avenç, nr. 223, martie 1998, pp. 21-25; versiunea ultracatalanistă: V. Castells, Naționalism and Civil War in Catalonia (1936-1939), Barcelona, Rafael Dalmau, 2002.
Vezi comentariile furioase ale lui Cambó despre Joan Casanovas, președintele parlamentului catalan, prim consilier al guvernului Generalitati în vara anului 1936 și presupusul protagonist al unei lovituri de stat de impunere a ordinii: F. Cambó, înregistrări din 10 ianuarie 1937 și 16 iunie 1937 , Meditații. Dictari (1936-1940), Barcelona, Alpha, 1982, p. 25, 136. În general: J. Casanovas i Cuberta, Joan Casanovas i Maristany, președinte al Parlamentului Cataloniei, Barcelona, Abația din Montserrat, 1996.
Pentru multiplele analogii cu PNV: S. de Pablo, „El PNV alavés en julio de 1936”, Historia 16, nr. 166, februarie 1990, p. 27-38; Pentru Navarra: J. del Burgo, Conspirație și război civil, Madrid, Alfaguara, 1970, pp. 73-74. De asemenea: F. de Meer, Partidul Naționalist Basc înainte de războiul spaniol (1936-1937), Pamplona, Eunsa, 1992;
M. González Portilla yj. M. Gannendia, Războiul civil în Țara I'h.w, Madrid, Siglo XXI, 1988.
J. Estelrich, The Basque Question and the Spanish Civil War, Buenos Aires, Editorial Difusión, 1937. A fost publicată o versiune anonimă în italiană: La questione hasta e la guerra civile .umu-nola (traducere de MP), Roma, Tip. Ramo editoriale degli agricultore, 14.37.
1074 -- --- --
Imperialismul catalan
281 H. Raguer, „Emisiunile „Radio verdad” în timpul războiului civil spaniol”, în JM Sans i Trave și F. Balada i Bosch (eds.), Miscellcinia în onoarea doctorului Casimir Martí, Barcelona, Fundació Salvador Vives i Casajoana, 1994, pp. 403-415; de asemenea, cu erori: E. Ucelay-Da Cal, „Radio Ventât. Adevărul „Radio Ventât”», Arreu, nr. 5, 22-28 noiembrie 1976, pp. 46-47.
282 F. Cambó, „Versiunea italiană a cărții mele Per la Concordia”, sl, 22 august 1937, în F. Cambó, Meditații. Dictări (1936-1940), Barcelona, Alpha, 1982, pp. 171-172.
283 B. de Riquer, „Francese Cambó înaintea „crizei” regimului franquista din anii 1944-1947”, Serra d'Or, nr. 427-428, iulie-august 1995, pp. 20-22
284 R. Abella, Finales de enero, 1939, Barcelona cambia de piel, Barcelona, Planeta, 1992, iar critica stânga. M. Casais, „Războiul catalanilor”, L'Avenç, nr. 178, februarie 1994, pp. 28-51
285 F. Cambó, „Procesul lui Hedilla și adevărata ideologie a Falangei”, s. 1., 24 august 1937, în F. Cambó, Meditații. Jurnal (1936-1940), op. cit., p. 172.
286 F. Cambó, „Apoteoza lui Primo de Rivera în Spania Albă”, sl, 25 noiembrie 1938, ibid., p. 436-437.

287 F. Cambó, „La Cmzada Española”, Paris, octombrie 1937, La Nación, Buenos Aires, 17 noiembrie 1937, reprodus în E. Vegas Latapie, Los caminos del desengano. Memorias políticas 2, 1936-1938, Madrid, Tebas, 1987, pp. 471-472.
288 JM Thomás, „Falangiștii și pugii în Catalonia în timpul regimului Franco. Primele ori”, Serra d'Or, nr. 427-428, iulie-august 1995, pp. 18-20
289 JM Fontana, Catalanii în războiul spaniol, Madrid, Samarán, 1951.
290 A. Manent, Maria Manent. Biografie intimă și literară, Barcelona, Planeta, 1995, pp. 154-155.
291 A. Trapiello, Dis armele și literele. Literatură și război civil (1936-1939), Barcelona, Planeta, 1994, p. 302. Foix nu a vrut niciodată să vorbească despre aceste aranjamente: [X. Febrés] Dialoguri la Barcelona: JV Foix/Narcis Comadira, Barcelona, Ajuntament-Laia, 1985, p. 11.
292 F. Ferrer Calbetó, Catalonia spaniolă, Cádiz, Cerón, 1939, cu o hartă spectaculoasă pe copertă care include Roussillon sub un steag roșu spaniol; în rest, argumentele sale sunt cele obișnuite, deci asemănătoare cu ultima temă a lui Giménez. Pentru aluzii ulterioare, în special de JM Areilza și F. Castiella, în a doua ediție a Claims of Spain, Madrid, National Editor, 1941. A se vedea, în general: P. Grati, «La Catalogne française revendiquée par l'Espagne», Aunáis. al «Bibliotecii Ferrati Valls i Taberner» (sic): Studii de istoria gândirii politice, Filosofie politică și morală, Etică în afaceri și medicală, Sănătate publică și literatură juridică [sic], nr. 5, 1989, p. 107-118.
293 Alberto Cavanna Eguiluz (prol. A. Goicoechea), Nuevo iberismo. Note de politică geografică, Madrid, autor, 1941, pp. 42, 87. Interesant, când citează Por la Concordia, autorul pune în notă data greșită a ediției din 1927, când cartea nu a apărut publicată decât în 1929 în Argentina și 1930 în Spania: un indiciu al lecturii sale anterioare despre cambodgian. text, într-o versiune dactilografiată, care a fost efectiv în circulație de la prima dată?
294 În general: R. García Serrano, La gran esperanza, Barcelona, Planeta, 1983.
295 C. Arauz de Robles, Revenirea la clasicism, San Sebastián, Ed. Española, SA, 1939, p. 155.
296 Pentru activitatea lui d'Ors în Direcţia Generală Arte Plastice: A. Alted Vigli, Politica noului stat asupra patrimoniului cultural şi educaţiei în timpul războiului civil. Madrid, Direcția Generală de Arte Plastice, 1984.
297 R Florez, D'Ors, Madrid, Epesa, 1970, p. 37.

298
299
300
301
302
303
304
305
306
307

308
309
310
311
312
313
J. Reventos, Doctor Reventas i el sen temps, Barcelona, Edicions 62, 1984, pp. 144-145. J. Tusquets, L'imperialisme cultural d'Eugeni d'Ors, Barcelona, Columna, 1989, p. 110. Franco l-a acuzat pe Sainz Rodríguez că este francmason pentru a-și justifica căderea; dar evident că a crezut acuzația sa, deoarece, mulți ani mai târziu, i-a explicat-o ginerelui său, ducele de Cádiz, potrivit lui M. Dem (coautor), Las memorias de Don Alfonso de Barbón, Barcelona, Ediciones B, 1990, p. . 51. Pentru detaliile căderii lui Sainz, bazate pe memoriile inedite ale contelui de Rodezno, vezi:}. Tusell și G. García Queipo de Llano, «The New Francoist State», în La Otterrà Civil, Madrid, History 16, nedatat, or. 20, p. 6-62, precum și, de aceiași autori, «La España de Franco», în ibid., t. 24, p. 6-53; de asemenea J. Tusell, Franco în războiul civil. Un biograf politic, Barcelona, Tusquets, 1992.
C. Geli yj. M. Huertas, Les tres vides de Destino, Barcelona, Diputació de Barcelona/Colegiul Jurnaliștilor, 1990.
J. Massot i Muntaner, „Joan Estelrich, între colaborare și descântare”, enj. Massot i Muntaner, Intelectualii Mallorcani înainte de Francoism, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1992, pp. 73-116; J. Massot i Muntaner, „Joan Estelrich, propagandistul lui Franco la Paris”, enj. Massot i Muntaner, Trei scriitori înainte de războiul civil: Georges Bernanos, Joan Estelrich, Llorenç Villalotiga, Barcelona, Abbey of Montserrat, 1998, pp. 65-215; „A doua etapă a revistei Occident, regia Joan Estelrich (Paris, 1940-1941)”, în S. Gross și A. Schónberger (eds.), Dulce et décorum est philologiam colere: Festsch-rift fur Dietrich Briesmeister zii seineni 65. Geburstag, Berlin, Domus Editoria Europaea, 1999, pp. 455-480.
F. Valls i Taberner, Reafirmarea spirituală a Spaniei, Barcelona, Tinerețe, 1939; vedea:
E. Martínez Barrios, Epistolario de la Embajada nacionalista Latinoamericana: 1937-1938 (analiza istorică politică și instituțională), Zaragoza, Catedra de Istoria Dreptului a Universității din Malaga și colab., 1998; o revendicare catalană târzie a lui Valls: JA Parpal și JM Liado, Ferran Valls i Taberner. Un politic per a la cultura catalana, Barcelona, Ariel, 1970. În general, a se vedea: I. Riera, Els catalans de Franco, Barcelona, Plaza-Ianés, 1998.
C. Sentís, Protagoniști pe care i-am întâlnit, Figueres, Dasa Edicions, 1982, p. 219; D. Ridruejo, Umbre și bulgări..., op. cit., p. 90.
E. Ucelay-Da Cal, „Probleme în comparația dictaturilor spaniolă și italiană în anii 1930”, E. d'Auria și J. Casassas (dir.), Statul modern în Italia și Spania, Barcelona, Universitatea din Barcelona -Consiglio Nazionale delle Ricer-che/Sezione di Studi Storici „Alberto Boscolo”, 1993, pp. 155-174.
L. Dundas, Behind the Spanish Mask, Londra, Robert Hale, 1943, p. 96.

J. Cruz, „Lázaro Carreter”. Un om de cuvinte”, El País Semanal, nr. 1.374, 26 ianuarie 2003, pp. 10-15 (citare p. 12).
C. Santacana, „Impactul Francoismului asupra culturii catalane”, în N. Figuera Capdevila și A. Reyes Valent (eds.), Civil War and Francoism. Șaizeci de ani mai târziu, [Santa Coloma de Farners], Centre d'Estudis Selvatans, 2000, pp. 197-208.
J. Finestres (cu M. Solé şi Sabaté), «Santiago Bernabeu. Un președinte al Madridului în timpul ocupației de către Franco a Cataloniei», Sapiens, nr. 5, martie 2003, p. 22-29.
R. Serrano Suñer, Între tăcere..., op. cit., p. 442.
C. Santacana, Francoismul și catalanii. Rapoartele Consiliului Naţional al Mişcării (1962-1972), Catarroja, Afers, 2000.
J. Vigón Suerodíaz, Cuadernos de guerra y notas de peace, Oviedo, Institutul de Studii Asturiene, 1970, pp. 260-261.
E. Giménez Caballero, Los combatientes y el Caudillo, Bilbao, Delegación Nacional de Prensa y Propaganda de FET y de lasJONS, sf [¿1937? ¿1938?]; F. Javier Conde, Lspc-
1076 -- --- --
Imperialismul catalan
jo del caudillaje (1941), în F. Javier Conde, Escritos y fragmentos políticos, vol. !, Madrid, Institutul de Studii Politice, 1974, pp. 365-394; JA López García, Stat și drept în regimul Franco. Sindicalismul național: FJ Conde [sic] și Luís Legaz Lacambra, Madrid, Centrul de Studii Constituționale, 1996; de asemenea P. Marín Pérez, The Spanish Catidlaje (eseu de construcție istorico-juridică), Madrid, Ediciones Europa, 1960.
311 JM López-Picó (J. de D. Domènech, cur.), Dictări..., op. cit., p. 151, intrarea din 8 iulie 1939.
315 E. Giménez Caballero, Dragoste pentru Catalonia, Madrid, Ruta, 1942; şi mai ales: E. Giménez Caballero, «Înainte de mormântul catalanismului. Note dintr-o călătorie cu Franco în Catalonia”, Vértice, supliment literar, februarie-martie 1942, nepaginat; s-a făcut și o ediție separată. De asemenea E. Giménez Caballero, Există Pirinei! Însemnări ale unui steag în IVa. de Navarra despre cucerirea Port-Bou, Madrid, Editor Național, 1939.
316 În general, a se vedea: JM Thomàs, Lo que fue la Falange, Barcelona, Plaza Janés, 1999, precum și continuarea acesteia: La Falange de Franco, Barcelona, Plaza Janés, 2001; pentru falangismo catalan, vezi și JM Thomas, Falange, Guerra, Franquisme. FET γ de las fONS de Barcelona cu primii ani ai regimului Franco, Barcelona, Abadía de Montserrat, 1992; şi, în plus: JM Thomas, ¡osé M. Fontana Tarrats. Biografia politică a unui francoist catalan, Reus, Centrul de lectură, 1997; JM Thomas, „Francişti catalani şi limba catalană în timpul primului franquism”, Limbă şi literatură, nr. 9, 1998, pp. 153-171; JM Thomas, „Falangiștii și mopolii în Catalonia în timpul regimului Franco. Primele ori”, Sorra d'Or, nr. 427-428, iulie-august 1995, pp. 18-20
317 Γ Giménez Caballero, Roma madre, Madrid, Ediciones Jerarquía, 1939, pp. 100-101; MJ Gallofré, Ediția catalană și cenzura lui Franco, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1991, pp. 265-267; în general, vezi și: J. Samsó, Cultura catalană: între clandestinul și reluarea publică (1939-1951), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1994, voi. eu.
318 F Haro Tecglen, „Suprarealism și fascism. Ce nu a fost Giménez Caballero”, El País, 16 mai 1988, p. 37. Vizita lui

Franco la Lisabona în: P. Preston, Franco, Londra, Harper Collins, 1993, pp. 591-592.
319 J. Lillo Rodelgo, Pedagogia imperială a Spaniei (contribuție la studiul secolului nostru de aur), Madnd, Editura Spaniolă Magisteno, 1941; J. Beneyto Pérez, Spania și problema Europei. Contribuție la istoria ideii de imperiu, Madrid, Editora Nacional, 1942; Eleuterio Elorduy, Ideea de imperiu în gândirea spaniolă și a altor popoare, Madnd, Espasa-Calpe, 1944; Ricardo del Arco y Garay, Ideea de imperiu în politica și literatura spaniolă, Madrid, Espasa-Calpe,
320 Ca exemplu: JR Castro, Imperiul Spaniol. Geografie și istorie. Anul șase de licență. Aprobat de Ministerul Educației Naționale, Zaragoza, Librăria Generală, 1942; și ceva mai precis: A. Bermejo de la Rica și D. Ramos Pérez, The Ideals of the Spanish Empire. Curs al șaptelea de licență, Madrid, Grafică administrativă, 1949. Giménez Caballero a făcut un mare efort în această direcție: Pentru licența I și a II-a: E. Giménez Caballero, Limba și Literatura Spaniei și a imperiului său, I, Originile, Madrid , [Imp. Ernesto Gimenez, SA], 1940; pentru preuniversitar: E. Giménez Caballero, Limba și literatura hispanismului. Sinteză, Madnd, [Imp. Ernesto Gimenez, SA], 1944; pentru primar: E. Gimenez Knight, Spania Noastră. Cartea tineretului spaniol, Madrid, Vicesecretaría de Educación Política, 1943 (în ceea ce privește data, Giménez a afirmat că „[l]a sa carte a fost începută pe Frontul Aragon – unde a fost obținută victoria definitivă a Ebrului–[...]»).
321 J. Ibáñez Martín, Hacia una nueva ciencia española, Madrid, CSIC, 1940, pp. 29-30.

322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
Într-o perspectivă catalanistă: V. Bello, La pesta biava, Valencia, Tres i Quatre, 1988; RL Ninyoles, Conflictul lingvistic din Valencia, Valencia, Tres i Quatre, 1995.
Luís Duran y Ventosa [sic], Esența naționalismelor, Buenos Aires, Tor, 1939.

F.   Cambó, „O carte de En Duran despre naționalisme. Comentarii”, Montreux, 10 martie 1939, Meditații..., op. cit., pp. 508-509.
L. Duran y Ventosa [sic], Esența..., op. cit., pp. 185, 186, 183, 184.
A. Reig Tapia, Franco „Caudillo”: mit și realitate, Madrid, Tecnos, 1995, pp. 169-185; de asemenea A. Reig Tapia, „El caudillismo Franco”, enj. L. Casa Sánchez (coord.), Spania postbelică și al doilea război mondial, Córdoba, Consiliul Provincial din Córdoba, 1990, pp. 127-153.
Monarhie? Republică? ¡Caudillaje!, Madrid, Consiliul National Consultativ pentru Formarea Politică a Frontului Tineretului, 1947, p. 2.
S. Montero Díaz, Idea del imperio, Madrid, «Conferința susținută [...] în actul organizat de Sediul Școlii de Instruire și Instruire Vieja Guardia din Madrid», Publicațiile Scolii de Instruire și Instruire a Gărzii Vieja, 1943 .
P. Sainz Rodríguez, Un regat în umbră, Barcelona, Planeta, 1981, p. 276. Extremismul „juanista” este larg asistat de autori, spre deosebire de R. de la Cierva, Don Juan de Borbón: în sfârșit, întregul adevăr. Contribuțiile definitive, Madridejos (Toledo), Fénix, 1997; și R. Borras Bertriu, The King of the Reds, Barcelona, Cartile lui Abnl, 1996. C. Sentís, „El Rey al habla”, La Vanguardia, 13 martie 1999, p. 23.
Ramon de les Borges Blanques [sic], Soluția [sic] Cambó, Barcelona, se, 1946; Pelayo Menéndez y Sola [sic], Unitatea hispanicilor. España y Cataluña (1892-1939), Barcelona, se, 1946. În realitate, pseudonimul a fost fuziunea lui Menéndez y Pelayo cu Felip de Sola y Cañizares, care a condus la acea vreme o încercare de relansare a Ligii din exil.
J. Sales, „Cuvintele anterioare în această ediție facsimil”, Quaderns de l'Exili (Mexic 1943-1947), Barcelona, Estudis Nacionalistes, 1982, [pagini nenumărate].
Vezi mărturia Helenei Cambó enj. Pabón, Cambó, Barcelona, Alpha, 1969, voi. II, partea 2a (1930-1947), pp. 521-523; E. Jardí, Cambó. Profil biografic, Barcelona, Portic, 1995, pp. 269-270; I. Buqueras, op. cit., pp. 278-279.
J. Ventosa y Calvell [sic], Breviarul problemelor contemporane. Madrid, Editorial Plus-Ultra, 1950, pp. 230-231.
P. Townsend, Ultimul împărat, Londra, Granada Books, 1978.
Lluís Duran i Ventosa, Unitatea Europei. Unitatea lumii, Barcelona, Editorial Ancora, 1953, pp. 133-134, 134-135.
JB Culla și Clara, Uniunea Democrată din Catalonia: câinele lung! (1931-2001), Barcelona, Uniunea Democratică din Catalonia, 2002.
Vezi, în general: JM Colomer, Espanyolism and Catalanism. Ideea de națiune în fundația politică catalană (1939-1979), Barcelona, L'Avenç, 1984.
A se vedea, de exemplu, comentariul acum în vârstă Raimundo Fernández-Cuesta cu privire la tratarea chestiunii naționalităților și regiunilor în Constituția democratică din 1978: R. Fernandez-Cuesta y Merelo, „Nation, nationalities and second article of the Constitution” „ , Analele Academiei Regale de Jurisprudență și Legislație, VII, 1979, pp. 133-149.
În special, pentru codificarea discursurilor opuse în istoriografie: J. Benet, Catalunya sota el regim Franco, Paris, Edicions Catalanes de París, 1973, și versiunea sa ulterioară,

actualizată superficial: J. Benet, L'Intcnt Francosta de cultural genocìdi împotriva Cataloniei, Barcelona, Publications de l'Abadia de Montserrat, 1995.

3. 4! M. Marín i Corbera, «Fascismul în Spania. Politica locală și controlul guvernamental în Catalonia lui Franco: a fost Porciolismo o formulă de deschidere?», Hispanici, LVIII/2, nr. 199, 1998, p. 655-678.
342 Ca eșantion de revendicare „opusdeist” și ofuscarea sa calculată:}. Torras i Bages, J. Maragall, F. Cambó (L. Duran y Ventosa, prezentare), The traditional attitude in Catalonia, Madrid, Rialp, 1961.
343 A. Bausili, Cambo γ cl desarrollo, Buenos Aires, Institución Cultural Española, 1974; Francese Cambó și Batlle în centenarul (1876-1976), Barcelona, se, 1977; S. Millet și Bel (JM Hernández Puértolas, ed.), Reflexiones liberales, Barcelona, Peninsula, 2000, partea 9.
344 Vease F. Valls, F. de Carreras, P. Esteve, „Ce este suveranismul?/El independentis-mo tranquilo/Europa y la soberanía”, El Pais (ed. Barcelona), 12 noiembrie 2000, Sección „Cataluña », p. 5.
345 J. Colomines, Angajamentul de a veni. Note de memorie, Barcelona, Columna, 1999, p. 201.
346 La Vanguardia, 7 mai 2001, p. 25 (citare); Astăzi, 7 mai 2001, p. 14; El Pais (ed. Barcelona), 7 mai 2001, p. 23.
347 S. Michonneau, Barcelona: memorie şi identitate!. Monuments, commemoracions i mites, Vie, Etimo, 2002, pp. 420-422.
348 M. Ignatieff, «Podul războiului», El País Semanal, nr. 1.374, 26 ianuarie 2003, p. 28-33 (citat p. 23).

index de nume

Această ediție a El imperialismo catalán, de Enric Ucelay-Da Cal, S-A ÎNCHEIT PENTRU TIPARARE ÎN HUROPE, SL la 15 octombrie 2003
Cambo în fruntea anturajului pentru înmormântarea lui Prat de la Riba, la 4 august 1917
A fost naționalismul catalan o propunere pentru un nou naționalism spaniol?
Aceasta este doar prima întrebare pe care și-o pune Enríe Ucelay-Da Cal în El imperialismo catalán și îi răspunde printr-un text inspirat construit pe baza unor cercetări exhaustive și riguroase care ne trimite la textele originale și este structurat pe patru piloni. : gândul lui Enríe Prat de la Riba, impactul său și cel al Lliga în politica spaniolă, tezele lui Francese Cambó (evoluția și recepția sa) și ideile singulare ale lui Eugeni d'Ors despre legăturile și afinitățile dintre Catalonia și Spania. În realitate, după cum explică însuși autorul, acestea sunt puncte de fugă sau spirale care, la rândul lor, fac necesară revenirea la originile politice ale fiecăruia dintre aceste aspecte printr-o analiză atentă a surselor, a textelor care au servit drept încurajare. .
Bun cunoscător al contextului social și cultural în care s-au dezvoltat aceste linii de gândire și bazat pe un concept iluminator de „metaforă” datorat studiilor culturale, Enríe Ucelay Da-Cal a scris o carte strălucitoare și curajoasă despre evoluția ideilor. ale Imperiului, Catalonia și Spania, despre relațiile adesea conflictuale dintre aceste două entități politice și, în cele din urmă, și despre limitele identităților lor respective.
Enríe Ucelay-Da Cal (New York, 1948) a fost educat în Statele Unite și a primit un doctorat în istorie la Universitatea Columbia cu o teză.
pe Estât Catata: Strategiile de separare și revoluție a naționalismului radical Ca (1919-1933) (1979). În prezent este profesor de istorie contemporană la Universitatea Autonomă din Bare, printre cărțile sale se numără Catalonia populistă: Imatge, cultura ip în etapa republicană, 1931-1939 (1982), Macia i el seu temps (1985)
Încetează Macia. O viață în imagini (1984). În plus, a scris, în colaborare cu Francisco Veiga, The End of the Second Millennium (A Century of Apocalyptics, 1914-1989) (1994) și, cu Veiga și Angel Duarte, La p lada, 1945-1991 (1997) .

ISBN 84-350-2649-3
IИ 0 0 3
eseu istoric

9 788435 8/fi49r
edhasa